PORO TONGO USAQE

The New Testament in the Guhu-Samane Language of Papua New Guinea

Contents

FRT 1
Matteo 3
Mareko 52
Ruka 81
Dzohane 130
Aposoro 163
Roma 207
1 Koritti 226
2 Koritti 246
Garata 258
Epeso 265
Piripi 271
Korose 276
1 Ttesaronike 281
2 Ttesaronike 286
1 Timotteo 289
2 Timotteo 295
Ttitto 299
Piremo 302
Heboro 304
Dzakopo 319
1 Peetoro 324
2 Peetoro 330
1 Dzohane 334
2 Dzohane 339
3 Dzohane 340
Dzute 341
Paanaiteta 343

PORO TONGO USAQE

The New Testament in the Guhu-Samane Language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Guhu-Samane long Niugini

Copyright © 1975 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Guhu-Samane

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

ISBN 978-1-5313-0252-8

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016

1e8f2c8a-2e91-5f7a-8d28-7e63415f9012

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

PORO TONGO USAQE

The New Testament in the Guhu-Samane language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Guhu-Samane long Niugini

Poro Tongo Usaqe
The New Testament in the Guhu-Samane language of Papua New Guinea
[ghs]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1975, Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 1975 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version
2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- Attribution. You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.
- No Derivative Works. You may not alter, transform, or build upon this work.
- In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait
Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem yu ken givim kopi long narepela manmeri. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org.* Yu no ken kisim mani na salim dispela. Yu mas givim nating. Na tu, yu no ken senisim Tok.
Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.
Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken askim mipela.
Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode.*

Sapos yu gat askim long dispela, plis askim mipela.

SINABIDZAHO TTARI

Dzapa Mee[tab]Dzapa Hotega[tab]Gee

MATTEOHO ISERE QIDZA

Rebi Matteo qeeteta
Attiokhia, Siria kaqa
Tii 70
Dzuta Abi samane
Dzerusaremu ma
Dzutea ma Haba Qesa

DZESUHO UIMANE NEIMANE MA EEBOBOHO TTARI
(Ruk 3:23-28)

1 Dzoobe Qesamane Name:
Dzesu Kiristui Abarahamu ma Tabitiho sooro ma sainata biranatetaho ttari erani.
2 Oi Abarahamui Isakaho mai ma Isakaho khatai Dzakopo.
Qate Dzakopoho khametoi apene bahe Dzuta ma nomamane noho (nokoi tupu 12 naateta).
3 Ma Dzutai Ttamarake naatemi nopoho khameto biranateta oi Pare ma Dzara. Qate Pareho khata noi Esiromu ma Esiromuho khataio Aramu.
4 Ma Aramuho khatai Aminatabi ma noho khataio Nasoni.
5 Qate Nasoniho khata Saromo ma noi Rakhabike naatemi nopoho khata Boasi biranateta. Qate Boasi noi Ruttike naatemi Obetti biranateta. Biranateqi noi ata naatemi Dzese biranateta.
6 Biranatemi nomaeho khata Tabiti biranateqi Dzuta abiho qiba naateta.
Oonita Tabiti noi Uriaho ata tarumi aimata dzapa noho Battaseba ma nopoho khata Soromo noi biranateta.
7 Qate Soromoho khata Rehoboamu ma Rehoboamuho khata Abidza ma noho khata Asa biranateta.
8 Qate Asaio ata maatemi Dzehosapati biranateta ma Dzehosapatiho khata Dzoramu biranatemi noho khata Adzaria.
9 Qate Adzariaho khata Dzottamu ma Dzottamuho khata Ahadzi ma noho khata Hedzekia.
10 Oonita Hedzekiaho khata Manase biranatemi noho Khata too abi Amosi oni qate noho khatai Dzosia.
11 Ma Dzosiaho khameto Dzekhonia ma nomamane biranateta oi Isirae abiho tupu Dzuta nokoi oho bodzata Babironia habaho sutasuta abi naate tuumata.
12 Oke eetemi Dzekhoniaho khata Sarattie oqata biranateta qate Sarattieho khata Dzarubabei biranateta noio abi qiba teei oni.
13 Qate khata noho Abiuta biranateta ma Abiutaho khata Eriakimu biranateta ma noho ttidzata Adzaro biranateta.
14 Qate Adzaroho khata Sattoko biranatemi nomaeho khata Akhimi biranatemi noho ttidzata Eriutti biranateta.
15 Qate Eriuttiho khata Ereadza oni qate noho khata Mattani ma Mattaniho khata Dzakopo Dzosepeho mai.
16 Oi Dzosepe ape bahe Marake naateta. Oonita Mariaho ttidzata Dzesu, noho totaqike paha Kiristuiqi hiirorai noi biranateta.
17 Oonita mooro, Abarahamuho soro ma saina biranate peitemi Tabitiho bodza naatemi oho soro ma saina 14 naateta. Qate Tabitiho neta biidza ma suuna biranate peitemi oi Babironiaho sutasuta bodza naateta oho soro ma saina paha 14 naateta. Ma ooqata biidza ma suuna ipibire biranatemi Kiristu biranateta oho soro ma saina oho qesa 14 naateta.

DZOSEPEHO ATA POBI MARIA QURA EETEMI OHO MEE DZESU
(Ruk 2:1-7)

18 Oonita Dzesu Kiristui ikanomake eete biranateta oho isere erani. Oi pai nohoho dzapa Maria, noi Dzosepeho ata pobi oomi Qaheuba Sumasai noke dzasusu eetemi noi qura eeteta.

[19] Qura eetemi apu pobi noho Dzosepei oke moomi nota bame eeteta. Oonihe noi hasu
ma keba abi oonita noi te noho qomaqoma hibaranihe seiqake oho gee teeke saridze
Mariake qaatareiqi qupadzomata.
[20] Oke qupadzohiqi, idze! noi nese qooroqi moomi Ohonga Sooparaho angero noho
torota biranateqi hiireta, Tabitiho eema ma khata Dzosepe, nii nookare. Maria ata pobi
niimeke aimareiqi eto atti eetaino. Oi noke dzasusu eeteta oi abi bahe Qaheuba Sumasa.
[21] Oonita noi khata dzoomamake abi minaraho kahosa qagaumaquho baura qidza oi
khataho irata peitakoi oho qubake nii noho dzapake Dzesuiqi hiibaridzoni — oho khoobai
hee, Ohonga ingona mai ooniqi hiirorai.
[22-23] Oonita tete oonomata biranatetaho khooba erani. Ohonga Sooparai too abiho
qetaqetata hee, Nookao, qeseba atapa teei qura eeteqi khata dzoomani noho dzapake
hee, Emanuere hiibakoi. Oonihe dzapa oho khoobai hee, Ohongai abi napama oorai ooiqi
hiiroraita oho qetaqetai ooqata meenoma naateta.
[24] Oonita Dzosepe nese parara eeteqi te bai hiibaranihe Soopara hiiretaho isakita ata
pobi nomeke aimata. [25] Aimaqi te noke dzaga kotoro meeraranihe kebanoke Maria khata
oke dzoomami Dzosepe noho dzapake Dzesuiqi hiireta.

2

ABI MIMI KHARATA BAAQI DZESU KHATA QONOQONO MOITETA

[1] Oonita Herotei ttokaho soopara qaata bodzata Dzesu khata biranateta. Oi Maria ma
Dzosepe Garirea haba qaateqi Dzutea habata tuumaqi nagapa khooba Betterehemuta oomi
Dzesu Khatai biranateta.
Biranatemi idze, ete peitoraiho haba neta kaaba ma basara abi nokanokanoma qesai
nagapa nokome qaateqi nagapa qiba Dzerusaremuta baaqi erake hiireta, [2] Maga, nana
moomi Dzuta abiho totaqita taama teei paana naate hee, Dzuta abiho abi qiba minanipamu
biranate ooraiqi hiirorai. Oonita nanai noho torota pomai kootoroqa hasama gegema
hiibareiqi baabe. Noio kaqa?
[3] Oke noko hiiremi Herotema Dzerusaremu abi mimi gama nookaqi roqobeteta. [4] Oho
quba Herotei Dzuta abiho dzube abi ma qetaqeta abi mimike ao ttuttuiteqi nokoke qasa
hiireta, Nikeho sinabidzai hee, Kiristui biranatakoiqi hiireta oi ikata oorai?
[5] Hiimi nokoi hee, Noi Dzutea habaho nagapa Betterehemuta biranatakoiqi hiirorai.
[6] Oi teeho quba bahe Ohongaho too abi Mika noi geeta qeeteta oi hee, Qate Dzutea
habaho nagapa Betterehemu niiho neta abi teei biranateqa Isirae Abi tupu nahoke soopara
eetorakoita Dzuta abi mimiho neseta nagapa Betterehemu niiho dzapa pobi peitakoiqi
hiirorai oiqi nokoi Heroteke pobi hiireta.
[7] Hiiremi Herotei kaaba ma basara abike qaheburoqi korabete qasa hiireta, Maqa taama
nohoi bodza apenipamuta biranatemi nike moota? Hiimi nokoi oho bodza paanaiteta.
[8] Paanaitemi Herotei nokoke Betterehemuta dzoobireqi hiireta, Oionita nike ota tuumaqa
khata oho qirike eetare. Qiri eete saridze khooba nohoke gama moo nooka soubireqa
baa noho isereke naho torota mootomake ana paha namae tuuma noho torota pomai
kootobare.
[9] Hiiremi nokoi abi qiba oho noo nookaqi tuumata. Tuusuhimi taama nokoi bosata ete
peitoraiho habata moota oi paha nokoho quba paana naateqi khata oota tekake paanaite
mumure naate qoorota.
[10] Oonita noko paha taama oke mooqi qaki ma naki minake eeteta. [11] Nokoi naga
ota peiteqi moomi khata noi pai nome Mariama oomi nokoi pomai kotoroqi noho hasa
hiireta. Hiireqi nokoi quba bagenoma ttuma minanomake asi nokometa sisibeteqi noke
dzou eeteta oi goori ma ura moromoronoma oke parakiseni hiirorai ma paha maraseni
bagenoma dzapa noho miro oke gama noke moiteta.
[12] Oonihe Ohongai bakuta nokoke Heroteho qaga hiiremi nokoi te Heroteho torota isere
mootareiqi tuumaranihe tete mainata tuumaqi nagapa nokometa biranateta.

DZOSEPEI MARIA MA KHATAKE DZEIMA AIGITTA HABATA TUUMATA

13 Oke eetemi Ohongaho angeroi bakuta Dzosepeho torota biranateqi hiireta, Herotei
Khata oke teetareiqi qiri eetakoita nii Khatake paima gama aima atti tuuma Aigitta habata
oorare. Ota ooma ana hiiremake nike paha burisi eetare.
14 Oiqi hiiremi Dzosepe noi ao qupibake qoridzeqi paima khata aimaqi atti tuuma
qaaramuti Aigitta habata biranate ota oota.

HEROTEI KHAMETO SAMANEKE TEETEQI OHO IPIKE BAATETA

15-19 Oonita Herotei moomi kaaba ma basaraho abi mimi nokoi noke ikobeteqi Betterehe-
muta burisi eete noho torota oho isere mootaama naatemi noho dzauba peiteta. Peitemi
noi qupa nometa hee, Eto abi khata oi bitotoqa naho teka karabetaino hiireqi kaaba
ma basara abiho torota taama oi bosata biranatetaho bodza qupadzomaqi noi qaa abike
Betterehemuho haba totaqita dzoobiremi nokoi khameto tii uani ma tii tuho isaki oho
robena oota nokoke gama teetemi baateta.

Oi teeho bahe quba oi biranatarotaho qamodzamodzai too abi Dzeremiaho qetaqetata
biranateqi eraiqi hiireta, Isiraeho neemi pai Rakhere noi nese tuuta eemane khameto
nomeho quba tti ma ttaka minake hiiremi oho totoho samane biranatemi noke tta-
puitaquho isakiama naatokoi oi nokoi ao bamu naateta. Oiqi hiireta oi ooqata meenoma
naateta.

Oke eetemi Herote noomae heme minake saridzeqi baateta.

DZOSEPE MA NOKOI BURISI EETE GARIREA HABATA BAATA

20-21 Herotei baatemi Ohonga Sooparaho angeroi Aigitta habata biranateqi bakuta
Dzosepe pobi hiireta, Nookare. Herote ma qesai khata oke teetareiqi qaa samaneke eete
qaabi nokomae ao baatetanita poiqa nii qoridzeqa paima khata oke dzeima paha Isirae
habata tuumare.

Oiqi hiiremi Dzosepe qoridzeqi pai ma khata oke aimaqi Isirae habata tuumata. Oonihe
nokoi Aigitta habata tta eetetaho khooba erani. Ohongaho too abi Hoseaho qetaqetai hee,
Khata name, ana niike Aigitta habata dzeimami baataiqi hiireta.

22 Qate Dzosepe pai ma khata teteta dzeima baahuqi nookami Heroteho khata Arekherau
noi mai nomeho poro qereta peite oomi Dzosepe oho attike eeteta. Atti eeteqi bakuta tete
saridzeqi noi Dzuta haba riiteqi qee Garirea habata biranateta.
23 Oonita noi nagapa Nadzarette ota qopa koobireta. Oonihe oi paha khoobanoma. Oi
bosata Dzeseai hee, Noi Nadzaretteho isaki oi Tabitiho mai Dzese, noho biidza ma suuna
oonita khata noke hee, Nadzaretteho nenaniqi hiibakoiqi hiireta.

3

DZOHANE SOBASOBA BAURA NOMEKE QAUPUITETA
(Mar 1:2-8; Ruk 3:1-18; Dzoh 1:19-28)

1 Oionita kebanoqake Dzohane sobasobanai Dzutea haba habanata biranateqi sinabidza
hiireta. 2 Hee, Ohongaho pobi ao biranasubita nike qupa burisi eetare.
3 Oiqi hiireta oi teeho bahe too abi Dzesea hiiretaho isaki keke. Noi hiireta, Haba
habanata totoho teei sokateqi hee, Ohonga Soopara baaoraita noho quba roibeteqa tete
nikeme pobitare. Oiqi hiiretai Dzohanehota meenoma naateta.
4 Qate Dzohaneho isaki eranoma: Kamere suuho sasake ootomi noi dzaaroqi oke hoo
sasa siihuma qahitoto suuto qaata. Ma guuru ma here obake noi muunaqi patta qesaho
hutingi naate qaata.
5-6 Oonita Dzohanei sinabidza hiiremi abi Dzotani oba totaqi ma totaqina qaata ma
Dzerusaremu abi ma Dzutea haba minarahota abi samanei noho torota ttutturateta.
tutturateqi kahosa nokome hiire paanaitemi noi nokoke Dzotani obama sooro qaata.
7 Qate Pariseo ma Satukeo nokohota qesai baaqi quba oke mooqota. Mooqomi Dzohanei
nokoke qeraqera eeteqi hiireta, Ohongai kahosa abiho ipi ma ari moitakoimi qesai
oho attike eeteqi kahosaho dzamudzamu saridzorai. Qate dzohomaho khameto nikei
ikabetaqu?
8-9 Eto nike sama gimutta eeteqi hee, Baamu, nanai Abarahamuho biidza ma suunanita
isanatoraiqa hiibaino. Dzare nohoke hee biidza qubake Ohonga oma erana oorai nokoke
eehahaitemi isaki hee baabakoihe bamu. Nike mekeqoma qupa burisi eetemi oho mee
paana naatemake ooqata isanatakoi.

[10] Oi erake eete oorai. Boseke ao ee khoobata upubiremi mee qidzanomake ingo-
naitakoihe ttike ma pareke dzootomi eepaho pobi naatakoita nookare.
[11] Qate qesa ma nikei qupa burisi eetemi anai nikeke obaqama soororai. Oonihe abi
mina teei naho tumena baaorai isaki nohoi nahoke riitanipamuke eetemi anai oko sasa
nohoke suutare beubeu eetorai. Noi isaki apema nikeke soobaqu bahe Qaheuba Sumasama
soobakoi, eepama soobakoi. [12] Noi gottara meeke asinaiteqa quhisake sarautoqa eepa
tatangata biidzareiqi oho baqebaqema baaorai. Oiqi Dzohane hiireta.

DZOHANE DZESUKE OBAMA SOOROTA
(Mar 1:9-11; Ruk 3:21-22)

[13] Oke Dzohane hiire qaami Dzesui qeemaqi Dzohaneho botota sobasoba oke saridzareiqi
Dzotani obata biranateta. [14] Biranatemi noi oho bai hiireqi hee, Baamu, nii isaki niimema
anake soobareni qate ikabeteqi nii naho botota oba sobasoba saridzaqu?
[15] Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Oi meenihe isaki qidza nime eetorai oke ana
qaupuitareiqi baahubita noo oke qaato. Hiiremi noi nipanateqi noke obama soorota.
[16] Sooromi Dzesui igasata peqihimi Dzohane moomi qusu papatemi qusubibi qura-
toraiho isakita Qaheuba Sumasai Dzesuho irita gaibaqi mai eeteta. [17] Mai eesuhimi qusu
neta totoho teei biranateqi hiireta, Eraio qeseba khata nahonita ana noho nookami
bagenomanipamu ooniqi hiireta.

4

IIBADZAI DZESUKE TORONAITEMI TE PEPERATARA
(Mar 1:12-13; Ruk 4:1-13)

[1-2] Oke eetemi Sumasai Dzesuke qooro teetemi noi haba habanata Iibadzaho toronake
saridzareiqi tuumata. Noi qupi 40-ho isakiqata hutingi naate qaami noho ttidza saa eeteta.
[3] Ttidza saa eetemi ikoikoho maikhata baaqi noke pobi hiireta, Oo nii Ohongaho khatani
kaqa nii hiiremi oma khameto erana oorai nokoi hiiburoqa dzobadzoba naatemi khooba
paana naatare.
[4] Hiiremi noi kaitomaqi hee, Baamu, noo erake qeetemi oorai, Abi eto ttokaho pattaqake
muunainohe Ohongaho toota quratorai noo oke gama muuna qaarareiqi hiirorai.
[5] Hiiremi iibadzai noke dzeimaqi Qaheuba nagapaho biiri oho ttittirata mootoqi hiireta.
[6] Hee Ohongaho noota noorake qeetemi oorai, Omai khata niiho oko qettaitaino hiireqi
Ohonga mai angero nomeke pobi hiiremi nokoi niike basidzomakoiqi hiiroraita nii
meenipamu Ohongaho khata ooraiqako kautu eetemi oho mee paana naatare.
[7] Hiiremi Dzesui hee, Oonihe qetaqeta paha teei erake hiiremi oorai, Nii etoqa Ohonga
Soopara niimeke torona minake eetaino.
[8] Ooqi hiiremi Iibadzai paha poma maina teeke qupadzomaqi noke dzeima tora kaka
minata peiteqi ttoka ma haba samane qidza dzapa pobinoma oke gama Dzesuke banaiteta.
[9] Banaiteqi noke pobi hiireta, Quba oke ana gama nii moite soubidzakoi oonihe bosata nii
naho torota pomai kotoro hasa hiiremake moitakoi.
[10] Oke hiiremi Dzesu hee, Ae Saata nii papatare! Qaheuba qetaqetai eraiqi hiirorai,
Ohonga Soopara niimeho torota pomai kotoroqa noqaho kokora eetorare.
[11] Noi totoho oonomata hiiremi oionita Iibadzai noke papateta. Papatemi Ohongaho
angeroi qeemaqi Dzesuke kokora qidzake eetota.

DZESU QAHEUBA BAURA NOME GARIREA HABATA SOOHOROTA
(Mar 1:14-15; Ruk 4:14-15)

[12] Qateqa Herotei Dzohaneke sutasutata moototaho pobike Dzesu nookaqi noi burisi eete
Garirea habata tuumata. [13] Oonihe noi nagapa khooba Nadzarette qaateqi ato Dzeeburo ma
Napattariho totaqi oba ttu robena oorai nagapa Kapanao ota biranateqi oota. [14] Oke eetemi
too abi Dzesea noo teeke agobake hiire qeeteta oi meenoma naateta.
[15] Qetaqeta oi hee, O Dzeeburo ma Napattari Dzotani obaho robe oi oba ttuho samaqata
oorai abi samane nike Garirea habaho nenanita nookare. [16] Nike baataho tupidzaho
kha qupita habese baa qaariti poiqake moorare. Dzadza minanipamu teei nikeho bisata
biranate nikeke baibuzakoiqi hiireta.

17 Oonita Dzesui ota sohoroqi sinabidza hiireqi eraiqi hiireta, Ohonga qusunai pobi
nomeke gama mai eetare eesubita nike ao qupa burisi eetare. Oiqi hiire qeemata.

DZESUI TUMAKHAMETO ESERISA ESERIHO KIRA HIIRETA
(Mar 1:16-20)

18 Bodza teeta Dzesui Garirea oba ttuta sosomaqi abi eserike moota. Nane noi Siimo,
noke Dzesu ipita Peetoroiqi hiireta, qate noma nohoio Attereo. Nopoi khaa apiapi ooqi
dzupu nokomeke abata biirota.
19 Biiromi Dzesu nopoke pobi hiireta, Nipe baa anama tuumami ana nipeke banaitemi
khaa bahe abi apiapi naatakoi. 20 Hiiremi ao nopoi dzupu nopomeke qaateqi noma
tuumata.
21 Oonita nokoi qeehiqi paha abi eserike moomi nopoi oho qesa kha apiapi ooqi sisimata
dzupu nopomeke usari eetota. Naneho dzapa Dzakoponi qate nomaio Dzohane, nopoi mai
nopome Dzebetteoma noko baura oke eetomi Dzesui nopoho kira hiireta.
22 Kira hiiremi iiha ma dzoobidzaamake nopoi mai ma sisima ma quba oke gama pekha
eete Dzesuma nokoi tuumata.

DZESUI ABI SAMANENE HOOBIRE QAATA
(Ruk 6:17-19)

23 Tuumaqi Dzesui Garirea habaho nagapa samaneke ogama tuumaqi sinabidza guhu
nokohota peite Ohongaho pobi ma baura qidza oke abi banaiteqi heme ma porobanomake
gama qidzaite soubireta.
24 Oke eetemi Siria habana oota nokoi oho pobi nookaqi heme ma bame, khettedza maina
paina, ruume ma potutu, gisi ma songenanoma, sarosaronoma ma kara, nokoke gama
ttuttuiteqi noho torota dzeima baami noi noko qidzaite soubireta.
25 Oonita noi baura samane oke eete tuumami Garirea abi keke bahe nagapa qiba tteni
oho nena ma Dzotani oba totaqi nena ma Dzerusaremu ma Dzutea haba nena abi quba
mina noke iihata.

5

DZESUI TUMAKHAMETO TETE BANAITAREIQI TORATA PEITETA

1 Oonita Dzesui moomi abi huba haba biiremi noi tora peiteqi habeseta. Habese ooqi
abi qesai noho tumakhameto naatareiqi noi nokoho kira hiiremi nokoi noho torota
ttutturateta. 2 Ttutturatemi noi nokoke bapotopotareiqi too saqorota.

APENEI QUPA QIDZANATARIDZONI
(Ruk 6:20-23)

3 Dzesui hee, abi qupa gaibanomai ao qusuho pobi mai eetaridzonita oi nokoho paramu
oni.
4 Qate ipita qaki ma nakinoma naatakoiqi qesai ttottokaho sururu potti biidzaama
nokoho isaki bagenoma.
5 Ma qesai sama pati nokomeke qohataama naatorai nokoke qepe ma haba gama moite
soubidzakoita nokoio bagenoma. 6 Oi apenei minaraho qupaqupake eeteqi nokoho isaki iso
keke biranatare hiireqi dzaodzaoma baura eetorai nokomaeho isaki oho qesa isanatakoita
oi bagenoma.
7 Qate baruna heenanomaho isaki oi paha qidza, nokoi oho qesa baruna heenata quba
saridzakoi.
8 Qate qupa ikoikoamai Ohongake saridze qidzanatakoi.
9 Ma hasuho maimane nokoho dzapake hee, Ohongaho qesamaneniqi hiibakoi oi
dzapanomani.
10 Qate abi tete qidza rike ma pobita tuumami qesai nokoke bisi naate sesero eetemi
nokoi qusuho pobi mai eetakoita oi paha bagenoma.
11 Qateqa nike naho quba baura qidza eetemi qesai nike qanga hiireqi qomadzubobireqa
sesero samane eetemi isaki nikehoi qidzanatakoi. 12 Oi teeho quba bahe nikeho ipi ma ari
qusuta biranataqu oi meupu minanipamu. Oi qesai too abi ma karake teete qaami nokoho
ipi ma ari mina, nikeho isaki oonomanita oho qaki ma naki minanipamuke eetare.

KIRISTUHO ABI NAPAI DZADZA MA TOMUHO QESA
(Mar 9:50; Ruk 14:34-35)

13 Maqoe, nike ttokata baura qidza eetemi oi tomuho meke oho isaki naatakoi. Oonihe
tomuho meke bamu naatemi quba apema paha mekeitemi isanataqu? Oi bamuhe oke
sasata biiremi abi oke qooro teetakoita eto nikeho meke oho isaki naataino.
14 Paha nike ttokata ooraiqi dzadzaho isakita abike baiburorai. Oonita meusu nagapa
dzadza samanenomai tora kaka paata oomi oke dzukubaquho isaki ooraamanita oho tete
qupadzomare.
15 Ma paha abi teei dzongi qeereqa oke bamu qapuma saabaquhe qohareta mootomi oi
naga oona oorai nokoke gama baibudzakoi.
16 Tete oke qupadzomaqi dzadza nikemeke eto abike qaanatainohe baura qidza samane
nokoho quba eetemi nokoi mooqa Ohonga mai nikeho qusuna oorai noho hasama gegema
hiibakoi.

KIRISTUHO NETA ATIMAMI HU NOOKE SIPITOTAKOI

17-19 Nookare. Hu noo ma too abi ttarita noo hiire baa qaabi oke ana teqaha siginaitare
baaoraidzara. Oonita eto oke qupadzomaino.
Oi abi teei oho poma teeke ai siginaiteqa abike hee, Eto noo oke qusubaitainoiqi
hiibaquko qusuta dzapa noho (Saatahoi) taatakoi. Qate teei poma oke gama iso keke
qusubaiteqa abike oho suhe gama banaite soubidzaqu dzapa nohoke qusuta qusubaitemi
minanipamu naatakoi.
Abi oi ape bahe ana eka namema oke gama teenaite suutomake isaki nikehoi eehaha
naatakoi. Korabete nooho qetaqetata gigini mae gohata noo teeqai baamu bamu
naataquhe oke ana gama eka namema sipitotomi nikeke ingonaitaquho isaki biranatakoi.
20 Oi Pariseo ma qetaqeta abi isaki eetorai oi isanataamanita nike naho rike ma pobi
saridzoraiho isaki oi isaki nokohoke riitorai. Riitaama naatapuko nike bamu qusuho
pobita dzuubarori, baamunipamu, oke ana bamu nike dzaheitaqu.

IBOHO TETE ISANATAAMA
(Ruk 12:57-59)

21-22 Oi erake eete oorai. Agobake nikeho uimane neimane totoho erake hiire qaata. Nii
eto abike teete baataino. Teete baataquko nii maripa abiho pobi naatakoi, Ooiqi hiire
qaatahe anaho tetei hee, Teei nomani mae nane nomeho ibo eetaquko noio ao maripa
abiho pobi naatakoi.
Qate teei qesa nomeke hee, Abi quseriponiqi hiibaquko oi maripa maimane nokoho pobi
naataridzoni. Ma teei temu nomeho nookami susu ma sasaho isaki naataquko eepa gabi
oi ao noke dzoobaridzoni.
23-24 Oho qubake nii Ohongaho quba kiridza teeke aima baahuma niiho qupai niike iga
hiireqi hee, Maqa, teei niiho kahosa eete ooraiqa hiibaquko kiridza oke sigita mootoqa
bosata tuuma temu niimema noo oke pobite isanatemake oionita nii burisi eete baa kiridza
niimeke Ohongake moitemi isanatakoi.
25 Qate teei niiho oma kahosa eete ooraquko nii hairiamake noke ttapuite hasu hiibare.
Oke eetaama naatemi eto noi niike qohareta mootomi maripa abi niike qomaqoma hiire
pirittaniho botota mootomi nii sutasutata biranataino. 26 Ota nii bamu gisake saqosaqo
naataquhe ota qaaqa oho ttuma gama biire soubireqanoke bodza apeta biranataqu?

TTOKAHO DZA MA RUMUBA ISANATAAMA

27 Qateqa agobake uimane neimanei hee, Nii eto apuata eetaino. 28 Oiqi hiire qaatahe
anaho tetei eraiqi nike pobi hiire. Teei qupa nometa atapa teeho dza ma rumuba eetaquko
ooqata ao pasenaho isaki naatakoi.
29-30 Oonita nookare. Nii dza ma rumuba niimema gama tuumaqa eepaho kabira
naataquko bamu isanataqu. Oonita quba apei niiho angi naatorai, oi neseni mae botoni
mae naane ma naane, oke nii ao kuibireqa oho dzore naate qaraqaraho pobita qeemaquko
oio isanatakoi.

ATA TEEKE QAASUHIQA TEEKE AIMAMI ISANATAAMA
(Mat 19:9; Mar 10:11-12; Ruk 16:18)

31 Dzesui hee, Qate agobake Mose ma karaho totoho teei eraiqi hiiremi nooka qaata,
teei ata nomeke qaatareiqa noho quba gee tatanga saridzeqake moitemi noi tuumakoi.
32 Oiqi hiire qaatahe teeho atai abi mainama qesa guume eetaamake oomi apui ata usaqe
teeke aimareiqa sepeke ata bosabosake gaubireqi gee oke saridzaquko oke eesuqa ata oke
pasenaho teteta dzoobidzakoi, oi teeho bahe ata qaateta atapa oke abi siginai nookami
pasenaho pobi oonita qidzoke pasenaamake noke aimaqu.

OHONGAKE GOSOGOSOTA MOOTOMI ISANATAAMA

33 Dzesui hee, Qateqa agobake abi mimike hee, Nii noo niimeke abi teeho quba
tatangaitareiqi hee, Ohongaho pengata hiibiqi hiibaquko noo oke nike eto saparaitaino.
Oi nike Ohongaho dzapata hiiremi tatanga naate qaarakoita eto oke paha geemaino. 34 Oiqi
hiire qaatahe nii noo niimeke tee ma teeta mooto tatangaitaqu oi gama oberani.
Erake eete oorai. Poro qere qusuna oorai oi Ohongahonita oho qaga oorai. 35 Qate ttokata
mooto hiibaqu oi paha qaganoma oi teeho bahe ttokaio paha Ohongaho qobaqobani.
36 Dzerusaremui oho qesa abi qiba qusunaho meusu nagapanita oho qaga oorai. Oi paha
nii qiba niimeta mootoqi hiibaquko oi paha bamu isanataqu oi nii Ohonga apei hiiremi
qiba gee gabara biranataqu mae bamu?
37 Nookao. Nii noo teeke mee hiibareiqa oke hee, Oore ooqake keke hiireqa eto paha tee
ma teeta mootoqi ipibidzaino. Qate nii noo teeke bai hiibareiqa oke hee, Baamu ooqake
hiibareni qate oke quba tee ma teeta ipibire mootomi obera naatakoi.

TOO PASEREHO TETE ISANATAAMA
(Ruk 6:29-30)

38-39 Dzesui hee, Agobake hu noota erake hiire qaata, Teei temuho neseni mae tooke
bikoumaquko noomaeho neseni mae tooke oho isakita bikoumaridzoniqi hiire qaata.
Oonihe anai nike noorake hiiremi nookare. Teei nike sesero eetemi eto too pasereke
qupadzomaino.
Oi teei niike ngibasa totaqita teetaquko eto oke nookami qanganatainohe totaqi temuke
noke bobotare oi teteni.
40 Qate teei niike qohareta mootare hiireqi oho habarake sasa qidza niihoho quba hiiremi
eto oho baike hiibainohe paha ttoba ma sasa niime teeke oho tongo neta noke moitare.
41 Qate kiapeni mae soopara apei hee, Nii quruma nahoke aima isakiqata tuuma ota
mootareiqi hiiremi eto bai hiibainohe noi hiibaquho isaki keke bahe oke kharaite qee neta
mootaqu oio tete qidzani.
Qate teei niiho torota quba teeke aimareiqi hiibaquko eto qaanatainohe moitare. 42 Ma
teei hee, Maqoe nii isaki niimeke poiqa ana moitemi iihaike ana oke burisi eetakoiqa
hiibaquko eto oho basesa eetaino.

IBO ABIKE KOKORA EETAQUHO TETE
(Ruk 6:27-28, 32-36)

43 Hiireqi Dzesui hee, Oioni qate nike nookami agobake hee, Dzaira niimeho kokora
eetareni qate iboke bisi naatareiqi hiire baaorai.
44 Oonihe ibo abi nikeke bisi naate sesero eetemi nokoho quba pupu hiireqake nokoke
kokora qidza eetare tete oke ana nikeho quba paanaisubi. 45 Tete oke nike qusubaiteqa
qusu mai nikemeho khameto meenipamu naatakoi.
Oi teeho bahe Ohonga noomae hiiremi quuni mae ete dzadzai abi qidza ma qanga iso
keke hoobirorai.
46 Pisinisi abi ma kara nokoi qesamane nokomeqake hoobiroraiho pomake nike qusub-
aitaquko oi quba sepeho isaki naatakoi. 47 Ma raaba abi nokoi gemu teena nokomeke mooqi
Dzoobe hiiroraihe qesake moo nipanatorai. Oonita nike poma oonomaqake qusubaitemi
apei nikeho hasa hiibaqu, baamu.
48 Nookao Ohonga mai nikehoi qidza qoredzaamanita nikemae oho isaki naatare. Oiqi
hiireta.

6

HOBIHOBI MEENOMAHO TETE

[1] Dzesui ipibireqi hee, Maqa nike kokora baura qidza eetareiqa oke eto abiho nese ma
penga quba eetainohe Ohonga mohimohi maikhataho quba eetemi noi oho ipi ma ari
moitakoi. Qate eto abiho penga quba eetemi sapara naataino.
[2] Oi ikoiko abi qesai dzapa pobinoma naatare hiireqi guhu ma otoba patita sama kano
noo hiirorai. Nokoi eetoraiho puturu ma tauba bamu, oke ana ao nike pobi hiire. [3] Oonita
nike abiho tteki eetareiqa oke seike eetare. Eetomi eto garenai oho nooke nookaino. [4] Seike
eetemi Ohonga mohimohi maikhata noomae oho ipi ma ari moitakoi.

PUPU HIBAHIBA MEENOMAHO TETE
(Ruk 11:2-4)

[5] Hiireqi Dzesui hee, Ma pupuho tete paha oke eete oorai. Oi ikoiko abi qesai abiho
nese ma penga quba eeteqi sinabidza guhuni mae sobadzani mae ika ma ikata sama kano
eete qooroqi pupu samaneke hiiroraihe oho puturu ma tauba baamuta eto nike poma oke
gesina naataino.
[6] Nooka. Nii pupu hiibareiqa suruho niimeta peite tete siireqa seike Ohonga maiho
torota pupu hiibare. Hiiremi mai dzukudzukuta mooqi noo oho mee saridze bamu
qaanataqu.
[7-8] Oonihe raaba abi hee, Totoho samaneta pupubetemi meenoma naatakoiqi hiiroraihe,
oi khurotou peutounomaho isaki naatoraita nike oho tomidza naataino. Totoho oi
oberanita nike pupu meeqake hiibare. Oi nike quba teeho dzore naate pupu hiibamake
Ohongai qupadzomoraita nike pupu hiima ao moitakoi.
[9] Oho qubake nike totoho eranomata pupu hiibare: [10] Qusu Mai naname, Niiho dzapa
qaheubata oorare, Niiho pobi biranatare, Niiho qusubaita qusuta ooraiho isaki ttokata
biranatare.
[11] Nii nanaho patta saninoke moitorare, ma nanaho kahosa qaatare. [12] Nanai oho qesa
kahosa abi nanamehoke qaatorai. [13] Ma toronata nanake mootaino, oonihe qangata nanake
qagamare.
(Beedzae ma tatanga ma pobi oi gama niihoi kekenita agoba qaaraqara qaarakoi. Oore.)
[14] Oi erake eete oorai, Abi nikeke kahosa eetemi gaubidzaquko qusu Mai nikehoi oho qesa
kahosa nikehoke gaubidzakoi. [15] Oonihe nike kahosa qesahoke gaubidzaama naataquko
qusu Mai nikehoi oho qesa bamu kahosa nikehoke gaubidzaqu.

OHONGAHO PENGATA HUTINGI NAATAQUHO TETE

[16-18] Dzesui hee, Qate nike Ohongaho pengata patta ma quba qesaho hutingi naatareiqa
nese ma penga nikeme akobeteqa poro bibake pengata suraitemi abi mooqi bamu hutingi
nikehoke qupadzomaquhe, Ohonga noomae dzukudzukuta moorakoi. Mooqa oho ipi ma
ari nike moitemi ota paana naatakoi.
Oi teeho quba bahe ikoiko abi qesai te Ohongake qupadzomaqi eetoraidzaranihe abiho
penga qubake hutingiho birabira naateqi kuu ma pebama tuumorai. Oonihe nokoho ipi
ma ari ooqai oonita nike eto nokoke kimatetaino.

OHONGAHO PENGATA QURUMA TTUTTUITAQUHO TETE
(Ruk 12:33-34)

[19] Dzesui hee, Ttokata abi qesai ttuma ma quruma hohoitemi arinatorai, ttidza sakaborai,
guume abi qeemaqi karabetorai. Oke eetemi oho mee kaqa? Oonita nike eto oonomaho
kabira naataino.
[20] Qate nikei sinabidzaho totaqike qupadzomaqi qusuho quruma oonomake ttuttuitemi
ikanomake eete ttidza sakabaqu, mae arinataqu, mae guume abi karabetaqu? [21] Baamuta
erake qupadzomare. Qupa niihoi ikata oorai, oio niiho ttuma ma qurumaho isaki oni.

NAPAHO NESE IKATA QEEMORAI
(Ruk 11:34-36)

[22] Hiireqi Dzesu oke hee, Tete erake eete oorai. Nese ikata tuumorai oi qupaho khooba
paanaitorai. Oonita nese niihoi abiho bameko mooraquko nii ao baruna heena naatemi
niiho oora ma qaarai dzadza keke naatakoi.
[23] Qate nii qoredza nese sigire eetaquko oora ma qaara niihoi qupi soobakoi. Oonita
niiho dzadza ma adzahaha ooraroriho habarake qupi sooromi niihota bamenomanipamu
naatakoi.

NAPAHO QUPAI TTUMATA OORAI MAE OHONGAHO TOROTA OORAI?
(Ruk 16:13)

24 Oohoke Dzesui hee, Oonita abi teei maimane eseriho baura eetoraquho tete bamu.
Temuho dzake eete kokora eetakoini qate temuho ngiingi eetakoi. Oonita nike Ohongaho
qaru ma ttumaho qaru esese eetaquho tete baamu, oke eto ruume naataino.

NAPAI OHONGAHO BAURA QERE BIIREMI NAPAHO ISAKI ISANATAKOI
(Ruk 12:22-31)

25 Tete oke eete ooraita ana eraiqi nike pobi hiire. Oba ma patta apeke muunaqu ma ttoba
ma sasa apeke eetaqu nike ooqaho iiha ma dzoobidzake eetemi oora ma qaara nikehoi
oho quba qidzanataqu mae? 26 Moorare, nee qusuna areumorai nokoi dzoo eetaama, iisu
mootaama oi Ohonga noomae nokoho qupaqupa eeteqi patta moitorai. Oonita noi quba
sepe nokoho quba eesuhiqa nikeke ruume naataqu mae?
27 Oi baamunipamu. Nikehota teei isanate Ohongaho habara naate isaki nomeke
minaitaqu mae? 28 Oho tete ooraamanita naane quba qepe ma haba nikemeho iiha ma
dzoobidza samane samaneke eetaqu?
Nike moorare. Sihidza bagenoma soobadzana oorai nokoi dzoo ma patta eetaama,
asi ma haba ootaamanihe ao bitoto bagenoma naatorai tete nokohoke qupadzomare.
29 Oonita Soromoho qaru abi samanenipamui noho kokora eeteqi noke ttoba ma sasa nee
ma baunoma eete qaatahe, noi te sihidza hiibi oho isakita neema baunoma naate qaarara,
baamu.
30 Mooro, poiqa sihidza nokoi bageke eete soobadzata biranatoraihe nokoi quba sepe
ooqi ihaike ao eepaho pobi naatakoi. Oonita bodza hoteqake Ohongai sihidzaho quba tete
bagenoma biraitoraihe noi ai tataumaho tupu nikeho quba isaki saridzoraqu oi hoteqa
bahe kharanipamu! Mae ai tatauma nikehoi bamu naatemi ana sepeke noo hiirorai?
31 Oho qubake eto eranomaho totohota hiibaino, Oba ma patta apeke muunaqu, ma ttoba
ma sasa apeke eetaqu oiqi hiibaino. 32 Raaba abi nokoio totoho oonomata hiiroraini qate
Ohonga mai qusuna noi teqaha nike ruume naatoraidzara. Quba oke noi nikeho quba gama
saridzemi isanatakoi.
33 Oonita nike Ohongaho neta oora ma qaara rike ma pobi saridzareiqi beedzae eete
qaama noomae oho totaqike nikeho quba saridzorakoi. 34 Oho quba baura poiqa niiho
botona oorai oi niiho quba isanatoraita eto iihaiho iiha ma dzoobidzake oho tongo neta
mootaino. Iihaiho quba samane oio iihaiho kekenita eto poiqa oho qupa muunaino. Oiqi
hiireta.

7

NAPAI ABI IKANOMAKE EETE BATABIREMI ISANATAQU
(Ruk 6:37-38, 41-42)

1 Dzesui hiireqi hee, Nikei qesaho honga ma kahosa eetaama naatemi nokoi oho qesa
bamu nikeho qomaqoma hiibaqu. 2 Oi nike tete apeta abiho isaki hiibaqu hiiremi oho
isakita oho qesa nikemaeho irita biranatakoi.
3 Oho qubake niimaeho kahosai ee bittaku minaho isaki nese niihoke sirihami nii
ikabeteqi kahosa gattiqa miriququho isaki teemu niimeho neseta mooqa pobitaqu?
4 Bittaku oi niiho nese sirihami nii bamu isanate temu niimeke hee, Nii qaatemi ana
miriqugu niiho nesena ooraike dzamutakoiqi hiiremi isanataqu.
5 Ikoiko abi nii! Bosata nii kahosa nime, bittakuho isaki, oke ai siginaitemi nese niihoi
qidzanatemake nii teemu niimeho kahosa gattiqa, miriqugu nesena taatoraiho isakike
bageke eete mooqa dzamutomi bamu obera naataqu.
6 Qateqa qaheuba noo mutusa qidza teei niiho qupata peitaquko oke eto ao paa
qereqereho isakita oke pureke paanaitaino. Oi qesai hoo ma haaho isakita noo qidza oke
aima bikhi bakha eeteqa burisi eete niike gaamami bamenoma naatakoita qupadzomare.
Oiqi hiireta.

OHONGAHO NESETA PUPU BAURA EETORAQUHO TETE
(Ruk 11:9-13)

7 Dzesui hee, nike tete qidzaho dzake eetorai mae? Oonita qasake hiiremi moitakoi.
Qirike eete saridzakoi. Ma tuputupu teetemi tete geemakoi. 8 Oi abi qasa hiibaamake

bamu saridzaqu, qiri eetaamake qidzoke saridzaqu ma tuputupu teetaama naatemi apei tete geemaqu?

9 Maimane nikehota teeho khatai qeemaqa maike hee, Maqa dzobadzoba teeke ana moito. Oiqi hiiremi mai ikobeteqi oma sepe teeke noke moitaqu, tete oke eete ooraidzara. 10 Ma noi khaa quba hiiremi nike dzotata qaanomake moitaqu oi paha bamu.

11 Oi abi nike te sepeke tete oonoma aimaama. Nike khameto nikeme quba qidza keke moitorainita nike qaheuba Mai qusuna oorai noke quba qidzaho qasake hiiremi noi bamu qaanataquhe moitakoi.

12 Oionita nookare, hu noo hiirorai ma too abi hiirorai oho noo qiba erake eete oorai. Nike dza eetemi abi nikeke ikanomake eetaqu oho isakita nikei isanate abiho kokora eetemi Ohonga ma minarahota dzapanoma naatakoi.

QARAQARAHO TETE TAKURANITA OHO BEEDZAE EETORARE
(Ruk 13:24)

13-14 Dzesui hee, Nookare. Rubenga saridzaquho tete mina samane ooraiho qubake abi paha samane ota oho kabira naatorai.

Qate qidzanataquho tetei reresepe bahe takuranita abi teena teenai oke saridze qidzanatoraiho qubake nikemae beedzae eete ota dzuubare.

SINABIDZA ABI OBERA QESAI BAABARIDZOHO QOGO NOO
(Ruk 6:43-44; 13:25-27)

15 Dzesui paha hee, Qateqa too abi obera qesai hoo keba ma dzapaho isakita nikeho bisata seiqake qeemakoihe meeke nokoi haa teeko qaanamanita nokoho bakena geemorare.

16 Oi nike mee nokohoke moo pobiteqa khooba ao qupadzomaridzoni. Oi teeho bahe tooneneta bamu qasipu saridze muunaqu, ma bamu sikakata togora mee saridze muunaqu. 17 Ee ma eka mee qidzanomata rumuto muunakoini qate ee ma eka mee togonomata bamu rumuto muuna qidzanataqu.

18 Ma nokoi qesaho habara naate mee goomaquho tete bamu. 19 Oi pare ma mee qanganomake bamu ingonaitaquhe ao geemami eepaho pobi naatakoi.

20 Qahura oke qupadzomaqi too abi oberaho khooba mooqa ao nokoke kuibidzare. 21 Oi qesai too kakama naho dzapake hiireqi hee, O Ohonga Soopara oiqi hiiroraihe nokoi Ohonga qusunaho pobita dzuubaquho tete bamu. Qate qusu Maiho dzake qusubaitorai nokoqai dzuubakoi.

22 Nooka. Ipita qesa samanei naho torota biranateqa hee, O Ohonga Soopara naname, nanai dzapa niihoho quba eeteqi sinabidza hiire qaata, songena iiha qaata ma dzapa niihota obaoba bagenoma samaneke eete qaata oke nii ruume naate mae? 23 Oke hiiremi anai erake noko pobi hiibakoi. Ae, ana nike ruume. Nike koiri kairinomanita papatare. Oiqi Dzesu hiireta.

OHONGAHO NOO NOKANOKA ABIKE NAGA TATANGAHOTA MOOTOTA
(Ruk 6:47-49)

24 Oiqi hiireqi Dzesui hee, Ana hiirorai noo oke apene nooka qusubaitaqu nokoke ana isaki apeta mootomi isanataqu bahe gesina abi teei naga nomeke poubosa tatangata goototaho isaki. 25 Oi uta tooromi quu mina taatemi oba soorotanihe naga oi te oho quba peperatara te uubara. Nokanoka abi nokoi oho isaki.

26 Qate naho noo tomama nookaqi qusubaitaama naatorai nokoi eraho isaki. Abi quseripoi naga nomeke igasa pepeta gootomi uta tooromi quu mina taatemi oba soorota. 27 Sooromi naga oi ao peperate uuba ngausa naateta. Nokoio oho isaki oonita qupad-zomare.

28-29 Dzesui noo bamenoma samaneke hiire qaami abi tupu nookami too baunoma naatemi nokoi roqobeta minake eeteta. Nokoi hee, Idze sinasina eranomake qetaqeta abi ma kara ruumeniqi hiireta.

8

DZESUI ABI POTTOMUNOMA TEEKE QIDZAITETA
(Mar 1:40-44; Ruk 5:12-14)

[1] Oionita Dzesui sinasina noo hiire bamuiteqi tora neta quratemi abi tupu mina oi gama
noke iihaqi baata.
[2] Qate abi pottomunoma teei baaqi noho dzagata pomai kotoroqi hiireta, Soopara name,
Niiho beedzae ooraita niiho dza hiiremi nii isanate anake qidzaitaqu mae?
[3] Hiiremi Dzesui boto dzoobire noke hesateqi hiireta, Isanate naho dza oke eete ooraita
nii qidzanatare. Hiimi pottomu nohoi ao hairiamake agimata.
[4] Agimami Dzesu noke pobi hiireta, Eto sepeke abi pobi hiibainohe nii tuuma sama
niimeke dzube abi banaitemi noi mee hiiremake Moseho noota hiiremi ooraiho isakita
nii oho kiridza qeeremi abi minarai mumure oke moo qupadzomakoi.

QAA POBIPOBIHO TUHOTUHOKE DZESUI QIDZAITETA
(Ruk 7:1-10)

[5] Hiireqi Dzesui Nagapa Kapanaota peihimi Romaho Qaa pobipobi noho torota bi-
ranateqi qasa hiireta. [6] Hee, Soopara name khata nahoi nagata pone ma qeqesa naate heme
minake eete oorai.
[7] Hiiremi Dzesu hee, Isanate ana qeemaqi noke qidzaitakoi. [8-9] Oke hiiremi Qaa pobipobi
noo ipi eranomake hiireta, Soopara name nookare, nii qaheuba abi minanita nii naho
nagata peita qubake ana midza eete, oonihe ana tete erake qupadzome.
Ana naamae qaa pobipobi oonita anai abi teeho quba hiibaquni mae teeke qaru
dzoobidzaquni mae kokora abi nameke baura teeke moitaqu oke hiiremi nokoi bamu
hairi eetaquhe ao eetakoi. Oonihe anai abi gattiqanihe nii minaho qubake tete oonoma
paha niihota meupui oorai. Oonita nii noo teeqake erata hiiremi kharata naho khatai ao
qidzanatakoi oke ana qupadzome.
[10] Hiiremi Dzesu nooka sahateteqi burisi eete abi tupu nomeke pobi hiireta, Maqoe, ai
tatauma abiraho torota minai oorai oho isakike ana Isirae abi nikeho bisata mooraamani-
pamu.
[11-12] Oonita nookare, Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo ma karai qusu pobi mai eetakoi.
Qate qesa ma nike nokoma gama ttaike mai eetororihe nooka hiisi eetaama naatemi nikeke
hotou biidzakoi.
Oke eetemi abi eranomaho qesa samanei ttoka tume ma dzagata baaqi ota dzuubaqi
ttaike qusu pobi mai eetemi nike sasata ooma kha qupi nike sengibetemi nike too gaama
kharikhariri hiibakoi.
[13] Hiireqi Dzesu paha burisi eete qaa pobipobike hee, Nii ai tataumoraita nii hiireho
isakita khatai ao qidzanate. Oionita niimae tuumare. Hiiremi tuumaqi moomi bodza
ooqata khata ao qidzanate oota.

PEETOROHO MOTAMIKE DZESU QIDZAITEMI KOKORA EETETA
(Mar 1:29-31; Ruk 4:38-39)

[14] Oonita Dzesui Peetoroho hagata peiteta. Peite moohimi Peetoroho motami heme
eetemi humamutu suqobiremi meeqota. [15] Oho qubake Dzesu qeemaqi noho boto hesatemi
humamutui ao gaemami qidzanateta.
Qidzanateqi noi qori nokoke kokora bagenoma eetota.

DZESUI TOO ABIHO NOO QAUPUITEQI ABI SAMANEKE QIDZAITETA
(Mar 1:32-34; Ruk 4:40-41)

[16] Qate surenake abi qesai songenanoma samaneke dzeima naga pati nohota mootomi
Dzesui songena iihaqi hemenomake gama qidzaiteta.
[17] Oi isaki ape bahe too abi Dzeseai baura nohoke agobake hee, Noi abi napaho heme ma
bameke aimami bamu naatokoiqi hiireta.

DZESUKE IIHORAQU OI ADZAHAHA BAMU
(Ruk 9:57-60)

[18] Qate Dzesui moomi abi quba minai noke qahiqahi eetemi noi sisima abi Peetoro ma
kara nokoke hee, Napai oba ttu totaqita qeemare.
[19] Hiiremi Hu nooho soopara teei baaqi eraiqi hiireta, Banaita name, Ana niike gainene
eete nakamae tee ma teeta tuumareiqa tuumakoi.

[20] Hiiremi Dzesui hee, Kabira ttokanai gama khakhanoma ma nee nokoi oho qesa
ttaqanoma keke. Qate Abiho Isaki anai qepe ma qiba pouu baamuta nii ikaqi hiire? Oiqi
hiiremi nipanateta.
[21] Nipanatemi tumakhameto noho teei Dzesuke hee. Soopara name, anai niima tuumare
qupadzomoraihe, naho mai baasuhima ana noke qurabireqake niike iihakoi.
[22] Hiiremi noi hee, Abi keba nokoio keba nokomeke qurabidzareni qate nii ao anama
ttaike baurata tuumare.

DZESUI BAPAMU QAMUNI HIIRETA
(Mar 4:36-41; Ruk 8:22-25)

[23] Hiireqi Dzesui sisimata peitemi tumakhameto nokoi noke iiha peite noko totaqita
qeemota. [24] Qeehiqi noi meeqota. Meeqomi idze, uta minai tooromi pouma horesa
kotoroqi sisima nakuta qeemata.
Nakuta qeemami attinoma naatemi nokoi Dzesu tukutoqi hee, Soopara, napa dzaetare
boobita, hoobidzare!
[25] Hiiremi noi hee, Nikeho ai tatauma bamu naatemi nike atti ququimaqi oke hiire mae?
Hiireqi noi qori utake qamuni hiiremi obai ao kebarateta.
[26] Kebaratemi abi nokoi roqobeteqi hiireta, Iaqa, Abirai ikanomani? Noi uta qamuni
hiiremi ao obai kebarate. [27] Oke hiire tuumaqi Gattere habata unateta.

ABI ESIRIHOTA DZESUI SONGENA HOTOU BIIRETA
(Mar 5:1-7; Ruk 8:26-37)

[28] Gattere habata unatemi abi songenanoma eseri Dzesuho torota biranateta. Oonihe abi
samanei nopoho attike eeteqi haba oke girodzomaqi mainata tuuma qaata.
[29] Abi nopoi Dzesuke mooqi hee, Oo, nii Ohongaho Khata. Oonihe bodza hiiremi ooraike
nii naane quba riiteqi ao songena nanake sesero eetare baabe?
[30-31] Hiireqi nopoi moohimi hoo kitu minai sererahuke peku muusoqi oota. Oomi
nopoi hee, Nii nanake hotou biidzareiqa isanate nanake dzoobiremi hoo kitu oho nakuta
dzuubare. [32] Hiiremi Dzesui hee, Isanate ota dzuubare.
Hiiremi songena nokoi nopoho neta tta eete hoo ota dzuubata. Dzuubami hoo kitu oi
hairiamake torouma hapa rometa qurateqi obata dzaga susuma baateta.
[33-34] Oke eetemi hoo kitu oho soopara nokoi abi songenanoma eseri nopoho isere gama
nagapa abi pobi hiireta. Hiiremi nokoi Dzesu moorare baata. Baaqi noke mooqi hee, Nii
isanate nanake papatareiqi hiireta.

9

DZESUI ABI SAROSARONOMA QIDZAITETA
(Mar 2:1-12; Ruk 5:17-26)

[1] Hiiremi Dzesui burisi eete tumakhameto nomema sisimata peite obatu totaqita
unateqi nagapa nome kapanaota biranateta.
[2] Biranatemi qesai abi sarosaronoma teeke dzarimama aima Dzesuho torota baata.
Baami Dzesui moohimi ai tatauma nokoho torota oomi noi sarosaronomake hee, Maqa,
poike kahosa niihoke dzamutenita nii qupa qidzanatare.
[3] Hiiremi qetaqeta abi oona oota nokoi barubaru hiireqi hee, Abirai ikaqi noo qaganoma
oke hiire.
[4] Hiiremi Dzesui ao iiha ma dzoobidza nokohoke qupadzomaqi hiireta, Maqoe, nike
nookami ana noo bamenoma ma attinoma hiire mae? [5] Anai hee, Kahosa niihoke poiqa
ana dzamute, oiqi hiiremi niketa bamenoma naate kaqa.
Qate anai oho heeta noke paha hee, Nii qoriqa qooro tuumareiqa hiibaquko nikehota
noo oi paha bamenoma attinoma naataquni mae? [6] Nookao, Anaio Abiho Isaki oonita
ttokata anai abiho kahosa dzamutaquho beedzae oorai oke nike moo nooka qupadzoma
qubake poiqa anai meenipamu oke hiibakoi.
Hiireqi noi abi sarosaronoma oke hee, Nii ao qori qepe niime qoomaqa nagapa tuumare.
[7] Hiiremi noi ao qoridzeqi qepe aimaqi nagapa tuumata.
[8] Tuumami abi tupu oona oota nokoi atti eeteqi Ohonga hasa hiireqi hee, Ohonga
dzoobe, nii beedzae oonomake abiho neeta mootomi ooraiqi hiireta.

DZESUI MATTEOHO KIRA HIIRETA
(Mar 2:13-17; Ruk 5:27-32)

9 Qate bodza teeta dzesui otoba patita ogamaqi moomi ttagetti qohareta abi teei habese
baura eetota. Dzapa noho Matteo. Dzesui noho quba hiireqi hii, Nii ana iihare. Hiiremi
noi ao adzahaha naate qori noke iiha tuumata.
10 Oonita ttageti apiapi ma kara oora ma qaara oberanoma nokoi pobi nookaqi abi ooho
nagata ao peiteqi tumakhameto nohoma gama qidzanate patta muunata.
11 Muunami Pariseo qesai oke mooqi tumakhameto nohoke qasa hiireta, Banaita nikehoi
ikaiqi hiireqi poma napame riiteqi abi qanga ttagetti apiapi ma kara nokoma ttaike patta
muuhibi?
12 Hiiremi Dzesui oho totoho nookaqi noko pobi hiireta, Ttotai sama rikerikenoma bahe
khettedzanomaho baurake eetoraiho teteke qupadzomare. 13 Oi Ohongaho qetaqeta teei
erake hiiremi oorai, Abi samaqama anake tuuhorarai nokoho goottaeke ana eetoraihe
meeke dzasaho teteke qaupuitaqu oho dza minake ana eetorai. Qetaqeta oho pomake nike
gesina naataamake oorai kaqa.
Oonita nookare, abi qesa ma nikei sama nikemehoke nookami rike ma pobinomanita
anai te rikeho quba baura eetoraidzaranihe kahosa ma pasenanomake qidzaitorai. Ooiqi
hiireta.

DZESUI PEITAROTA MA NOHO TEETE USAQE BIRANATAROTAHO NOO
(Mar 2:18-22; Ruk 5:33-39)

14 Qate ipita Dzohane sobasobaho tumakhametoi Dzesuho torota baaqi qasa hiireta,
Pariseo ma nanai gama hutingi bodzaqata hutingi naatorai oonihe ikanomake eeteqi
tumakhameto niihoi tete oke qusubaitaama?
15 Hiiremi Dzesui hee, Tete erake qupadzomare. Abi teei ata naatare boohimi noho
qesamanei hee, Ipita noi napake qaate mainata tuumakoiqi hiireqi ao noke aipo biidzareiqi
noma nokoi bosata qaki ma nakiho isakita ooraridzoho tete qupadzomare. Oi ipita ana
bamu naatemi tumakhameto nokoi meeke bodza ooqata hutingi naatakoi.
16 Oke hiireqi noi paha abiho poma agoba ma tete usaqe nomeho qahura erake hiireta,
Ttoba qosana agobai pui eetemi bamu ttoba koko usaqe puita suutomi isanataqu, oi usaqei
tatanganita oi agobake suqobiremi pui minanatemi rasakinoma naatakoi.
17 Oi paha abi bai oba usaqeke ingonaitorare hiireqi bamu oke nuupu agobata uqumami
isanataqu. Ota uqumaquko nuupu okasabaqi bai obama gama susupu bamu naatakoita
nokoi bai oba usaqe oke nuupu paha usaqeta uqumami oi gama bageke eete oorakoi. Oke
hiireqi Dzesui tete agoba ma tete usaqeho qahurake hiireta.

ATAPA HEMENOMA MA GUHU SOOPARAHO KHATATA DZESU QIDZAITETA
(Mar 5:22-43; Ruk 8:41-56)

18 Oke hiiremi guhu soopara teei Dzesuho torota pomai kotoroqi noorake hiireta, Maqoe,
khatata nahoi poiqanipamuke baate. Oonihe ana qupadzomami nii baaqa boto niime noho
irita mootomi eehaha naatakoi.
19 Hiiremi Dzesui tumakhameto nomema gama qoridzeqi guhu soopara oke gainene eete
tuumata.
20-21 Tuusuhimi atapa hemenoma teei noke iihata. Atapa oho khettedzai teeho bahe tii
ttuerebeho isakita noho dzuui ipi uhubaamake qaata. Noi qupa nometa hee, Iidzo anai
noho ttoba ma sasake seiqake hesateqake qidzanatakoi. Oiqi hiireqi noi qeemaqi sasa
patisigi nohoke hesateta.
22 Hesatemi Dzesui burisi eeteqi noke mooqi hiireta, Khatata name, nii ai tataumami
niiho sama qidzanasubi. Hiiremi bodza ooqata keke noho dzuu ipi uhubami noi qidzanate
tuumata.
23 Oonita Dzesui guhu soopara oho nagata biranate moo nookami abi ao ttutturate rore
ma sasa hiirota oi qesai tooma hiirotani qate qesai mangima hiirota.
24 Hiiromi Dzesui nokoke iihaqi hiireta, Khatata oi baatanipamuke eete ooraidzaranihe
meeraho isakita ooraita nike papatare. Hiiremi nokoi sosoridzo hiireta.
25 Oonihe abi hoho oi paata biranatemi noi suruho ota dzuubaqi khatatake botota aima
qoridzemi eehaha naateta. 26 Eehaha naatemi oho isere ao tuumaqi haba oke igabireta.

ABI NESE KHABANOMA MA ABI POTUTU NOKOKE DZESU QIDZAITETA

27 Qate Dzesui teteta sosomami abi nese khabanoma eseri noke iihaqi hiireta, Tabitiho
eema ma khata, nii isanate nakaho dzasa eeteqi nesenomaitaqu mae?
28 Oke hiire tuumami noi naga teeta peitemi nopo iihaqi noho dzagata biranatemi Dzesui
hee, Nipe qupadzomami oho beedzae naho torota oorai mae? Hiiremi nopoi hee, Soopara
nakame, oore oi oorai.
29 Hiiremi noi nese nopohoke hesateqi hiireta, Oionita nipe ai tatauma ooraiho isakita
nesenoma naatare. Hiiremi nopoho nese paa eeteta.
30 Paa eetemi Dzesui nopoke hee, Oonihe eto sepeke abi pobi hiibaino. 31 Oiqi hiiretahe
nopoi oke qahitota quba bitta eeteqi isere hiiremi oho pobi haba oke igabireta.
32 Oonihe nopoi paata tuusuhimi qesai abi potutu songenanoma teeke Dzesuho torota
dzeimami baata. 33 Baami Dzesui songena oke iihami abi potutu noi ao noo ma toonoma
naatemi abi qesa oona oota nokoi hasa hiireqi hee, Quba agiagi eranomai te Isirae abi
napaho bisata biranate qaarara bamu.
34 Oonihe Pariseo basesa eeteqi hiireta, Ae, Iibadzanipaho dzapata hiireqi noi songenake
iihorai. Obera noo oke noko hiireta. 35 Qate Dzesui haba ogamaqi nagapa mina ma gattiqa
ota tuumaqi nokoho guhuta peiteqi qusuho sinabidza hiireqi heme ma bamenoma nokoke
gama qidzaite soubireta.
36 Ma Dzesui abi moomi sipisipi sooparaama sepesapeke tuumoraiho isaki naatemi noi
nokoho quba baruna heme eeteta. 37 Noi tumakhameto nomeke hee, Dzooho mee gairai
ooraihe oke rumutaquho abi samane bamu. 38 Oho qubake nike hoobire dzooho Mai noho
torota pupu hiiremi noi baura abi samaneke dzoo nometa dzoobiremi tuumare.

10

DZESUHO TUMAKHAMETO DZAPA MA BEEDZAE NOKOHO
(Mar 3:13-19; Ruk 6:12-16)

1 Oiqi hiireqi Dzesui tumakhameto ttuerebe nomeho kira hiiremi baami noi nokoke
beedzaenomaiteta. Beedzaenomaitemi nokoi songenake iihaqu ma khettedza maina
paina qidzaitaqu oho isakinoma naateta.
2 Qate tumakhameto nokoi ipita qaru abi naatorota dzapa nokohoi erani: Bosabosa oi
Siimo noke Dzesu paha dzapa usaqe Peetoro oke moiteta. Ma Attereo noma noho, ma
Dzebetteoho khameto Dzakopo ma noma noho Dzohane.
3 Qate paha Piripo ma Battoromeo ma Ttoma ma Matteo ttagetti apiapi ma Arepeoho
khata Dzakopo ma paha Ttateo. 4 Qate paha Siimo kana haba nena ma Dzuta Khariotta
nena — noi ipita Dzesuke geema mootota — abi oioni.

DZESUI QARU KHAMETO BAURA QUBA DZOOBIRETA
(Mar 6:7-13; Ruk 9:1-5)

5 Abi tuerebe oke Dzesu sinasina hiireqi dzoobireta. Noi hee, Nike haba qesaqesa abi
nokoho torota tuumare. Oonihe eto poiqa Samaria abiho haba totaqita tuumaino. 6 Oi
nike bosata Isirae abi sipisipi rasaki naate ooraiho isakita nokoho torota baura eetare.
7 Oonita nike tuumaqa sinabidza hiireqi eraiqi hiibare, Ohonga qusunaho pobi oi poiqa
nikeho irita qeeme. 8 Oiqi hiireqa hemenomake qidzaitare, abi baatemi nike eehahaitare,
pottomunomake qidzaitare, songenanomake hobireqi songenake hotou biidzare. Oke
gama eeteqi eto oho ttuma quba hiibaino oi nike ttumaamake oho isaki saridzeta.
9 Qate eto oma teeke asita bautotaino, oi goorini mae siriba mae kopani mae quba ape oi
gama baamu. 10 Ma paha eto tete asike aimaino, ttoba ma sasa paramu aimaino, oko sasa
aimaino ma pahu sumu teeke aimaino. Oi teeho bahe nokoi nikeke kokora eetaridzoni, oi
baura oho pobi oni.
11 Qate nike nagapa teeta peitareiqa bosata abi qasa hiireqa hee, Nagapa eraho nakuta
apei qidza kokoranoma? Oke hiiremi abiho dzapa paana naatemi nike ota peiteqa eto paha
naga qesaqesata somobasomoho isakita tuumainohe ooqata keke meerake eeteqa nagapa
oho baura eete soubireqake paha nagapa mainata tuumare.

12 Oonihe nike naga teeta peitare boohiqa nokoke Dzoobe hiibare. 13 Dzoobe hiiremi
nokoi kaitomaqi Dzoobe hiibaquko nike nokoma hasu ma kebata oorakoi. Oonihe nokoi
kaitomaama naatemi nike paha mainata tuumaqa hasu ma kebata nokoho neta peitakoi.
14 Qate nagapa teeho abi gama basesa eeteqa noo nikeho nookaama naatemi nike nagapa
oke qaatare. Qaasuhiqa hau nikeho okota ooraqu oke omata dzamutomi oi nokoho khooba
paanaitakoi. 15 Nookao, Sotomu ma Gomoraho abike maripa eetaqu bodzata nokoi quba
bamenoma saridzakoihe nokoho bame minabari. Oonihe nagapa teei nikeke bai hiiremi
nokoke maripa bodzata quba bamenomanipamuke moitakoi oke ana bamu nike ikobetaqu.

KAIPO SAMANE BIRANAROTAHO NOO

16 Oi Dzesui hee, Ana nike dzoobiremi nike abi koiri kairinomaho bisata ooraqu oi
sipisipike haa teekoho bisata dzoobidzaquho isaki naatakoi. Oho qubake nike nokoma
ooraquta dzosi nokanokanomaho isakita dzeubaqa qusubibi hasunomaho isakita oora ma
qaara eetare.
17 Ma eto abi nookami ao hairiamake dzairanipamuho isaki naataino. Oi nokoi sinabidza
guhuta nikeke gabeho biidzakoi ma nikeho isereke sinasina abi mimiho torota mootakoi
oke eetemi nike ttoka soopara ma abi qiba ma kara nokoho bisata biranatemi nike naho
noo nokoho tomata hiibakoi. 18 Hiiremi oi ttoka ma haba samaneho noo naatakoi.
19-20 Oonihe nokoi nikeke qoharenaitemi eto nokoho noo ipi hiibaquho iiha ma dzoobidza
eetaino. Oi Ohonga Mai nikehoho Sumasai bodza ooqata noo nike banaitemi noo ooqake
hiiremi meenoma naatakoi.
21 Oi erake eete oorai. Noma ma nanei qesa ibo eete qoharenaitokoi. Mai ma khata qesa
bisi naate isere bamenoma mootakoi, ma khametoi mai ma pai basesa eete teetakoi. 22 Oi
nike naho quba baura eetemi abi samanenipamui nikeke ibo eetakoi.
Oonihe nike baura eete soubidzare hiireqi battigara naatoraqutoke qidzanatakoi.
23 Oonita nagapa teeta nokoi nike ibo eetemake paha nagapa mainata tuuma ota soomare.
Oonomake eete tuuma nagapa qesaqesa soubidzaamake ao Abiho Isaki anai ota nike
saridzakoi.
24-25 Anai minaraho maikhata, banaita nikehonihe abi anake hee, Nii Iibadzaho isaki
ooniqi hiiroraita nokoi bamu tumakhameto nikeke ingonaitaqu. Oi bauraho mai
heme saridzemi kokora abi nohoi bamu heme oke riitaqu tete oke gama qupadzoma
soubidzare. Anai nikeho mai ma banaitanita nokoi anake sesero eetaridzoho isakita nokoi
tumakhameto ma kokora abi nikeke sesero eetakoi.

ABIHO ATTI BAHE OHONGAHO ATTIKE EETE QUSUBAITARE
(Ruk 12:2-7)

26 Hiireqi Dzesui hee, Nokoi nike sesero eetakoihe eto atti eetaino. Nokoi dzukudzukuta
eetaqu oke Ohongai gama paanaitakoi. Oi quba dzahedzahenomai gama susupu paana
naate soubidzakoi. 27 Oi anai seike nikeho tomata hiibaqu oke nike otoba patita paanaitare.
28 Oke eetemi koiri kairinoma qesai sama nikehoke teetemi baatakoihe noko gisi
nikehoke sesero eetaquho tete bamu oonita eto abi oonomaho attike eetaino. Ohonga
teenai sama ma gisi ma gama eepata rubengaitaquho isaki oonita noqake ququimare.
29 Oonihe tete erake qupadzomare. Abi qesai bararima nee aimaqa nokoke makettita
oho ttuma qattiqa aimorai. 30 Oi quba sepenihe Ohongaho nese oke riitaama. Oonita
noi nike gama moo soubireqi qiba geeni mae quba ape nikeho torona oorai oke noi
gama qupadzoma aima soubirorai. 31 Nee gamisi oke noi nome moo qupadzomoraihe
meenipamuke noi nikehoke nookami tobe sumanomanita qupadzomare.

ABI DZESUHO DZAPA QUSUBAITEMI NOHO DZAPA QUSUBAITAKOI
(Ruk 12:8-9)

32 Hiireqi Dzesui hee, Oho qubake teei naho isere bageke eete abiho torota mootomi anai
moorakoi ma isere qidza nohoke qusu Mai nameho pengata hiibakoi.
33 Qate teei abiho penga qubake naho bai hiibaquko qusu mai nameho pengata anai paha
noho bai hiibakoi.

SINABIDZAHO QUBA QAA SAMANE BIRANATAKOI
(Ruk 12:51-53; 14:26-27)

[34] Dzesui hee, Nookare, ttokata hasu biranatorareiqi anai te baabaranita eto oke
qupadzomaino. Anai biranatemi oho quba uuba ma sakaba samane biranatakoi.
[35] Oi ana baami sinabidza oho ipike mai teei khatata nomeke ibo eetakoi, motami noi
anapidza ibo eetakoi. [36] Oke eetemi quni ma mani tee ma teeho bisata ibo ma kote samanei
biranatakoi.
[37] Oonihe teei qupa nometa hee, mai ma pai namehota atimaqu mae Kiristuho dzapata
atimaqu oiqi hiireqi qupa eserima ooraqu ana bamu noho nookami isanataqu. [38] Oi
teei anake iihareqi sama nomeke oho bagara biidzaama naatemi nohoke ana nookami
qaganatakoi. [39] Oi teei qaraqara nomeke qaanateqa ao oho dzore naatakoi qate teei naho
quba eeteqi qaraqara nomeke qaanataama naateqa qaraqara gama mai eetakoi.

IPI MA ARI SARIDZAQUHO NOO
(Mar 9:41)

[40] Dzesu ipibireqi hee, Oonita nike sinabidza hiiremi abi nikeho nookami meenoma
naasuhiqa nahoke nookami meenoma naatakoi ma mai nahoke nookami paha meenoma
naatakoi.
[41] Oonita naho too abi teei biranatemi teei noho nookami meenoma naatemi noke aima
kokora eetaquko noi oho isakita ipi ma ari saridzakoi. Ma naho neta abi rike ma pobi teei
biranatemi teei nohoke nookami meenoma naatemi noho kokora eetaquko noi paha oho
isakita kiridza saridzakoi.
[42] Qate anake nooka hiisi eetoraiho tuputa abi teei biranatemi teei noke moomi naho
tumakhata naatemi oho quba noi noke kokora gattiqa eete oba kebani mae quba apeke
noke moitaqu moitemi quba gattiqa oi paha ipi ma arinoma naatakoi.

11

DZOHANE QARU DZOOBIREQI HEE, NII APEI ONI?
(Ruk 7:18-35)

[1] Noo ma sinasina samane oke Dzesui hiire soubireqi oke gama tumakhameto ttuerebe
nomeho qereta gosorota. Gosoroqi noi nagapa oke qaate nagapa qesa samaneta noo ma
sinabidza nomeke hiire paanaitareiqi tuumata.
[2-3] Tuumaqi baura bamenoma samaneke eetotaho pobike Dzohane sobasobai nookatahe
qupa muunaqi noi tumakhameto nomeke Dzesuho torota dzoobireqi qasa hiireta, Mesia
baabakoiqi qetaqetai hiiremi nana noho beebe eetorai oi nii oioni mae maina teei paha
baabaqu?
[4-5] Oke hiiremi Dzesu nookaqi eraiqi hiireta. Ibaukhabaunomai nese uhuborai, qosu
ma ponei tuuma ma baabanoma naatorai, pottomunomaho sama paisasa hiiburorai,
toma susui toma uhuborai, abi baatemi eehahaitorai oke eeteqi abi habana nokoho quba
sinabidza hiiremi qidzanatorai. Noo ma baura samane oke nike era moo nookorai oho
isereke nike tuuma Dzohane sobasobai sutasutata oorai noho torota mooto soubidzare.
[6] Qate sinasina erake paha noke pobi hiibare, Nii nahoke nookami niihota isanataquko
nii oho agoago saridzakoi.
[7-9] Oiqi hiiremi Dzohane sobasobaho tumakhametoi tuumami Dzesui Dzohaneho hasa
hiireqi nohoke abi samane noho torona oota nokoke pobi hiireta. Nike haba habanata
Dzohaneke moora quba tuumata. Tuumaqi abi qiba, sasa nee ma baunoma meusa
nagapaho poro qereta ooraiho isakike moorare tuumatani mai? Eo, nike qupadzomami
uta tooro eebeke poupa taatoraiho isakinita quseripo oke moorakoiqi hiiretani mae?
Eo too abi teeke moorakoiqi tuumatani mae? Nookao. Noio too abi oonihe paha too
abiho isakike suqobirorai.
[10] Dzohanehoke Ohongaho noota erake qeetemi oorai, Nookare, Qaru khata nameke anai
Kiristu niiho bosata dzoobiremi tuumaqi tete niihoke ao roibetakoiqi hiiretanita abi oi
ooni.
[11] Oonita ana hiiremi nookare. Paimanei abike dzoomoraihota abi teei Dzohaneke
riitaquho isaki ooraamanihe quba oi ttoka samaho dzapa pobi oho beekho kekeni. Oonihe
Ohongaho pobi naatoraihota abi mina ma adza nokoi gama ttokaho dzapa pobi oonomake
suqobirorai.
[12] Qate Dzohane sobasobai baura nomeke sohoromi abi samanenipamu qaupa sasa
gaamaqi beedzae eete Ohongaho pobita qeematai qeemorai. [13] Oi teeho bahe Mose ma too

abi samanei sauqata sohoroqi hee, Quba oi biranatakoiqi hiire baa qaatani qate Dzohane nokoho musaqiqanita abi noko poiqa musaqiqaho noo nookami Soopara mee naho bodza naasuhimi nokoho qupa tukuborai. [14] Oi abi qesai hee, Eriai baataamake qusuta peitetai paha burisi eete baabakoiqi hiire qaata.

Oonihe nike naho noo erake nookami meenoma naataquko erake qupadzomare. Dzohane noio Eriaho isakinipamu. [15] Oonita tomanomai nookare.

Oke hiireqi Dzesui paha abi basesanomake eraiqi hiireta, Abi naga nikei quba apeho isaki? [16-17] Khameto sobadzata habese inga naatoraiho tete qupadzomare. Oi hoho teei hoho teemuke hee, Ae nanai ao kito biireqi mangi huitemi nike teqaha kaitomaqi naa hiibara. Qate nanai tti ma ttaka hiiremi nike ikaqi oho surupo eetaama naatorai?

Oiqi khametoi hiiroraihe nokohota basesa biranatoraiho isakita abi basesanoma nikei Dzohaneho noo qusubaitaama naateta ma paha naho noo oho qesa arabirorai. [18] Oi Dzohane sobasobai oba ma patta kebakebaho hutingima baami nike noke hee, Songenanomaniqi hiireta.

[19] Qate Abiho Isaki anai baaqi patta ma oba qidzaho bai hiibaama naatemi nikei anahoke hee, Iidzii, bai oba hoobaqi dzoobaqi muunaqi paha pattake saqubema muunorai abi oni. Noi paha ttagetti apiapi pasenanoma nokoma qesa dzaira eetorainomani. Oiqi nike hiiroraihe nookare. Tete oi qidzani mae qanga ipita khooba paana naatakoi oiqi Dzesu hiireta.

NAGAPA QESAHO BASESA OI TOO PASERENOMANI
(Ruk 10:13-15)

[20] Qate nagapa qesata Dzesui obaoba bamenoma samane eete tuumami nokoi basesa eete qupa burisi eetaama naateta. Oho qubake noi nokoke himotoqi noo minake hiireta. [21] Noi hee, nagapa Khoradzi ma Bettesaitta quba attinoma nipeho irita biranatakoi.

Oi anai obaoba samane nikeho bisata eetemi Ohongaho mumure naatemi nike basesa eetoraihe oho isakita mumure nagapa ttiro ma Sittoho bisata biranatapuko nokoi bamu rubenga saridzarotahe ao tti ma ttaka hiireqi hau suranatemi ingonaitarota. [22] Oi nokoho bame minaminai oorakoihe maripa bodzata nikeho bame oi paha nokohoke suqobidzakoi.

[23] Qate nagapa name Kapanao niiho dzapake ao qusubaitemi qusuho pobi naatarorihe baamunipamu. Dzapa nikehoi taate qoo iibadza nagata quratakoi. Oi teeho bahe anai baura qidza samane nikeho bisata eetemi Ohongaho mumure naate baorai. Oonihe oho isakita Sottomuho otoba patita paanaitapuko nokoi agobake qupa burisi eetemi nagapa oi poiqa oorarori.

[24] Oho qubake nokoho bame oorai oorakoihe maripa bodzata nikeho bame oi nokohoke suqobidzakoi. Ooiqi Dzesu noko pobi hiireta.

OHONGA MAI MA QAHEUBA KHAMETO NOHOHO TETE DZAPANOMA
(Ruk 10:21-22)

[25] Oonita Dzesui Ohonga pupu hiireqi eraiqi hiireta. O mai name, nii qusu ma ttokaho maikhatanita nii noo bamenoma dzukudzukuna oorai oke te ttoka abi nokanoka ma gesinanomaho qupata paanaitoraidzaranihe abi qupa gaibanoma naho dzapana oorai nokoho qupata paanaitorai. [26] Oho qubake ana niike dzoobe minake hiire. Oi nii tete oke saridzemi nese niihota bagenomanipamu naatorai. Oiqi hiireta.

[27] Qate noi burisi eete tumakhameto nomeke pobi hiireta, Ohongaho khata anake gesina oi ape bahe mai teena ma Ohonga maike apei gesina bahe khata teena noho. Anaio noke gesinanipamu ma paha noi qesa ma nikeho dzapa hiiremi anai noho tete nikeke banaitemi nike oho qesa noke gesina naatorakoi. Oho qubake mai ao baura nomeke naho botota mootomi ana nikeho quba paanaitorai.

[28] Oonita nike naane quba heme ma bame samane nikeme sepeke qere biire qaaraqu. Nike naho torota baaqa oke qerepasa eetemi ana isanate nikeke qidzaitakoi. [29] Nookare, anai keba ma dzapaho maikhatanita nike naho neta qidzanatemake ana nike tete maina banaiteqa tetena nameke nikeho qereta goosoromi baura oi nikeho moirata bamu perebaqu. [30] Oi teeho quba bahe bame anai nike moitaqu oi isakiqata oorai ma naho tetena oio paha kebakebani. Oiqi Dzesu hiireta.

12

DZUMAHO HUTINGI OHO NOOKE DZESU POBITETA
(Mar 2:23-28; Ruk 6:1-5)

1 Dzuma teeta Dzesui haba ogamaqi uitti dzoota tuusuhimi tumakhameto nokoho ttidza
saa eetemi nokoi quhisa qesa rumutoqi botoma kurutete muunota. Muunomi Pariseoi
mooqi Dzesu qasa hiireta, 2 Maqoe, dzumata baura oonomake eetaquho qagai ooraita
tumakhameto niihoi ikaqi oke eetorai?
3 Hiiremi noi noko pobi hiireta, Qate Tabiti qesamane nomema nokoho ttidza saa eetemi
noi eeteta gotta ma pai oke nike isaitemi oorai mae bamu? 4 Oi noi Ohongaho parai nagata
peiteqi dzobadzoba Ohongaho dzagata mooto qaata oke aimaqi muunata ma qesamane
nomeke moitemi muunata. Oonihe oke muunaquho qagai qaatahe dzube abi keke muuna
qaata. 5 Mae nike oho ruume?
Oi paha Dzumata baura samaneke eetaquho qagai ooraike dzube abi Ohongaho biirina
oorai nokoho baura urai ooraita ikanomake eeteqi oho qagake qusubaiteqi oke qaataqu.
Baamu, qaga oke riiteqi beedzae eete qeemami oi teqaha kahosananoma naatoraidzarani.
6-8 Qate nookare. Anai Abiho Isaki ooqi naamae dzuma ape ma apeho Sooparanipamu.
Oonita biirina qaga oorai oi poma teei oke eete ooraihe napa erana hiirorai oi quba
meenipamu, oi qaga oonomake suqobireqi ai siginaitorai. Oi teeho bahe qetaqeta teei
hee. *Qoberobaho poma qesaqesa hiiroraiho goottaeke ana eetorai oonihe baruna heenaho tete oho
dza minake eetorai.* Qetaqeta oke nike naane quba mai eetaama naatorai.

DZUMA OTA DZESUI ABI BOTO ATIMANOMA QIDZAITETA
(Mar 3:1-6; Ruk 6:6-11)

9 Oke hiireqi Dzesui dzoo oke qaateqi sinabidza guhu nokohota peiteta. 10 Peitemi abi
boto atimanoma teei ota oomi Pariseo ma karai Dzesuho angi naatareiqi qasa hiireta.
Dzumata abike qidzaitaqu oi qaganomani mae bamu?
11 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Nikeho hoo teei dzuma bodzata koseta taatemi
minara ma nikei noke aima ingonaitaridzoni, mae nikehota teei oonomaho isaki baamu?
12 Oonita moorare, hoo quba sepe oomi noho quba dzumata kokora eeteqa abinipamuke
oho kokorake qaanataqu oi oberani.
13 Hiireqi noi abi boto atimanoma oke hee, Boto niimeke tataitare. Hiiremi noi noo oke
qusubaitemi boto hohoi ao pobirate temuho isaki naateta.
14 Oke eetemi Pariseo paata biranateqi Dzesuke ikanomake eete ngausa eetaqu oho gunu
ma naru hiiretahe noi ao qupadzomata.

DZESUI ABI MINARAHO HOBIHOBI MEENIPAMU

15 Oonita Dzesui ao khooba qupadzomaqi nagapa oke qaate tuumami abi hemenoma
samane noke iihami noi nokoke gama qidzaite soubireta. 16 Oonihe noi nokoke qogo noo
hiireta, Nike eto baura oke sepeke abiho pengata paanaitaino.
17 Oonita Dzesui seike baura qidza oonomake eetetaho khooba erani. 18 Too abi Dzeseai
Ohongahoke eraiqi hiire qeeteta.
Moorare. Anai qeseba khata qidza bagenoma name quba asateqi qaheuba Sumasa
nameke noho irinaitemi noi abi samaneke pobitareiqi biranatakoi. 19 Oonihe noi otoba
patita sama kano hiibaqui baamu, ma noho niiqi ma noosa baamu.
20 (Ma abi bame eetoraiho qahura erake qupadzomare) Noi bamu subidza makanomake
geqobidzaqu qate eepa mukena hiibare boohimi bamu sepeke hiitaquhe oke gama
eehahaite pobitakoi. 21 Oke eetoraqutoke suqobidza maikhata naatemi nagapa samaneho
abi nokoi noho qupa toobake eetakoi. Oiqi Dzesea qeetemi Dzesuhota meenoma naateta.

QESAI DZESUHO BEEDZAE IIBADZAHOTA MOOTOTA
(Mar 3:20-30; Ruk 11:14-23; 12:10)

22 Qate noko paha abi nese khabanoma ruume ma potutu songenanoma teeke Dzesuho
torota mootomi noi noke qidzaitemi noonoma naateta ma nesenoma naateta.
23 Oke eetemi abi samanei mooqi roqobeteta. Nokoi hee, Tabitiho eema ma khatai
oonomaho isakita biranatakoiqi hiireta abirai oioni kaqaniqi hiireta.

[24] Hiiremi Pariseo nookaqi bai hiireta, Baamu abirai songena iihoraiho khooba ape bahe
noi Iibadzaho dzapata oke eetorai.
[25] Oke hiiremi Dzesui iiha ma dzoobidza obera nokohoke qupadzomaqi noko pobi hiireta,
Abi naga teei qesa hu ma koridza biidzaquko bamu bodza minake qaaraqu. Oho qesa
nagapa mina teeta abi qesa ibo eetaquko bamu agoba qaaraquhe ao taatakoi. [26] Oonita
Saatai sama nomeke hotou biidzaquko pobi nohoi ikanomake eete qaaraqu? Baamu, noi
tete oonomake aimaama.
[27] Nikemaeho qesamanei dzapa apeta songena iihorai? Bamu, nokoi songenake
Iibadzaho dzapata iihaquho tete bamuta nokoi nikeho noo nookaqa nikeke qoma dzubo-
bidzakoi. Oonita nike oberama anake hee, Iibadzaho dzapata songenake iihoraiqi hiire.
[28] Oonita anai Ohongaho sumasama songenake iihami tuumoraiho qubake nike ikaqi
qupadzomaqu bahe Ohongaho pobi ao nikeho torota biranate ooraike nike qupadzomarid-
zoni.
[29] Ma qahura erake qupadzomare. Abi bise baisenomaho nagata sepeke peite qubadzage
noho botona ooraike sepeke aimaquho tete baamuta bosata abi qanga oke suutoqanoke
isanate noho nagana oorai oke gama saqoroqi aima tuumaridzoho isakita anai aoke
Saatake suqobire ooraike qupadzomare.
[30] Nookao, anake hoobire qesake ingonaitaqu abi noio dzaira nahoni. Qate ana baura
eetoraike teei bai hiire rasaki eetaquko noi naho ibonipamu.
[31] Oonita qesai baru ma noo qanga maina paina hiirorai kahosa oonomake dzamutaquho
tete oorai. Qate Ohongaho Sumasai baura eranomake eetemi oke qanga hiibaqu kahosa
oke akobetaquho tete te ooraidzara. Poiqa bamu, ipita oho qesa baamu dzanadzana!
[32] Oi qesai Abiho Isaki anaqake qanga hiiremi anai nokoho kahosa oke gaubidzaquho tete
ooraihe teei Sumasa ma noho baura eranomake qanga hiiremi kahosa oi agoba qaarakoi.

EE QIDZA MA EE QANGAHO QAHURA
(Ruk 6:43-45)

[33] Hiireqi Dzesui hee, Nookare, ee teeho meeke mooqa hee, Ee qidzaniqi hiibakoi eo hee,
Ee qanganiqi hiibakoi oonita etoqa oke rasakiiteqi ee qidzata mee qangake goosobaino.
Oho qesa eto ee qangata mee qidzake sepeke goosobaino.
[34] Oonihe ana moomi abi naga nikei dzohomaho khameto oonita ikanomake eeteqi
nike noo qidzake hiibaqu? Baamu, iiha ma dzoobidzata hee ma heeta oorai ooqai toota
biranatorai.
[35] Abi qidzai qupaho iisuta noo qidza saridzeqi abi moitoraini qate abi qangai qupaho iisu
nometa saridze abi moitorai oi paha qangani. [36] Oho qubake abi noo qidzake hiibaquni mae
noo sepesapeke hiibaqu oho isereke abi oi ipita Ohongake pobi hiiremi maripa eetakoita
noi bamu noo teeqake riitaqu.
[37] Oonita totoho apeta nii hiibaquke qupadzomare. Noo qidzake hiiremi oi niike
qidzaitakoini qate noo qangake hiiremi oi niike qangaqitakoi.

DZESUI OBAOBA BAMENOMA EETAREIQI QESAI HIIRETA
(Mar 8:12; Ruk 11:29-32)

[38] Oiqi hiiremi Pariseo ma Qetaqeta abi qesai baaqi hee, Nana dza eetemi nii nanake
baura teeke banaitemi nanata Ohongaho mumure naatare.
[39] Hiiremi Dzesui hee, Iidzo, abi naga qanga pasenanoma nike Ohongaho mumure teeho
quba qasa hiirehe, Dzonaho bodzata mumure biranateta ooqai keke biranatemi nike
moorakoi.
[40] Oi Dzonai qupi tapariho isakita pakeba minaho qausuta ooqi ipita eehahake biranate-
taho isakita Abiho Isaki anai qupi taparike nesetuta ooqa paha eehahake biranatemi oi
Ohongaho mumure naatakoi.
[41] Oonita qupadzomare. Dzonai eehaha naate meusu nagapa Ninibe nokoho qogo noo
hiiremi nokoi qupa burisi eete qidzanateta. Oho qubake maripa bodzata Ninibe abi
qoridzeqa nikeke hee, Nanai too abi Dzonaho noo nookaqi qusubaitetahe nikeho torota
too abi keke bahe Abiho Isakinipamui biiranate qogo noo hiiremi nookaama naatoraiho
qubake nikei abi naga qanganipamu. Oiqi hiibakoi.

42 Qate paha atapa qiba teei agobanipamuke haba pobi neta baaqi Isiraeho abi qiba
Soromo nokanoka mina nohoke nooka pobita quba noho torota peiteta. Peiteqi
nokanokanoma naateta.
Oonihe anai Soromoho isaki gattiqa bahe Abiho Isaki anai Sooparanipamu oonita abi
naga quseripo nike naho torota baaqi te naho noo qusubaitoraidzara oonita atapa mina
noi maripa bodzata nikeho iiga minanipamuke hiibakoi!

ABI QUPA HABANA SEENO MA GAUHO QAHURA
(Ruk 11:24-26)

43 Oiqi hiireqi Dzesui hee, Qate qahura erake nookare. Songena teei abi teeke qaasuhiqa
qongara naga hau ma obanomata meupu saridzareiqi tuumata. Tuumaqi saridzaama
naate burisi eeteta. 44 Burisi eeteqi hee, Anai naga tta eeteta ota paha dzuubakoi hiire
qeemaqi moohimi meeke sarautomi oota. Qate quba teei noho habara oorananihe teka
habanai oota.
45 Habanai oomi noi iiha ma dzoobidzake eete qesamane nome songena sebeni ngi-
inginomanipamu nokoke dzeima nokoi ttaike ota dzuubami abi oi nokoho pattanipamu
naateta.
Oi bosata noi isakiqata qangama ootahe songena tuumami noi oho habarake baura
qidza mai eetaama naatemi eranoma naatemi suhe nohoio attinomanipamu naateta.
Oonita abi naga nikeio oho isaki.

APENEI MEENIPAMU DZESUHO QESAMANE OHO NOO
(Mar 3:31-35; Ruk 8:19-21)

46 Dzesui noo oke abi tupu pobi hiire qaasuhimi oionita pai gotta nohoi nomamane
dzabamane nohoma noko naga patita qooroqi hee, Nanai noo teeke noke pobi hiibareiqi
baabe. 47 (Hiiremi teei Dzesuho torota qeemaqi hee, Maqoe pai gotta niihoi nomamane
dzabamane niihoma gama paata qooroqi niima qesa noo hiibare baabe.)
48 Oiqi hiiremi noi totoho eranomata ipi hiireta. Pai gotta nahoi ape oni? Ma nomamane
dzabamane nahoi apene oni? 49-50 Hiireqi noi tumakhameto nomeke boto koko eeteqi
hiireta, Nookare. Apene qusu mai nahoho dzake qusubaitorai nokoi pai gotta ma
nomamane dzabamane nahoho isaki. Oonita tumakhameto name, nikeio quni ma mani
nahoni.

13

OHONGAHO NOO OI GOOTTARAHO ISAKI
(Mar 4:1-9; Ruk 8:4-8)

1 Hiireqi Dzesui nagata tta eeteqi oba ttu oho patisigita teemaqi habeseta. Habehimi ao
abi samanenipamu noho torota ttutturateta. 2 Ttutturatemi teka pui siiremi noi nokoke
sinabidza hiibareiqi sisimata peitemi nokoi igasata habese nookata. 3 Nookomi noi qahura
noota nokoke sinasina samane ke hiireta.
Noi hee, Dzooho mai teei gottara bababa eetare sobadzata tuumata. 4 Oonita noi uitti
gottara bababa eesumi qesai tete patisigita taatetahe nee ao baaqi oke gama nukurota.
5 Qate gottara qesai oma quhiquhirata taateqi ao suuna eeteta. Oonihe orotu noho
ohoumata. 6 Ohoumami ete huubiremi ao bubuso naateta.
7 Qate gottara qesai baa bisata taateqi paha suuna eeteta. Oonihe baa ma ngaa oi peiteqi
oke pupubiremi poqe eeteta.
8-9 Qate gottara paha qesai ttoka qidza bibinomata taateqi suuna eete peiteqi mee
goomata. Qesai teutiho isaki qesai sikistiho isaki qate qesai paha gaira naateta oi
hattattiho isaki oni. Oonita tomanomai nookare!

QAHURATA HIIREMI ABI QUPA ORORO EETARIDZONI
(Mar 4:10-12; Ruk 8:9-10)

10 Dzesui oke garuba pobi hiiremi bamu naatemi tumakhameto nohoi baaqi noke qasa
hiireta, Nii khooba apeho qubake nokoke qahura noota sinabidza hiirorai?

11-12 Hiiremi noi hee, Oi erake eete oorai. Anai ango nikeho torota baura eete qaimi
Sumasa nike uumami isakiqata tete oho mee saridzorai. Oonita nikeke ipibire sinabidza
paata hiiremi nikehota meupunoma naatakoi.
Oonihe abi tupu toma agiagike paata sinabidza hiiremi arabidzakoita bosata nokoke
qahura noota dzeimami aimareiqa aimakoi gaubidzareiqa gaubidzakoi. Apiapike
moitakoihe qesai noo arabidzaqu nokoke quba oke bamu sepeke moitemi puita tuumaqu.
13 Oonita hiibi anai nokoke qahura noota sinabidza hiiremi arabidza abi nokoi nesema
moramorake moorakoihe baamu moo pobitaqu, ma tomama nookake eetakoihe bamu
nooka qupadzomaqu.
14-15 Oi too abi Dzeseaho qetaqeta teei hee, Abi nagarai hee, Eto Ohonga nanake
ingonaitaino hiireqi eto nanai nese nanamema moo pobiteqi tomama nooka qupadzomaqi
qupa uhuba pobiratemi napai qupa burisi eetaino.
Oke hiiremi nese nokohoi sidzobetemi toma susudzatorai ma qupa nokohoi asuasu
naatorai oiqi Dzesea hiiremi nokohota meenoma naatorai.
16-17 Oonihe nike poike moo nookoraike too abi ma abi dzapa pobinoma agobake moo
nookareiqi dza minake eete qaatahe baamu. Te moorara, te nookara. Nikeho nese moo
pobitorai ma toma nikehoi nooka qupadzomoraiho isakita nike nokoho habara naateqi
agoago saridzoraita qupadzomare.

DZOOHO QAHURA OHO MEEKE DZESU HIIRETA
(Mar 4:13-20; Ruk 8:11-15)

18 Hiireqi Dzesui hee, Oonita dzooho maiho qahura khooba nohoi eraqanita nookare.
19 Goottara qesai tete patisigita taateta oi abi qesai qusuho sinabidza nookami ingaqonoma
naatemi Iibadzai baaqi nokoho qupata menoma naatarotake noi ao karabetemi sapara
naatoraiho qahurani.
20-21 Qate gottara qesai oma quhiquhirata taateqi suuna eetetahe ao bubuso naateta
oi abi qusuho sinabidza nookami oi nokoho qupata meenoma naasuhimi oho kaipo ma
qangareba, uuba ma sakaba biranatemi nokoi ao peperate bamu naatoraiho qahurani.
22 Qate goottara qesai baa bisata taateta oi abi qesai sinabidza nookaqi qusubaitare
boohimi ttokaho iiha ma dzoobidza ma ttuma ma qurumaho ikoiko oi gama abi nokoho
angi naatemi oho kabira naate bamu naatoraiho qahurani.
23 Qate goottara ttoka qidza bibinomata taateta oi Ohongai ao abi qesaho qupa roibetemi
ooraita nokoi nooka qupadzomaqi noo qusubaitemi meenoma naatorai. Qesaho isaki
gattiqa — 30 oni — qate qesahoi minamina — 60 oni — qate qesahoio gairanoma — 100
oni — oio oho qahurani. Oiqi hiireta.

SINABIDZA OBERAOBERAHO QAHURA

24 Ipita Dzesu qahura teeke paha nokoho quba hiireta. Noi hee, Ohongaho pobi nebe
teeta erake eete oorai. Abi teei dzoo nometa tuumaqi goottara qidza ota dzaaro dzaaroke
tuumata. 25 Tuuma soubireqi surenake burisi eete nagata peite qesama gama meeta.
Meeqomi abi qesai noke ibo eeteqi seike dzoota qeemaqi uitti gottara qidza dzaaro
dzaaroke tuumatahn takura samaneta baapi goottarake dzaaroqi papateta.
26 Qate quba oi gama suuna eete peite heubare boohimi dzoo oho baura abi quhisa sama
maina paina oke moo sahateteta. 27 Sahatete dzoo maikhataho torota biranateqi hiireta,
Mai naname, nana moomi nii uitti goottara qidza keke nana moitemi dzaarota. Qate
ikanomake eete baapi oho bisata peite heuborai?
28 Hiiremi noi nokoke pobi hiireta. Eehe erai ibo abi teeho baurani. Hiiremi baura abi
noke hee, Oonita nii dza eetemi nanai isanate tuuma baapi oke uumaqu mae?
29 Hiiremi eraiqi hiireta. Baamu, oke uuhiqa eto uittima gama uumaino. 30 Oho qubake
beebe eetemi oi gama mee gooma baa naatemake oionita anai rumutaquho abike pobi
hiireqa hee, Nike bosata baapike khoobata korabete geema sipitoto eepata biidzare. Oke
eeteqa uitti qidza oke gama dzurutoqa naho iisunaitare. Oiqi Dzesu hiireta.

SINABIDZA HIIREMI OHONGAHO POBI MINANATARIDZOHO QAHURA
(Mar 4:30-32; Ruk 13:18-21)

31 Hiireqi Dzesui qahura noo teeke paha abi samaneho quba hiireta, Noi hee, Ohongaho
pobi erake eete minanatorai, Abi teei dzoo nometa tuumaqi moepa goottara teeke
dzaarota. 32 Qate moepa goottara oi mina baamu, oi dzooho quba gattiqanipamu.
Oonihe oke dzaaromi ao peite mina naate eeho tomidza naatemi nee qesai baaqi ota
sumudzataquho isaki naatorai.
33 Oiqi hiireqi noi qahura noo oke paha iisita mootoqi hiireta. Noi hee, Atapa teei iisi isaki
teeke qausoma teenaite saretemi oi qauso igabire qura huite minanatorai. Ohongaho pobi
paha oke eete abike igabirorai. Oiqi Dzesu hiireta.

DZESUI QAHURA NOOHO MAIKHATA
(Mar 4:33-34)

34 Oonita Dzesui abi minaraho pengata sinabidza hiireqi qahura noota keke nokoke tete
banaite qaata ma oho amake te nokoke noo tee ma teeke banaite qaarara.
35 Oi teeho quba bahe Ohongaho too abi agobake Samu teeta qeeteqi hee, Anai too
saqoroqake noo agiagi agoba khoobanipamuta sengibetemi qaata oke qahura noota
paanaitemi oho isakita nookakoiqi hiiretanita oke eete biranateta.

UITTI MA BAAPI QAHURA OHO MEE DZESUI PAANAITETA

36 Qahura qesa oke hiire soubireqi Dzesui garuba oke dzoobiremi nagapa nokometa
tuumata. Tuumami tumakhameto nokoi noho torota baaqi qasa hiireta, dzoota baapi
peiteta qahura oho meeke nii nana pobi hiibo.
37 Hiiremi noi eraiqi hiireta. Teei goottara dzaarorai oi ape bahe Abiho Isaki Ana. 38 Qate
dzoo oi abi ttoka ma haba minarata oorai. Qate goottara qidza oi abi qesa Ohongaho pobi
naatorai oioni.
Oonihe baapi oi ibo teei ikoiko abi qesa dzoobirorai noko oioni. 39 Qate ibo abi oi
Iibadzani. Rumutaqu baura oi batabidza ipina biranataquho qahurani. Ma mee rumutorai
abi nokoi angero oni. 40 Ma baapike ubaqoto qeebaqu oho isakita abi meeamaho irata
biranatakoi.
41-42 Oi oho bodza biranahimake Abiho Isaki anai angero nameke dzoobiremi nokoi abi
kahosanoma koiri kairinomake gama oho neta dzurutoqi eepaho isakita biiremi nokoi ota
too dzootoqi tti ma areare hiibakoi.
43 Oonihe bodza ota abi rike ma pobi nokoi mai nokomeho pobita ooqa ete dzadzaho
isakita baiburorakoi. Oonita tomanomai nookare. Oiqi hiireta.

DZESUI NAPAKE INGONAITAREIQI DZUU PEREBIRETAHO QAHURA

44 Qate bodza teeta Dzesui eraiqi hiireta, Nebe teeta Ohongaho pobi paha erake eete
oorai. Oma mina hihihinoma tobe sumanoma oke ttoka nakuta qurabire oomi abi teei
baaqi saridze qakiqaki naateta.
Oonihe Noi teqaha oke paanaitaranihe tuumaqi quba tongo nomeke gama ttuma quba
mootota. Mootomi oho isaki biranatemi ttuma oke noi ttoka oho quba mootoqi oma mina
oke ttokama gama mai eeteta. Oiqi hiireta.

NAPAI KIRISTUHO QUBATU MAI EETARIDZOHO QAHURA

45 Ma Dzesui noo ipibireqi hee, Ohongaho pobi naataquho qahura erake hiire. Besaho
kabira nakuta isaki khabanoma ttumanoma biranatorai dzapa noho peari oi suusa pai
gotta. Oonita abi teei ttumaho sobadza samaneta asate tuumata.
46 Tuumaqi noi oho isaki mina tobe sumanoma teeke saridze roqobeteta. Roqobeteqi
noho torona oho gamitti oota oke noi gama ttuma quba mootomi biranatemi noi ttuma
oke aimaqi suusa pai oho quba biire soubireqi mai eeteta. Oiqi hiireta.

BATABIDZAHO QAHURAKE DZESUI DZUPUTA MOOTOTA

47 Bodza teeta Dzesui qahura noo hiireqi hee, Ohonga qusunaho pobi paha nebe teeta
erake eete oorai. Khaa apiapi nokoi dzupu nokomeke obata mootomi khaa dzapa samane
ota agomata. 48 Agomaqi hee baami nokoi dzupuke dzeima igasata perebireta. Perebireqi
nokoi habeseqi khaa qidzake asateqi ttubata moototahe togoke ai biireta.
49-50 Oi ipi bodzata Ohongaho angeroi tuumaqi abi qidzake asateqa qangake eepaho
isakita biiremi nokoi ota too dzootoqi tti ma areare hiibakoi. Oiqi hiireta.

DZESUHO TUMAKHAMETO NOKOHO GESINA MINANATETA

51 Oke hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke qasa hiireta. Qahura noo oho khoobake nike
gama qupadzomorai mae? Hiiremi nokoi hee, Oore.
52 Oke hiiremi Dzesui hee, Oionita qesa ma nikei hu nooho qetaqetama gesinanoma naate
baa qaabiqi qusuho sinabidza mai eeteqi nikei eraho tomidza naatorai. Oi naga minaho
maikhata iisu nometa quba agoba ma paha quba agiagi saridze gaaga eetemi mekenoma
naatorai nikei oho isaki naatorai dzoobe.

NAGAPA KHOOBA NADZERETTEHO ABI DZESUKE BAI HIIRETA
(Mar 6:1-6; Ruk 4:16-30)

53 Oonita Dzesui qahura noo samanake paanaite soubireqi ooqata koridza biireta.
54 Qate noi tuumaqi haba nometa sinabidza guhu nokohota peiteqi mekeqoma sinabidza
hiireta.
Hiiremi nokoi sahateteqi hee, Abirai napaho nenanita nokanoka ma obaoba samaneke
dzoomorai oho beedzaeke noi ikata aimorai?
55 Mai nohoi kamuta Dzosepeniqi hiirorai ma pai gotta nohoi Maria. 56 Nomamane
nohoho dzapa paha Dzakopo ma Dzosepe ma Siimo ma Dzuta. Qate dzabamane nohoi
gama napaho bisata oorai. Oonita noi ikaqi baura erake mainata saridzeqi napaho bisata
mootorai? 57-58 Oi nokohota qanganatemi nokoi oho totohota hiireta.
Oonihe Dzesui nokoke eraiqi hiireta, Too abiho dzapake haba qesaho abi qusubaitorai.
Oonihe noko ma nanamaeho nagapa khoobata abi nanaho dzapake ngiingi ma baabake
eetorai.
Oke Dzesu hiiremi nokoi nooka hiisi eetaama naatemi noi nokoho bisata baura
samaneke eetarotahe ooqata tete bamu naateta.

14

HEROTEI DZOHANE SOBASOBAHO QIBA GEEMATA
(Mar 6:14-29; Ruk 3:19-20; 9:7-9)

1 Bodza ooqata abi mina Herotei Dzesuho isereke abiho toota nookata. 2 Nookaqi noi hee,
Ae! Dzohane sobasobaho qibake ana geemami baateta. Oonihe noi paha eehaha naateqi
oho beedzaeta obaoba ma baura bamenoma samane erake eetorai mae?
3 Oi Herotei oonomaho totohota hiiretaho khooba erani. Bosata Herotei Piripo noma
nomeho ata Herottia karabeteta. 4 Karabetemi Dzohanei Heroteke hee, Nii atapa oke naate
oorai tete oi qaganomaniqi hiireta.
5 Hiiremi Herote ao noke teetarotahe abi samanei nookami Dzohane noi too abi
qaheubanaho isaki naatemi Herote nokoho attike eeteqi te noke teetaranihe sutasuta
nagata biireta.
6 Ota biire oomi Heroteho pai noke dzomataho bodza naatemi abi dzapa pobinoma
samanei noho nagata peite iinga eetota. Iinga eetoqi Herottiaho khatata noi nokoho bisata
naa teetemi Herote oho dza minake eeteta. 7 Eeteqi noi atapa khata oke naru hiireqi hee,
Nii quba tee ma teeho dzake eete hiiremi ao moitakoi.
8 Oke Herote hiiremi khatatai pai gottaho torota oho qasake hiireta. Hiiremi pai hee,
Maa, nii isanate Heroteke hee, Nii Dzohane sobasobaho paruke geemaqa qiba sabidzata
mooto aima baa erata paanaitareiqi hiibare ooqi hiireta. 9 Hiiremi khatatai teena oho qasa
hiireta.
Hiiremi Heroteta bame eeteta oonihe noi aoke abi mimiho pengata naru oonomake
hiiretaho qubake noi qusubaiteta. 10 Noi hiiremi qaa abi teei sutasuta nagata Dzohaneho
paru geemata. 11 Qiba nohoke sabidzata mootoqi khatata oke moitemi noi aima baa paike
moiteta.
Oke eetemi Dzohaneho tumakhametoi keba nohoke aimaqi qurabireta. 12 Qurabiireqi
nokoi qeema oho isereke Dzesu pobi hiireta. Khooba ooqaho qubake Herotei ipita qupa
muunaqi hee, Dzohanei eehaha naate mae? Oke Herotei hiireta.

DZESUI DZASA QUBA ABI 5000 PATTA MOITETA
(Mar 6:31-44; Ruk 9:10-17; Dzoh 6:1-13)

13 Qate Dzesui isere bamenoma oke nookaqi nagapa nomeke qaateqi sisimata peite qee
totoqita biranate haba habanata tuumaqi noqeke oota.

Oonihe nagapa abi samanei noho pobi nookaqi soosomaqi noho torota tuumota.
[14] Tuumomi noi qeemaqi moomi abi samane naatemi noi nokoho quba dzasa eeteqi heme
ma bame nokohoke gama qidzaiteta.
[15] Qate ete aparana naahimi tumakhameto nokoi baaqi noke qupanomaiteta, Maqoe,
erai haba habananita bodza riitemi nii abi tupu oke dzoobiremi nagapa ma dzoo naga
qesaqesata tuumaqa patta ttuma eetare.
[16] Hiiremi Dzesui hee, Naane quba nokoke kharata dzoobidzaqu? [17] Nikemae noko patta
moitemi muunare. Hiiremi nokoi hee, Oonihe nanata patta baamuhe dzobadzoba boto
teena ma sekana ngoru eseribanita ikabetaqu? [18] Hiiremi noi hee, Seke aima baabare.
[19] Hiiremi aima baahumi noi hee, Abi tupu oke siiruta habesareiqi hiibare. Hiiremi
qusubaitemi noi dzobadzoba boto teena ma sekana ngoru eseri oke aimaqi nese qusuke
mooqi agoago eeteta. Eeteqi noi dzobadzoba ma sekana oke qooto teeteqi tumakhameto
moitemi nokoi abi tupu moitemi muunata.
[20-21] Muuna isanatemi tumakhametoi qettaqettake ttuttuitemi oi paha asi tuerebe, dzare
nokomaeho isaki naateta. Qate abi ungapaho dzare oi paipu ttauseni naatetani qate
paimane ma khametoho dzareke te aimara.

DZESUI OBA MA QUBA MINARAKE ISANATORAI
(Mar 6:45-52; Dzoh 6:15-21)

[22] Oionita Dzesui tumakhameto pobi hiireqi hee, Nike ao bosa sisimata peiteqa oba ttu
totaqita qeehima anai ooqa abi tupurake dzoobidzare. [23] Hiiremi tumakhameto tuumami
noi abi tupu dzoobiremi nagapa nokometa tuumami noi noqeke torata peite pupu hiirota.
[24] Qate tumakhameto nokoi unatare boohimi uta mina dzaga neta tooromi oba pouma
minake eetemi nokoi kaiponoma naateta. [25] Kaipo mina eete qaami iihaiho takura naatemi
Dzesui oba heeta qooro qooroma baaota. [26] Baaomi tumakhameto oke moomi gisi ma
songenaho isaki naatemi nokoi atti eete areare hiireta.
[27] Areare hiiremi Dzesui too dzoobireqi hee, Eo, eto atti eetaino. Oi ananita qupa
qidzanatoo. [28] Oke hiiremi Peetoroho qupa tukubami noi hee, O Soopara name, oi nii ooni
kaqa. Oho quba nii hiiremi anai obata qooro niiho torota qeemare.
[29] Hiiremi noi hee, Ana oionita baabare. Hiiremi Peetoroi sisimata qura obata qooro
Dzesuho torota qeemota. [30] Oonihe qeemoqi moomi utai oba huitemi pouma peitemi noi
atti eesuqi ao suuta tuumare eeteta. Eeteqi noi areare hiireqi hee, Soopara, nii anake
hoobidzare!
[31] Hiiremi Dzesui ao noke botota aimaqi pobi hiireta, Nii ikake eetemi niiho ai tatauma
saparapara naate? [32] Hiireqi nopoi sisimata peitemi utai ao bamu naateta. [33] Utai bamu
naatemi sisimana oota nokoi gama noho hasa hiireqi hee, Meenipamu nii Ohongaho
khatani.

DZESU GENESARETTE ABI HEMENOMA QIDZAITETA
(Mar 6:53-56)

[34] Oiqi hiireqi Dzesu ma nokoi qeemaqi Genesarette haba teeta qurateta. [35-36] Quratemi
haba oho abi gama Dzesuke moo qupadzomami noho pobi ao haba oke igabireta.
Haba igabiremi nokoi heme ma bame nokomeke dzeimaqi noho torota biranateqi hee,
Maqa nanai khettedzanomanita nii eto nanake botoma hesataino. Oonihe nanai nii
ttoba patisigiqake hesatare. Oke hiiremi nohota isanatemi hesateta nokoi gama iso keke
qidzanateta.

15

DZUTA ABIHO POMA QESAI OHONGAHO NOOKE BAI HIIRETA
(Mar 7:1-13)

[1] Qateqa Pariseo ma qeteqeta abi nokoi Dzerusaremuta baaqi Dzesu qasa hiireta,
[2] Niiho khameto naane quba uimane neimaneho poma teeke riiteqi boto nokomeke
akobetaamake patta muunorai?
[3] Hiiremi noi nokoke hee, Qate nike naane quba Ohongaho too qurake ai siginaiteqi
uimane neimaneho noo ma poma qesaqesake qusubaitorai?

[4] Nookare! Ohongai hee, Mai pa pai niimeke qusubaiteqi kokora eetorareiqi hiireta.
Hiireqi oho tete qaupuiteqi paha hee, Khata teei mai oonimae paike baru hiibaquko noke
teetemi baatemi quba tongo nohoi mai ma paiho naatakoiqi hiireta.
[5] Oonihe abi khata quruma minanoma teei maini mae pai nomeke baru hiiremi nike
naane quba pati nikemeke qoohateqi khata oke sinasina hiireqi hee, Nii baataamake
ooraquta ao hairiamake quba tongo niimeke qaheuba biiriho quba qoonotoqa mai ma
paike hee, Quba tongo nahoi bamu nikeho naataquhe ao biiriho pobi naateiqi hiibare.
[6] Oke khata pobi hiireqi nike Ohongaho noo riiteqi poma nikemeta naane quba ipibirorai?
[7] Oonita nike ikoiko abinipamu. Too abi Dzeseai nikehoke qupadzomaqi eraiqi hiireta,
[8] Abi nagarai oosasama naho hasake hiiroraihe qupa nakohoi qekakake ooroi. [9] Oonita noo
nahoho habarake nokoi noo nokomeke upubiremi sinabidza nokohoi quba sepe naatorai.
Oiqi Dzesea hiiretata qupadzomare.

TOOHO ISAKI IKANOMA ABIKE SESERO EETAQU
(Mar 7:14-23)

[10] Hiireqi Dzesui Pariseo ma qetaqeta abi keke bahe abi samane oona oota nokoke gama
ttuttuiteqi eraiqi hiireta. [11] Boto akobetaamake patta muunaqu oio ttokaho qubani. Oi
qausuta qurateqi abike hoobireqi paha ttidzama biranatorai. Oonihe abike meeke sesero
mina eetorai oi quba ape bahe noo qanga toota biranatorai oi oni! Oke korabete nooka
qupadzomare.
[12] Oke hiiremi qesai baaqi Dzesuke hee, Maqoe nii totoho oonomata hiiremi Pariseohota
qanganate oonita nookare.
[13] Hiiremi noi nokoke hee, Erake eete oorai. Biidza ma suuna Ohongai dzaaromi peitorai
oi oorakoihe noi dzaabaama oke gama uumakoi. [14] Oonita abi nese qupi noi paha nese
qupike dzeeima tuumaqi esese koseta taatakoi. Pariseo ma kara nokoio nese qupi keke
ooqi abike dzeimoraita etoqa nokoho qupake muunaino.
[15] Oiqi hiiremi Peetoroi noke pobi hiireta, Qahura noo bosana hiirori oho khoobake nana
pobi hiibare.
[16] Hiiremi Dzesui hee, Iaqa, nike oho qesa ruume abi kekeni mae? [17] Nookare. Pattai
qausuta qurateqi ttidzama biranatorai oho qanga bamu. [18] Qate iiha ma dzoobidza qangai
qupata peite toota biranatorai oio qesake sesero eetorai paha abi noomaeke sesero eetorai.
[19] Quba qanga apehoke hiidzaranihe, iiha ma dzoobidza nginginoma, pasena maina
paina, guume ma meera, teeta ma ttanga, too pokhi ma rasaki noo. Quba oonomai qupata
peite toota biranatorai oio qaganomani.
[20] Qate uimane neimaneho sinabidza poma teeke riite boto akobetaamake patta muu-
naqu oi baamu oho qubake abike dzakidzaki eetaqu. Oiqi hiireta.

KAANA ATAPA QUPA GAIBANOMAHO KHATATA QIDZAITETA
(Mar 7:24-30)

[21] Oonita Dzesui haba oke qaateqi Ttiro ma Sittona habata biranateta. [22] Biranatemi
Kaana haba oho nena atapa teei noho torota baaqi poro kira hiireta, Soopara name nii
Tabitiho eema ma khata. Oonita songena qaanoma teei khatata nahoke sesero minake
eetemi nii naho quba dzasa eetare.
[23] Hiiromi noi kaitomaama naatemi tumakhameto nohoi baaqi Dzesuke pobi hiireta,
Atapa oi napake ipitotoqi tti ma poro hiiremi nii isanate noke qamuni hiibaqu mae?
[24] Hiiremi noi hee, Oo, anai abi qesaho qubake te erata baabaranihe Isirae abi sipisipi
rasakinomaho qesa naatorai nokoqaho quba era baaba. [25] Oiqi hiiremi atapai qeemaqi
noho torota pomai kotoroqi hiireta, Soopara niimae anake hoobidzo.
[26] Hiiremi Dzesui noke toronaiteqi eraiqi hiireta. Khametoho pattake karabeteqi haaho
quba biidzaqu oho tete bamu. [27] Hiiremi noi hee, Soopara name nii noo meeke hiire.
Oonihe haai maimane nokomeho qohare pesuta oomi patta huhu pereborai oke haai
isanate muunorai oni.
[28] Hiiremi Dzesui noke hee, O atapa, niiho ai tatauma oi bagenomanita nii dza eetorai
oio meenoma naatare. Oiqi hiiremi bodza ooqata keke khatata nohoi qidzanateta.

DZESU PAHA ABI SAMANEKE QIDZAITETA

29 Dzesu haba oke qaateqi kebanoke Garirea obaho patisigita biranateta. Biranateqi oke
paha qaate torata peite ota habeseta.
30 Torata habese oomi heme ma bame, qosu ma pone, ruume ma potutu, abi samane
oonomai baaqi oko toro nohota taatemi noi noko gama qidzaiteta. 31 Oke eetemi abi tupu
oona oota nokoi moohimi ruume ma potutu noonoma naateta, qosu ma ponei pobirate
bageke eete qooro tuumata ma ibau khabaui nesenoma naatemi nokoi Isirae abiho Ohonga
dzapa qusubaite hasa hiireta.

DZESUI ABI 4000 NOKOHO QUBA PATTA BIRAITETA
(Mar 8:1-10)

32 Qidzaita baura oke Dzesu eete qaaqi qaaqi tumakhameto nomeho kira hiireqi hiireta,
Abi samane erai ao qupi tapariho nakuta pattaamake naho torota noo nookoraimi ana
nokoke dzoobiremi tuumakoi. Oonihe nokoi eto teteta qereqare eetainoho qubake anai
nokoho dzasake eetorai.
33 Hiiremi tumakhameto nohoi hee, Oonihe napai haba habana erata ooraiqi ikata
garuba minaraho quba patta saridzaqu?
34 Hiiremi Dzesui noko qasa hiireta, Dzobadzoba nikeho ikabete oorai? Hiiremi nokoi
hee, Dzobadzoba sebeni ma sekana ngoru paha teenani mae eseri kaqani.
35 Hiiremi noi hee, Abi tupu oi gama ttokata habesareiqi hiireta. 36 Hiiremi nokoi gama
habese oomi noi dzobadzoba sebeni oke sekanama gama aimaqi agoago eeteta. Agoago
eeteqi oke qooto teeteqi tumakhameto moitemi nokoi garuba moitemi muunata.
37 Oonita nokoi muuna isanatemi oho huhu ma saaruke paramu quba ttuttuitemi asi
sebeni hee eeteta. 38 Qate abi ungapa ota patta muunata oho dzare po ttauseni qate
paimane ma khametoho dzareke te isaitara.
39 Oke eetemi Dzesui abi tupu oke dzoobire tuumami noi tumakhametoma gama sisimata
peiteqi nagapa Magattani ttoka kokota unateta.

16

QESAI DZESUHO OBAOBA TEEKE MOORA QUBA HIIRETA
(Mar 8:11-13; Ruk 12:54-56)

1 Oonita Pariseo ma Satukeo nokoi obaoba teeke moora quba dza eeteta. Oonita nokoi
Dzesuke toronaitareiqi noho torota qusuho mumure teeho quba qasa hiireta.
2 Oonihe noi nokoho noo sigire teeteqi eraiqi hiireta, (Nookao, sure mootomi motaiqa-
betemi nike mooqi hee, O iihai qidza mootakoiqi hiiremi meenoma naatorai. 3 Qate
saunabake haba sautomi nike hee, Poike quu taatakoiqi hiiremi oi paha meenoma
naatorai.
Oonita qupadzomare, nike qusuke mooqi mumure oonomake isaitoraihe Ohongai bodza
mootomi ooraiho qamodzamodzake nike ikanomake eete mooqi teqaha nookami noho
mumure naatoraidzara?)
4 Oonita abi naga kheukhauma basesanoma nikei naane quba paha mumure teeho quba
qasa hiibaqu? Dzonaho neta mumure biranateta teena oi nikeho qogo naate qaarakoi. Oke
hiireqi noi nokoke qaate mainata tuumata.

PARISEO MA SATUKEOHO TETE IKOIKOHOMAHO QOGO NOO HIIRETA
(Mar 8:14-21)

5-6 Dzesui tumakhametoma noko sisimata peite oba ttu totaqita qeemata. Qeemaqi
Dzesui nokoke pobi hiireta, Pariseo ma Satukeoho patta qanganita oke potti biire qaarare.
7 Hiiremi nokoi sisimaho heeba aimare ruume naate ooqi erake qupadzomata, Oo, Dzesu
pattaho noo hiirenita napa heeba aimaama naate sepeke baabe oho iigake hiibi kaqani.
8 Oke qupadzohimi Dzesui gesina naateqi hee, Oe! Nike heeba aimaama naate oho
qupake muunaqi noo hiirorai mae? 9 Ai tatauma nikehoio kaqani? Bosata abi tupu
minanipamu paipu ttausenike dzobadzoba paipuma patta moitemi qidzanatemi nike oho
huhu ma saaru asinaitemi samane naateta oke nike ao ruume naatorai mae?
10 Oho qesa dzobadzoba sebenima garuba teeke paha heeba moitemi asi qesa paha
paramu naatetaho khooba ao nikeho qupata bamu naate mae?

[11] Oonihe anai teqaha patta ma heebaho noo poiqanipamuke hiidzaranihe Pariseo ma
Satukeoi tete ikoikonomata abike dzeimoraiho qahura nooke hiibi.
[12] Hiiremi nokoho qupa pobiratemi nokoi hee, Oo meeke noi te pattanipaho nooke
hiibaranihe Pariseo ma Satukeo oberama sinasina hiiroraiho qahurake pattahota mootoqi
hiire, ooiqi noko hiireta.

DZESUI OHONGAHO BAURA ABI QIBA OONIQI PEETORO HIIRETA
(Mar 8:27-30; Ruk 9:18-21)

[13] Oonita Dzesui Kiape Piripiho haba pobi neta tuumaqi qaa nagapa Kaisarea oho totaqita
biranateta.
Biranateqi noi tumakhameto nomeke qasa hiireta, Abiho Isaki anake abi qesai apeniqi
hiirorai? [14] Hiiremi nokoi hee, Qesai niike hee, Eria, qesai hee, Dzeremia, qesai hee Too abi
tee, qesai paha hee Dzohane sobasoba ooniqi hiirorai.
[15] Hiiremi noi noko dzaga bobotoqi hiireta, Qate nikemae anake ikaiqi hiirorai? [16] Hiiremi
Siimo Peetoroi eraiqi hiireta, Nii ape bahe Kiristu Ohonga qaraqaranomaho khatanipamu
oni.
[17] Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Oore Dzonaho khata Siimo. Oonihe nii teqaha
ttokaho sama, mae dzuu koko niimeta oho gesinake saridzaranihe qusu mai nahoi oho
khooba niiho quba paanaitemi nii hiire. [18] Oho qubake ana niiho dzapa bamu Siimo
hiibaquhe omata mootoqi Peetoroke hiibakoi (oio birikiho isaki).
Ma oi teeho quba bamuhe nii qesaho pui naate oonoma hiiremi anai niike hee omaniqi
hiire. Hiireqi oma oonomama ana oko ma boto tupu nameke qesa hee ma heeta
gootomi oi biiriho isaki naatakoi. Oonita nike oho qaa qogoimaqa Iibadzaho nagapa gama
suqobidzakoi.
[19] Oonita Peetoro, nii nokoho pui naatemi anai qusuho tete oho kaame niike moitemi
nike ttokata saqobaqu oke qusuta qaupuitakoi ma ttokata qahitotaqu oke paha qusuta
qaupuitakoi.
[20] Oke hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke hee, Meeke Kiristui baabakoi ma baatakoiqi
hiire baaorai anai oionihe nike eto sepeke abike oho pobi hiibaino.

DZESUI BAATE QORIDZAROTAHO SINASINA HIIRETA
(Mar 8:31–9:1; Ruk 9:22-27)

[21] Dzesu Kiristuho khoobai ota paana naatemi noi bodza ooqata sohoroqi eraiqi hiireta,
Meenipamu anai Dzerusaremuta tuumamake hu nooho abi mimi ma dzube abi mimi ma
qetaqeta abi nokoi anake sesero minake eeteqa teetemi baatakoi. Oonihe baatemi qupi
tapari naatemi qoridzakoi.
[22] Oke hiiremi Peetoroi noke qaheburoqi qamuni hiireta, Soopara name, nii hiire oi eto
biranataino. [23] Oho tete bamu. Hiiremi Dzesui Peetoroke dzaga bobotoqi pobi hiireta, Nii
Saataho isakita te Ohongaho teteke qupadzohidzaranihe abihoke qupadzomaqi hiiremi
anata qanganate oonita nii papatare.
[24] Hiireqi Dzesui burisi eete tumakhameto nomeke gama pobi hiireta, Teei anake
iihareiqa sama nome qasumaqi maranga biire anake iiha qaarare.
[25] Oi erake eete oorai. Teei sama nomeke qaanatemi noho isaki oi bamu naatakoi,
qate teei naho quba eeteqi sama nomeke qaanataama naataqu noi baamu bamu naataqu.
[26] Oonita teei ttoka ma haba minarake mai eetare hiireqi oho beedza eetemi oora ma qaara
nohoi taatemi apei noke hoobidzaqu? Ma paha qaraqara nohoi bamu naatemi ttuma
apema oke paha mai eetaqu? Baamunipamu oonita qupadzomare.
[27] Abiho Isaki anai Mai nameho dzapa pobita biranate angero nohoma gama baabakoi.
Baaqanoke abi gama ika ma ikake eetorai oho ipi ma habara moitakoi. [28] Nookare, nike
erana qooro oorai nikehota qesai baataamake ooqi Abiho Isaki anai dzapa pobi nameta
baahumi ao nike moorakoi.

17

HIIRETAHO ISAKITA DZESUI BIRABIRA MAINATA PAANA NAATETA
(Mar 9:2-13; Ruk 9:28-36)

[1] Oi Dzesui dzapa pobi nomehoke hiire qaasuhimi qupi sikisi naatemi noi ao Peetoro ma
Dzakopo ma Dzohane noma noho, nokoke dzeimaqi seike tora kakata peiteta. [2] Peiteqi noi

nokoho neseta hiiburomi nese ma penga nohoi ete dzadzaho isaki naateta. Ma ttoba ma
sasa nohoi oho qesa dzadza khabanoma kisakisama uhubota. Oke eetemi Mose ma Eriaho
birabira noho torota biranate Dzesuma nokoi qesa noo hiirota.
3-4 Noo hiiromi Peetoroi moomi noho qupa tukubami noo apeke hiibarota hiireqi noi
Dzesuke hee, Soopara name, erata ooraqu oio bagenomanita nii hiiremi ana isanate
baruba taparike biidzaqu mae? Oi teei nihoni teei Mosehoni qate temu Eriaho.
5 Noo oke noi hiimi dzorobi dzadzanomai baaqi nokoke sengibetemi dzorobi neta
totoho teei biranateqi eraiqi hiireta. Eraio qeseba khata nahonita ana noho nookami
dzapanomani. Oho qubake nike korabete noho noo nookare. 6 Oiqi hiiremi nokoi ttokata
gaipori kotoroqi atti minake eeteta.
7 Oke eetemi Dzesui baaqi nokoke hesate hiireta, Eto atti eetaino, ao qoridzare. 8 Hiiremi
nokoi nese qusubaiteqi moohimi Dzesu noqeke oota.
9 Qate nokoi gama torata qurahiqi Dzesui nokoke hee, Sehequ qoe! nike nese qooroqi
moori oke etoqa abi pobi hiibainohe Abiho Isaki anai baateqa paha eehaha naatemake
isanate abi pobi hiibare. 10 Hiiremi tumakhameto tapari noko qasa hiireta, Oonita naane
qubake qetaqeta abi nokoi hee, Eriai bosata baaqanoke quba samaneke ttarita mootomake
eranomai meenoma naatakoiqi hiireta?
11 Hiiremi noi nokoke hee, Eriai bosa baaqa quba samaneke ttarita mootakoiqi hiirorai
oi noo obera baamu. 12 Oonihe naho noorake nookare. Eriaho isaki aoqake baatahe abi
samane te noke moo qupadzomara. Baamu, nokoho qupata ibo biranatemi nokoi noke
sutasuta ma baata quba mootota. Oonihe nokoi noke eeteta teena oke noko paha Abiho
Isaki anake eetemi nokoho botota heme samaneke saridzakoi.
13 Oke Dzesu hiiremi nokoho qupa pobiratemi nokoi hee, Oo Eriahoke noi Dzohane
sobasobahota mootoqi hiibi oiqi hiireta.

QESAI BITTA EETEMI DZESUI KHATA SONGENANOMAKE QIDZAITETA
(Mar 9:14-29; Ruk 9:37-42)

14 Oonita eserisa eseri nokoi qurateqi abi tupu mina saridzemi nokohota abi teei
baaqi Dzesuho torota pomai kotorota. 15 Noi hee, Soopara name, naho khatai khettedza
naate baate biraboraita nii isanate dzasa eete ana hoobidzaqu mae? Oi khatai saninoke
obani mae eepani mai tee ma teeta taatorai. 16 Oke eete qaimi anai noke dzeima baa
tumakhameto qesa niihoho dzagata mootomi nokoi noke qidzaita quba bitta eetorai.
17 Oke hiiremi Dzesui misi teeteqi tumakhameto qesa nomeke pobi hiireta, Abi naga
obera nikeke anai totohu ma qaqu eetoraiqi bodza ikabete nikeho bisata qaamake nikeho
ai tatauma isanataqu?
18 Oke hiireqi noi burisi eete khata oho quba hiireqi hee, Noke dzeima baabare. Hiimi
noke dzeima baami songena khataho irina oota noke Dzesu qamuni hiiremi noi noke
qaatemi abi khatai bodza ooqata keke qidzanateta.
19 Qidzanatemi Dzesu tumakhameto qesa hiimotota nokoi midzaqo samaqo eete seike
Dzesuho torota baaqi qasa hiireta, Khooba apeho qubake nanai songena oke hotou
biidzare bittake eete?
20-21 Hiiremi noi nokoke hee, Oi teeho quba bahe ai tatauma nikehoi isanataama naatemi
bittake eete. Oonita tete erake qupadzomare. Ai tatauma mee nikeho torota ooraqu
oi paha mina bahe gattiqa, pobidzo gottara teenaqaho isaki ooraquko nike baamu bitta
eetaquhe tora oke hee, Papatare ooiqi hiiremi ao papatakoi. Oonomake ete nike baamu
quba tee ma teeho bittake eetaqu.

DZESU TUMAKHAMETO PAHA BAATA NOMEHOKE QUPANOMAITETA
(Mar 9:30-32; Ruk 9:43-45)

22 Qate nokoi gama Garirea haba ogama tuusuqi Dzesui tumakhameto pobi hiireta, Nokoi
Abiho Isaki anake raaba abiho botota mootakoi. 23 Mootomi nokoi anake teetemi baatakoi.
Oonihe qupi tapari naatemi qoridzakoi. Noo oke noi hiiremi qupa nokohoi togo minake
eeteta. 24 Qate nokoi nagapa Kapanaota biranahimi biiriho ttagetti apiapi teei Peetoroke
qaanateqi hee, Qate banaita nikehoi ttagetti oke biidzaama naatorai kaqani. 25 Hiiremi noi
hee, Eehe biirorai. Hiireqi noi Dzesu iihata.
Oonihe Dzesui ao naga teeta peite oomi noi oho qesa peitemi Dzesui noho ttidza
kootorota. Hee, Nii tete apeke qupadzomaqi ttagetti apiapi pobi hiire? Roma mapoho

gamani nokoi ttagetti quba hiireqi nagapa nokomeho abike hee, Biidzareiqi hiirorai, mae eo sigina ma garena nokoi bidzareiqi hiirorai?

[26] Hiimi noi hee, Sigina ma garena oke meeke hiire.

Hiimi Dzesui hee, Oonita Biiriho ttagetti oke nagapa napameho abi ma khata napai naane quba oke biidzaqu? [27] Oonihe eto nokoi oho nookami qanganatainota nii isanate oba ttuta qeemaqa kiito biiremi sekana bosa oona biranataqu oi too kakaratemi ttuma teei ota ooraqu oke nii aima nii ma nakame quba ttagetti biiremi noo oi bamu naatare.

18

ABI IKANOMAI OHONGAHO POBITA DZAPA POBINOMA NAATAQU
(Mar 9:33-37; Ruk 9:46-48)

[1] Bodza teeta tumakhametoi Dzesuho torota biranate qasa hiireta, Ohonga qusunaho pobita dzuuborai apei ota abi mina naataqu?

[2] Hiiremi noi khata gattiqa teeho quba hiireqi noke bisa nokohota upubireta. [3] Noi hee, Nike khameto qupa gaibanamaho teteke qupadzomaqi Qusu Maiho pobita dzuubakoini qate sama qusubaho tete ota ooraama. [4] Teei khata qupa gaibanoma eranomaho qesa naate Ohongaho pobita dzuubaqu dzapa pobi nohoi ooqata biranatakoi.

[5] Ma paha teei naho quba eeteqi khata eranomaho qesake aima kokora eetaqu oke eesuhiqa anake kokora eetakoi.

TEEI KHAMETO MAE ABI KEBAKEBAHO AI TATAUMA SESERO EETAQU
(Mar 9:42-48; Ruk 17:1-2)

[6] Qate teei khata eranomaho qesa anata atimorai noke sesero eetaquko quba bamenoma naatakoi. Noi quba oke eetare boohimi oma mina teeke paru nohota suutoqa noke besata biidzapuko gattiqa isanatarota. [7] Oonita ttokata sesero baura qesa biranatetai biranatorakoi oonihe apenei sesero baura oonoma eetorai nokoho irita peitaqu oio attinomanipamu.

[8] Oiqi hiireqi dzesu noo oke qahurata mootoqi eraiqi hiireta. Okoni mae boto niihoi niike qangata dzeimare hiiremi oke geema biireqa qaraqarata qeemaqu tete oi paha gattiqa isanatakoi. Oonihe oi niike qangata dzeima qusubaitemi angeroi niike oko ma boto ma gama eepata biidzaqu oi attinomani!

[9] Hiireqi noi qahura oke ipibireqi hee, Nese niihoi niike qangata dzeimare boohima nii oho quba nese oke kotoro sakabami nii qaraqarata dzuubaqu oho qanga baamu. Qate nese oi niike qangata dzeima qusubaitemi noko niike nesema gama eepata biiremi oi bamenomanipamu naatakoi.

[10-11] Oho quba abi ma khata qupa gaibanoma eranomaho qesake abi eto nookami quba sepe naatemi dzakidzaki eetainonipamu. Oi nokoho isere abi nokoi qupi ma sau samaneke Ohonga qusu Mai nahoke penga bobotoraita qupadzomare, oiqi hiireta.

DZESUI SIPISIPIHO GOTTA MA PAI HIIRETA
(Ruk 15:3-7)

[12] Dzesui hee, Ana oho gootta ma pai teeke hiiremi nike nookami ikanoma naataqu? Abi teeho hoo sipisipi uani hattatti ooqake ohota teei ruume naate qaheubaqu oke eetemi oho mai noi sipisipi qesa minarake qeba neta qaasuhiqa ao hairiamake tuuma temuho qiri eetakoi.

[13] Qiri eete saridzeqanoke noi qesa 99 nokoho quba bahe teena ooqaho qubake ttidza qidzaqidza eetakoi. [14] Oho qesa Ohonga Mai nikehoi dza eetemi eto nikehota teenaqai bamu naataino oiqi hiireta.

QESAI KAHOSA AIMAMI OKE IKANOMAKE EETE POBITAQU

[15] Hiireqi Dzesui hee, Qateqa niiho qesa teei kahosa saridzaquko nii ao tuuma noma nipeqeke qesa noo hiireqa nii noke qupanomaitare. Qupanomaitemi noi oke qusubaite pobitaquko, dzoobe nipe qesa dzaira eete oorakoi.

[16] Qate noi noo nookaama naatemi nii paha abi teenani mae eseriqake pobi hiiremi nopo niike gainene eete tuuma paha noke qupanomaitemi noi noo apeke hiibaqu oke gaigai nookaqi isere mootomi bai hiibaquho isakiama naatakoi. [17] Oonihe abi oi paha tatanga

naate nopoho baike hiibaquko nii tuumaqa oko ma boto tupu pobi hiiremi nokoi oho baura eetemi paha nookaama naatemi nii nohoke hee, Raaba abi pasenanomaho isaki ooniqi hiibaridzoni.

18 Oi bosata ana Peetoroke pobi hiireta teena oke ana nike minarake pobi hiire. Nike ttokata abiho torota baura eetemi basesanomake kaame teetemi sutasutaho pobi naatemi Ohongai qaupuitakoi. Qate adzahaha naatemi kaame hiumami oho saqosaqo naataqu oke Ohongai paha qaupuitakoi. Oiqi hiireta.

QUPA TEENAITE PUPU HIIBAQUHO BEEDZAE

19 Qate Dzesui hee, Nikehota eserini mae tapari Ohongaho pengata qupa teenaite quba teeho quba pupu hiiremi qusu Mai nahoi moitakoi oke ana meeke nike pobi hiire.

20 Oi teeho quba bahe nikehota eserini mae tapari naho quba eeteqi ttutturatemi ana naamae nikeho bisata ooqi qaupuitakoi oiqi hiireta.

QESAHO KAHOSA DZAMUTORAQUHO QAHURA
(Ruk 17:4)

21 Oke hiiremi Peetoroi baaqi Dzesuho torota qasa hiireta, Soopara name, abiho kahosake dzamutareiqa dzamutakoi oke nii ao hiirorihe noi kahosa eetemi dzamutomi paha ipibiremi dzamuto tuumomi sebeni naatemi paha oonomake dzamutoraquni mae? 22 Hiiremi Dzesui hee, Qupi sebeni ooqake keke ana bamu qaupuitaquhe abi oho kahosake dzamutoraqu bamu oho ipi uhubaqu. Oiqi hiireta.

23 Dzesui ipibireqi eraiqi hiireta, Oi Ohongaho pobi nebe teeta erake eete oorai. Abi qiba teei kokora abi qesa nomeke ttuttuite isaki nokohoke pobitareiqi hiireta.

24 Hiiremi bosata abi omaho kahosa minanoma teei noho torota biranateta. Oma kahosa nohoi bamenoma huba haba biireta (K10,000,000.00). 25 Oonihe noi kahosa oke teetaquho isakiama naatemi abi qibai hee, Oionita abi oke ata ma khameto ma qepe ma haba noho torona oorai oke gama teenaiteqi ttuma quba mootomi biranatemi oi oma kahosa oho habara naatare.

26 Oke hiiremi abi oi noho torota pomai kotoroqi tti ma sori hiireqi hiireta, O Mai name, nii qaatemi kahosa oke ana gama teetemi bamu naatakoi. 27 Hiiremi Mai nohoho baruna heme eetemi noi kokora abi saqoroqi oma kahosa nohoke gama gaubireta.

28 Oonihe gaubiremi kokora abi oi paata biranate kokora abi temu nomeke saridzeta. Saridzeqi noi noke paruta aima pobi hiireta, Ae, oma kahosa nahoho isaki teei niiho torota oorai (K100.00). Oonita oke nii hairiamake oma oke ana moite soubidzare. 29 Hiiremi noi tti ma sori hiireqi hee, Maqoe nii dzauba niime qaasuhimake oma kahosa oke ana gama biire soubidzakoi.

30 Oiqi hiiretahe, temu noi beedzae eete temu nomeke sutasutata mootoqi hee, Ttuma oke nii bosata ana moite soubiremake ana niike saqoromi biranatakoi.

31 Oonihe qesamane nopohoi oke moohimi nokohota qanganatemi nokoi qeemaqi mai nokomeke oho noo ma pobi gama hiireta. 32 Hiiremi mai noi kokora abi bosabosa noho dzauba eeteqi noho quba hiiremi baami pobi hiireta, Nii kokora abi qanganipa! Nii naho torota tti ma sori hiiremi ana oma kahosa minanipamu niihoke dzamutomi baamu naate. 33 Oonita ana niike ingonaitemi nii oho qesa temu nimeke ingonaitororihe naane quba oke eetaama naate?

34 Oke mai hiiremi nooama naatemi dzauba nohoi peitemi noi sutasuta maimaneho quba hiireqi pobi hiireta, Nike abirake aima heme moite qaamake noi naho ttumaho kahosa (K10,000,000.00) gama teete soubidzare. Oiqi hiireta.

35 Gotta ma pai oke Dzesu nokoke pobi hiireqi eraiqi hiireta, Ohongai nikeho kahosa dzamutomi nike oho qesa qesamane nikemeho kahosa quba adzahaha naate gaubidzaama naatemi Qusu Mai nahoi oho isakita nikeke heme moitorakoi. Oiqi hiireta.

19

ABI MA ATAPA QESA NAATAQUHO TTANGA OI TATANGA
(Mar 10:1-12; Ruk 16:18)

[1] Oonita Dzesui noo samane oke hiire soubireqi Garerea habake qaateqi Dzotani oba
totaqita qeemaqi oba iiha atomaqi Dzutea habaho koridzata biranateta. [2] Oonihe abi
samane noke iihami noi heme ma poroba nokohoke gama moo qidzaiteta.
[3] Qate Pariseo qesai Dzesuke toronaita quba baaqi qasa hiireta, Abi teei quba naane ma
naane quba ata nomeke qaatemi isanataqu mae? [4] Hiiremi noi ipi hiireta, Khoobanipamuta
Ohongai nopoke apu ma ata korabeteta oho geeke nike isaitorai mae bamu?
[5] Hiireqi noi hee, Oho qubake abi teei ata naatareiqa mai ma pai nomeka qaate ata
nomeho torota atima nopo esese sama teena naate qararidzoni. [6] Oho qubake nopoi te
maina paina oonidzaranihe Ohongai nopoke teenaitemi sama tetenibai kekenita abi paha
ipi oke uhutomi obera naatakoi.
[7] Hiiremi nokoi hee, Oke nii hiirehe, abi ata nomeke qaatare hiiremi Mosei naane
qubake ata qaataquho geebake moiteta? [8] Hiiremi Dzesui hee, Oi teeho quba bahe
qiba tatanga nikehoho qubake noi qaatemi atake qaataquho pui teei biranateta oonihe
khoobanipamuta tete oke eete qaarara.
[9] Oonihe abi teei ata usaqe teeke aimare hiireqi ata bosabosake qaataqu oi pasenata
tuumakoi. Qate ata bosabosai bosata pasenake saridzemi noke qaataqu oi paha tete maina.
[10] Oke hiiremi tumakhametoi roqobeteqi noke hee, Abi somoroi ata naatemi oi
noomaeho angi naatemi kaiponoma naatakoita noi ata naataamake soromoke qaaraquko
isanataqu kaqani. [11] Hiiremi Dzesui hee, Nike hiire tete oi abi minaraho quba bamu
isanataquhe abi teenani mae eseri nokoi somoroke ooraquko isanatakoi.
[12] Oi erahoke ana hiire. Qesake puniamake dzoomami oorai ma qesake abi puni teetemi
oho isakita oorai ma qesa teenani mae eseri Ohongaho baura tatanga qere biirorare hiireqi
paimaneho hutingi naatorai oonihe abi oonomai samane baamuhe teena mae eseri oho
isaki naatorai ooqai onita eto oke nookami samaneho naataino. Oiqi hiireta.

DZESUI KHAMETO DZEIMAQI AGOAGO EETETA
(Mar 10:13-16; Ruk 18:15-17)

[13] Qate abi ma paimane qesai khameto nokomeke aima baaqi Dzesui boto nomeke
nokoho irita mooto agoago eetareiqi hiiretahe tumakhameto bai hiireta.
[14] Oonihe Dzesui tumakhametoke hee, Ohonga qusunaho pobita dzuuborai oi khameto
oonomaho isaki kekenita eto qamuni hiibainohe nokoke dzeimami naho torota baabare.
[15] Oke hiireqi noi boto nokoho irita upubire agoago eeteta.

ABI TTUMANOMAHO IKOIKO MA BASESA
(Mar 10:17-31; Ruk 18:18-30)

[16] Qate abi ttumanoma teei Dzesuho torota baaqi noke qasa hiireta, Banaita name, baura
qidza apeke ana eeteqake oho quba qaraqara tatanga saridzaqu?
[17] Hiiremi Dzesui hee, Naane qubake nii anake hee baura qidza apeke eetareiqi hiibi?
Qidza keke eetorare hiiremi oorai. Hiireqi noi noke toronaiteqi hee, Qate nii qaraqara
saridzareiqa hu noo qusubaitaridzo.
[18] Hiiremi noi hee, Hu noo apeke nii hiibi? Hiiremi Dzesui hee, Huu noo apeke bahe,
Nii eto teete baataino, Nii eto apuata eetaino, Nii eto guume eetaino, [19] Nii eto tooi pokhi
eetaino, Nii mai pa pai niimeho dzapa qusubaitare, Ma nii sama niimeke kokora eetoraiho
isakita qesa nimeke kokora eetorare oke keke qusubaite peitareiqi hiibi.
[20] Hiiremi abi eehaha noi Dzesu pobi hiireta, Hu noo oke ana gama qusubaite baaoraihe,
poma apeke ana riiteqi qaraqara saridzaamani?
[21] Oke hiiremi Dzesui hee, Oore, quba tongo niimeke gama ttuttuiteqa oho ttuma quba
hiiremi biranatemi ttuma oke nii gama abi habanake moite soubiremi qusuho iisuta niiho
isaki peitakoi poma oonomake nii gesina naataamake ooraita oke eete baa anake iihorare.
Oiqi hiireta.
[22] Oonihe abi eehaha quba tongo nohoi minanipamu oomi noo oi noke suqobiremi noi
paha papateta. [23] Papatemi Dzesui tumakhametoke pobi hiireta, Oonita moorare, qidzoke
abi ttuma ma quruma minanomai Ohonga qusunaho pobita dzuubaqu.
[24] Oke ana noo totoho eranomata hiiremi nookare. Hoo kamere noi minanita ikanomake
eeteqi noi baako puita dzuuba biranataqu oho tete oorai mae baamuhe qidzoke ttuma
minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu.

[25] Oke hiiremi tumakhameto nookaqi roqobeta minake eete eraiqi hiireta, Qate abi
ttumanomai dzuubaquho tete bamu naatemi abi habana minarama nanai ikabeteqi
qidzanataqu? [26] Hiiremi Dzesui nokoke asabireqi erake hiireta, Abihota oho tete bamu-
nipamu, qate Ohongai bamu quba tee ma teeho bittake eetaqu.
[27] Hiiremi Peetoroi noke pobi hiireta, Nookare, qesa ma nanai niike iihareiqi quba
samane nanameke ao tume biiremi bamu naatetanita nanai ikabetaqu?
[28-29] Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Oho noo ipike ana meenipamuke pobi hiiremi
nookare. Apenei mai ma pai, nomamane nanemane, sasemane dzabamane, ata ma
khameto, ttoka ma quba bosa nokomeke qaate ana iihorai nookao, nike oke eesuqi oho
habarake qaraqara ma quba samane heuheunomake saridze qaarakoi. Oonita Abiho Isaki
anai poro qere dzapa pobinoma nameta peitaquho bodzata nikemae oho qesa poro qere
tuerebe nikemeta peite hoobire Isirae Abiho tupu tuerebe ma kara nokoke batabidzakoi.
[30] Oonihe bosa qobaqoba oberai ipina naatakoini qate ipina qidza qesai bosa qobaqoba
naatakoita qupadzomare.

20

IPI MA ARIHO BASESANOMA NOKOKE DZESUI BAI DZOOTA MOOTOTA

[1] Hiireqi Dzesui hee, Oi nebe teeta Ohongaho pobike qahura eranomata ana hiiremi
nookare.
Ttoka ma haba teeho mai teei saunabake biranate baura abi quba hiireta. [2] Hiiremi qesai
kaitomaqi hee, Isanate nanai uani kinaho isaki quba ete bodza erata baura niiho eetakoi.
Hiiremi noi nokoke dzoo nometa dzoobiremi baura eetota.
[3] Qate baura abi isanataama naatemi noi paha naini Kirokota biiranate moohimi qesai
sepeke otoba patita qoorota. [4] Qooro oomi noi nokoke hee, Maqa nike oho qesa dzoota
tuumaqa baura eetemi surenake ana oho isaki moitakoi. Hiiremi noko tuumata.
[5] Qate ete bisata paha abi mooqi teena oke noko pobi hiireta ma oho qesa tiri kirokota
abi dzoobiremi noko gama dzoota baura quba tuumata.
[6] Oonihe paha ete aparana naahimi mai paha biranate moohimi abi paha qesai sepeke
qooro oota. Oomi noi nokoke hee, Nike ikaqi sepeke oorai? [7] Hiiremi nokoi hee, Eo apeno
baurake eetaqu, oho beebeke nana eetorai. Hiiremi noi hee, Oionita nike oho qesa dzoo
nahota tuumaqa baura eetare oiqi hiiremi tuumata.
[8] Qateqa qupi sooromi baura abi gama baami dzooho mai noi baura oho sooparake hee,
Pobi hiiremi baura abi ttarita qooromake ana oho ttuma mootakoi. Oonihe ipina qeemaqi
baura eetorai nokoke ao bosa moitare. [9] Hiiremi oionita ipina baurata qeemata nokoi
bosata qooromi nokoke uani kina moiteta.
[10] Qate ipina baurata qeematai gama nokome saridze soubiremi saunabanipamuke
qeemata nokoi erake qupadzomata, Oo ipina baurata qeemorike noi uani kina moitenita
bosana qeemori nanaho isakike ai peitaqu kaqani. Oonihe bamu, nokoke oho qesa uani
kina uani kina keke moite soubireta.
[11-12] Oke eetemi noko maiho nookami qanganatemi eraiqi hiireta, Qesa ma nanai saun-
abake sohoro baura eetemi ete nana moomi kaipoma baura eete. Qate qesai surenaqake
baahumi nii nokoke uani kina moihibiqi nanake kina teena oke keke qonote.
[13] Hiiremi dzooho mai nokoho teeke hee, Dzaira name, Nii ete eraho nakuta baura eeteqa
oho quba kina teeke saridzakoiqi ana hiiremi oke niiho tooi saunabake qaupuite oonita
anai te niike sesero eetara. [14-15] Oonihe ana baruna heenata abi ipinake oho qesa uani kina
moitemi oi te niiho noonidzara oi namaehoni. Mae nii noke bisi naateqi hee, Eto noke
moitainoiqi hiidzo? [16] Mai hiireta oke Dzesu hiiretanita noi tumakhametoke hee, Qahura
oi teeho bahe Ohongaho pobi oho poma teeta oke eete oorai, bosabosa qesai ipina naatakoi
ma ipina qesai bosa qoobakoi.

DZESUI PAHA BAATA NOMEHOKE PAANAITEMI TAPARI NAATETA
(Mar 10:32-34; Ruk 18:31-33)

[17-18] Qateqa Dzesui Dzerusaremuta tuumare boohiqi tumakhameto ttuerebe nomeke
qaheburoqi pobi hiireta, Nookare, napai Dzerusaremuta tuusubihe Abiho Isaki anake teei
geema mootomi anai qetaqeta abi ma Dzube abi mimiho botota taatemi nokoi anake
baataho pobiniqi hiibakoi.

[19] Oke hiireqa nokoi anake raaba abiho botota mootomi nokoi anake ekepusa eetakoi,
gou biidzakoi ma hapahapanaitakoi. Oonihe qupi tapari naatemi anai paha eehaha naate
qoridzakoi. Oiqi hiireta.

DZAKOPO MA DZOHANE ABI MIMI NAATAREIQI HIIRETA
(Mar 10:35-45)

[20] Oonita nokoi gama teteta tuusuhiqi Dzebeteoho khameto Dzakopo ma dzohane, pai
nopohoi nopoma gama seike baaqi Dzesuho torota gaipori kotoroqi qasa noo teeke hiibare
qupadzomata.
[21] Oke eetemi Dzesui hee, Quba apeho dzake eete? Hiiremi noi hee, Ana dza eetemi nii
poro qere niimeta peitaqu bodza ota khameto nahoi niiho samaqata oorare, teei mage
robenani teei pobi niihota oorare.
[22] Hiiremi Dzesui hiireta, Ae ruume mutu nike, naane qasake nike hiire? Quba attinoma
anake ttidza kebata aimami nipe paha oho quba isanataqu mae? Hiiremi nopoi hee, Oore
nakai isanatakoi.
[23] Hiiremi noi nopoke hee, Sehequ qoe! Anake ttidza kebata aimaqu oke nipe gattiqa
isanataqu kaqa oonihe Ohonga Mai nahoi teka totaqi ma totaqike abi qesaho quba
roibetemi oorai oke naamae oho dzapa hiibaquho tete bamu. [24] Oiqi hiiremi tumakhameto
qesai nookaqi Dzakopo ma Dzohane nopoho nookami qanganateta.
[25] Oonihe Dzesui nokoke gama ttuttuiteqi eraiqi hiireta, Ttokaho abi mimi bise
baisanoma nokoi raaba abi ma kara nokoke soopara eeteqi eema dzeimorai oi poma
nokome. [26] Oonihe nikehota tete mainake hiiremi oorai. Oi teei abi mina naatare hiibaqu
noi isanate qesaho kokora abi naatare. [27] Oi bosaqobaqoba naataquho tete ikanoma bahe
qesaho qaruqaruke eetorare.
[28] Nookare. Anaio Abiho Isaki oonihe abi qesai anaho kokora eetorareiqi ana te
baabara. Baamu, anai abi samaneke kokora eetoraqutoke qaraqara nameke mootoqa abi
ingonaitareiqi baaorai. Oiqi hiireta.

ABI NESE KHABANOMA ESERIKE DZESU QIDZAITETA
(Mar 10:46-52; Ruk 18:35-43)

[29] Oonita nokoi Dzerikho qaateqi Dzerusaremuta peqihimi abi quba mina noke iihata.
[30] Iiha tuumami abi eseri ibau khabaunomai Dzesu ma nokoi qeemotaho husu nookaqi too
dzoobireqi hiireta, O Sooparara nakame, nii Tabitiho sooro ma sainanita nakaho dzasa
eetare. [31] Hiiremi abi tupu mina noko nookaqi qamuni hiireta. Qamuni hiiremi eehe, nopoi
beedzae eeteqi sokateqi hiireta, O Tabitiho sooro ma saina, Soopara nakame, meenipake
nakaho quba dzaasa eetare.
[32] Hiiromi Dzesu roroko biireqi nopoho kira hiireqi hee, Nipe dza eetemi ana quba apeke
eetaqu? [33] Hiiremi nopoi hee, Nakai dza eetemi nii nakake nesenomaitare.
[34] Oke hiiremi Dzesuho baruna heme eetemi noi boto dzoobire nese nopohoke hesahimi
ao paa eeteta. Oke eetemi nopoi noke iihata.

21

DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA DZERUSAREMUTA PEITETA
(Mar 11:1-11; Ruk 19:28-40; Dzoh 12:12-19)

[1] Qate Dzesu ma nokoi gama Dzerusaremu dzamoiteqi nagapa gattiqa Bettepage Oriba
torana oorai ota biranateta.
[2] Biranateqi Dzesui tumakhameto eserike qaru dzoobireta. Noi hee, Nipe tupidza oke
riite nagapa gattiqa qee neta oorai ota biranate peqihiqa toogi pai khatanoma suutomi
ooraike ota moorakoi. Mooqa nopoke saqoroqake dzeima baabare. [3] Qate teei nipeke hee,
Naaneke eetoraiqa hiibaquko nipe noke hee, Oi teeho quba bahe Soopara napahoi oho
quba hiire, ooiqi hiiremi bamu bai hiibaquhe nohota bagenoma naatakoi.
[4] Oonihe Dzesui oonomake eete hiireta oi teeho quba bahe too abi oho hoore noo hiireqi
totoho erake qeeteta. [5] Hee, Toogi pai khatanoma oho heeta abi qiba napahoi keba ma
dzapata qeemaqi pobi nomeke mai eetakoi oke Dzerusaremuho mutuma khatake pobi
hiiremi nookare.

6-7 Oiqi qeete oomi tumakhameto eseri nopoi Dzesui hiiretake qusubaiteqi toogi
khatanoma dzeima baaqi nokoi sasa nokomeke nopoho irita mootomi Dzesui ota habese
nagapata peitemi hoore noo oi meenoma naateta.
8 Qate abi tupu mina nokohota qesai sasa heena nokomeke kuibireqi oke teteta qepe
tiiteta ma qesai ee ma eka hehenake geemaqi teteke nee ma bau eeteta. 9 Eetemi noi ota
tuumami qesai bosata naa teeteqi noke dzeimami qesai ipi totota. Oonihe nokoi gama
garuruiqi, Ohonga dzoobe mina, Tabitiho sooro ma sainai Ohongaho dzaapa oonita noi ao
baabe, Buububuu!
10 Oke hiire hiireke tuumaqi Dzerusaremuta peitemi nagapa qiba oho nenai gama
roqobeteqi hee, Abi apei era baahubi?
11 Hiiremi abi tupu oi gama kaitomaqi hee, Erai ape bahe Garirea habaho nagapa
Nadzarette oho too abi Dzesu oniqi hiireta.

DZESUI PISINISI ABIKE BIIRITA HOTOU BIIRETA
(Mar 11:15-19; Ruk 19:45-48; Dzoh 2:13-22)

12 Qate Dzesui nagapaho otoba patita biranateqi Ohongaho biirita peiteqi moomi abi
oona biiriho kau ma meeme ma nee ma kiridza qesaho baurake mekeqoma eetomi oi
pisinisiho tomidza naatemi nohota qanganatemi noi ttumaho qohare oke perebireqi
nokoke gama hotou biireta.
13 Noi nokoke hee, Biiri naho oi pupu ma hasa hiibaquho naga ooniqi hiire qeetemi
ooraihe nike ikaqi oke ttuma ma kapaho sobadza ttibetorai? Oiqi hiireta.
14 Qate ibau khabau ma qosu ma pone qesai biirita ooqi Dzesuho torota biranatemi noi
nokoke qidzaiteta.
15 Qidzaitemi Dzube abi ma Qetaqeta abi mimi nokoi baura bamenoma oke moota.
Ma noko nookami mutu ma khata ma gama biirita ooqi Dzesuho hasa hiireqi hee,
Tabitiho sooro ma saina Buububuu! Oiqi hiiremi abi mimi nokoi nookami qanganateta.
16 Qanganatemi nokoi miisi teeteqi Dzesuke hee, Ae nokoi hiiroraike nii nooke mae?
Hiiremi noi hee, Oore nookorai. Oonihe qetaqeta teei hee, Khameto koidza ma amenana
oorai nokoho too oi Ohongaho dzapake qiraitaquho pobi qetaqeta oke eete ooraike nike
ruume naateqi erake hiire mae? 17 Hiiremi noko nipanatemi noi nokoke gama gaubireqi
nagapa qiba qaate Bettania nagapata peiteqi ota mee qidzanateta.

DZESUI HIIREMI EE DZUNA TEEI NGORUBATETA
(Mar 11:12-14, 20-24)

18 Oonihe iihai mootomi Dzesui qori paha Dzerusaremu ota tuusuhimi noho ttidza saa
eeteta. 19 Saa eetemi noi moomi ee dzuna teei oomi noi mee teeke saridzareiqi qeematahe
mee bamu, geei keke oota. Oomi nohota isanataama naatemi noi ee dzuna oke baru hiireqi
hee, Oionita nii mee qaanatemi abi teei bamu paha niihota mee teeke rumutaqu. Oiqi
hiiremi ee dzuna oi ao gee baro eeteta.
20 Eetemi tumakhameto mooqi hee, Ae, ikanomake eeteqi ao baro eete? 21 Hiiremi Dzesui
hee, Oio ai tataumaho quba samane, oonita ee dzunai baro eete oi oho qetta ma koko.
Oonihe nikemae oho qesa qupa hou peu eetaamake tora mina teeke hee, Nii besa bisata
taate bamu naatareiqi hiiremi bamu sapara naataquhe meenoma naatakoita nike oonoma
eetaridzoni oke ana bamu nike ikobetaqu. 22 Oonita nike quba teeho quba qasa hiibareiqa
oi meenoma naatakoiqi qupadzomaqi qasa hiiremi Ohonga moitakoi.

QESAI DZESUHO BEEDZAE KHOOBA QUBA QASA HIIRETA
(Mar 11:27-33; Ruk 20:1-8)

23 Oonita banaitake eete tuusuhiqi Dzesui biirita peitemi dzube abi ma abi mimi nokoi
noke dzaga bobotoqi qasa hiireta, Apei hiiremi nii sinasina hiire tuumorai ma beedzae
apema nii obaoba samaneke eetorai?
24 Hiiremi Dzesui kaitomaqi eraiqi hiireta, Oore, ana hiibaridzonihe ana bosa nikeke qasa
eetemi oho ipi hiiremake ana hiibakoi. 25 Hiireqi noi nokoke hee, Dzohane noi sobasoba
baura eete qaata oke nike nookami Ohongaho nenani mae abiho nena?
Hiiremi nokomae hee, Ae, napai Dzesuke hee, Oi qusuho nenaniqi hiibaquko noi burisi
eeteqi hee, Oonita nike naane quba oho basesa eetetaiqa hiibakoi. 26 Qate napai noke

hee, Baamu oi ttokaho nenaniqi hiibaquko abi erana nookorai nokohota qanganipamu naatakoi oi nokoi Dzohanehoke nookami too abinipamu naate qaata.
[27] Oke hiireqi nokoi abi tupu oho attike eeteqi Dzesuke pobi hiireta, Maa, Dzohanehoke nana ruumeni. Hiiremi Dzesui hee, Oo, nike oho ipi hiibaama naatemi ana eetoraike paha bamu nike oho khooba pobi hiibaqu. Oiqi hiireta.

NOMA MA NANEHO GOTTA MA PAI

[28] Hiireqi Dzesui abi naga oke qoqopa eeteqi eraiqi hiireta, Qate nike noorake nookami ikanoma naataqu? Abi teeho khameto eseri oota. Oomi noi bosabosaho torota noo hiireqi hee, Khata name nii poike tuuma dzoota baura eetare. [29] Hiiremi noi hee, Oore mai name, ana tuumakoiqi hiiretahe noi te tuumara.
[30] Qate Mai noi paha khata sabike noo teena oke pobi hiireta. Hiiremi noi bai hiiretahe, ipita noho qupa burisi eetemi noi tuumaqi baura eeteta. [31] Oonita nike nookami nopohota apei meeke maiho noo qusubaiteta?
Hiimi nokoi hee, Khata sabi noi qusubaiteta. Hiiremi oi nokomaeho khooba paanaitemi Dzesui noko pobi hiireta, Nookao gairuru ma pasenanoma qesai qupa burisi eete Ohongaho pobita dzuubakoihe qate nikei?
[32] Oi teeho bahe Dzohane tete qidzake biraitareiqi baata. Baami gairuru ma pasenanoma nokoi noho noo nookaqi qusubaiteta, qate nikei oke heeqata moo nookaqi te qupa burisi eetaranita oho qubake hiire.

BASESANOMAHO NOO OKE BAI MEEHO DZOOTA MOOTOTA
(Mar 12:1-12; Ruk 20:9-19)

[33] Hiireqi Dzesui Abi mimi ma qetaqeta abike hee, Ana qahura noo teeke paha hiiremi nookare. Ttoka teeho mai noi bai meeho dzoo eeteta. Eka oke dzaaroqi oke rome biireta. Ma penono gootoqi noi paha bai mee imitaquho isaki korabeteta. Oke eete soubireqi dzoo oke noi abi qesaho botota mootoqi tuumata.
[34] Qate bai mee goomaquho bodzata noi qaru khameto qesa nomeke dzoobireqi hee, Tuuma bai mee goomoraihota bai oba naho pobi naataridzo oke aima baabare. [35] Oiqi hiiremi nokoi ota biranatetanihe baura abi nokoi qaru khameto oke aimaqi teeke buribaroke teeteta, teeke omama urupusake eetetani teeke teetemi baateta.
[36] Oke eetemi mai pobi nookata oonihe noi paha qaru abi qesa dzoobiremi teena oke eeteta. [37] Qate ipita noi qupa nometa hee, Qidzoke noko khatanipamu nahoho bai hiibaqu. Hiireqi noi noke dzoobiremi tuumata.
[38] Oonihe baura abi dzoona oota nokoi khatake mooqi qesa dzahe noo hiireta. Ae, khata erai ipita dzoorake mai eetaridzo. Oonita napai ao noke teete kebaiteqa oke napame quba mai eetare. [39] Hiireqi nokoi khatake karabeteqi teetemi baatemi sasata biireta.
[40-41] Oke hiireqi Dzesu abi mimike hee, Qate nike qupadzomami noho Mai oho pobi nookaqi ikake eetaqu? Hiiremi Dzube abi ma kara nokoi hee, Mai nohoi isanate baaqa abi qanga oke ngausa eeteqa dzoo oke abi qidzaho botota mootomi nokoi oho mee saninoke noke moitorakoi.
[42] Oiqi hiiremi Dzesui hee, Oore. Oonihe abinaga nikei sinabidza qetaqeta erake isaite khooba qupadzomorai mae? Oi hee, Naga gosogoso abi nokoi naga gootoqi oma khara teeke bai hiiretahe ikanomake eetemi oma oi ao naga oho ttittira naate oorai? Oi teeho quba bahe Ohonga Sooparaho bauranita napa moohimi bagenomani!
[43] Oiqi qeetemi ooraihe oi nikeho khooba paanaitemi Ohongaho pobi oke nikeho botota karabeteqa raaba abiho botota mootomi nokoi oho mee bageke eete soopara eetakoi. [44] (Qate oma ttittira hiibi teei ota haratetaquko rubenga naatakoi qate oi paha abi teeho irita taataquko noke rubengaitakoi.)
[45] Hiiremi dzube abi mimi ma Pariseo nokoi qahura noo oke nookami nokoho naateta. [46] Naatemi nokoi ao Dzesuke paruta aimarotahe abi tupu oona oota nokoi nookami Dzesui Ohongaho too abiho isaki naatemi Pariseoma karai nokoho atti eeteqi noke gaubireta.

22

OHONGAI ABIHO KIRA HIIREMI BASESA EETORAIHO QAHURA
(Ruk 14:16-24)

[1] Oke eetemi Dzesui Pariseo ma abi mimi nokoke paha qahura noota bapotopotota.
[2] Noi hee, Nebe teeta Ohongaho pobi erake eete oorai. Abi qiba teeho khatai ata naatare
boohimi mai oho hoo ma patta roibeteta. [3] Roibeteqi noi qaru abi nomeke dzoobireqi hee,
Qesaho dzapa agobake hiiremi oorai tuuma nokoho kira hiiremi ao baaqa ttaike muunare.
Hiiremi tuumatahe nokoi goottae eete bai hiireta.
[4] Bai hiiremi abi qiba noi qaru abi qesa paha dzoobireta. Noi hee, Tuuma nokoke pobi
hiireqa hee, Maqoe, mai noi aoke hoo dzubete pattama khauto uraitemi ooraita baaqa
ttaike muunare. [5-6] Oiqi hiiremi nokoi tuumaqi isere qidza oke moototahe nokoi paha bai
hiireta. Teei dzoo tuumata, teei pisinisi nometa tuumata oke eete bamu naateta. Qate
qesai qaru abi bisi naateqi nokoke qanga hiireqi teetemi baateta.
[7] Oke eetemi abi qiba noi nokoho dzaubake eeteqi ipita qaa qogoima tuumaqi nagapa oke
abima gama rubengaite qeeremi ngaura naateta. [8] Qate bodza ooqata noi qaru abi nomeke
hee, Maa, bosata dzapa hiireta nokoho dzapa ao bamu naate. [9] Oonita nike tete kosoramu
ma apota tuumaqa apene ota oorai nokoke dzeima baa ttaike patta muunare.
[10] Oke hiiremi nokoi tuumaqi abi ape ma apeke saridzeta abi qidza ma qanga nokoke
dzeimami noko gama dzaira nagata ttutturate pui siire oota.
[11] Qate abi qiba noi nakuta qeemaqi abi habese oota nokoma qesa dzaira eetetahe noi
moohimi teei ttoba ma sasa oridza eetaamake ooqi sepeke dzuubata. [12] Oonita abi qiba noi
noke hee, Dzaira, nii ikanomake eeteqi oridza eetaamake sepeke era baabe? Hiiremi no
too saa eeteta.
[13] Too saa eetemi abi qibai kokora abi nomeke hee, Abi erake oko ma boto suutoqa sasata
biidzare. Oonita noi khaa qupita ooqa too dzosodzoso eete qaarakoi. [14] Oi teeho quba bahe
abi samaneho kirake hiiroraihe te samanei mekeqoma sinabidzata qeemoraidzara. Qesai
meeni, qesai too kakaho isankini, qate qesai baamunipamu.

NOKOI DZESUKE QOQOPA EETAREIQI TTAGETTIHOKE HIIRETA
(Mar 12:13-17; Ruk 20:20-26)

[15] Qahura oke Dzesu hiiremi Pariseo nookami nokomaeho isaki naatemi nokoi dzauba
eete papeteta. Papeteqi ikanomake eeteqi noke ikobetemi noi noo oberama hiireqa angi
nokohota dzuubaqu oho nooke noko suuto saqorota.
[16] Oonita nokoi tumakhameto nokomeke Heroteho qesamane ma nokoke dzoobiremi
nokoi Dzesuke qoqopa eetare hiireta, Banaita naname, Nii abi tete banaiteqi te abiho nese
ma penga quba eete sinasina hiiroraidzaranihe meenipamuke Ohongaho tete biraitorai.
[17] Oonita nii nanake noorake pobi hiibare. Nii qupadzomami abi napai Kaisaho quba
ttagetti biidzaqu tete oi isanatorai mae?
[18-19] Oke hiiretahe Dzesui ikoiko nokohoke mooqi hiireta, Obera abi, nikei naane quba
anake toronaisubi? Nike ttagetti oma teeke anake banaitare. Hiiremi nokoi oma sarara
teeke noke moiteta. [20] Moitemi noi hee, Nike moohimi apeho gisigisi ma qetaqeta oho
samata geeba mootomi oorai?
[21] Hiiremi nokoi hee, oio Kaisahoni. Oke hiiremi Dzesui hee, Oonita nike ao oho
ipi hiiremi ooraita napai isanate Kaisaho quba samaneke noke moihiqa Ohongahoke
noomaeke moitareiqi hiireta. [22] Hiiremi nokoi roqobeteqi papateta.

SATUKEOHO QUSERIPO NOOKE DZESUI POBITETA
(Mar 12:18-27; Ruk 20:27-40)

[23-24] Qate Sutukeo, abi naga nokoi erake hiire qaata, Abi teei baateqa bamu paha
qoridzaqu, ooiqi hiire qaata, Oonita nokoi Dzesuho torota baaqi noke qoqopa eeteqi
noorake hiireta, Banaita, Moseio hee, Abi nanei biidza ma suuna saridzaamake baataquko
noma nohoi ttarumi nohoke naate noho quba biidza saridzaridzoniqi hiireta.
[25] Oonihe nii moorare, nomamane nanemane sebeni oota. Nane gottai ata naateqi khata
saridzaamake baateta. Baatemi noho samai ttarumi nohoke naatetahe noomae oho qesa
khata saridzaamake baateta.
[26-27] Oho quba nomamane qesa oke keke eete tuumami noma sabi oho qesa biidza
saridzaamake baateta. [28] Oho quba nii nookami qoridzaqu bodzata sebeni nokohota apei
atapa oho apui ooraqu?

[29] Oke hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Iaqa, nike Ohongaho qetaqeta ma tete ruume
naateqi ota oberama hiirorai. [30] Oi teeho bahe abi taateqa qoridzaqu nokoi Ohongaho
angeroqaho isaki oonita bamu apu ma ataho teteta qeemaqu.
[31] Nookare. Ohongai abi qoridzaquho noo teeke hiiremi nike isaiteqi khooba qupad-
zomorai mae bamu?
[32] Ohongai hee, Anaio Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo nokoho Ohongani qate nokoi
naho oko ma boto ooniqi hiireta oonita nike moorare, noi te abi goono naatetaho Ohonga
oonidzara, oi nokoi eehahake oorai.
[33] Dzesu oke hiiremi oi Satukeoho noo suqobiremi abi tupu oona oota nokoi noho noo
quba roqobeteta.

HU NOO QESAHO QIBA
(Mar 12:28-31; Ruk 10:25-28)

[34] Qate Dzesui Satukeoho noo ipi bagenomake hiireqi nokoke suqobiretaho pobike
Pariseoi nookaqi noko noho torota ttutturateta.
[35] Ttutturateqi hu nooho mai teei noke toronaiteqi qasa hiireta. [36] Banaita name, hu noo
minarata ikai qesake riite oorai?
[37] Hiiremi Dzesui hee, Nii qupa ma dzaodzao ma iiha ma dzoobidza niimema gama
teenaiteqi Ohonga Soopara niimeho dzake eetorare. [38] Hu noo oio minaraho qiba oni.
[39] Oonihe oho temui erake eete hiirorai. Nii sama niimeho dzasa eetoraiho isakita
samaqana niimeho quba dzasa eetorare.
[40] Noi hee, noo eseri oio hu nooni mae too abiho qetaqetani mae noo ape ma ape oho
qiba ma suba tatanga kekeni. Oiqi Dzesu hiireta.

DZESUI PARISEOKE TORONAITE KIRISTUHO NOO HIIRETA
(Mar 12:35-37; Ruk 20:41-44)

[41] Oonita Pariseoi gama ota ttutturate oomi Dzesui nokoke qasa hiireta, Kiristui
baabakoiqi hiire baaorai noi apeho ttarita baabaqu? [42] Hiiremi nokoi hee, Apeho bahe
Tabitiho ttari oni. [43] Hiiremi noi hee, Oke nike hiirehe, noi Tabitiho sooro ma saina oomi
ikanomake eeteqi Tabiti noke hee, Soopara namaehoniqi hiireta?
[44] Oi teeho bahe Ttabitti hee, Ohonga mai noi Soopara nahoke hee, Nii poro qere nahoho
samaqata beebe eete oomake niike ibo eetorai abi oke ana gama ai mootomi nokoi niiho
oko sengi naate qaarakoiqi hiire qeetemi oorai. [45] Oonita nike nookami Tabiti Kiristuke
hee, Soopara nahoniqi hiireqi ikanomake eeteqi paha noke hee, Sooro ma saina nahoniqi
hiibaqu?
[46] Oke hiiremi nokoi oho noo ipike ikanoma hiiremi isanatarota, baamu. Oonita nokoi
ota koridza biireqi teqaha ipita paha qasa noo teeke noke eetara, baamunipamu.

23

PARISEOHO POMA QANGA QESA OKE DZESUI PAANAITETA
(Mar 12:38-39; Ruk 11:43, 46; 20:45-46)

[1] Oonita Dzesui tumakhameto nomeke abi tupuma gama pobi hiireta. [2] Hee, Mosei
agobake abi batabire qaataho tekake Pariseo nokoi nokome quba mai eete oorai. [3] Oonita
nokoi tooma nike pobi hiirorai oke nike qusubaitaridzoni kaqa. Oonihe noo noko hiirorai
oke nokomae qusubaitaamanita nokoi eetoraiho teteke nike eto suimaino.
[4] Oi nokoi bame samaneke abiho qereta gosororaihe nokoi bamu abiho bameke teeqake
hoobire aimaqu. [5] Oi nokoi baura eetorai oke nokoi abiho nese ma penga quba eetorai.
Baura ape bahe, bauraho mumure nokomeho ttokottoko hiire minaiteqi ttoba ma sasa
kharake kharerepo qoomorai. [6] Paha nokoi Guhuta peitaquni mae hoo ma patta oho tuputa
nokoi qupi samaneke qeemaqa teka bosabosata habesorai. [7] Ma nokoi sobadzata tuumami
abi qesa nokoke dzapa pobinomaitare hiireqi hee, O dzoobe banaita mimi nanameiqi
hiiroraiho dzaodzaoke noko eetorai.
[8] Qate nookare, nikei gama noma ma naneho isaki oonita etoqa abi qesai nikeho dzapake
qaupuiteqi hee, Banaita mimi nanameiqi hiibaino. Oi Nikeho banaita mina teenai keke
oorai oonita qupadzomare.

[9] Ma nikeho mai qusuna teenai ooraiho qubake etoqa abi ttokana ooraike sepeke hee,
Maimane nameiqi hiibaino. [10] Oho qesa bosa qobaqoba nikehoi samane bamu. Ana Kiristu
teenai nikeho bosa qobaqobanita etoqa abi sepeke hee, Bosaqobaqobaniqi hiibaino.
[11] Ma paha nikeho teei abi mina naatare hiibaquko noi minaraho kokora eetorare. [12] Oi
teei sama nomeke ai peitaqu noke qogobidzakoihe teei sama nomeke ai qurataqu noke ai
peitakoi. Noo oke nookare.

BANAITA QESAHO IKOIKO OKE DZESUI PAANAITETA
(Mar 12:40; Ruk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

[13-14] Oke hiireqi Dzesui burisi eete Pariseo ma qetaqeta abi pobi hiireta, Quba bamenoma
nikeho irita peitakoi. Oi teeho quba bahe nike abi ikobeteqi qusuho teteke siirorai. Oi
nikemae ota dzuuba quba gottae eetoraihe abi qesai ota dzuubare hiiremi qaanatorai.
[15] Idze! Pariseo ma qetaqeta abi nikei Iibadzaho khameto ma ikoikoho maikhametoni-
pamu. Oi nike raaba abihota teeke mai eete Isirae abiho tumakhata naata qubake oho
baura minaqipake eetorai. Oonihe noi Isiraeho ttarita qeemami nike noke hobidzaama
naatemi noi bitta minake eetemi nike noke Iibadza nagapaho pobi hiiremi suhe nohoio
qanganipamu naate oora ma qaara bosana qangama qaatake riitanipamuke eetorai.
[16] Iaqa! Nike ibau khabaunomanita ikanomake eeteqi nikei nese qupi nokoke dzeimaqu?
Oi nike naru noo nikemeke tatangaitareiqi qaheuba biiriho ttumaho dzapake hiireqi hee,
Oio noo mee ma naho naru oi oho qesa mee ooniqi hiirorai. Qate nike abi ikobeteqi
biiriqaho dzapa keke hiireqi abi oke oosasama mee hiirorai, oonihe qupata oke nike hee,
Baamu, oho mee bamuta ana naru hiire oi qidzoke anake too pasere eetaquiqi hiirorai.
[17] Obera abi nike. Nookao, ttuma oi teqaha biirike dzapa pobinomaitoraidzaranihe biiri
oio ttuma nomeke dzapa pobinomaitorai.
[18] Nike oho qesa haqaho kiridza oho dzapa hiireqi naru noo nikemeke ota tatangaitorai.
Oonihe nike abi ikobeteqi haqa ooqaho dzapa keke hiireqi naru tatangaitarorike qupa
nikemeta saparaitorai. [19] Obera abi nike! Ohongaho haqaio oho kiridza mee hiiroraini
qate kiridza oi teqaha haqake mee hiiroraidzara.
[20] Oi teei naru noo nomeke tatangaitareiqi haqaho dzapa ota hiibaquko oke hiiqi noo oke
haqa ma kiridza ma gama susupu mee hiibakoi. [21] Ma teei naru noo nomeke tatangaitareiqi
biiriho dzapake hiibaquko oke noi hiiqi biiri keke bahe Ohongai biiriho nakuta oorai noho
dzapama gama hiibakoi. Oi biiri ma Ohonga nopoi eseima naruke mee hiiremi naru oke
abi gaubidzaquko noke bamu kanabetaqu.
[22] Oho qesa teei Qusuho dzapake naruta moosohiqi noi Ohongaho dzapake ota paha
mootakoi oi teeho quba bahe oio Ohongaho qopanita qupadzomare.
[23] Oonita Pariseo ma qetaqeta abi nikei pattaho qetta ma koko dzapa samaneke
totaqi nikeme quba mootoqi totaqike Ohongaho quba mootorai tete oio qidza. Oke
nike eetoraridzonihe ai tatauma ma baruna heena ma Ohongaho noo qesaqesake nike
naane quba ruume naateqi ota oberanipamu naatorai? Oho ipike nike quba bamenoma
saridzakoi. [24] Nike baura hiike suranatoraiho abi naga. Nike pui gattiqa riitareiqi kose hee
eseqotoraiho isaki.
[25] Pariseo ma qetaqeta abi nookare. Nikehota baura teeho nakuta guume ma rasaki tee
ma teei oomi nike ikaqi sasaqake sooroqi hee, Qidzaniqi hiirorai. Oke eetoraiho ipike
quba attinoma nikeho irita peitakoi. [26] Oonihe nike bauraho ttuba ma qapu oho nakuke
akobeteqa sasa oho qesa dzamutomi oi gama sasari bagenoma naataridzonita nese taate
moorare.
[27] O Pariseo ma qetaqeta abi. Nikei abi ikobeta minake eetorai. Abi qesai nikeho
sasake moohimi sasari khabanomani qate qupa nakuta dzoodzo pikobetorai. [28] Abiho nesei
moomi nikei rike ma pobiho isaki oonihe nakuta nikeho rasaki ma ikoiko quba minai
ooraita oho ipi ma arike nike saridzakoi.

BANAITAHO OBERA OHO NIIQIKE DZESUI HIIRETA
(Ruk 11:47-51)

[29-30] Dzesui hee, Agobake nikeho uimane neimanei too abi qesake teetemi baate qaata.
Oonita nikeho uimane eete qaata oke nike eehahaiteqi hee, Dzaasa, nanai oho bodzata
oorapuko nokoke bamu teetarotaiqi hiireqi beubeuma ttaike too abi nokoho qura tupuke

nee ma bau eete oho mumure samaneke mootorai. [31-32] Oke eesuqi nike khooba nikemeke gimutta eeteqi uimane neimanei too abi teete qaataho ttaiqa naate baura oke hee biiremi ipi ma ari oohoho qettai paha nikeho irita taatakoi.

[33] Nike dzobara ma pusamaho isaki oonita qidzoke eepa tatanga oke potti biidzaqu. Oho qubake nookare. Nike Kaini ma karaho qesamane naateqi Abereke teeteqi qesake teete baaqi musaqike nike naho abi qidza Barakhioho khata Dzakharia noke biiri ma haqaho tukurata teetemi baateta. Oonoma keke eete qaimi noko minaraho dzuui nikeke qomaqoma hiiremi nike oho ipi ma ari saridzakoi.

[34-35] Oi keke bahe ipita nokanoka abi ma sinabidza abi ma too abi ma kara nokoi naho qaru eeteqi nikeho torota biranate naho isere qidza mootomi nike bamu nokoke kanabetaqu baamu. Nike noko ibo eeteqi gabeho biireqa hapahapanaitakoi teetemi baatakoi oke keke eeteqi nagapa samaneta nokoke iihaqi sesero eetorakoi. [36] Quba oi bama abinaga nikeho irita peitakoi oohoke anai bamu nike ikobetaqu.

DZESUI DZERUSAREMUHO QUBA TTI MA TTAKA HIIRETA
(Ruk 13:34-35)

[37] Dzesui tti hiireqi hee, O Dzerusaremu, Dzerusaremu abi, anai too abi samaneke nikeho quba dzoobiremi baaoraihe nike naane quba nokoke teetemi baatorai? Nee pai noi khametoke hira nomeho pesuta ttuttuitoraiho isakita anai nikeho herohero naatarorihe nike oho goottae keke.

[38] Dzasa mina, ipita nikeho nagapa togora ma taruku qoridzakoi. [39] Bodza minake nike bamu anake mooraquhe, heme ma bame samaneke saridze qaaraqutoke kebanoke nike moohimi ana biranatakoi. Biranatemi anake nike oho bodzata hee, O dzoobe Ohongaho dzaapa, nii baabe. Dzoobe mina! Oiqi nike hiibakoi.

24

DZERUSAREMUHO BIIRIKE ROMA ABI RUBENGAITAROTA
(Mar 13:1-2; Ruk 21:5-6)

[1] Oiqi hiireqi Dzesui qaheuba biiri oke qaasuhimi tumakhameto qesai noho torota biranateqi hee, Maqoe, Biiri eraio tatanga qidza bagenomanipamu.

[2] Hiiremi noi noko pobi hiireta, Nookao, quba oke nike gama mooraihe, dzasa mina. Oma suu ma hee gooto peitemi oorai oonihe oke gama susupu rubengaitemi huhu ma saaru naatakoi noo oke ana bamu nike dzaheitaqu.

QUBA BAMENOMA BIRANATAROTAHO QAAMODZAMODZA
(Mar 13:3-13; Ruk 21:7-19)

[3] Oke hiire Dzesui hapata peiteqi Oriba kakata habeseta. Habese oomi tumakhameto nokoqeke baaqi noke qasa hiireta, Quba biranatakoiqi nii hiire oi bodza apeta biranataqu? Ma nii biranatare boohima mumure apeke abi nanai moohiqa hee, Oo bodza ao bamu naatemi Kiristui baabeiqa hiibaqu?

[4] Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Abi teei eto nike ikobetaino. [5] Oi qesa samanei baaqi abi ikobeteqi hee, Anai Kiristu ooniqi hiibakoi. Hiiremi qesai nookami meeho isaki naatakoihe baamu.

[6] Qate qaa samanei biranatakoi ma nike oho pobi ma pati qauna nookorakoihe oi te bodza bamu naataquho qamodzamodza oonidzara oonita eto oho qupake muunaino. [7] Oi quba oonoma samanei biranataridzoni. Haba ma Nagapa teei qaa qogoimami nagapa teei paha nokoma qesa kurebetakoi oi samane naatakoi. Tee ma teeta ttoka ma haba rubabetakoi ma seebe mina samanei biranatakoi.

[8] Oonihe oi suhe bahe quba bamenoma biranataridzoho sohosoho oni. [9] Bodza ota nike dzapa nahoho quba eetemi nagapa abi maina paina samanei nike ibo eetakoi, sesero eetakoi, teetakoi. [10] Eetemi Bodza ota abi samanei qesamane nokomeke biisi naate qesa geema mootakoi.

[11] Bodza ota too abi oberaobera qesai biranateqi abi samaneke ikobetemi oho kabira naatakoi. [12] Ma oho bodzata abi qesai dzasaho tete qaateqa koiri ma pasenaho sogo naatakoi.

13 Qate qesai paha baatigara naate qaamake qidzaitakoi. 14 Oi naho isere qidza oke ttoka
ma haba minaraho abi noo maina painanoma nokoho quba hiire hiireke tuuma qaamake
suheqata Ohongaho bodza biranatakoi.

ROMA ABI MA RAABA ABI QESAI NOKOHO IBO NAATAROTA
(Mar 13:14-23; Ruk 21:20-24)

15 Qate too abi Tanie hiiretaho isakita nike moohimi raaba abi nokoi quba ngiinginoma
oke biiriho bisa qaputa upubiremake oi bodza attinoma naatakoi. Oonita oho nooke nike
korabete isaiteqa qupadzomare.
16 Oi bodza ota qesa ma nike Dzutea habana ooraqu nikei ao tora ma hapata sakaba
tuumare. 17 Oi teei naga totaqita oomi quba oi biranasuhima noi eto quba nome teeke
aimareiqi naga totaqita qeemainohe ao atti tuumare.
18 Qate teei dzoo ma baura eesuhima biranatemi eto noi qepe ma haba nome teeke
aimareiqi nagata tuumaino. 19 Ao atti tuumare. Qate paimane quranoma ma khameto
amenata ooraqu dzasa, bame nokoke suqobidzakoi.
20 Oonihe eto quba oi quu ma utaho bodzata biranatainoiqi pupu hiibare. Ma eto
dzumata biranatainoiqi pupu hiibare. 21 Oi teeho quba bahe quba bamenoma qesaqesa
biranate baaoraihe erana hiibi isaki oi bame qesa gama susupu riiteqi suqobidzakoi.
22 Oonihe Ohongai abi tupu nomeke qupadzomaqi bodza oke hoteitakoi. Hoteitaama
naataquko abi gama susupu dzaete goono naatakoi.
23 Oonita bodza ota teei hee, Kiristu oio era, eo noio qeemo oke hiiremi eto nookaino.
24 Oi eraho qubake oho qogo noo minake hiire. Too abi oberaobera qesai biranatakoi ma
qesai oberama hee, Anaio Kiristuiqi hiireqi obaoba ma kinisa bamenomama abi minarake
iso keke sengibetareiqi ikobetemi abi samanei oho angita dzuubakoi.
Oonihe Ohonga abi dzapami oorai nokoqai baamu oho kabira naataqu. 25 Noo oke ana ao
nike pobi hiirenita nookaqi ao battigara naatare. 26 Oho qubake abi teei nikeke hee, Moo
Kiristui haba habana qerata ooraiqa hiibaquko eto oke qaupuiteqi ota tuumaino. Eo hee.
Kiristui suruho dzukudzukuta ooraiqa hiibaquko eto oho noo nookaino.
27 Oi teeho quba bahe baibai aimami haba totaqi ma totaqi gama dzadza eetoraiho qesa
Abiho Isaki anai paata biranate oorakoi. 28 Oi kheekhe ma qaromi kabira kebake kharata
moo qupadzomoraiho isakita anaio gutu boto kharanita qupadzomare.

DZESU PAANA NAATARIDZOHO NOO MA SINASINA
(Mar 13:24-27; Ruk 21:25-28)

29 Hiireqi Dzesui hee, Qate heme ma bame oho bodza biranahima ete qupi soobakoi. dza-
sidzaho dzadza sirihakoi, tama ma pomatti uuba taatakoi, qusuho isaki gama rubabetakoi.
30 Oke eetemi Abiho Isaki anaho mumure qusuta biranatakoi.
Oi anai qusuho perettabita beedzae minama biranatemi ttoka ma habaho quni ma mani
gama moohiqa tti ma areare hiibakoi. 31 Oke eetemi anai angero nameke dzoobiremi suu
minake huiteqi dzapa naho aimoraqu nokoke haba ika ma ikata oorai oke gama aima
ttuttuite soubidzakoi.

BODZA OHO QAAMODZAMODZAKE EE DZUNATA MOOTO HIIRETA
(Mar 13:28-31; Ruk 21:29-33)

32 Hiireqi Dzesui hee, Ee dzunaho qahurake nookare. Oi taa teesuhimi nike mooqi hee,
Oho mee biranatare boobiqi hiirorai. 33 Oho qesa ana hiireho qaamodzamodza biranahima
nike erake qupadzomare, Oo Kiristuho bodza ao paana naasubiqi hiibaridzoni.
34 Qate abinagarai bamu naataamake noo oi ao gama meenoma naatakoi. 35 Nookare,
qusu ma ttoka bamu naataridzonihe naho noo oi agoba qaarakoi.

OHO BODZANIPAMU OKE ABI TEEI BAMU GESINA NAATAQU
(Mar 13:32-37; Ruk 17:26-30, 34-36)

36 Dzesui hee, Qate ana hiire oho bodzanipamu oke abi ma angeroi gama ruume. Mai
naho noqe gesina. 37 Nookare. Abiho Isaki anai baabaqu oi Noai qaataho bodzata quba
sahasahama biranatetaho qesa naatakoi.
38 Oi erake eete oorai. Oba oi soobaamake oomi abi nokoi apu ma ata, qaki ma naki,
meera ma dzeuba eete qaami qaami Noai sisimata peiteta oio koridza naateta. 39 Oonita oba

soobarotaho ruumeke noko eetomi oi baaqi nokoke gama nukurotanita oho qesa Abiho
Isaki anaho bodzata oke eete oorakoi.
40 Oi abi eseri dzoota baura eesuhimi temuke aimakoi temuke gaubidzakoi. 41 Oho qesa
paimane eseri patta khautomi teeke aimakoi teeke gaubidzakoi. 42 Oi anai Sooparanita ana
baabaqu bodzanipamuke nike ruume, oho qubake bakena geema qaarare.
43 Tete erake qupadzomare. Guume abi teei nagake geemarotaho bodzake nagaho mai
qupadzomapuko noi noke nagake qaa aimarota. 44 Oho qubake nike naho beebe eete
qaamake Abiho Isaki anai baabakoi.

KIRISTUKE TUHOTUHO QIDZA EETORAQUHO QOGO NOO BAMENOMA
(Ruk 12:42-46)

45 Oiqi hiireqi Dzesui paha hee, Oonita naga teeho mai noi tuhotuho abi apeke naga
soopara upubidzaqu bahe teei nokanokata patta ma quba qesa oho bodzaqata urai eete
mooto qaaraqu, abi oonomake upubidzakoi. 46 Oi noi oonomake eete qaamake mai nohoi
baaqa moomi noho isaki isanatakoi. 47 Isanatemi mai noi kokora abi oke quba tongo
nomeho soopara mootakoi.
48-50 Qate tuhotuho abi noi naga soopara baura eesuqa oberama qupa nometa hee,
Mmhm, Mai nahoi qoqotoke baaoraiqi hiireqa saqubema maiho patta ma oba samaneke
muuhiqa kokora abi qesa nohoke buribaroke teetaquko oionita noi maiho bodza ruume
naasuhimi ao baabakoi. 51 Baaqake kokora abi obera noke rubengaite ikoiko ma obera abiho
tupu ngiinginomata biiremi nokomae ota tti ma ttaka hiire too dzootorakoi. Oiqi hiireta.

25

ROIROIHO QAHURAKE PAIMANE KHAMETO 10-TA MOOTOTA

1 Hiireqi Dzesui hee, Bodza ota qusuho pobi isaki apeta ooraqu bahe oke boseba paimane
tteni nokohota mootoqi hiire.
Oi teeho bahe nokoi atapa apu pobinoma noke tuuhoroqi atapa oho apu pobihibahiba
quba beebe eetota. 2-4 Eetoqi paimane boto totaqi nokoi nokanokanomanita dzongi ma
obaho isakima gama oota. Oonihe boto totaqi nokoi quseripoho isakita dzongike aimatahe
te oho oba paramu aimara.
5 Qate apu pobihibahiba noi roroko biire oomi saubapo dzeubami paimaneho nese
sidzobetemi meeta. 6 Meeqomi totoho teei biranateqi hee, Nooka, ata pobihibahiba
baabeta nike gama tuuma noke saridzare.
7 Hiiremi nokoi nese parara eete qori dzongi nokomeke qeereta. 8 Oonita paimane
quseripo obaamake ooqi nokoi qesake pobi hiireta, Idze, nanaho dzongi oba ao bamu
naateta nike isakiqata teeke nana moitare.
9 Hiiremi gesina paimane nokoi bai hiireta, Eehe, eto nanaho oba oho qesa bamu
naataino oonita nike quruma nagata tuumaqa ota nikeme quba giimare. 10 Hiiremi giimare
tuusuhimi ata pobihibahiba noi ao baaqi qesa roibeteqi beebe eetota nokoma gama nagata
peite tete siireqi nakuta oho qaki ma naki naateta.
11 Oonita tete siire oomi paimane qesai baaqi too dzoobireqi hiireta, Mai naname, Mai
qoe! Nanaho quba tete geemoo! 12 Hiiremi noi hee, Ae, nikeke ana ruumenipamu oonita
tuumare.
13 Oiqi hiiretanita tete oke nike qupadzomare. Oi bodza nahoke nike ruumenita oho
bakena geema qaarare.

NAPAI KIRISTUHO BAURA MEKEQOMA EETORAQUHO QAHURA
(Ruk 19:11-27)

14 Oiqi hiireqi Dzesui nokoke paha hee, Oi paha erake eete oorai. Abi teei kharata
tuumare hiireqi kokora abi nomeke gama ttuttuiteqi quba tongo nomeke nokoho botota
mootota. 15 Oi nokoi oho isakima pisinisi eetemi meupu biranatareiqi noi baura nokohoho
isakike qupadzomaqi kokora abi bosabosake 50 kina moiteta. Ma teeke 20 kina moiteqi
noi paha teeke 10 kina moiteta. Moiteqi naga oke qaate tuumata.
16 Tuusuhimi bosabosa noi 50 kina nomeke aimaqi ooma pisinisi eetemi oi minanate 100
kina naateta. 17 Oho qesa samaqana nohoi 20 kina nomeke aimaqi ooma baura eetemi oi
50 kina naateta.

[18] Qate abi temu noi bisi naate siriba 10 kina mai noke moitemi oota oke sengibeteqi
qurabireta. [19] Oke eete qaami kokora abiho mai nokoho isakike pobitareiqi baata.
[20] Baami kokora abi bosabosa noi maike dzaga bobotoqi hee, Nii ana 50 kina moitemi
ana ooma baura eetemi oi 100 kina naate ooraita mooro. [21] Hiiremi Mai noke hee, Dzoobe
kokora abi qidza name. Ana niike isakiqata moitemi nii ooma baura iso keke eete ooraita
nii meupu namaehota qeehiqa quba tongo nahoke soopara eetorakoi oke ana nii pobi
hiire.
[22] Hiiremi noho samaqana baaqi hiireta, Dzoobe mai, nii anake 20 kina moiteta ooma ana
baura eetemi 40 kina biranate nii mooro. [23] Hiiremi mai noke noo teena oke hiireqi hee,
Dzoobe kokora abi qidza name, ana niike isakiqata moitemi nii ooma baura iso keke eete
ooraita nii meupu namaehota qeehiqa quba tongo nahoke soopara eetorakoi oke ana nii
pobi hiire.
[24] Oke hiiremi abi temu 10 kina moiteta noi baaqi hiireta, Mai name, ana nookami nii
abi qoredzanomanita nii dzoo ma baura qesa eetaamake oho mee ao dzurutoqi saqubema
muunorai. [25] Oonita nii tuusumi ana niiho attike eeteqi nii ana moiteta oke sengibeteqi
ttokata qurabireta. Oke ana aima baa moote oonita mooro.
[26] Hiiremi mai noke pobi hiireta, Nii kokora abi qanga, seeno ma gau oni. Nii
anahoke hee, Abi qoredzanomanita dzoo ma baura qesa eetaamake oho mee ao dzurutoqi
saqubema muunoraiqi hiire. [27] Oonita nii hairiamake oma oke ttumaho maimane nokoho
botota mootomi nokoi ooma baura eetemi oho patisigi ao minanatarorihe, baamu
dzanadzana.
[28] Oke hiireqi noi abi qesa pobi hiireta. Ana 10 kina abirake moiteta oke abi temu 100
kina saridze oorai noke moitemi aimare. [29] Oi teei meeupu saridzorai noke ipibire moitemi
asuasu naatakoi. Qate teeho isaki gattiqa oomi noi nookami ngiinginoma naatemi quba
oke paha noho botota karabetakoi. [30] Ma nike kokora abi seeno ma gau oke aima hotou
biiremi noi khaa qupita too dzootoqi tti ma areare hiibakoi. Oiqi mai hiiretake Dzesu noko
pobi hiireta.

KIRISTUI ABI MINARAKE BATABIDZARIDZOHO NOO

[31] Dzesui nokoke hee, Oho qubake nookare. Abiho Isaki anai dzapa pobi nameke mai
eeteqa qaheuba angeroma gama baaqa poro qere dzadzanoma nameta peitakoi. [32] Peitemi
angero nokoi abi tupu maina paina samane ttokana oorai nokoke gama naho dzagata
ttuttuitemi hoo sooparai kabira qidza ma qangake batabiroraiho isakita anai nokoke gama
batabidzakoi.
[33-34] Batibireqi sipisipi qidzake boto pobi nameta moosohiqa meme basesanomake boto
mageta mootakoi. Oi anai abi qiba ooqi abi tupu boto pobi nahota ooraqu nokoke erake
pobi hiibakoi, Dzoobe, Ohongai nikeke agoago eetemi ooraita nikeho qubake qaheuba teka
agobanipake roibete baaorai pobi oke nike baa mai eete soubidzare.
[35] Oi anai dzore ma aabeho isakita oomi nike anake kokora eeteta ma anai oba ma pattaho
quba kaipo eetemi nike anake isakinomaiteta. [36] Ma anai ttoba ma bareamake oomi nike
anake ttoba ma barenomaiteta, ma ana batabata eete oomi nike baaqi naho tteki aimata,
ma anai sutasutata oomi nike baaqi anake dzaira eete ttapuiteta.
[37] Oke ana hiiremake abi rike ma pobi nokoi kaitomaqi ana pobi hiibakoi, Soopara
naname, bodza apeta nana niike moohimi nii patta ma oba quba kaipo eetemi nana niike
moiteta? [38] Ma bodza apeta nana niike moohimi nii dzore ma aabeho isakita ooqi ttoba ma
bareama naatemi nanai niike oho isakinomaiteta? [39] Oho qesa nii bodza apeta batabata
eeteta mae sutasutata oomi nanai niike ttapuitareiqi ota qeemata?
[40] Oke hiiremake abi qiba anai nike totoho eranomake eete hiibakoi. Meenipamu nike
oko ma boto tupu nahota minani mae adzanike oke eeteta oi anake eeteta.
[41] Oke ana nokoke pobi hiireqake besesanoma boto magena ooraqu nokoke erake pobi
hiibakoi, Nookao eepa tatanga teeke Iibadza ma noho qaru khameto nokoho quba qeeremi
qaitorai ota abi ngiinginoma nike tuumare.
[42] Oi anai oba ma patta quba kaipo eetemi nike qaanateta. [43] Ma anai dzore ma aabeho
isakita ooqi ttoba ma bareama naatemi nike moomi sutasutata ooqi hemenoma naateta
oonihe nike te anaho torota qeemaqi kokora eete ttapuitara, baamu.

44 Oke ana noko pobi hiiremake nokoi kaitomaqi eraiqi hiibakoi, Eehe Soopara naname,
bodza apeta nana niike moohimi nii oba ma patta quba kaipo eeteqi dzore ma aabeho
isakita ooqi ttoba ma bareama naate hemema ooqi sutasutata oomi nanai niiho kokora
eetaama naatemi nii hiire.
45 Hiiremi ana erake noko pobi hiibakoi, Anaho oko ma boto tupuhota minani mae
adzanike nike kokora oonomake qaanateta oho qubake nike anake oke qaanateta. Oiqi
hiibakoi.
46 Oonita nokoi heme tatangaho pobi naasuhimi abi rike ma pobi nokoi qaraqara tatanga
mai eetakoi.

26

DZUTA ABI MIMI DZESUHO GUNU MA NARU HIIRETA
(Mar 14:1-2; Ruk 22:1-2; Dzoh 11:45-53)

1-2 Oke eete noo samane nomeke abi oke pobi hiire soubireqi Dzesui tumakhameto nome
pobi hiireta. Nookao, paha qupi eseri naatemi Ingona Dzuma biranatemi oionita teei ao
anake geema mootomi abi anake hapahapanaitakoi. Oiqi hiireta.
3 Qate bodza ota dzube abi ma Dzuta abi mimi nokoi Kaipa dzube abi minaho otoba
patita ttutturateta. 4 Ttutturateqi ikanomake eete Dzesuho hibahibata noke anginaiteqi
teetemi baataqu oho noo suuto saqorota. 5 Oonihe qaheuba dzumata abi tupu minai eto
oho nookami qanganatainoho attike noko eeteqi hee, Dzumata bahe ipita oke eetakoiqi
hiireta.

ATAPAI BIBIMA DZESUKE DZAPA POBINOMAITETA
(Mar 14:3-9; Dzoh 12:1-8)

6 Qate Dzesui Bettania nagapata peiteqi Siimo, oi bosata pottomunomai qaataraho
nagata habese oota. 7 Oomi atapa teei arabasta omaho mangi teeke aimaqi Dzesuho qibata
geesubireta. Oonihe oho nakuta oota oi bibi bagenoma ttuma minanoma.
8 Oke eetemi tumakhameto mooqi miisi teeteqi eraiqi hiireta, Ae, oba ttuma minanoma
oke naane quba sepeke perebidzaqu? 9 Oho ttuma quba hiibapuko oma mina biranatemi
oke abi habanake moitemi isanatarori.
10 Oonihe nokoi hiiretake Dzesui gesina naateqi noko pobi hiireta, Atapa oi quba
bagenomanipamuke naho quba eetemi ooraita eto noho nooke hiibaino. 11 Nookare, nike
abi habanake quba moitareiqa isanate moitorakoi.
12 Qate anai erata bamu agobake ooraqu. Oonita atapa erai eete oi anai baatemi naho
dzapa minanipamu naataridzoho hoore ma araqike noi ao eete. 13 Oonita ttoka ma haba
minarata nike sinabidza hiire tuumaqu atapa noi ao hoore ma araqi erake eete oho pobike
nokoi gama nooka soubidzaridzoni.

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTAROTAHO NARU HIIRETA
(Mar 14:10-11; Ruk 22:3-6)

14 Totoho oonomata Dzesu hiiremi tumakhameto noho tee, dzapa noho Dzuta noi
Khariottaho nena, noi noo oho quba bisi naate dzube abi mimi nokoho torota tuumata.
15 Noi hee, Anai Dzesuke nikeho botota mootaquko nike anake ttuma apeke moitaqu?
Hiiremi nokoi oma siriba isaitemi tteutti naatemi nota isanateta. 16 Nota isanatemi
Dzutai ao Dzesuke ikanomake eeteqi noke dzube abiho botota mootaqu oho tete qirike
eeteta.

DZESUI INGONA DZUMAHO PATTAKE TUMAKHAMETOMA MUUNATA
(Mar 14:12-21; Ruk 22:7-14, 21-23; Dzoh 13:21-30)

17 Qate Ingona Dzuma minai soohorotaho dzapa Dzobadzoba Ngorungoru oi biranatemi
tumakhametoi Dzesuho torota qasa hiireta, Nii dza eetemi nanai ikata tuumaqa Ingona
Dzuumaraho quba roibeteqi napa habese oho patta muunaqu?
18-19 Hiiremi noi hee, Nipe meusu nagapa ota tuumaqi abi teei ota oorai noke pobi hiibare,
Banaita napahoi hee, Naho bodza ao dzamoqa naatenita ana isanate niiho nagata peiteqa
tumakhameto namema dzuma erake eetakoiqi hiibare.
20 Dzesui noo oke nopo moitemi oho isakita nopo tuumaqi dzuma oho roiroi eeteta.
Oonita ete biiremi Dzesui baaqi tuerebe nomema habese oho dzuma eeteta.

21-22 Oonita nokoi ttaike patta muuhiqi Dzesui nokoke hee, Sehequ qoe, nikehota teei
anake geema mootare boobi oke ana bamu nike ikotetaqu. Hiiremi bame mina noko
suqobiremi nokoi gama qasake eeteqi hee, Soopara naname, oi anani mae ape oni?
23-24 Hiiremi noi hee, Nookao, Abiho Isaki anake teetemi baatakoiqi qetaqeta hiiremi
oorai. Oonihe abi ana geema mootaqu noke pai dzoomaama naatapuko isanatarota.
Oonita abi oi ape bahe poiqanipamu naho ttubata patta teeke giihibi teena. 25 Hiiremi
gemagema abi Dzuta noi hee, Anake nii hiibi mae? Hiimi noi hee, Oore, nii oni.

MUMURE AGOBA MUSAQI QAASUQI USAQEKE DZESU PAANAITETA
(Mar 14:22-26; Ruk 22:15-20; 1 Kor 11:23-25)

26 Qate noko patta oke muuna qaasuhiqi Dzesui dzobadzoba usaqe teeke aimaqi agoago
eeteqi oke qootoqi tumakhameto moiteqi hiireta, Erai mee nahoho isaki oonita aima
muunare. 27-28 Hiireqi noi paha bai obaho khooru aimaqi agoago eeteqi hiireta, Dzuu
nameke minaraho kahosa teeteqi poro tongo erake saqore oonita aima muunare.
29 Oi teeho bahe ana bamu paha eka mee eraho oba muunaquhe Ohonga mai nahoho
pobi biranatemake oke ao dzamonoke ana usaqeke muunakoi oke ana meeke nike pobi
hiire. 30 Oke hiireqi nokoi hasa naa teeke hiire qaasuqi biranate Oriba torata peiteta.

PEETOROI AO DZESUKE BAI HIIBAROTAHO NOO
(Mar 14:27-31; Ruk 22:31-34; Dzoh 13:36-38)

31-32 Hapa peiteqi Dzesui noko pobi hiireta, Qetaqeta teei Ohonga maihoke hiireqi hee,
Anai sipisipi sooparake teetemi kitui sakabakoiqi hiireta. Oho qubake qupi qesaho nakuta
qesa ma nikei anake gaubidzakoi. Oonihe ana baate qoridzeqake nikeho bosa qooro
Garirea habaho isakita nikeke dzeimorakoi.
33 Hiiremi Peetoroi hiireta, Eehe, qesai niike gaubidzaqu kaqanihe anai bamu. 34 Hiiremi
Dzesui hee, Ae, nee ungapa qupi taparike noo hiibaamake nii ao qupi eserike naho bai
hiibakoi.
35 Hiiremi Peetoroi tatanga naateqi hee, Baamu, ana niima nakamae ttaike baatareiqa
baatakoi. Hiiremi qesamane nokoi teena oke paha hiireta.

GESEMANE DZOOTA DZESU PUPU BAMENOMA HIIRETA
(Mar 14:32-42; Ruk 22:39-46)

36-37 Hiire peiteqi nokoi Gesemane dzoota biranateta. Biranateqi Dzesui tumakhameto
pobi hiireta, Nike erata habesemake anai isakiqata qeehiqake pupu hiibakoi.
Oke hiireqi noi Peetoro ma Dzebetteoho khameto Dzakopo ma Dzohane nokoke dzeima
qeehimi qupa bame nohoi peiteqi noke suqobireta. 38 Noi nokoke hee, Qupa bame anake
suqobiremi baataquho isaki naateta nike era dzamoqata ooqi anake hoobire baura eetare.
39 Hiiremi qupa bame nohoi noke suqobiremi noi kebanoke qeehiqi ttokata uhesaroqi
pupu hiireta, O Mai name, naho dza oi hee, Nii qaatemi ana isaki erake potti bidzareiqi
hiibarorihe bamu, nii aoke tete hiiremi oorai.
40 Oke hiireqi qori tumakhameto tapari nokoho torota biranate moohimi nokoho nese
sidzobetemi meeta. Meehimi noi Peetoroke tukutoqi hiireta, Nike bodza hoteqata ana
hobire baura eetareiqi hiirehe, ikanomani? 41 Oi nikeho dza oi ooraihe sama peperatemi
moori. Oonihe eto toronaho kabira naataino hiireqi nike roqoroqo ma sahasahama oorare.
42 Oke hiireqi noi paha tuuma pupu hiireqi hiireta, O Mai name, niiho dza hiiremi isaki
erake ana potti biidzaquho tete bamu naatemi anai isanate sama name bagara biidzakoi.
43 Hiireqi noi burisi eete baaqi paha moomi noko nese hiitemi meeqota. 44 Meeqomi noi
paha qeemaqi hiireta teena oke paha hiiremi tapari naateta.
45 Oke eete ooqi burisi eete tumakhametoho torota biranate noko pobi hiireta, Nike
meerareiqa meerakoihe, Abiho Isaki anaho bodza ao eetemi teei anake geemaqi raaba
abiho botota moosobi, 46 oonita nike qori napa nokoke saridzare. Oio gemagema abi era
baahubi nike mooro.

DZUTAI AO DZESUKE KANABETEQI GEEMA MOOTOTOTA
(Mar 14:43-50; Ruk 22:47-53; Dzoh 18:3-12)

47 Oke hiimi idze, Dzuta nokomaeho tee noi tupu qaanoma oho bosa qooroqi nokoke
dzeima baata. Oi Dzuta abiho dzube abi ma abi mimi hiiremi abi qesake ttuttuiteqi qaa
dzube ma puraba moitemi nokoi koiri kairiho isakita qeemata.

[48] Qate Dzutai abi hoho oke ao suu ma pai mootoqi hiiremi oota. Noi hee, Anai abi
kanabetaqu oionita nike noke ango aimareiqi hiiremi oota. [49] Oonita noi Dzesuho dzagata
qeemaqi hee, Dzoobe banaita. [50] Oiqi hiireqi noi noke kanabeta.
Kanabohimi Dzesu noke hee, Dzaira, ao baura niimeke eetemi bamu naatare. Hiiremi
qaa abi ma kara nokoi hairiamake qeemaqi boto dzoobireqi Dzesuke aimata.
[51] Aihimi Dzesuho tumakhata Peetoroi qaa dzube nomeke quhisata dzeimaqi dzube abi
minaho kokora abi toma nohoke dzooto qagamaumata. [52] Qagaumami Dzesui noke hee,
Ae, teei qaaho koo ma tanga hesateqake noomae oho kabira naate baatakoita dzube oke
paha quhisanaitare.
[53] Oi ana Mai nameke qasa hiiremi noi ao hairiamake angero qaa tupu tuerebe ttausen
dzoobidzaquho isaki ooraike nii ruumeni kaqa. [54] Qetaqetai ango naho noo hiiremi anai
nokoho botota qeemenita oke saparaitaquko ikabetaqu?
[55] Hiireqi Dzesui burisi eete qaa abi tupu oke hee, Maa, ana guume ma rasaki abi oho
qubake nike qaa dzube ma puraba khakhaumaqi anake aimareiqi baahuidzo? Nookao,
qupi ma sau samaneke anai Ohongaho biirita abi bapotopoto qaabihe anake nike naane
quba ota aimaama naateqi eranomake eete baabe? [56] Oonihe qaheuba too abiho qetaqetai
noorake hiiremi ooraiho quba isanatakoi.
Oke hiiremi tumakhameto nokoi qupa bitotoqi sakabata.

KAIPAHO PENGATA NOKOI DZESUKE QAA MA NOOTA MOOTOTA
(Mar 14:53-65; Ruk 22:54-55, 63-71; Dzoh 18:13-14, 19-24)

[57] Oonita Dzesuke nokoi suuto noke ekata dzeimaqi dzube abi mina Kaipaho nagata
tuumata. Oi Dzuta abi mimi ma qetaqeta abi nokoi ao ota ttutturate oota.
[58-59] Qate Peetoroi Dzesuke ipitotoqi sererahuke dzube abi minaho qahota biranateqi
qupa nometa hee, Dzesuke ikake eetequiqi hiireqi kokora abi nohoma nokoi oota.
Qate dzube abi mimi ma sinasina tupu mina nokoi gama qiba teenaiteqi Dzesuke
teetareiqi qomaqoma apeta hiiremi meenoma naatorota oho obera noo hiireta. [60] Oonihe
abi qesai noo oke tuputa paanaitarota nokoi quseriponita batibidza abi bamu nokoho noo
nookarota.
[61] Oonihe ipita abi eseri nopoke toronaitemi nopoi hiireta, Oo abirai hee, Ohongaho
biirike anai ngausa eeteqake qupi tapariho nakuta oke paha gooto soubidzakoiqi hiiremi
nakai nookata. [62] Nopoi oke hiiremi dzube abi mina noi qoridzeqi Dzesuke qasa hiireta,
Nopoi niiho qanga hiiremi nii bamu oho ipike hiibaqu?
[63] Hiiremi Dzesui nipanateta, Nipanatemi dzube abi mina noi tatanga naateqi hee,
Ohonga qaraqaranomaho pengata ana niike qasa hiire, Nii Ohongaho khata Kiristu ooni
mae? [64] Hiiremi Dzesu noke hee, Oke nii meeke hiire. Oonita Abiho Isaki anai ipita poro
qere nameta peiteqa qusuho perettabita baahuma nike moorakoi. Oke ana meeke nike
pobi hiire.
[65] Hiiremi dzube abi mina noi noho noo nookami qaganomaho isaki naatemi noi sasa
nomeke aima qohateta. Noi hee, Abirai noo qaganoma oke hiiremi napa gama nooketa
naane quba paha isere abi teeho qirike eetaqu? [66] Oonita nike nookami ikanoma? Hiiremi
nokoi hee, Baamu, noio baataho pobi oni.
[67] Hiireqi nokoi noke sesero minake eeteqi teeteta, noho irita ekepusa eeteta ma boto
nokome sepeiteqi noke buribaroke teeteta. [68] Nokoi hee, Oo nii Kiristu ooni kaqa. Oho
qubake nanahota apei niike teete oke nii too abiho isakita hiibare.

PEETOROI DZESUKE RARAKU BIIDZAAMA NAATETA
(Mar 14:66-72; Ruk 22:56-62; Dzoh 18:15-18, 25-27)

[69-70] Dzesuke nokoi oonomake teetemi Peetoroi paata kautu eetemi dzube abiho kokora
atapa teei baaqi noke pobi hiireta, Nii Dzesu Garireaho nenama nipe oori. Hiiremi noi bai
hiireta, Nii hiibike anai khoukhau oni.
[71] Hiireqi noi naga pata oke papahimi ota paha teei hee, Oe, Abirai Dzesu Nadzaretteho
nenama nopoi oomi ana moori. [72] Hiiremi noi noo nomeke tatangaitareiqi Ohongaho
dzapata hiireqi hee, Baamu abi oke ana ruumeni.
[73] Oke hiiretahe gattiqa ipita qesa dzamonoke oota nokoi Peetoroho torota qeemaqi
hiireta. Maqoe, niiho totoho oi Garirea habahonita oi ao khooba niihoke paanaite.
[74] Hiiremi noho humamutu peitemi noi hu ma hapa dzongobeteqi baru noo hiireta,

Baamunipamu, abi oke ana teqaha gesina naatoraidzarani. Oiqi hiimi oionita nee ungapa
noo hiireta.
75 Noo hiireta oi Dzesu bosata hee, Nee ungapa noo hiiremi eseri naataamake oomi nii
ao naho bai hiiremi tapari naatakoi oiqi hiiretake Peetoroi qupadzomaqi sigita tuusuhiqi
tti minake hiireta.

27

NOKOI DZESUKE DZEIMA PIRATOHO TOROTA BIRANATETA
(Mar 15:1; Ruk 23:1-2; Dzoh 18:28-32; Apo 1:18-19)

1 Oonita iihai kharata dzube abi mimi ma Dzuta abi mimi qesa nokoi qupa teenaiteqi
Dzesuke baataho pobiniqi hiireta. 2 Oonita noke ekama suutoqi nokoi noke dzeima Pirato
Romaho kiape minaho nagapata tuumata.
3 Qate quba oke Dzutai gama moohimi noomaeho qupa khatai noke teetemi siriba tteutti
noi bosata dzube abi ma abi mimiho botota aimata oke noi hairiamake burisi eeteqi hiireta,
4 Maqoe, abi qidza rike ma pobi noke ana oberama geema mootomi eto noho dzuu naho
irita taatainoho qubake ana oma erake burisi eete.
5 Hiiremi nokoi hee, Eehe, oi niiho qubani. Hiiremi noi oma oke nokoho patita biireqi
biirike papate tuumaqi mogetomata.
6 Qate dzube abi mimi nokoi oma oke mooqi hee oi baataho ttumanita oke bamu sepeke
paha maubata biidzaqu. 7-8 Hiireqi nokoi oho tete saridzeqi ooma ttoka tteke mai eetemi oio
dzore ma aabeho qura tupu naateta. Oke paha qapu tesutesuho ttokaniqi hiire qaatanihe
paha oke hee, Kasu, dzuuho sobadzaniqi hiirorai.
9-10 Oi too abi Dzeremia noi Ohongaho noo qeeteqi eraiqi hiireta, Isirae abi teeho ttuma
siriba tteutti oke noko aimaqi ooma ttoka teeke mai eeteta. Oi Ohonga Sooparai hiiremi
nokoi qapu tesutesuho ttoka mai eetetaiqi hiireta.

PIRATOI DZESUKE TORONAITEMI HEE, ANA ABI QIBANI HIIRETA
(Mar 15:2-5; Ruk 23:3-5; Dzoh 18:33-38)

11 Qate Dzesuke nokoi ttoka soopara Piratoho dzagata mootomi noi noke toronaiteta.
Noi hee, Nii Dzuta abiho abi qibani mae? 12 Hiimi Dzesui hee, Nii meeke hiire.
Hiiremi dzube abi ma Dzutaho abi mimi nokoi noke qoma dzubobiromi noi te oho noo
ipi hiibara.

PIRATOKE SUQOBIREMI NOI DZESU HAPAHAPANAITARE HIIRETA
(Mar 15:6-15; Ruk 23:13-25; Dzoh 18:39–19:16)

13 Oho qubake Piratoi Dzesu pobi hiireta, Nokoi niike qomoqoma hiiremi nii nookorai
mae? 14 Hiiremi Dzesu nipanatemi Pirato pairuru eeteta.
15 Qate Romaho sutasuta nagata Dzuta abi qesaqesai qaatanihe Ingona dzuma minata
Romaho ttoka sooparai sutasuta nokohota teeke saqoro qaata. 16 Oi Dzuta abi nokoi teeho
dzapa hiiremi noke saqoro qaata.
Oonita oho bodzata abi baisanoma teei sutasuta nagata oota, dzapa noho Baraba. 17 Qate
Dzuta abi mimi ma karai Piratoho dzagata ttutturate oomi noi nokoke qasa hiireta, Oonita
nike dza eetemi anai Barabake saqobaquni mae eo Dzesu apeke Kiristu hiirorai noke
saqobaqu?
18-19 Oonihe Piratoi oho totohota hiireta oi teeho bahe Piratoho ata noi noho samaqata
habeseqi noo teeke Pirato moiteqi hee, Nooka, ana qupibake abiraho baku geemaqi moomi
noi abi rike ma pobi oonita baku oi ana suqobiremi anai qogo noo niike pobi hiire. Eto
nii noke qangaqitaino. Hiiremi Piratoi nookaqi abi tupu ttirenoma nokoke kebaitareiqi
Barabaho noo bisata mootota, khooba oioni.
20 Oonihe dzube abi mimi abike kosibeteqi hee, Barabake noi saqobareiqi noke pobi
hiibare. Ma noke hee, Dzesuke teetareiqi hiibare. 21 Hiiremi ttoka sooparai hee, Nike dza
eetemi ana nopohota apeke saqobaqu? Hiimi nokoi hee, Barabake saqobare.
22 Hiiremi Piratoi hee, Oonihe anai Dzesu Kiristu hiirorai noke ana ikake eetaqu? Hiiremi
noko garuruiqi hee, Noke hapahapanaitare. 23 Hiiremi noi hee, Qate baura qanga apeke noi
eetemi nike oke hiire?
24 Hiiremi nokoi sokateqi hee, Ae, noke hapahapanaitare! Oke noko dzaubama hiiremi
Pirato moomi noko noho noo nookaama naatemi eto rasaki mina biranatainoiqi noi

hee, Abirake moomi kahosaamanita nike noke quba eesubi oho kahosa eto naho irita peitainoiqi hiireqi noi obata boto nomeke akobetemi oho mumure naateta.
[25] Oke eetemi abi tupu nokoi gama hee, Isanate oho kahosa nanaho irita peitare, ma biidza ma suuna nanahota peitare.
[26] Hiiremi Piratoi nokoho totoho qusubaiteqi Barabake saqorota. Qate noi hiiremi qaa abi nokoi Dzesuke buri ma baroke gabeho biiremi Piratoi moomi isanatemi noi hiiremi qaa abi nokoi Dzesuke hapahapanaitareiqi mai eeteta.

QAA ABI NOKOI DZESUKE QEPUQEPU HIIRETA
(Mar 15:16-20; Dzoh 19:23)

[27] Mai eeteqi nokoi Dzesuke qaa nagata mootoqi nokoi gama noke rome biireta. [28] Nokoi sasa nohoke kuimaqi noke abi qibaho qepuqepu hiireqi qaa abiho sasa topa noke dzaarota.
[29] Dzaaroqi nokoi guupa ponedza korabeteqi qiba nohota dzamotoqi saaro teeke noho botota mootoqi noho dzagata pomai kootoroqi hiireta, Oo, nii Dzuta abiho abi qibanita dzoobe dzoobe! [30] Hiireqi nokoi noho irita ekepusa eeteqi saaro aimaqi ooma noke qibata teeteta.
[31] Oonita nokoi qepuqepu oke eete soubireqi sasa dzuunoma oke kuimaqi sasa nohoke noke dzaaroqi noke hapahapanaita qubake teteta dzeima tuumata.

NOKOI DZESUKE HAPAHAPAHAITETA
(Mar 15:21-32; Ruk 23:26-43; Dzoh 19:17-27)

[32-33] Qate Dzesui hapahapa oke qere biidzare biita eetemi qaa abi nokoi Kureneo abi teeke pobi hiiremi noi hapahapa nohoke aimata, dzapa noho Siimo. Oke eete qaaramuti nokoi ttoka teeta biranateta oke hee, Gorigotta hiirorai oke paha hee qiba gottaniqi hiirorai.
[34] Oonita nokoi Dzesuke oba too bairanoma teeke moitemi etteimatanihe oho bai hiireta. [35] Oonita noko ota noke hapahapanaiteqi ttoba ma sasa nohoho quba baabe biireta. [36] Nokoi oke eete soubireqi noke bakena geemata.
[37] Qate nokoi ee sabinata qetaqeta teeke qeeteqi qiba suhe nohota oke suutota. Noo oi hee, ERAIO DZESU DZUTA ABIHO ABI QIBA OONIqi hiireta. [38] Qate nokoi guume abi eserike oho qesa hapahapanaiteqi temuke pobi nohota upubiretani temuke mage neta upubireta.
[39] Oke eetemi abi tete kosoramu oona girodzomata nokoi qiba nokomeke baqebeteqi Dzesuke qanga hiireta. [40] Nokoi hee, Iidzo, nii biirike rubengaiteqi qupi tapariho nakuta paha gootakoiqi hiirorai. Qate nii Ohongaho khata ooraiqako sama niime ingonaite isanate hapahapata quratareiqi hiireta.
[41] Oonita Dzuta abi mimi nokoi dzube abi mimima gama noke qepuqepu hiireqi eraiqi hiireta, [42] Seke moo, qesake noi hoobire baaoraihe qidzoke sama nomeke hoobidzaqu. Qate noi Isirae abiho qiba ooraiqako noi isanate quratemake napa noke qaupuitaridzoni.
[43] Oi noi sama nomeke hee, Anai Ohongaho khataniqi hiiretanita noi Ohongake ai tataumami Ohongai noho dzasa eete ingonaitaquni mae? [44] Oiqi hiireta ma paha guume abi noho samaqata hapahapanaiteta nopoi paha oho qesa noke bisebise hiirota.

DZESUI BAATETA
(Mar 15:33-41; Ruk 23:44-49; Dzoh 19:28-30)

[45] Qate ete bisa ma ttiri kiroko surena oho takurata haba oi gama qupi soorota. [46] Oonihe ttiri kirokota Dzesui totoho minama sokateqi hiireta, Ohonga name, Ohonga name, naane qubake nii anake gaubire oiqi hiireta. Oonihe Heboro noota oho totohoi Eri Eri rema sabakhattani oni.
[47] Oke hiiremi qesa dzamonoke qooro oota nokoi oberama nookaqi hee, Noi too abi Eriaho quba hiire ooiqi hiireta. [48] Oho qubake teei ao hairiamake torouma tuumaqi besa bidzaga teeke oba too bairanomata suqobire saaro soramu biiremi noi muunareiqi dzoobire peiteta.
[49] Oonihe qesai hee, Oke qaate hapa moohima Eria baabaquni mae baamu. [50] Oonita Dzesui paha sokata minake eeteqi suma khapere eetemi gisi tuumata.
[51] Gisi tuumami qaheuba biiriho nakuta ttoba hahari asuasu oi pei neta sohoroqi pisisi eetemi poro ttangaho suruho paana naateta. Paana naatemi ttoka rubabeta minake eetemi oma qesai huhunateta.

52 Ma qura tuputa kose qesai takobami qesa baate oota nokoi eehaha naate qoridzeqi
biranateta. 53 Nokoi meusa nagapa Dzerusaremuta peitemi abi samane nokoke moo gesina
naateta.
54 Oonita qaaho pobipobi noi qesamane nomema ota bakena geema oota nokoi tuumu
ma quba samane oke mooqi atti minanipamuke eeteqi noi eraiqi hiireta, Meenipamu
Dzesuio Ohongaho khataniqi hiireta.
55 Qate Garirea habaho paimane qesai Dzesuke kokora eetareiqi noke iihaqi Dzerusare-
muta baata nokoi sererahuke qooroqi mooqota. 56 Nokohota Maria Magattaraho nenai
oota ma Maria Dzesu ma Dzakopo ma Dzosepe nokoho pai oota ma Dzebetteoho khameto
Dzakopo ma Dzohane nopoho pai oho qesa nokoma gama oota.

NOKOI DZESUHO KEBAKE OMA NAGATA MOOTO PUI SIIRETA
(Mar 15:42-47; Ruk 23:50-55; Dzoh 19:38-42)

57 Oonita sure mootomi Dzosepe Arimatteo nagapa nena noi abi dzapa pobinomanihe
qupa nometa noi paha Dzesuho tumakhata. 58 Oonita noi baaqi Piratoho torota Dzesuho
keba quba qasa hiireta. Hiiremi noi nookami isanatemi noi hapahapata qeemata.
59 Qeemaqi Dzosepe noi ttoba khabanoma sasari aimaqi ooma keba nohoke sengibete
qegorota. 60 Sengibeteqi oke aimaqi oma naga nome quba kaibetemi ootaho nakuta
mootoqi oma sarara hohonga oke burisi eeteqi tete siireqi papateta.
61 Papahimi Maria Magattaraho nena ma Maria temu nopoi tupidza totaqita oma naga
oke mooqota.
62 Qate dzuma bosabosa oi bamu naatemi iihai mootomi Pariseo ma dzube abi mimi
nokoi Piratoho torota ttutturateqi Hiireta, 63 Soopara naname, abi ikoikonoma Dzesu noi
baataamake ooqi hee, Ana baatemake qupi tapari naatemi ana qoridzakoiqi hiireta.
64 Oonita nii hiiremi qaa abi nokoi tuuma oma naga oke simeri bittiteqa bakena geema
qaama qupi tapari naatemake isanatakoi. Oi eto tumakhameto nokoi seike baaqi keba oke
aimaqi abike ikobeteqi hee, Dzesui baata neta qoridze ooraiqa hiiremi ikoiko ma obera noo
nohoi eto minanipamu naataino.
65 Oke hiiremi Piratoi hee, Isanate, qaa abi nokoi nikeho botota ooraita nike hiire teena
oke eetare. 66 Hiiremi nokoi tuumaqi simerima tete oke siireqi qaa abi mootomi bakena
geema oota.

28

DZESUI PAHA EEHAHA NAATETA UUBUBUU
(Mar 16:1-10; Ruk 24:1-10; Dzoh 20:1-18)

1 Qate Ingona dzuma mina oi gama baamu naatemi oho iihai mootomi Maria Magat-
taraho nena ma Maria temu nopoi oma naga oke moorare baata. 2 Baahumi ttoka paha
rubabeta minake eetemi qusu neta Ohonga Sooparaho angero teei qurateqi teteta biranate
oma sarara oke ai burisi eetemi papatemi angero noi ota habeseta.
3 Qate birabira nohoio baibai aimoraiho isakita oomi sasa nohoi khaba khabarinipamu
ooni. 4 Qate qaa abi oona bakena geema oota atti nokoke suqobiremi nokoi baataho isaki
naateta.
5 Qate angero noi paimane nopoke pobi hiireta, Eto atti eetaino. Nokoi Dzesuke
hapahapahaitemi nipe keba nohoho qirike eetoraihe noi teqaha erata ooraidzara. 6 Noi
aoke qoridze eehaha naate ooraita baaqa noi meeqoriho tekake mooro. Oi baamu.
7 Oonita nipe ao hairiamake qeemaqa tumakhameto nohoke pobi hiireqa hee, Dzesui
aoke baata neta qoridzeqi eehahake oorai. Noi bosata hee, Ana nikeho bosa qooroqi
Garirea habaho isakita nike dzeima qaarakoiqi hiiretake qupadzomaqi tuumaqa noke ota
moorare. Oi ana ao noo oke nipe pobi hiire oonita tuumare.
8 Hiiremi nopoho qupa tukubami nopo atti uboubo eeteqi hairiamake torouma tuumaqi
tumakhameto nohoke oho pobi hiibare qupadzomata. 9 Oonihe Dzesui nopoho bisata
biranateqi dzoobe hiireta. Hiiremi nopoi pomai kotoroqi oko nohoke gimutta eeteqi noho
hasama gegema hiireta.

QAA ABI MA DZUTA ABI MIMIHO IKOIKO BAMENOMA

[10] Oke eetemi Dzesui nopoke pobi hiireta, Eto atti eetainohe tuuma qesamane nahoke
pobi hiireqa hee, Nike Garirea habata naamaeke moorareiqi hiibare. Oke hiiremi nopo
tuumata.
[11] Tuumami qaa abi ota bakena geemota nokohota qesai ao Dzerusaremuta tuumaqi
dzube abi mimiho torota oho isere gama pobi hiire soubireta. [12-13] Oho qubake nokoi
sinasina tupuho abi mimima gama ttutturateqi nokoho quba ttuma ttuttuiteta.
Ttuttuiteqi oke qaa abike moiteqi eraiqi hiireta, Nike abi pobi hiireqa hee, Nanai
bakena geema oorihe nanaho nese sidzobetemi tumakhameto nokoi seike saubepota baa
keba nohoke guume eete aima tuumeiqa hiibare. [14] Qate ttoka soopara Pirato oho pobi
nookaquko nanai noke kebaitakoita nike eto noho attike eetaino.
[15] Oke hiiremi qaa abi nokoho sinasina nookaqi ttuma oke aimaqi nokoho noo qusub-
aiteqi abike ikobeteta. Ikobetemi Dzuta abi minarai nookami tumakhameto nokoi nokoke
ikobetetaho isaki naateta.

DZESU KIRISTU QARUHO MAIKHATA NOKO MA NAPAKE DZOOBIRORAI
(Mar 16:14-18; Ruk 24:36-49; Dzoh 20:19-23)

[16] Qate tumakhameto erebeni nokoi Garirea habata tuumaqi tora Dzesui hiiretata
biranateta. [17] Biranateqi nokoi noke mooqi noho hasama gegema hiiretahe qesai qupa hou
peu eeteta.
[18] Oonita qesai hou peu eetemi Dzesui baaqi nokoke eepa moiteqi hiireta, Ohongai anake
qusu ma ttoka minaraho Soopara upubiremi ana noorake nike pobi hiire.
[19] Nike tuumaqa abi noo samane nokoke bapotopotoqi nokoke Mai ma Khata ma
Qaheuba Sumasaho dzapata asinaiteqa soobare. [20] Noo samane ana nike banaite qaabi oke
noko gama banaitemi qusubaite soubidzare.
Oonihe nikeqe bahe ana nikema napai qesa gainene eete baura eetoraqu oke nike
moorakoi. Eete qaamake bodzai baamu naatakoi. Oiqi Dzesu hiireta.
Anaio Rebi Matteo

MAREKOHO ISERE QIDZA

Dzohane Mareko
Roma, Itaria
Tii 62 mae
Raaba Abi Samane
Roma Ma Haba Qesa

DZOHANE ABI OBAMA SOOROQI DZESUHO QAMODZAMODZA EETETA
(Mat 3:1-12; Ruk 3:1-9, 15-17; Dzoh 1:19-28)

1 Dzoobe Dzairamane:
Dzesu Kiristuho sinabidza khooba erani.
2 Dzesea ma too abiho neta qeeteta sinabidza oi hee, Nookare. Anai qaru abi nameke
khata niiho bosata dzoobiremi tuumaqi noi niiho tete roibetakoi. 3 Noho noo totoho haba
habanata sokate hiireqi hee, Sooparaho tete minake roibeteqi oko tete nohoke pobitareiqi
hiibakoiqi hiireta.
4 Oiqi qeetetaho mee era, oi Dzohane sobasoba maikhata noi haba habanata biranate
sinabidza hiireqi hee, Abi qupa burisi eete sobasoba oba saridzemi Ohonga nokoho kahosa
dzamutareiqi hiireta. 5 Hiiremi, Dzutea haba nena ma Dzerusaremu abi nokoi gama susupu
noho toro Dzotani obata biranateqi kahosa nokomeke hiire paanaitemi noi nokoke obama
soorota.
6 Qate, Dzohanei ttoba kamere siihu suuto qaaqi guru ma here oba muuna qaata.
7 Ma noi Dzesuho qaamodzamodza hiireta, Teei naho ipina baaqorai noho isaki nahoke
suqobiroraita ana subate oko sasa nohoho ekake saqobaquho isaki baamu. 8 Anai nike
obama sooromi ooraihe, noi nikeke Qaheuba Sumasama soobakoi. Oiqi hiireta.

DZOHANEI DZESUKE OBAMA SOOROTA
(Mat 3:13-17; Ruk 3:21-22)

9 Oho bodzata Dzesui Garirea habaho nagapa Nadzarette oke qaateqi Dzotani obata
baami Dzohane noko obama soorota. 10 Sooroqi noi oba neta peite moohimi qusu papahimi
Sumasai qusubibiho qesa qurate Dzesuho irita biranateta. 11 Biranatemi qusu neta totoho
teei hee, Qeseba khata name, anai niiho nookami bagenomani. Oiqi hiireta.

DZESUI SAATAHO TORONA ARABIRETA
(Mat 4:1-11; Ruk 4:1-13)

12-13 Hiiremi Sumasai Dzesuke qooro teetemi noi haba habanata tuumaqi haba ota kabira
idzahubama oomi Saatai noke qupi 40 oho isakita toronaite ootanihe angeroi noho kokora
eetomi noi te peperatara.

DZESU GARIREA HABATA BAURA NOME SOHOROTA
(Mat 4:12-17; Ruk 4:14-15)

14 Qateqa, Herotei Dzohaneke sutasutata mootomi Dzesui Garirea habata biranateqi
Ohongaho sinabidza hiireqi hee, 15 Bodza ao bamu naatemi Ohongai pobi nomeke mai
eesubi. Oonita nike qupa burisi eeteqi sinabidza nooka hiisi eetare. Dzesu oke hiire hiireke
tuumata.

DZESU KHAA APIAPIHO KIRA HIIRETA
(Mat 4:18-22)

16 Ma Dzesui Garirea oba ttuuke girodzomaqi moomi khaa apiapi Siimo ma noma noho
Atereo nopoi obata dzupuke mootota. 17 Mootomi Dzesu nopo pobi hiireta, Anai nipeke
banaitemi nipe abi apiapi naatakoi, oonita baa ana iihare. 18 Hiimi nopo ao dzupuke qaateqi
noke iihata.
19 Iihami Dzesui qeemaqi moomi Dzakopo, oi Dzebeteoho khata ma Dzohane noma noho,
nopoi sisimata dzupu uusari eetota. 20 Eetomi noi nopoho kira hiireta. Oonita Dzebeteo
mai nopohoi kokora abima sisimita oomi nopoi nokoke qaateqi Dzesuke iihata.

DZESU SONGENA TEEKE IIHAMI TUUMATA
(Ruk 4:31-37)

[21] Oonita tumakhameto agiagi nokoi Dzesuma noko Kapanao nagapata biranateta.
Biranatemi dzuma naatemi, noi guhu dzuubaqi abi banaitemi nokoi noho noo qubake
hasaqu eeteta. [22] Oi noi teqaha qetaqeta abiho isaki gattiqata hiibaranihe, maikhatai
toobauma hiiroraiho isakita noi nokoke banaiteta.
[23] Qate guhu nokohota abi songenanoma teei ooqi, areare hiireqi hiireta, [24] Idze Dzesu
Nadzaretteho nena, nii Ohongaho Qaheubananike ana gesinanita nii nanake ikabetaqu?
Songena nanake nii ngausa eetare baaorai mae?
[25] Hiiremi Dzesui noke qamuni hiireqi hiireta, Nii too pati suutoqa abi oke qaate
papatare. [26] Hiiremi, songenai abi oke aima pirupara eete sokata minake eeteqi noke qaate
tuumata.
[27] Tuumami abi guhuna oota nokoi gama roqobeteta. Nokoi qiri eeteqi, qesa qasa
hiireta, Idze, oho tete ikanoma? Dzesui maikhataho isakita hiiremi songena ao noho noo
qusubaitorai. Oi tete qidzanipamu!
[28] O hiiremi, ango hairiamake dzapa pobi nohoi Garirea haba gegebete soubireta.

PEETOROHO MOTAMIKE DZESU QIDZAITETA
(Mat 8:14-15; Ruk 4:38-39)

[29] Qate Dzesui guhuta biranateqi, noi Dzakopo ma Dzohanema noko Siimo ma Atereoho
nagata peiteta.
[30] Oonihe Siimoho motami humamutu minake eete meeqomi nokoi oho pobi hairiamake
Dzesu pobi hiireta. [31] Hiiremi, noi qeemaqi noke botota aima tukuma qoridzemi,
humamutu noke qaateta. Qaatemi motami noi nokoho kokora eeteta.

DZESUI ABI SAMANEKE QIDZAITETA
(Mat 8:16-17; Ruk 4:40-41)

[32] Qate ete biiremi sure moosohimi, qesai abi heme ma songenanoma samane noho
torota dzeima baata. [33] Baami nagapa mina oho abi gama susupu naga patita ttutturateta.
[34] Ttutturatemi Dzesui khetedza maina painanoma qidzaiteqi, songena samaneke iihata.
Oonihe, songenai noke gesina naatemi noi nokoke qamuni hiireta.

DZESU GARIREA HABA OGAMAQI SINABIDZA HIIRETA
(Ruk 4:42-44)

[35-36] Qupibake Dzesu qoridzeqi iihai kharata qeba neta tuumaqi ota pupu hiiremi Siimo
ma qesamane noho nokoi noho qiri minake eeteta.
[37] Oonita saridzeqi nokoi noke pobi hiireta, Abi samane niiho qirike eetorai. [38] Hiiremi
noi hee, Oonihe, nagapa qesa dzamoqana oorai, napa ota tuumaqa ana paha nokoho toro
sinabidza hiibakoi. Ooqaho qubake ana biranate oorai, oiqi hiireta.
[39] Oonita noi Garirea haba ogama soubireqi guhu samane nokohota sinabidza hiireqi
songena iiha qaata.

DZESU ABI POTTOMUNOMA TEEKE QIDZAITETA
(Mat 8:1-4; Ruk 5:12-16)

[40] Qateqa, abi pottomunoma teei Dzesuho torota biranate pomai kotoroqi dzauri hiireta,
Nii anake qidzaitaquho isaki ooraihe, oke niiho dza hiibaqu mae bamu? [41] Hiiremi noi
dzaubarike misi teeteqi boto nomeke dzoobire noke hesate hiireta, Ana isanate dza eete,
oonita qidzanatare. [42] Hiimi pottomu ao noke qaatemi qidzanateta.
[43-45] Qate Dzesu abi oke dzoobireqi qogo minake hiireta, Nookare, erahoke nii eto abi
pobi hiibainonipamu. Oonihe, nii tuuma sama niimeke dzube abi bainaiteqi sama niihoi
qidzanate oho kiridza eetare. Oke Mose hiiretanita nii oke eetemake ota khooba paana
naatakoi.
Oiqi hiireta, oonihe abi oi biranateqi baruna hosohosoma oho noo hiire paanaite
soubiremi Dzesui oho quba nagapa mina teeho otoba patita peitare bitta eeteqi qeba neta
oota. Oomi abi samane haba totaqi ma totaqina nokoi noho torota biranateta.

2

DZESU ABI SAROSARONOMA TEEKE QIDZAITETA
(Mat 9:1-8; Ruk 5:17-26)

[1] Ipita Dzesui burisi eeteqi Kapanao nagapata biranate naga peite oomi abi oho pobi
hiiremi nookata. [2] Nookaqi abi samane ttutturate pui siiremi naga patita teka bamu
naatemi noi oho isakita nokoke sinabidza hiireta.
[3] Ma abi eserisa eseri abi sarosaronoma teeke kahoba eete Dzesuho toro biranateta.
[4] Oonihe abi tupu minai oomi noko noho dzagata biranatare hou eeteqi, Dzesu oota neta
noko naga sigumaqi abi sarosaronoma paraiho heeta meeqoota oke noko aima qurateta.
[5] Oonita Dzesui ai tataumaho bedzabedza nokohoke moo qupadzomaqi abi sarosarono-
make pobi hiireta, Khata name, ana kahosa niihoke dzamute.
[6] Hiiremi qeteqeta abi qesai ota habeseqi qupa nokometa eraiqi qupadzomata, [7] Naane
quba noi oonomake hiire? Noo oi qaganomanipamu. Apeho torota kahosa dzaamutaquho
isaki oorai? Baamuhe, Ohonga teena.
[8] Hiiremi nokoi oonomake qupadzomatake Dzesu ao qupa nometa gesina naate nokoke
pobi hiireta, Naane quba nike qupa nikemeta quba oonomake qupadzohibi? [9] Abi
sarosaronomake noo apeke pobi hiiremi adzahaha naataqu? Anai hee, Kahosa niihoke
dzamuteiqa hiibaqu oni mae hee, Parai niimeke aimaqa qoro tuumareiqa hiibaqu?
[10] Oonita anai Abiho Isaki ooqi ttokata kahosake dzaamutaquho isaki ooraike nike gesina
naata qubake ana abi sarosaronomake pobi hiireqa hee, [11] Qoridze parai niimeke aimaqa
naga niimeta tuumare, oke ana niike pobi hiire.
[12] Hiimi noi qoridzeqi hairiamake qepe asuasu nomeke qere biire nokoho pengata
qeemaqi paata biranateta. Biranatemi nokoi gamaqa pairuru eeteqi Ohongaho hasa
hiireqi hee, Ae! Quba oonomake napai teqaha moo qaararani, oiqi hiireta.

DZESUI TTAGETTI APIAPI MA ABI KAHOSANOMAHO QUBA HIIRETA
(Mat 9:9-13; Ruk 5:27-32)

[13] Dzesu paha oba ttuuho pati sigita biranatemi abi tupu noho toro biranatemi noi noko
ota banaiteta. [14] Ipita noi sosomaqi moomi Rebi, Arapeoho khata noi ttagetti nagata habese
baura eetomi noi noke pobi hiireta, Nii ana iihare. Hiiremi noi qoridze quba oke pekha eete
noke iihata.
[15] Ma bodza teeta Dzesui naga nometa patta muunomi ttagetti apiapi ma kahosa abi ma
tumakhameto noho noko gama noho toro habese oota, oi abi maina paina noke iiha qaata.
[16] Qate Pariseoho qetaqeta abi nokoi moohimi, noi ttagetti apiapi abi ma kahosa abima
patta muunoomi nokoi tumakhameto nohoke qasa hiireta, Noi naane quba ttagetti apiapi
ma kahosa abima muunorai? [17] Hiiremi Dzesu oke nookaqi noko pobi hiireta, Sama
rikenoma nokoi ttottaho quba hiibaamanihe, khettedzanomai hiirorai. Oho qesa anai
teqaha abi pobiho quba baabaranihe, kahosa abiho quba baaqorai. Oiqi hiireta.

DZESUI HUTINGI MEEHO TETE NOKO BANAITETA
(Mat 9:14-17; Ruk 5:33-39)

[18] Qate Dzohaneho tumakhameto ma Pariseoho nokoi hutingi naatomi abi qesai baaqi
Dzesu qasa hiireta, Dzohaneho tumakhameto ma Pariseoho tumakhameto nokoi gama
hutingi naatemi niihoi ikake eeteqi hutingi naataamani?
[19] Hiiremi, Dzesui noko qahura noota pobi hiireta, Teei ata naasuhimi noho qesamane
noho torota ooqa ikanomake eeteqi nokoi hutingi naataqu? Bamu! Ata naataqu abi noi
nokoho toro oomi qidzoke noko hutingi naataqu. [20] Anai ata naataqu abiho qesa oonita
ipita anai nokoho neta bamu naatemake nokoi isanate hutingi naatakoi. Baata nomehoke
hiireqi oke Dzesu hiireta.

ABIHO QUPA AGOBA MA SINABIDZA USAQEHO QAHURA
(Mat 9:16-17; Ruk 5:36-39)

[21] Dzesui noo nomehoke hiireqi erake hiireta, Teei ttoba koko usaqeke ttoba qosanata
mooto hiibotaamani. Oke no eetaquko, ttoba kokoi qosanake dzeimami uhubami, pui
minanatakoi. [22] Paha teei bai oba usaqeke nuupu agobata uqumaamani. Oke noi eetaquko,
bai oba oi nuupuke qausu qohateqa bai oba ma nuupu esese qanganatakoi. Bai oba usaqe
(oi sinabidza) oi nuupu usaqe (oi qupa usaqe) oho quba isanatakoi hiireta.

DZESU DZUMAHO SOOPARAI PARISEOHO QUPA POBITETA
(Mat 12:1-8; Ruk 6:1-5)

[23] Qate Dzutaho dzuma teeta Dzesu sepora dzoo bisata tuusumi tumakhameto nohoi oho
mee rumutota. [24] Rumuhimi Pariseo nokoi Dzesuke pobi hiireta, Nii moo, dzuma bodzata
quba qaganoma oke noko naane quba eetorai?
[25] Hiimi noi noko pobi hiireta, Ae! Tabiti qesamane nomema oomi patta bamu naatemi
nokoho ttidza saa eetemi noko eetetaho noo nike isaitaamani kaqa. [26] Oi Abiatta dzube
abi mina qaata bodzata Tabitiho ttidza uhubami noi Ohongaho nagata peiteqi moomi
dzobadzoba Ohongaho dzagana mooto qaata oke dzube abi keke muuna qaata oi oota.
Oonihe oke Tatibi noomae aima qesamane nome moiteqi noko gama muunami te kahosa
naatara.
[27] Hiireqi Dzesui noko pobi hiireta, Ohongai te abike dzumaho quba mootaranihe dzumai
abike kokora eetareiqi noi dzuma mootota. [28] Oonita nike moomi Abiho Isaki anai paha
dzumaho Sooparanita tumakhameto eesubi oke eto bai hiibaino.

3

DZESU DZUMATA ABI BOTO ATIMANOMAHO BOTO KORABETETA
(Mat 12:9-14; Ruk 6:6-11)

[1] Dzesu paha guhu dzuubami abi boto atimanoma teei ota oomi qesai [2] Dzesuke
qomaqoma hiiba quba nese dzoobireqi hee, Dzesui noke dzumata korabetaqu, mae bamu?
Ooiqi hiire mooqota.
[3] Mooqomi noi abi boto atimanomake pobi hiireta, Nii bisa qaputa qoobare. [4] Hiireqi
noi abi sigina qasa hiireta, Dzumata baura apeke eetaquho qaga oorai? Oi quba qidzake
eetaqu, oni mae quba qangake eetaqu? Eo, abiho qaraqarake ingonaitaqu, oni mae abike
teete baataqu? Hiiremi nokoi nipanateta.
[5] Nipanatemi Dzesui dzauba irita nesema asabiremi qupa tatanga nokohoho quba ttidza
noho qanganatemi noi abi noke pobi hiireta, Boto niimeke tataitare. Hiiremi noi oke
tataitemi boto nohoi ao pobirateta. [6] Pobiratemi Pariseo nokoi biranate tuumaqi Heroteho
nenama teena naate nokoi ikanomake eeteqi Dzesuke ngausa eetaqu oho gunu ma naru
hiireta.

DZESU SISIMATA PEITE NOO HIIRETA

[7] Qate Dzesui tumakhameto nomema isakiqata qaheubata, paha ipita oba ttuuqata
biranateta. Biranatemi Garirea nena ma Dzutea ma Dzerusaremu nena, [8] ma Itumea ma
Dzotani oba qee nena ma Tiro ma Sitona nena, nokoi quba samane noi eete qaataho pobi
nookaqi gairanipamu noho torota biranateta.
[9-10] Oonita abi samaneke noi qidzaitemi hemenoma samane noke hesatare beedzae
eeteta. Eetemi abi tupu minanipamu oomi noko eto noke qiruqiru bidzainoho quba Dzesui
tumakhameto nomeke hee, Sisima teeke roibetareiqi pobi hiiremi noko qusubaitemi noi
ota peiteta.
[11] Qate songenanoma noko Dzesuke moohiqi dzaga nohota gaipori kotoro areare hiireqi
hiireta, Idze! Nii Ohongaho Khatani. [12] Hiiremi noko eto abike noho pobi hiibainoho qogo
noo minake noi hiireta.

DZESU TUMAKHAMETO TUEREBE NOKOKE ASATETA
(Mat 10:1-4; Ruk 6:12-16)

[13] Ipita Dzesue torata peite noomae gesaho dzake eete nokoho kira hiiremi biranateta.
[14-16] Biranatemi noi abi 12 uhutota. Oi nokoi noho torota qaamake noi noko dzoobiremi
sinabidza hiireqa songena iiharota, oho quba noi nokoke uhutota.
Qate noi Siimoho dzapake Peetoro (oi Biriki) oiqi hiireta. [17] Ma Dzebeteoho khameto
Dzakopo ma noma Dzohane nopoho dzapake noi Boanege (Paraho isaki) ooniqi hiireta.
[18] Attereo ma Piripi ma Battoromeo ma Matteo ma Ttoma ma Dzakopo Arapeoho khata,
ma Ttatteo, ma Siimo
[19-21] Kana habaho nena, ma Dzuta Khariotta nena (ikai ipita Dzesuke geema mootota).
Nokoke Dzesu uhutota.

QESAI DZESUHO BAURAKE HEE, IIBADZAHONIQI HIIRETA
(Mat 12:24-32; Ruk 11:14-23; 12:10)

Qate Dzesu naga teeta peitemi abi tupu paha ttutturatemi nokoi oho quba patta
muunare bitta eetemi qesamane nohoi oho pobi nookaqi noke qaanatare qeemaqi hiireta,
Noi ao ababarake naate oorai.
22 Hiiremi qeteqeta abi qesai Dzerusaremu neta qurateqi oberama hiireqi hee, Songe-
naho qibai noho irita ooraimi noi oho beedzaeta songena samaneke iihorai. 23 Hiiremi
Dzesui nokoho quba hiireqi qahura noota nokoke qasa hiireta, Ikanomake eeteqi Saatai
Saatake iihaqu? Baamu.
24 Nookare, Haba teeho abi tupu nokoi qesa hu ma koridza biidzaquko, bamu naatakoi.
25 Ma quni ma mani tee nokoi qesa koridza biidzaquko, oi paha bamu naatakoi. 26 Oho qesa
Saatai sama nomeho ibo eete beedzae nomeke geemapuko noi bamu oorairorihe, ao bamu
naatarota.
27 Oonihe, Dzesui Saataho beedzae ao suqobireta oho quba noi hee, Teei bamu sepeke abi
qaanomaho nagata peiteqi quruma nohoke saqobaquhe bosata noke suutoqake isanate
pobi nohoke saqoromi eehaha naatakoi.
28 Oonita ana bamu nike ikobetaqu. Abi kahosa maina paina saridzaqu ma noo qanga
qesaqesa hiibaqu oke gama dzamutaquho isaki oorai. 29 Oonihe, teei oonomake Qaheuba
Sumasaho baura qanga hiibaqu oke Ohongai bamu dzamutaquhe kahosa oi noho torota
qaarakoi.
30 Hiireta oi teeho quba bahe, qesai oberama hee, Songena teei Dzesuho irita ooraiqi
hiireta.

DZESU OKO MA BOTO QUSUNA NOME PAANAITETA
(Mat 12:46-50; Ruk 8:19-21)

31 Qateqa, Dzesuho pai gotta ma nomamane noho nokoi baaqi paata qooro too dzoobireqi
noho kira hiireta. 32 Hiiremi, abi samane habese noke rome biire ooqi hiireta, Pai gootta
ma nomamane dzabamane niihoi paata qooroqi niiho haba mooqorai.
33 Hiiremi noi hiireta, Naho pai ma nomamanei apeneni? 34-35 Hiireqi noke rome biirota
nokoke noi moo qeraqera eete hiireta, Ohongaho dzake apei qusubaitorai noio naho noma
ma dzaba ma pai, oonita nikemae naho pai ma nomamane dzabamaneho isaki.

4

GOTTARA BABABA EETAQU ABIHO QAHURAKE DZESU HIIRETA
(Mat 13:1-9; Ruk 8:4-8)

1 Dzesui paha oba ttuuho samaqata bosaho eete abi banaitemi noko samanenipamu noke
sengibetetaho quba noi sisimata peiteqi oho nakuta habese oba heeta oota. Oomi abi quba
mina nokoi gama igasata habeseqi oba pouqata soubireta. 2 Qate noi qahura noota noo
samaneke nokoke pobi hiireta.
3 Hiireqi noi hee, Nookare, Bababa eetaqu abi teei bababa eetare biranateta. 4 Biranate
bababa eesuhimi goottara qesai tete sigiqata taatemi nee biranate oke muuna bamuiteta.
5 Ma qesai oma quhirata taasuqi suuna eetetahe, ttoka obera oomi ete peite moomi,
6 bubuso naatemi noho orotu bamu naatemi ngorubateta. 7 Ma gottara qesai baa bisata
taatemi baa pei kharanate pesunaitemi goomaama naateta.
8 Qate gottara qesai ttoka bibinomata taate suna eeteqi qesai 30, qesai 60, qesai 100 oho
isakita gairai goomata. 9 Hiireqi noi hee, Tomanomai nookare ooiqi hiireta.

DZESUHO QAHURA NOOI BASESANOMAKE SAHASAHA MOITE QAATE
(Mat 13:10-17; Ruk 8:9-10)

10 Noko noke qaasumi noi qesa Tuerebema noko ooqi nokoi noke qahura oho qasa hiireta.
11 Hiiremi noi noko pobi hiireta, Ohongaho pobi oho noo rurunake nikeho quba
paanaitaridzoni. Oonihe sasana oorai nokoho quba oke gama qahura noota keke hiiremi
oorai. 12 Oi qetaqetai hee, Kahosa nokohoke Ohonga dzamutainoho quba nokoi qupa burisi
eetaama naateqi nesema mooqi moo pobitaama, ma tomama nookaqi nooka pobitaamani.
Oiqi qeetemi ooraiqi Dzesu hiireta.

BABABA EETAQU ABIHO QAHURA OHO KHOOBA DZESU HIIRETA
(Mat 13:18-23; Ruk 8:11-15)

[13] Noi hee, Qahura noo erake nike ruume naate mae? Oonita niike ikanomake eeteqi
qahura noo qesaqesa qupadzomaqu?
[14] Bababa eetaqu abi noi sinabidza nooke bababa eetorai. [15] Noo oke tete sigiqata bababa
eesumi, qesai ota ooqi nookahimi Saatai hairiamake baaqi noo nokoho torota bababa
eetoraike karabetorai.
[16] Oho qesa oma quhirata bababa eesumi nokoi noo oke nookaqi ttidza qidza eeteqi
aimorai. [17] Oonihe, nokoho nakuta orotu ooraama naatemi nokoi bodza hoteqata oomi
sinabidza nooho quba kaiponi mae uuba ma sakaba biranatemi nokoi ao taatorai.
[18] Ma qesa baa bisata bababa eesumi nokoi noo oke nookorai. [19] Oonihe, ttokaho iiha ma
dzoobidza, ma qurumaho ikoiko ma quba qesaho qeraqera oi gama ota peiteqi sinabidza
nooke pesunaitemi noo oi meeama naatorai.
[20] Qate qesa ttoka bibinomata bababa eetemi, noko noo oke qupata mootomi qesa 30
qesa 60, qesa paha 100 oho isakita mee goomorai. Oiqi hiireta.

QAHURA OI DZONGI QEEREMI BAIBUDZAQUHO ISAKI ONI
(Ruk 8:16-18)

[21] Ma noi noko pobi hiireta, Abi dzongi aima baa oke bamu qapuma uhesabaqu, mae
meramera pesuta mootaqu, baamu. [22-23] Noi isanate oke qohare heeta mootakoi. Oonita
quba dzukuna oi gama paana naataquho isaki, ma quba dzahedzahena oi gama paana
naataquho isaki oni. Tomanomai nookare!
[24-25] Hiireqi noi eraiqi hiireta, Quba nike nookaqu oke korabete nookare, Oi nike nooka
beedzae eetoraiho isakita mee saridzakoi. Sarihimake nikeke paha moitakoi oi teeho
torota isaki baura eesuma Ohongai paha qesa noke moitakoi. Qate teeho neta oho isaki
bamu naatemi oke paha noho neta karabetakoi. Oiqi hiireta.

SINABIDZA OI NOOMAE MEE EETORAIHO QAHURA

[26] Hiireqi noi paha erake hiireta, Nebe teeta Ohongaho pobi erake eete oorai. Abi teei
goottara qesa ttokata bababa eeteqa qupibake meeqa etebake qoridzakoi.
[27] Oonihe, gottara suuna eete bitotorai oho teteke noi ruumeni. [28] Oi ttoka nomae
beedzae moitemi mee eetorai. Bosata suuna biranatemi quhisa ota takobami oho nakuta
mee goomorai. [29] Qate, mee ba naatemake rumutaquho bodzata abi oi oho dzube mootakoi.

OHONGAHO POBI OI BENARA BITOTORAIHO QESANI
(Mat 13:31-32; Ruk 13:18-19)

[30] Dzesui hiireta, Ohongaho pobi oke napai quba apeho tomidzata mootaqu? Mae qahura
noo apeta hiiremi isanataqu?
[31] Oi pobidzo benarai benara minaraho neta gattingaqanita abi oke ttokata aubotaquho
isaki. [32] Aubotomi oi peiteqi kuna minarake riiteqi goha dzoobiremi mina naatemi nee ota
sumudzatorai. Oho isakita sinabidza gattiqai minanate abi kokora eetakoi.

DZESU QAHURA NOOTA ABi SINABIDZA HIIRE QAATA
(Mat 13:34-35)

[33] Oonita nokanoka nokohoho isakita noi sinabidzake qahura noo samaneta mootoqi abi
minarake pobi hiire qaaqi teqaha qahura nooamake noko pobi hiire qaarara. [34] Oonihe, noi
qaheubaqata tumakhameto nomeke oho khooba gama hiire paanaite qaata.

DZESU HIIREMI BAPAMU KEBARATETA
(Mat 8:23-27; Ruk 8:22-25)

[35] Qate oho surenake noi noko pobi hiireta, Napamae oba ttuuho totaqita qeemare.
[36] Hiireqi noko abi tupu oke aipo biire noi ao sisima nakuta oomi noko paha ota peite noma
noko tuusumi sisima qesai paha nokoma gama tuumata.
[37] Tuusuhimi bapamu mina teei tooromi pouma sisima nakuta quura hee eetare eeteta.
[38] Qate noi sisima ipita bosaqure heeta meeqomi nokoi noke tukutoqi pobi hiireta, Banaita,
napai dzaetare boohibita nii bamu oho atti eetaqu?
[39] Hiiremi noi tukubaqi uta qamuni hiireqi oba ttuu pobi hiireta, Nipanate, kebaratare.
Hiiremi uta bamu naasumi oba kebaratanipamuke eeteta. [40] Eetemi noi erake noko pobi
hiireta, Nike naane quba atti eete? [41] Nike ai tatauma saridzaamake oorai mae?
Hiiremi nokoho sama suu qooromi noko qesa pobi hiireta, Abirai apeni uta ma oba ttuui
oonomake eete noho noo qusubaite? Oiqi hiireta.

5

DZESUI GERASENO HABATA ABI SONGENANOMA QIDZAITETA
(Mat 8:28-34; Ruk 8:26-39)

1 Oke hiireqi nokoi oba ttuu totaqita qeemaqi Geraseno habata biranateta. 2 Biranatemi
noi sisimata tta eesumi abi songenanoma teei nesetu neta biranateqi noke saridzeta.
3 Oi noi oma nagata qopa koobire qaami abi noke ngibirama suutare bitta minake eete
qaata. 4 Oi abi noke bodza ginaqake eka ma ngibirama suutomi noi ngibirake basesa
eete ngausa eeteqi eka uhuto qaami abi noke suqobidzaquho isakiama naate qaata. 5 Sau
samane, qupiba ma etebake noi oma naga ma qeba neta areare hiireqi sama nomeke
omama sesero eete qaata.
6 Obete noi Dzesu sererahuke moo torouma baaqi noho dzagata gaipori kotoro sokata
minake eete hiireta, 7-8 O Dzesu Ohonga qusunanipamuho Khata, nii anake ikabetaqu?
Hiiremi Dzesui ao noke hee, Songena, nii noke qaatareiqi hiiremi oho quba noi hiireta,
Ana Ohongaho neseta hiibita nii eto anake sesero eetaino.
9 Oonita Dzesu noke qasa hiireta, Dzapa niiho apeni? Hiiremi noi hee, Naho dzapa Huba,
oi nanai samaneniqi hiireta, 10 Ma eto Dzesui nokoke haba kharata dzoobidzaino hiireqi abi
oi Dzesuke dzauri minake hiireta.
11 Qateqa, hoo kitu minai qeba neta peku eetomi, noko noke dzauri hiireqi hee, 12 Nii
nanake hooho neta dzoobiremi nana ota dzuubare.
13 Hiiremi Dzesui qaasumi songenai abi oke qaateqi noko hoota dzuubata. Qate hoo kitu
oho dzare 2,000 ootani kaqa. Oomi hoo nokoi hapa rometa sakaba qurate oba ttuuta dzaga
susuma baateta.
14 Baatemi hoo soopara sakaba tuumaqi nokoi nagapa ma qeba neta oho pobi hiire
paanaitemi qesai quba ota biranatetake moorare baata. 15 Baaqi noko Dzesuho torota
biranate moohimi abi songena hubanoma qaata noi ao ttoba dzapire qupa qidzanoma ota
habese oomi noko atti eeteta.
16 Eetemi qesa bosata moohita nokoi qesake Dzesui songenanomake eetetaho pobi
hiireqi, paha hooho irita quba biranatetaho pobi hiiremi nookata. 17 Nookaqi noko Dzesuke
hee, Nii nanaho haba qaatareiqi hiireqi noke dzauri minake hiireta.
18 Dzauri hiiromi Dzesui paha sisimata peitake boohimi abi songenanoma qaatati
qidzanateta noi noke gainene eetare hiireqi noke pupu hiireta. 19 Hiiremi noi basesa eete
eraiqi hiireta, Baamu. Nii nagapa tuumaqa Ohonga Soopara niiho quba dzasa eeteqi niike
qidzaite oho pobike nii qesamane niimeke hiire paanaitare.
20 Hiiremi, abi oi burisi eete nagapa 10 oho qibata tuumaqi Dzesu noho quba eetetaho
pobike hiire paanaitemi noko gama nooka sahateteta.

DZAIRO BAAQI DZESU NOHO KHATATA QIDZAITAREIQI HIIRETA
(Mat 9:18-26; Ruk 8:40-56)

21 Obete Dzesui paha sisimata peite oba totaqita qeemaqi igasata oomi abi quba mina
noho torota ttutturateta.
22 Ttutturatemi guhuho bosa qobaqoba tee, dzapa noho Dzairo, noi baaqi Dzesuke moo
oko toro nohota gaipori kotoro tti ma dzauri hiireqi hiireta, 23 Khatata nahoi batabata
minake eetemi nii isanate baaqa boto niimeke noho irita mootomi noi qidzanate eehaha
naatare. 24 Hiiremi noi noma nopo tuusumi abi tupu minanipamu oi noke qahiqahi eete
tuumata.

ATAPA TEEI DZESUHO TTOBA HESATE QIDZANATETA
(Mat 9:20-23; Ruk 8:43-48)

25-26 Tuumami atapa teei ota oota. Noi tii 12 oho isakita dzuu topoto qaaqi ttotta abi
samaneho neta ttuma nomeke biire bamuitemi nokoi noho irita baura eete bitta minake
eete qaami noi te qidzanataranihe dzore birama qaata.
27-28 Noi Dzesuho pobi nookaqi hee, Ana ttoba nohoqake ngingitti eetaquko
qidzanatakoiqa hiireqi noi abi tupuho bisata qeemaqi Dzesuho tumeta biranate ttoba
nohoke hesateta. 29 Hesatemi ao dzuu ipi uhubami heme bamu naatemi sama noho
asuratemi noi ao qupadzomata.

30 Obetemi, Dzesuho beedzae teeho irita baura eesutake noi qupadzomaqi abi tupu bisata
burisi eeteqi hiireta. Apei naho ttoba hesate? Hiiremi, tumakhameto nohoi hiireta, 31 Abi
samane niike qahiqahi eetemi nii moorita ikanoma eeteqi nii hee, Ape anake hesateiqi
hiire? 32 Hiiremi apei noke hesatetaho quba noi asabireqi qiri eeteta.
33 Eesuhimi noomaeho irita biranatetake atapa oi ao qupadzomaqi attiubouboma tititi
eeteqi, oko toro nohota gaipori kotoro oho mee gama noke hiire paanaiteta. 34 Paanaitemi
Dzesu noke pobi hiireta, Atapa, nii ai tataumami niiho sama qidzanate. Oonita heme oi
aoke niike gaubiremi nii keba ma dzapata tuumare. Ooiqi Dzesu hiireta.

DZAIROHO KHATATA BAATEMI DZESU NOKE TUKUTOTA
(Mat 9:23-26; Ruk 8:49)

35 Dzesu oke hiimi guhuho bosaqobaqobaho abi qesai baaqi hee, Ma, niiho khatata ao
baate. Oonita eto banaita sepeke sesero eetaino. 36 Hiimi Dzesu totaqike nookaqi guhuho
bosaqobaqoba pobi hiireta, Eto roqobetainohe, nooka hiisi eetare.
37 Hiireqi noi qesa qaanatemi, Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane, dzakopoho noma
nokoqeke noke gainene eeteqi tuumata. 38 Tuumaqi, nokoi guhuho bosaqobaqobaho
nagata biranateqi Dzesu husu ma noo aga nookami qesai tti ma ttaka minake hiireta.
39 Hiiremi noi dzuubaqi erake hiireta, Nike naane quba tti ma husu eranoma hiirorai? Oi
khatata gattiqai baataamanihe, meerake eetorai. 40 Hiiremi nokoi noke sosoridzo hiireta.
Hiiremi noi noko iihami sasata biranatemi noi khatataho mai ma paike dzeimaqi noma
oota nokoi gama khatata meeqoota tuputa biranateta. 41 Ma khatataho boto aimaqi noi
noke hee, Khatata, ana nii pobi hiiremi nii qoridzareiqi hiireta (totoho nometa oke hee,
Taritta koumiqi hiireta)
42-43 Hiiremi khatata noomai qoridze ao ogama tuumami Dzesu nokoke hee, Nike khatata
oke patta moitareiqi hiireta. Oonita noko sahasaha minake eetemi Dzesu nokoke qamuni
tatanga hiireqi hee, Eto abi minara oho pobi hiiremi nookainoiqi hiireta. Qate khatataho
tii bodza sikisi oota.

6

DZESUHO NAGAPA ABI NOKE BASESA EETETA
(Mat 13:53-58; Ruk 4:16-30)

1 Dzesu haba oke qaatemi noho tumakhameto ipi suutomi noi nagapa khooba nometa
biranateta. 2-3 Qate dzuma biranatemi, noi bosaho eete guhuta abi banaitemi abi samane
noho noo nooka hasaqu eeteqi hiireta, Abirai baura samane bamenomanipamuke eetorai.
Oonihe noi naga baura abi, Mariaho khata. Noi Dzakopo ma Dzose ma Dzuta ma Siimo
nokoho nane oni. Paha dzabamane nohoi napama gama ooraita ika neta noi qubarake
aimorai? Ma apei noke bapotopotomi oorai. Oke hiireqi noko noho nookami qanganateta.
4 Qanganatemi Dzesui noko pobi hiireta. Too abi teeho dzapake abi isanate qusub-
aitoraihe, noi nagapa khooba nometa tuumaquni mae, qesamane nomeho toro bi-
ranataquni mae, oko ma boto nomeho toro biranataqu, biranatemi nokoi noho dzapa
qusubaitaama.
5-6 Dzesui oke hiireqi nokoho neta obaoba samane eetare isanataama naateta. Oi
minaraho ai tatauma bamu naatemi nota bame eeteta. Oonihe abi eseri tapari heme
eetemi noi boto nome nokoho irita mootomi qidzanateta.

DZESU TUMAKHAMETO NOME BAURA MOITE DZOOBIREMI TUUMATA
(Mat 10:5-15; Ruk 9:1-6)

7 Qate Dzesu ngeromagi nagapa samaneta abi banaite qaaqi tumakhameto Tuerebe
nomeho kira hiireqi noko eseri eserike baura quba dzoobidzare hiireqi songena suqobidza-
quho beedzae nokoke moiteta.
8 Moiteqi noi hee, Nike teteho isakita eto quba teeke aimaino, oma baubotaino, oonihe
patta ma asike qaateqa sumu keke aimare. 9 Noi hee, Nike isanate oko sasa dzaabakoihe,
eto sasa eserike aimainoiqi hiireta.
10 Noi hee, Nike nagapa teeta biranate naga teenaqata sumudzate baura eete ooqa
nagapa mainata tuumare. 11 Qate nagapa teei nike dzeimaama naate nikeho noo nookaama

naataquko nagapa oke qaasuhiqa pomu nikeho okota ooraqu oke tupu teete nokoho khooba paanaitare.
[12] Hiiremi tumakhameto noko biranate abi qupa burisi eetaridzoho nooke hiire tuumaqi,
[13] songena samaneke iihaqi abi khetedzanomake bibima suraitemi qidzanateta.

HEROTEI DZOHANE TEETETAHE DZESUHO POBI NOOKA SAHATETETA
(Mat 14:1-12; Ruk 3:19-20; 9:7-9)

[14] Qate Dzesuho dzapa pobi haba gegebetemi abi erake hiireta, Idze, Dzohane sobasoba maikhatake Herote teetemi noi ao baata neta qoridzeqi oho beedzaeta baura bamenoma samane eetorai.
[15-16] Hiiremi Herotei oho pobi nookata. Oonihe, qesai hee, Oi Erianiqi hiiremi qesai paha hee, Noi too abi agobahota teeho qesaniqi hiireta. Qate Herote nooka sahatete erake hiireta, Anai Dzohaneho paru geemami baatetahe, noi ao qoridze oorai mae?
[17-18] Hiireta oi teeho bahe bosata Herotei Piripi, noma nomeho ata Herotia naateta. Naatemi oho quba Dzohane noke pobi hiireta, Noma nimeho ata aimaqu oi quba qaganomani. [19-20] Hiiremi Herotei noo dzoobiremi Dzohaneke aimaqi sutasuta nagata mootota.
Ma Herotia noi Dzohaneho oso ma dzauba minake eete noke teete baatarotahe, Herotei hee, Dzohane abi qidza qaheubananiqi hiireqi atti eete noke herohero eetemi Herotia Dzohaneke teetare bitta eete qaata. Oonihe Herote noi ttidza qidza eeteqi Dzohaneho noo nooka qaatahe, noho qupata ingaqonoma naateta.
[21] Qate ipita Herotia Dzohaneke teetarotaho isaki biranateta. Oi Heroteke pai dzoomata oho dzuma biranatemi Herotei oho muuna ma aima eetare hiireqi bosa qobaqoba nomeho quba hiireqi qaaho pobipobi abi ma Garireaho abi dzapa pobinoma nokoke gama dzeimami baata. [22] Baami, Herotiaho khatatai ota dzuubaqi qaki ma qasanidza eetemi qesai Herotema nokoi hoo ma patta muunata nokoi gama moo rumubata.
Rumubaqi abi qibai Herotiaho khatata pobi hiireta, Quba minarahota nii teeho dzake eete hiiremake ana nii moitakoi. [23] Hiireqi naru oke noi hiire tatangaiteqi hiireta, Pobi minara naho ooraike nii moo quba apeho dzake eete hiiremake oke ana ao nii moitakoi.
[24] Hiiremi Khatatai paata biranate pai nomeke qasa hiireta, Quba apeho qubake ana hiibaqu? Hiimi, noi hee, Dzohane sobasoba maikhata, qiba nohoho quba nii hiibare. Hiiremi, khatata ango hairiamake abi qibaho torota biranate hiireta, [25] Ana dza eetemi nii poiqanipamuke Dzohane sobasoba maikhataho paru geema qiba nohoke sabidza heeta mooto ana moitare.
[26] Hiiremi, abi qibai dzasa minanipamuke eeteta. Oonihe naru tatanga noi ao hiireta, paha qesai noma patta muunotaho penga qubake noi te khatataho baike hiibara.
[27-28] Oonita noi qaa tupuho dzudzu teeke dzoobireqi hee, Nii qiba gootta nohoke aima baabareiqi hiiremi tuumata. Tuumaqi, noi sutasuta nagata biranate paru nohoke geemaqi qibake sabidzata mooto aima baa khatata moitemi noi oke pai nome moiteta.
[29] Qate Dzohaneho tumakhametoi oho pobi nookaqi noko tuumaqi keba nohoke aima oma nagata mootota. Oho qubake Dzesui baura bamenoma eetemi Herote pobi nookaqi qupa muunaqi hee, Dzohane qoridzeqi baura oke eetorai mae, oiqi hiireta.

DZESU PATTA AGOAGO EETEMI ABI 5,000 MUUNA ISANATETA
(Mat 14:13-21; Ruk 9:10-17; Dzoh 6:1-13)

[30] Qate Dzesuho qaru abi nokoi noho toro ttutturate nokomae eeteta ma banaiteta oho pobi gama noke hiire paanaiteta. [31] Oonita abi samane tuuma ma baabe eetomi qidzoke noko patta muunarota. Eetemi, noi noko pobi hiireta, Nike ma napamae keke qaheubaqata tuumaqa gattiqa sama qidzanatare. [32] Oonita nokoi sisimata peite nokoqeke qaheubata tuumata.
[33] Tuusumi abi samane nokoke moo qupadzomaqi nagapa samaneho neta baa sosomaqi nokoke riite teka ota bosa biranateta. [34] Biranatemi Dzesu unate abi tupu mina oke moomi noko sipisipi sooparaamaho isaki naatemi noi nokoho quba dzasa eete noo samane nokoke banaiteta.
[35-36] Banaitomi bodza riitemi tumakhameto nohoi baaqi noke pobi hiireta, Haba erai qanga. Oonita bodza riitemi isanate nii noko dzoobiremi nokoi dzoo ma nagapa qesa dzamonoke oorai ota tuumaqa nokome quba patta ttuma eete muunaqu mae?

[37] Hiiremi noi nokoke pobi hiireta, Nikemae noko patta moitare. Hiimi nokoi hee,
Nanai isanate tuumaqa sengi eserisa eseriho isakita ttuma eete dzobadzoba aimaqa noko
moitemi muunaqu mae? [38] Hiiremi noi hiireta, Dzobadzoba nikeho toro ikabete oorai?
Seke moorare. Hiiremi nokoi moo isaiteqi noke pobi hiireta, Eo, boto teena. Qate khaa
paha eseriba ooqai oni.
[39-40] Hiiremi, noi nokoke hee, Abi noko tupu maina painake ttokata habesareiqi hiiremi
qesa 100, qesa 50, oi oho isakita noko ttarita habeseta.
[41] Habese oomi, noi dzobadzoba boto teena ma khaa eseri oke aimaqi qusuke moo agoago
hiireqi dzobadzobake qootoqi dzoo mutu mootomi tumakhameto nohoi oke pattabete abi
moiteta.
Moitemi noi paha khaa eseri oke nokoho quba gama pattabeteta. [42] Oonita noko gama
patta muunaqi qura eeteta. [43-44] Ma noko patta saru ttuttuitemi asi 12 hee baata ma khaa
qetta qesa oota. Qate dzobadzobake muunata abi ungapa oho dzare 5,000 naateta.

DZESU OBA HEEQATA QOORO TUUMATA
(Mat 14:22-23; Dzoh 6:15-21)

[45] Oke eete soubire Dzesu tumakhameto nomeke dzoobiremi sisimata peiteqi oba totaqi
Besaita nagapa toroqata qeehimi noi abi tupu aipo biireta. [46] Aipo biire qaasuqi noi torata
peite pupu hiireta.
[47-48] Qate qupi sooromi sisima oi oba ttuu dzounipamuta oomi Dzesu noqeke osobita
ooqi moomi utai tumakhametoho robeta tooro baami noko kaipo minake eete dzaomata.
Obetemi, Dzesui qupibake dzuridzarita qeemaqi nokoho torota oba heeta qooro tuumaqi
noko riitare eeteta.
[49-50] Eesuhimi noko moomi noi oba heeta qoro tuusumi noko atti eeteta. Noko hee, Gisi
ooniqi hiireqi areare hiireta. Hiiremi noi noko pobi hiireta, Eo, eto atti eetaino. Ana
oionita nikeho qupa kebaratare.
[51] Oi Dzesu beedzaeho maikhatai dzobadzoba oke haba habanata biraitetaho khoobake
nokoi ikaqi ruume naateta? [52] Oonita qupa nokohoi uhubaamake oomi noi uta qamuni
hiiremi utai ao bamu naatemi noi nokoho toro qeemami sisimata peitemi noko atti sama
eeteta.

GENESARE NAGAPA ABI KHETEDZANOMA OKE DZESU QIDZAITETA
(Mat 14:34-36)

[53] Oonita nokoi oba dzongobeteqi Genesare igasata unate too pouta angina teeteta.
[54-55] Oonita noko sisima qaasuhimi oho abi Dzesuke moo gesina naateqi ao hairiamake haba
totaqi oke gama dzongobeteqi Dzesui ika neta ootake qupadzomaqi nokoi khetedzanoma
kahoba eete noho toro baa qaata.
[56] Oi noi nagapa gattiqani mae, nagapa minani mae dzoo nagata tuumarota, oho
sobadzata nokoi khetedzanoma mootomi nokomae ttoba patisigiqa nohoke hesate
qidzanatareiqi noke dzauri hiireta. Ma abi noke hesateta nokoi gama susupu qidzanateta.

7

DZUTA ABI MIMI OHONGAHO NOO HABARA QUSUBAITE QAATA
(Mat 15:1-9)

[1-3] Qate Pariseo ma Dzuta abi gama susupu uimane nokomeho pomata boto akobe-
taamake patta muuna qaarara, oonita Pariseo ma qetaqeta abi qesai Dzerusaremu neta
baaqi Dzesuho toro ttutturateqi moomi tumakhameto nohota qesai qaga oke riiteqi boto
akobetaamake patta muunota.
[4] (Ma Dzuta abi noko ttuma eetoraiho sobadza neta baaqi oba taataamake patta muuna
qaarara. Oonihe, poma agoba samaneke noko qusubaiteqi khoru ma ttoka qapu ma kapa
qapu ma meramera teka akobetaqu, quba oonomake noko eesuqi ohonga tiibete qaata.)
[5] Oonita, Pariseo ma qetaqeta abi nokoi Dzesuke qasa hiireta, Ikanomake eeteqi
tumakhameto niihoi uimaneho poma qusubaitaama naate boto akobetaamake paatta
nokome muunorai?
[6-7] Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Meenipamuke Dzeseai ikoiko abi nikeke qupad-
zomaqi ao hee, Abi nagarai too kaka nokomema naho dzapake qusubaitoraihe, qupa

nokoi sererahuke oorai. Nokoi ttaroke naho hasama gegema hiireqi abiho sinasinake hee
Ohongaho sinabidza ooniqi hiireqi oke abi banaitorai. Oiqi Dzesea hiireta.
[8] Dzesui hee, Oi teeho quba bahe Ohongaho too qurake nike basesa eeteqi uimaneho
pomata tatanga naatorai.
[9] Hiireqi Dzesu paha noorake hiireta, Uimane nikemeho pomake nike tatangaitareiqi
meenipamuke Ohongaho too qura siginaitorai! [10] Mosei Hee, Mai ma pai niimeke kokora
eete qusubaitorareiqi hiireta. Ma noi paha hee, Teei maini mae pai nomeke qanganiqi
hiibaquko noi baataridzoniqi hiireta.
[11] Qate oho habarake nike hee, Abi oonoma teei maini mae pai nomeke hee, Ana
baasumake nii naho quba qesaqesa aimororihe, [12] oi ao qaheuba qonoqono (nokoho
totohoio koroba) naate oorai ooniqi hiirorai. Oke noi oberama hiiremi nike noke
hoobiremi noi ota mai ma pai nomeho kokora eetaama naatorai.
[13] Idze, nike oke eeteqi uimane nikemeho pomata ipibireqi Ohongaho too qurake
teetorai. Ma quba oonoma samaneke nike oberama eetorai. Oiqi hiireta.

PATTA BAHE, QUPA BIRIBIRI OI ABI SESERO EETORAI
(Mat 15:10-20)

[14] Dzesui paha abi samaneke ttuttuiteqi noko pobi hiireta, Nike gama susupu naho
noo nookaqi erake qupadzomare, [15] Quba abi teei muunami ttidzata qurataqu oi bamu
abi oke kahosanomaitaqu. Oonihe quba abiho nakuta peiteqa biranataqu oio abi oke
kahosanomaitakoi. [16] (Tomanomai nookare.)
[17] Hiireqi Dzesui abi tupu oke qaate naga nometa peitemi tumakhameto nohoi qahura
oho quba noke qasa hiiremi noi noko pobi hiireta, [18] Qesaho qupai asuasu ooraimi
nikehoi paha oke eete oorai mae? Nookare. Quba abi muunami qurataqu oi qidzoke abi
kahosanomaitaqu. [19] Baamu, oi teqaha qupa nohota quratoraidzaranihe, qausuta qurate
ttidzama biranatorai. Mae nike oho tete moo pobitaama?
Noi o hiiretaho quba moomi pattai gama susupu qidza kekeni. [20] Noi erake hiireta, Quba
qanga tee ma tee abiho qupata peite biranataqu oi abike kahosanomaitorai.
[21] Oho tete erake eete oorai, Iiha ma dzobidza qanga oi nakuta ooqi abiho qupa neta
biranatorai oi samaho guume ma meera maina paina, ma teeta ma tanga, ma apuata,
ma qupabage, ma koiri kairi, [22] ma ikoiko ma ritarita, ma peetta ma qeraqera, ma ibo
ma koke, ma sama qusuba ma rasaki, [23] quba qanga erai gamaqa naku neta peiteqi abike
kahosanomaitorai. Oiqi Dzesu hiireta.

RAABA ATAPA TEEI AI TATAUMAMI SONGENA BAMU NAATETA
(Mat 15:21-28)

[24] Oke hiireqi Dzesui qoridze tuumaqi Tiro ma Sitona habata biranateqi naga teeta
peiteta. Peiteqi noi hee, Abi eto naho pobike nookainoiqi hiiretahe, noi dzukubare hou
eeteta.
[25] Oi atapa teeho khatatai songenanoma oomi atapa oi Dzesuho pobi nooka baaqi, oko
toro nohota gaipori kotorota. [26] Oonihe atapa noi Dzutaho bahe Siroponikisa haba nenai
qaata. Oonita atapa noi dzauri hiireqi hee, Songena teei khatata nahoho irita ooraimi oke
nii iihaqu mae?
[27] Hiiremi Dzesui atapa oke qahura noota toronaiteqi hiireta, Khametoi bosa patta
muuna isanataridzonita dzobadzoba oke khametoho neta karabete haa quba biidzaqu oi
bamu isanataqu.
[28] Hiimi noi haaho noo oke sama nometa mootoqi hiireta, Mai name, oi meenihe,
khametoho patta huhu qohare pesuta taatemi haai muunorai oni.
[29] Hiiremi, Dzesu noke pobi hiireta, Nii oonoma hiiremi isanate oonita niimae tuumaqa
moorare. Songena ao niiho khatata qaatemi oorai. [30] Hiiremi atapa oi nagapa tuumaqi
moomi songena ao bamu naatemi khatata meramera tekata bage eete meeqota.

TOMA SUSU MA TOO ATIMANOMAKE DZESU QIDZAITETA

[31] Oonita Dzesu burisi eeteqi Tiro habake qaateqi, Sitona nagapa riiteqi nagapa 10 oho
bisata tuumaqi Garirea oba ttuuta biranateta. [32] Obetemi, nokoi abi toma susu ma too
atimanoma teeke noho toro dzeima baaqi, Dzesu boto nomeke abi oho irita mootareiqi
noke dzauri hiireta.

33 Hiiremi Dzesu abi tupu minaho neta noke qaheburoqi boto khameto nomeke abiho
toma nakuta upubire ogidzoba eeteqi eteete nohoke hesateta. 34 Hesateqi, noi qusuke
moohiqi heemaho hiireqi noke hee, Uhubare oiqi hiireta. (Oonihe nokoho totohoi Epatta.)
35 Hiiremi toma noho uhubami eteetenohoi saqobami, noi ao noo rikeke hiireta.
36 Hiiremi Dzesui nokoke hee, Eto abi qesa oho pobi hiibainoiqi hiireta.
Oonihe abi oi qamuni oke riiteqi oho noo abi hiire paanaite soubiremi, 37 nokoi
hasaqu minanipamuke eeteqi erake hiireta, Abi toma susuke noi tomanomaiteqi, too
atimanomake noonomaitorai. Idze, noi quba samane bagenomanipamuke eetorai. Oiqi
hiireta.

8

DZESU ABI 4,000 NOKOHO QUBA HEEBA MOOTOTA
(Mat 15:32-39)

1 Oho sauta abi tupu minanipamu paha ttutturatemi, nokoho patta bamu naatemi Dzesui
tumakhameto nomeho kira hiireqi pobi hiireta, 2 Abi tupui naho toro ao qupi tapariho
isakita ooraimi nokoho patta bamu naatemi, anai nokoho quba dzasa minake eete. 3 Oi
qesai kharata baaqorai. Oonita anai nokoke nagapata dzoobiremi, nokoho ttidza saa
eetemi noko eto teteta qereqare eetaino.
4 Hiiremi, tumakhameto nohoi hiireta, Ikanomake haba qanga erata heeba saridze
nokoke moitemi muuna isanataqu? 5 Hiimi noi hee, Dzobadzoba nikeho toro ikabete oorai?
Hiiremi noko hee, 7 ooraiqi hiireta.
6 Oonita Dzesui hiiremi abi tupui ttokata habesemi noi dzobadzoba 7 oke aimaqi agoago
eete qootoqi dzoo mutu mootomi tumakhameto nohoi oke abiho dzagata mootota. 7 Paha
khaa oberaqa teei nokoho toro oomi Dzesu oho irita agoago eeteqi, hiiremi tumakhameto
nohoi paha oke nokoho dzagata mootota.
8 Mootomi, noko patta muunaqi qura eeteta. Oonihe, pattaho saruke noko aimami asi
pai 7 hee baata. 9 Obete, abi ootaho dzare oi 4,000 ooni kaqa. Oonita noi nokoke dzoobiremi
tuumata.
10 Tuumami noi tumakhameto nomema sisimata peiteqi Tamanutta habata biranateta.

QUSUHO OBAOBA OKE DZESU TE PARISEOHO QUBA EETARA
(Mat 16:1-4; Ruk 12:54-56)

11 Qate Pariseo nokoi Dzesuho torota baaqi sohoro noo mina hiireta. Hiireqi noko noke
toronaiteqi hee, Nii nanaho quba qusuho obaoba teeke eetareiqi hiireta.
12 Hiiremi, noi qupa nometa misi teeteqi erake hiireta, Naane quba abi nagarai obaoba
teeho quba hiirorai? 13 Obaoba oonoma oke bamu abi naga nikeho quba eetaqu. Oke
ana bamu nike ikobetaqu. Hiireqi noi nokoke qaateqi, paha sisimata peite totaqi temuta
qeemata.

PARISEO MA HEROTEHO IKOIKO OHO QAAHURA
(Mat 16:5-12)

14-16 Oonita Dzesui Pariseo ma Heroteho tete qanga oke qahura noota hiireqi hiireta,
Pariseo ma Heroteho pattai togonoma oonita nike oho bakena geema qaarare. Hiiremi
tumakhametoi patta aimare ruume naatemi dzobadzoba teenai keke sisima nakuta oomi
noko qesai hee, Dzobadzoba bamu naatemi noi oho quba noo hiire kaqa.
17 Hiiremi, Dzesu qupadzomaqi noko pobi hiireta, Quba apeho qubake nike dzobadzoba
bamu naateho nooqake hiirorai? Nike moo pobitaama naate ruumenipamu naatorai mae?
Eo, nikeho qupa tatanga naatorai Mae? 18 Idze, nike nesenomanihe, moo pobitaamani.
Nike tomanomanihe, nooka pobitaamani mae nikeho qupai uko ma ttauko eete? noo
19 Nookare, Anai abi 5,000 oho quba dzobadzoba boto teenake qootomi, nike oho saru
aimami asi ikabete hee baata? Hiiremi, noko hee, 12 oni. 20 Hiimi noi hiireta. Qate anai abi
4,000 oho quba dzobadzoba 7 oke qootomi, nike oho saru aimami asi pai ikabete hee baata?
Nokoi hee, 7 oni. 21 Hiiremi noi noko qasa hiireta, Oonita nike naho khooba qupadzomorai
mae baamu? Oiqi hiireta.

BESAITA ABI NESE KHABANOMAKE DZESU QIDZAITETA

22 Qate nokoi Besaita nagapata biranatemi qesai abi nese khabanoma teeke Dzesuho toro
dzeima baaqi, Dzesu noke hesatareiqi hiireta.

[23] Hiiremi Dzesui abi nese khabanoma basidzomaqi nopo nagapa tumeta biranateta.
Biranateqi Dzesui nese nohota ogidzoba eete boto nome abiho irita mootoqi noke qasa
hiireta, Nii quba moori mae? [24] Hiimi noi nese parara eeteqi hiireta, Abike ana moohimi
ee qooro ooraiho qesa nokoi qooro tuuma ma baabake eesubi.
[25] Hiiremi noi paha boto nome abiho neseta mootomi, noi bageke eete moomi pobirateta.
Paha quba samane kharaqana oke no gama bageke eete mooqota. [26] Obetemi Dzesui noke
nagapata dzoobireqi hiireta, Eto sepeke nagapata abi oho pobi hiibaino. Oiqi hiireta.

PEETOROI KIRISTUHO KHOOBA PAANITETA
(Mat 16:13-20; Ruk 9:18-21)

[27] Dzesui tumakhameto nomema nokoi Piripi Kaesareaho nagapa gamittita biranateta.
Oonihe, noi teteta tumakhameto nomeke qasa hiireta, Abi nokoi anake apeniqi hiirorai?
[28] Hiiremi noko hiireta, Dzohane sobasoba maikhata oioniqi hiiremi qesai hee, Eria ooniqi
hiiremi, paha qesai hee, Too abihota teei ooniqi hiirorai.
[29] Hiiremi, noi noko qasa hiireta, Qateqa, nikemae anake apeniqi hiirorai? Hiiremi
Peetoro noke eraiqi hiireta, Nii Kiristunipamu oni. [30] Hiiremi noi nokoke hee, Eto oho pobi
abike pobi hiibainoiqi hiireqi qamuni tatangake hiireta.

NAPAI MARANGA BIIDZARIDZOHO TETE PAANAITETA
(Mat 16:21-28; Ruk 9:22-27)

[31] Qate Dzesu sohoroqi tumakhameto nome banaiteqi hiireta, Anai Abiho Isaki oonihe,
ana abi mimi ma dzube abi bosabosa ma qetaqeta abi nokoho botota heme samaneke
saridzemi noko basesa eeteqi ana teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemake ana
qoridzakoi. [32] Noi o hiireqi, paanaite hiireta.
Hiiremi Peetoroi noke qaheburoqi qamuni hiibare boohimi, [33] Dzesu burisi eete tu-
makhameto nome nesema moo Peetoroke pobiteqi hiireta, Saata, nii papatare! Peetoro,
nii ikaqi Ohongaho tete ruumenihe abihoke qupadzomorai?
[34] Hiireqi noi abi tupu ma tumakhameto nomema nokoke ttuttuiteqi hiireta, Teei naho
ipi suutare dza eetaqu no isanate sama nome bai hiire maranga biireqa anake iiha qaarare.
[35] Oi teei qaraqara nomeke qaanataquko noi quba seepe naatakoi. Qate teei qaraqara
nomeke naho quba ma sinabidzaho quba qaanataama naate abike moitaquko qaraqara
nohoi meeke qidzanatakoi.
[36-38] Oi abi teei ttoka ma haba gama susupu mai eete soubiremi qaraqara nohoi dzaetaqu
oi ikanomake eeteqi noke hoobidzaqu? Oi dzaetemi, noi quba apeke moitemi, qaraqara
nohoi paha qidzanataqu? Baamu. Nookare. Abi naga meeama ma pasenanoma eraho
neta teei naho midza ma qesamane nahoho midzake eetaquko, ana Abiho Isaki ooqi ipita
Mai nameho dzadzama baaqi qaheuba angeroma gama baaqake namae abi oho midza
eetakoita qupadzomare. Oiqi hiireta.

9

DZESUI TUMAKHAMETO QESAHO PENGATA OGASUMATA
(Mat 17:1-13; Ruk 9:28-36)

[1] Noi hiireqi hee, Abi erata habese ooraiho neta qesai baataamake oomi Ohongaho pobi
beedzae minama biranahimake noko ao moorakoi. Oke ana meeke nike pobi hiire.
[2] Hiiremi qupi 6 naatemi, Dzesui Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane nokoke dzeima noko
gama tora teeta peiteta. [3] Ota nokoqeke ooqi, Dzesui nokoho pengata ogasumami ttoba ma
sasa nohoi khabakhabari hihidzanoma naateta oi ttokata abi teei ttoba teeke oho isakita
khabanomaitare bitta eetorai oni.
[4] Oke eetemi noko moohimi Eria ma Mose nopo nokoho pengata birabira naateqi
Dzesuma qesa noo hiireta. [5-6] Oonita noko ququimaqi noo apeke hiibarota? Oho quba
Peetoroi Dzesuke hee, Mai name, napa erata ooraqu oi bagenoma. Oonita nii dza eete
hiiremake, nanai baruba tapirike biidzare, teei niihoni, teei Mosehoni, teei Eriaho.
[7] Hiiremi dzorobi teei nokoke sengibetemi, noo totoho teei dzorobi neta biranateqi erake
hiireta, Eraio qeseba khata nahonita noo nohoke nike nookorare. [8] Hiimi tumakhameto
nokoi nese dzoobire moomi, abi nopoi bamu naatemi Dzesu keke nokoma oota.

ERIAHO NOO OKE DZESUI DZOHANE SOBASOBATA MOOTOTA
(Ruk 9:28-37; Mat 17:1-9)

9 Qate Dzesu ma Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo nokoi tora neta qurahiqi Dzesui noko
qamuni hiireqi hiireta, Nike birabira erake moorihe, Abiho Isaki anai baate qoridzaamake
ooraquta etoqa eraho pobi abike pobi hiibaino.
10 Hiiremi noko noo oke qahitoto qaata. Oonihe abi baata neta qoridzaquho khoobake
noko qiri eeteqi, nokomae qesa qasa hiireqi bitta eeteqi Dzesuke qasa hiireta, 11 Qetaqeta
abi nokoi naane quba hee, Eriai bosata baamake sama tukutuku biranatakoiqi hiiremi nana
nookorai?
12-13 Hiiremi Dzesu erake hiireta, Eria nome bosata baaqi quba samane ttarita mootarid-
zonihe, aoke Eriaho qesai baami, abiho dza hiiretaho isakita nokoi noke paru geemata. Oi
Dzohanehoke agobake sinabidzata qeeteta, oke anai bamu nike ikobetaqu.
Oonihe Abiho Isaki anai heme minake saridzaridzoni. Saridzemi nokoi anake puutta
hiibaqu oho qetaqeta paha ikanoma hiiremi oorai oke nike qupadzomorai mae? Oiqi
hiireta.

DZESU ABI KHATA OHO SONGENA IIHAMI QIDZANATETA
(Mat 17:14-21; Ruk 9:37-43)

14 Oke Dzesu hiireqi nokoi tumakhameto qesaho toro biranateta. Biranate moomi abi
tupu minai nokoke rome biireqi qetaqeta abima noko noo mina hiirota.
15 Hiiromi abi tupu oi Dzesuke moo roqobete noho torota hairiamake baaqi noho qaki
eetemi noi noko qasa hiireta, 16 Nike quba apeho quba noo minake hiirorai?
17-18 Hiiremi abi tuputa teei erake hiireta, Banaita name, songena teei khata nahoho irita
ooraimi noi potutu naate oorai. Oi songena noke aima biiremi noi too dzootorai, ma noho
too horesa pereborai, ma gotta nohoi tataumorai. Oho qubake ana noke niiho toro dzeima
baabe.
Oonihe, anai tumakhameto niihoke hee, Songena oke iihareiqi hiiremi noko hou eete.
19 Hiiremi, Dzesui tumakhameto pobi hiireta, Idze, abi naga nike ikanomake ai tatau-
maamani! Anai pookeba samakeba naate nikeho torota baura eete baa qaimi, bodza apeta
nike nooka hiisi eetaqu? Seke khata oke dzeima baabare.
20 Hiiremi nokoi khata oke dzeima baami songena Dzesuke moo gesina naateqi hairia-
make khata oke aima pirupara eetemi noi ttokata taate buribaro eetemi too horesa nohoi
biranateta. 21 Biranatemi Dzesui khata oho maike qasa hiireta, Quba oi bodza apeta
sohorota?
22 Mai hee, Noi khata bittina oomi, songena oi sohoroqi noke teetareiqi hiiremi, khata
bodza ginaqake obata dzaga susumaqu, mae eepata dzuubaqu oho beedzae eetorai. Oonita
oho isaki niiho toro ooraimake nii nakaho quba dzasa eeteqi hoobidzare.
23 Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Nii hee, Oho isaki ooraimakeiqi hiire. Idze. Teei nooka
hiisi eetemi quba samane minarake eetaquho isaki noho toro oorai? 24 Hiimi abi khata
oho mai hee, Anai nooka hiisi eetoraihe, ikake eeteqi paha houpeu eetorai? Nii anake
hoobidzare.
25 Hiiremi Dzesui moomi abi tupu oi ango minanatemi noi songena oke qamuni hiireqi
hiireta, Nii abi khata oke naane quba toma susu ma potutunomaitorai? Oonita, nii noke
qaate tuumaqa etoqa paha noho irita biranataino.
26 Hiiremi, songena areare hiireqi abi khata aima pirupara eete noke qaate tuumata.
Tuusumi abi khata oi baataquho tomidza naatemi, abi samane hee, Noi baateniqi hiireta.
27 Oonihe, Dzesui noke botota karabete ai qusubaitemi noi nomae qooro isanateta.
28 Qate Dzesui naga teeta peitemi tumakhameto nohoi noke qasa hiireta, Naane quba
nanai songena oke iihare bitta eete? 29 Hiiremi noi hee, Songena oonomake iihaqu oke abi
bamu sepeke eetaquhe, pupu hiireqake iihami tuumakoi.

DZESU NOOMAE BAATE QORIDZAROTAHO NOO
(Mat 17:22-23; Ruk 9:43-45)

30 Ipita noko gama tuumaqi, Dzesui hee, Anai songenake iihe eto abi oho nooke nookain-
oiqi hiireta. Hiireqi noko Garirea habake dzongobeteta. Dzongobeteqi noi tumakhameto
nomeke bainaite pobi hiireta, 31 Teei Abiho Isaki anake geema mootomake noko ana teete
baatakoi. Baatemi qupi tapari naatemake ana paha eehaha naate qoridzakoi.

32 Hiiremi, Dzesuho tumakhametoho qupa uhubaama naatemi nokoi noo oho khooba
quba noke qasa hiibarotahe atti eeteta.

QESA KOKORA EETAQU OI ABI MINAHO TETE ISAKI ONI
(Mat 18:1-5; Ruk 9:46-48)

33 Obetemi noi nokoma gama Kapanao nagapata biranateqi ipita naga nakuta ooqi noi
noko qasa hiireta, Noo apeke nike teteta qesa pobipobi hiirori? 34 Hiiremi noko nipanateta,
oi noko teteta baahuqi apei nokohota abi mina naatarota oho nooke hiirota.
35 Oho qubake Dzesui habeseqi tumakhameto Tuerebe nokoke ttuttuiteqi pobi hiireta,
Teei bosa qobaqoba naatare hiireqa noomae qupa gaibata ipina naate abi samaneho
kokora eetorare.
36 Hiireqi noi khata gattiqa teeke nokoho bisata mootoqi noke amaki eeteqi noko pobi
hiireta. 37 Hee, Teei naho quba eeteqi khata oonoma teeke aima kokora eetaqu noi
oke eeteqi anake oke eetakoi. Ma apei anake kokora eetaqu noi oke eeteqi Mai anake
dzoobiremi baata paha noke eetakoi.

APEI NAPAHO IBO EETAAMA NOI NAPAHO DZAIRA KEKENI
(Ruk 9:49-50)

38 Hiiremi tumakhata Dzohanei Dzesuke hee, Banaita name, teei dzapa niihoho beedza-
eta songenake iihami nana moori. Qate noi napaho nena ooraamanita nanai noke qamuni
hiire.
39 Hiiremi Dzesu erake hiireta, Teei dzapa nahoho beedzaeta baura qidza bamenoma
teeke eeteqi bamu gisake anake qanganiqi hiibaqu. 40 Oonita etoqa noke qamuni hiibaino.
Oi teei napaho ibo eetaama naataqu noi napaho nena keke.
41 Ma teei hee, Nike Kiristuho tumakhametoniqi qupadzomaqi khoruta oba giima nikeke
moitaqu noi bamu ipi ma ari oho dzore naataqu. Oke ana meeke nike pobi hiire. Oiqi
hiireta.

TORONATA TAATAQUI BAMENOMANIHE BATIGARA NAATAQUI QIDZA
(Mat 18:6-9; Ruk 17:1-2)

42 Hiireqi Dzesui hee, Abi teei qesaho angi naatemi khameto gamitti erana nooka hiisi
eetoraihota teei taataqu, angi abi oke bosata oma bamenoma paruta suutoqa oba ttuuta
ai biidzapuko isanatarota.
43 Oiqi hiireqi noi oke qahura noota hee, Boto temu niihoi niike qangata dzeimake
boohimi nii eto taatainoho isakita oke geema qaateqi boto temuma qaraqarata dzuubaqu
oi isanatakoi. Oonihe, dzeimami nii taateqake boto eseima eepa tatangata dzuubaqu oi
baamu isanataqu. 44 (Eepa oi bamu hiibaquhe, ota dzoodzoi oho keba muuna qaarakoi.)
45 Oho qesa oko niiho teei niike qangata dzeimake boohimi nii eto taatainoho isakita oke
geema pone naateqa qaraqarata dzuubaqu oi isanatakoi. Oonihe, dzeimami nii taateqake
oko eseima eepa tatangata dzuubaqu oi baamu isanataqu. 46 (Eepa oi baamu hiibaquhe, ota
dzoodzoi oho kebake muuna qaarakoi.)
47 Oho qesa nese temu niihoi niike qangata dzeimake boohimi nii eto taatainoho isakita
oke bikoumaqi nese temuma Ohongaho pobita dzuubaqu oi isanatakoi. Oonihe, dzeimami
nii taatemake nokoi niike nese eseima gama eepa tatangata ai biidzaqu oi bamu isanataqu.
48 Qate eepa oi bamu hiibaquhe, ota dzoodzoi oho kebake muuna qaarakoi.
49 Qate Ohongai abi samaneke kaipoho eepata mootomi tomuho qesa oho meke bi-
ranatakoi. 50 Oonita tomu oi qidza. Oonihe, oho meke bamu naatemake oke nii quba apeke
eetemi oho meke paha biranataqu? Baamu. Oho quba oora ma qaara nikehoho meke
biranate qaamake nike keba ma dzapata qaarare. Oiqi hiireta.

10

APU MA ATAHO HOKA UHUTAQU OI QUBA BAMENOMA
(Mat 19:1-12; Ruk 16:18)

1-2 Oonita Dzesui haba oke qaateqi oba Dzotani ma Dzutea habata biranatemi abi samane
noho toro ttutturatemi noi saninoke banaite qaataho isakita paha nokoke tete banaiteta.
Banaitemi Pariseo nokoi baaqi noke toronaiteqi hee, Abi teei ata nomeke saqobaqu oi
qaganomani, mae baamu?

[3] Hiiremi noi erake hiireta, Oohoke Mosei nike ikanomake pobi hiireta? [4] Hiiremi nokoi
hee, Abi teei ata nomeke saqobareiqi hiiremi oho pepa qeete tatangaitemi Mosei teqaha
oho baike hiibara.
[5] Hiiremi Dzesui erake hiireta, Mosei qupa tatanga nikehoke qupadzomaqi tete oke
paanaiteta. [6] Oonihe, khoobanipamuta Ohonga quba minara mootoqi abi ma ata nopoqake
qesaho quba korabetetanita qupadzomare.
[7] Oho qubake abi teei mai ma pai nomeke qaateqi ata nomeho toro atimaqi nopo esese
sama teena naatakoi. [8] Oi nopoi maina ma paina oonidzara, nopoi sama teenani. [9] Oonita
nopoke Ohonga nomae hongasiremi etoqa abi baura oke uhutaino. Oiqi qetaqeta agoba
hiireta.
[10] Hiiremi ipita tumakhameto nohoi naga nakuta qeemaqi noke qasa hiiremi noi noko
pobi hiireta, [11] Teei ata nomeke qaateqi maina teeke aimami guume naatakoi. [12] Ma atapa
teei apu nomeke qaateqa maina teeke aimami guume naatakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI KHAMETO GAMITTI AGOAGO EETETA
(Mat 19:13-15; Ruk 18:15-17)

[13] Obetemi qesai khameto nokome aima baaqi Dzesu nokoke hesate agoago eetareiqi
hiiremi, tumakhameto nohoi nokoke niiqi hiireta.
[14] Hiiremi Dzesu mooqi dzaubadzauba eeteqi erake hiireta, Khameto gamitti isanate
naho toro baabare. Oho teteta nokoi Ohongaho pobi naatorai oonita etoqa nokoke tete
siibaino. [15] Khameto gamitti baaqi Ohongaho pobi naatoraiho isakita abi teei baabaama
naataquko noi bamu Ohongaho pobita dzuubaqu, oke ana bamu nike ikobetaqu.
[16] Oke hiireqi noi khameto amaki eeteqi boto nome nokoho irita mooto noko agoago
eeteta.

OHONGAHO POBI NAATAQUI BAMENOMANI
(Mat 19:16-30; Ruk 18:18-30)

[17] Ipita Dzesui biranate teteta tuusumi teei torouma baaqi noho toro pomai kotoro noke
hee, Banaita qidza name, quba apeke ana eeteqake oho quba qaraqara tatanga saridzaqu?
[18] Hiiremi, Dzesu hiireta, Ohonga teenai qidzanita oho quba nii anake hee, Qidzaniqi
hiire mae? [19] Qate hu nooi hee, Nii eto teete baataino. Nii eto apuata eetaino. Nii eto
quume eetaino. Nii eto tooi pokhi eetaino. Nii eto qesaho pobi qaanataino. Nii mai ma
pai niimeke qusubaitare. Oiqi hiiremi nii qupadzomorai Mae?
[20] Hiiremi noi Dzesu pobi hiireta, Banaita name, noo samane oke ana dzobadzoba
nameho neta qusubaite baaorai.
[21] Hiiremi Dzesu noke iiha taate moo inobeteqi pobi hiireta, Oonihe, quba teeke nii
eetaamake oorai. Oonita nii tuumaqa quba samane niiho torona oorai oho ttuma saridzeqi
oke abi habanake moite soubiremake ttuma qusunai niiho torota biranatokoita nii oke
eeteqake baa anake iiha qaarare.
[22] Hiiremi quba tongo nohoi hii khara oomi abi oi nese ma penga ruruhoromi nota bame
eetemi noi Dzesuke qaate papateta. [23] Papatemi Dzesu tumakhameto nomeke mooqi erake
hiireta, Qidzoke abi oma minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu.
[24] Oke hiiremi tumakhameto nohoi roqobetemi Dzesu paha hee, Khameto name,
Ohongaho pobita dzuubaqu oi quba bamenoma. [25] Kamere hoo teei baakoho puita dzuuba
biranataqu oi baura bamenomanihe, abi quruma minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu
oio baura bamenomanipamu oni.
[26-27] Hiiremi nokoi hasaqu minake eete qesa pobipobi hiireta, Idze, apei tete saridzemi
Ohonga noke ingonaitaqu? Hiiremi Dzesu nokoke iiha taate moo pobi hiireta, Abi oho
beedzaeamanihe, Ohongai oho beedzae oorai. Oi baura minaraho beedzae noho torota
oorai.
[28] Hiiremi Peetoro iiha ma dzoobidza eeteqi Dzesu pobi hiireta, Nii moo. Nanai quba
samane qaateqi niike iiha baaqorai.
[29-30] Hiiremi Dzesu erake hiireta, Teei naho quba ma sinabidzaho quba, quba samane
nomeke qaataqu oi nagani mae, nomamane namemaneni mae, sasemane dzabamaneni
mae, maini mae, atani mae, khametoni mae, dzoo qesa oke qaatequ noi gairaho isakita
quba saridzakoi. Oi naga qesa ma, nomamane nanemane ma, sasemane dzabamane ma,

paimane gottagotta ma, khameto ma dzoo qesa, quba oonomake noi poiqa bodzarata kaipoma saridzeqi ipi bodzata paha qaraqara tatanga saridzakoi. Meeke oke ana nike pobi hiire.

31 Oonihe, qesa bosa qoororai nokoi ipina naatakoi, ma qesa ipina oorai nokoi bosa qoobakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI BAATE QORIDZAROTAHO NOO PAHA HIIRETA
(Mat 20:17-19; Ruk 18:31-34)

32 Obete nokoi Dzerusaremuho teteta tuumoqi Dzesu nokoho bosa qooro tuumomi, noko ipitotoqi noho noo quba qupa ororo eetemi ipinai attoibobo eeteta.

Eetemi noi Tuerebe nokoke qaheburoqi, ipita quba bamenoma noho torota biranatarotaho noo nokoke pobi hiireta. Hee, Nike nookare. 33-34 Napai Dzerusaremuta peqibihe, teei dzube abi ma qetaqeta abiho bosa qobaqoba nokoho quba Abiho Isaki anake geema mootoma, nokoi ana baataquho isakiniqi hiireqa raaba abiho torota mootakoi.

Mootoqi noko anake boto neinei eete ekepusa eeteqa buri ma baroke teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemi ana qoridzakoi. Oiqi hiireta.

DZAKOPO MA DZOHANE SEIKE ABI MIMI NAATARE HIIRETA
(Mat 20:20-28)

35 Qate Dzebeteoho khameto Dzakopo ma Dzohane nopoi Dzesuho torota baaqi erake hiireta, Banaita nakame, nakai niiho toro qasa hiibaqu oke nii nakaho quba eetareiqi naka dza eete.

36 Hiiremi noi nopoke qasa hiireta, Anai nipe naaneke eetareiqi nipe dza eete? 37 Hiiremi nopo hee, Dzapa pobi niihoho bodzata nakai ooqa teei boto pobi niihota habesemi, temu boto mage niihota habese qaaraqu oho naruke nii hiibare.

38 Hiimi Dzesui hee, Nipe qasa hiibi oke nipe ruume. Anai bameho khoruta muunaqu oke nipe paha isanate muunaqu? Oni mae quba bamenoma naho irita soobaqu oi paha nipeho irita sooromi isanataqu mae? 39 Hiiremi nopo ipi hiireta, Oi paha nakaho isaki oni.

Hiimi Dzesu hee, Khoruta ana quba bamenoma muunaqu oke nipe paha muunakoi, ma naho irita dzuui soobaqu oi paha nipeho irita soobakoi. 40 Oonihe, boto pobi nahota habesaqu, mae boto mage nahota habesaquho naru nipeke pobi hiibaqu oho isaki naho toro ooraidzara. Teka oke qesaho quba roibetemi nokomae ota habesakoi.

41 Hiiremi tumakhameto 10 nokoi nooraho pobi nookaqi Dzakopo ma Dzohaneho dzauba eeteta. 42 Eetemi Dzesu nokoho kira hiireqi erake hiireta, Raaba abiho pobipobi abi nokoi isanate abiho irita bedzabedzake eetorai, ma nokoho abi mimi nokoke soopara eetorai.

43 Oonihe, nikeqaho bisata quba oonomai eto biranataino. Oi nikeho torota apei abi mina naatare hiibaqu nomae nikeho kokora eetorare. 44 Ma apei nikehota bosa qobaqoba naatare hiibaqu noomae nike minaraho tteeki aimorare.

45 Oho qesa ana te hee, Abi samanei Abiho Isaki anaqaho kokora eetareiqi hiire baabara, bamu. Anai abiho kokora eeteqi qaraqara nameke mootoqa abi samaneke qangaho ekata saqobareiqi baaoraita qupadzomare. Oiqi hiireta.

DZESUI ABI NESE KHABANOMA BARATTIMEO QIDZAITETA
(Mat 20:29-34; Ruk 18:35-43)

46-47 Oke hiiroramuti noko gama Dzeriko nagapata biranateta. Biranateqi noi tumakhameto ma abi tupu minama noko gama nagapa oke qaasuhimi Barattimeo noi tete sigiqata habese oota. Abi oi Timaho khata oonihe noho nese khaba eete oomi noi tomama pobi nookami Dzesu Nadzaretteho nenai ota tuusuta. Oonita noi pobi nookaqi sokate hiireta, Dzesu, Tabitiho eema ma khata, nii naho quba dzasa eetare.

48 Oke hiiromi, abi samane noke qamuni hiireqi hiireta, Noo ango qaatare. Hiiremi noi beedzae eete dzaubama hiireta, Oe, Tabitiho eema ma khata, nii naho quba dzasa eetare! 49 Hiimi, Dzesui roroko biireqi nokoke pobi hiireta, Abi oho kira hiiremi baabare.

Hiiremi nokoi abi nese khabanomaho kira hiireqi hee, Dzesui ao niiho quba hiire oonita nii qupa too teeteqi qoridzare. 50 Hiiremi noi sasa nomeke ai siginaite tukubaqi Dzesuho toro biranateta.

51 Biranatemi Dzesu noke hee, Quba apeke ana niike eetareiqi nii dza eete? Hiiremi abi nese khabanomai hee, Mai name, ana paha nesenoma naatare dza eete.

52 Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Nii ai tataumoraita niiho nese ao qidzanatare. Hiimi
abi oi paha nesenoma naate qeemaqi teteta Dzesuke ipitotota.

11

DZERUSAREMU ABI NOKOI DZESUKE DZEIMA QAKI EETETA
(Mat 21:1-11; Ruk 19:28-40; Dzoh 12:12-19)

1-2 Nagapa Bettepage ma Bettania nopo Oriba torata oomi Dzesu tumakhameto nomema
nokoi gama oho robeta biranateta. Biranatemi Dzerusaremu sererahuke oomi Dzesui
tumakhameto nomehota eserike dzoobireqi erake hiireta, Nagapa gattiqa totaqi temuta
oorai nipe ota dzuubahiqa toogi khata tee abi peitaama oke nipe ota mooqa saqoroqake
dzeima baabare.
3 Qate, abi teei ota hee, Nipe naane quba oke eetoraiqi qasa hiibaquko erake hiibare,
Eo, Soopara napahoi toogi khata oho quba hiireqi ipita paha hairiamake noke dzoobiremi
erata baabakoiqi hiibare.
4-6 Oke Dzesu hiiremi nopo tuumaqi kosoramuta biranateqi moomi toogi khatake naga
teeho patita suutomi oota. Oomi nopoi saqorota. Saqohimi abi qesai ota qooro ooqi qasa
hiireta, Ae, nipe ikaqi hiireqi toogi khata oke saqohibi? Hiiremi, Dzesu bosata hiiretake
nopoi noko pobi hiiremi, noko qaateta.
7 Qaatemi nopo toogi khata oke Dzesuho toro dzeima baami abi nokoi sasa nokome toogi
khataho irita saama eetemi Dzesu oho heta habese tuumata. 8 Tuusumi, abi samane noho
qaki eeteqi sasa nokome teteta rerengi eetemi qesai paha qeba neta ee henenake geemaqi
teteta mootomi ota tuumata.
9 Qate, bosana tuumata ma ipina baaqota noko gama garuruiqi hiireta, Soopara
napemeho dzaapa, dzoobe dzoobe! Nii baabe! Nii agoagonomani. 10 Tabiti uumi napameho
dzapa pobi oi biranatorai. Oi hasanomanipamu! Ohonga dzoobe!
11 Oke hiiromi Dzesu Dzerusaremuta biranate Ohongaho biirita dzuubata. Dzuubaqi noi
emoemoma tuumomi sure mootomi noi biranate Tuerebema noko gama Bettania nagapa
gattiqata tuumata.

DZESU DZUNA MEE SARIDZAAMA NAATEQI EEKE BARU HIIRETA
(Mat 21:18-19)

12 Iihai mootomi nokoi Bettania nagapa qaatemi Dzesuho ttidza saa eetemi, 13 noi haba
kharata ee dzunaho geeke mooqi ota tuumaqi mee nohoho qiri eeteta. Oonihe oi dzuna
mee goomoraiho bodza ooraama naatemi noi gee keke moota.
14 Oho qubake noi ee oke hee, Abi bamu paha niiho neta mee saridze muunaqu.
Baamunipamu! Hiiremi tumakhameto oho noo nookaqi roqobeteta.

DZESUI OHONGAHO BIIRITA PISINISIHO ABIKE POBITETA
(Mat 21:12-17; Ruk 19:45-48; Dzoh 2:13-22)

15 Obetemi noko Dzerusaremuta biranateqi Dzesui Ohongaho biirita dzuubata. Dzuubaqi
moomi abi qesa ttuma biirota ma qesa ttuma aimota. Oho qubake noi noko hotou biireqi
abi oma burisi eetoraiho qohare aima perebireqi abi qusubibiho ttuma aimotaho qohare
oke paha ai perebireta. 16 Ma qesai ttuba ma quba samane nokomema sepeke biirita dzuuba
biranatomi noi oho tete siireta.
17 Obeteqi Dzesui nokoke banaiteqi erake hiireta, Sinabidza noota hee, Naga nahoke abi
tupu samaneho pupu hibahiba naganiqi hiibaridzoni. Oiqi qeetetanita nike naane quba
eranomake eetemi guume qopaho tomidza naatorai?
18 Hiiremi oho nooke dzube abi mimi ma qetaqeta abi nookaqi Dzesuke teetare hiireqi
tete qirike eeteta. Oonihe, abi samane noho noo nokaqi ota qeemami abi mimi nokoho
quba ququimata. 19 Qate sure mootomi Dzesu tumakhameto nomema nagapa oke qaate
biranateta.

TEEI ABIHO KAHOSAAMAI HIISI EETAQUKO MEE SARIDZAKOI
(Mat 21:20-22)

20 Iihai mootomi nokoi paha burisi eete teteta tuusuqi moomi ee dzuna oi orotu ma gama
baro eete oomi Peetoro oke qupadzomaqi Dzesu pobi hiireta, 21 Mai name, nii moorare. Ee
dzuna nii baru hiireta oi ao baro eete oorai.

[22] Hiiremi Dzesu noko gama pobi hiireta, Oionita Ohonga ai tatauma qaarare. [23] Oi teei tora teeke hee, Nii oba ttuuta qeemaqa bamu naatare oke hiireqa noo oho mee biranataridzoho qupa houpeu eetaama naate hiisi keke eetaquko, oho isakita noho quba biranatakoi. [24] Oke ana meeke nike pobi hiire.

Oho quba ana paha eraiqi hiire. Quba qesaqesaho quba nike Ohonga pupu hiireqa oke nike ao saridzakoiqi qupadzomaqi saridzakoi.

[25] Oonihe nike pupu hiibare boohimi abi teeho kahosa niiho qupata oomi oke nii teesumi, qusu Mai nikehoi oho qesa kahosa nikehoke teetemi bamu naatakoi. [26] (Qate nike qesaho kahosa qaataama naatemi Ohongai oho qesa bamu nikehoke qaataqu.) Oiqi hiireta.

DZESUHO BEEDZAE KHOOBAKE ABI MIMI POBI HIIBARA
(Mat 21:23-27; Ruk 20:1-8)

[27-28] Hiireqi nokoi paha Dzerusaremuta baaqi Dzesu biirita dzuubaqi tuuma ma baabake eesumi dzube abi bosabosa ma qetaqeta abi ma abi mimi nokoi gama noho toro biranate noke qasa hiireta, Naane beedzaema quba samane erake nii eetorai, ma apei hiiremi nii tete erake aimorai?

[29] Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ana paha nike qasa noo teeke hiiremi oho ipike nike ana pobi hiiremake beedzae apeta ana quba samane eetoraiho khoobake ana nike pobi hiire paanaitakoi. [30] Oonita Dzohane abi obama sooro qaata, baura oi Ohongahoni, mae abihoni? Nike naho noo ipi hiibare.

[31] Hiiremi nokomae qesa pobipobi hiireta, Napai hee, Oi Ohongaho bauraniqi hiibaquko, noi oke hee, Oonita nike naane quba Dzohaneho noo nookaama naate qaataiqa hiibakoi. [32] Qate, napai hee, Oi abiho bauraniqi hiibaqu, sss! Oiqi hiireta oi teeho quba bahe abi minarai hee, Dzohanei Ohongaho too abi ooniqi qupadzomami nokoi abi tupuho attike eeteta.

[33] Oho qubake nokoi Dzesuho noo ipi hiireqi hee, Nanai khoukhau oni. Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Oho qesa beedzae apehota ana baura samane erake eetoraiho khoobake ana bamu nike pobi hiire paanaitaqu. Baamu. Oiqi hiireta.

12

DZESUI DZUTA ABI MIMIHO QAHURAKE DZOOTA MOOTO HIIRETA
(Mat 21:33-46; Ruk 20:9-19)

[1] Dzesu ipibireqi qahura noota Dzutaho abi mimi pobi hiireta. Hee, Abi teei bai meeho dzoo teeke dzaaro rome biireqi bai mee imitaquho kose qoomaqi, penono teeke suutoqi dzoo oke gama abi qesaho botota mootoqi hee, Oke soopara eetareiqi hiireqi haba kharata tuumata.

[2] Tuuma qaaramuti oho bodzata maikhatai kokora abi teeke dzoobireqi hee, Nii tuuma dzoo oho soopparaho torota mee batabireqi totaqi nahoke aima baabareiqi hiiremi tuumata. [3] Tuumami nokoi kokora abi oke buribaroke teeteqi dzoobiremi habanake baata.

[4] Baami maikhata kokora abi paha teeke dzoobiremi tuumami, nokoi qiba nohoke urupusa eeteqi noke midzata mootata. [5] Obetemi maikhata paha teeke dzoobiremi nokoi noke teetemi baateta. Baatemi maikhata paha qesa samaneke dzoobire tuumami, nokoi qesake buribaroke teeteqi qesake teete baateta.

[6] Baatemi maikhataho qeseba khata teenai keke noho dzagana oomi mai noke nokoho toro musaqi dzoobireqi hee, Khata nahoho tooke noko isanate qusubaitakoiqi hiiremi tuumata.

[7] Oonihe, dzoo oho soopara nokoi khatake mooqi qesa pobipobi hiireqi hee, Abirai dzoo erake mai eetakoi. Oonita napa noke teete baatemake oho maikhameto naatareiqi hiireta. [8] Hiireqi noko khatake karabete teete baatemi, keba nohoke dzoo sasata biireta.

[9] Biiremi, dzoo oho maikhatai oho ipike quba apeke eetaqu? Noi isanate baaqi dzoo sooparake gama teeteqi dzoo oke paha abi qesaho botota mootaridzoni. [10] Hiireqi abi mimi oke dzesui hee, Paha noorake sinabidza noota qeetetake nike isaitaamani mae?

Oi hee, Gosogoso abi oma naga gootoqi, oma teeke oberaniqi hiiremi, ikanomake eete oma oi ao naga oho ttittira naate oorai? [11] Oke napaho nese moomi Ohonga Sooparaho bauranita oho hasa hiire. Oiqi hiirorai.

[12] Oonita Dzesu qahura noo oke hiiremi abi mimi moomi nokoho khooba paana naatemi noko noke karabetareiqi hiiretanihe, noko abi tupu oho attike eete noke qaate papateta.

OHONGA MA GAMAMANIKE MOITAQUHO NOO
(Mat 22:15-22; Ruk 20:20-26)

13 Dzesuke papateqi abi mimi nokoi Pariseo ma Heroteho abi qesa hee, Nike Dzesuho
hibahibata noke angina teetareiqi hiiremi tuumata.
14 Tuumaqi nokoi noho toro biranate erake hiireta, Banaita naname, nana moomi
nii meenipamu oni. Ma nii te abiho penga quba eetoraidzaranihe, meenipamuke nii
Ohongaho tete abike banaitorai oke nana gesina. Qate, ttagetti oke nana Kaisa abi mina
moitemi isanataqu, mae baamu? Oho omake nana isanate biidzaqu, mae baamu?
15 Hiiremi, Dzesu ikoiko nokohoke qupadzomaqi noko pobi hiireta, Nike naane quba
anake toronaisubi? Seke oma teeke aima baa ana moitemake ana moorare. 16 Hiiremi oke
noko aima baami noi aimaqi hee, Apeho gisigisi ma qetaqeta erani? Hiimi nokoi hee, Kaisa,
abi minahoni.
17 Hiimi Dzesu nokoke hee, Oonita Kaisahoke noke moitarenihe, Ohongahoke noomaeke
moitare. Hiiremi nokoi nookaqi sahasaha minake eeteta.

SATUKEOI TUKUTUKUHO RUUME NAATEMI DZESU POBITETA
(Mat 22:23-33; Ruk 20:27-40)

18 Obetemi Satukeo nokoi hee, Baatetai bamu paha eehaha naataquiqi hiire qaata.
Oonihe, nokoi noho toro baaqi qasa hiireta, 19 Banaita naname, Mosei napaho quba qeeteqi
hee, Abi teeho nanei khametoamake baate ata qaatemi noma nohoi ata nohoke aimaqi
naneho dzapake gisi qusubaitaridzoniqi qeeteta.
20 Oonihe, nomamane nanemane sebeni oi qaata. Nane gotta atapa teeke naate khame-
toamake baatemi, 21 noho samaqanai paha atapa oke naateqi oho qesa khametoamake
baatemi, samaqana nohoi oho qesa eeteta.
22 Ma sebeni nokoi gama oho qesa eeteqi khametoamake baatemi atapa oi paha musaqi
baateta. 23 Qate atapa noi sebeni nokoke naateta. Oonita tukutuku bodzata noi nokohota
paha apeke naataqu?
24 Hiiremi Dzesu hiireta, Sinabidzaho qetaqeta ma Ohongaho beedzae oke nike gama
ruume naateqi oho quba obera naate oorai mae? 25 Nookare. Abi ma paimane baata neta
qoridzaqake bamu qesa naataquhe, qusuho angero ooraiho qesa noko oorakoi.
26 Obete nike Moseho sinabidzata gee takomami noi ee hohoho teteta abi batabatai
qoridzaquhoke hiiremi nike noo oke isaitaamake oorai mae? Oi Ohongai Moseke hee,
Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo noko anake hee, Ohonga nanameiqi hiiroraiqi hiireta.
27 Oke hiiremi napa moomi Ohongai teqaha abi batabatanipamuho Ohonganidzara. Baamu.
Noi abi eehahaho Ohonganita noo oke nike oberama nookaama naate tukutuku bai
hiirorai.

DZESUI HU NOO QESAHO QIBA PAANAITETA
(Mat 22:34-40)

28 Hiiremi noko qesa noo hiimi qetaqeta abihota teei baa nookaqi hee, Dzesu nokoho noo
ipi bagenomanipamuke hiireniqi qupadzomata. Qupadzomaqi noi Dzesu qasa hiireta, Hu
noo apei hu noo qesaho qibani?
29 Hiiremi Dzesu hiireta, Noo qibai hee, Isirae abi nike nookare, 30 Ohonga noi noqeke
napaho Sooparanita nii Ohonga Soopara niimeho dzake eeteqi, qupa ma gisi niime ma
qiba ma beedzae niimema gama noho dzake eetorare.
31 Oiqi hiiremi noo oho samaqanai hee, Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita
samaqana niimeho dzasa eetorareiqi hiiroraita hu noo qesai bamu nopoke riitaqu.
32 Hiiremi, qetaqeta abi oi Dzesuke hee, Banaita name, oi noo bagenoma, Ohongai
teenanipamu. Noho temu te ooraidzaranita noo meeke nii hiire. 33 Qate, qupa ma
ttittira niime ma beedzae niimema gama Ohongaho dzake eetaqu oi bagenoma. Ma
nii sama niimeho dzasa eetoraiho isakita samaqana niimeho dzasa eetoraqu oi paha
bagenomanipamu. Qate Ohongake qeere gabi eetaquho kiridza ma qonoqono moitaqu
oi bagenomanihe, baura oi hu noo eseri eraho isaki baamu.
34 Hiiremi Dzesu moomi noi nokanokata noo oke hiiremi noi paha abi oke hee, Maa, nii
Ohongaho pobi naatake boobiqi oorai oiqi hiireta. Hiiremi abi nokoi Dzesu paha qasa noo
apeke hiibarota? Bamu oonita noko qaateta.

TABITIHO SORO MA SAINA OI DZESU KIRISTU SOOPARA
(Mat 22:41-46; Ruk 20:41-44)

35 Qate Dzesu paha biirita dzuubaqi abike toronaiteqi eraiqi hiireta, Ikanomake eeteqi
qetaqeta abi nokoi hee, Kiristui Tabitiho eema ma khataniqi hiirorai? 36 Oi Tabiti
nomae Qaheuba Sumasake qusubaiteqi hee, Ohonga Soopara noi Soopara nahoke hee,
Nii boto pobi nahota habese qaamake, ibo samane niihoke ana oko pesu niihota mooto
soubidzakoiqi hiireta.
37 Tabiti oke qeeteqi noomae Kiristuke Sooparaniqi hiireta. Oonita Kiristui Tabitiho
sooro ma saina oomi oho tete ikanoma? Oiqi Dzesu hiireta.

DZESU HIIREMI QETAQETA ABIHO KHOOBA AO PAANA NAATETA
(Mat 23:1-36; Ruk 11:37-54; 20:45-47)

Dzesu noo hiire qaami abi tupu oi ttidza qidzaqi dza eete noho noo nooka qaata. 38 Ma
hibahiba nometa noi noorake hiireta, Nike qetaqeta abiho tete potti biire qaarare. Oi nokoi
quba eranomaho dzake eetorai.
Nokoi sasa khara kharerepo qoomaqi tuumaqu, mae abi samane ttuma eetoraiho
soobadzata nokoke dzoobe hiiremi nookaqu, 39 mae noko sinabidza guhuta habehabe
bosabosata habesaqu, mae hoo ma patta tuputa noko teka qidzake aimaqu, 40 mae noko
ttarumiho kapurake aima muuna bamuitaqu, quba samane oonomaho dza quba minake
noko eetorai.
Oonihe noko sama nokome gimutta eeteqi pupu kharakhara sepeke hiirorai. Oho ipike
noko quba bamenomanipamuke saridzakoi. Oiqi Dzesu hiireta.

TTARUMI PAI OMA MUSAQI NOMEKE OHONGA MOITETA
(Ruk 21:1-4)

41 Dzesui bodza teeta moomi qesai Ohongake ttuma moite qaataho mauba totaqita
habesemi abi samane oho takurata biiromi noi moomi abi ttuma minanoma samanei
oma mina oho takurata biirota. 42 Oonihe, ttarumi pai habana teei baaqi oma dzuunoma
ttimuna eserike ota biiremi toea teenaho isaki naateta.
43 Oonita Dzesu tumakhameto nomeho quba hiireqi noko pobi hiireta, Ttarumi habana
erai quba takurata biire oi abi samane oho takurata biiroraiho isaki gama riite. 44 Oke ana
meeke nike pobi hiire. Oi noko gamaqa meupu nokomeho neta aima ota biiroraihe, atapa
erai seebe nomeho neta quba gamitti noho torona oori oke gamaqa takurata biire bamuite.
Oiqi Dzesu hiireta.

13

ABI DZERUSAREMU NGAUSA EETAROTAHO NOO DZESU HIIRETA
(Mat 24:1-2; Ruk 21:5-6)

1 Oonita Dzesui Ohongaho biiri qaasuhimi tumakhameto nohota teei noke hee, Banaita
name, oma qidzama noko biiri mina erake gootomi ooraike nii moorare. Uububuu!
2 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Naga mimi nii moo hasa hiire Mae? Nookao, naga
oke gootoqi oma qesa hee ma heeta mooto soubireta oke abi qesa paha aima biire
bamuitemake naga oi ngaura naatakoi, oke hiireta.

UUBA MA SAKABA SOHOBAROTAHO NOO
(Mat 24:3-14; Ruk 21:7-19)

3 Qate Dzesu ipita Oriba torata habese biiri dzaga bobotomi Peetoro ma Dzakopo ma
Dzohane ma Attereo nokoi seiqake noke oho noo quba qasa hiireta, 4 Quba samane oi bodza
apeta biranataqu? Ma oi biranate soubidzaquho qamodzamodza ikanoma biranataqu?
5 Hiiremi Dzesu oke rerengi eeteqi hiireta, Teei eto nikeke ikobetainoho quba bakena
geema qaarare. 6 Oi abi samanei dzapa nahota baaqi hee, Anai Kiristu oniqi hiireqa abi
samaneke ikobetakoi.
7 Qate qaa biranataquho noo ma qaaho qamodzamodza oho noo samaneke nike nookami
oi gama biranatakoi. Oonihe, oho ipi uhubaamake qaama nike etoqa oho attike eetaino.
8 Oi abi tupu maina paina ma haba ma nagapa maina paina oho abi qesa koo ma
taanga eetorakoi. Ma haba qesa ota tumu samane biranate qaarakoi. Paha seebe minai
biranatakoi. Oonihe, quba oi gama heme ma bameho sohosoho kekenita minanatakoi.

[9] Hiireqi Dzesui hee, Nike korabete qupadzoma qaarare. Nokoi nike batabidzareiqi noo
ma qaata mootakoi, ma sinabidza guhuta nokoi nike buribaroke teetakoi. Ma nokoi nikeke
ttoka ma habaho soopara ma abi qiba samaneho pengata mootomi nike ota naho khooba
hiire paanaitakoi. [10] Oonihe, nagapa samaneho abiho torota sinabidza erake hiibaridzoni,
qaataquho tete baamu.
[11] Ma noko nikeke toronaite batabidzareiqi mootoma, nike etoqa bosata hee, Napai ikaqi
hiibaquiqi hiibaino. Oi nikeqeke bamu hiibaquhe, Qaheuba Sumasai hiibakoi. Oonita
Qaheuba Sumasai bodza ooqata nike pobi hiibaqu noo teena oke nike nokoke pobi hiibare.
[12] Oi nane teei noma nomeke baataquho quba mootakoi. Ma mai teei khata nomeke oho
isakita mootakoi. Ma khameto oho qesa maimane paimane nokomeho ibo eeteqi nokoke
teete baataquho isakita mootakoi. [13] Oi nike naho dzairamane oomi abi samane nikeke ibo
eetakoi. Obete ape ma apei peperataamake qaaraqu nokoke Ohonga ingonaitakoi. Oiqi
Dzesui hiireta.

ABI HEME MA BAME MINA SARIDZAROTAHO NOO
(Mat 24:15-28; Ruk 21:20-24)

[14] Hiireqi Dzesui hee, Qate, isaita abi, nike qupadzomare, quba peranomake biirita
upubiremake rubenga biranatemi nike mooraqu, oho bodzata apenei Dzutea habata
ooraqu nokomae ao sakabaqi torata tuumare.
[15] Nookare. Teei naga totaqita ooqa eto totaqi temuta qeemaqa quba qesa aimainohe, ao
sakaba tuumare. [16] Mae teei dzoota ooqa eto paha burisi eete nagata peite ttoba ma sasa
nomeke aimainohe, ao sakabare!
[17] Ma bodza ota khameto qurana ma amenana ooraiho paimane, nokohota bame
minanipamu biranatakoi. [18] Oonihe, quba oi tamaho bodzata biranatainoho quba pupu
hiibare. [19] Oi Ohongai khoobanipamuta quba korabetemi uuba ma sakaba sohoroqi
biranate baaqoraihe, ipita quba bamenomanipamu biranatakoi.
[20] Ma Ohonga Soopara bodza oke hoteitaama naatapuko abi ma quba samane oi
baamunipamu naatarori. Obete Ohongai qesa dzapaqi uhutota noi nokoho quba dzasa
eeteqa bodza oke hoteitakoi.
[21] Oonihe, bodza ota teei hee, Moorare, Kiristui erata ooraiqi hiibaqu, mae hee, Moorare,
Kiristui ota ooraiqi hiibaqu, hiiremi nike etoqa oho noo nookaino! [22-23] Kiristu oberaobera
ma too abi oberaobera samanei biranateqa Ohonga abi qesa uhutotake nokoi mainata
dzeimare hiireqi mumure ma obaoba obera samaneke mootakoi.
Aoke ana nike quba samane eraho pobike hiiremi oorai oonita nike ao bakena geema
qaarare. Oiqi hiireta.

QUBA ATTINOMA BIRANATE SOUBIREMAKE DZESU BIRANATAKOI
(Mat 24:29-31; Ruk 21:25-28)

[24] Hiireqi Dzesui hee, Obete uuba ma sakaba oho totaqita qusuho ete qupi sooromake
dzasidza baibudzaama naatemi, [25] taama qusuta uuba perebami qusuho beedzae ma
tatanga gama rubabetakoi.
[26] Rubabetemi anai Abiho Isaki ooqi bodza ota peretabita beedzae ma koina minama
biranahimi noko moorakoi. [27] Ana biranateqa angero nameke dzoobiremi tuumaqa abi
dzapa hiiretake nokoi totaqi ma totaqi, qusu ma habaho moira neta ttuttuitakoi. Oiqi
hiireta.

ABI BODZA RUUMENIHE DZESU OKE DZUNA EETA MOOTOTA
(Mat 24:32-35; Ruk 21:29-33)

[28] Hiireqi Dzesui hee, Qate ee dzuhano qahurake nike nooka qupadzomare. Sama nohoi
kebakeba naateqi sumana usaqe teetemi nike hee, Tii bodza dzomonoke ooraiqi hiirorai.
[29] Oho qesa quba samane ana hiire oi biranahima nike mooqake hee, Oi dzamoqa naasubiqi
ao naga pouqata ooraiqi hiibare.
[30] Dzuta abi nagarai bamu naataamake ooraquta quba oi gama biranatakoi, oke ana
meeke nike pobi hiire. [31] Qusu ma ttoka oi meeke uubakoi oonihe naho noo oi bamu
uubaqu. Oiqi hiireta.

NAGAHO MAIKHATA BURISI EETARIDZOHO QAHURA
(Mat 24:36-44; Ruk 17:26-30, 34-36)

[32] Hiireqi Dzesui hee, Qate, bodza ma sau oohoke abi oni mae qusuho angeroni mae Khata
ana, napai gama ruumenihe Mai teenai oho gesina. [33] Oonita biranataqu bodza nike ruume
naateqi roqoroqo ma sahasahama qaarare.
[34] Oho tete erake eete oorai. Naga teeho maikhatai naga nome qaasuqa kokora abi
qesa nomeke baura pattabete moiteqi naga sooparake hee, Nii bakena geema qaarareiqi
hiireqi haba kharata tuumami, [35] nike qupadzomami nagaho maikhata paha burisi eete
baabaqu, oi surenani, mae saubaponi, mae iihai dzuridzarini, mae saunabake baabaqu?
Oho bodzake nike ruumenita bakena geemorare.
[36] Oi nike eto meeqomi noi bukhittidzake baaqa nike oonomake moorainoho quba
bakena geema qaarare. [37] Qateqa anai nike pobi hiibi noo teena oke ana minarake pobi
hiire oonita nookao, nike gama iso keke bakena geema qaarare, oke Dzesu hiireta.

14

DZUTA ABI MIMI NOKOI DZESUHO GUNU MA NARU HIIRETA
(Mat 26:6-13; Dzoh 12:1-8)

[1] Obete Ingona dzuma, ma abi bookha ngoru muunaridzoho dzuma, oi qupi eseriho
nakuta biranataamake oomi dzube abi mimi ma qetaqeta abi nokoi Dzesuke teete
kebaitare hiireqi oho gunu ma naru hiireta.
[2] Oonihe, nokoi hee, Abi samane qaa qupadzomainoho quba napai eto noke dzumata
teetainoiqi hiireta.

ATAPA TEEI OBA BAGENOMA DZESUHO QIBATA SURAITETA
(Mat 26:1-5; Ruk 22:1-2; Dzoh 11:45-53)

[3] Obete Bettania nagapata ooqi Dzesui Siimo abi pottomunoma noho nagata peite patta
muunota.
Qate atapa teeho arabasta omaho mangi teei oota, oho oba mee ura moromoronoma
oomi oho ttuma mina. Oonita mangi oke atapa oi aima baaqi huhuite oba oke Dzesuho
qibata gesubireta.
[4] Gesubiremi Dzuta ma karai dzaubadzauba irita gunugunu hiireqi hiireta, Naane quba
oba uranoma erake sepeke perebiremi bamu naate? [5] Teei oba oho ttuma quba hiiremi
biranatapuko ao kina 60 naatemi oke abi habanake moitemi isanatarori. [6] Hiireqi nokoi
atapa oke hiimota minake eeteta.
Hiimotomi Dzesu hiireta, nike qaata! Naane quba atapa oke dzakidzaki eetaqu? Noi
naho irita obaoba bagenoma teeke eetemi oorai. [7] Abi habana nokoi sau samane nikeho
torota ooraimi, bodza nikemae qupadzomaquta nike nokoke hoobidzareiqa hoobidzakoi.
Oonihe, anai bamu nikeho toro bodza mina qaaraqu.
[8] Qate atapa eraho torota ooriho isakita noi quba bagenoma anake eetemi oorai. Anake
abi qurabiremi ana qoridzaqu oohoke noi qupadzomaqi naho samata oba erake suraite.
[9] Oonita ttoka ma haba ika ma ikata qesa ma nike sinabidza hiibaqu ota paha atapai erake
eete oho pobike nike hiiremi nookakoi. Oke ana meeke nike pobi hiire. Oiqi Dzesu hiireta.

DZUTA KHARIOTTA NENAI DZESU GEEMA MOOTAREIQI HIIRETA
(Mat 26:14-16; Ruk 22:3-6)

[10] Dzesui oma oho qamuni hiiremi, tuerebehota tee Dzuta Khariottaho nena, noi dzauba
eete Dzesuke geema mootareiqi dzube abi mimiho toro tuumata. [11] Tuumami noko noho
noo nookaqi qaki eeteqi Dzuta oho ttuma moitakoiqi hiireta. Hiiremi Dzutai Dzesuke
geema mootarota oho pui qiri eeteta.

DZESU HIIREMI TUMAKHAMETO ESERI KIRIDZA ROIBETETA
(Mat 26:17-25; Ruk 22:7-14, 21-23; Dzoh 13:21-30)

[12] Qate bookha muunaridzoho dzuma naatemi oho qupi bosabosata nokoi ingonaho
kiridza dzubetomi tumakhameto nohoi Dzesuke qasa hiireta, Nii dza eete hiiremake nanai
ikata tuumaqa ingonaho qonoqono oke urai eetemi nii ma napai muunaqu?
[13-14] Hiiremi, noi tumakhameto eseri nomeke dzoobireqi hee, Nagapa qiba ota nipe
peitemi abi oba mangi mina aimanoma noi nipeke saaridzeqake nipe noma gama tuumare.
Obete noi dzuubaqu ota nipe naga oho maikhatake hee, Banaita napahoi hee, Ingonaho

qonoqono oke ana tumakhameto namema gama muunaridzonita oho aabe suruhoi kaqaniqi hiibare.
15 Hiiremake suruho heena mina noko ttarita mootomi oorai suruho oke noi nipe banaitemi nipe ota napame quba roibetare. Oiqi hiireta. 16 Hiiremi tumakhameto nopo tuumaqi nagapa qibata peiteqi Dzesu nopo pobi hiiretaho isakita saridzeqi ota ingonaho kiridza roibeteta.

DZESUI NOKOMA KIRIDZA MUUNOQI DZUTAHO KHOOBA PAANAITETA
(Mat 26:20-25; Ruk 22:14, 21-23; Dzoh 13:21-30)

17 Qate ete biiremi Dzesui Tuerebema noko ota ttutturateqi, 18 kiridza oho patta muunoqi noi erake hiireta, Nikehota teei anama nakai ttaike patta muuhibi noi ao anake geema mootakoi oke ana bamu nike ikobetaqu.
19 Hiiremi nokoho ttidza qanganatemi teena teena nokoi noke hee, Oi ana oni mae ape? Oiqi hiimi teei hee, Ana oni maeiqi hiireta. 20 Hiiromi noi nokoke hee, Tuerebe nikehota teei anama naka ttuba teenaqata poinqanipamu patta giima muuhibi abi oioni!
21 Nookare, Abiho Isaki quba qeetemi ooraiho isakita ana baatakoihe, apei anake geema mootaqu, Idze, noho torota quba bamenomanipamu biranatakoi! Pai noke dzoomaama naatapuko noho quba isanatarota. Oke hiireqi noi Dzutaho khooba paanaiteta.

DZESU QUPI POSA USAQE TEEKE PAANAITETA
(Mat 26:26-30; Ruk 22:15-20; 1 Kor 11:23-25)

22 Hiireqi nokoi patta muunoqi Dzesui dzobadzoba teeke aimaqi agoago eete oke qooto nokoke moiteqi hiireta, Erai mee nohoho isaki oonita aima muunare. 23 Hiireqi noi khoru oke aimaqi Ohonga dzoobe hiireqi noko moitemi noko gamaqa ota muunata.
24 Muuhimi noi noko eraiqi hiireta, Dzuu nameke minaraho quba poro tongo era saqore. 25 Qate ana bamu paha eka mee eraho oba muunaquhe, Ohongaho pobi biranatemake oke ana usaqeke muunakoi oke ana meeke nike pobi hiire.

PEETOROI TUMAKHAMETOMA DZESUKE PAPATAROTAHO NOO
(Mat 26:31-35; Ruk 22:31-34; Dzoh 13:36-38)

26 Hiire qaateqi, noko hasa naa teeke hiire biranateqi Oriba torata tuumata.
27 Tuumaqi Dzesu nokoke pobi hiireta, Sinabidzata qeeteta oi hee, Ohongai sooparake teetemi sipisipi sakabakoiqi hiiremi ooraiho isakita nike gama sakabakoi. 28 Oonihe, anai baata neta qoridzeqake paha nikeho bosa qooroqi Garirea habaho isakita tuumakoi.
29 Hiiremi Peetoro noke pobi hiireta, Nokoi gamaqa niiho nookami qanganataqu kaqa. Qate naamae bamu niiho nookami qanganataqu. 30 Hiimi Dzesu noke pobi hiireta, Idze! Poiqa nee ungapa qupi eserike noo hiibaamake ao qupi taparike nii anake raraku biidzaama naatakoi. Oke ana bamu nii ikobetaqu.
31 Hiimi Peetoroi bedzabedza eete erake hiireta, Eehe, anai niima naka esese baataqu kaqa. Oonihe ana bamu niike raraku biidzaama naataqu. Hiiremi noo teena oke tumakhameto gama pobi hiireta.

DZESUI GESEMANE DZOOTA PUPU BAMENOMA HIIRETA
(Mat 26:36-46; Ruk 22:39-46)

32 Ttoka teeho dzapa Gesemane ota Dzesui biranateqi tumakhameto nomeke pobi hiireta, Anai pupu hiibakoita nike erata habese oorare. 33 Oke hiireqi noi Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane nokoke dzeima qeemaqi attiuboubo minake eete ququimata.
34 Ququimaqi noi hee, Qupa nahoi bame minake eeteqi ana suqobire. Oonita nike erata roqoroqo ma sahasahama oorare. 35 Oke hiireqi noi gattiqa qeemaqi ttokata uhesaroqi tete apeta oho bame potti biidzaqu oho qiri eete pupu hiireta.
36 Hiireqi noi totoho nometa hee, Aba, oi Mai name, quba minaraho beedzae niiho toro ooraita bameho khoru erake nii naho neta aimare. Oonihe naho qupa hiibarori oi bamuhe, niihoi hiiremi ooraiho isakita biranatare.
37 Hiireqi noi qori baa moomi nokoi meeqoomi noi Peetoro pobi hiireta, Siimo nii meebo? Bodza hoteqake nii eehahaqake oorare bitta eete mae? Nikeho dzo ooraihe, 38 meera nikeho samake teetemi nike toronaho kabira naatainoho quba ao bakena geemaqa pupu hiirorare.

39 Hiireqi Dzesu paha qeema pupu hiireqi teena oke hiiroramuti burisi eete baa moomi
noko paha meeqoota, 40 oi nese nokohoi sidzobetemi noko noo apeke noke pobi hiibarota?
41 Obetemi noi tuumaqi, paha baaqi nokoke pobi hiireta, Nike uraira meeqi qidzana-
toraidzo? Oionita bodza ao bamu naate.
42 Nookao, Abiho Isaki anake ao kahos abiho botota moosobita qoridze napa tuumare.
Mooro! Abi anake geema moosobi noi ao erata baabe. Oiqi hiireta.

DZUTAI DZESU KANABETEMI IBO ABI DZESUKE AIMATA
(Mat 26:47-56; Ruk 22:47-53; Dzoh 18:3-12)

43 Qate tuerebehota tee, Dzuta, noi dzube abi bosabosa ma qetaqeta abi ma abi mimi
nokoho neta abi hoho teeke saridzemi nokoi taanga ma qaa dzubeke aimaqi Dzutama gama
baata.
44 Obete Dzuta gemagema abi noi ago bosata abi hoho oke suu ma pai mootoqi hiireta,
Anai abi kanabetaqu oioni. Noke nike karabeteqa bage eete noke aima tuumare. 45 Oke
bosata hiiretanita Dzutai baaqi Dzesuke dzaga boboto kanabeteqi eraiqi hiireta, Mai name,
dzoobe.
46-47 Hiiremi nokoi Dzesuke karabetemi, tumakhameto qesa sigiqata qoorota nokohota
teei qaa dzube nomeke dzeimaqi dzube abi minaho kokora abi teeke teeteqi toma gee
nohoke dzooto qagaumata.
48 Qagaumami Dzesu abi hoho oke pobi hiireta, Guume abi teeke karabetaquho isakita
nike qaa dzube ma taangama anake karabetare baaqorai mae? Nookare. 49 Saninoke anai
biirita nike banaite qaimi nike teqaha anake karebete qaarara. Oonihe, sinabidza noota
qeetemi ooraiho isakita quba eranomai biranataridzonita isanate. Oiqi hiireta.

MAREKOI KHATA OOQI TUMAKHAMETOMA NOKO SAKABATA

50-52 Dzesui oke hiiremi, tumakhameto nohoi gamaqa Dzesuke qaate sakaba tuumami ana
Marekoi khata tuipanoma ooqi Dzesuke iihami abi hohoi ao anake karabetareiqi tuipa
nahoke uumami ana habanake atti tuumata.

BATABIDZA TUPUTA DZESUHO MEE MA OBERA HIIRETA
(Mat 26:57-68; Ruk 22:54-55, 63-71; Dzoh 18:13-14, 19-24)

53 Qate abi hoho oi Dzesuke dzeima dzube abi minaho torota biranatemi dzube abi
bosabosa ma abi mimi ma qetaqeta abi nokoi gamaqa noho quba ota ttutturateta.
54 Obetemi Peetoroi Dzesu ipitotoqi dzube abi minaho repa nakuta qeemaqi sogimoho
torota eepa agima oota.
55 Qate dzube abi bosabosa ma batabidza abi mimi nokoi gama Dzesuke teetare hiireqi
noho mee ma obera hiire qaaqi teqaha oho mee saridzara. 56 Oi abi samanei noke
qomaqoma hiireta, oohihe nokoho noo totohoi teqaha teenata tuumara.
57 Qesai qooroqi noo oberake hiireqi hiireta, Abi oi hee, 58 Ohongaho biiri erake abi
botoma gootoota oke ana namae ngausa eeteqake qupi tapariho nakuta paha biiri temu
gootakoi oonihe bamu abi gootoraiho isaki naataquiqi hiiremi nana nookata. 59 Oke hiireta
oonihe nokoho noo totoho teqaha teenata tuumara, baamu.
60 Oonita dzube abi mina noi bisa qaputa qooroqi Dzesuke qasa hiireta, Nokoi niiho
qomaqoma ikanomake hiirorai? Nii bamu oho noo ipi hiibaqu mae?
61 Hiiremi Dzesu nipanate noo ipi hiibaama naatemi dzube abi minai beedzae eete paha
noke qasa hiireta, Nii Kiristu, Ohonga agoagonomaho khatani, mae bamu? 62 Hiiremi
Dzesui hee, Oore, anai oni. Ma anai Abiho Isaki ooqi Ohonga beedzaenomaho samaqata
qooro qaaqake qusuho peretabita baahumi nike moorakoi.
63 Hiiremi dzube abi minai sasa nomeke qohate hiireta, Oionita naane quba qesai paha
noho qomaqoma ipibire hiibaqu? 64 Oi noi ao nomae oberama hee, Anai Ohongama sama
teena oniqi hiiremi napa gama nooke. Oonita nike noke ikanomaniqi hiibaqu?

Hiiremi nokoi gama qarutoqi hee, Noi baataquho pobi ooniqi hiireta. 65 Hiireqi, qesai
noho irita ekepusa eeteqi nese ma penga nohoke sengibete noke buribaroke teeteqi
hiireta, Apei niike teete? Hiiba! Hiiremi sogimo nokoi noke dzeima tuusuqi boto sepeiteqi
noke teeteta.

PEETOROI DZESU RARAKU BIIDZAAMA NAATETA
(Mat 26:69-75; Ruk 22:56-62; Dzoh 18:15-18, 25-27)

66 Qate Peetoroi qoo repa nakuta eepa agihimi dzube abi minaho kokora paimanehota
teei baaqi, 67 Peetoroke moo qeraqera eete hiireta, Nii paha Dzesu Nadzaretteho nenama
nipe oori.
68 Hiimi noi bai hiireta, Nii hiireke ana ruume. Anai oho khoukhau oni. Hiireqi noi repa
oke qaateqi tta eete paata tuumata.
69 Tuumami nee noo hiireta. Obete kokora atapa noi paha Peetoroke moohiqi abi ota
qoorota nokoke hee, Meeke abirai nokoho nenani. 70 Hiimi Peetoroi paha bai hiireta.
Oonihe gattiqi ipita abi oona qooro oota nokoi paha Peetoroke pobi hiireta, Meenipamu
nii Garirea habaho nenanita nii nokoho nenani.
71 Hiiremi Peetoro tatanga naateqi erake hiireta, Abiqahe, nike hiiroraike ana ruumeni-
pamu. Oke ana Ohongaho pengata hiibita qaata.
72 Hiimi, nee ungapa noo hiiremi qupi eseri naatemi Peetoro erake qupadzomata, Idze,
Dzesu anake hee, Nee ungapa qupi eserike noo hiibaamake nii ao qupi taparike anake
raraku biidzaama naatakoiqi hiire. Oke qupadzomaqi Peetoro ao tti ma ttiroba minake
eeteta.

15

NOKO PIRATOHO PENGATA DZESUKE QOMA DZUBOBIROTA
(Mat 24:1-2, 11-14; Ruk 23:1-5; Dzoh 18:28-38)

1 Iihai mootomi dzube abi bosabosa ma abi mimi ma ta mootota. 2 Mootomi Piratoi noke
qasa hiireta, Nii Dzuta abiho abi qibani, mae bamu? Hiiremi noi hee, Nii hiire, oioni!
3 Hiiremi dzube abi bosabosa nokoi quba samaneho quba Dzesu qoma dzubobirota.
4 Qoma dzubobiromi Pirata paha noke qasa hiireta, Nii moomi quba samaneho quba nokoi
niike qomaqoma hiiremi nii bamu oho noo ipi hiibaqu? 5 Hiiremi Dzesui nipanatemi
Piratoi qupa ororo eeteta.

PIRATOI DZESUKE HAPAHAPANAITAREIQI HIIRETA
(Mat 27:15-26; Ruk 23:13-25; Dzoh 18:39–19:16)

6 Obete Ingona dzuma mina oho bodzata abi samane baaqi Piratoi sutasuta abi saqo-
bareiqi hiiremi noi saninoke teeke saqoro qaata.
7 Qate hu ma koridza biranatemi taanga abi qesai abike teete kebaiteta nokoke sutasuta
nagata mooto oomi abi tee, dzapa noho Baraba, noi nokoma gama oota. 8 Oomi abi tupui
Piratoho toro peiteqi hee, Nii sutasuta abi saqororaiho isakita paha eetaqu maeiqi hiireta.
9-10 Qate dzube abi bosabosa nokoi Dzesuke bisi naateqi geema mootomi oke Pirato
moo qupadzomaqi noorake hiireta, Nike dza eetemi ana isanate Dzuta abi nikeho abi
qibarake nikeho quba saqobaqu mae? 11 Hiiremi dzube abi bosabosai abi tupu oke kosikosi
eetemi nokoi hee, Pirato nii Dzesuke saqobainohe noho habara Barabake nanaho quba
saqobareiqi hiireta.
12 Hiiremi Pirato paha nokoke pobi hiireta, Nike abirake Dzuta abiho abi qibaniqi hiirorai
noke anai quba apeke eetemi nikehota isanataqu? 13 Hiiremi nokoi qarutoqi hiireta, Noke
hapahapanaitare.
14 Hiiremi Pirato nokoke qasa hiireta, Naane quba? Baura qanga apeke noi eetemi
nike oke hiire? Hiiremi abi tupu dzaubama qarutoqi paha hiireta, Noke meenipamuke
hapahapanaitare! 15 Hiiremi Pirato abi tupu oke hasu hiibareiqi Barabake nokoho quba
saqorota. Oonihe noi hiiremi qaa abi Dzesuke gabeho biiroramuti qaatemi Pirato hee,
Noke isanate hapahapanaitareiqi hiireta.

QAA ABI DZESUKE QEPUQEPU EETE SOSORIDZO HIIRETA
(Mat 27:27-31; Dzoh 19:2-3)

16 Ma qaa abi nokoi Dzesuke aima tuumaqi qaa guhu Paraetoriota biranateqi qaa abi
minaraho kira hiiremi ttutturateta. 17 Ttutturateqi, noko qepuqeputa sasa hihihinoma
aima noke dzaaroqi guupake papara suutoqi oke qiba nohota dzaamotota.
18 Dzaamotoqi noko ttaroke Dzesuho qaki eete hiire ta, Dzoobe dzoobe, nii Dzuta abiho
abi qibani! 19 Hiireqi nokoi qiba nohoke saaro sumuma teeteqi noho irita ekepusa eete
noho toro pomai kotoro gaipori kootorota.

[20] Oonita noko oonomake noke sosoridzo hiiroramuti qaateqi sasa hihihinoma oke kuimaqi ttoba ma sasa nohoke eeteqi, Dzesu hapahapanaitare hiireqi noke dzeima sasata biranateta.

NOKO DZESUKE ABI QANGA ESERIMA HAPAHAPANAITETA
(Mat 27:32-44; Ruk 23:26-43; Dzoh 19:17-27)

[21] Noko biranate tuumatahe Dzesui hapahapa bittake eetemi Arekhatarou ma Roupouho mai Siimo noi nagapa Kureneoho nena noi teteta tuusumi nokoi abi oke qaanate hiiremi noi Dzesuho hapahapa aima tuumata.
[22] Ma noko Dzesuke dzeima Gorigotta teka (oi qiba gotta teka) ota noko biranateta. [23] Biranateqi noko bai obake too bairaho isakima sareteqi oke noke moitetahe noi te muunara.
[24-25] Oonita nokoi Dzesu ota hapahapanaiteta. Qate qaa abi nokoi Dzesuho ttoba ma barehota quba apeke nokome quba aimarota? Oke hiireqi noko baabe biireqi oke gama pattabeteta. Obete noko noke hapahapanaiteta oho bodzai naini kiroko. [26] Ma noko qomaqoma nohoke ee sabinata qeeteta oi hee, DZUTAHO ABI QIBA ERANI.
[27] Nokoi guume abi eserike Dzesuma gama hapahapanaitemi teei Dzesuho pobita ootani temui mage nohota oota. [28] (Oi teeho bahe sinabidza agobanipamuta Dzeseai qeeteta oi hee, Noko noke ritarita abima ooraquho isakita moototaiqi qeetemi oi ooqata meenoma naateta.)
[29] Qate abi tuuma ma baaba eesuqi noko Dzesuke too neinei eete qiba baqebeteqi hiireta, Anh! Nii biiri ngausa eeteqi qupi tapariho nakuta oke paha gootaqu mae? [30] Oonita nii isanate sama niimeke ingonaiteqa ao hapahapata gaibare.
[31] Hiiremi oho qesa dzube abi bosabosa ma qetaqeta abima nokoi qesa noo hiireqi noho qepuqepu eete hiireta, Hee, Abi qesake noi ingonaite baaqoraihe, sama nomeke ingonaitare oke noi ikanoma hou eete? [32] Idze, noi Kiristu, Isirae abiho abi qiba ooniqi hiiroraita nomae poiqake hapahapata quratemake napai oke moo hiisi eetare.
Hiiremi abi noma hapahapanaiteta nopoi oho qesa noke too neinei eeteta.

DZESUI BAATETAHO NOO
(Mat 27:45-56; Ruk 23:44-49; Dzoh 19:28-30)

[33] Eetemi ete bisata ttoka ma haba sautoqi, qupi mina sooromi tiri kirokota uhubata. [34] Bodza ota Dzesui dzaubama sokateqi hee, Eroi Eroi rama sabattani oiqi totoho nometa hiiremi oho khooba erani. Ohonga, Ohonga name, nii ikanomake eeteqi anake gaubire ooiqi hiireta.
[35] Hiiremi qesai ota qooro nookaqi hiireta. Nooka. Noi Eriaho kira hiire. [36] Hiimi teei hee, Papata! Napai moomi Eria baaqi noke aima qurataqu mae bamu? Oiqi hiireqi noi hairiama besa bidzaga teeke aima oba too bairanomata suqobire saarota soramu biireqi oho obake Dzesu moiteta.
[37] Oonihe, Dzesu sokata minake eete baateta. [38] Baatemi biiriho ttoba hahari bisa qapuna qaata oi pei neta qohaba papatemi abi nakuke moota.
[39] Paha qaa pobipobi abi noi qooro ooqi Dzesuke dzaga boboto quba samane mooqomi noi oonomake baatemi noi hee, Meeke abirai Ohongaho khata ooniqi hiireta.
[40-41] Paha paimane qesai sererahuke qooroqi quba oke gama mooqota. Oi Maria nagapa Magataraho nena ma, Dzakopo gattiqa ma Dzosepeho pai Maria ma Sarome ikaqi Garirea habata Dzesuke iiha qaaqi kokora nohoke eete qaata ma paimane samane ikanei Dzesuma Dzerusaremuta baata paimane nokoi oke gama mooqota.

NOKOI DZESUHO KEBA OMA NAGATA MOOTOTA
(Mat 27:57-61; Ruk 23:50-55; Dzoh 19:38-42)

[42] Obetemi sure mootomi iihai dzumaho roiroi bodza oomi, [43] Dzosepe nagapa Arimatteaho nena (noi paha sinasina maimaneho nena ooqi Ohongaho pobi biranatarotaho beebe eete qaata) abi oi baaqi qupa too teeteqi Piratoho toro biranate Dzesuho keba quba qasa hiireta.
[44] Hiiremi Dzesu ango hairiamake baatetaho pobi nookaqi Pirato sahatete qaa pobipobi abiho kira hiireqi hee, [45] Dzesu ango baate maeiqi hiiremi, oho pobike qaa pobipobi abi noke pobi hiiremi Piratoi hee, Keba nohoke Dzosepe moitareiqi hiireta.

46 Hiiremi Dzosepe ttoba qidza khabanoma oho ttuma eete oke aimaqi Dzesuho keba
hapahapata ai qurateta. Ai qurateqi noi oke ttobama qegoroqi oma ma tapata keba naga
usaqeke kaibetetaho nakuta keba nohoke mooto oma sarara teeke ai burisi eete keba naga
pati pui siireta.
47 Qate nokoi Dzesuho keba mootota tekake Maria Magataraho nena ma Maria Dzoseho
pai nopoi moota.

16

DZESU QORIDZEMI ANGERO TEEI PAIMANE POBI HIIRETA
(Mat 28:1-8; Ruk 24:1-12; Dzoh 20:1-10)

1 Qate dzuma mina oi bamu naatemi, Maria Magatara nena ma Maria Dzakopoho pai ma
Sarome nokoi Dzesuho keba bibi suraitare hiireqi bibi ura moromoronoma teeho ttuma
eete aimaqi, 2 baura bodzaho samasamata nokoi saunabanipamuta tuumata.
3 Tuumami ete gagabero kukubiremi nokoi keba nagata biranatake boohiqi qesa po-
bipobi hiireqi hee, Apei napaho quba keba naga patiho oma oke burisi eetemi papataqu?
4 Hiiqi noko moomi oma minanipamu oke apei ao burisi eetemi papate ooto? 5 Oonihe
nokoi keba naga ota dzuubaqi moomi abi khata sasa khabanoma dzaabanoma noi teka
pobiqata habese oomi nokoi roqobeta minanipamuke eeteta.
6 Eetemi noi noko pobi hiireta, Etoqa roqobetaino. Oi Dzesu Nadzaretteho nenake noko
hapahapanaitemi nike keba nohoho qirike eesubi, meeke? Oonihe noi meeqoriho tekake
nike moohimi no teqaha erata ooraidzara. Noi aoke qoridze papate. 7 Oonita nike tuumaqi
eraho pobike Peetoro ma tumakhameto qesa Dzesuhoke pobi hiireqi hee, Dzesui ango
nikeho bosa qooroqi Garirea habata tuusubiqi hiibare. Oonita Dzesui bosata nike pobi
hiiretaho isakita nike ota noke meeke moorakoi.
8 Hiiremi paimane sahateta minanipamuke eeteqi keba nagake qaateqi atti tuumami
attiuboubo nokoke suqobiremi noko teqaha noo oke abike pobi hiibara, baamu.

MARIA MAGATARA NENAI BOSA DZESUHO MEE MOOTA
(Dzoh 20:11-18)

9 Dzuma oi bamu naatemi oho iihai saunabanipamuta Dzesui baata neta qoridzeqi Maria
Magattara nenaho torota bosa biranateta. (Oi bosata noho irita songena sebeni oomi
Dzesui nokoke iihata, atapa oioni.)
10-11 Qate qesai qupi samane Dzesuho torona qaata nokoi tti ma ttaka eetomi, Maria noi
tuumaqi oho pobi nokoke pobi hiireqi hee, Dzesui ao eehaha naate ooraimi anai noke
moori, ooiqi hiiremi noko oho pobi tomama nookatahe hou eeteta.

DZESU PAHA TUMAKHAMETO ESERIHO TORO BIRANATETA
(Ruk 24:13-35)

12 Ipita nokohota eseri nopoi qeba neta qooro tuusumi Dzesui mainaho birabirata
nopoho toro biranatemi moota. 13 Moohimi noi nopoke qaatemi nopoi burisi eete tuumaqi
oho pobike noko gama pobi hiiretanihe, noke paha nopoho noo nookaama naateta.

DZESU TUMAKHAMETO MOO NOKOKE QARU ABI ISAKINOMAITETA
(Mat 28:16-20; Ruk 24:36-49; Dzoh 20:19-23)

14 Qate Dzesui qoridzemi abi ma paimane noke mooqi tumakhameto qesake pobi hiiremi
noko noo nookaama naate ooqi bodza teeta tumakhameto 11 nokoi patta muunomi Dzesui
nokoho toro biranateta. Biranateqi noi kheukhau ma qupa tatanga nokohoho quba
nokoke tete hiimotota.
15 Qate baurahoke noi noko pobi hiireta, Nike ttoka ma haba samaneho abi nokoho
torota tuumaqa Ohongaho boto biidza minara nokoke sinabidza erake pobi hiire sobasoba
saridzaqu nokoke Ohongai ingonaitakoi. 16 Qate apenei nooka hisi eetaama naataqu
nokoke Ohongai hee, Baate bamu naataquho pobiniqi hiibakoi.
17 Obete qesai nooka hiisi eetemake Ohongai baura nokohoke mumure erama mee
hiibakoi: Oi noko songenake iihakoi, ma noo agiagita hiibakoi. 18 Qate nokoi dzootatake
aimaqu, mae quba baatanomake muunaqu oi baamu nokoke sesero eetaqu. Oonihe nokoi
boto nokome khetedzanomaho irita mootomi qidzanatakoi. Oiqi Dzesui hiireta.

DZESU SOOPARAI NOKOKE QAATE MAIHO TORO PEITETA
(Ruk 24:50-53; Apo 1:9-11)

[19] Hiire qaateqi Dzesu Sooparai qusuta peite Ohongaho sama pobiqata qoorota. [20] Qooro oomi qesa ma nokoi biranateqi haba samaneta tuumaqi ota abi sinabidza oke hiire paanaite qaata. Oonihe tuumaqi noko baura eetemi Soopara noi oho mumurema baura nokohoke mee hiire qaata.

(PAHA NOO SUHE AGOBA TEE)

(Qate paimane nokoi tuumaqi Peetoro ma qesamane noho nokoho toro isere mootoqi nokomae noo nookata oke nokoi hiire paanaite soubireta. Ipita Dzesu nomae abike ing-onaitaquho noo ma qaraqara tatangaho noo oke tumakhameto nomeho botota mootomi nokoi abi totaqi ma totaqi gama pobi hiire soubireta.)

RUKAHO ISERE QIDZA

Ttotta Ruka qeeteta
Tii 69 ooni kaqa
Ttoroa Nagapani mae
Tteopiro Abi Mina
Toroasi Nagapani mae

PASARA MAPOHO NOO
(Apo 1:1-5)

1 O dzoobe Tteopiro:
Abi qesai ao samane naateqi eeho aimaqi Dzesuho noo samane biranate soubireta oho
isereke nokoi qeetemi oorai. 2 Oi noo biranatota ooqata apenei nese nokomema Dzesuma
gama moo qaata nokoi oho isere mootomi qeetorai. 3 Ana poma oke nookami bagenoma
naatemi paha naamae noo oho khooba korabete nookaqi ttarita qeeteqi abi mina niiho
quba oho isere qeetorai. 4 Kiristuho pobi oke nii ao tomama nookoraihe ana gee erake
dzoobiremake nii oke toronaiteqi moohimi niiho qupata meenoma naataridzoni.

ANGEROI DZOHANE BIRANATAROTAHO NOO PAANAITETA

5 Oionita Herotei Dzutea habaho qiba naate qaataho bodzata dzube abi tee, dzapa noho
Dzakharia, noi Abiaho gemu oho nenani. Ata nohoi oho qesa Aaro, dzube abiho nenanita
dzapa noho Erisabe. 6 Nopoi Ohongaho pengata rike ma pobiho isakita Sooparaho hu
nooho gigi ma goha samaneke qusubaite qaami nopoke iiga hiibaquho tete oorara.
7 Oonihe Erisabe qumai qaami khameto nopohoi biranataamake qaami nopo tasu naateta.
8 Qate dzube abiho ttarike qusubaite qaami Dzakharia noomae qaheuba biirita peite
dzube abiho isakita Ohongaho pengata baura oke eetarotaho bodza naateta. 9 Oi
Sooparaho biirita isaki ura moromoronomake qeebaquho bodza oio dzube abiho pomata
quba ttarinoma kekeni. 10-11 Oonita Dzakharia oho bodzata biirita dzuubaqi isaki ura
moromoronomake qeeremi abi samanei sasata qooro pupu hiiromi Sooparaho angero teei
isaki ura moromoronomaho qohare oho pobi neta biranate qoorota. 12 Noke Dzakharia
moo roqobeteqi oho atti minake eeteta.
13 Oonihe angeroi noke erake pobi hiireta, Bamu, eto atti eetaino. Dzakharia, nii pupu
hiire qaabi oho nooke Ohongai nookami ooraita ata niiho Erisabe noi niiho khata teeke
dzoomakoi. Dzoomamake nii noho dzapake Dzohane hiibare. 14 Oke eetemi niiho qupa
qidzanatemi nii oho qaki naatemi abi paha samane nookami khataho isaki bagenoma
naatakoi.
15 Oi teeho quba bahe Sooparaho neseta khata oi abi mina naatakoi. Oi paiho asi neta
Qaheuba Sumasai noke raraku biire qaarakoita noi eetoqa bai oba ma oba tatangake
hesataino. 16 Noi Isirae abi samaneke burisi eetemi nokoi Ohonga nokometa atimakoi.
17 Eria sumasaho beedzaeta baura eete qaataho isakita Dzohanei biranateqi Soopara
napahoi nome quba abi tupu teeke mai eetaridzoho naru agoba hiireta oke Dzohanei
roibetareiqi qeemakoi. Qeemaqa hiiremi oionita abi mina ma adza nokoi gama basesa
nokome qaasuhiqa rike ma pobiho nokanoka saridze qesa hongasidzakoi.
18 Oke angeroi hiiremi Dzakharia angero oke hee, Maqa, ata ma naka ao tasu naate
ooraita nii hiibi noo oi meeni mae? Oke ana ikanomake eete qupadzomaqu?
19 Hiiremi angero noi hee, Anai ape bahe Gabiriai Ohongaho pengata qoororai. Oionita
noi hiiremi anai baaqi oho noo ao nii pobi hiire. 20 Oonihe nii naho noo nookaama naateho
qubake nii ao potutu naate qaamake khata dzoomaquho noo erana hiire oi meenoma
naatemake nii paha noonoma naatakoi. Oiqi hiireqi qaateta.
21 Oonita abi biiriho sasana oota nokoi Dzakhariaho beebe eetomi bodza kharanatemi
noko hou eeteta. 22 Eetemi noi biranateqi nokoke agoago hiibarotanihe bitta eeteqi botoma
qaseqase eetemi nokoi hee, Oo Noi biirita bakuho isakike moori ooniqi hiireta. 23 Oonita
Dzakharia noi tuhotuho baura nome kebanoke eete soubireqi burisi eete Nagapa tuumata.

24 Qateqa bodza ota Erisabe noi apu naate qura eeteqi dzasidza paipu oho isakita sama
nome dzukuro qaaqi eraiqi hiirota. 25 Idze, abi nokoi quma nahoho ngiingi ma baaba eete
qaabi oke Sooparai ai siginaiteqi quba bagenoma erake naho quba paanaisubi.

ANGERO NOI MARIAKE DZESUI BIRANATAROTAHO NARU HIIRETA

26 Qate dzasidza sikisi naatemi Ohongai Angero Gabiria dzoobiremi noi Garirea habaho
nagapa Nadzerette ota biranateta. 27 Oi ota atapa somoro usaqe, dzapa noho Maria noi
Dzosepeho ata pobi oota. Qate Dzosepe noi Tabitiho gemu oho abi. Oonita Gabiria noi
atapa oho toro biranateta. 28 Biranateqi noi hee, Dzoobe mina, qeseba atapa, Sooparai ao
niima nipemae oorai.
29 Oiqi hiiremi nookaqi roqobeteta. Noi hee, Noo eranomake hiire oho tete ikanoma?
30 Hiiremi angeroi noke hee, Maria, Ohongai niiho nookami bagenomanita nii etoqa
attike eetaino, bamu. 31 Oonita nookao, nii qura eete khata dzoomakoi oonihe noho
dzapake Dzesu, oi Ingona Mai, oke hiibakoi. 32 Noho dzapai peitanipamuke eetemi nokoi
noke hee, Ohonga qusunanipamuho khataniqi hiibakoi. Oi Ohonga Sooparai hiiremi
noi Tabiti uumi nomeho poro qereta qoobakoi. 33 Ota qooroqa noi Dzakopoho eemane
khametoke soopara eetorakoi, oonihe poro qere nohoho isaki agoba qaaqa baamu bamu
naataqu.
34 Hiiremi Mariai angero erake pobi hiireta, Anai apu naataamake ooraita tete ikanomake
eete biranataqu?
35 Hiiremi oho ipike angeroi hee, Ohonganipamuho beedzae oi Qaheuba Sumasa nohoi
niiho irita qeemaqa niita takitotakoi. Oonita khata nii dzoomaqu noke hee, Qaheubana,
Ohongaho Khatanipamu ooniqi hiibakoi.
36 Noo oi keke bahe, Erisabe pai totaqi niihoi tasu naate oorai oonita abi noke qumaiqi
hiiroraihe noi ao dzasidza sikisiho isakita qura eete oorai. 37 Oi Ohongai noo tee ma teeke
hiireqa bamu bitta eetaqu.
38 Oke hiiremi Maria erake hiireta, Oionita nii hiiremi ooraiho isaki biranatare. Oi ana
aoke Soopara nameho tuhotuho atapa naate oorai. Hiimi angero papateta.

MARIA OGAMAQI ERISABE SARIDZEMI HASA HIIRETA

39 Oonita bodza eetemi Maria qoridze ao hairiamake Dzuteaho tora ma habata tuumata.
40 Tuumaqi noi Dzakhariaho nagata peiteqi Erisabe saridze dzoobe hiire kanabeteta.
41-42 Kanabohimi Erisabei Mariaho noo totoho nookahimi Dzohanei khata asita dzooto
kotoromi Qaheuba Sumasai Erisabe adzahahaitemi Erisabei sokateqi hee, Dzoobe mina!
Paimane minarahota nii bagenomani, oho qesa khata niiho asina oorai noio dzapanomani!
43 Oonita Soopara qidza nameho pai gotta niike ana moohimi ikanomake eete nii naho
torota baabe? 44 Nii nookao, nii ana dzoobe hiiremi naho tomata taasuhimi khata
naho asita oorai noi ao dzooto kotoroqi qakiqaki eete. 45 Oonita Sooparaho nooi niiho
torota biranateta noo oi meenoma naatakoita nii nookaqi ao hiisi eetetaho qubake nii
agoagonomani.

MARIA SUBESUBE HIIRETA
(1 Samue 2:1-10)

46 Oiqi hiiremi Mariai eraiqi hiireta, Uububuu! Naho qupa khatai Sooparaho hasa
hiire. 47 Ohonga ingona mai name, naho gisi niiho nookami subesubenomani. 48 Oi
teeho bahe tuhotuho atapa niiho anai qonotai ootanihe nii naho qupadzomami poiqa abi
minarai naho pobi erake nookaqi anake agoagonomaniqi hiirorakoi. 49 Oi abi moohimi
Beedzaeho Maikhatai quba bagenoma naho quba eetemi ooraita dzapa niihoi qaheubana
bagenomani!
50 Apene ma apenei niike ququimorai abi oohomaho dzasake nii eetorakoi. 51 Qate boto
tatanga niihoi ao abi sama qusubanomaho qupake rasikiitorakoi. 52 Abi bise ma baiseno-
make nii poro qereta hotou biireqi qupa gaibanomake oho tekata mootorainomani.
53 Meupunomake nii seebeta dzoobireqi abi habanaho iisuta quba qidza mooto peitorai.
54-55 Nii Abarahamu ma nanaho uimane neimane ma eemane khameto nokoho ma nanake
naru hiiretaho isakita Isirae abi niiho qaru eetorai, nokoma nanaho dzasa minake nii
eeteqi hoobirorai.

ERISABEI KHATA DZOHANEKE DZOOMATA

[56] Oonita dzasidza tapariho isakita Mariai Erisabema nopomae naga teenata oota. Qate
Erisabeho dzasidza ao naini naatemi oionita Maria burisi eete nagapa nome tuumata.
[57] Oi teeho bahe Erisabei khata dzoomarotaho bodza naatemi noi bosa khata dzoomami
tuumata.
[58] Oonita Erisabe ma Dzakhariaho dzuu koko ma qesamane nokohoi khata biranatetaho
pobi nookaqi ao ttutturateqi Erisabeke hoobire Sooparaho dzapa qiraiteqi hee, Dzoobe!
Eranomaho isakita Sooparaho qupa kokora biranatemi mooraiqi hiireta.
[59] Qate qupi qeth naatemi noko khatake sama koko geebanomaitare baata. Baaqi maiho
dzapa qusubaitare hiireqi khatake Dzakharia hiibare eeteta. [60] Oonihe pai bai hiireqi hee,
Baamu, noke Dzohane hiibakoi.
[61] Hiiremi nokoi paike hee, Qate niimaeho quni ma manita dzaapa oonomai
ooraidzaranita ikanoma? [62] Oiqi hiireqi mai dzapa apeke mootareiqi noke toone eeteta.
[63] Toone eetemi mai gee quba hiireqi ota qeeteta. Hee, dzapa nohoio Dzohane. Oke qeetemi
noko gama roqobeteta. [64] Roqobetemi Dzakhariaho too saqobami eteete ao adzahaha
naatemi noi Ohongaho hasa hiireta.
[65] Hiiremi Dzutea habaho tora totaqi ma totaqita abi nokoke rome biire qaata qeena ma
baana nokoi oho noo ma pobi gama hiire nooka pobitemi atti nokoke suqobireta. [66] Oi
apene oho noo nookata nokoi atti ququimaqi hee, Khata erai ikanoma naataqu? Hiireta
oi teeho bahe Sooparaho beedzae ao noho irita dzuubata.

DZAKHARIAI OHONGAHO SUBESUBE HIIRETA

[67] Qate Qaheuba Sumasai Dzohaneho mai Dzakharia noke raraku biiremi noi too abiho
isakita hiireqi hee, [68] Isirae abiho Ohonga Sooparai noko ma napaho bameke qupadzomaqi
napake iboho botota hiumake boobita napa noho hasa hiibare.
[69] Noi kokora abi nome Tabitiho gemuho neta ingona abi teeke saridze noke napaho quba
beedzae moitemi oorai. [70] Agobanipamuke Ohongai qaheuba too abi nomeho teteta naru
oke hiire baaorai.
[71] Oonita apene napaho ibo naate napake sesero eetorai nokoho botota noi napake
ingonaitakoi. [72] Oi noi uimane napaho ma nanake qaheuba noota qesa hongasiretake noi
qupadzomaqi oho baruna heena naatorai.
[73] Noi Abarahamu eebobo napahoho quba noo tatangama naru hiireta oho meeke noi
poiqa napa moitake boobi. [74-75] Noi napake ibo napahoho ekata saqohibi. Oho qubake napa
rike ma pobiho isakita qupi ma sau samaneke attiamake Ohongaho qaru eete qaarare.
[76] Qate khata niike oho qesa Ohonga qusunaho too abi ooniqi hiibakoi. Oi nii Sooparaho
bosa qooroqi tete nohoke biraitakoi. [77] Nii abike bapotopotomi nokoi kahosaho dza-
mudzamu saridzeqa ingona maiho gesina naatakoi.
[78-79] Oonita Ohongai baruna heena naatemi napai noho ete agimare eete. Oi qesama napai
khaa qupita habeseqi baataho utamoemoeta qaimi dzadza nohoi ao biranate hiiremi napai
keba ma dzapaho tete nohota qeehibi dzoobe! Oiqi Dzakharia hiireta.
[80] Oonita khata Dzohane noi bitoto qaami Sumasai noke beedzaenomaitemi noi ke-
banoke Isirae abiho bisata baura nome qere biidzakoiqi haba habanata hutingima qaata.

2

KHATA DZESUKE MARIA DZOOMATA
(Mat 1:18-25)

[1] Bodza oho neta Romaho Kaisa, dzapa noho Augusto, noi haba ma nagapa samanenipa-
muta noo dzoobireqi hee, Abi mina ma gattiqa oi iso keke dzapa nome ma nomeke ttarita
qeetemi oorareiqi hiireta. [2-3] Oonihe tete agiagi oi Kirinio noi Siria habaho kiape qaataho
bodzata baura oi biranateta. Biranatemi abi mutu ma khata ma gama dzapa nokome
ttarita qeetareiqi nagapa khooba nokometa tuumata.
[4-5] Oonita Dzosepeho ata dzomadzoma naasumi noi noke dzeimaqi nopoi Garirea habaho
nagapa Nadzarette qaate atomaqi Dzutea habaho nagapa Betterehemu ota biranateqi
dzapa nopome qeeteta.

[6-7] Oonihe nopoi ota ooqi khata qase dzoomata. Qase dzoomami aabe naga pui siire oomi nopoi hoo nagata qeemaqi pai ota eka bosa khata nome dzoomaqi ttobama qeegoroqi ota mootota.

ANGERO NOKO HOO SOOPARAKE QUPANOMAITETA

[8] Qate haba oho totaqita hoo sipisipiho soopara qesa qaata nokoi qupibake sipisipi tupu nokomeho bakena geemaqi oota. [9] Oomi Sooparaho angeroi nokoho torota biranatemi Sooparaho koina nokoke gama rome biireta. Rome biiremi nokoi atti minanipamuke eeteta.

[10] Eetemi angeroi noko pobi hiireta, Bamu, abi minaraho qubake ana noo qidza qakinomake nike pobi hiibare eetenita atti eetainohe toma tiite nookare. [11] Oi Tabitiho nagapa khooba erata nikeho quba ingonaho isaki teeke poiqa dzoomami oorai, dzapa nohoio Kiristu Sooparani. [12] Oonita nike qeehiqa hoo nagata moomi khata bittina teeke ttobama qegoro ota mootomi oorai oke nike mooqa oho mee qupadzomakoi.

[13] Oke hiihimi idze, qusuho qaa tupu minai angero oho totaqita paana naateqi garuruiqi hiireta, [14] Abi qesai ttokata Ohongaho qupa tooba eetorai nokoho qubake noi baruna heenata oke mee hiibi oonita dzapa pobi nohoke nike qaupuitare.

HOO SOOPARAI DZESU MOORARE TUUMATA

[15] Oiqi hiireqi angeroi qusuta dzaetemi hoo soopara nokoi qesa pobi hiireqi hee, Oionita Soopara napahoi napake quba biranate ooraiho pobi hiire oonita oke napamae moora quba ao qori Betterehemuta tuumare. [16] Hiireqi nokoi hairiamake qeemaqi Maria ma Dzosepe saridzeqi moohimi khata meenipamu hoo naga ota meeqota. [17] Oke mooqi khataho noo bosata nokoho torona biranateta oke noko ota paanaiteta.

[18] Paanaitemi khataho noo hoo sooparaho toota qurateta oke abi qesa nookaqi roqo-beteta. [19] Qate Maria noo ma quba ota biranateta oke qupadzomaqi iiha ma dzobidza nometa tani totota. [20] Oonita hoo sooparai burisi eeteqi noo nokoho torona biranatemi moo nookata oho quba nokoi Ohongaho hasama gegema hiire tuumata.

DZESUKE DZAPA MOITETA

[21] Qate qupi qeth naatemi bodza biranahimi Dzosepe ma kara nokoi khata oke sama koko gebanomaiteqi dzapa nohoke Dzesu hiireta, oi Maria khataho qura eetaamake oomi angeroi Dzesuho dzapa hiiretaho isaki oioni.

QAHEUBA ABI MA ATAPA NOPOI DZESU MOO QUPADZOMATA

[22] Ma Moseho noota paimane khata dzoomaqi qupi pootiho isakita atahe nagata ooraridzoho teteke mai ma pai qusubaitemi oho bodza bamu naatemi nopoi khata aimaqi noke Ohonga moitareiqi Dzerusaremuta tuumata. [23] Oi teeho bamuhe Sooparaho hu noota noorake qeetemi qaata, Eka bosa khatai biranahima noke Sooparaho quba qaheubudzare oke qeetemi oota. [24] Ma paha hu noo ota oi hee, Qusubibi eseri mae buqo eseri Ohonga moitare oiqi hiiretanita nopo qusubaiteqi biiri ota peiteta.

[25] Peitemi Dzerusaremuta abi rike ma pobi teei oota, dzapa noho Simeo. Qaheuba Sumasai noho qupata baura eetemi noi Isirae abi samane qidzanataridzoho beebe eete qaata. [26] Oi noi baataamake ooqa Ohonga Sooparaho Kiristuke bosa moorakoiqi Qaheuba Sumasa ao noke qupanomaitemi oota. [27] Oonita mai ma pai biirita peihimi Sumasai Simeoke dzeimami biirita oho qesa peiteta.

Oi mai ma pai khata nopomeke hu noo hiire qaataho isakinomaitareiqi qeemata. [28] Qeemami Simeo khatake amaki eeteqi Ohongaho hasa hiireqi eraiqi hiireta. [29] O dzoobe, Maikhata name. Niiho noo agobanita naho qupa ao qidzanatemi poiqa nii isanate kokora abi niime anake saqoromi hasu ma kebata baatare. [30] Oi teeho quba bahe nese namema ana ao ingonaho isaki niihoke moori. [31-32] Isaki oke nii abi minaraho pengata paanaisubi. Noi Isirae abiho dzapa pobi mina naateqa paha raaba abi gama baibudzaquho dzadza naatakoi. [33] Oonita noi khataho noo hiiremi mai ma pai gotta nohoi hasaqu eeteta.

[34-35] Hasaqu eetemi Simeoi noko gama agoago eeteqi khataho pai Maria pobi hiireta, Nii Nookare. Khata erai khepidzeho isaki naatemi oi paha niiho qupa kotoroqi suqobidzakoi. Oi abiho qupana oorai oi noho neta paana naatemi Isirae abi qesai noke peemaiteqi rubenga saridzakoinihe qesai nota atimaqi qidzanatakoi. Oiqi hiireta.

36 Hiimi paha atapa tasu teei ota oota, dzapa noho Aana. Noi Ohongaho too atapa, mai
nohoho dzapai Panua qate gemu nohoio Asere. 37 Atapa oi somoro nometa tii sebeniho
isakita apu naate qaami baatemi noi ttarumi qaami tii noho qetti po biranateta. 38 Oonita
noi Ohongaho biirita eteba ma qupibake hutingima Soopara tuuhoroqi pupu baura eete
qaaqi teqaha ota tta eetara, bamu! Oonita bodza ooqata keke noi Dzesu khataho neta
qeemaqi ao Ohonga dzoobe hiireqi qesai Dzerusaremuta ingonaho isaki saridzareiqi beebe
eetota noi nokoke khata oho noo ma pobi hiire hiireke qeemata.

DZOSEPE MA MARIA KHATAKE AIMAQI NADZARETTETA BIRANATETA

39 Qate mai ma pai nopoi Sooparaho hu nooke qusubaiteqi khataho kiridza qeere
soubireta. Soubireqi nokoi gama burisi eete nagapa tuumaqi Garireaho nagapa Nadzarette
ota biranateta.
40 Qate Dzesu khata bitoto kotanga naate nokanokaho pobi naatemi Ohongaho baruna
heena noho irita qaata.

DZESUI PORO KHATA NAATE QAHEUBA BIIRITA PEITETA

41 Ma mai ma pai nohoi ingona dzuma mina samaneke Dzerusaremuta tuuma qaata.
42 Qate khataho tii tuerebe naatemi nokoi dzuma mina oke qusubaiteqi noke dzeima
atomaqi Dzerusaremuta peiteta. 43 Oonita nopoi ota khatake dzuma mina oke gama
banaitomi qupi sebeni naatemi dzuma oi bamu naatemi nopoi burisi eete nagapa tuusuta.
Oonihe Dzesu khatai Dzerusaremuke qaatama naatemi mai ma pai ikanomake eete oho
ruume naate tuusuta? 44 Oi nopoi hee, Khatai qesama dzaira napamema baaoraiqi hiiremi
sure mootomi nopoi qesamanehota qiri mina eeteta. 45 Qiri eete saridzaama naateqi
burisi eete qiri eete tuumata. 46 Tuumaqi qupi tapariho nakuta qiri quba minake eetomi
khatai qaheuba biirita ooqi banaita mimiho tuputa habese ooqi qasa noo samaneke hiire
nookahimi nopoi saridzeta. 47 Oonihe qesa samane khataho noo nookata nokoi moohimi
noi nokanoka maikhataho isakita nokoho noo ipi hiire suqobireta.
48 Oke mai ma pai moo roqobeteqi pai gotta noke pobi hiireta. Khata name, nii ikaqi
hiireqi nakake sesero eetemi mai niihoma nakai qupa qanga eeteqi niiho qiri quba mina
eetoraimi nii era oorai. 49 Hiiremi noi nopoke hee, Naane quba nipe naho qiri eete. Mai
nameho qubatu dzooke ana mai eetaridzoke nipe ruumeni mae?
50 Hiiremi khataho nooke nopoi nooka hou eeteta. 51 Oonihe noi nopoho noo qusubaiteqi
nopoma tuumaqi nagapa Nadzarette biranateta. Qate pai gotta nohoi noo ma quba
oke gama ttarima qupata mootota. 52 Qate Dzesui bitotomi nokanoka nohoi minanatemi
Ohonga keke bahe abima gama noho nookami bagenoma naateta.

3

DZOHANE SOBASOBANAHO BAURA BIRANATETA
(Mat 3:1-12; Mar 1:2-8; Dzoh 1:19-28)

1 Qate Ohongaho nooi Dzohanehota biranateta oi bodza ape bahe Kaisa Tiberio noi ao tii
15 oho isakita Roma abiho abi qiba naate oomi Pottio Piratoi Dzuta abiho Kiape oota, ma
Herotei Garireaho Sooparai oota, ma noma noho Piripoi nagapa Itturea ma Ttakhonitoho
Sooparai oota, Risanioi paha nagapa Abireneho sooparai qaata. 2 Oi paha Anasi ma Kaipa
nopoi dzube abi mimi qaata bodza ota Ohongaho nooi haba habanata Dzakhariaho khata
Dzohane sobasobahota biranateta.
3 Biranatemi oionita noi ao Dzotani obaho neta qeemata. Oi abi qupa burisi eeteqi
kahosa dzamudzamu saridzarotaho sinabidzake noi ota hiiremi nokoi qusubaitemi noi
samaneke obama soorota.
4 Oi teeho isaki bamuhe too abi Dzeseai noorake qeeteta, Noo totoho teei haba habanata
baaqi qahurata hee, Sooparaho tete ao roibeteqi kosoramu nohoke gama paanaitare.
5 Tubosa poubosa oke gama gimutta eete idzoidzo naatemi ngerongaroke pobiteqa oma
huhuitemi saru naatare. 6 Oke eete abi minarai Ohonga ingonaitaquho isaki moorakoi.
Oiqi Dzeseai qeetemi Dzohanehota meenoma naateta.
7 Oonita abi quba mina Dzohaneho torota sabasoba saridza quba ttutturatemi noi abi
basesanoma qesake hee, Apei Dzohomaho ttari nena nikeke pobi hiiremi nike Ohongaho
purabake arabidzareiqi baoraidzo? 8 Oho quba nike etoqa hee, Bamu, nanaho mai

Abarahamu oqai ooniqi hiibaino oi Ohongai oma eranomahota nome quba khametoke
eehahaitaquho isaki ooraita nike ao qupa burisi eeteqi oho mee paanaitare. 9 Nookao, aoke
bose ee herake tupu teeteqi ee pareke dzootoqa eepata biidzake boobita qupadzomare.
10 Oke hiiremi abi nokoi noke hee, Oonita nanai ikanomake eetaqu? 11 Hiiremi noi erake
hiireta, Sasa eserinoma nikei isanate oho dzore ooraike teeke moitare ma patta iisunoma
nikei paha quba oho dzore nokoke isakinomaitare.
12 Noo oonomake hiiremi ttagetti apiapi nokoi oho qesa sobasoba saridzareiqi noke qasa
hiireta, Banaita, qate nanai? 13 Hiiremi noi hee, Oonita ttagettiho dzare hiiremi ooraike
eto nikeme quba minaitaino.
14 Oke hiiremi qaa abi paha qasa hiireta Qate nanai? Hiimi hee, Oore, ttuma nikemeke
nookami isanataridzoni. Etoqa abike qorobire nokohoke giimaqi nikemeke hee biidzaino.
15 Oonita Dzohane noi noo oonoma samaneke hiiremi abi noho nookami attinoma
naatemi noko iiha dzoobireqi hee, Abirai Kiristu baabaridzoho mee oni mae? 16 Hiiremi
Dzohane noko pobi hiireta, Eehe, obama keke ana abike soororai. Qate naho ipita teei
baahubi dzapa pobi nohoi nahoke riitanipamuke eete oorai oi oko sasa nohoho eka
suutaqu anai oho quba isanataamanita qupadzomare. 17 Abi oio quba apema nike soobaqu
bahe eepama, Qaheuba Sumasama soobakoi. Oonihe noi sarautanomanita biranateqi noi
gottara meeke isunomaiteqi sasake sarauto eepa tatangata biidzakoi.
18 Oke hiireqi Dzohanei abike sinasina hiireqi qogo ma saga samaneke hiireta.

HEROTEI DZOHANE QAANATEQI SUUTOTA
(Mat 14:3-4; Mar 6:17-18)

19 Ma paha Herote noi noma nome Piripoho ata Herotia noke karabete oomi Dzohane noi
Heroteho poma qanga qesa oke teenaiteqi oho niiqi hiireta. 20 Oke hiimi Herotei nookaqi
noke sutasuta nagata mootota.

DZOHANE DZESUKE SOOROTA
(Mat 3:13-17; Mar 1:9-11)

21 Oonihe Herotei Dzohaneke suutaamake oomi abi quba mina nokoi Dzohaneho torota
sobasoba saridzareiqi ttutturatemi Dzesu paha noomae baaqi noho torota sobasoba oke
saridzeta. 22 Saridze pupu hiimi qusu papatemi qusubibi quratoraiho qesake eete Qaheuba
Sumasai baaqi Dzesuho irita dzuubata. Dzuubami qusuta totoho teei biranateqi hee, O
qesebe khata name, ana niiho nookami bagenomani. Oiqi hiiremi nookata.

DZESUHO EEBOBO OHO TTARI
(Mat 1:1-17)

23 Qate Dzesuho tii bodza oi teutiho isaki naatemi quba oi biranateta. Oi noke abi qupa
nokomeho isakita hee, Noi Eriho eema, Dzosepeho khataniqi hiireta. 24 Qate Eriho mai ape
bahe Mattatti, qate noho mai Rebi oonini, noho mai Merikhi ooni, qate noho mai Dzanai
ma noho mai paha dzapa Dzosepe. 25 Qate noho mai Mattattia ooni, mai nohoi Amosi, ma
noho mai Nahumu, qate noho mai Hesiri, ma noho mai Nagai. 26 Qate noho mai Maata, ma
noho mai Mattattia, ma mai nohoi Semei, ma noho maio Dzosekhe, ma mai nohoi Dzota.
27 Qate Dzotaho mai Dzoana, noho mai Resa, qate mai nohoi Dzorobabe, qate mai nohoio
Sarattie ooni, qate mai noho Neri. 28 Oni Neriho mai Merikhi, qate mai nohoio Atti, ma mai
nohoio Kosamu, qate noho maio Erematamu, ma mai noho Ere. 29 Qate Ereho mai dzapa
noho paha Dzosuba ma noho mai Eriese, ma mai nohoi Dzorimu, qate mai nohoio Mattatta,
noio Rebiho khata.
30 Qate Rebiho mai Simeo, qate mai nohoio Dzuta, ma noho mai Dzosepe, ma mai nohoio
Dzonamu, qate noi Eriakimuho khata. 31 Qate Eriakimuho mai noi Merea, qate noho maio
Mena, ma mai nohoi Mattatta, mai nohoi Nattamu, ma mai nohoio Tabiti. 32 Qate Tabitiho
mai Dzese, qate noho maio Dzobette, ma mai noho Boasi, qate Boasiho mai Sara ma noho
mai Naasoni. 33 Qate noi Aminataho khatani, qate Atami noho mai, ma mai nohoio Arani,
qateqa noho mai Heseromu, ma mai nohoi Pare.
34 Pareho maio Dzuta. Qate Dzutaho maio Dzakopo, ma noho mai Isaka, noi Abara-
hamuho khata. Ma Tterai noho mai ooni, qate mai nohoio Nakho. 35 Qate noho mai Serugu,
ma mai nohoio Regu ma noho mai paha Perege qate noho mai Ebe ma mai noho Sera.
36 Qate Seraho mai Kaana, ma noho mai paha Arapakhata, ma mai nohoi Semu, qate noho
mai Noa, qate Noaho mai Ramekha. 37 Ma mai nohoi Mettusere, qate noho mai Enokha,

noio Dzarettiho khata, qate mai nohoi Maharere, ma mai nohoio Kaana. [38] Qate Kaanaho
mai Enosi, ma noho mai Seetti, mai nohoio Aatamu. Qate Aatamui apeho nena bahe
Ohongahoni.

4

DZESUI TORONA MINA SARIDZETA
(Mat 4:1-11; Mar 1:12-13)

[1-2] Oonita Dzesui Dzohaneke Dzotani obata qaatemi Ohongaho Sumasai noke qooro
teetemi Dzesui haba habanata biranatemi iibadzai qupi pootiho isakita noke toronaite
qaami noi teqaha patta oho bodzata muunara.
Oonihe oho bodza bamu naatemi noho ttidza horesa eeteta. [3] Horesa eetemi Iibadzai
noke hee, Nii Ohongaho khatai ooraiqako oionita oma erake teeke pobi hiiremi dzobad-
zoba naatare. [4] Hiiremi Dzesui erake hiireta, Oonihe qetaqeta teei hee, Abi patta keke
muunaquko oi bamu noho quba isanataqu oiqi hiireta.
[5] Oke hiiremi Iibadzai noke tora khara teeta dzeima peiteqi haba samane oota oke
hairiamake noke banaiteta. [6] Banaisuhiqi Iibadzai eraiqi hiireta. Oho pobike gama naho
botonaitemi ooraihe apeke moitaqu oke naamae. [7] Oonita nii naho torota hasama gegema
hiiremi oke ana ao niiho pobi hiibakoi. [8] Oke hiiremi Dzesu noke erake pobi hiireta, Qate
qetaqeta paha teei hee, Ohonga Soopara niimeho hasama gegema hiireqa noqaho qaruke
eetorareiqi hiirorai.
[9-11] Hiiremi noi paha Dzesuke dzeima Dzerusaremuta peiteqi pei Qaheuba Biiriho
ttittirata mootoqi hee, Paha noorake qeetemi ooraita nookare. Hee, Ohongai angero nome
pobi hiiremi eto niiho oko oma peemaitainoho qubake noko niike ingonaiteqi kharikhari
eete qurataridzoni. Oke qeetemi ooraita nii qupadzomaqi ao tukuba qurateqi moorare.
[12] Oonihe Dzesui noho noo ipi erake hiireta, Qate paha noorake hiiremi oorai, Nii etoqa
Ohonga Soopara niimeke toronaitaino. [13] Oiqi hiiremi torona gama bamu naatemi Iibadzai
isakiqata noke papateta.

DZESUI BAURA MINA NOMEKE SOHOROTA
(Mat 4:12-17; Mar 1:14-15)

[14] Oionita Dzesui burisi eete Sumasaho beedzaeta Garirea habata biranateta. Biranatemi
abi oho totaqina qaata nokoi noho pobi nooka soubireta. [15] Qate noi guhu qesaqesa
nokohota dzuubaqi nokoke tete banaite qaami noko gama susupu oho hasa hiireta.

NADZARETTE NAGAPA ABI DZESUKE BASESA EETETA
(Mat 13:53-58; Mar 6:1-6)

[16] Oonita noi nagapa khooba nome Nadzarette ota peiteqi dzumata poma nometa
sinabidza isaitareiqi qoorota. [17] Qooromi noko noke too abi Dzeseaho gee noke moitemi
noi takomaqi qetaqetaho tete erake saridzeta.
[18] Hee, Sooparaho Sumasai naho irita oorai oi teeho bahe noi anake ao poro qereno-
maiteqi hiiremi ana abi habanake isere qidza hiiremi meupu saridzakoi, sutasuta abike
saqobakoi, nese khabanomake nesenomaitakoi, qorobiremi ooraike ana qusubaitakoi. Oke
eeteqi ana Soopara napameho baruna heenaho bodza paanaitakoi.
[19] Ooqaho isakita Dzesui isaite qaasuhiqi gee saaroqi oke oho soopara moiteqi habeseta.
[20] Habesemi abi guhu oona oota nokoi gama roqobete noke rittabetota.
[21] Rittabetemi noi sohoroqi noko pobi hiireta, Sinabidza erana isaitemi toma nikehota
taate oi poiqanipamu meenoma naasubi. [22] Hiiremi noo bagenoma noho toota qurateta
oke noko gama nookatahe iiha dzoobireqi hee, Noi Dzosepeho khatanita noi ikanomake
eete oke hiire?
[23] Hiiremi noi nokoho ipi erake hiireta, Meenipamuke nike anake pobi hiireqa hee,
Nana nookami nii Kapanao nagapata baura bamenoma eeteta oho qesa nagapa khooba
niime erata nanaho quba eetare. Oiqi nike hiibakoihe ipita nike anake bisi naate totoho
eranomata ana pobi hiibakoi, Ttotta nii isanate sama niime qidzaitare oiqi nike hiibakoi.
[24] Hiireqi noi hee, oi teeho quba bahe too abiho nooke haba mainaho abi isanate
nookakoihe too abi teei nagapa khooba nometa hiiremi oho abi bamu qaupuitaqu oke ana
bamu nike ikobetaqu.

[25] Noo meenipamu erake ana nike pobi hiire nookare. Eriaho bodza agobata tii tapari ma
teeho totaqita quui taataama naatemi ttoka minata seebe ttidza makanomai qaami Eriaho
patta bamu naatemi ttarumi paimane samanei Isirae habata ooqi noke tuuhobarotahe
Ohongai noho pati qohatareiqi ttarumi nokeho teeta dzoobiremi qidzanatetani mae? [26] Oi
bamu, noi Isiraeho ttarumi paimane nikehoke potti biireqi Eriake raaba abiho ttarumi pai
qee Sittona habaho nagapa Sareta ota dzoobiremi tuumaqi qidzanateta.
[27] Ma paha too abi Eriaho bodza agobata Isiraeho abi pottomunoma samanei qaatanihe
nokohota Ohongai teqaha teeke qidzaitaranihe raaba abi Naema Siria habaho abi mina
noqake qidzaiteta, oonita nike khooba oke qupadzomare.
[28] Oke Dzesu hiiremi sinabidzaho guhuna oota nokoi nookami nokoho humamutu
biranateta. [29] Biranatemi nokoi ao qori noke nagapata hotou biireqi dzeima nagapa qeba
nenaho tora ma tapata noke teetareiqi dzoobidzarota. [30] Oonihe ikanomake eeteqi noi
nokoho bisata dzaake tuumata.

DZESUI KAPANAO NAGAPATA SONGENAKE HOTOU BIIRETA
(Mar 1:21-28)

[31] Oonita noi qurateqi Garirea ttuho nagapa Kapanaota biranate dzuma qesaqesaho
isakita abi nokoke banaitota. [32] Oonihe noho beedzae mainanita noi nokoke noo banaitemi
abi roqobeta minake eeteta.
[33] Qate sinabidza guhu nokohota abi songena ngiinginoma teei oota noi sokateqi eraiqi
hiireta. [34] Ae! Dzesu Nadzaretteho nena, nii baami songena nanai ikabetaqu? Nii
Ohongaho qaheubananike ana gesinanita nii ao nanake ngausa eetare baabe mae?
[35] Hiiremi Dzesui noke qamuni hiireqi hee, Too niime pati suutoqa abi oho neta tta
eetare. Hiiremi songena noi abi oke minaraho bisata ai biiretahe noke sesero eetaamake
ao biiranate tuumata. [36] Tuumami noko gama hasaqu eeteqi qesa pobipobi hiireta, Abirai
maikhataho isakita hiiremi songenai ao hairiamake biranate tuume! [37] Oio ikanoma? Noo
oke hiiremi oho pobi ao haba oke igabireta.

DZESUI PETOROHO MOTAMI QIDZAITETA
(Mat 8:14-15; Mar 1:29-31)

[38] Qate Dzesui baura oke eeteqi qoridze sinabidza guhu oke qaateqi Siimo Peetoroho
nagata peiteta. Qate Siimoho motami humamutu minake eete oomi nokoi oke Dzesu pobi
hiireta. [39] Pobi hiiremi noi noho irita baura eete humamutu oke qamuni hiiremi oi ao bamu
naateta. Bamu naatemi noi hairiamake qoridzeqi nokoke kokora eeteta.

DZESUI ABI HEMENOMA SAMANEKE QIDZAITETA
(Mat 8:16-17; Mar 1:32-34)

[40] Oonihe ete biidzaamake heme ma bamenoma samanenipamuke abi noho torota
dzeima baami noi boto nome nokoho irita mootoqi qidzaiteta. [41] Qidzaitemi songena
samane areare hiireqi hee, Ae, nii Ohongaho Khataniqi hiireta. Hiiremi noi moomi noko
ao hee, Kiristu oi ooniqi hiiremi noi nokoho noo tete siireqi qamuni hiireta.

DZESU HABA OGAMAQI SINABIDZA HIIRETA
(Mar 1:35-39)

[42] Qate iihai mootomi Dzesui nagapa oke qaateqi haba habana teeta tuumata. Tuumami
abi samane noho qiri eete saridzeqi hee, Eto nanake qaate tuumaino oiqi hiireta.
[43] Hiiremi noi hee, Oonihe anai nagapa qesa samaneta Ohongaho noo ma pobi hiire
soubidzareiqi noi anake dzoobiremi baatanita qaataquho tete bamu. [44] Oke hiireqi noi
tuumaqi Dzutea habaho sinabidza guhu samaneta dzuubaqi ota sinabidza hiire qaata.

5

DZESUI HIIREMI SEKANA SAMANEI PEETOROHO DZUPUTA AGOMATA
(Mat 4:18-22; Mar 1:16-20)

[1] Qate qupi teeta Dzesui Genesarette oba ttuho patisigita qooro sinabidza hiimi abi
nooka quba beedzae eete noke qahiqahi eeteta. [2] Qahiqahi eetemi noi moomi sisima eseri
oba samaqata suutomi oota. Oonihe oho khaa apiapi mainata tuumaqi dzupu nokome
akobohimi sisimai habanake oota. [3] Qate Siimoi sisima teeho maikhata oomi Dzesui

ota peiteqi Peetoroi oke gattiqa dzoobire qeemareiqi hiireta. Hiiremi qusubaitemi noi sisimata habese abike sererahuke sinabidza banaiteta.

4 Banaite qaaramuti qaateqi noi Siimoke hee, Sisima oke dzoobire qausuta biranate khaa quba dzupu mootare. 5 Hiiremi Siimoi hiireta, Bosa qobaqoba name, nanai qupi saubapota dzupu mooto qaimi teqahama naate. Oonihe niiho too quba ana paha isanate dzupu mootakoi.

6 Oke hiire moosohimi khaa samanenipamui agomaqi dzupuke uhutare eeteta. 7 Eetemi noko hairiamake qesamane nokome sisima temuna oota nokoke boto sabiri eetemi baaqi hoobire khaa aima sisimanaitemi idze! Sisima suqobidzare eeteta. 8 Eetemi Siimo Peetoro mooqi Dzesuho khooba qupadzomaqi oko toro nohota taateqi noke pobi hiireta, Maqa anai abi qanganita nii anake qaate papatare.

9 Oiqi hiireta oi teeho quba bahe khaa quba mina aimaqi nokoi gama pairuru eeteqi noi oke hiireta. 10 Oi Siimo keke bahe Dzebeteoho khameto Dzakopo ma Dzohane nopoi noma gama bauraho ttaiqanita Dzesui Siimo ma nokoke hee, Nike poike sohoroqi abi eehahaho apiapi naatorakoita eto atti eetaino oiqi hiireta. 11 Oonita nokoi sisima oke pobiteqi unaunata biranateqi baura oke gama pekha eeteqi Dzesuke iihata.

DZESUI ABI POTTOMUNOMA TEEKE QIDZAITEMI SAASARI NAATETA
(Mat 8:1-4; Mar 1:40-45)

12 Qate Dzesui nagapa teeta oomi abi pottomunoma teei noke mooqi gaipori kotoroqi dzauri hiireta, Soopara name, nii oho dza eete isanate anake qidzaitakoi.

13 Hiiremi noi boto dzoobire hesateqi noke pobi hiireta, Oore ana oho dza eete oonita ao qidzanatare. 14 Oke hiimi pottomu oi ao agimata. Agimami Dzesui hee, Eto abi teeqake oho pobi hiibainohe Mosei hu noota hiiretaho isakita nii tuuma sama niihoi qidzanate oho kiridzake nii biirita qeeremi ota khooba paana naatakoi.

15 Hiiremi noi tuumatanihe baura oho pobi oi ao haba gegebetemi abi quba mina Dzesuho noo nooka quba ma sama qidzanata quba noho torota ttutturateta. 16 Ttutturatemi oi noke suqobiremi noi seike haba habanata pupu hiibare tuumata.

DZESUI ABI SAROSARONOMA TEEKE QIDZAITETA
(Mat 9:1-8; Mar 2:1-12)

17 Qate bodza teeta Pariseo ma hu nooho maimane nokoi baaqi tuputa habese oomi Garirea habaho nagapa abi samane totaqi ma totaqita baami oho qesa Dzutea haba ma Dzerusaremu abi nokoi gama Dzesuho torota ttutturatemi noi nokoke tete banaitota.

18 Qate noho torota abike qidzaitaquho isaki meenipamu oota. Oke hiireqi qesai abi sarosaronoma teeke dzarima aima baaqi noke dzesuho dzagata mootareiqi qeemata. 19 Oonihe abi pui siire oomi bitta eeteqi noko naga heeho biriki gee takomaqi abi oke dzarimama gama dzoobire qurateqi Dzesuho dzagata mootota. 20 Mootomi Dzesu moomi abi nokoho ai tatauma oonomai oomi noi hiireta, Abiqa, kahosa niihoke ana ao dzamute.

21 Oke hiiremi Pariseo ma qetaqeta abi nokoi qesa gunugunu hiireqi hee, Ohonga teenai abiho kahosa dzamutaquho isaki oorai. Oonihe noo qaganoma erake hiire oi abi apeni?

22 Ooiqi hiimi Dzesu moohimi abi gunugunu hiiremi noi noko pobi hiireta, Nike naane quba iiha ma dzoobidza oonomake eetorai? 23 Anai abi erake hee, Niiho kahosa ao dzamute oiqi hiiremi nikehota bamenoma naate mae? Oonita anai hee, Abi nii qoridzeqa qooro tuumare oke hiiremi nikehota oho qesa bamenoma naataqu kaqa? 24 Oonihe Abiho Isaki anai maikhata ooraiqi ttokata kahosa dzamutaquho tete ooraike nikemae qupadzoma qubake ana poiqa nikeho pengata abi sarosaronoma noo oke hiibakoi. Hiireqi noi abi oke hee, Nii ao qoridze dzarima niimeke aima nagapa tuumare.

25 Oke hiimi noi hairiamake nokoho neseta qoridzeqi dzarima nome meeqota oke aima Ohongaho hasa hiireqi nagapa tuumata. 26 Tuumami noko hasaqu eetemi atti noko suqobiremi Ohongaho subesube hiireta. Nokoi hee, Idze, poike quba nese agiagike moori! Oiqi hiireta.

DZESUI MATTEOHO KIRA HIIRETA
(Mat 9:9-13; Mar 2:13-17)

[27] Qateqa ipita Dzesui teeta tuumaqi moomi ttagetti apiapi tee, dzapa noho Rebi (Matteo)
noi oho qohareta habese oomi noi noke hee, Baa anake iihare. [28] Oke hiiremi noi qoridze
baura oke ao gaubireqi noke iihata.
[29] Iihaqi noi bodza mootoqi naga nometa Dzesuho quba patta ma kabira minanipamuke
mootoqi ttagetti apiapi qesa ma abi maina paina nokoi Rebima gama ota habese muunota.
[30] Muunomi Pariseo ma qetaqeta abi qesai Dzesuho tumakhameto nookami qan-
ganatemi hee, Nike ikaqi hiireqi ttagetti apiapi ma kahosa oonomaho abima gama oba
ma patta muuhibi? [31] Hiiremi Dzesui nokoho noo ipi hiireta, Ttottaho quba hiirorai oi
sama rikerikenoma bahe khettedzanomai hiirorai. [32] Oonita anai abi rike ma pobike bahe
kahosanomake qupa burisi eetare hiire baaqorai.

DZESUI POMA USAQE NOMEKE PAANAITETA
(Mat 9:14-17; Mar 2:18-22)

[33] Hiiremi nokoi noke hee, Dzohane sobasobaho mai noi hiiremi noho tumakhametoi
bodza samaneke hutingi naate pupu baura eetorai ma teena oke paha Pariseo ma nanaho
tumakhameto eetorai. [34] Qate tumakhameto niihoi tete oke ruume naateqi oba ma pattaho
qausunomani.
Hiiremi Dzesui nokoke pobi hiireta, Nookao, Abi teei ata teeke naasuhimi abi oho
qesamane nokoi qidzoke hutingi naataqu. [35] Qate meenipamuke ipita apu oke nokoho
bisata karabetemake bodza ota nokoi hutingiho tete gesina naatakoi. Oiqi hiireqi noi ipita
baatarotaho qahurake hiireta.
[36] Ma noi tete agoba ma usaqeho qahura noo teeke nokoho quba hiireta. Hee, Abi teei
sasa nome usari eeteqa bamu ttoba koko usaqe teeke aima sasa qosana nometa hiboto
isanataqu. Oke eetaquko usaqe oi agobahoma qesa dzaira eetaama naatemi oho pui paha
mina naatakoi.
[37] Oho qesa abi teei bai oba usaqe korabeteqa bamu oke nuupu agobata uqumami
isanataqu. Ota uqumaquko bai oba oi qausu qohaba perebaqi nuupuma gama bamu
naatakoi. [38-39] Oi abi teei bai oba agobaho isakike gesina naate baaorai noi qidzoke
hairiamake tete usaqe oke muuna dza eetaqu, oi teeho bahe noi hee, Agobaio naho quba
isanatoraiqa hiibakoi. Oonihe bai oba usaqe ana hiire oke paha nuupu usaqeta uqumaquho
teteke qupadzomare. Oi nikeho poma agoba ma naho tete usaqeho qahuranita oho tete
biranatemake abima gama qidzanatakoi.

6

DZESUI DZUMA MA BODZA MINARAHO MAIKHATA KEKE
(Mat 12:1-8; Mar 2:23-28)

[1] Dzuma teeta Dzesuma nokoi uiti dzoo bisata tuusuhiqi tumakhameto nokoi mee qesa
oke rumuto botoma kurutete muunota. [2] Muunomi Pariseo qesai oke moohimi nokohota
qanganatemi nokoi hee, Baura oonomake dzumata eetaqui qaganomanita oke naane quba
eete?
[3] Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Eehe, Tabiti qesamane nomema nokoho ttidza saa
eetemi noi eetetake nike te isaite qupadzomoraidzarani kaqa. [4] Oi noi Ohongaho parai
nagata peiteqi dzobadzoba Ohongaho dzagata mooto qaata oke abike qaga hiire qaami
dzube abi keke oke muuna qaatanihe Tabiti patta qaganoma oke aima muunaqi paha
qesamane nome moitemi muunata. [5] Hiireqi Dzesu nokoke hee, Oonita ana naamae Abiho
Isaki ooraiqi oho qesa dzumaho maikhatanita noo oke qaato.

DZUMATA DZESUI ABI BOTO ATIMANOMAKE QIDZAITETA
(Mat 12:9-14; Mar 3:1-6)

[6] Qate paha dzuma teeta Dzesui sinabidza guhuta peiteqi sohoroqi abi banaiteta.
Banaitemi abi boto atimanoma teei ota oota. [7] Oomi Pariseo ma qetaqeta abi nokoi hee,
Dzesui abi oke dzumarata qidzaitaquko noke noota mootakoiqi hiireqi noke nese taate
mooqota.
[8] Oonihe nokoho iiha ma dzoobizake noi ao qupadzomaqi abi boto atimanomake hee,
Nii qoridze bisa qaputa qoobare. [9] Oke hiimi noi qoro qoorota. Qooromi Dzesui nokoke

hee, Maqa, ana nikeke qasa noorake hiiremi nookare. Dzumata baura qidzake eeteqi abi
qidzaitaquho isaki oorai, eo quba qangake eete abike teetaqu?
10 Oke hiireqi nokoke asabiremi nokoi nooama naatemi noi abi oke hee, Boto niime
tataitare. Oke hiimi qusubaitemi botoi pobirateta. 11 Pobiratemi nokoho dzauba peitemi
noko qesa pobipobi hiireqi hee, Dzesuke ikanomake eetaqu oiqi hiireta.

ABI TUEREBE QARU ABI NAATAROTA NOKOKE DZESU ASATETA
(Mat 10:1-4; Mar 3:13-19)

12 Bodza oho neta Dzesui torota peitemi qupi sooromi noi Ohongaho torota pupu
hiire qaami iihai mootota. 13 Iihai mootomi noi tumakhametoho kira hiireqi nokohota
tuerebeke asateqi ipita nokoke paha Qaru Abi hiireta.
14 Dzapa nokohoi Siimo, apeke noi paha Peetoro hiireta, ma noma noho Attereo, ma
Dzakopo, ma Dzohane, ma Piripo, 15 ma Battoromeo, ma Matteo, ma Ttoma, ma Arapeoho
khata Dzakopo, ma Romake qirutomaquho dzaodzaonoma, dzapa noho paha Siimo,
ma Dzakopoho khata Dzuta, 16 ma Dzuta Khariotta nena apei Dzesuke geema mootota,
nokoqaho dzapake Dzesu hiireta.

DZESUI ABI SAMANENIPAMU HOOBIRE QAATA
(Mat 4:23-25)

17 Hiire qaateqi Dzesui hapata gaibaqi katata roroko biiremi tumakhameto qesa, ma paha
Dzerusaremu abi ma Dzutea abi ma besa neta Tiro ma Sitona nagapa abi, kitu minai baata.
18 Nokoi noho noo nooka quba baata ma qesai sama rikerike noho torota saridza quba
baata. Baami noi nokoho quba baura eeteta paha songenanomake qidzaiteta. 19 Oi abi
qidzaitaquho beedzae noho torota ttuunomai oomi abi samanenipamui noke qegoroqi
hesatare bedzabedza eetemi noi nokoke gama qidzaiteta.

DZESUI QUPA BAME MA TTIDZA QIDZAQIDZAHO KORIDZA BIIRETA
(Mat 5:1-12)

20 Obeteqi noi tumakhameto nome nese taate pobi hiireta,
Abi quba qesaho dzore, niikeho isaki bagenoma oi teeho bahe nikemae Ohonqaho pobi
mai eetakoi.
21 Qesa ma nikei poiqa ttidza saa eetorai nike iisunoma naatakoita eto tti ma sori
hiibaino.
Qesa ma nikei poiqa tti ma ttakake hiiroraihe ipita nike too inatakoita nike ao qupa too
teetare.
22 Qate qesa ma nikei Abiho Isaki anaho dzapata atimami abi qesai nikeho ibo eete dzapa
nikeho qanga hiireqa qore hiire iihami tuumakoi oonihe nikeho isaki bagenoma naatakoi.
23 Oke erake qupadzomare, too abike uimane neimanei oonoma eete qaataho qesa nikeke
eetakoihe oho quba ipi ma ari nikeme minanipamuke qusuta saridzakoita heme oonomai
biranahimake ao qaki ma naki eetare.
24 Oonihe meupu minanoma nikei ipi ma habara nikeme ao saridze qaate. Oonita iisu
minanoma nikeho isaki bamu naatemi idze, nikeho ttidza uhubakoi.
25 Qesa ma nikei poike qaki ma nakita ooraihe, dzasa! Nike ipita tti ma ttaka minanipamu
hiibakoi.
26 Qate qesa ma nikeho dzapake abi samane nookami bagenoma naatoraihe idzi! oi
quba attinomanipamu; uimane neimane oho qesa agobake too abi oberaho dzapa nookami
bagenoma naate qaatahe, qanganipamu!

IBO ABIKE KOKORA EETAQUHO TETEKE DZESU PAANAITETA
(Mat 5:38-48)

27 Qate ana noorake hiiremi nookare! Ibo nikemeho quba dzasa eetare. Nikeke bisi
naatorai nokoke kokora eetare. 28-29 Ma abi nike baru hiirorai nokoke noo qidza hiibare.
Noko nike qomoqoma hiiremi nokoho quba pupu hiibare. Teei nike ngibasa temuta
teetemi temuke paha bobotare.
Ma teei niiho sasa karabetaquko oionita eetoqa noke ttoba qaanataino. 30 Nikeho torota
quba teeho qasa hiiremi moitare. Moiteqa eto oho ipi quba hiibaino. 31 Nike dza eetemi
abi nokoi nikeke ikanoma eetaqu oho isakita nike paha nokoke eetare.

32 Qate qesai nikeho kokora eetemi nike oho ipike nokoqaho kokora eetaquko oho mee
kaqani? Bamu, oi ttoka abiho kokora isaki keneni. 33 Oi erake eete oorai. Teei niike kokora
eetemi oho habarake nii noke keke kokora eetaquko Ohongai oho quba niike dzoobe
hiibaqu mae? Bamu, oi raaba abiho teteni.
34 Ma abi teei niike quba moitemi niiho tinau noho torota ooraimi nii abi ooqake keke
quba moitemi noho tinau niiho torota ooraquko abi sinabidzaho sasana oorai noi oke
moohimi oi ikanomake eete noho dzebidzebi naataqu. Bamu oi pisinisi abi nokomae keke
qesa hoobiroraiho teteni.
35 Oho quba nike ibo nikemeho quba dzasa eete kokora eetemi nikeho torota quba
teeke tinauta aimare hiiremi eto oho iiha ma dzoobidza eetainohe oho tinau aimare.
Oke eetemi Ohongai oho ipi ma habara minamina nikehoke hiibakoi. Oi teeho bahe
dzoobe hiibaamaho abi ma abi basesanoma nokoho quba Ohongai ohonga naatoraita nike
oho tete suimami nikeke Ohongaho khametonipamu ooniqi hiibakoi. 36 Ohongai gimuba
hemenomanita nike oho qesa gimuba hemenoma naatare.

OORA MA QAARA NAPAME BATIBIDZAQUHO TETEKE DZESU BIRAITETA
(Mat 7:1-5)

37 Dzesui hee, Nikei abike qomaqoma hiibaama naatemi bamu nikeho qomaqoma
hiibaqu. Nikei qore ma geema hiibaama naatemi bamu nikeho qoro ma geema hiibaquhe
nike abiho kahosa qaatemi oho qesa nikehoke qaatakoi. 38 Nike baruna heenata moitemi
oho ipike nikeke hee ma heeta isakiamake moitemi una biidzakoi. Oi teeho bahe qupa
niimeho isakita moitemi oho isakita paha niike moitakoi.
39 Oke hiireqi Dzesu paha qahurata nokoke noorake pobi hiireta, Nese khabanomai nese
qupike teteta dzeimami ikanoma naataqu bahe nopo esese koseta taatakoi.
40 Hiireqi Dzesui paha hee, Banaita teei tumakhata nome tete banaitemi noi ao mai
nome qorobidzaquho tete ooraamanihe tumakhameto kebanoqake baura oke mai eete
soubireqake maiho isakita peitaqu kaqani.
41 Hiireqi noi qahurata hee, Niiho neseta pasenaho bittaku teei ooraimi ikanomake eete
nii oho ruume naate temu nimeho neseta miriququ mooqa aimaqu? 42 Bittaku oi niiho
neseta ooraimi nii oho ruumeke hee, Dzaira name nii qaatemi ana kahosaho miriququ
niiho nesena ooraike aimare, oke hiiremi isanataqu mae? Oonita quseripo niimeke
qaasuhiqake bosata pasenaho bittaku niimaeho neseta oorai oke hiumake eeteqa moo
isanatemi miriququ temu niimeho nesena ooraike nii aimami bamu ooqata obera naataqu.
Qahura oke qupadzomare!

BAURA QIDZAI MEE QIDZA GOOMAKOIQI DZESU HIIRETA
(Mat 7:17-20; 12:33-35)

43 Hiireqi Dzesui paha hee, Ee qidzai te mee qanga goomoraidzara oho qesa ee qangai
teqaha mee qidzake goomoraidzara. 44 Oi abi teei ee mee teeke moo qupadzomaqi ee oho
dzapa hiibakoi. Tukunita bamu kharuba aimaqu ma ttidzadzata oottoke saridzaama oke
qupadzomare.
45 Ma abi teeho qupana oorai oi ao too nohota biranatakoi. Oi abi qangaho qupata noo
hee eete oorai oi ao noho toota biranatakoi oho qesa abi qidzaho qupa iisuta meupu qidzai
oorai oi paha too nohota paana naatakoi oiqi hiireta.

NOO QUSUBA MA BASESAHO QAHURAKE DZESU HIIRETA
(Mat 7:21-27)

46 Dzesui paha erake hiireta, Nike isanate anake hee, Ohonga Sooparaniqi hiiroraihe
naamae hiirorai noo oke nike naane quba qusubaitaama naatorai? 47 Nookare, teei naho
torota baa noo nookaqi qusubaitorai noi quba apeho isaki oke ana poike nike banaitakoi.
48 Oi teei naga gootare hiireqi ttoka toqomaqi manoqo suunipamuta khoobake paanaite
ota sohoro simetti bittite oma mooto peite soubiremi tatanga naateta abi oi oho isaki
ooni. Oi quu taatemi oba sooroqi naga tatanga oke bitta minake eeteta oi teeho bahe naga
bageke eete goototaho isaki.
49 Qate teei naho noo tomama nooka arabirorai noi abi sepeke naga ttoka heeqata
gootomi oba sooro naga teetemi bamu naatetaho isaki. Oonihe abi oho rubenga
minanipamu, oke qupadzomare. Oiqi hiireta.

7

ROMAHO QAA POBIPOBIHO TUHOTUHOKE DZESU QIDZAITETA
(Mat 8:5-13)

1 Oonita Dzesui noo samane oke gama hiiremi abiho tomata taatemi noi qurateqi nagapa
Kapanaota tuumata.
2 Qate nagapa ota Romaho Qaa pobipobi teei oomi noho kokora abi bagenoma teei
batabata mina eete oota. 3 Oomi noi Dzesuho beedzae pobi nookaqi qeemaqi Dzuta abi
mimi qesa nokoho torota biranate Dzesuho quba qasa hiireta, Hee, Noi isanate hiiremi
naho kokora abi qidzanataquni mae? Tuuma noke qasa hiibare.
4 Hiiremi tuumaqi nokoi Dzesuho torota hee, Maqa, Abi dzapa pobinomanita isanate
baura oke noho quba eetaquni mae? 5 Oi noi Isirae abi napaho dza minake eeteqi aoke
napaho sinabidza guhu teeke gootomi oorai.
6 Hiiremi Dzesui nookaqi nokoma tuumata. Tuusuhimi naga oi sererahuke oomi Qaa
abi noi dzairamane dzoobireqi hee, Soopara name anai abi qanganita nii anaho nagata
peitaquho isaki bamu, eto sama niime sesero eete baabaino. 7-8 Oi ana naamae niiho
torota qeemaquho midza eete. Oonihe ana sogimo name teeke hee, Tuumareiqi hiiremi
tuumakoi. Ma paha teeke hee, Baabareiqi hiiremi noi baabakoi. Ma anai kokora abi
nameke hee, Erake eetare. Oke hiima ao eetakoi oonita oonoma noo hiibaquho geebai
paha niiho torota ooraike ana qupadzomami nii kharata oho nooqake hiiremi naho kokora
abi ao qidzanatakoi.
9 Oke hiiremi Dzesu nookaqi abi samane noma nokomae tuumota nokoho tomata noi Qaa
abi oho hasahasa hiireta, Idze, ai tatauma nohoi mina. Oonomaho isakike anai te Isirae abi
napameho bisata saridzara oke ana bamu nike ikobetaqu.
10 Hiireqi Dzesui kokora abi qidzanatarotaho noo hiiremi Qaa abiho qaru khameto nokoi
burisi eete nagata biranate moomi Qaaho kokora abi noi ao qidzanate oota.

DZESUI TTARUMI PAIHO KHATA TUKUTOMI EEHAHA NAATETA

11 Qate iihai mootomi Dzesui nagapa Naini ota tuusumi abi kitu mina nokoi noho
tumakhametoke gainene eete gama tuumata. 12 Oonita noi nagapa oke dzamoqaite
moohimi ttarumi paiho khata teena baate oomi noho kebake ai tuumaqi nagapa abi
samanema nokoi tti ma ttaka hiireqi tuumata.
13 Tuumami Dzesu Sooparai ttarumi paike mooqi dzasa eeteqi hee, Bamu, eto tti hiibaino.
14 Oke hiiqi noi qeemaqi parangi oke hesatemi abi aimota nokoi roroko biiremi noi erake
hiireta, Abi khata, niike ana hee, Qoridzare. 15 Hiiremi baatetai qoro habese noonoma
naasuhimi Dzesui noke paima oorareiqi hiireta.
16 Hiiremi nokoi gama atti minake eeteqi Ohongaho hasa hiireqi hee, O Ohonga, nii abi
nanaho toro ogama baaqi nanaho bisata too abi mina teeke upubiremi oorai, dzoobe!
17 Hiiremi oho noo ma pobi oi tuumaqi ao haba oho totaqi ma Dzutea haba qesa gama
gegebeteta.

DZOHANE SOBASOBA NOI HOU EETE TUMAKHAMETO DZOOBIRETA
(Mat 11:2-19)

18 Oke eetemi Dzohane sobasobaho tumakhametoi Dzesu eetotaho isere gama maiho
torota mooto soubireta. Oonita Dzohanei nookaqi tumakhameto nomehota eserike
uhutota. 19 Uhutoqi nopoke hee, Abi oke qasa noorake hiibare, Kiristui baabakoiqi hiireta
oi nii oonimae bamu? Nanai paha teeho quba beebe eetaqu mae? Oiqi hiireqi nopoke
dzoobireta.
20 Dzoobiremi Dzesuho torota biranate hee, Dzohane sobasoba noi nakake dzoobireqi
hee, Nipe tuumaqa Dzesuke qasa noorake hiibare, Kiristui baabaridzo oi niini mae nanai
paha teeho beebe eetoraidzo, oiqi hiiremi nakai baabe. 21 Oiqi hiiremi Dzesui baura
nome ipibireqi khettedza ma hemenoma samaneke qidzaiteqi songenai abiho irina oota
samaneke iihami biranate tuumami noi nese qupi qesa samanake nesenomaiteta.
22 Oonita baura oke eesuqi Dzesui Dzohaneho tumakhameto nopoke pobi hiireta, Nike
moomi abi nese qupi nesenoma naatorai, ponei pobiratorai, pottomunomai saarari
naatorai, toma susui toma uhuborai, baatetai eehaha naatorai ma abi qubaho dzore nokoi
sinabidza nookami bagenoma naatorai oonita qubarake nipe moo nooka soubire oho

isereke korabete Dzohaneho torota mooto soubidzare. [23] Noke pobi hiireqa hee, Dzesui hee,
Naho nookami qanga naataama abi oonomaho isaki bagenomanita nii sutasutata ooraihe
qupadzomare. Oiqi hiireqi nopoke dzoobireta.
[24] Dzoobiremi Dzohaneho qaru khametoi tuumami Dzesui sohoroqi Dzohane soba-
sobaho nooke abi tupu ona oota nokoke qasa hiireta, Dzohane noi haba habanata oomi
nike noi abi ikanomaniqi hiireqi ota qeemata? Hee, Uta tooro eebeke buribaro eetoraiho
isakiniqi hiiretani mae? [25] Eo hee, abi sasa nee ma baunomaniqi hiire qeemata.
Oi bamu, abi sasa nee ma baunoma sasa khepo khaponoma oke nii isanate meusu
nagapa qibaqata mooraridzonihe noi oonoma bamu. [26] Mae nike hee, Too abi oonita
moorakoiqi hiireta? Iidzo noi too abi bagenoma oonihe paha too abiho isaki riitorai.
[27] Abi oi ape bahe nohoke Ohongai erake qeetemi oorai, Nookare, qaru khata nameke
anai Kiristu niiho bosata dzoobiremi tuumaqi tete niihoke ao roibetakoi. Ooqi hiiretanita
Dzohane noi abi oioni.
[28] Oonita paimanei abike dzoomoraihota teei Dzohaneke riitaquho isaki ooraama.
Oonihe noo oi ttoka samaho dzapa pobi kekenita Ohongaho pobi naatoraihota minama
gattiqai gama oonomaho dzapa pobike suqobirorai.
[29] Oke hiiremi abi samane oona oota nokoi ttagetti apiapima gama Ohongahoke nookami
bagenoma naateta oi teeho quba bahe nokoi bosata Dzohaneho neta sobasoba saridzeta.
[30] Oonihe Pariseo ma hu nooho maimane nokoi Ohongaho pengata sama nokome sesero
eeteqi Dzohaneho sobasoba bai hiire qaata.
[31] Oonita Dzesui Pariseoma nokoke qupadzomaqi eraiqi hiireta, Abi naga nike quba
apeho isakita mooto hiiremi isanataqu, ma nikei quba apeho qesani? [32] Khameto sobadzata
habese iinga naateqi hoho teei hoho temuke hee, Ae, nanai ao inabi teetemi nike naane
quba naa teetara, qate nanai tti ma ttaka hiiremi nike ikaqi hiireqi oho surupo eetaama
naateiqi hiirorai. Oonita Pariseo ma hu nooho maimane nikei oho isakita basesa eete
Ohongaho kira temu ma temu kaitomaama.
[33] Oi Dzohane sobasobana noi bai oba ma dzobadzobaho hutingima baaqi baura eetemi
nike noke hee songenanomaniqi hiirorai. [34] Qate Abiho Isaki anai oho hutingiamake baaqi
baura eetemi nike anake hee, Oo abi qausunoma, bai obaho muhimuhi noi ttagetti apiapi
ma kahosa abiho dzairaniqi hiirorai. [35] Nookao, nokanokaho teteke apene qusubaitemi
meenoma naatorai nokoio teteoho subesube hiibaridzonihe nikemae tete temuho baike
hiirorai oho qesa temuke bai hiirorai, oi attinomani!

ATAPAI QUPA BURISI EETE BIBIKE DZESUHO OKOTA SURAITETA

[36] Oke hiiremi Pariseohota teei Dzesu noma nopomae patta muunareiqi hiiremi Dze-
sui noho nagata peite uhesaroqi qidzanatota. [37] Qidzanatomi idze, nagapa oho atapa
kahosanoma teei nookami noi Pariseo oho nagata qidzanatomi noi omaho mangi ura
moromoronoma teeke aima naga ota peiteta. [38] Peiteqi noi Dzesuho oko torota qooro
surupo minake eetemi surupo oi taate oko nohoke akobohimi noi habese qiba gee nomema
oko nohoke dzamutota. Dzamutoqi oko nohoke kanabohiqi bibi ura moromoronoma
nome aimaqi ooma oko nohoke suraiteta.
[39] Suraitemi Pariseo noi mooqi qupa nometa hee Ae, atapa pasenanomanita abirai too
abi oorapuko atapa noke hesatoraike noi ao qupadzomaqi bai hiibarori. [40] Oke qupata hiimi
Dzesu noke pobi hiireta, Siimo, oi Siimo maina, nakaho noo oorai ooiqi hiireta. Hiiremi
noi hee, Banaita name, isanate hiibo.
[41] Hiiremi Dzesui hee, Qateqa abi eseri nopoi tinau abi teeho torota qaata, Temuho tinau
oi siriba paipu hattatti, qate temuhoi pipiti. [42] Oonihe nopoi tinau nopome teetare bittake
eete qaami oho maikhata oke mooqi kahosa nopohoke sepeke qagaumata. Qagaumami nii
qupadzomami abi nopohota apei maikhata oho dza minake eetaqu?
[43] Hiiremi Siimoi oho ipike hee, Siribaho kahosa paipi hattatti naateta abi oioni kaqa.
Hiiremi Dzesui hiireta, Oke meeke nii hiire.
[44] Oke hiireqi Dzesui atapa oke nese taate Siimoke pobi hiireta, Ataparake nii moo. Anai
naga niihota peitemi naane quba nii anaho oko akobetareiqi oba ana moitaama naate.
Oonihe atapa erai surupoma oko nahoke akobeteqi qiba gee nomema dzamute. [45] Hiibi ana
niiho nagata peitemi nii anake kanabetaama naate, qate atapa oi ao naho oko kanabeteqi

qaataama. [46] Oho qesa nii bibi qidzama naho qibake suraitarorihe bamuta ataparai niiho
habara naate oko nahoqake oho bibi qidzama suraite.
[47] Oonita ana hiiremi korabete nookare. Noho pasena samane qaariti bamu naatemi noi
naho dzaodzao minake eete qaarakoi. Qate nii oni mae apei kahosa nome moohimi gattiqa
naatemi noi anake ruume naataqu abi oonomai qidzoke naho dzaodzao minake eetaqu oke
niimae qupadzomare.
[48] Hiireqi noi atapa oke hee, oionita ana niiho kahosa ao dzamute.
[49] Oke hiiremi qesa noma uhesaro qidzanatota nokoi qesa pobipobi hiireqi hee, Abirai
ape noi paha abiho kahosake dzamutaqu? [50] Hiiremi Dzesui atapa oke erake pobi hiireta,
Ai tatauma niihoi isanatemi nii qidzanate oonita hasu ma kebata tuumare oiqi hiireta.

8

PAIMANE QESAI DZESUKE TUUHOBARE NOMA GAMA TUUMATA

[1] Qate kebanoke Dzesui tumakhameto tuerebe nomema noko nagapa minama gattiqata
ogamaqi Ohongaho sinabidza nokoke pobi hiire tuumata. [2-3] Tuumami paimane qesai noke
gainene eete qubatu nokometa quba saridzeqi noke kokora eete tuumata.
Oi Dzesui nokohota songena hotou bireta oi paha Maria Magattaraho nena, noho neta
Dzesui songena sebenike hotou biireta, ma paha Heroteho tuhotuho abi Khoudza noho
ata Dzoana ooni, qate Susana ma paha paimane qesa samane nokoi tuhotuho baura qidza
samaneke nokoho quba eete qaata.

SINABIDZAHO QAHURAKE DZESUI GOOTTARATA MOOTOTA
(Mat 13:1-9; Mar 4:1-9)

[4] Bodza ota nagapa maina painaho abi quba mina noho torota biranatemi noi qahura
teeke noko pobi hiireta.
[5] Bababa abi teei gottara nome bababa eetare tuumata. Tuumami qesai teteta taatemi
abi qooromi nee qusunai baaqi muunata. [6] Qate gottara qesai oma heeta taatemi suna
peitemi bibi bamu naatemi ohoumata. [7-8] Qate qesai baa bisata taatemi baai peite
suqobireta.
Oonihe gottara qesai ttoka bibinomata taate suuna peite mee goomami goottara teenai
ao hattattiho isaki naate gaira naateta. Hiireqi noi hee, Tomanomai nookare.

QAHURA NOOTA HIIBAQUHO TETEKE DZESUI QAUPUITETA
(Mat 13:10-17; Mar 4:10-12)

[9] Oke hiiremi Dzesuho tuumakhametoi noho torota qahura oho qasa hiireta.
[10] Hiiremi Dzesui hee, oi erake eete oorai. Abi minarake qahura noota hiiremi nokoi
tomama nookami pobirataama naatemi nesema moohimi rikeqomaama naatemi hasaqu
eetakoi. Qate oho khoobake ao nikemae saridzaridzoni.

GOTTARAHO QAHURA OHO MEE DZESUI PAANAITETA
(Mat 13:18-23; Mar 4:13-20)

[11] Qahura oho khoobai erani. Gottara hiire, oio Ohongaho noo. [12] Oonita qesai teteta taate
suuna peitorai oi abi qesai sinabidza nookaqi ao hiisi eete qidzanataridzonihe Iibadzai
baaqi oke abiho qupata karabebetoraiho isaki.
[13] Qate gottara qesai oma heeta taate suuna peite ohoumorai oi abi qesai sinabidza ttidza
qidzaqidzama nookoraihe oho husi ma pai dzoobidzaama naate qaami kaipo ma qangahasi
biranatemi ao taatoraiho isaki.
[14] Qate gottara qesai baa bisata taate suuna peitemi baai suqobirorai oi abi qesai noo oke
nookoraihe ttokaho iinga ma siidza ma iiha ma dzoobidza samane biranateqi sinabidza
nokohoke pupubiremi meeama natoraiho isaki.
[15] Qate gottara paha qesai ttoka bibinomata taate suuna peite gaira naatorai oi paha abi
qesaho qupa adzahaha naatemi korabete nooka hiisinipamuke eete batigara naatorai ma
bauraho mee samane goomoraiho isaki ooni.

QAHURA NOOTA HIIBAQU OI DZONGI QEEBAQUHO ISAKI
(Mar 4:21-25)

16 Oonita qahura oi quba ape bahe abi teei dzongi qeereqi qohareta mootomi dzadzai
minarake baibudzaquho isaki. Qate abi dzongi oke qohare pesuta mootomi dzadza
biranataama naatemi bamu isanataqu. 17 Oi quba dzukudzukuna ma dzahedzahena oi gama
iso keke paananipamu naate soubidzaridzoni. 18 Oonita teeho dzadza oho isaki ooraimake
noke paha ipibire moitakoi. Qate teeho isaki bamu naatemi noho torona oorarori oke paha
noho neta karabetaridzonita nike noo nookami eto arabidzaino.

DZESUI NOMAMANE DZABAMANE NOMEHO ISAKI PAANAITETA
(Mat 12:46-50; Mar 3:31-35)

19 Qateqa pai gotta ma nomamane dzabamane nohoi Dzesuke moorare baami abi pui
siire oomi noko bitta eete sasata oota. 20 Oomi teei noke oho pobi hiireqi hee, Maqa, Pai
gotta ma nomamane dzabamane niihoi sasata ooraiqi niiho quba hiire.
21 Hiiremi noi noko erake pobi hiireta, Naho pai ma nomamane dzabamane nahoi apene
bahe Ohongaho noo nookaqi qusubaitorai nike oioni.

DZESUI BAPAMU QAMUNI HIIREMI KEBARATETA
(Mat 8:23-27; Mar 4:35-41)

22 Bodza teeta Dzesui sisimata peiteqi tumakhameto nomeke hee, Napamae oba ttu
biireqa totaqi qee neta biranatare. Hiiremi nokoi parai qusubaite qeemota.
23 Qeehimi Dzesuho nese sidzobetemi meeqota. Meeqomi bapamuho isaki teei tora neta
tooromi obaho pouma noko suqobidzare eetemi attinoma naateta. 24 Attinoma naatemi
tumakhametoi noho toro baa tukutoqi hiireta, Mai! Mai naname, napai dzaetake boobi.
Oke hiimi noi qoridzeqi obaho pouma ma bapamu gama qamuni hiiremi ao kebarate
bamu naateta. 25 Oke eetemi noi noko qasa hiireta, Teeqa, nikeho ai tatauma kaqani?
Hiiremi nokoho sama suu qooromi hasaqu eeteqi noko qesa pobipobi hiireta, Ae, abirai
sama ikanoma ooraimi oba ma utai gama noho noo qusubaitorai? Oiqi hiireta.

DZESUI ABI SONGENA SAMANENOMAKE QIDZAITETA
(Mat 8:28-34; Mar 5:1-20)

26 Oonita nokoi qeehiqi Geraseno haba totaqita unateta. 27 Unateqi Dzesui ttokata
peqihimi abi songena samanenoma teei noke saridzeta. Oonihe abi oi agoke naga qaateqi
ttoba ma bareamake tuumaqi nesetu ma oma nagata qaata. 28 Noi Dzesuke mooqi idze
ma mare hiire noho dzagata taate sokateqi hiireta, Oo Dzesu Ohonganipamuho khata nii
anake ikabetaqu? Eto nanake sesero eetainoiqi niike dzauri hiire.
29-30 Oiqi hiireta oi songenai qupi samaneke abi oho irita baami qesai noke eka ma ngibira
tatangama suutoqi noke bakena geema oomi noi sutasuta oke gama uhutomi songenai
noke dzeimaqi haba habanata tuuma qaata. Oonita Dzesui noke qasa hiireta, Dzapa niihoi
ikanomani? Oke hiiremi songena samanei noho irita oomi noi hee, Anaho dzapaio Hubani.
31 Oke hiiremi Dzesui songena abi oke qaatareiqi hiireta. Hiiremi songenai hee, Eto
nanake dzoobiremi paha iibadza nagata tuumainoiqi hiireta. 32 Qate hoo kitu teei qeba
neta peeku muusa oomi nokoi hee, Qate nii hiiremi nana isanate hoo oho irita dzuubare.
Hiiremi te bai hiibara. 33 Oonita songenai abi oke qaateqi hooho irita dzuubata. Dzuubami
hooi hapa rometa sakaba qurate obata dzaga susumaqi baateta.
34 Qate hoo soopara nokoi quba oke mooqi sakaba tuumaqi oho isereke hoo poka naga
ma nagapa abi gama pobi hiireta. 35 Pobi hiiremi nokoi quba oke moorare baaqi Dzesuho
torota biranate moohimi abi songenanomai qaatati qidzanateta noi ao qupa pobirate ooqi
ttoba ma sasa dzaabanomai oota. Noi Dzesuho oko torota habese noho noo nookaqi oomi
nokoi atti minake eeteta.
36 Eetemi bosata Dzesui ikanomake eete songenanomake qidzaiteta oke apene moota
nokoi oho isere gama ota isaiteta. 37 Isaitemi Geraseno haba oho abi totaqi ma totaqi nokoi
gama atti uboubo eeteqi qupa muunaqi Dzesu nokoke papatareiqi hiireta. Hiiremi noi
paha sisimata peiteqi burisi eete tuumarota.
38 Oonihe abi bosata songenanomai qaata noi Dzesuho gainene tuumare hiiremi bai
hiireta. 39 Hee, Nii burisi eete nagapa tuusuhiqa Ohonga niike qidzaite oho isereke gama
noko moite soubidzare. Hiiremi noi tuumaqi nagapa abike gama susupu pobi hiireqi hee,
Eranomake Dzesui anake eetemi ooraiqi hiire hiireke tuumata.

DZAIROHO KHATATA BATABATA EETEMI DZESU NOOKAQI TUUMATA
(Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

40 Qate Dzesui burisi eete tuumaqi nagapata biranahimi abi tupu minai noho beebe
eeteqi noho dzoobe ma kanakana hiireta. 41 Hiireqi Sinabidza guhu soopara, dzapa noho
Dzairo, noi baa Dzesuho torota subateqi hee, Ana dza eetemi nii naho nagata baabare. 42 Oi
teeho bahe khatata teena naho, noho tii 12, noi batabata minake eete oorai. Oke hiiremi
Dzesui ota tuusuhimi abi samanenipamu noke qahiqahi eete tuumata.

ATAPAI DZESUHO TTOBA HESATE QIDZANATETA
(Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

43 Tuumami atapa dzuu topoto qaata noi tii bodza tuerebe oho isakita ipi uhubaama
qaami ttottai noke qidzaitaquho isaki bitta eete qaata. 44 Oonihe atapa oi qeemaqi Dzesuho
sasake ngingitti eesuhimi idze ao dzuu ipi uhubata!
45 Uhubami Dzesui hee, apei anake hesate? Hiiremi nokoi gama bai hiiremi Peetoroi
hiireta, Mai name, abi minai niike rome biire qahiqahi eetoraita qupadzomo. 46 Hiiremi
Dzesui hee, Anahota qidzaitaquho beedzae teei teehota qeeme oonita apei ana hesate?
47 Oke hiiremi atapa oi moohimi sama nome dzukubaquho isakiama naatemi noi tititi eete
baaqi noho torota subateqi minaraho pengata isere nomeke mootoqi hee, Aoke nookami
ana qidzanate.
48 Oke hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Khatata name ai tatauma niihoi isanatemi nii
qidzanate oonita keba ma dzapata tuumare.

DZAIROHO KHATATA BAATEMI DZESU NOKE TUKUTOTA
(Mar 5:22-24, 35-42)

49 Noo oke Dzesu hiiremi Guhu sooparaho nagata teei baaqi soopara oke pobi hiireta,
Maqa, niiho khatata ao baate bamu naate oonita etoqa banaita sesero eetaino.
50 Oonihe Dzesui oho pobi nookaqi guhu sooparake hee, Bamu, nii ai tatamaqi eto iiha
ma dzoobidzake eetaino. Khatata niihoi qidzanatakoi. 51-52 Oke hiireqi noi naga ota peite
moomi nokoi tti ma ttaka hiiremi noi hiireta, Khatatai baataamanihe meeraho isakita
ooraita eto tti ma ttaka hiibaino. 53 Oke hiiremi qesai moomi ao baatanipamuke eete oomi
nokoi Dzesuke too khepidze eeteta.
54 Oonita Dzesui abi minarake hotou biireqi Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo ma mai ma
pai qaanateqi khatata oke botota aimaqi noho kira hiireta, Khatata nii qoridzare! 55 Hiiremi
hekhettidza hiireqi noi ao hairiamake qoridzeta. Qorihimi Dzesui noke patta moitareiqi
hiireta. Hiiremi mai ma pai roqobeta minake eeteta.
56 Oonihe nokoi eto abike oho pobi hiibainoho qamunike Dzesu hiireta.

9

DZESUI TUMAKHAMETO NOME QARU DZOOBIRETA
(Mat 10:5-15; Mar 6:7-13)

1 Qate bodza ota Dzesui tumakhameto tuerebe nomeke ttuttuiteqi abi songenanoma ma
heme ma bamenomake qidzaitaquho beedzae nokoke moiteta. 2 Moiteqi nokoi qusuho noo
ma pobi hiireqa abi qidzaitareiqi nokoke dzoobireta.
3 Dzoobireqi noi hee, Nike etoqa teteho quba samane khakhaumaino, oi sumuni, mae
asini, mae heebani, mae ttumani, mae ttoba ma sasaho paramu, oke eto aimaino. 4 Qate
nagapa teeta biranateqa eto somobasomo eetainohe naga teenaqata ooma, baura bamu
naatemi paha nagapa teeta tuumare.
5-6 Qate nagapa teei nike kokora eetaama naatemi nagapa oke qaasuhiqa khooba
nokohoke paanaitareiqi oma aima oko nikeme dzamutoqa tuumare.
Oke hiiremi nokoi nagapa samaneta tuumaqi ota qusuho isere qidza mootoqi hemeno-
make qidzaiteta.

HEROTEI DZESUHO POBI NOOKAQI SAHATETETA
(Mat 14:1-2; Mar 6:12-16)

7 Qate ttoka ma haba oho soopara Herote noi noo ma baura samane oho pobi nookaqi
hou peu eeteta. Oi teeho quba bahe noi Dzohaneho paru geematanita abi qesai hee,

Dzohanei paha qoridzeqi baura nome ipibiroraiqi hiireta. [8] Qate qesai hee, Eria oioniqi
hiiremi qesai paha hee, Too abi agoba teei baata neta qoridzeqi eetoraiqi hiireta.
[9] Oke hiire qaami Herotei erake hiireta, Dzohaneke ana ao paru geematanihe abiraho
pobike abi ikanoma hiiremi ana oho totohota nookorai? Oke hiireqi noi Dzesuke moora
quba dza minake eeteta.

DZESUI ABI 5,000 NOKOHO QUBA PATTA BIRAITETA
(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Dzoh 6:1-13)

[10] Qate tumakhameto nokoi baura nokome soubireqi burisi eete isere nokomeke Dzesu
pobi hiireta. Pobi hiire soubiremi noi nokoke dzeima seike tuumaqi nagapa Bettesaitta
ota tuumata. [11] Oonihe abi tupu oi ao qupadzomaqi noke iihami noi nokoke moo dzoobe
hiireta. Hiireqi noi Ohongaho noo ma baura noko pobi hiireta, qate hemenoma hiiremi
noi nokoke qidzaiteta.
[12] Qate ete aparana naatemi Dzesuho tumakhametoi noho torota biranate pobi hiireta,
Napai haba habanata ooraita nii abi tupu erake dzoobiremi nokoi nagapa qesa ma abiho
dzoo naga totaqi ma totaqina oorai ota tuumaqi heeba saridzeqa meerareiqi hiibare.
[13] Hiiremi noi hee, Eo, nikemae nokoke heeba moitaqu? Hiiremi nokoi hee, Oonihe
nanaho torota oorai oi dzobadzoba paipu ma khaa ngoru eseriba oqaionita nanai isanate
tuumaqi abi tupu mina eraho quba ttuma eete patta saridzaquni mae? [14] Oonihe abi quba
mina, oi paipu ttauseni.
Oke hiiremi noi tumakhameto pobi hiireta, Nike hiiremi abi dzare piipiti oho isakita
hohoma habese tuumare. [15] Oke hiiremi noko abi pobi hiiremi gama oke eete habese
soubireta.
[16] Obetemi noi dzobadzoba paipu ma sekana ngoru eseri oke aima qusu moohiqi agoago
eete qootoqi tumakhameto moitemi ttihu biireta. [17] Ttihu biiremi abi gama muuna
isanatemi qetta ma saru aimami kamo tuerebeho isaki hee baata.

PEETOROI KIRISTUHO KHOOBA HIIRE PAANAITETA
(Mat 16:13-19; Mar 8:27-29)

[18] Qate bodza teeta Dzesui tumakhametoma noko qaheubata pupu hiire ooqi noi noko
qasa hiireta, Abi tupu nokoi anai ape ooniqi hiirorai? [19] Hiiremi hiireta, Oo qesai hee,
Dzohane sobasobaniqi hiiroraini, qesai hee, Eria ooniqi hiiroraini, paha qesai hee, Too
abi agobaho teei qoridze baura eetorai ooiqi hiirorai.
[20] Hiiremi noi nokoke toronaiteqi hee, Oore, oonihe nikemae anake ikaqi hiiroraiqi
hiireta. Hiimi Peetoro erake hiireta, Bamu, nii Ohongaho Abi Mina Kiristu. [21] Hiiremi nokoi
eto abike oho pobi hiibainoho quba noi qamuni hiireta.

DZESUI BAATE QORIDZAROTAHO QAAMODZAMODZA
(Mat 16:20-28; Mar 8:30–9:1)

[22] Dzesui Peetoro ma nokoke hee, Anaio Abiho Isaki oke nii ao hiirenihe Dzuta abi
soopara ma dzube abi mimi ma qetaqeta abi nokoi ana sesero minake eete bai hiireqa
teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemi ana ao qoridzakoita qupadzomare.

TEEI SAMA NOME MARANGA BIIREQI DZESUKE IIHAKOI
(Mat 16:24-28; Mar 8:34–9:1)

[23] Oonita noi noko paha noorake pobi hiireta, Anake iihaquho dza oi teeho torota
ooraquko noi isanate sama nome maranga biireqa hapahapaho pobi hiireqi anake iihare.
[24] Oi teei sama nomeho oorama qaara qaanateqi qaraqaraho dzore naatakoi, qate teei naho
quba oorama qaara nome qaanataama naateqi qaraqara saridzakoi.
[25] Oi erake eete oorai. Teei ttuma baura eete qaaqa ttokama haba gama mai eete
soubiremi oi isanate burisi eete abi oke ingonaitaqu? [26] Eo oi heme nohoke adzahahaitaqu?
Oi bamu, oonita teei Abiho Isaki anaho midzani mae noo nahoho midzake eete ooraquko
ipita anai Mai ma qaheuba angeroma gama naamaeho dzapa pobita biranataquta anai
oho qesa abi oonomake midzata mootakoi. [27] Oonihe meeke ana hiire, Ohongaho dzapa
pobi biranahimi abi napaho bisata qooro ooraihota qesai baataamake ao nese nokomema
moorake boobi.

DZESUI OHO NOO MEE HIIBAREIQI BIRABIRA MAINATA BIRANATETA
(Mat 17:1-3; Mar 9:2-13)

28 Oke hiire qaatemi qupi qeth naatemi Dzesui Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo nokoke
dzeima tora kakata pupu hiibareiqi peiteta. 29 Peiteqi noi sohoro pupu hiimi nese ma penga
noho ma sasa nohoi gama khabanoma hihihinoma naateta. 30 Naatemi idze, abi eseri oi
Mose ma Eria nopoi oho qesa dzadza ma koinama biranateqi noma nokoi qesa noo hiireqi
Dzesui Dzerusaremuta dzamonoke baura soubidzarotaho noo hiirota.
31 Oonihe Peetoro ma kara nokoho nese sidzobetemi meeta. Meeqoqi paha nese parara
eeteqi abi eseri Dzesuma qooro oota nokoho dzadza ma koina gama moo roqobeteta.
32 Oonita Mose ma Eriai Dzesu qaatare boohimi Peetoroi dzaga hosohoso quba hiireta, 33 Mai
name, napa erata oorai oi dzapanomanita nanai isanate parai naga tapari qusubaitare, teei
niihoni teei Mosehoni teei Eriaho.
34 Oonihe noo oke hiihimi dzorobi teei baaqi nokoke sengibetemi noko atti ququimata.
35 Ququimami dzorobiho neta totoho teei biranateqi hiireta, Eraio khata tobe sumanoma
namaehonita noo nohoke korabete nookorare. 36 Qate noo totohoi bamu naatemi noko
moohimi Dzesui noqeke oota. Oonita tumakhameto tapari nokoi teqaha oho isereke abi
pobi hiire qaararanihe Dzesu qusuta peiteta ooqata hiireta.

TUMAKHAMETO BITTA EETEMI DZESUI SONGENA IIHATA
(Mat 17:14-21; Mar 9:14-29)

37 Qate iihai mootomi nokoi tora neta gaibami abi samane noke saridzeta. 38 Saridzeqi
nokohota teei too dzoobireqi hiireta, Oe, Banaita name, khata erake moorare. 39 Noi naho
buqo mutu teena. Oonihe songena teei noke aimami ao areare hiiremi ttidzagori am-
agorike eetemi too qarosa perebami aima kurukaru teeteqi te hairiamake qaatoraidzara.
40-41 Obetemi anai baa tumakhameto niihoho torota dzauri hiiremi noko songena oke hotou
biidzare bitta eete qaatemi oorai.
Oke hiiremi Dzesui tumakhameto qesa eraiqi hiireta, Idze, abinaga houpeu ma gau, sau
samaneke anai nikeke amaki eete baa qaimi, bodza apeta nikemae qooro tuumaqu? Seke
khata oke erata aima baabare. 42 Oonihe nokoi noke aima baahumi songena paha khatake
aimaqi baqebaqe eeteta. Eetemi Dzesui songena ngiinginoma oke qamuni hiireqi khatake
qidzaiteqi maiho dzagata mootota.
43 Mootomi abi minarai nookami Ohongaho dzapai poro kiranoma naateta.

ABIHO HASAKE DZESU QAPUITAAMA NAATE HAPAHAPAHOKE HIIRETA
(Mat 17:22-23; Mar 9:30-32)

Oonihe nokoi quba oonomaho hasahasa hiimi Dzesui tumakhameto nome erake pobi
hiireta. 44 Noorake korabete nooka qupadzomare. Anaio Abiho Isaki oonihe anake ao
geemaqa abiho botota mootareiqi hiiremi oorai. 45 Ooiqi hiiretanihe nokoi tomama
nookaqi teqaha oho mee saridzara ma noko noke oho qasa hiibare bitta eeteta.

TUMAKHAMETO MINA NAATAREIQI QESA BITTA MA KAKA EETETA
(Mat 18:1-5; Mar 9:33-37)

46 Qate noko ruume nokometa qesa pobipobi hiireqi hee, napahota apenei Dzesuma
gama abi mimi naataqu? 47 Oonihe Dzesui ao qupa nokohoho noo gesina naateqi khata
gattiqa teeke aimaqi noke nokoho bisata mootomi qoorota.
48 Qooromi noi noko pobi hiireta, Nike naho dzapa qusubaitare hiirorai mae? Oonita
teei naho quba eeteqi khata eranomake aima kokora eetoraquko oi anaho dzapa qusub-
aitaquho isaki naatakoi. Oi naho dzapa qusubaiteqa mai ana dzoobireta dzapa nohoke
qusubaitakoi. Oonita qupadzomare, abi kokoranoma, sama gaibanoma noio abi minani.

DZESUHO TUMAKHAMETOI ETO TTARI NOKOMEQAKE QAUPUITAINO
(Mar 9:38-40)

49 Hiiremi tumakhametohota Dzohanei oho ipike hee, Mai naname, Oore, oonihe nanai
moohimi abi teei niiho dzapa quba eeteqi songena abiho irita oota oke iihami nana abi
oke qamuni hiireta oi teeho bahe noi teqaha napaho ttarita oorara.
50 Hiiremi Dzesui noke hee, Bamu. Teei nike ibo eetaama naateqi baura qidzake eetorai
oi abi ikanoma bahe dzairanita eto abi oonomake qamuni hiibaino.

SAMARIA ABI DZESUKE NAGA QAANATEMI MAINATA TUUMATA
(Mar 10:1; Ruk 17:11; Dzoh 4:40-42)

51 Qate Dzesui dzamonoqake qusuta peitarotaho bodza naatemi noi Dzerusaremuta
tuumareiqi sama nome qaasumata. 52 Oke qupadzomaqi noi bosa qaru dzoobireqi hee,
Tuumaqa Samaria habaho nagapa teeta naho quba roibetare hiireta.
53 Hiiremi nokoi tuumaqi roibetarotahe haba oho abi nookami Dzesui paha Dzerusare-
muta tuumarotaho isaki naatemi nokoi biisi naate noke naga qaanateta. 54 Qaanatemi
Dzakopo ma Dzohane nookami nopohota qanganatemi hiireta, Soopara nakame, nii dza
eetemi nakai hiiremi eepa teei qusuta taateqa nokoke dzakasire bamuitaqu mae? 55 Hiiremi
noi nopoke noosa hiireta.
56 Oonihe noko nagapa oke qaateqi temuta tuumata.

TEEI DZESUKE IIHAQU NOI AOQAKE SAMA NOMEKE QAASUMARIDZONI
(Mat 8:19-22)

57 Qate nokoi teeta tuumami abi teei baaqi noke hee, Nii tuumoraita ana niima nakai
tuumakoi. 58 Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Eehe, neei ttaqanomani, haa teekoi oho qesa
suturunomani. Qate anai Abiho Isaki oonihe ikata qepe ma haba saridzoraqu oi baamu,
oonita qupadzomare. Oiqi hiireta.
59 Qate abi mainake noi hee, Nii anake iihorareiqi hiireta. Hiiremi noi hee, Oore, oonihe
nii qaatemi bosata naho mai baatemi ana qurabireqanoke niike iihakoi. 60 Hiiremi Dzesu
eraiqi hiireta, Nookare, Keba nokoio keba nokomeke qurabidzaquho isaki ooraini qate nii,
nii isanate tuumaqa aoqake Ohongaho noo ma pobi paanaitare oiqi hiireta.
61 Qate teei paha noke hee, Soopara name, anai isanate niike iihorakoi oonihe nii qaatemi
ana bosata tuuma qesamane name aipo biireqanoke iihakoi. 62 Hiiremi Dzesui qahurata
hiireta, Abi teei bose aubotare boohiqa mainake mooraqu noi bamu Ohongaho pobi quba
isanataqu, bamu!

10

QARU KHAMETO 70 NOKOKE DZESU DZOOBIRETA

1-2 Qateqa, noo oi gama bamu naatemi Dzesu Sooparai qaru khameto qesaho quba
paha hiireta, Noi hee, Mee gooma oorai oi meupu, oonihe baura abi oberaqanita nike
rumutaquho maike dzauri hiiremi noi ao baura abike dzoota dzoobidzare. Oiqi hiireqi
noi 70 oke uhutoqi noi guhu ma agapa qesa samaneta tuumarotaho isakita nokoke eseri
eserike ao bosa dzoobireta.
3 Dzoobireqi noi hee, Oionita nike tuumare, oonihe sipisipi khametoke haa teekoho
bisata dzoobiremi attinoma naatoraiho isakita ana nike dzoobihibi. 4 Oi nike eto asi
aimaino, ttuma sengi aimaino, oke sasa aimaino.
Qate nike teteta tusuhiqi abi saridzeqa eto nokoma qesa noo ma too minake eetaino.
5-6 Ma nike naga teeta peitareiqa hee, Ohonga dzoobe! Oke hiiremi ai tataumanomai ota
oomake oi bamu sapara naataqu. Qate oho abi ooraama naatemi nike mainata tuumami
noo oi paha temuta meenoma naatakoi.
7 Qate baura abi ipi ma ari nome ma nomeke saridzaridzonita nike teeta peiteqa nokoma
keke muuna ma aima eete ooqa baura soubireqake nagapa mainata tuumare. Oke eetemi
bamu somobasomoho isaki naataqu. 8 Oi nike nagapa ape ma apeta peitaqu oho abi nikeke
kokora eeteqi patta ikanoma nikeho dzagata mootaqu oke nike isanate aima muunare.
9 Nagapa oho hemenomake qidzaiteqi nokoke hee, Oionita nike ao Ohongaho pobi naasubi.
10 Qate nike nagapa teeta peitemi noko nikeho bai hiiremi nike otoba pati nokohota
biranate eraqake hiibare, 11 Nookao, ao nike Ohongaho pobi naatarorihe bai hiiremi oko
hau nakameke oma erata dzamutomi oi nikeho khooba paanaitakoi oiqi hiibare. 12 Oi
Sotomu nagapa abi nokoi quba bamenoma saridzorakoihe idze, nagapa teeho abi nikeke
bai hiibaqu nokoio bame minanipamu saridzorakoi. Ooiqi hiireta.

NAGAPA BASESANOMA QESAHO QUBA DZESU TTI MA TTAKA HIIRETA
(Mat 11:20-24)

13 Oohoke Dzesui hee, Idze khoradzi nagapa, ma idze Bettesaita! Obaoba bamenoma
nikeho bisata eeteta oho isakita Ttiro ma Sitto nagapa besa pakina oorai nokoho bisata oho

isakike paanaitapuko nokoi agobaqake some ma ttarumiho isakita qupa burisi eetarota.
14 Oonita nokoho bame urai ooraiho Khoradzi ma Bettesaitake maripa eetaquho bodzata
nikeho bame oi nokohoke suqobidzakoi.
15 Qate Kapanao. nikeho dzapake aima qusubaitaquni mae? Oi bamu. Dzapa nikehoi
taatemi nike iibadza nagapata tuumakoi.
16 Oiqi hiireqi noi burisi eete qaru khameto nomeke hee, Apenei nikeho noo nookaqui
paha nahoke nookakoi. Qate nikeho noo bai hiibaqu nokoi paha naho bai hiibakoi. oho
qesa mai ana dzoobireta noho bai hiibakoita qupadzomaqi tuumare, oiqi hiiremi tuumata.

QARU ABI 70 NOKOI BAURA EETORAMUTI SAMA GEQOGEQOMA BAATA

17 Tuumaqi baura eete qaarumuti qaateqi qaru khameto nokoi sama geqogeqoma burisi
eete baa Dzesuho torota isere hiireqi erake hiireta, Oo Soopara naname, nana niiho
dzapata hiiremi meenipamu songenai nanaho noo qusubaite abi qaatorai.
18 Oonihe nokoi oonomaho totohota hiiremi Dzesui erake hiireta, Ae, moo nookami
Saataho isaki baibaiho tomidzata ao qusuta taateo? Nookare. 19 Meeke ana beedzae
nike moitemi nike dzotata ma besabesaho isaki qorobidzakoi ma nike iboho beedzaeke
suqobiremi quba oonomai bamu nike sesero eetaqu. 20 Oonihe, songenai nikeho noo
qusubaitoraiqaho quba eto qaki eetainohe dzapa nikehoi qusuho ttarita baranate oorai
oho quba isanate dzoobe hiibare, oiqi hiireta.

SUMASAI DZESUKE QANOQANONOMAITEMI HASA HIIRETA
(Mat 11:25-27; 13:16-17)

21 Bodza ooqata keke Qaheuba Sumasai Dzesuke uumami noi Ohonga hasa hiireqi
hiireta, O mai name, qusu ma ttokaho maikhata, nii ttokaho nokanoka ma gesinanomaho
neseke sirihami nokoi baura erake mooraamanihe oke nii sama gaibanomake banaitoraiho
qubake ana niiho hasama gegema hiire. Oore, mai name, nii nookami tete bagenomanita
oho isakita nii eetorai, buububu!
22 Oke hiireqi Dzesui noko erake pobi hiireta, Baura minarake mai nahoi boto nahota
mootomi oorai. Oonita khataho khoobanipamu oke mai keke gesinani, qate maiho khooba
oke ape bahe khata anaio gesina ma paha anai apeneke banaitare hiibaqu nike ma nokoi
paha baura oho gesina aimakoi.
23 Hiireqi noi tumakhameto nomenipamuke asabireqi seike erake hiireta, Maa, quba nike
moorai oi teeho bahe Ohongai nikeho nese uhutomi moorai. 24 Nookare. Nike moorai quba
oke too abi ma uimane neimaneho abi qiba samane nokoi moora quba dza minake eete
qaatahe te moorara, ma nike nookorai noo oke nookare dza eete qaatanihe te nookara.
Oiqi hiiremi nookata.

ABIKE QESA DZAIRA EETAQUHO TETEKE DZESUI PAANAITETA

25 Bodza teeta hu nooho mai teei Dzesuke toronaitareiqi qoridze qasa hiireta, Banaita
name, anai ikake eeteqa qaraqara saridzaqu? 26 Hiiremi Dzesu noke hee, Qate nii hu nooho
qetaqeta isaitemi ikaiqi hiirorai?
27 Hiiremi noi hiireta, Hu nooi hee, Nii qupa ma sama, dza ma dzasa oke beedzae niimema
gama susupu Ohonga Soopara niimeho torota mootorare. Oke hiireqi paha hee, Nii sama
niimeho quba dzasa eetoraiho isakita temu niimeho quba dzasa eetorare oiqi hu noo
hiirorai.
28 Hiiremi Dzesui hee, Oke nii meeke hiirenita oke kaipoma qusubaite qaaqa qaararidzo.
29 Qate abi oi sama nome gimutta eetareiqi Dzesuke qasa hiireta, Oonihe naho temu hiibi
oi ape oni?
30 Hiiremi Dzesu hiireta, Oo dzoobe. Dzuta abi teei Dzerusaremu qaateqi Dzerikhota
tuumare tapata qurahita. Qurahimi guume abi qesai noke saridze buribaroke teeteqi ttoba
ma haba nohoke karabete noke qaate tuumami noi baataquho isakita oota.
31 Oho isakita oomi dzube abi teei paha ota qurateqi moota. Mooqi te hoobidzaranihe
potti biireqi tuumata. 32 Ma Reebiho gemuhota teei ota baaqi noke moo oho qesa potti
biireqi tuumata.
33 Qate ibo haba Samariaho abi teei haba kharata aabe tuumoqi ota biranate abi
qettanoma moo dzasa mina eeteta. 34 Noi ao qurate bai obama maka nohoke akobete

bibi suraiteqi suutota. Suutoqi noke ttoogi nomeho heeta mootoqi dzeima aabe nagata biranate noke tuuhorota.
[35] Tuuhoro qaami iihai mootomi oma eserike aabe nagaho mai moiteqi hiireta, Isanate nii abi oke tuuhoro qaaqa moomi ttuma isanataama naatemi anai burisi eete baaqanoke oho koko nii moitakoi oiqi hiire tuumata.
[36] Hiireqi Dzesu hu nooho mai oke hee, Qate nii nookami abi taparihota apei abi makanomake dzaira eeteta? [37] Hiiremi noi erake hiireta. Abi dzasa eeteta oioni.
Hiiremi Dzesu hee, Qateqa niimae tuumaqa oonomake eetorare. Oiqi hiireta.

MATTAI MARIAKE BISI NAATEMI DZESUI POBITETA

[38] Qate nokoi teteta tuumaqi nagapa teeta biranatemi ota atapa tee, dzapa noho Matta, noi Dzesu ma karake kokora eetareimi noho nagata peiteta. [39] Qate Mattaho dzaba, dzapa noho Maria, noi baaqi Dzesu oko toro nohota habese noo qidza nohoke korabete nookota.
[40] Nookomi Mattai kokora baura noqeke eete oomi nohota kaiponoma naatemi noi baaqi hiireta, Soopara name, dzaba nahoi ana hoobidzaama naatemi ana naqeke kokora samane eetemi niihota isanatorai Mae?
[41] Hiiremi Sooparai noke hee, Matta! Matta, nii bukhi ttidzake eeteqi baura samaneke qupadzomorai, oho qanga bamuhe teena erake qupadzomare. [42] Maria noi paha poma qidza meenoma teeke saridze oorai oke bamu nohota karabetemi isanataqu. Ooiqi hiireta.

11

DZESUI PUPU HIIBAQUHO POMA QESAQESAKE PAANAITETA
(Mat 6:9-15; 7:7-11)

[1] Qeteqa bodza teeta Dzesui qeba neta pupu hiirota. Hiire qaasuhimi tumakhameto teei noorake noke pobi hiireta, Dzohane sobasoba noi tumakhameto nomeke pupuho tete banaiteta oonita nanai dza eetemi nii oho isakita nana banaitare.
[2] Hiiremi noi hee, Dzoobe, nike pupu hiibareiqi eranomaho totohota hiibare, Mai naname, dzapa niihoi subesubenomanita rike ma pobi niihoi nanaho irita biranatare. [3-4] Qate patta nanahoke saninoke moitare. Ma nanai kahosa abi nanamehoke qaatoraita nii paha kahosa nanahoke qaatare. Oonihe eto nii nanake qaatemi toronaho kabira naataino.
[5-7] Oiqi hiireqi Dzesu noko pobi hiireta, Nikeho dzaira teei qupi qausuta baa naga pouta qooroqa hee, Dzaira name, naho qesa teei haba kharata baaqoriti naho nagata peitemi ana patta apeke noho dzagata mootaqu? Oho quba anai niiho torota dzobadzoba tapariqaho quba qasa hiire.
Oke eete pupu hiiremi nikehota apei totoho eraiqi hiibaqu, Eehe, tete siire ooraimi khameto ma nanai gama meeoraita qidzoke qoridze oke nii moitaqu? [8] Ana qupadzomami oho totohota bamu hiire isanataquhe nii aoke qoridzeqa dzare noi hiibaquho isakita noke moitakoi. Oi dzaira quba bamuhe noi pouqata qooro tototo hiiremi ooho qubake moitakoi.
[9] Oonita ana bamu nike ikobetaqu. Pupu hiire qaamake moitakoi, qiri eete qaaqake saridzakoi ma tuputupu teete qaamake tete geemakoi. [10] Oi apeneke isaki moitorai bahe, pupu hiiroraike moitorai. Ma apenei saridzorai bahe qiri eetorai nokoi saridzorai. Ma apeneho quba tete geemorai bahe tuputupu teetorai nokoho quba geemorai oioni.
[11] Qate nikehota khata teeke mai nomeho torota sekanaho quba hiiremi mai isanate dzotata qaanoma noke moitaqu? [12] Eo khatai nee mutuho quba hiiremi besabesa moitaqu? Oi bamu. [13] Nike obera abiho isaki oonihe paha khameto nikeme quba qidza moitare gesinanita nike Qusu Mai nikemeho torota Qaheuba Sumasaho quba pupu hiire qaama bamu qaanataquhe moitakoi. Oiqi hiireta.

QESAI DZESUHO BAURA PUUTTA HIIREMI OHO IPIKE HIIRETA
(Mat 12:22-30; Mar 3:20-27)

[14] Qate songena teei abi teeho irita oomi noi potutu naate oomi Dzesui songena iihami tuumami abi oi paha noonoma naateta. Noonoma naatemi abi samane oho hasa hiireta.
[15-16] Oonihe qesai Dzesuke toronaiteqi qusuho mumure teeho quba hiireta. Qate paha qesai noke ekepusa eeteqi hee, Iidzo, noi songenaho abi qiba Beedzeburo (oi qongara pai ma Iibadza) dzapa nohota hiiremi songena atti tuumoraiqi hiireta.

17 Nokoi totoho oonomata hiiremi Dzesu ao obera nokohoke gesina naateqi noko pobi
hiireta, Abi naga teei qesa hu ma koridza biidzaquko bamu qaaraqu oho qesa nagapa mina
teeta abi nokoi qesa ibo eetaquko bamu agoba qaaraquhe ao rubenga naatakoi. 18 Oho quba
paha Iibadzai sama nomeho goottaeke eetaquko ikanomake eete noho nagapai isanate
ooraqu?
Oi nike anahoke hee, Noi Beedzeburoho dzapata songenake iihoraiqi hiiremi ana
nookorai. 19 Oonihe anai Beedzeburoho dzapata songena hotou biiroraimake apeho
dzapata nikemaeho qaru khametoi songenake iihorai? Oho quba nokomae nikeke qanga
hiibaridzoni.
20 Oonita anai Ohongaho beedzaema songenake hotou biiremi erake qupadzomare. Oo,
meenipamuke Ohongaho beedzae napaho irita qeehibiqi hiibare.
21 Qahura erake qupadzomare, Gume abi bise baisenomaho dzudzu ma sogimoi koo ma
tangama ooraquko abi qanga noi attiamake naga tatangaho nakuta oorakoi ma qubadzage
noi karabeteqi mai eete oorai oi qidzoke saqosaqonoma naataqu.
22 Oonihe abi mina beedzae minanoma teei baabaquko noi isanate gume abi oke suqo-
bireqi koo ma taanga ma tepure nohoke gama geemaqi quba qidza nohoke ingonaiteqa
saqoromi oi gama qidzanate teka nome ma nometa tuumakoi. Oiqi hiireqi Dzesui ingona
baura nomehoke hiireta.
23 Noi nokoke hee, Nikehota teei anama ttaiqa baura eetaama naasuhiqa anake ibo
eetakoi oi noi anama mee dzurutaama naasuqa dzakidzaki baura eetakoi oonita dzakidzaki
oke qaatare.

BAURA QIDZA MAI EETAAMA NAATEMI QANGANIPAMU NAATAKOI
(Mat 12:43-45)

24 Oonihe ana qogo noo paha teeke hiire nookare. Songena teei abiho irina oori oke
hotou biiremi ikata qidza naataqu hiireqi songena oi tora ma ngaata tuumaqi bitta eete
qaaramuti burisi eete paha abiho qupa puita biranatareiqi hiireta.
25 Hiireqi baa moohimi abiho qupa akobetemi ootahe Ikanomake eete habanake oota?
26 Habanake oomi noi miisi teeteqi songena paha qesa ngiigninomanipamu nokoke
ttuttuiteqi nokomae gama ota dzuubata.
Oonita abi oi bosata qangama ootati qidzanatetanihe qupa ma oora ma qaara nohoi
sepeke oomi ipita nohota paha tete bamenoma attinomanipamu biranatetanita qupad-
zomare.

APENEI DZAPANOMANI?

27 Qate Dzesui noo oonoma hiiromi garuba oho bisata atapa teei too dzoobireqi hiireta,
Paiho khata asita nii baranateta ma amena nohota nii bitotota atapa oio dzapanomani.
28 Hiiremi Dzesui hee, Oi meenihe, apenei Ohongaho noo nookaqi qusubaitorai tupu oio
meeke dzapanomani ooiqi hiireta.

OHONGAHO MUMURE OORAIHE QESAI OKE TE QUPADZOMORAIDZARA
(Mat 12:38-42; Mar 8:12)

29 Oonita abi quba minai eema ma totoqu eete Dzesuke sengibetemi noi noko pobi
hiireta, Abi naga obera nike naane obaobaho qirike eetorai. Oonita nike obaoba apeke
saridzaqu bahe Dzonai torona saridzetaqaho isaki saridzakoi. 30 Oi Dzonai Ninibe nagapa
abiho torota biranateqi qogo noo hiireqi noomae Ohongaho mumure naateta oho qesa
Abiho Isaki anai abi naga nikeho mumure naatakoi.
31 Nookare, agobake atapa mina teei haba kharanipamu, oi ttoka pobi nenata baaqi abi
qiba Soromoho noo nookami nokanokanoma naateta. Oonihe anai Soromoho isaki riiteqi
nikeho quba noo bagenomanipamu hiiremi nike nookaama naatemi oho quba ipi bodzata
atapa mina oi ttota nikehoho bisata biranateqa nikeho qomaqoma minanipamu hiibakoi.
32 Oho qesa nagapa meusu Ninibe oho abi Dzonaho qogo noo nookaqi te basesa
eetaranihe qupa burisi eeteta. Oonita Dzonaho isaki keke bahe anaio nikeho quba noo
hiiremi nookaama naatemi oho quba ipi bodzata Ninibe abi nokoi noo qohare nikehota
isere mootoqi nikeke iiga minanipamu hiibakoi. Oonita nookare.

NESE OI OORA MA QAARAHO DZEBIDZEBI
(Mat 5:15; 6:22-23)

33 Dzesui hee, Abi dzongike qeereqi teqaha qapuma saaroraidzara ma te qohare pesuta
mootoraidzaranihe oke qohare heeta mootomi abi minarai isanate mooraridzoho isaki
naatorai. 34 Oonita nese niihoi ikata taatorai oi dzongiho qesa naate oora ma qaara niihoke
dzeimorai.
Oi nese niihoi kokora baura qidzake asatoraquko niiho oora ma qaara gama dza-
odzaonoma naatakoi. Oonihe niiho nese oi qoredzaho pobi naataquko oora ma qaara
niihoi qupisoobakoi. 35 Oonita eto niiho oora ma qaara qupi soobainoho quba nese
niimeke bakena geema qaarare. 36 Oi oora ma qaara gama dzadzanomai keke ooraquko
nikehota tete bagenoma naate qaarakoi. Oi baruna heenai koina minanomaho isakita tete
baibudzakoi.

PARISEOI SAMA PATI NOKOMEKE QOHATE QAATA
(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Ruk 20:45-47)

37 Oonita Dzesui noo oonoma hiiromi Pariseo teei baaqi Dzesui noma nopo ttaike noho
nagata patta muunareiqi hiireta. Hiiremi Dzesui ao peiteqi pattaho qohareta habeseta.
38 Qate Pariseo moohimi noi boto akobetaamake ao patta muunare eetemi noi oho iiha ma
dzoobidza eeteta.
39 Eetemi Dzesu Sooparai noke pobi hiireta, Maqa Pariseo ma nikei ttuba ma qapuho
sasaqake akobetorai qate nakuta guume ma rasaki samanei hee baaqorai. 40 Ohongai sasake
korabetetai nakuma gama korabetetanita abi naga nike ikaqi hiireqi ota obera naatorai?
41 Nakui saasari ooraquko nike qoredza bahe baruna heenaho teteke gesina naatakoi.
42 Oi Pariseo nike meeke ttumani mae pattani mae quba naane ma naaneke saridzorai
oohota saninoqake oho kokoqake aima Ohongaho tteki quba mootorai. Oho qanga
bamu, oke eetaridzonihe nike oonomake eeteqi dzasa tetenipamuke ruume naateqi
sasaqake sooroqi oberama abike qahitotorai. Oke eetoraiho qubake nike quba bamenoma
saridzakoi!
43 Oi Pariseo, nike sobadzata tuumami abi nikeho dzapa hiire qusubaitemi nike totoho
oonoma nooka quba dza eetorai ma nike sinabidza guhuta peiteqa oho habehabe qidza
bosabosa ota habesa quba dza minake eetorai Idze, nike oho ipike quba bamenoma
saridzakoi!
44 Pariseo nike Qetaqeta abima gama ikoikonomani. Nikeho naku oi quba apeho isaki?
Abi teei ruume naate sepeke qura tuuho kebake qooro qahitotorai nike oho isaki oonita oi
quba bamenomanipamu!
45 Oke Dzesu hiiremi hu nooho maimane teei hee, Banaita naname, nii noo oke hiireqi
paha nanake kootore.
46 Hiiremi noi hee, Oionita nike paha oho mokosu koko moohiqake eete qeemorare. Oi
teeho bahe nike sepeke abiho irita bame samane mooto peitemi areare hiiremi nike teqaha
oke boto nikemema hesate adzahahaitoraidzara. Bamu.
47 Uimane neimane nikehoi too abike teete baaoraimi nikemae baura oho koko ipibireqi
oho mumure biirorai. 48 Oi uimane neimane nikehoi too abike teete qaata oke nike
qaupuiteqi eranomake eete abike sesero eeteqi isere nikeme ao ota mootorai.
49 Oi Ohongaho noo nokanokanoma teei eraiqi hiireta, Anai abi naga nokoho torota too
abi ma qaru abi samaneke dzoobiremi tuumami nokoke sesero eete teetemi baatakoi.
50 Teetemi baate qaamake ttokaho husi ma pai moototaho bodza neta nokoho dzuu oke
taanga abi oho qereta gama suraitemi bamenoma naatakoi! 51 Apeneho dzuuhoke qeeteta
bahe bosata Abereho dzuu ma tuuma qaaramuti Dzakharia noke haqa ma Biiriho takurata
teeteta abi oonomaho dzuu samane oonita nokoho dzuu gama abi naga nikeho irita
peitakoi.
52 Oonita hu nooho maimane ikaqi nikemae nokanokaho tete ota dzuubaama naateqi
qesai ota dzuubare hiiroraike nike naane quba tete siireqi teteho gehigehi dzukurorai?
Idze nikeho bame minanipamu biranatakoi.
53 Noo oke Dzesu hiiremi Pariseo ma Qetaqeta abi nokoi noke anginaitareiqi qasa noo
bamenoma samane noho torota mootota. 54 Oi nokoi hee, Noi noo teeke oberama hiimake
oionita noke aima qomaqoma hiibakoiqi hiireta.

12

PARISEO MA KARAHO IKOIKO OHO KHOOBAKE DZESU PAANAITETA
(Mat 10:26-27)

1 Oonita quba oonomai biranatemi abi huba haba biireqi qesa qahiqahi eetemi Dzesui
burisi eete tumakhameto nomeke bosa pobi hiireta, Maqa, Pariseoho ikoiko oi maa
uubaqi qesa dzoobaquho isaki oonita eto oho patta naataino. 2 Nokao, quba dzukuma ma
dzahedzahena oi gama paana naate soubidzakoi.
3 Oonita qupita noo teeqake hiiremi oi aoke ete dzadzata abi samaneho tomata dzu-
ubakoi. Dzahe noo teeke hiiremi eehe, ao abi minaraho noo naatakoi oke qupadzomare.

APEKE QUQUIMAMI ISANATAQU?
(Mat 10:28-31)

4 Dzesui hee, Dzairamane name, qesai nikeke teetemi baatakoiqi hiiremi etoqa oho attike
eetaino. Oi nokoi nike teetemi baatemi oho heeta nokoi paha quba apeke eetaqu, oi
bamu. 5 Qate teeqaho attike eetaridzoni. Apeho atti bahe nike baatemi iibadza nagata
dzoobidzaqu ma oho neta nikeke ingonaitaqu oho beedzae oi Ohongaho torota ooraita
meeke noqaho qubake ququimare oke ana nike pobi hiire.
6 Oonihe qupadzomare, Nee kipadza boto teena oke abi qesai tu Toeama ttuma
eetoraihe, Ohongai teqaha noko teeke ruume naasuidzarani, bamu. 7 Oonita nokoho ttuma
gattiqanihe Ohongaho pengata nikemaeho ttuma minanipamu. Qiba gee nikehoho dzare
oke noi gama aimaqi aimaqi nikeho pati qohatakoita noho torota inobetare.

DZESUKE QAUPUITAQUHO TETE
(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 Oi keke bahe apenei anake raraku biireqi abihota paanaitorai nokoke Abiho Isaki anai
isanate Ohongaho angero nokoho pengata raraku biidzakoi. 9 Qate teei anake bai hiiremi
noke anai paha angeroho pengata bai hiibakoi.
10 Qate qesai Abiho Isaki anake ruume naateqi obera hiibaqu kahosa nokohoke dza-
amutaquho tete nome gattiqa ooraihe, apenei Qaheuba Sumasaho isaki moo pobiteqa
qanganiqi hiibaqu nokoho kahosake dzaamutaquho tete ooraidzara bamu.
11 Oonita, tumakhameto name, ibo abi oonomai nike qomaqoma hiibareiqi sinabidza
guhuta dzeimaqu mae ttoka sooparaho neseta dzeimaqu mae bise ma baise ape ma apeho
pengata dzeimaqu bodza ota etoqa nike iiha ma dzoobidza eeteqa hee, Ikaqi hiibaqu mae
noo ipi ikanoma hiibaqu ooiqi hiibaino. 12 Oi bodza ooqata keke Qaheuba Sumasa noomae
oho noo nike banaitemi hiibakoi.

ABI ETO TTOKAHO MEUPU QUBA BEEDZAE EETAINO

13 Dzesui oke eete noo hiiromi abi tupuhota teei hee, Banaita name, nii isanate nane gotta
nahoke pobi hiiremi quba tongo nanai aimaridzo oke noi eto nome quba qahitotainohe ao
batabidzare.
14 Hiiremi Dzesui kaitomaqi hee, Oonita apei hiiremi anai quba samane nikehoho
batabidza abi naataqu. 15 Nookao, abi teeho quba samane huba haba biiremi oho quba
noho oora ma qaarai qidzanataqu mae? Oi Bamuta nike eto peetta ma qeraqeraho angita
dzuubainohe atti ququimare.
16 Hiireqi Dzesui noo oke gotta ma paita mootoqi erake hiireta. Abi quba tongo
minanoma teeho dzoota mee gairai biranateta. 17 Gairai biranaatemi oho mai qupa nometa
hiireta, Ae anai mee minanipamu oke ikata paramu mootoraqu? Bamuta erake eetakoi.
18 Anai isanate goottara oho paramu naga gamitti nameke eseqotoqa paha mimiqapa
gooto mee ma gottara samane name oho nakuta mootomi bageke eete qaarakoi. 19 Oke
eeteqanoke naamaeke pobi hiireqi hee, Qupa khata name dzoobe! Poiqa moomi nakaho
paramu tii samaneho isaki mootomi ooraita qidzanatorare hiireqi nakamae patta ma oba
saqubema muunaqa qakima naki eetorare.
20 Oke hiibakoiqi abi oi hiiretahe, bodza ooqata Ohongai erake hiireta, Potutu nii! Qupi
eraho nakuta nii baatake boobi. Oonita quba tongo minanipamu niihoke apei mai eetaqu?
Oiqi Ohongai hiireta.

[21] Oho quba nookare, abi oonoma qoredza eeteqi Ohongaho pengata quba samane
nomeqaho quba qaanataqu noi oho ipike quba bamenoma saridzakoita qupadzomare.

QUBA TEEQAHO BEDZABEDZA EETEMI ISANATAKOI
(Mat 6:25-34)

[22] Oke hiireqi Dzesu burisi eete tumakhameto nome pobi hiireta, Nike noorake nooketa
ttokata qaaraquho quba eto pattaho iiha dzoobidzaino ma sama nikehoi ttoba ma sasa
apeke dzaabaqu eto oho qupake muunaino. [23] Oi sama nikehoi meeni qate ttoba ma bareio
sasa, Pattai dzaetakoini qate qaraqaraio oorakoi.
[24] Oi nike neeke moorare. Nokoi dzoo eetaama, iisu ma paramu teeke mootaama oonihe
Ohonga noomae noko sogo moitorai. Oonihe Ohongai moomi nee oi quba gattiqa ma
sepeni qate noi abi nikeke moomi noho baruna heme biranataridzonita noi abi nikeho
pati qohatemi isanatakoi.
[25] Erake eete oorai, Abi teei sama nomeho baku geemami oho quba noho oora ma qaara
minanataqu mae? [26] Tete oonoma ooraamanita khooba apeho qubake nike oho qaseqase
samaneke qaupuitaqu?
[27] Ma sihidzaho tete paha moorare. Noko angi angitaama, asi ootaamanihe noko haba
biirorai ma nee ma bau nokohoi gattiqa bamu. Soromoho nee ma bau oi minanipamu
ootahe sihidzahoi nohoke riitoraita oho khooba qupadzomami oi sihidzaho pobi keke
bahe paha nikeho.
[28] Oonita nookare, baa ma bittina sobadzana biranatorai oke Ohongai ttoba ma
sasanomaitoraihe oho ttuma mina bamu, ao ihaike qeeremi bamu naatakoi. Oonihe
Ohongai nike moomi tobe sumanomanita qaarakoi. Oonita nike ai tataumaqi ikaqi hiireqa
hee, Ohongai qidzoke napake ttoba ma barenomaitaquiqi hiibaqu?

QUSUHO TTUMAKE TTUTTUITARIDZONI

[29] Oho quba etoqa hee, Napai patta ma oba apeke muunaqu oiqi hiireqi oonomaho
qupa ororo eetaino. [30] Abi Ttokaho nena nokoho poma oke eete ooraihe qeepe ma haba
nikehoi dzaetorai mae? Oke Ohonga mai ao sauqata tete qupadzomorai. [31] Oonita quba
apeho baurake nike eetoraqu bahe Ohongaho baura ooqake eete qaama Ohongai quba qesa
samane nikehoke haba habara mooto tuumami isanatakoi.

DZESUI ABI TUPU NOMEKE TTAPUITETA
(Mat 6:19-21)

[32] Abi hohoqa name, nike nookare, Ohongai pobi nome nikeke qaanataqu bahe oke gama
nike moite soubidzaquho dzake noi eetorai. [33] Oi qusuho iisuta gume abi peitaamani,
oho ttuma nahusa eetaamanita nike qusuho ttuma oho sengi qidza tatanga nikeme quba
saridzeqa oonomaho ttuma mai eetare. Oi ttokaho quba qesa nikeho torona naatoraita
nike oho ttuma quba hiiremi biranatemake oke nike gama abi habanake moitemi nikehota
qusuho ttumai meupu naate qaarakoi. [34] Oi abiho qupa ika neta oorai oio noho ttumaho
isaki oonita qupadzomare.

ROIROIHO TETEKE QUPADZOMARE
(Epe 6:14; Mat 25:1-13)

[35-36] Oonita mai teei ata naateqi ao burisi eete nagapa baahumi abi noho beebe eesuqi
ttoba dzapire dzongi qeere noho quba ao tete geemami hairiamake dzuubaquho pomake
qupadzomaqi tete oke nikemae roibetare. [37] Oi oho mai baaqi moomi baura abi ao noho
quba roibete ooma mai noi nokoma dzuubaqa nokoke kokora eeteqa hiiremi noko patta
muunaqa qidzanatakoi oke ana meeke nike pobi hiire. Oonita baura abi oonomaho isaki
bagenomani.
[38] Oi mai noi saubapota baabaquni mae dzuridzarita baabaquni mae bodza apeta
baabaqu? Baaqa moohimi baura abi nike roibete beebe ooma nikeho isaki bagenomani-
pamu oorakoi.
[39] Oonihe paha erake qupadzomare. Gume abi teei naga teeke geemareiqa bodza ma
teteke noi te paanaitemi nagaho soopara nookoraidzara. Nookaquko noi qesama nokoi ao
noho beebe eeteqi noke naga qaanatakoi. [40] Qate Abiho Isaki anai gume abi bamuhe anai
baabaquho bodzake nike ruume naatoraita roqoroqo ma sahasahama oorare.

KOKORA ABI QIDZA MA QANGAHO QAHURA
(Mat 24:45-51)

41 Oke hiiremi Peetoroi hee, Qahura noorake nii abi minaraho quba hiireni mae
nanaqaho qubake hiire.
42 Hiiremi Sooparai hee, Oonita apeho nokanoka isanatemi noi tuhotuho abi qesake
soopara eete qaami patta ma quba samane oi bodza nome ma nometa iso keke birana-
toraqu oho tete qupadzomare. 43 Naga soopara oonomai baura idzoidzoke eete ooma mai
baaqa mooraqu abi ooho isaki bagenoma naatakoi. 44 Oi mai oke mooqi ao noke quba tongo
nomeho sooparake upubidzakoi oke ana meeke nike pobi hiire.
45-46 Oonihe naga sooparai qupa nometa hee, Mmhm, Mai qoqotoke baaoraiqi hiireqa ao
oba ma patta saqubema muunami qiba noho ruume naatemi noi kokora abi ma paimaneke
buribaroke teete ooma mai nohoi bodza oonomata seike baaqi oke mooqa abi oke naga
soopparaho isaki qaanate noke abi sepe naatareiqi hiibakoi.
47 Oi keke bahe maiho dza hiireta oke abi noi teqaha ruume naataranihe sepeke noho
noo ai siginaitetaho qubake noke paha bitte batte biidzakoi.
48 Abi teei ruume quba oberama eetemi noke isakiqata teete pobitakoi, qate teeho gesina
mina oomi noke soopara baura samaneke moitemi noi oho isakita ttuma mina aimakoi,
mae noi baura sesero eetaquko noi oho ipike quba bamenomanipamu saridzakoi. Oi teeho
bahe noho isaki mina kekeni.

KIRISTUI MAAMI HU MA KORIDZA SAMANE BIRANATORAI
(Mat 10:34-36)

49 Nookare, Anai eepa bamenoma teeke qeeba quba baatanita naho qupai hee, Eto bodza
sepeke kharanataino. 50 Oi sobasoba bamenoma teei naho irita biranataridzoho qubake ao
naho ttidza qosu sahauborai.
51 Mae nike qupadzomami anai ttokata gaibami oho quba hasu biranataqu? Oi bamu.
Hasu bahe hu ma koridza samane biranatakoi.
52 Oi naga teeta eseri nooka hiisi eetemi tapari basesa eetakoi. Mae tapari nooka hiisi
eetemi eseri bamu. 53 Oke eete oorakoi. Mai ma khatai naho nookami teei ai tataumakoini
qate teemui bamu. Oho qesa pai ma khatata nopoho qupa maina paina naatakoi. Motami
ma anapidza oho qesa ota batabidzakoi oi oonomaho isaki naatakoi Oiqi hiireta.

QAMODZAMODZAHO TETE
(Mat 16:2-3; Mar 8:11-13)

54 Dzesui abi tupu oke dzaga bobotoqi hiireta, Ma nike apata moohimi perettabi peitemi
nike hee, Oo quu taatake boobiqi hiirorai. Hiiremi bamu haba naataqu. 55 Ma paha nike
hee, Utai dzaga neta toororaita haba ngorubatakoiqa hiirorai. 56 Hiiremi sapara naataama.
Oi quba oonoma ttoka ma habata biranatemi oke nike ao sauqata moo qupadzomorai.
Oonihe ana nike quba biranataridzoho qamodzamodza hiiremi nike ikoiko apeho quba
khooba ruume naatorai? 57 Nikemae ao khooba mooqa hee, Meenipamu ooniqi hiibarorihe
bamu.

AOKE OHONGAKE SARIDZE DZAIRA EETARIDZOHO NOO
(Mat 5:25-26)

58 Dzesui hee, Oi paha teei niiho kahosa eete ooqi niike aima ttoka soopparaho torota
tuusuhimi nii qupa niimeta hee, Idze! Eto ttoka sooparai naho nookami qanga naatemi
anake sutasutaho pobi hiiremi pirittani anake aimaino hiireqi nii ao teteta temuke ke-
baitareiqi oho baura minake eetororai. Oonita paha Ohongaho neta oonoma eetaridzoni.
59 Oi kahosa niihoi bamenomanipamu oomi noi niike sutasuta tatangata mootomi nii
qidzoke ota biranataqu, bamuta ao qupadzomare. Oke hiireta.

13

ABI MINARAI QUPA BURISI EETARIDZONI

1-3 Oho bodzata Dzesu pobi nookami Garirea abi qesai Dzerusaremuho biirita kiridza
qeereqi kabira dzuubetomi Pirato hiiremi qaa abi nokoi abi oke kabirama gama dzubeteta.
Noo oke Dzesu nookaqi abi tupu pobi hiireta, Quba bamenoma oi Garirea abi nokoho
irina taateta oho qubake nike hee, Idze, noko poi abi kahosa minanomanita ipi oonoma

saridzeiqi hiire mae? Oi bamu. Nikemae qupa burisi eetaama naataquko oho qesa gama
baate bamu naatakoi.
4 Qate Siroamu oma penonoi abinike khooba apeho quba abi 18 nokoho irita taatemi
baateta oho quba nike nookami abi nokoho kahosai minanipamu ooqi Dzerusaremu abi
ma nikehoke riitorai mae? 5 Oi bamu, nike Ohongaho neta qupa burisi eetaama naataquko
oho qesa dzaetakoi, oiqi Dzesu hiireta.

OHONGAI TE HAIRIAMAKE ABIKE GAUBIDZAAMAHO QAHURA

6 Oho quba Dzesui oke gotta ma paita mootoqi erake hiireta, Abi teei ee muri dzoo
nometa dzaarota. Dzaaroqi qupi samaneke baaqi mee nohoho qiri eetemi bamu naate
qaata. 7 Qaami noi dzoo sooparake pobi hiireta, Maa, ao tii tapariho isaki anai ee muri
eraho mee qiri eete baaorai. Oonihe bamu naate qaimi naane quba ee oi sepeke ttoka
mina karabetaqu? Baamu, oonita oke ao geemaridzoni.
8 Hiiremi dzoo sooparai hee, Mai name, nii qaatemi ana isanate paha tii teenaqaho
nakuta noho khooba ttoka sakate bibi moitaqu mae? 9 Bibi moite qaama bodza bamu
naatemi mee goomaama naataquko oke isanate geema biidzakoi. Qupa napahoho qahura
oke hiireqi hiireta.

ATAPA HEMENOMAKE DZESU DZUMATA QIDZAITETA

10 Dzuma teeta Dzesui Sinabidza guhuta peite abi banaiteqi moomi atapa hemenoma teei
oota. 11-12 Heme nohoi tii bodza 18 naatemi atapa oi ao hohoqa naate oota. Oonita Dzesui
noke pobi hiireta, Atapa, heme niihoi ao bamu naatare. 13 Oke hiireqi boto nome noho irita
mootomi sama ao pobiratemi noi Ohongaho hasa hiireta.
14 Oonihe dzumata baura oonomai biranatemi guhu sooparahota obera naatemi noi abi
tupu pobi hiireta. Baura bisa napahota oorai oi qupi qesaqesa oonita nike bodza ooqaho
nakuta hemenomaho baura eetaqu oi teteni.
15 Hiiremi Dzesu Sooparai oho ipike hee, Ae ikoiko abi nike, dzumata nike burimakau
ma ttogi nikeme eka saqoroqi noko oba muunareiqi ota dzeima tuumaamani kaqa! 16 Qate
ataparai kabira bahe Abarahamuho dzuu kokonipamu, oonihe Saatai ao tii bodza 18 oho
isakita noke suuto qaimi dzumata noho eka saqoromi nikehota obera naate kaqani!
17 Dzesui noo totoho oonomata hiireqi oona bai hiiretaho nenake gama midzahutaiteta.
Qate Dzesui baura qidza samane eetotaho qubake garubai gama boto teeteta.

SINABIDZA MEUPUNOMA NAATARIDZOHO QAHURA
(Mat 13:31-33; Mar 4:30-32)

18-19 Oonita Dzesui erake hiireta, Ohongaho pobi oi quba apeho isaki ma oke quba apeta
mootomi isanataqu? Oi moepaho gottarai quba gattingaqanihe abi teei oke aimaqi dzoo
nometa dzaaromi peite eeho qesa naatemi nee gohabaqi ota taate sumudzataquho isaki
naatorai.
20 Oke hiireqi paha teena oke Dzesui hee, Ohongaho pobi oke qahura apeta hiiremi
pobirataqu? 21 Oi iisiho qesa. Oke atapa teei aima qausoma sarete teenaite mootomi qausoi
gama oho quba qura huitakoi. Oiqi hiireta.

OHONGAHO POUTA DZUUBAQU OKE SAMANEI BITTA EETAKOI
(Mat 7:13-14, 21-23)

22 Oonita Dzesui haba ogamaqi nagapa samaneta peite ota sinabidza hiire hiireke tuuma
qaaramuti Dzerusaremu ota biranateta. 23 Oonihe Dzerusaremuta biranataamake oomi
teei noho torota qasa noo hiireta, Soopara name, abi samanei sinabidzata sumudzate
qidzanataqu, eo oberaqai ota qidzanataqu?
24 Hiiremi noi abi noko pobi hiireta, Bamu, abi samane tete pou takurata dzuuba quba
bitta eetakoi oke ana bamu nike ikobetequ. Oho qubake nike hairi eetainohe ao ota
dzuubareiqi beedzae eetare.
25 Oi erake eete oorai. Naga oho mai qeemaqi tete siiremake qesa nikei pouta baa
tuputupu teete too dzoobireqa hee, Ae, Soopara naname, tete geemo. Hiiremi anai erake
hiibakoi, Eehe, nike ika nena oke ana ruumeni.
26 Hiiremi nikei eraiqi hiibakoi, Maqoe, nii nanaho otoba patita sinabidza hiiremi
nookata ma paha nanai niima napai qesa dzaira eete ttaike patta muunata oke nii

qupadzome? [27] Hiiremi anai totoho erake eete hiibakoi, Anai abi naga kahosanoma nikeke
ruume oonita ao papatare.
[28] Oonomake hiiremi nike moomi Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo ma too abi ma kara
nokoi gama Ohongaho pobita dzuubahima nikemaeke qirutomami sasata ooqa eema ma
totoqu eesuqa sama nikeme iiga minanipamuke hiibakoi. [29] Oi ttoka ma haba samaneho
abi ota dzuubakoihe nike bamu.
[30] Oonihe abi qesa poiqa dzapa pobinomai ipita pobiama naatakoi ma poiqa qesa dzapa
pobiama nokoi ipita oho pobinoma naatakoita qupadzomare.

DZESUI DZERUSAREMUHO QUBA TTI MA TTAKA HIIRETA
(Mat 23:37-39)

[31] Noo oonomake Dzesui hiimi Pariseo qesai noke atti hubaiteqi hiireta, Maqa, Herote ao
nii teetare hiirenita nii haba erake qaate mainata tuumare.
[32] Hiiremi noi burisi eete noko pobi hiireta, Oo, nike tuuma haa teeko oke eraiqi
pobi hiibare, Nookare, anai songena iihaqu ma abi qidzaitaqu oke poiqa ma iihaike
eetoraqutoke iihai temuta teteta tuumakoi. [33] Oi meenipamu poiqi ma iihai ma iihai
temuta tuumaqa Dzerusaremuta biranataridzo oi teeho bahe too abi baataquho qopaio
Dzerusaremu.
[34] Hiireqi noi hee, O Dzerusaremu, Dzerusaremu abi nike nookare. Khokhora paimanei
khameto nokomeke ttuttuite hira pesuta mootoraiho isakita ana nike qidzaita quba hiire
baoraihe nike oho goottae eete qaru abi nahoke omama teetorai, too abike gama teetemi
bamu naatorai.
[35] Oonita nike anake teeteqa bamu paha naho mee mooraquhe abi naga nike qopa
nikemema gama ngausaho pobi naate qaaqa qaaqa kebanoke hee, Ohongaho Dzaapa
baabe, Dzoobe, dzoobe, totoho oonomata hiireqanoke nike bodza ooqata naho mee
moorakoi. Oiqi hiireta.

14

DZESUI ABI HEMENOMA QIDZAITEMI PARISEOHO TOO SAA EETETA

[1-3] Dzuma bodza teeta Pariseoho bosaqobaqoba teei Dzesu noma nopomae ttaike patta
muunareiqi noke dzeima nagata peiteta. Peitemi abi oko ma boto tabaranoma teei noho
dzagata oomi moota. Oonihe Pariseo nokoi Dzesuke rittabetota.
Rittabete oomi Dzesui hu nooho maimane ma Pariseoke asabireqi qasa hiireta, Nike hu
noota moohimi abike dzumata qidzaitaquho tete oorai mae bamu? [4] Hiiremi noko too saa
eete oomi Dzesu abi oke qidzaite dzoobiremi tuumata.
[5] Tuumami Dzesui ipibireqi noko qasa hiireta. Maqa, nikehota khatani mae hooni mae
haa teei koseta taatemi dzuma qubake nike te hairiamake noke dzeimoraidzarani mae?
[6] Hiiremi nokoi noo ipi apeke hiibarota, bamu.

SAMA QUSUBANOMAKE DZESU MIDZAHUBAITETA

[7] Obetemi Dzesu moomi aabe oona oota nokoi ao hairiamake teka qidzake mai eete
habeseta. Oho qubake noi nokoho nooke erake hiireta. [8] Hee, Qate teei ataho kiridza ma
qonoqono biraiteqi nikeke ota dzeimami nike etoqa ao hairiamake abi mimiho teka mai
eetaino.
[9] Oi erake eete oorai. Nike teka oke mai eetemi eto naga oho mai baaqi niike pobi
hiireqa hee, Maqe, teka nii aima oorai oke abi dzapa pobinoma erake moitareiqa hiiremi
nii midzata qeemaqi kharata habesaino.
[10] Oho qubake nii noho nagata peiteqa bosa bahe ipiqata habehima mai baaqi hee, Dzaira
name, nii isanate dzamonoqake habesare hiiremake isanate nii ota habesemi oona habese
ooraqu oi nokohota nee ma baunoma naatakoi. [11] Oi teei sama nome qusubaitemi noke ai
quratakoini qate teei sama nome ai quratemi noke qusubaitakoita qupadzomare.

IPI MA ARIAMAKE HOO MA PATTA MOOTARIDZOHO TETE

[12] Oke hiireqi abi teei Dzesuke naga nometa dzeimata noke Dzesui hee, Tete erake
qupadzomare. Nii hoo ma patta teeke abiho quba eetare hiireqi etoqa quruma minanoma,
qesa ma dzaira niimeke ota dzeimami noko ipi ma habarake hoo ma patta niiho quba
biraitaino.

13 Oonita nii hoo ma patta teeke eetare hiireqi nese qupi ma abi habana ma qosu ma
pone ma abi oonomake ota dzeimami muunare. 14 Oi nokoi quba apema niiho kiridza ma
qonoqono eetaqu? Baamuta oho ipi ma arike nii abi pobiho tukutuku bodzata saridzakoi.
Oonita oonomake eetemi niike agoagonomaniqi hiibakoi.

SINABIDZA BAI HIIREMI BAMENOMA NAATARIDZOHO QAHURA
(Mat 22:1-10)

15 Oke hiire qaatemi oona patta muunota nokohota teei hee, Ape ma apei Ohongaho
pobita dzuubaqa ota patta muunaqu nokoio agoagonomani.
16 Hiiremi Dzesui gotta ma pai teeke hiireta, Abi mina teei hoo ma patta mootareiqi
bosata abi oona baabarota nokoho dzapa hiireqi pobi dzoobibiremi tuumata. 17 Qate
pattake roibete oomi noi qaru khata nome dzoobireqi hee, Patta abanire oonita ao
baabare.
18 Oiqi hiiremi tuumami nokoi gama totoho teenata hee, Nii qaatemi nanai bamu
qeemaquiqi hiireta. Oi bosabosai hee, Anai dzoo teeke ttuma eete ooraita oke tuuma
moorakoi, qaataquho isaki bamu.
19 Qate teei hee, Maa, anai burimakau eseri eserike quba dzeimoraiho dzare 5 oho ttuma
eete oorai. Anai nokoho beedzae isaki toronaitaridzonita nii qaatemi ana ota tuumare.
20 Qate temui hee ana ata naate ooraita qeemaquho isakiama naate. 21 Oonoma keke
hiiremi qaru khatai burisi eete oho isere gama mai nomeho torota mootota.
22 Mootomi abi minahota qanga naatemi noi qaru khata nome pobi hiireta, Hairiamake
tuumaqa nagapa sigi ma sasana, tume ma dzagana oorai ota abi habana, nese qupi, pone
ma qosu, abi oonoma keke dzeima baabare. Oke hiimi qaru khata qusubaiteqi tuumatati
baaqi hee, Oke ao eetenihe naga pui siibaamake oorai.
23 Hiiremi mai hee, Oonita nii tete ma sobadza ma apota tuumaqa tototo hiiremi abi baa
naho naga pui siibare. 24 Oonihe qesaho dzapa bosata hiireta nokohota teeqai bamu ttaike
oho patta muunaqu, oke ana bamu dzaheitaqu ooiqi mai hiireta. Qogo noo oke Dzesu noko
pobi hiireta.

NAPAI MARANGAHO POBI NAATEQAKE DZESUKE IIHAKOI
(Mat 10:37-38)

25 Qate abi paha samanenipamu ttutturatemi Dzesui noko dzaga bobotoqi pobi hiireta,
26 Teei anake iihare hiireqa mai ma pai, noma ma nane, sase ma dzaba, ata ma khameto,
qesamane oonomata atimami bamu isanataqu, bamu. 27 Oi teei naho tumakhata naatare
hiireqi sama nome marangaho pobi hiire qeemami isanatakoihe, tete teei paha ooraidzara.
28 Oke hiireqi Dzesui oho totaqi paha nagata mootoqi hee, Oi nikehota teei baura naga
teeke gootare hiireqi bosata habese ttuma nome isaite moomi isanatemi gootakoi.
29-30 Oi noi etoqa sohoroqa husi ma pai mootoqa naga gotta ipibidzare bitta eeteqi
qaatemi abi baaqa hee, Idzii, abirai naga nome sohoroqi gootoriti qaate ooiqi sosoridzo
hiibainoho qubake noho ttuma isanataama naatemi noi ikaqi hiireqi sepeke sohobaqu?
Oonita maranga hiibi oke abi qupadzomaqi oho tete mai eetare.
31 Hiireqi Dzesui oke paha qaaho maimanehoto mootoqi hiireta, Ma paha Abi qiba
teei qaa qogoimaqi baahumi abi qiba temui noma noko qaa eetare hiireqi bosata iiha
dzoobireqa hee, Iaqa, noho abi tupu oi tubenti ttauseni qaate nahoi teni ttauseni keke
oonita anai noke isanataqu mae bamu? 32 Oke hiiremi noho qupai hee, Isanatakoiqa
hiibaquko noi kurebetare qeemakoi.
Qate noho qupai hee, Qidzoke isanataquiqi hiibaquko noi ao bosata hasuho maimane
dzoobiremi noko kiridza apeke abi qiba temuke moitemi noho qupai kebarataqu oonita eto
pureke marangake mai eetainohe bageke eete qupadzohiqa mai eetare. 33 Oonita nikehota
apei naho tumakhatanipamu naataqu noi ttokaho tete samane oho dzore keke naateqa
anake iiha qaarare. Oiqi hiireta.

MARANGAHO TETE MEKENOMANIHE ETO OTA PEPERATAINO
(Mat 5:13; Mar 9:50)

34 Oke Dzesui paha tomuta mootoqi hiireta. Marangaho tete oi qidza tomuho qesa.
Oonihe tomuho meke bamu naatemi oke ikake eetemi noho qaa ma meke paha bi-
ranataqu?

35 Oi bamunipamu. Tomuho qaai bamu naatemi susu ma sasa naatemi oke ikake eetaqu?
Ooma ttokake bibi moitaquni mae quba naane ma naane eetaqu? Oho tete bamu naatemi
koseta biidzakoita nike marangata eto peperataino. Tomanomai nookare. Oiqi hiireta.

15

DZESUI ABIKE HOOBIRETAHO QAHURA
(Mat 18:12-14)

1 Oonita ttagetti apiapi kahosanoma ma kara nokoi Dzesuho noo nookareiqi baata.
2 Baami Pariseo ma qeteqeta abi oho niqi hiireqi erake hiireta, Ae! Abirai ikake eete kahosa
abi dzeimaqi nokoma ttaike patta muunorai?
3 Oke hiiremi Dzesui oho quba qahura erake hiireta, 4 Nikehota abi teeho sipisipi 100
ooraimi nookami oho dzareta teei dzaetemi noi isanate 99 nokoke hoo poka rometa
qaateqa tuuma temuho qirike eete saridzakoi.
5 Noi qiri minake eete saridzeqa qere kharupe biire qaki naate burisi eete baabakoi. 6 Baa
nagapata biranate qesa ma dzaira nome ttutuiteqa nokoke pobi hiibakoi. Maqa, naho
sipisipi erai dzaetemi anai qiri minake eetoriti ao saridze oonita napai oho qaki naatare.
Oke eete hiibaridzoni.
7 Qate Ohongaho tuputa abi 99 rike ma pobi oomi teei kahosaho neta ooqa qupa
burisi eetemake oho qesa qusuho angeroi ikake eetaqu? Oi nokoi 99 nokohoke nookami
isanatoraini qate teena ooqaho quba qaki ma naki minanipamu naatakoita nike naane
quba naho nookami qanganataqu?

ABIHO QAHURAKE TTUMATA MOOTO HIIRETA

8 Dzesui hee, Paha oke atapa moninomata hiire. Noho ttuma sarara tenihota teei
bamu naatemi noi ikake eetaqu bahe ao hairiamake dzongi qeereqa qiri minake eete
naga sarautoqa saridzakoi. 9 Saridzeqonoke qesama dzaira nome gama ttutuite noko pobi
hiibakoi, Maqa ttuma sarara naho teei bamu naatori oke ana qiri minake eete poiqanipamu
saridze. Oonita napai gama oho qaki naatareiqi hiibakoi.
10 Oonita oho qesa kahosa abi teei Ohongaho neta qupa burisi eetemi angero ma kara
nokohota oho qaki minanipamu ooraridzoni oiqi hiireta.

OHONGAHO KOKORAKE DZESUI MAI MA KHAMETO ESERIHOTA MOOTOTA

11 Ma Dzesu paha hee, Abi teeho khameto eseri oota. 12 Ooqi khata sabi noi mai nome pobi
hiireta, Poro tongo nane ma nakaho naataridzo oke nii ao batabiremi naka mai eetare.
Hiiremi mai noi qubadzage dzapa samane batibireqi nopo moite soubireta.
13 Oonita qupi samane naataamake khata sabi ao quba samane nome ttuttuiteqi haba
kharata tuumata. Tuumaqi haba ota noi munasa munasaho isakita oota. 14 Noi quba
nomeke piripirima eete bamuiteta.
Qate haba ota seebe mina biranatemi abi khata noho ttidza horesa eeteta. 15 Horesa
eetemi noi abi hoo kitunoma teeho torota qasa hiiremi noi noke hoo kokora eetareiqi
dzoobireta. 16 Dzoobiremi tuumaqi huhu ma sasa noko hoo moiteta oohota noi teeke nome
quba muunare hiiremi oho soopara nokoi qaanateta.
17 Qaanatemi noho ttidza qosu sahaubami noi hee, Iidzi. Mai nahoho kokora abi
samane nokoho patta meupui ooraimi ana ikaqi hiireqi erata seebe meeorai? 18 Ana
isanate qoridzeqa tuuma mai nameho torota biranate noke eraiqi hiibakoi, Mai name,
anai Ohonga ma nipeho pengata kahosa bamenoma teeke eete oorai. 19 Oho quba anake
khataniqi hiibaquho isakiama naate ooraihe nii nookami ana isanate niiho kokora eeteqa
qeepe ma haba gattiqa saridzaqu mae? Oke hiibakoiqi hiireta.
20 Hiireqi noi qoridze tuuma qaarumuti mai nomeho dzagata biranateta. Oonihe noi
sererahuke baaqomi mai ao noke moohimi baruna nohoi heme eetemi noi torouma
tuumaqi khatake dzoge biire aimaqi kanabeta minake eeteta.
21 Eetemi khatai hee, O mai name, anai Ohonga ma nipeho pengata kahosa bamenoma
eete ooraiho qubake bamu anake khataniqi hiiremi isanataqu.
22 Oke hiiretahe, mai burisi eete kokora abi pobi hiireta, Nii hairiamake tuuma ttoba
ma sasa qidza bagenoma aima baa khata sabike dzapireqa oke sasa dzaaroqa boto nohota
ringi dzoobireqa noke khataho isakinomaitare. 23 Ma burimakau khata sapurunoma oke

aima dzubeteqa hoo ma patta eetemi qaki ma naki napahota biranatare. [24] Oi teeho quba
bahe khata sabi nahoi bamu naateqi baataho isakita qaariti poike paha eehaha naasubi.
Oiqi hiiremi nokohota qaki ma nakinoma naateta ooqi Dzesui hiireta.
[25] Oonihe Pariseo basesa eetotaho qubake Dzesui ipibireqi hee, Oonihe eka bosa khatai
dzoota baura eetomi khata sabi baata. Oho qubake nanei nagapa dzamoiteqi nookami
gitta ma kuiho husu biranateta. [26] Oho husu biranatemi noi kokora abi teeke oho khooba
qasa hiireta.
[27] Hiiremi noi hee, Maa, noma gotta niihoi baami mai nipehoi noke moohimi baataa-
manihe eehahake oorai. Oonita mai hiiremi hoo khata sapurunoma oke dzuubetemi noho
quba qaki ma naki era biranatorai. [28] Oonihe nane noo oke nookami ttidza noho qanga
naatemi noi nagata peitaama naatemi mai noke ttapuitareiqi baata.
[29] Oonihe nane maike hee, Nii nookare. Tii samanenipamuke ana niiho baura eete
baaorai. Oonita ana niiho noo tee ma teeke basesa eetaamanihe nii meme khata
gattingaqa teeke ana moitemi dzairamane namema nanai oho qaki ma naki naatarota oke
ana te mooraidzarani. [30] Qate khata sabi niihoi quruma ma quba nii noke moiteta oke noi
gama paimaneho neta piripirike eete bamuiteta. Bamuite qaariti baahumi nii ikake eeteqi
noho quba hoo sapurunoma oke dzubetemi eranomai biranate?
[31] Hiiremi mai hee, Khata qidza name, niima nakamae qupi ma sau samaneke ttaike
qaabi, naho quba samane oi niihoi keke. [32] Oonita qupadzomare, noma gotta niihoi baataho
neta eehaha naate baabe. Taata naatetake naka paha saridze ooraita poiqa oho qaki ma
naki bodzai napamaeho irita oorai. Oiqi hiireta.

16

BAURA ABI MA MAI NOHOHO QAHURA

[1] Bodza teeta Dzesui tumakhameto nome gotta ma pai erake hiireta. Abi quruma
minanoma teeho quruma sooparai oberama eetemi abi qesai mai nohoho torota isere
hiireqi hee, Niiho quruma ma quba rasakiitoraiqi hiireta.
[2] Hiiremi Mai noi abi oho kira hiiremi baami hee, Abi niiho isere ikanoma hiiremi ana
nookorai? Oonita nii quruma soopara eete qaabi oi poike bamu naate. Oho quba isere
niime ttari eete aima baa ana moitare.
[3] Oke hiiremi noi qupa muunaqi hee, Ae, mai ao naho baura qaanatemi anai baura apeke
eetaqu? Ttoka baurake ana bitta eetakoi qate pupu ma nenesake hiiroraquho midzake
ana eetorai. [4] Oi oonita anai abi qesaho nagata peitemi nokoi naho kokora eetorareimi ana
erake eetakoiqi hiireta.
[5] Hiireqi apeneho oma kahosa maiho torona oota quruma soopara noi ao nokoho kira
hiiremi baata. Baami bosobosake noi hee, Maqa, niiho kahosa ikabete maiho torota oorai?
[6] Hiimi noi hee, Oriba bibi ttaramu mimi 20 oqaho isaki oorai. Hiiremi noi hee, Oionihe nii
hairiamake qohareta habese gee niimeta dzare oke rasakiiteqa oho habarake ttaramu tteni
oke hiire qeetare. Hiiremi qeeteta.
[7] Qeetemi abi oho samanake quruma soopara noi hee, Qate niiho kahosa? Hiimi noi
hee, Oo, naho kahosaio uitti basiketti uani ttauseni ooniqi hiireta. Hiimi noi hee, Nii paha
hairiamake oke rasakiiteqa oho habarake dzare qeth hattatti (800) hiire qeetare. Hiiremi
noi qeeteta.
[8] Qeetemi quruma sooparai isere oke gama maiho torota mootomi mai noi noho oberake
moo hasa hiireta. Oi teeho bahe pisinisi abi qesaho qibaio bitta ma kakanomani. Nokoho
isaki oonomai abi Ohonga ai tataumorai bitta ma kaka nokohoho isakike riitorai.
[9] Hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke hee, Oonita nike dza eetemi anai nikeke hee,
Isanate pisinisiho obera oonomake nike qaupuitemi qangahasi teei biranatemi ttoka abi
nokoi nike naga nokometa dzeima kokora eetorareiqa hiiremi isanataqu mae?
[10] Oi bamu, oonihe baura gattiqa teeke abiho botota mootomi bageke eete kokora
eetaquko abi oonomai paha baura minata isanatakoi. Qate abi teeho botota baura gattiqa
teeke mootomi ota taataquko noi oho qesa baura minata taataridzoni.
[11] Oonita nike ttokaho pisinisi ma apota ao taate ooraquko apei adzahaha naate qusuho
quba samaneke nikeho botota mootaqu? Oi bamu. [12] Oho qesa nii abi mainaho quruma
bageke eete soopara eetaama naataquko qidzoke nii isaki niimaehoke saridzaqu.

[13] Oi erake eete oorai. Kokora abi teei maimane eseriho too qusubaitaqu oho isaki
ooraama. Noi teenaqaho dzake eete noho too qusubaitakoi, qate teemuho goottaeke eete
bamu noho too qusubaitaqu. Oonita nike apeho kirake qusubaitaqu, Ohongahoni mae
moniho? Oiqi hiireta.

PARISEOHO OORA MA QAARAKE DZESU PAANAITETA

[14] Hiiremi Pariseo ma karaho quruma khooba paana naatemi nokoi noho ngiingi ma
baaba eeteta.
[15] Eetemi Dzesui noko pobi hiireta, Nike abiho neta sama qusuba baura eeteqi isaki
nikeme nookami bagenomanihe, Ohongai nikeho qupa moo soubireqi nookami oi quba
peranomani.
[16] Nooka! Hu noo ma too abi nokoi Dzohane sobasoba maikhata ma gama qamod-
zamodza hiire qaimi poiqa anai sinabidza mee hiire nookami abi minanipamu qeemaqi
pui siirorai.
[17] Oonihe nike oho quba nookami hu nooi bamu too pasere eete nikeke gaamaqu? Idze!
Ttoka ma haba bamu naatakoihe hu nooho bagohota teeqai baamu bamu naataqu.

APU MA ATAHO EKA
(Mat 5:31-32; 19:9; Mar 10:11-12)

[18] Dzesui hee, oonita teei ata usaqe naatareiqa bosabosake ai siginaitaqu noi pasenaho
tete geemakoi. Oi abi noi oke eesuhimi ata bosabosake qesai nookami pasenaho pobi
naatemi abi qidza apei noke naataqu?

ABI TTUMA MINANOMA MA DZASARO

[19] Dzesu paha erake hiireta, Abi ttuma minanoma teei qupi ma sau samaneke ttoba
ma sasa qidza dzaaroqi qaki ma nakiho isakita qaata. [20] Qaami bodza teeta qesai abi
habana makanoma teeke noho pouqata nenesa hiibare aima baa mootota, dzapa noho
Dzasaro. [21] Noi teeho quba hiibarainihe huhu ma saaru qoharena taatota ooqake muunare
hiiretanihe bamu. Haai baaqi ao noke riiteta ma maka samane nohoke bisiteqi eeteimata.
[22] Oke noi bitta eete qaaramuti baatemi angeroi noke dzeima Abarahamu ma karaho
nagapa qidzata mootota.
Obetemi ipita abi ttumanomai paha baatemi qurabireta. [23] Qurabiremi noi iibadza
nagata ooqi nese dzoobire moohimi Dzasaroi sererahuke Abarahamuho nagapa qidzata
oota. [24] Oomi noi kira hiireqi hiireta, Abarahamu eebobo name, eepa gabi erai ao anake
dzooromi nii isanate naho dzasa eeteqa Dzasaroke dzoobiremi noi boto khata nome obata
upubireqa baa oke naho eteeteta suraitemi kebaratare!
[25] Hiiremi Abarahamui bai hiireta, Eema khata name nookare. Dzasaroi oora ma qaara
nometa qangahasi minata qaatati poike qidza ma riketa oorai. Qate nii aari ma moosuta
qaariti poike heme niimeta ooraita qupadzomare. [26] Oi keke bahe nii ma nanaho bisata
tupidza minai ooraimi nipe qesaho torota qeemaquho tete ooraidzara.
[27] Hiimi noi hee, Eebobo name, oke nii ao hiirenita oho habarake nii isanate noo teeke
mai nahoho nagata dzoobidzaqu mae? [28] Oi teeho bahe naho qesamane boto teena ota
ooraimi nii qaru dzoobiremi nokoi eraqata eto baabainoho qamuni hiibare.
[29] Hiiremi Abarahamu erake hiireta, Eehe, Mose ma too abi minaraho isere nokoho
torota ooraita nokoi nookareiqa nokoho nooke nookare.
[30] Hiiremi noi hee, Abarahamu, eebobo name oi bamu. Teei baata neta qoridzeqa nokoho
torota biranatemi nokoi noho noo qusubaiteqa ao qupa burisi eetakoi.
[31] Oke hiiremi Abarahamui hee, Nokoi Mose ma too abi minaraho noo nookaama
naatoraita abi teei baata neta qoridzemi noko oho qesa noho noo arabidzakoi. Oiqi
hiiretake Dzesu hiireta.

17

SINABIDZAHO ANGI MA KAKATI MA OHO AKOAKO
(Mat 18:6-7, 21-22; Mar 9:42)

[1] Dzesui Tumakhameto nome erake pobi hiireta, Angi ma kakati samane oorai oorakoi,
tete oke eete oorai. Oonihe apei angi oonoma mootorai noho irita quba bamenomanipamu
taatakoi. [2] Noi kopuna erana qesake sesero eetaamake ootata abi noke bosata bikomu teeke

paruta suutoqi besata biiremi bamu naatapuko oi noho quba paha gattiqa isanatarota.
3 Oho qubake sama nikehoi sesero baura oonomaho hutingi naatorare.
Qate niiho qesa teei niike sesero eetaquko noke qamuni hiibare. Hiiremi qupa burisi
eetaquko kahosa oke nii qaatare. 4 Oi qupi teena bahe qupi samaneke niike sesero eetemi
qupanomaitemi qupa burisi eetemi kahosa nohoke eetoqa qaanatainohe gaubidza keke
eetorare. Oiqi Dzesu hiireta.

AI TATAUMA MINANATAQU, EO SAASARI NAATAQU?

5 Qate tumakhametoi qaru abi naatareiqi noho torota baaqi hiireta, Soopara naname,
nii hiiremi nanaho ai tatauma ao gaira naatare. 6 Oke hiiremi Dzesu hee, Abiqahe, nike
minanataquhoke hiireni. Oonihe nikeho ai tatauma oi moepa benara gamisimisi teeho
isaki meenipamuke ooraquko nike ee tatanga oke hee, Tukubake eeteqa besata taatare.
Oke hiimake nome ango meenoma naataridzoni.

BAURA ABI QUPA GAIDANOMA NAATORARE

7 Dzesui hee, Oonita tete erake qupadzomare. Abi teeho kokora abi dzoo eetaquni mae
hoo soopara eetaqu oke eete ooma sure mootomi noi baura oke qaate nagapa baahuma
noke mai bamu hee, Oo nii habese qidzanate dzapa pobinoma naatareiqa hiibaqu.
8 Bamu, noi erake kokora abike pobi hiibakoi, Aoke nii patta khautoqa qohareta mootoqa
anake tuuhoro ooma anai patta ma oba oke muuna isanatemake niimae ipita muunakoi.
9 Oke hiireqi noi bamu kokora abi nomeho hasake hiibaqu. Oi teeho bahe kokora abi noi
noo qusuba baura keke eetorai. Oke nike moomi poma oke eete oorai.
10 Oho qesa nikei naho noo gama qusubaite soubireqa bamu oho quba dzapa pobinoma
naataqu. Oke soubireqa erake nike hiibaridzoni. Kokora abi nanai niiho noo qusubait-
enihe oberama eete. Oke hiireqa bamu maikhataho totohota hiibaqu. Oiqi hiireta.

DZESUI ABI POTTOMUNOMA TTENIKE QIDZAITETA

11 Qate Dzesui tumakhametoma noko Dzerusaremuho teteta tuumoqi Garirea ma
Samaria habaho tukurata tuumota. 12 Tuumoqi noko nagapa gattiqa teeta biranahimi abi
pottomunoma tteni nokoi sererahuke qoorota. 13 Qooro ooqi too dzoobireqi hiireta, Dzesu
abi mina naname, nii nanaho quba dzasa eetare.
14 Hiiremi Dzesu nese dzoobire mooqi nokoke hee, Oionita nike ao tuumaqa sama nikeme
dzube abi banaitemi ikaqi hiibaqu?
Hiiremi noko tuumata. Tuumaqi moohimi sasa nokohoi sasari naateta. 15 Sasari
naasuhimi teei mooqi ao burisi eete hasama gegema hiireqi hee, Ohonga Dzoobe mina.
16 Hiireqi noi Dzesuho oko torota taateqi noho subesube hiireta. Oonihe noi Dzuta abi bahe
Samaria abi oni.
17 Oho quba Dzesu eraiqi hiireta, Nike tteniho isaki ooqi gama qidzanate. Oonita Samaria
abi nii teenai era baabeni, qate Dzuta abi naini nokoi kaqani? 18 Nokoi oho ruume bamuhe
te burisi eete baa Ohongaho hasa hiidzara! Iidze, haba mainaho abi teena nii oo eete.
19 Oke hiireqi noi abi oke hee, Oioni. Nii ai tataumami niiho sama qidzanate oonita keba
ma dzapata qoridze tuumare. Oke hiiremi tuumata.

IKANOMAKE EETE OHONGAHO POBI BIRANATAQU?
(Mat 24:23-28, 37-41)

20 Qupi teeta Pariseo nokoi tototo hiireqi Dzesu qasa hiireta, Bodza apeta Ohongaho pobi
meenipamuke biranataqu?
Hiiremi noi hee, Mmhm, Ohongaho pobi oke nesema mooraquho isaki bamu. 21 Oi qesai
hee, Oi erani, eo oioniqi hiibakoihe bamu. Ohongaho pobi oio ao nikeho bisata ooraita
qupadzomare.
22 Hiireqi noi ipita paha tumakhameto nome oho totaqi pobi hiireta. Ipita Abiho Isaki
anake nesema mooraquho tete bamu naatemi nike anake paha qupi teeke mooraquho dza
minanipamuke eetakoihe bamu. 23 Bodza ota abi qesai nike ikobeteqi hee, Noio erani, eo
noi ota ooraiqa hiiremi eto oho totoho qusubaiteqi tee ma teeta sepeke tuumaino.
24 Oi bodza ota anaho tete erake eete oorakoi. Baibai ma noo dzobidzobi oke abi teena
bahe samane haba totaqi ma totaqita moo nookaridzoni. 25 Oonihe bosata ana heme
samane saridzemi abi naga khepidzenomai nahoke nookami meeamaho isaki naatemake
kebanoke tete ipina hiibi oi biranatakoi.

[26] Bodza ota tete ape bahe Noai agobake qaataho tomidzata naho tete dzukudzukuta
ooqa biranatakoi. [27] Oi abinaga nokoi sepesapeke patta ma oba muuna qesa naate qaaqi
Noai hiire qaatake noko nookaama naate qaami noi suheqata sisimata peitemi obai
sooroqi abike nukuromi minarai baatetaho teteke qupadzomare.
[28-29] Oho qesa Rotti qaataho isakita biranatakoi. Agobake abi Sotomuna qaata nokoi oba
ma patta muuna qaaqi dzoo eete qaata, naga gooto qaata. Qate Rottike angeroi dzoobiremi
Sotomu qaate papateta bodzaqata oma eepanomai qusuta perebaqi nagapa oho abi gama
pupubiremi baatetaho teteke qupadzomare.
[30] Oi Abiho Isaki Anai ipita oho qesa dzukudzukuta baura eete qaamake naho khooba
paana naatakoi oke qupadzomare.
[31] Bodza ooqata tete erake eete oorakoi. Teei sama qidzanatareiqi naga totaqita peitemi
ao uuba ma sakaba biiranatakoi. Biranahimi noi etoqa quba qesa nome khakhaumareiqi
naga totaqita qeemainohe ao atti ttumare.
Oho qesa teei dzoo eetomi quba oi biranahimi eto noi quba samane nomeho iiha
dzoobidzainohe ao atti tuumare. [32] Rottiho atai hairi eete baatetake qupadzomare. [33] Oi
teei qaraqaraho isaki nome ingonaitareiqa noi ango bamu naatakoi. Qate teei qaraqaraho
isaki pekha eeteqa noomae qidzanatakoi.
[34-35] Oi abi eseri dzoo ma baura eetoma teeke ao hira moitemi tuumakoihe teemu sapo
teeteqa baatakoi. Qate eseri katata meeqoma teeke tukutomi ao tukumakoihe teemuho
nese sidzobetemi ao baataho pobi naatakoi. Tete oonomai biranatakoi oke ana bamu
niikeke dzaheitaqu. [36] (Oi bamu)
[37] Hiiremi tumakhametoi hee, Soopara naname, Ikata qesa tuumakoiqi nii hiire? Hiiremi
Dzesui hee, Oho teka ooraihe, erake qupadzomare, kheekhei poupanoma bahe kebaqake
muunoraita eto nikemae oho patta naataino oiqi hiireta.

18

PUPUTA BATIGARA NAATARIDZOHO NOO

[1] Oonita abi eto peperatainohe qupi ma sau samaneke pupu baura eetoraridzohoke
qupadzomaqi Dzesui qahura noo erake hiireta. [2] Noi hee, Rooho maripa mai teei nagapa
teeta baura nome eeteqi noi te abike ququima qaarara oho qesa Ohongake ququima
qaarara.
[3] Qate nagapa oho nena tarumi pai noho qohareta peiteqi hiireta, [4] Abi teei naho ibo
eetemi nii anake hoobidzare. Oke keke hiire qaami bodza kharanatemi tototo hiiremi
noi qupa nometa eraiqi hiireta, Idze, anai Ohonga ma abi iso keke basesa eetorainoma.
[5] Oonihe tarumi erai tototo samaneke hiiroraimi anata sesero ma dzakidzakiho isaki
naataino hiireqi ana isanate noke hoobireqa noho bame qogoimakoi.
[6] Oke hiireqi Dzesu Sooparai hee, Moorare, maripa abi qanga basesanomai hiire oke nike
etoqa nookaama naataino. [7] Oi Ohongai oho basesa bamuhe nike qupadzomami abi noho
ttarina biranate oorai nokoi ai tataumaqi qupiba ma etebake noho torota dzauri hiire
qaama noi bamu isanate nokoho bame qogoimaqu? [8] Bamu, noi ao hairiamake nokoho
baura eetakoi.
Oonihe teena eraqaho qupake ana muune. Abiho Isaki anai ttokata biranataqu bodzata
abiho ai tataumai isanataquni mae bamu? Oiqi hiireta.

SAMA QUSUBANOMA MA QUPA GAIBANOMAHO ISAKI

[9] Qate abi qesai qesaho ngiingi ma baaba eeteqi sama nokomeho nookami rike ma pobiho
isaki naatemi isanateta. Oho quba Dzesui gotta ma pai erake hiireta.
[10] Abi eseri nopoi pupu hiibareiqi Ohongaho biirita peiteta. Temui Pariseo oni qate
temui ttagetti apiapi. [11] Oonita Pariseo noi pobinoke qooro qusuke mooqi sama qusubaiteqi
eraho totohota hiireta, O Ohonga, abi qesai qosunoma, koiri kairinoma, sama sesenoma,
ttagetti apiapi erana ooraiqaho isaki kekeni. [12] Qate anai dzuma teenaho nakuta qupi
eserike hutingi naatorai ma anai quba naane ma naaneke saridzorai ohota qetta samaneke
niiho quba qaheburorai oonita anaio qesaho isaki oonidzara, dzoobe.

13 Oonomake hiiretahe ttagetti apiapi noi sigiqata ooqi subateqi boto sama teeteqi eraiqa
hiireta. O Ohonga nii abi qanga anaho quba dzasa eetare. 14 Totoho oonomata hiiremi
Ohongai noke rike ma pobiho ttarita ipibiretahe temu bamu, oke ana bamu nike ikobetaqu.
Oi teei sama nome qusubaitemi Ohongai noke ai quratakoi qate apei sama nome ai
quratagu noke ai qusubaitakoi oiqi hiireta.

KHAMETOHO AGOAGO
(Mat 19:13-15; Mat 10:13-16)

15 Qate abi ma paimane qesai khameto bittinake Dzesu hesate agoago eeta qubake
nokoke aima baata. Baahumi tumakhametoi qamuni hiireta.
16 Hiiremi Dzesui nookaqi hiireta, Oe, Khametoi Ohongaho dzubinanipamu oonita nike
etoqa nokoke tete siibainohe dzeima baabare. 17 Oi khameto gamitti Ohongaho dzaodzao
eetoraiho isakita abi eetaama naataquko bamu noho pobita dzuubaqu, bamu! Oke ana
bamu nikeke dzaheitaqu.

QURUMA MINANOMAHO ANGI MA KAKATI
(Mat 19:16-30; Mar 10:17-31)

18 Oke hiiremi abi soopara teei baaqi noke qasa eeteta. Banaita qidza name, baura qidza
apeke ana eeteqanoke oho quba qaraqara tatanga saridzaqu?
19 Hiiremi Dzesui noke toronaiteqi hee, Ohonga teenai qidza oke nii qupadzomaqi anake
hee, Qidzaniqi hiireo? 20 Oonita hu nooi hee, Nii eto apuata eetaino, nii eto teete baataino,
nii eto guume maina paina eetaino, nii eto tooi pokhi eetaino, Nii mai ma pai niime
qusubaitare oiqi hiiremi oke nii gama qupadzomorai mae?
21 Hiiremi noi hee, Oo, dzobadzoba nameta noo oke ana gama qusubaite baaorai.
22 Totoho oonomata hiiremi Dzesui noke hee, Oonihe poma teeke nii gesina naataa-
manita anake iihorareiqa isanate nii tuuma quba bosa niime gama oho ttuma quba hiiremi
biranatemi ttuma oke gama abi habanaho quba batabiremi bamu naatare. Bamu naatemi
niimae anake iihami quruma qusuna teei niiho quba iisuta peitakoi oiqi hiireta.
23 Oonihe abi soopara noho quba bosai samanenipamu oomi nota bamenoma naatemi
noho penga ruruhorota.
24 Oke Dzesu mooqi erake hiireta, Abi quruma minanomai qidzoke Ohongaho pobita
dzuubaqu, 25 Oi kamere teei baako puita dzuubaqu oi quba adzahaha bamuhe, abi quruma
minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu oio quba bamenomanipamu.
26 Oke hiiremi qesai nookaqi eraiqi hiireta, Idze, oonita qidzoke abi teei Ohongaho neta
qidzanataqu.
27 Oke hiiremi Dzesui hee, Abiho neta quba qesa eetaquho tete ooraama oonihe
Ohongaho neta eetaqu oke bamu tee ma teeho bitta eetaqu.
28 Hiiremi Peetoro noi hee, Nookare, nanamae aoqake quba samane naname pekha eete
niiqake iihorai.
29 Oke hiiremi Dzesui hee, Dzoobe, nike naga nikeme qaateqi ata ma khameto mai ma pai,
nomamane nanemane qesamane nikeme gama qaate Ohongaho pobi iihorai. 30 Oonita ape
ma apei oonomake eetaqu nikei oorama qaara nikemeta oho ipi ma ari samaneke saridza
qaaqa oho tongo neta qaraqara tatanga saridzakoi oke ana meeke nike pobi hiire.

DZESUI BAATAROTAHO POBIKE PAHA HIIRETA
(Mat 20:17-19; Mar 10:32-34)

31 Oke hiiroramuti Dzesu tumakhameto tuerebe nomeke pobi hiireta, Qateqa, napa poiqa
tuumaqa Dzerusaremuta biranatemi too abi samanei Abiho Isaki anaho qamodzamodza
qeete qaabi oi ota gama meenoma naatare.
32 Oi Dzuta abi nokoi anake raaba abiho botota mootomi noko anake too neinei ma
boto koko eeteqa ekepusa eetakoi. 33 Oke eeteqanoke paha anake bitebate biireqa
hapahapanaitemi baatakoi. Oonihe ete taparike paha qoridzakoi.
34 Oiqi hiiretanihe nokoi nookami noo qahurani mai dzukudzukunaho tomidza naatemi
nokoho qupa te uhubara.

DZESUI ABI TEEKE NESENOMAITETA
(Mat 20:29-34; Mar 10:46-52)

35 Oonita nokoi teteta tuuma qaaramuti Dzeriko nagapake dzamoitemi abi tee nese
khabanomai tete sigiqata habese nenesa hiirota. 36 Hiiroqi nookami abi tupu baa tuumami
husu nookaqi oho khooba quba qasa hiireta.
37 Hiiremi qesai hee, Dzesu Nadzaretteho nenaio baa tuusubiqi hiireta. 38 Hiiremi noi
sokateqi hiireta, Dzesu Tabitiho eema ma khata qoe! Nii naho quba dzasa eetare.
39 Oke hiiremi tumakhameto qesai bosa qooro tuumata nokoi noke qamuni hiiremi eehe,
noi beedzae eeteqi sokateta. Hee, Tabitiho eema ma khata, nii naho dzasa eetare.
40 Oke hiiromi Dzesu roroko biireqi hee, Noke dzeima baabareiqi hiireta. Oonita noko
dzeima baami Dzesui noke qasa hiireta, 41 Nii dza eetemi ana ikake eetaqu? Hiiremi noi
hee, Soopara name, ana nesenoma naatare dza eete.
42 Hiiremi Dzesu noke hee, Dzoobe nii oho ai tataumanomanita qidzanateqa ao haba
moorare. 43 Oke hiimi ao haba moo isanateta.
Oonita noi Ohongaho hasa ma gegema hiireqi qori Dzesuke iihami abi minarai oho qesa
Ohonga dzoobe hiireta.

19

DZAKHEO DZESUKE MOOQI QUPA BURISI EETETA

1 Obete Dzesui Dzeriko nagapata biranate tuusuta. 2 Tuusuhimi ttagetti apiapiho mai
teei ota oota, dzapa noho Dzakheo, abi ttuma minanoma. 3 Noi Dzesu moorare hiiretanihe
noho sama hoteqa oomi noi abi tupu oke bittake eeteta. 4 Oho qubake Dzesui tete apeta
tuumotake noi qupadzomaqi girodzoma toroumaqi ao ee peiteta.
5 Peitemi Dzesui ota biranate nese qusubaite mooqi noke pobi hiireta, Dzakheo maqa!
Anai poiqa niiho nagata peitare hiiremi ooraita ao quratare.
6 Oke hiimi noho qupa tukubami noi qaki quba buu ma dzake qurate noke naga nometa
dzeima peiteta. 7 Oonihe abi samane moohimi Dzesui abi qanga oonomaho nagata peitemi
noko oho barubaru hiireta.
8 Oonihe dzakheoi Dzesuke ao dzaga bobotoqi tete nome pobitareiqi hiireta, O Soopara
name nookare. Poiqake ana ttuma ma quruma name bisata geemaqa totaqike abi
habanake moitake boobi. Ma paha abi tee ma teeke ana ttuma oberama aimami ooraiqake
oho ipike ana burisi eetakoi. Oonihe oho isakike keke bahe oho dzareke ana eserima
ipibiremi oi noho naatakoi.
9 Oke hiiremi Dzesui hee, O dzoobe, ana poiqa niiho nagata peiteqi moohimi nii Abara-
hamu ma karaho isakita ai tataumaqi ao ingonaho ttarita qeeme. 10 Oonita qesai barubaru
hiireta Dzesui nokoke hee, Nike nookare, Abiho Isaki Anai teeho quba baabaranihe abi
eranomaho qesa rasaki naateta nokoho qiri eete ingonaitareiqi baata.
11 Dzesui noo oonomake hiiremi abi oona oota nokoi gama nookaqi qupadzomata.

DZESUI NOOMAE IPI MA ARIHO MAIKHATA OHO QARUHA

Qate Dzesui abi minama noko tuumoqi Dzerusaremu dzamoiteqi abi qesa erake qupad-
zomata. Oo, Ohongaho pobi ao ota paana naatake boobiqi hiireqi qeemota.
12 Oho qubake Dzesui gotta ma pai erake hiireta, Abi mina dzapa pobinoma tee noi abi
ma ttoka nome gama mai eetaridzoho geeba saridza qubake haba khara gamaniho nagapa
qibata tuumata. 13 Oonihe bosata noi kokora abi tteni nome ttuttuiteqi noko gama iso keke
ttubenti kinake moite soubireqi hiireta, Anai tuusuhima nike gee ooma pisinisi ape ma
apeke eetomake oho ttuma mina naataqu oke eetemi ana baabakoi.
14 Oiqi hiire tuumata oonihe kokora abi bahe abi qesa noho pesuna qaata nokoi noho
goottaeke eeteqi qesa noo hiireta, Mmhm, noi bamu isanate napaho qiba naataqu. Oonita
nokoi oho totohota isere qeeteqi gamaniho nagapata dzoobireta.
15 Oonihe abi oi ao hairiamake abi ma ttoka oho geeba saridzeqi burisi eete nagapata
baata. Baaqi bosata kokora abi qesa ttuma moiteta nokoho kira hiireqi hiireta, Oonita
pisinisi ikanomake nike eetemi ttuma minanate?
16 Hiiremi kokora abi bosabosai baaqi hee, Soopara name, ttubentti kina nii ana moiteta
oi ao tu hattatti kina (K200.00) natte oorai. 17 Hiiremi noi hee, Dzoobe nii quba gattiqa
ooma baura bageke eetemi oorai oho qubake ana hiiremi nii nagapa tteni oho soopara
oorakoi.

18 Hiiremi paha teei baaqi hee, O soopara ttubenti kina nii ana moiteta oi aoke uani
hattatti kina (K100.00) naate oorai. 19 Hiiremi noi abi oke hee, Dzoobe, paha oho quba ana
hiiremi nii nagapa boto teenaho soopara oorakoi.
20 Hiiremi abi paha teei baaqi hee, Soopara, ttubentti kina nii ana moiteta oke ana ttoba
kisinama qoomata oi urai ooraita moora. 21 Oi nii quba teeho dzoo eetaamake ao oho
mee dzurutare hiirorai ma nii quba teeho baura eetaamake oho tuuma ao aimorai tete
oonomake nii eetemi ana atti eete qaatemi oorai.
22 Hiiremi Soopara noi noke hee, Oo, ana abi soropurunomani baura eetaamake oho
ttuma aimorai ma quba teeho dzoo eetaamake oho mee rumutorai oke nii nookami oke
eete ooraita nii ttuma oke aima omaho maimane nokoho qohareta mootomi ota bageke
eete oorarori ma paha oho patisigi minanatarorihe baamunipamu! 23 Oonita kokora abi
qanga, niimaeho tooi ao niiho isere hiiremi anai bamu niike kanabetaqu.
24 Oke hiireqi noi burisi eete qesa oona qoorota nokoke hee, Nike abiraho ttubentti kina
oke noho botota aima oke abi tu hattatti kina saridze oorai noke moitare. 25 Oi teeho quba
bamuhe abi eekara adzahahanomaho botota quba ipibidzakoi. 26 Qate abi gauho botona
gettara gattiqa oorarori oke gama karabetakoi oke ana bamu nike dzaheitaqu.
27 Qate abi qesai naho ibo eeteqi hee, Abirai bamu nanaho qiba naataquiqi hiirorai
nokoke nike aima baa naho pengata sobana sooromi bamu naatare.

DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA DZERUSAREMUTA PEITETA
(Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Dzoh 12:12-19)

28 Oke hiire qaateqi Dzesui Dzerusaremu dzamoihiqi teteta peiteta. 29 Oonita noi
Bettepage ma Bettania nagapa robeta biranahiqi tora Oriba hakha eeteqi tumakhameto
eserike dzoobireqi eraiqi hiireta. 30 Hee, Nagapa gattiqa tupidza totaqina oorai ota nipe
dzuuba moohimi toogi khata agiagi ota suuto oorai noke saqoroqa dzeima baabare. 31 Qate
teei nipeke hee, Nipe naane quba oke saqohibi ooiqi hiima hee, Oo, Soopara napahoi oho
quba hiire. Ooqake nipe hiibare.
32 Oke hiiremi nopo tuumaqi moohimi Dzesu nopo pobi hiiretaqaho isaki biranateta.
33 Toogi khata oke nopoi saqohimi oho maimane mooqi hiireta, Maaqa naane quba toogi
khata oke saqobi? 34 Hiiremi nopo hee, Teeho quba bahe Soopara napahoi oho quba hiire.
35 Oke hiiremi qaatemi nopoi oke dzeima dzesuho torota biranateqi nokomae gama ttoba
ma sasa qesa nokome toogike sama eeteqi Dzesuke noho heeta mootota. 36 Mootoqi noko
gama qeemaqi qesai paha dzapa nohoke qusubaiteqi ttoba ma sasa nokome kuimaqi teteta
tiitemi oho heeta qooro tuumata.
37 Tuuma qaaramuti Oriba hapa gaibahimi tumakhameto noko abi samanema nokoi
garuruiqi Ohongaho obaoba ma baura samane nokoi moo qaataho qubake noho hasa
minanipamuke hiire qurateta. 38 Nokoi hee, Dzoobe, Dzoobe! Ohongaho dzaapai ao abi qiba
napaho naatareiqi baabe. Oho quba napai dzapa pobi nohoke ai peitanipamuke eetemi
qusuho hasu ma keba igabidzare.
39 Oke hiiromi Pariseo qesai garuba oho nakuta ooqi Dzesu pobi hiireta, Banaita, nokoi
totoho oonomata hiiremi nii noko qamuni hiibare.
40 Hiiremi noi nokoke hee, Bamu, nokoi nipanatemi oma ma tapai gama areare
hiibaridzoni.

DZESUI DZERUSAREMUHO TTI MA TTAKA HIIRETA

41 Oke hiire Dzerusaremuta peqihiqi Dzesui nagapa oho abi quba tti ma surupo eeteta.
42 Noi hee, Hasu nikemeho pobike nike saridzarorihe bamu, hasu oho teteke nike ruume
naateqi qahitotorai.
43 Oho qubake bodza teeta (Roma) abi ibo nikehoi qaa qogoimaqi nagapa nikehoke rome
biireqa totaqi ma totaqi gama hottoutoqa ngausa eetakoi. 44 Oke eeteqa khameto nikehoma
nikeke gama rubengaiteqa omama naga tatanga samane gootomi oorai oma oke gama
kotoro qagaumaqake sepesapeitakoi. Oi teeho quba bahe Ohongai poiqa ogama baahumi
oke nike ruume naate basesa eetorai.

DZESUI PISINISIHO ISAKIKE BIIRITA HOTOU BIIRETA
(Mat 21:12-17; Mar 11:15-19; Dzoh 2:13-21)

45-46 Oke hiireqi noi Ohongaho biirita peitemi pisinisi abi ota dzaodzaoma ttuma ma kapa
eetomi noi mooqi hiireta, Totoho erake qeetemi oorai, Anaho nagaio pupu bauraho quba
ooraiqi hiirorai. Oonihe nike ikake eeteqi oke maketti sobadzaho isakita mootorai? Oke
hiireqi noi nokoke gama hotou biireta.
47 Obeteqi noi bodza samaneke biiri oho nakuta abi tete banaite qaami dzube abi mimi
ma qetaqeta abi nokoi nagapa abi mimi qesama gama Dzesuke ngausa eetaquho tete qiri
eetota. 48 Oonihe abi samanenipamu noho noo toma tiite nookataho isakita noko noke
bitta eeteta.

20

PARISEOI DZESUHO BAURA OHO KHOOBA QUBA QASA HIIRETA
(Mat 21:23-27; Mar 11:27-33)

1 Oonita Dzesui qupi ma sau samaneke biirita abi sinabidza hiire qaami bodza teeta
Dzube abi mimi ma qetaqeta abi ma bosa qobaqoba qesai baata. 2 Baaqi noke qasa hiireta,
Apei hiiremi nii eranomake eetorai? Niiho geeba ikanoma oomi nii oo hiirorai?
3 Hiiremi noi hee, Oore, oonihe ana paha bosata nikeho quba qasa teeke hiiremi oho ipi
hiiremake hiibakoi. 4 Oi Dzohane sobasobai baura eete qaata oke nike moomi abiho nenani
mae Ohongahoni?
5 Hiiremi nokoi qupa nokometa hee, Idze, napai Dzohanehoke hee Ohongahoniqi hi-
ibaquko noi ao napake hee, Oonita nike naane quba noho nooka qusubaitaama naatetaiqa
hiibakoi. 6 Oonihe napai hee, Dzohaneho baura oi abiho nenaniqi hiibaquko abi erana
noo nookorai nokoi Dzohanehoke nookami too abinipamu naatemi noko napaho dzauba
eeteqa omama teetaridzoni. 7 Oke hiireqi nokoi Dzesu pobi hiireta, Dzohanehoke nanai
hou eete.
8 Hiiremi Dzesui hee, Oionita apei hiiremi ana eranoma eetorai oke ana oho qesa bamu
nike pobi hiibaqu.

DZUTA ABI MIMIHO KHOOBAKE DZESUI QAHURATA PAANAITETA
(Mat 21:33-46; Mar 12:12)

9 Oke hiireqi Dzesui nokoho qahurake abiho quba hiireqi erake hiireta, Abi mina teei
dzoo teeke dzaaroqi oke geeba biireqi ttuma quba abi qesaho botota mootoqi haba kharata
tuumaqi oota. 10 Ota oomi mee rumutaquho bodza dzamonatemi noi kokora abi nome abi
nokoho torota dzoo oho mee qesa aima quba dzoobireta.
Oonihe nokoi kokora abi nohoke buribaroke teeteqi habanake dzoobireta.
11 Oho quba maikhatai oho habara abi teeke paha dzoobiremi nokoi noke oho qesa noo
qanga hiireqi buribaroke teeteqi habanake dzoobireta. 12 Oho quba paha teeke dzoobiremi
noko noke kittikotti eeteqi hotou biireta.
13 Oho qubake dzoo oho maikhatai hee, Idze anai ikate eetaqu? Anai qeseba khata teena
nameke dzoobiremi nokoi qusubaitaqu kaqani. 14 Oke hiireqi noke dzoobiretanihe, abi
nokoi khatake mooqi qesa gunu ma naru hiireqi eraiqi hiireta, Maqa, maikhataho biidza
teena oionita napa noke teeteqa quba tongo nohoke karabete mai eetare. 15 Oke hiireqi
khatake teeteqi kebake dzoota hotou biireta.
Oiqi hiireqi Dzesu abi tupu oke hee, Nokoi khata oonomake eetemi ooraiho qubake nike
qupadzomami dzooho maikhata noi ikake eetaqu? 16 Noi isanate baaqa abi naga oke ngausa
eeteqa dzoo nome paha (raaba) abi qesaho botota mootakoi.
Oke Dzesu hiiremi Dzuta abiho khooba ota paana naatemi nokoi qarutoqi hee, Oi
baamunipamu ooniqi hiireta.
17 Hiiremi noi nokoke asabireqi eraiqi hiireta, Nike oho bai hiibihe khooba apeqaho
qubake qetaqeta erai biranate? Oi hee, Naga gosogoso abi nokoi baura eesuhiqi oma teeke
ngiingi eetemi ikanomake eete oma oi aoqake naga oho ttittira naate oorai? 18 Oho quba
oma ngiingi eetetahota apei taataqu noi rubenga saridzakoi ma oma oi apeho irita taataqu
taateqa noke huhuitemi ngausa naatakoi ooiqi hiiremi ooraita qupadzomare.
19 Hiiremi nokoi nookami qahura oi nokoho khooba paanaitemi bodza ooqata keke
qetaqeta abi ma dzube abi mimi nokoi ao Dzesuke karabetarotahe abi qesa samane oona
noo nookota nokoho attike eeteqi qaateta.

TTAGETTIHO TORONAKE DZESU OHO IPI HIIRETA
(Mat 22:15-22; Mar 12:13-17)

20 Oonita bosa qobaqoba nokoi tete qiri eeteqi Dzesuke ikanomake eeteqi nooma qoqopa
eetemi angita qooromi karabeteqa haba oho kiapeho torota mootarota oho qubake nokoi
sama gebageba abi ikoikonoma qesake saridzeqi Dzesuho torota dzoobiremi tuumata.
21 Tuumaqi nokoi Dzesuho torota noo erake hiireta, Banaita naname, nanai moomi nii
abi teena teeho penga qubake te eetoraidzaranihe, noo mee, tete rike ma pobi Ohongai
hiiremi ooraiqaho isakita abike bapotopotorai. 22 Oho quba nii qupadzomami Dzuta abi
napai. Kaisaho torota ttagetti biiremi hu noota isanatorai, mae bamu?
23 Oke hiiremi Dzesui ao nokoho ikoiko qupadzomaqi noko pobi hiireta, Seke oma teeke
ana banaitare. 24 Hiiremi oma sarara teeke noke moitemi hee, Apeho gisigisi ma qetaqeta
oho samata biranatemi nike moorai.
25 Hiimi nokoi hee, Oio Kaisahoni. Hiimi noi hee, Kaisahonita quba samane nohoke noke
moitarenihe, Ohongaho quba samane oke paha noomaeke moitare.
26 Hiiremi nokomaeho qoqopa nooi abiho pengata saqobami nokoi roqobeta minake
eeteqi nipanateta.

ABI BAATE QORIDZAQUHO NOOKE DZESU RERENGI EETETA
(Mat 22:23-33; Mar 12:18-27)

27 Qate Satukeo abi qesai hee, Abiho tukutuku ooraamaniqi hiireqi baaqi Dzesuke
toronaitareiqi qasa eeteta. 28 Hee, Banaita naname, Mosei nanaho quba erake eete qeeteta.
Abi atanomai khata dzoomaamake baatemi noma nohoi gisi nohoke qusubaiteqi atapa oke
naateqa biidza noho quba saridzareiqi hiireta. 29 Qate noorake qupadzomare.
Nomamane nanemane sebeni qaata. Qaaqi nane gottai ata naateqi khata dzoomaamake
baateta. 30 Baatemi noho saamai ata oke naateqi oho qesa biidza saridzaamake baateta.
31 Oho qesa noho saama eetemi nomamane qesai gama noke naate biidza saridzaamake
baate bamu naateta.
32-33 Oho qesa atapai musaqi baateta. Oonihe noi abi sebeni oke naate soubiretaho qubake
abi baata neta qoridzaqu bodzata noi nokohota apeho pobi ooraqu?
34 Hiiremi Dzesu noko erake pobi hiireta, Nookare. Abi eehahai paimaneke naatemi
paimane oho qesa abike naatorai ao ttokata oke eete oorai. 35 Oonihe abi ma paimane
baatorai minarahota apeneho dzapai qusu habata biiranataqu nokoi tukutuku bodzata
eehaha naatakoihe bamu qesa naataqu. 36 Tukutukuho ttarita qoobaqu nokoi Ohongaho
birabira naateqi angeroho isakita nokoi bamu qesa naataqu tete oke qupadzomare.
37 Oonihe nike hee, Qidzoke abi baateqa paha eehaha naataquiqi hiiroraiho khoobake
ana noo erake hiire, Mosei agobake eehohota qooroqi uimane neimane ago baate bamu
naate oota nokoke noi te hou eetaranihe eraiqi hiireta, O soopara nii Abarahamu ma Isaka
mi Dzakopo ma nanaho Ohonga teena oioniqi hiireta. 38 Oho qubake moomi Ohongai
te dzaetaetaho pobi oonidzaranihe qaraqaranomaho pobi kekeni. Noi abi minarake
qaraqaraho asinaitemi oorai.
39 Totoho oonomata Dzesui hiiremi qetaqeta abi qesai noke hee, Banaita, oke nii
meenipamuke hiire. 40 Hiiremi oho quba abi paha teei noke noota toronaitaquho isakiama
naate qaateta.

DZESUI DZUTA ABI MIMIKE KIRISTUHO QASA HIIRETA
(Mat 22:41-46; Mar 12:35-37)

41 Nokoi torona oke qaatemi Dzesui nokoqake toronaiteqi hiireta, Abi qesai ikanomake
eeteqi hee, Kiristui Tabitiho eema ma khataniqi hiirorai? 42-43 Oi Samuho geeta Tabiti
noomae noo qeeteqi Ohonga mai ma Kiristuhoke hiireqi eraiqi hiireta, Sooparanipamu
Nii Soopara nahoke hee, Anai ibo niihoke suqobireqi niiho pesunaitakoi. Oonita nii oho
beebe eeteqi poro qere nahoho samaqata qoobakoi.
44 Ooiqi hiireqi nopoho dzapake Soopara keke hiiremi ikanomake eeteqi qesai Kiristuke
hee, Noi Tabitiho eema ma khataniqi hiibaqu oho tete oorai kaqanihe oi ikanoma?

HU NOOHO MAIMANE NOKOHO TETE OBERA
(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Ruk 11:37-54)

45 Oke hiiremi qetaqeta abima kara noo oho bittake eetemi garuba oho bisata Dzesui
Dzauba barike tumakhameto nome pobi hiireta. 46 Hee, Qetaqeta abi nokoi quba qesaho
dzaodzao minake eetorai. Nokoi sasa khara kharerepo qoomaqi tuuma ma baaba eetorai,
ma ttumaho sobadzata abi nokoho dzapa qusubaitemi nokorai ma sinabidza guhuta
teka bosata habesorai ma hoo ma pattaho qohare bosata habesorai oonomaho dzaodzao
minanipamuke noko eetorai.
47 Oonihe tarumi nokoi nokoho torota sinasina aima quba biranatemi qetaqeta abi
nokoi nokoho quba pupu hiireqi sepeke pupu kharaiteqi oho isakita tarumiho kapurake
muunami bamu naatorai. Nokoi abi sepe bamuta oho ipike noko quba bamenomanipamu
saridzakoi. Oho qubake nike qetaqeta abiho teteke potti biire qaarare. Oiqi hiireta.

21

DZESU MOOMI TARUMI PAIHO KIRIDZA BAGENOMANI
(Mar 12:41-44)

1 Oonita bodza teeta Dzesui nese dzoobireqi moomi abi ttuma minanomai oma nokome
qonotoqi maubaho takurata biirota. 2 Biiromi moohimi tarumi pai habana teei ota qooroqi
ttimuna eserike takurata mootota.
3 Mootomi Dzesui hee, meenipamuke atapa habanarai takurata biire oi qesaho qono-
qono gama suqobire. 4 Oi teeho bahe qesai meupu nokometa isakiqata giimaqi qonotoraihe
ataparaho paramu ao bamu naatemi qetta musaqi oke poiqa biire bamuite. Oke Dzesu
hiireta.

DZERUSAREMUHO BIIRI OKE ROMA ABI RUBENGAITAROTAHO NOO
(Mat 24:1-2; Mar 13:1-2)

5 Qate biiri oke oma qidza dzapanoma nee ma baunomama gootota oke tumakhameto
qesai moo hasa hiireta. 6 Hiiremi Dzesui hee, Maqa oma hee ma heeta gooto baa qaimi nike
moori oke gama kootoromi takoba soubidzaqu bodza ao hiiremi oorai.

BAME QESAQESAHO QAAMODZAMODZAKE DZESU HIIRETA
(Mat 24:3-14; Mar 13:3-13)

7 Hiiremi nokoi noke oho qasa hiireta, Banaita naname, Nii hiireho mee bodza apeta
biranataqu ma oho qaamodzamodza ikanoma biranataqu?
8 Hiiremi noi hee, Meenipamuke qesama nikei ooqata oberama qupadzomorai oonita
korabete nookare. Qesai naho dzapata baaqa hee, Oho bodza poiqanita anaio era baabe.
Oke hiiremi nike eto nokoke qaupuiteqa iihaino.
9 Oho qesa nike noomaki uuba ma sakaba, qaa ma quba attinoma dzapa samane
biranatemi etoqa oho quba ruquimaino. Quba oonomai biranate qaamake kebanoke
bodza oke suhe hiibakoi.
10 Hiireqi noi hee, Haba maina paina qesa qaa qogoimakoi, qesa teeta ma taanga mina
biranatakoi. 11 Tuumu mina rubabetakoi, khettedza ma heme maina paina biranatakoi,
seebe mina biranatakoi ma qusuta quba attinoma biranate mumure oho isaki naatakoi.
12 Oonihe oi biranataamake bosata nike naho quba baura eetoma abi qesai nike karabete
bame moiteqi sinabidza guhu qesa ma sutasuta naga qesata qeema qohareta mootakoi,
paha kiape ma abi qiba qesaho torota mootakoi. 13 Mootakoihe ota nike naho isere qidza
hiibakoi.
14 Oho quba eto nike sauqata hee, ikanomake eete quba oonomake arabidzaquiqi
hiibaino. 15 Oi bodza ooqata keke ana naamae nike noo ipi moitemi nikeho too saqobami
oho nokanokai nokoke Suqobiremi noko too saa eetakoi.
16 Oonihe paha mai ma pai, noma ma nane, qesamane nikehoi nikeho isere qanga hiiremi
qesa ma nikei oho quba baatakoi. 17 Oi naho dzapai nikeho irita oorakoi oho quba qesa
samanei nike ibo eetakoi.
18 Oonihe Ohongaho pengata nike susupuke oorakoi. 19 Oi nike oho battigara naate qaaqa
qupa khata nikeme ingonaitakoi.

DZUTA ABIHO BAME BIRANATAROTA
(Mat 24:15-21; Mar 14:19)

20 Dzesui hee, nike qaamodzamodzahoke hiire, oi raaba abike nike moomi bodza apeta
nokoi qaa qogoimaqa Dzerusaremuke rome biidzaqu oio ngausa nohoho utani.

[21] Oke moohiqa qesa ma nike Dzutea habana ooraqu nikemae ao sakaba tora ma tapata
tuumare. Qate qesai totaqita ooraqu nikei roroko biidzainohe ao tta eete tuumare. Qate
qeba nena oorai nokoi etoqa bosata nagapa ota peiteqa quba saridzareiqi hiibainohe
tuuma keke eetare.
[22] Oi teeho quba bahe basesa nokohoho too pasere bodza oio. Ooniqi hiire qeetemi oorai.
[23] Paimane qurana ma amenana ooraqu nokoho heme minanipamu ota biranataridzo oi
nagapa oho abi ipima ari oke saridzaquho bodza. [24] Bodza ota abi qesake dzubetemi
bamu naatakoi qesake suutoqa haba maina painata mootakoi. Oke eeteqi Dzerusaremuke
qorobire qaamake raaba abi oho qaai bamu naatakoi.

DZESU PAANA NAATARIDZOHO QAAMODZAMODZA
(Mat 24:29-31; Mar 13:24-27)

[25] Dzesui hee, Bodza ota ete ma dzasidza ma ttoka ma pomatti samane oho neta mumure
qesa biranatakoi, ma besaho pouma husu minanipamu hiiremi abi suusupu oho qupa
muunakoi. [26] Qusuho bise ma baise rubaruba eetakoi. Eetemi quba bamenoma abiho irina
biranataquho atti minanipamuke eeteqi qesai oho qupa ororo eete baatakoi.
[27] Oonihe bodza oi biranatemi Abiho Isaki anai biranatemi naho beedzae ma dzapa pobi
paananipamu naatakoi. [28] Oonita quba oonomaho qaamodzamodza oke nike mooqa hee,
Nanai qidzanataquho bodza ao dzamonateiqi qupadzomaqi qoridzeqa Ohonga dzoobe
hiibare.

QAAMODZAMODZA OKE POGARITA MOOTOTA
(Mat 24:32-35; Mar 13:28-31)

[29] Oke hiireqi Dzesui qahura teeke hiireta. [30] Nike pogari ma ee qesa moohimi bittina
soobaqu bodzata nike hee, Oo, ao mee eetakoiqi hiibakoi. [31] Oho qesa ana hiirori
qamodzamodza oonomake nike moohiqa hee, Oo Ohongaho pobi ao biranatare eeteiqa
hiibare.
[32] Oi abi nagarai baate bamu naataamake qubarai gama meenoma naate soubidzakoi.
Nookare. [33] Qusu ma ttokai uubakoihe naho noo oi bamu sapara naataqu.

OKO MA BOTO TUPU OKE ROIBETAREIQA BEEBE EETARE

[34-35] Oke hiireqi noi paha hee, Nike hutingi naate oora ma qaara nikemeke iinga ma siidza
ma oba tatanga ma quba samanema eto rasakiitaino. Oi nike oonoma eetemi bodza oi seike
biranate abi samane ttokana ooraiho irita taataquho isakita nikeho irita eto taataino.
[36] Oonita quba oonoma samane biranatare boohimi nike etoqi oho kabira naatainohe,
Abiho Isaki anaho pengata qooromi isanatare hiireqi roqoroqo ma sahasahama pupu hiire
qaarare. Oiqi hiireta.
[37] Oi etebake Dzesui oonomake eete biiriho neta qupi samaneke sinabidza hiire qaatahe,
qupibake noi tuumaqi Oriba torata mee qaata. [38] Ma iihai mootomi noi paha baaqi biirita
peitemi abi samane noho torota ttutturate noho noo nooka qaata.

22

DZESUKE GEEMA MOOTAROTAHO NARUKE DZUTAI HIIRETA
(Mat 26:1-5, 14-16; Mar 14:1-2, 10-11; Dzoh 11:45-53)

[1] Ingonaho dzuma mina, bodza oonomata Dzuta abi te dzobadzoba qura huitanoma
muunoraidzara. [2] Oonita Ingonaho dzuma oke bohimi dzube abi ma qetaqeta abi nokoi
Dzesuho gunu ma naru hiireqi abi tupuho attike eeteqi tete qiri eete saridzaama naateta.
[3] Oonihe bodza ooqata Saatai tuerebehota teeke qaatutu biireta, dzapa noho Dzuta
Khariottaho nena. [4] Oho qubake noi Dzesuke geema mootareiqi dzube abi mimi ma
pirittani mimiho torota biranate nokoma noo hiireta.
[5] Nokoi noho noo nookami nokoho qupa tukubami nokoi noke oho ttuma moitareiqi
naru hiireta. [6] Oho quba Dzutai noo oke tatangaiteqi garubaho amata Dzesuke ikanoma
eete geema mootarota tete qiri eeteta.

TUMAKHAMETO ESERIKE DZUMAHO ROIBETAREIQI DZOOBIRETA
(Mat 26:17-25; Mar 14:12-21; Dzoh 13:21-30)

[7] Oonita ingona dzumata nokoi sipisipi khata dzuubete roibetarota bodza naateta.
[8] Naatemi Dzesui Peetoro ma Dzohane dzoobireqi hee, Nipe tuumaqa ingonaho patta

roibeteqa napa ttaike dzuma oke eetare. [9] Hiiremi nopoi hee, Oke ika neta roibetaquiqi
hiireta.
[10] Hiiremi noi hee, Nookare, nipe nagapa qiba pou minata dzubapihiqa abi oba mangi
aimanoma teeke ota saridzakoi. Oonita noi naga apeta peitaqu oke mooqa paha nipemae
peitare.
[11] Peiteqa naga oho mai khata pobi hiireqa hee, Banaita napahoi hee, Ana tumakhameto
namema ingona dzumaho pattake suruho apeta muunaquiqi hiire ooqake hiibare.
[12] Hiiremi abi oi nike suruho heena mina roibetemi ooraike nipe banaitemi ota dzumaho
roiroi eetare.
[13] Hiiremi nopo tuumaqi moomi Dzesu hiiretaho isakiqake saridzeqi ota urai eeteta.

DZESUI TUMAKHAMETO AGOBAHO ISAKI MUSAQI MOITETA
(Mat 26:26-30; Mar 14:22-26; 1 Kor 11:23-25)

[14] Urai eetomi Dzesu baaqi tumakhametoma nokomae ooqata tirere eete qidzanateta.
[15] Qidzanatoqi noi noko pobi hiireta, Anai bame mina saridzare boobihe, oke saridzaamake
bosata nikema ttaike dzumaho patta muuna quba dza minanipamuke eetoraita qupad-
zomare. [16] Eraio tete usaqeho qaamodzamodza musaqi oonita erake anama napa gama
muuhiqa bamu paha qaamodzamodza qupadzomaquhe Ohongaho pobi ao mee naatake
boohibiqi qupadzomakoi.
[17] Oke hiireqi noi khooru oke aimaqi agoago hiire qaateqi noko pobi hiireta, Erake aima
nikeme quba pattabetare. [18] Ana hiibi, Ohongaho pobi aoke napaho irita qeehibita eka mee
eraho oba ana bamu paha qaamodzamodzaho isakita muunaquhe erai oho musaqi oni.

DZESUI PORO TONGO USAQE TUMAKHAMETOHO QUBA PAANAITETA
(1 Kor 10:16; 11:23-26)

[19-20] Qate patta bosabosa oke noko qaateqi Dzesu dzobadzoba usaqe teeke aima agoago
hiireqi qootoqi noko moiteqi hiireta, Eraio mee nahoho isaki poiqa nikeho quba moote
oonita nike nahoke qupadzomaqi mumure oke ipibirorare.
Hiireqi noi paha khooru aimaqi hee, poro tongo usaqe nikeho quba saqobare eete dzuu
oho isaki erani.
[21] Oonihe Iidze, nikehota teei naho qohareta ttaike boto dzoobire patta muunorai noi
anake geema moosobi. [22] Abiho Isaki anai name isanate heme moorakoi oke geeta qeetemi
tatanga naate ooraihe, abi apeho boto qubake ana ota biranataqu nohota bamenoma
naatakoi.
[23] Hiiremi tumakhameto nokoi noo oho quba qiri eeteqi hee, Napahota apei oonoma
eetake boobi?

TUMAKHAMETOI QESA BITTA MA KAKA EETETA
(Mar 9:34)

[24] Oonihe noko noo oke qaateqi nokomaehota apei abi mina naatarota oho noo baurake
eeteta. [25] Eetemi Dzesui noko pobi hiireta, Ttokata abi qibai meenipamuke abi sooparaho
dzapa pobita soropurunoma naatemi nokoho pesuna oorai oke ikaqi hiibaqu, bamu.
[26] Oonihe nikehota oho tete ooraidzara. Teei mina naatareiqa qupa gaibanomata oorare,
ma apei soopara naatareiqa isanate qesaho tuhotuho naatorare. [27] Oi nike ttokaho pomake
moohimi abi minai te qesake tuhororaidzaranihe noomae qidzanasuhimi qesai noho
kokora eetorai. Oonihe nike naho teteke moohimi anai tuhotuhoho isakita oorai.
[28] Oke hiire qaateqi Dzesu nokoke ttapuitareiqi hee, kaipo ma qangareba samane napake
suqobire baaoraihe nike ana qaataama ma peperataamani. [29-30] Oho qubake Ohonga mai
anaho quba poro tongoho pobi teeke hiiremi oorai. Oho isakita ana paha naamae ao
nikeho baura kamo biiremi nike naho qohareta oba ma patta ttaike muuna qaaqa poro
qere nahota hoobire Isirae abi tupu samaneke batabire qaarakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI PEETOROKE QOGO NOO HIIRETA
(Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Dzoh 13:36-38)

[31] Hiireqi noi Peetoroke dzaga bobotoqi ttokaho dzapa nohota hiireqi hee, O Siimo,
Saatai ao nii benateqi eringa mutuho isakita niike kurutete huitemi nii nookorai mae?
[32] Oonihe eto niiho ai tatauma goono naatainoiqi anai niike puputa too teetorai. Oonita nii
dzogetoma qori paha pobirateqanoke oho qesa qesamane niimeke too teetorare.

33 Hiiremi noi roqobeteqi hee, Soopara name nookare. Anai niima nakamae sutasutata
tuumaquni mae baataquni mae ikanomake eetaqu, teena oke naho qupa hiirorai.
34 Hiiremi Dzesu misi teteqi hee, O Peetoro, qupi sooreta nee ungapa noo hiibaamake nii
anake hee, Noke ana ruumeniqi hiire hiireke tuumami ao tapari naatakoi. Oke ana bamu
nii ikotetaqu.

DZESU KANEBA QUBA HIIRETAHO KHOOBA

35 Dzesu noko pobi hiireta, Tumakhameto, ana nike qaru dzoobireqi asi ma ttuma sengi
ma oho sasa quba oonomaho amake dzoobiremi nikeho quba teeqai isanataama naateta
mae? Hiiremi nokoi hee, Bamu oi gama isanateta.
36 Hiiremi noi hee, Qate poiqa ana nike paha tete erake pobi hiire, Teeho asi ma ttuma
sengi ooraimake aimare. Ma teeho qaa dzube ooraama naatemi noi isanate ttoba teeke
ttuma quba mootomi biranatemi oke qaa dzube quba mootoqa aimare. 37 Ma oi teeho
quba bahe qetaqeta teei nahoke hiireqi hee, Abi nookami noi koiri kairiho nenaniqi hiireta
qetaqeta oi eto sapara naatainohe meeho tomidzabari naatare.
38 Oke hiiremi nokoi hee, Soopara naname, napahota qaa dzube eseri oi oorai. Hiimi hee,
Ao isanatorai.

DZESUI PUPU BAURA BAMENOMA EETETA
(Mat 26:36-46; Mar 14:32-42)

39 Hiireqi noko gama ota tta eeteqi Dzesui poma nomeke iihaqi tora Oribata tuumami
tumakhameto noke iihata. 40 Oonita nokome mee qaata tekata biranateqi noi noko pobi
hiireta, Nike angita dzuubainoho quba pupu hiiroqa oorare.
41 Oke hiireqi Dzesui gattiqa qaheubaqi pomai kotoroqi nomae pupu hiireta. 42 Hee, O
mai name, Ima ma bago ana qurataqu oke nii aima sigita biidzareiqa ana ao oho totohota
hiibarorihe bamu, nii hiiroraiho isaki keke biranatare. 43 Hiiremi qusuho angero teei baaqi
noke tatanga moiteta.
44 Oonita qupa bame minanipamu noke suqobiremi noi ipibire pupu hiiromi bere nohoi
dzuuho isaki noho irita sooroqi kohukohuma ttokata taateta. 45 Taatemi noi pupu hiire
ootati qori tumakhametoho neta biranate moomi nokoho qupa bame minanipamui ao
noko suqobiremi meeta.
46 Meehimi noi noko tukutoqi hiireta, Maqoe, naane meera baurake eetorai? Nike eto
quba teeho kabira naataino hiireqi pupu hiirorare.

DZUTAI KOKO ISAKI EETEQI DZESUKE GEEMA MOOTOTA
(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Dzoh 18:3-12)

47 Oke Dzesui hiihiimi idze, aoke abi hohoi baahuqi nokoho teei baaqi Dzesu kanabohiqi
toone eeteta. Oonihe abi oi ape bahe tumakhata tee, oi Dzuta Khariottaho nena ooni. 48 Oke
eetemi Dzesui noke hee, Dzuta meeke nii Abiho Isaki anake kanabohiqi geema moote mae?
49 Hiiremi qaa biranatarota oke tumakhameto qesai mooqi hiireta, Soopara nanai qaa
dzubenomanita nanai eetaqu mae? 50 Oonihe noi noo ipi hiibaamake tee, oi Peetoro, noi
aoke dzube abi minaho kokora abike toma pobi nena oke dzooto qagaumata.
51 Oho qubake Dzesui qaa abi hee, Nike qaatemi ana bosa erake eetare. Oke hiireqi kokora
abiho toma hesatemi agimata. 52 Agimami dzube abi mimi ma Dzuta abiho bosa qobaqoba
ma Pirittani qesa nokoi Dzesuho dzagata baaqi sudzabeteta.
Sudzabetemi noi noko qasa hiireta, Anai koiri kairiho isaki apeho qubake nike koo
ma taangama anake karabetare baabe. 53 Anai qupi samaneke nikema biirita baura eete
baaoraimi nike teqaha ota anake hesatara. Oonihe poiqai qupiho bodza ma pobi oonita
nike eetareiqa eetakoi.

PEETOROI DZESUHO BAIKE HIIRETA
(Mat 26:57-58; Mar 14:53-54, 66-72; Dzoh 18:12-18, 25-27)

54 Oke hiiremi noko Dzesuke aimaqi dzeima zube abiho nagata tuumami Peetoroi ipitoto
baata. 55 Oonita noko dzube abi minaho naga patita biranate dzapa eeteqi eepa qeere
oohoro agimota. Agimami Peetoroi baaqi oho qesa nokoma oohorota.
56 Oonihe noi eepa dzadzaho neta oohoro oomi kokora atapa teei noke nese taate mooqi
hee, Maa, abirai suma nopome qaabi. 57 Hiiremi noi atapa oho noo bai hiireta, Baamu noke
ana ruume.

58 Hiiremi gattiqa ipita abi teei paha noke mooqi hee, Maqoe, nii nokohota tee oni.
Hiiremi Peetoroi hee, Abiqa anai bamu.
59 Oke hiiremi paha hauba teei bamu naatemi abi paha teei qahiqahike hiireta, Moomi
abirai Garireaho abi oonita meenipamu noi Dzesuma karaho nenani. 60 Hiiremi Peetoroi
abi oke hee, Nii hiire oke ana hou.
Totoho oke hiihiimi khokhora mai ao noo hiireta. 61 Hiiremi Dzesu burusi eete Peetoroke
nesema asabiremi noi qupadzomata. Noi hee, Idze, Sooparai anake hee, Nee noo
hiibaamake nii anaho bai hiire hiireke tuumami tapari naatakoiqi hiirori oi ao mee naate.
62 Oke hiireqi noi tta eetemi noho baruna masubatemi tti minake hiireta.

QAA ABI DZESUKE MIDZAHUBAITEQI TEETETA
(Mat 26:67-68; Mar 14:65)

63 Qate pirittani ma karai quseripo naateqi Dzesuho nese sengibeteqi qoma dzubobireqi
teeteta. 64-65 Teeteqi hee, Oo nii too abi oonita apei nii teete noho dzapa hiibare. Hiireqi
noo bamenoma samanema noke midzahubaiteta.

SINASINA TUPUTA DZESUKE QOMAQOMA HIIRETA
(Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Dzoh 18:19-24)

66 Qate iihai mootomi dzube abi ma qeteqeta abi mimiho sinasina tupui qopa nokometa
ttutturate hiiremi Dzesuke ota dzeima baata. 67 Baami noko noke hee, Nii Kiristu oni mae
bamu, oke nana pobi hiibare.
68 Hiiremi Dzesui hee, Ana hiiremi qidzoke nookaqu. Ma ana paha noo nameke hiiremi
qidzoke nikehota meenoma naataqu. 69 Oonihe poo teena erake ana hiire. Ao bodza
dzamonatemi nikei Abiho Isaki anake moomi Ohongaho poro qereta peiteqa pobi robe
nohota qooro oorakoi.
70 Hiiremi nokoi hee, Oke hiireqi nii hee, Anaio Ohongaho khatanipamu ooniqi hiire
mae? Hiiremi noi hee, Ana oioni oke nikemae ao hiire.
71 Hiiremi nokoi hee, Iaqa! Nomaeho tooi hiiremi napa nooketa naane quba paha isere
tee ma tee nohoho quba roroko biidzaqu? Baamu oiqi hiireta.

23

DZESUKE PIRATOHO PENGATA QOMAQOMA HIIRETA
(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Dzoh 18:28-38)

1 Oho quba abi tupu oi gama susupu qoridzeqi Dzesuke dzeimaqi kiape Piratoho torota
tuumata. 2 Ota biranateqi nokoi noho pengata Dzesuke qoma dzubobireqi eraiqi hiireta,
Noi sama nome qusubaiteqi hee, Anai Kiristu, abi qiba ooniqi hiireqi Kaisaho ttagetti quba
qamuni hiireqi abi naga nanaho qupa rasakiitorai.
3 Hiiremi Piratoi Dzesu qasa hiireta, maqa, nii Dzutaho abi qibani mae? Hiiremi noi hee,
Nii hiire oi mee. 4 Hiiremi Piratoi dzube abi mimi ma abi tupu oona ttutturateta nokoke
pobi hiireta, Kahosa nohoke saridzaamanita bamu.
5 Hiiremi nokoi tototo hiireta, Maa, abirai Garirea habata sohoroqi qeema Dzutea haba
napahota baaqi mina ma adza gama nokoho qupake rasakiitorai.

PIRATOI DZESUKE HEROTEHO TOROTA DZOOBIRETA

6 Hiiremi noi hee, Oonita noi Garireaho nenani mae? Hiiremi meenoma naatemi noi
Heroteho pobi naateta. 7 Qate Herote paha bodza ooqata Dzerusaremuta oomi Piratoi
hiiremi noko Dzesuke noho torota dzeima tuumata.
8 Qate Herotei Dzesu moomi noho qupa qidzaqidza biranateta. Oi noi aoqake noho
pobi nookaqi noho torota obaoba teeke moora quba dza minake eete qaata. 9 Oonita noi
Dzesuho torota qasa noo samaneke hiiretahe, noi teqaha oho ipi hiibara. 10 Noi nipanatemi
dzube abi ma qetaqeta abi mimi nokoi noo hee ma heeta hiireqi noke qoma dzubobirota.
11 Oonita Herotei ao noho ngiingi ma baaba eeteqi qaa abi nomema nokoi sohoroqi noho
qepuqepu hiireqi abi qibaho sasa qidzaho qaseqaseke aima noke dzaaroqi dzoobiremi paha
noke Piratoho torota dzeima tuumata.
12 Oonita Herotei oonomake eete Dzesuke Piratoho torota paha burisi eetetaho qubake
abi mimi nopomae ibo nopome qaateqi qesa dzaira eeteta.

PIRATOI ABI BITTA EETE DZESUKE HAPAHAPANAITARE HIIRETA
(Mat 27:15-26; Mar 15:6-15; Dzoh 18:39; 19:16)

13 Qate Piratoi paha Dzesu mooqi dzube abi mimi ma abiho bosa qobaqoba nokoke gama
ttutuiteta. 14 Ttuttuiiteqi noko pobi hiireta, Nike abirake naho torota dzeima baaqi hee, Noi
abi minaraho qupa rasakiitoraiqi hiiremi anai noke toronaite moomi qomaqoma nikehoi
meeama naate.
15 Oho qesa Herotei noho obera saridzaama naateqi noke burisi eetemi noi paha khooba
apeho quba napaho bisata oorai? Noi kahosa bamenoma eete ooraimake oho quba
baatakoihe bamu. 16 Oho quba ana hiiremi noke gabeho biireqake saqobakoi.
17-18 Hiireta oi teeho quba bahe Ingona Dzumata sutasutana oorai abihota Romaho Kiapei
teeke sani saqoro qaata oke qupadzomaqi hiireta.
Hiiremi abi tupu nokoi gama qarutoqi hiireta, Oi bamu! Barabake saqobareni qate
abirake teetare! 19 Nokoi Barabaho dzapa hiireta oi noi Dzerusaremuta Roma abiho qaa
tuputa qesake teetemi Kiapei noke oho quba sutasutata mootomi oota.
20 Nokoi oonomake hiiretahe Piratoi Dzesuke saqobare hiireqi paha nokoke korabete
qasa hiireta. 21 Hiiremi garuruiqi hee, Bamu! Abirake ao hapahapanaitare.
22 Hiiremi noi nokoke kebaitareiqi paha hiireta, Nookare noi kahosa bamenoma teeke
eete ooraimake teetakoi oonihe noi kahosa apeke eete oorai? Baamuta anai noke gabeho
biiroraqutoke saqobakoi. 23 Hiiremi abi tupu minanipamuho qubake nokoi dzaubama
qarutoqi noho noo suqobireta.
24 Suqobiremi Piratoi nokoke bittake eete peperateqi nokoho noo qusubaiteta. 25 Oi nokoi
hu ma koridza, teeta ma taangaho abi sutasutata oota Barabake saqobareiqi hiire Dzesuke
hapahapanaitare hiiretaho isakita Piratoi temuke saaqoroqi Dzesuke nokoho dza quba
mootota.

DZESUKE HAPAHAPANAITETA
(Mat 27:32-34; Mar 15:21-32; Dzoh 19:17-27)

26 Oonita Piratoi nokoho dzake qusubaitemi Pirittani ma karai Dzesuke aimaqi tuumata.
Tuumaqi hapahapa teeke mai eeteqi Dzesuke moiteta.
Oonihe noi bittake eetemi Kureneo nagapa nena, dzapa noho Siimo, noi haba kharata
baahumi nokoi noke hee hapahapa oke nii aimareiqi tototo hiiremi Dzesu bosa qooro
tuumami noi oke qere biire ipita iihata.
27 Ma paha paimane tupu teei noke iihaqi noho quba tti ma ttaka eetota. 28-31 Eetomi
Dzesu burisi eete qahura noota nokoke hee, Poiqa nike moohimi ee gattiqa dzusanoma
teena eranomake dzarate, oonihe ipita nikeho bisata abaqasa ngoruta eepa qaitema noho
gaabi gattiqa apei nikeho torota biranataqu?
Quba bamenomanipamu Dzerusaremu nikeho irita biranatemi nike areare hiireqa hee,
Napai qumai oorapu ma khameto amenana oorai nokoi biranataama naatapuko oi gattiqa
isanatarori. Nike bodza ota tora ma tapake hee, Nike nanake pupubire ngaumareiqa
hiibakoi.
Oonita Dzerusaremuho paimane, nike eto naho quba tti hiibainohe nikeme quba ma
khameto nikemeho quba tti minake hiibare. Ooiqi hiireta.
32 Qate noko sutasuta abi koiri kairinoma eseri nopoke Dzesuma gama hapaha-
panaitareiqi dzeima tuumata. 33 Oonita noko qeba neta qeemaqi, poubosa teeho dzapa Qiba
gotta, ota peiteqi Dzesuke ota koiri kairinoma eserima nokoke gama hapahapanaiteta.
Temu mage neta ootani temu pobita oota.
34 Oke eesuhimi Dzesui pupu hiireta, Mai name, nokoi ruumeke naateqi eetoraita kahosa
nokohoke qaatare. Oke hiireta. Qate qaa abi nokoi noho ttoba ma sasa mai eetare hiireqi
baabe biireta.
35 Oonihe abi qesaqesai baura oke gama mooqi Dzuta abiho bosa qoboqobama gama
qepuqepu hiireqi hiireta, Qesake noi qidzaite baaoraita Ohongai noke asatemi noi Kiristu
ooraiqako sama nome hoobidzare.
36 Hiiremi qaa abi oba too bairanoma teeke noho quba mootoqi noho kasai hiireta. 37 Hee,
nii Dzutaho abi qiba ooni mae? Oho quba isanate sama niime ingonaitare.
38 Qate qetaqeta paha teeke noho qiba suheta suutota oi hee, ERAIO DZUTAHO ABI
QIBANI oiqi hiireta.

[39] Qate abi koiri kairinomahota teei noke hee, Idze, nii Kiristu ooni kaqa oho quba sama
nime ingonaisuqa nakake oho qesa ingonaitare.
[40] Hiiremi temui noke qamuni hiireta, Ae, nii baatake boobiqi bamu Ohongaho attike
eetaqu? Abirai nakama gama heme eraho ttaiqani. [41] Nakamae pasena eetetaho ipi nakaho
irita taate oonihe abirai kahosaamani.
[42] Hiireqi noi Dzesuke hee, Maqa nii pobi niimeta peiteqanoke nahoke qupadzomare.
[43] Hiiremi Dzesu noke hee, Oore niima nakamae poiqa Ohongaho dzoo qidzata qeemare
boobi. Oiqi hiireta.

DZESU BAATEMI BIIRIHO HAHARI PISISI EETETA
(Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Dzoh 19:28-30)

[44] Qate oi tuerebe koroko naatemi haba gama qupi sooroqi tuuma ttiri kirokota dzadza
eeteta. [45] Oi eteke dzasidzai sirihami biiriho ttoba hahari asuasu oi bisata piisisi eetemi
idze, poro ttangaho suruhoi paana naateta!
[46] Eetemi Dzesui sokata minake eeteqi hiireta, Mai name, gisi nameke niiho botota ao
moote. Oke hiiremi noho sumasa biranatemi baateta.
[47] Quba oke qaa sooparai gama moo soubireqi Ohongaho dzapa qusubaiteqi hiireta,
Meenipamu abiraio saasari qidzaniqi hiireta, [48] Oi keke bahe, abi qesa samane ota
ttutturate quba attinoma oke gama mooqi pairuru eete sama nokome iga hiire tuumata.
[49] Qate paimane ma qesamane Garirea habana Dzesu gainene eete baata nokoi dzasa eete
sererahuke qooro oke gama mooqota.

DZESUHO KEBAKE QESAI OMA NAGANAITETA
(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Dzoh 19:38-42)

[50] Oonita Dzesu baatemi Dzuta abiho sinasina tupu minarahota tee noi abi rike ma
pobi, dzapa noho Dzosepe, noi baata. [51] Oonihe saunabake sinasina tupui Dzesuho obera
hiiretake noi te qaupuitara. Bamu. Noi Dzuta abiho nagapa Arimatteaho nena ooqi
Ohongaho pobi biranatarotaho beebe oota.
[52] Abi oi Piratoho torota baaqi Dzesuho kebake aimareiqi hiiremi nota isanateta. [53] Oho
quba qeemaqi kebake ai qurate ttoba khabanomama saama eete qegorota. Qegoroqi
nomaeho oma naga kaibeteta oi agiagike oomi keba oke oho nakuta mootota. [54] Oi ete
biiremi aoke dzuma mina oho boodza mee naatarotaho qubake nokoi ao hairiamake oho
roiroi eetota.
[55] Oonita Dzesuho gainene paimane qesaqesa Garireana baata nokoi qeemaqi moohimi
noho kebake oonomake aima nakuta mootota. [56] Oke mooqi nokomae burisi eete oho bibi
ma quba uranoma qesaqesa oke roibetare hiire nagapata peiteta. Oonihe peitemi ete
bidzabidzata dzuma tatanga ao sohohimi nokoi oke qusubaiteqi bodza oho nakuta te baura
oke hesatara.

24

DZESU BAATA NETA QORIDZETA, DZOOBE
(Mat 28:1-10; Mar 16:1-8; Dzoh 20:1-10)

[1] Oonihe dzuma mina oi gama bamu naatemi iihai dzuridzarita paimane nokoi ura
moromoroho isaki oke aima baata. [2] Baaqi moohimi oma sarara asuasu naga kura biirota
oke apei ao aima burisi eetemi papate oota? [3] Papate oomi noko nakuta qeemaqi moohimi
Dzesu Sooparaho kebai te ota oorara.
[4] Oonita qupa nokohoi uhubaama naatemi idze, abi eseri sasa khabanoma hihihinomai
sigita qoorota. [5] Qooro oomi paimanei ququimaqi pomai kotoromi nopoi hee, Ikaqi
hiireqi nesetuta eehahaho qirike eesubi? Noi teqaha erata ooraidzara. [6] Noke Ohonga ao
tukutomi biranate tuume. Oho nooke noi Garirea habata nike pobi hiiremi nookatanita
qupadzomare.
[7] Noi totoho erake eete hiireta, Abiho Isaki anake abi kahosanomaho botota mootomake
anake hapahapanaitakoi. Oonita qupi tapari naatemi ana paha qoridzakoi ooiqi hiireta.
[8] Oonita abi nopoi oke hiiremi totoho oke paimane ango qupadzomata. [9] Oke qupad-
zomaqi noko burisi eete nesetu oke papate tuumaqi tumakhameto erebeni ma kara
nokoho torota oho pobi hiire paanaiteta.

[10] Oonihe baaqi qaru abi erebeni oke pobi hiireta, paimane oho dzapaio Maria Magattaraho nena ma Dzoana ma Maria Dzakopoho pai ma paimane qesa paha. [11] Noko oho pobi hiire rerengi eetemi qaru abi nokoi nookami noo gattagattaho isaki naateta oho qubake nokoho qupa te rikeqomara. [12] (Oi bamu)

TUMAKHAMETO ESERI EMAUSI NAGAPATA TUUSUQI DZESU SARIDZETA
(Mar 16:12-13)

[13] Qate bodza ooqata tumakhameto nokohota eseri nagapa Emausi ota tuumareiqi teteta tuumota. Oonihe oi haba khara bahe tu haubaho isaki. [14] Oonita nopoi tuumoqi quba bamenoma dzumata biranateta oho noo ma pobike hiirota.

[15] Hiiromi Dzesu nomae qeemaqi nopoma noko teena naate tuumota. [16] Oonihe nopoho nese ikanomake eete qupi sooromi moo pobitaama naateta? [17] Oho quba Dzesui nopoke hee, nipe soosomaqi noo bamenoma apeke qesa pobipobi hiirorai?

Hiiremi bame nopoke bahebiremi burisi eete noke qeraqera eeteta. [18] Eeteqi tee, dzapa noho Keropa, (Arapeo) noi Dzesuke hee, Maa nii haba mainaho abi oho quba Dzerusaremuna quba bamenoma biranate oho pobi nii nookaamani mae? [19] Hiiremi noi hee, Noo ape ooni?

Hiimi nopoi hee, Qateqa, abi tee dzapa noho Dzesu, Nadzaretteho nena, noi too abiho isakita Ohongaho penga ma abi minaraho neseta baura qidza bamenoma samaneke eete qaata. [20] Oonihe dzube abi mimi ma Dzuta abiho bosaqobaqoba nokoi noke karabeteqi raaba abiho sooparaho toro mootomi noke baataho pobi hiireqi noke hapahapanomaiteta.

[21] Oonihe nanai hee, Noi Dzuta abi naanake raaba abiho botota ingonaitareiqi hiire ootahe noi baatemi ao qupi tapari naate oorai (oi baata tatanga).

[22] Qate paimane nanahota qesai nanake sahasaha moiteqi hee, Nanai saunaba dzuridzarita qori noho nesetuta tuume. [23] Tuumaqi ota biranate keba nohoke saridzaama naatehe angeroho birabirake moohimi angeroi nanake hee, Noi eehaha naate ooraiqi hiireta. Oonita paimane nokoi hairiamake nana pobi hiiremi nooke.

[24] Nookaqi qesama nanai ao nesetuta qeemaqi paimane hiiroriho isakike moohimi noho keba ota oorara.

[25-27] Oke nopo hiimi Dzesui Moseho noo ma too abiho noo ika ma ikata noomaeke hesatota oke tumakhameto nopoho quba gama rerengi eete paanaite soubireta.

Noi hee, Obera abi nike! Khooba apeho qubake too abi nokoi oho noo samaneke hiire qeetemi nikeho qupa asuasu naatemi nookaama naatorai? Kiristui isanate bosata heme mina saridzeqake dzapa pobi nometa peitaridzoni. Oke too abi noko hiireqi qeeteta.

[28] Oke hiire qaramuti nokoi nagapa Emausiho kosoramuta biranateta. Biranate Dzesui paha nagapa mainata tuumaquho tomidza naatemi nopoi qaanateta. [29] Hee, Maqa, ao sure moote oonita nii isanate nakaho nagata peitare, oke hiireqi tototo hiireta. Hiiremi noi nopoma gama peiteta.

[30] Peiteqi noko tirere eete qidzanatemi heeba nokoho dzagata mootomi Dzesui dzobadzoba oke aima agoago eete eseqotoqi nopoke moiteta. [31] Moitapihimi nopoi noho boto (mamaka) moo roqobeteqi noke gesina naateta. Oonihe gesina naasumi noi aoke nopoho neseta dzaeteta.

[32] Oonita noi dzaetemi nopoi qesa qeraqera eete hiireta, Idze, teteta noi nakake bapotopotoqi sinabidza oke rerengi eesuhimi nakaho qupata ao dzadzadza eete!

[33] Oho subesube hiireqi nopoi ao qoro burisi eete Dzerusaremuta tuumaqi qupibake qesamane rebeni ma kara nokoke ttuttuiteqi Keropai isere hiireta. [34] Hee, Meenipamuke Soopara napahoi qoridze eehahake oorai. Noi Siimo Peetoroma nakaho toro biranatemi etebake moori! [35] Hiireqi Dzesui ikanomake eete dzobadzobake eseqotapihimi nopoi qupadzomata oho pomake gama noko pobi hiireta.

KIRISTU NOOMAE NOKOHO BISATA BIRANATETA
(Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Dzoh 20:19-23)

[36] Oonihe nopoi oho pobi hiimi Dzesu noomae nokoho bisata qooroqi dzoobe hiireta. [37] Hiirmi noko noke mooqi qesai hee, Gisi ooniqi hiireqi atti sakabare eeteta.

[38] Eetemi noi noko pobi hiireta, Nike naane quba ruquimaqi iiha ma dzoobidza samaneke eete? [39] Gisiho gotta ma hidzoba ooraamanihe nike anaho oko ma boto hesateqa moomi anaio mee ma gama iso keke oorai. [40] (Oi bamu)

41 Oke hiiremi totaqita nokoho ttidza qidzanatetahe paha totaqita atti sama eetota.
Oonita noi nokoke hee, Nikehota heeba teei oorai mae? 42 Hiiremi nokoi sekana ngoru
qetta teeke no moiteta. 43 Moitemi noi aimaqi nokoho pengata muunata.
44 Muuna qaasuqi noi hiireta, Dzairamane, Moseho noo ma Tabitiho Samu oi too abiho
noo ma gama teena naate naho bauraho qamodzamodza hiiremi qeete qaata. Noo
oke ana nikema napamae qaata bodzata hiireqi hee, Noo oi gama naho neta meenoma
naataridzoniqi hiire qaata.
45 Hiireqi nokoke pobitemi nokoho qupa uhubami qetaqeta oonomaho khooba oke
nokoi gattiqa qupadzomata. 46 Oho qubake noi ipibireqi noko bapotopotoqi hiireta, Anaio
Kiristunipamu oonita ana bosata heme ma bame samane saridze baateta. Baateqi anai ao
qupi taparike baata neta ooriti qoridze oorai oho tete paha teei te ooraidzara.
47 Oonihe poike naho dzapa pobi biranatemi nike Dzerusaremuta sohoroqa naho dzapa
quba eeteqi abi tupu ma noo maina painata sinabidza hiire tuumami abi qupa burisi
eetemi kahosake akobetakoi. Oke keke eete tuuma qaamake haba gegebetakoi.
48 Qate apenei oho baura qere biidzaqu bahe nike oioni. 49 Oonihe nike beedzae apema
baura eetaqu bahe Mai nahoi Sumasa dzoobiremi baaqa nike beedzaenomaitaquho naru
hiiremi oorai. Oho qubake nike nagapa qiba erata oho beebe eetoma meenoma naatare.

KIRISTUI NOKOKE QAATEQI DZAETETA
(Mar 16:19-20; Apo 1:9-12)

50 Oke hiire qaasuqi Dzesui noko dzeimaqi tupidza qeeho nagapa Bettania ota biranate
boto nome dzoobireqi nokoke agoago eeteta. 51 Eeteqi noi nokoho neseta peite dzaeteta.
52 Dzaetemi nokoi qupa qidzaqidza minanipamuke eete burisi eete Dzerusaremuta
biranateta. 53 Biranate nokoi qupi samaneke Ohongaho biirita ooqi noho hasama gegema
hiirota. (Poiqa nike Aposoro Qaru Abita takomaqa isere ipibire isaitare.)
Dzoobe Mina!
Ttotta Ruka

DZOHANEHO ISERE QIDZA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Garatia
Tii 80 (?)
Kiristuho Ai Tatauma Tupu
Ttoka Ma Haba Minarana Oorai

OHONGAHO TOO NOOI ABIHO SAMA AIMATA

1 Dzoobe Dzairamane:

Khoobanipamuta too noo teei qaata noio Ohongake tuuhoro qaata. 2-3 Ma too noo oi Ohongaho isakinipamu ooqi noi khoobanipamuta Ohongama nopo qesa dzaga boboto qaata.

Noomae hiiremi quba minarai biranateta. Oonihe biranatetaho neta quba teei teqaha noomae biranatara, baamu, 4-5 Noio qaraqaraho khooba oonita qaraqara oi abi minarake baiburoqi qupi ma khoukhau ma basesa nokohoke suqobire baaorai.

6-7 Qate abi tee, dzapa noho Dzohane, noke Ohonga dzoobiremi noi dzadza oho isere abiho toro mootomi noko Ohongake nooka hisi eetarota. 8 Oi Dzohane te oho dzadza ooraranihe noi dzadza maikhataho isere mootareiqi baata.

9 Oonita dzadzaho maikhata noomae ttokata biranateqi abi gama susupu baiburorai. 10 Noi hiiremi ttoka ma quba minarai biranatemi noi oho bisata oota oonihe ttokaho abi ikake eeteqi te noke gesina naatara? 11 Noi qubatu nomeho bisata biranatemi qesamane nohoi noke raraku biidzaama naatetahe, basesa eeteta.

12 Oonihe oberaqai noke raraku biireqi noho dzapata atimami noi nokoke beedzaenomaitemi Ohongaho khameto naatorai. 13 Noko te abiho ttarita biranatara, te abiho dza quba biranataranihe Ohongai dza nometa nokoke dzoomami oorai.

14 Oonita Ohongaho too noo oi abiho sama aimaqi napaho bisata habese qaami napai dzapa pobi nohoke moomi noi baruna heena ma noi meenomanipamu. Oonihe mai noi khata teena nomeho dzapa pobi minaitoraiho isakita noi qaata. 15 Nohoke Dzohane sobasobai hiireqi hiireta, Anai bosata hee, Teei naho tumena baaqorai noi naho bosa qobaqobani. Oi ana biranataamake qaami noi agoba baa qaabi. Oonita abi oioniqi hiireta.

16 Oonita abi oonomaho iisuta napai gama ari ma mosu saridzorai. 17 Oi hu nooi Moseho neta biranateta oonihe, baruna heena ma quba mee oio Dzesu Kiristuho nena biranatorai. 18 Oi abi Ohongaho mee mooraamanipamu oonihe Ohonga khata teena Maiho dzagaqata agoba oorai noi noomae Ohongaho khooba paanaitetai paanaitorai.

DZOHANE SOBASOBAHO NOO
(Mat 3:1-12; Mar 1:7-8; Ruk 3:15-17)

19 Qate Dzerusaremuta Dzuta abi mimi nokoi dzube abi ma Rebi abi qesa dzoobiremi noko Dzohane sobasobaho toro biranate toronaiteqi hiireta, Nii ape oni? Hiiremi noi isere mootoqi te dzaheitaranihe paanaiteqi hiireta, Anai te Kiristu Ohongaho Soopara abi oonidzara.

20 Oiqi hiiremi noko hee, Oonita nii Eria ooni mae ape? Hiiremi noi hee, Eo bamu. 21 Hiiremi noko hee, Too abi baabakoiqi Mosei hiireta oi nii oni? 22 Hiiremi noi paha bai hiireta.

Bai hiiremi noko noke hee, Qesai nanake dzoobiremi baaqi oorai noo apeke nana noko paha pobi hiibaqu? 23-24 Oho quba nana niike hee, Nii ape oniqi hiire, Nii sama niimeho ikaqi hiireo?

Hiiremi noi erake hiireta, Totoho teei haba habanata sokateqi hee, Ohongai baahubita tete nikeme pobitareiqi Dzesea hiiretanita anai oho isaki oni.

25 Hiiremi noko Pariseoho nena ooqi tototo hiireqi hee, Nii Kiristu oonidzarani Dzesea oonidzarani. Too abi oonidzaranita nane quba nii abi obama soororai?

26-28 Oiqi hiireta oi teeho bahe, Dzohanei Dzotani oba qee ne Bettania nagapata abi obama sooromi ota oho noo biranateta. Hiiremi Dzohane nokoke hee, Oore anai abi obama soororaihe, nikeho bisata teei oorai noho khoobake nike ruumeni. Noi naho

tumena baaqorami noho isaki nahoke suqobirorai. Anai abi oho oko sasa eka saqoba quba isanataama.

OHONGAI NAPAHO QUBA HOO DZOOBA BIRAITETA OI KIRISTU

29 Qate iihai mootomi Dzohane moomi Dzesui noho toro baahumi noi qesamane nomeke hee, moorare. Ohongaho kiridza qeeremi ttoka abiho kahosa aima baamuitaquho Hoo Dzooba erani.

30 Abi erahoke anai hee, Naho tumena abi teei baaqorai noi naho bosa qobaqobaniqi hiireta oi ana biranataamake qaami noi agobake baa qaabi. 31 Ma ana te noke oho isakita gesina naate qaarara oonihe noke Isirae abiho quba paanaitareiqi ana abi obaqama soororai. Oiqi hiireta.

32 Qate Dzohane noi paha isere mootoqi hiireta, Ana moomi Sumasai qusubibiho isaki qusu neta qurateqi noho irita dzuubata. 33 Meeke ana te bosata noke oho isakita gesina naate qaararanihe, anai abi obama soobareiqi Ohongai ana dzoobiremi baata, teena noi paha anake hee, Nii moomi Sumasai qurateqa teeho irita biranate qaaraqu noio abike Qaheuba Sumasama soobakoiqi hiireta.

34 Oonita noi Ohongaho khata oke ana nese namema moo pobiteqi oho isere moote. Oiqi Dzohane hiireta.

DZESUI TUMAKHAMETO ESERISA ESERI QUBA HIIRETA

35 Qate iihai mootomi Dzohane sobasoba noi tumakhameto eseri nomema oomi Dzesui girodzohimi noi hee, 36 Ohongai napaho Hoo Dzooba roibetoraita noke mooro!

37 Hiiremi noho tumakhameto eseri oke nookaqi ao Dzesuke iihata. 38 Iihami Dzesu burisi eete nopo mooqi hiireta, Nipe naane qiri? Hiiremi nopo hee, Banaita, (oonihe nokoho totohoi Rabi) nii ika neta meeqorai? Hiiremi no hee, Baaqu moorare.

39 Oonita oi tteni kiroko naatemi nopo tuumaqi noho teka mooqi noma nokoi gamaqa oota. 40 Oi ao nopoi Dzohaneho noo nookaqi Dzesuke iihata.

Oonita nopohota tee, dzapa noho Attereo, Siimo Peetoroho noma, 41 noi ao tuumaqi Siimo nane gotta nomeke saridzeqi hee, Nookare. Nanai aoke Kiristu (oonihe Heboro totohoio Mesia) noke saridzemi oorai. 42 Hiireqi noi noke dzeima Dzesuho toro biranateta.

Biranatemi Dzesu noke mooqi hiireta, Nii Siimo, Dzohane temuho khata. Oonihe dzapa niihoke Peetoro ooniqi hiibakoi (nokoho totohoi Kepa oi Podza).

DZESUI PIRIPI MA NATTANAEHO KIRA HIIRETA

43 Iihai mootomi Dzesui Garirea habata tuumare hiireqi Piripi saridzeqi hee, Nii ana iiha qaarare oiqi hiireta.

44-45 Qate Piripi noi Attereo ma Peetoro ma nokoi gama Besaita nagapaho nena ooqi noi tuumaqi Nattanae saridze noke hee, Maaqa, Mose ma too abi qesai teeho noo qeeteta abi oke nanai saridzemi oorai. Noi Nadzarette nagapa nena Dzosepeho khata Dzesu oni.

46 Hiiremi Nattanae misi teteqi hee, Quba qidza apei Nadzarette nagapata biranataqu? Hiiremi Piripi hee, Seke baa mooro.

47 Hiireqi nopo baahumi Dzesu Nattanae mooqi nohoke hee, Moorare. 48 Isirae abi dzadzanoma, noonoma erani. Hiiremi Nattanae roqobeteqi hee, Ika neta nii anake gesina naateqi oke hiire? Hiiremi Dzesu noke hee, Eo, Piripi niiho kira hiibaamake oomi ana ao moohimi nii ee dzunaho pesuta oori. 49 Hiiremi Nattanae hiireta, Banaita name, nii Ohongaho khata Isiraeho abi qibanipamu.

50 Hiiremi Dzesu hiireta, Anai hee, Nii ee dzunaho pesuta ooriqi hiiremi ooqaho quba nii nooka hisi eete mae? 51 Nookao, Abiho Isaki anai quba teema teeke qupadzohima qusu papatemi oho qaru samanei naho irita biranatemi nike moorakoi.

2

KANA NAGAPATA ESERI QESA NAATETA

1-2 Qate iihai temu naatemi Garirea habaho nagapa Kanata abi ma atapa qesa naatemi Dzesuho pai gotta ota oota. Oonita nokoi Dzesu, tumakhameto nohoma gama ota dzeimami biranateta. 3 Oonita noko patta ma oba muuhimi idze nokoho bai oba ao bamu naateta.

Bamu naatemi Dzesuho pai noke hee, Bai oba nokohoi ao bamu naate. [4] Hiiremi Dzesu
noke hee, Pai name, naho baura bodza biranataamake nii ikaqi hiireqi anake oho sese
hiire? [5] Hiiremi pai nohoi burisi eete kokora abi nokoke hee, Khata hiibaqu oke qusubaitare
oiqi hiireta.
[6-7] Qate Dzuta abi sapunge moitorai teteho quba omaho mangi taramuho isaki sikisi ota
oomi Dzesu kokora abike hee, Oba keba giimaqa ota uquma hee baabare. Oiqi hiiremi noko
uqumami mangi ao hee baami noi hee, [8] Poiqa giima ttihu barabara abi moitare. Hiiremi
noko moiteta.
[9] Oonihe obai ao baiho isaki naate oomi ttihu abi oke eeteimaqi te oho khooba
qupadzomara, oonihe kokora abi giimata nokoi Dzesuho khooba ooqata qupadzomata.
[10] Oonita ttihu abi noi ata naateta abiho kira hiireqi hiireta, Abi minarai bai oba
mekenoma oke bosata abi moitemi muuna qura eetemi mekeamake ipita moitorai. Oonihe
nii ikanomake eete mekenomanipamu erake qaanatoriti ipiqata moite? Ooiqi hiiremi
roqobeteta.
[11] Oonomake eeteqi Dzesui Garirea habaho Kana nagapata sohoro obaoba eeteqi dzapa
pobi nome paanaitemi tumakhameto nokoi noho torota atimata.
[12] Ipita Dzesui tumakhameto ma pai gotta ma nomamane nomema gama qurate Kapanao
nagapata biranateqi bodza qesake (baura quba) oota.

DZESUI PISINISI ABIKE BIIRITA IIHATA
(Mat 21:12-13; Mar 11:15-19; Ruk 19:45-46)

[13] Oonita Isirae abi ingonaitetaho dzuma dzamo naatemi Dzesui Dzerusaremuta peiteta.
[14] Peiteqi noi moomi Ohongaho biirita pisinisi abi nokoi kiridza qeebaquho burimakau ma
sipisipi ma qusubibi oke ttuma quba mootomi oota. Qate omaho maikhametoi haba maina
painaho abiho ttuma habara mooto qaata nokoi qohare nokometa habese oota.
[15] Oonita Dzesui ngibirama gabeho teeke tiibeteqi nokoke sipisipi ma barimakau ma
gama susupu hotou biireqi oma maikhametoho qohare burisi eete oma nokohoke pere-
bireta. [16] Oonihe qesai qusubibi ttuma quba mootota nokoke noi hee, Etoqa Mai nahoho
nagake quruma naga tiibetaino. Oonita qubarake aima tuumare.
[17-18] Oiqi hiireta oi teeho bahe sinabidzata hee, O Ohonga, naga niihoho dzaodzaoi anake
qeeremi qaite. Oke qeete oomi tumakhameto noho nokoi aoke Dzesuho khooba ota moo
qupadzomata.
Qate Dzesui pisinisi abi noko hotou biiremi Dzuta abi nokoi burisi eete noke qasa hiireta.
Quba apeke nii nana banaitemi nana moo niiho baura erake mee hiibaqu?
[19] Hiiremi Dzesu sama nomeke qupadzomaqi hee, Nike guhurake ngausa eetemake qupi
tapariho nakuta oke ana paha ai qusubaitakoi. [20] Hiiremi Dzuta abi hee, Idze tii bodza 46
oho nakuta guhurake gooto baa qaimi nii qupi tapariho nakuta oke qusubaitaqu mae?
[21] Oonihe noi sama nomeho qahura hiireqi oke guhuta mooto hiireta. [22] Oonita Dzesu
ipita baata neta qoridze oomi noi bosata oho noo hiireta ma oho qetaqeta biranateta oke
tumakhameto nokoi gama qupadzomami pobirateta.

DZESUI ABI MINARAHO KHOOBA GESINA

[23] Qate Ingonaiteta dzuma bodzata Dzesu Dzerusaremuta ooqi obaoba eetomi abi samane
oke moo qupadzomaqi noho dzapata atimata.
[24] Oonihe noi minaraho khooba qupadzomaqi te nokoma ipibidzara. [25] Oi abiho ikoiko
ooraike noi gesinanipamu naate ooqi naane quba oho subesube totohoke nookarota?
Baamu.

3

NIKOTEMO NOKE DZESU TETE BANAITETA

[1] Qate Pariseohota tee, dzapa noho Nikotemo, noi sinasina tupu nokoho nena. [2] Oonita
qupibake noi Dzesuho toro peite erake hiireta, Banaita name, nana qupadzomami Ohongai
hiiremi nii nanake banaitare baata. Oi teeho bahe nii Ohongama ipibidzaama naatapuko
nii obaoba eetoraiho isakita qidzoke eetarori.
[3] Hiiremi Dzesui hee, Nookare, Khata usaqe biranataqu oqai keke abi teei Ohongaho pobi
gesina naatakoi. [4] Oke ana baamu nii ikobetaqu. Hiiremi Nikotemo hee, Ikanomake eete

abi agobai khata usaqeho isaki naataqu. Noi isanaate pai nomeho asita dzuubaqa paha
biranataqu mae?
5-6 Hiiremi Dzesu hee, Eehe, samaho neta biranatorai oio samaqaho pobi. Qate Sumasaho
neta biranatorai oi Sumasaho pobi. Oonita akoakoma Sumasaho asita biranataqu oqai
keke abi teei Ohongaho pobita dzuubakoi. Oke ana meeke hiire.
7 Anai hee, Nike dzomadzoma usaqeta biranatareiqi hiiremi eto roqobetaino. 8 Oi uta
noomae toororai teteke qupadzomare. Nii oho husuqake nookoraihe ika neta baaorai ma
tuumorai oke ruume. Oonita abi Sumasaho asita biranatorai nokoho naku dzebidzebi oke
nii oho qesa ruumeni.
9 Hiiremi Nikotemoi hee, Oho tete ikanoma ooraimi nii oke hiire? 10 Hiiremi Dzesui
hiireta, Idze, nii Isirae abiho banaita minanihe oho teteke ruume? Nookare. 11 Naka
nesema mooraiho gesinata nakai hiirorai oi Ohongama nakai gesina naate oho isere
mootorai. Oonihe ikanomake eete nike oho noo nookaama naatorai?
12 Oonita anai ttokahoke nike pobi hiiremi nookaama naataquko ikanomake eete ana
nike qusuhoke pobi hiiremi nooka hiisi eetaqu? 13 Ma paha apei qusuta peiteqa oho gesina
naataqu bahe, abiho Isaki anai qusuho neta quratetai teena.
14-15 Mosei haba habanata dzoo gisigisi eehota goosoromi abi qidzanateta, oonita nokoi
Abiho Isaki anake oho qesa goosoromake apenei anake nooka hisi eetaqu nokoi qaraqara
tatanga saridzakoi.
16 Oi Ohongai ttoka abiho quba dzasa minanipamu eete khata teena nome ai mootomi
apene noke nooka hisi eetaqui bamu dzaetaquhe, qaraqara tatanga saridzakoi. 17 Oi
Ohongai khata nome dzoobiremi ttoka abike qomaqoma hiibare quratarani. Bamu. Ttoka
abike qidzaita qubake anai baaqorai.
18 Oho quba teei ana nooka hisi eetemi bamu noke qomaqoma hiibaqu. Oonihe nooka
hisi eetaama naatorai nokoke ao qomaqoma hiibaridzoni. Oi teeho bahe, nokoi basesa eete
Ohongaho khata teenaqaho dzapata atimaama naatorai. 19 Oho kahosai erani. Dzadzai ao
ttoka abi baiburoraihe, abiho khooba qanganita noko ikaqi hiireqi dzadza oho goottae eete
qupiho dzake eetorai?
20 Oi qesai baura peranoma eeteqi eto oho khooba paana naatainoiqi hiireqi noko
dzadzata qeemaama naate oke ibo eetorai. 21 Qate qesai meenomanita nokoi OKongaho
beedzaeta baura qidza eete oke paanaitare hiireqi dzadzata qeemorai. Oiqi hiireta.

DZOHANE SOBASOBAI DZESUHO KHOOBA PAANAITETA

22 Ipita Dzesui tumakhameto dzeimaqi Dzutea habaho qeba neta tuumaqi nokoma gama
oora ma qaara eeteqi nokoi abike obama soorota. 23-24 Qate Dzohane sobasobaho maike
Herote sutasutata mootaamake oota. Oonita Sarimu habaho nagapa gattiqa Aino oho
samata obai isanatemi abi ota biranatemi Dzohane nokoke obama sooro qaata.
25 Oho quba Dzuta abi qesai ota baaqi Dzohaneho tumakhametoma qesa kurebeteqi
akoako oho noo hiireta. 26 Hiireqi noko Dzohaneho toro baaqi oho qasa hiireta, Mai
naname, Nii abi teema nipe Dzotani oba qee neta ooqi nii noho isere qidza mootota.
Oonihe moorare. Poiqa abi quba mina noho toro biranatemi noi ikanoma eete nii
eetoraiho isakita noko obama soorarai?
27 Hiiremi Dzohane hee, Teei sepeke baura eetaquho isaki baamuta, Ohonga hiiroraiho
isakita eetorai. Oi ana bosata hiireqi hee, 28 Ana naamae Kiristu oonidzara. Oonihe, Ohonga
ana dzoobiremi anai Kiristuho roiroi bosa baorai. Oiqi hiiremi nike naho noo nookatanita
qupadzomare.
29 Oi erake eete oorai. Ata pobi oi teeho pobi bahe apu noomaeho pobi keke. Oonita
teei ata pobi oke dzeima apuho botota mootoqa bamu apuke ttire eetaquhe, noho noo
totoho nookaqi qaki eetakoi. 30 Oonita anai oho isakita nikeke Dzesuho botota mootoqi
qaki minake eete. Kiristuho dzapai peitakoini, nahoi quratakoi.
31 Noi pei neta baaorai noio minaraho qibanihe, ttokaho nena ana ttokaho isaki ooqi
hiirorai. Qate qusuho nena noi minara ma napaho qibanita noi moo nooka qaataho isereke
no mootorai. 32 Oonita isere oke abi naane quba nookaama naataqu? 33-34 Oi Ohonga noke
dzoobiremi noi Ohongaqaho noo hiiroraita teei noho isere nooka qusubaiteqa Ohongake
meenomaho isakita qaupuitakoi. 35 Oonihe Onongai khata nomeho dza minake eeteqi quba
minara noho botota mootoqi Sumasake moitemi meupunoma naatorai.

[36] Oonita teei Ohongaho Khata nooka hisi eeteqi ao qaraqara tatanga mai eesubi. Qate
teei Khata nooka hisi eetaama naataquko noi bamu qaraqara oke mooraquhe, Ohongaho
taanga noho irita oorakoi.

4

DZESUI SAMARIA ATAPAHO AI TATAUMA TUKUTOTA

[1-3] Dzesui tumakhameto samanenipamuke obama soorota. Oi Dzesui te noomae abi
obama soobaranihe, tumakhameto nohoi oke eeteta. Oonita nokoho dzare Dzohanehoke
riitemi oho isere Pariseoho toro hiiremi Dzesu oho qesa pobi nookata.

Pobi nookaqi Dzutea haba oke qaateqi paha Garirea habata tuumata. [4] Oonihe noi
tuumaqi Samaria habata bosa biranate, oho nagapa Sikhata biranateta.

[5] Qate qgobanipamuke Dzakopoi khata nome Dzosepeke ttoka moiteta oho robeta oota.
[6] Ma paha Dzakopoho oba kose mina ota oota. Oomi Dzesui haba kharata baaoqi ete bisata
qidzanatare hiireqi oba kose oho samata habeseta.

[7-8] Qate noho tumakhameto nagapa Sikhata patta ttuma eetare tuusumi Samariaho atapa
teei oba giimare baata. Baami Dzesu noke hee, Oba teeke ana moitemi muunareiqi hiireta.
[9] Oonihe Dzuta abi ma Samaria abi te qesa dzaira eete qaarara. Oho quba Dzesu oke hiiremi
atapa oi hee, Nii Dzuta habaho abi oonita ikanomake eete nii Samariaho atapa anake oba
quba qasa hiire?

[10] Oonihe Dzesu noke pobi hiireta, Nookare. Ohongai abike qonotoraike nii ruume. Ma
ana nii oba quba qasa hiire naho khoobake nii ruume. Oke nii qupadzomapuko nii ao anake
qasa hiiremi ana nii oba heuheunoma moitemi isanatarori.

[11] Hiiremi noi hee, Mai name, kose oi khara ma niiho mangi bamu oonita nii ikanoma
eete ana oba heuheunoma moitaqu? [12] Nookare Dzakopo uumi nanaho noi noomae khata
ma khameto, hoo ma haa nomema gama erata oba giima qaaqi oke nana moitemi oorai.
Oonita niiho dzapa mina apei nohoke riitaqu?

[13] Hiiremi Dzesui erake hiireta, Teei oba erake muunomi, [14-15] isanataama naatemi paha
muuna quba baatakoi. Qate oba anai abi moitemi muunaqa bamu paha oba quba baataqu,
baamunipamu. Anai abi moitemi muunaqu oba oi noho nakuta heuheu eete ttuunoma
naate agoba qaraqara qaarakoi.

[16] Hiiremi atapai hee, Mai name, oba oke nii ana moitemake anai bamu paha oba quba
baate erata giimoraqu.

[17] Hiiremi Dzesu hee, Tuuma apu niime dzeima baabare. Hiiremi atapai hee, Anai apu
bamu.

[18] Hiiremi Dzesu hee, Oke nii meeke hee, Naho apu bamuiqi hiire. Oi nii ao apu boto teena
oke nii naate gaubire qaariti poike paha teema nipe oorai noi niiho apu oonidzaranita oke
nii meeke hiire.

[19] Hiiremi noi hee, Mai name ana nookami nii too abiho isaki. [20] Oonihe Dzuta abima
nikei hee, Dzerusaremuta naa ma pupu eetaridzoho qopaniqi hiiroraini nanaho uimane
neimane Garidze tora qeerata naa ma pupu eete qaatake nana eetorai.

[21-22] Hiiremi Dzesu noke hee, Atapa nii naho noo nookare. Nike naa ma pupu eetoraike
nike ruume. Qate ingonaho tete oi Dzuta abi nanaho neta biranatoraita nana naa ma pupu
eetoraike nana gesina. Oonihe tora erani mae Dzerusaremuta abi Ohongaho toro naa ma
pupu eetorai bodza oi ao bamu naatake boobi.

[23] Oi Ohonga mai dza eetemi abi meenomai noho torota naa ma pupu eetaqu oke noko
meenipamuke gutu boto Kharaho isakita naa ma pupu eetorakoi. Eetorakoi paha ao
eetorai. [24] Oi Ohongai gutu boto kharanita abi noho torota naa ma pupu eetaqu oke noko
meenipamuke gutu boto kharaho isakita noma qesa dzaira eetaridzoni.

[25] Hiiremi atapa oi hee, Ana qupadzomami Mesia baabakoi. Oonihe noke paha Kiristu
ooniqi hiirorai noi baaqake napake quba minara hiire pobitakoi. [26] Hiiremi Dzesu hee, Ana
nii pobi hiibi anaio Kiristu oni.

[27] Oke Dzesui hiihimi tumakhameto nohoi baaqi moomi noi atapama qesa noo hiiremi
noko roqobeteta. Oonihe noko te atapake hee, Nii quba teeho quba hiireni mae? [28] Ma noko
oho qesa te Dzesuke hee, Nii ikanomake eete atapa erama qesa noo hiire oiqi hiibara.

Qate atapa oi oba mangi nome qaate hairiamake nagapa tuumaqi oho abi pobi hiireqi
hee, [29] Idze, anai oora ma qaara eete baa qaibi oke noi gama hiire paanaite soubire. Oonita
nike baaqa moomi noi Kiristu ooni kaqa. [30] Hiireqi noko nagapa qaate noke moora quba
tuumata.
[31] Tuumomi Dzesuho tumakhameto noke hee, Banaita, nii patta muunare. [32] Hiiremi noi
hee, Naho torona patta oorai oke nike ruume. [33] Hiiremi noko qesa pobipobi hiireqi hee,
Teei ao patta noke moiteni mae?
[34] Hiiremi Dzesui hee, Eehe, naho patta oi teeho bahe Ononga ana dzoobiremi baaqi
noho baura eete soubidzaqu oio naho pattani. [35] Nookare. Nike hee, Oo dzasidza tapari
naatemake uitti oi mee eetakoiqi hiirorai kaqa. Oonihe, nike nese dzoobireqa moomi aoke
dzoo teei oi baa naatemi rumutaquho isaki naate.
[36-37] Oionita rumutaqu abi noi mee oke rumuto qaraqara tatangaho iisunaiteqa oho ipi ma
ari saridzakoi oonihe noi bababa abima nopo esese ttaike oho ttidza qidzaqidza saridzakoi.
Oke eetemi noo totoho erai meenoma naatakoi, oi hee, Teei dzabakoini teei rumutakoi.
[38] Oi qesai oho dzoo ma baura eete qaimi ana nike dzoobiremi nike oho baura eetaamake
qaariti poiqa nokohota ipibireqa rumutakoi ooiqi hiireta.
[39] Obetemi atapa oi Samaria nagapa abike hee, Ana oora ma qaara name eete qaabi oke
abi oi ana pobi hiire soubire. Oiqi hiiremi nokohota qesai nookaqi hisi eeteta. [40] Oonita
Samaria abi nokoi baaqi Dzesu nokoma oorareiqi hiiremi noi nokoma qupi eserike oota.
[41] Oomi abi qesa samanei noomaeho toota nookaqi hisi eeteqi, atapa oke eraiqi hiireta,
[42] Oo nii bosata hiiremi qesama nanai hou eetetanihe, poiqa nanai toma nanamema noho
noo nookaqi hisi eete. Oi nana moomi abi erai ttoka abi napa minaraho ingona mai, oioniqi
hiireta.

DZESUI QAA POBIPOBIHO KHATA QIDZAITETA

[43] Obetemi qupi eseri bamu naatemi Dzesu nagapa oke qaateqi Garireaho habata
biranateta. Oonihe noi mooqi hee, [44] Ohongaho too abi teei nagapa khooba nometa oomi
nagapa abi teqaha noho dzapa qusubaitoraidzara, bamu. Oiqi hiireta.
[45] Oonita Dzesu Garirea habata biranatemi nagapa abi noho hasahasa hiireta. Oi teeho
quba bahe nokoi bosata Dzuma mina eetareiqi Dzerusaremuta peite moomi noi ota obaoba
paanaitota.
[46] Oonita noi bosata Garirea habaho nagapa Kana ota oba korabetemi baiho isaki naateta
noi ota paha biranatemi gamaniho abi teei oota. Abi oi qaaho pobipobi. Qate noho khata
heme aimaqi Kapanao nagapata ooqi baataquho isaki naateta. [47] Oho quba Dzesui Dzutea
haba qaate Garirea habata biranatetaho pobike mai nookaqi noi Dzesuho torota biranateqi
hee, Nii isanate naho khata qidzaitaqu mae?
[48] Hiiremi Dzesu noke hee, Oo abi nike abaoba ma quba nese agiagi samane mooraama
naataquko, nooka hisi eetaama naataqu kaqa? [49] Hiiremi qaa pobipobi noi hee, Eo soopara
name, naho khata eto baatainoho quba ao baabare.
[50] Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Mai nii nookare. Khata niihoi ao eehaha naasubita
nii tuumare. Noo oke Dzesu hiiremi noi nooka qupadzomaqi tuumata. [51] Tuumomi kokora
abi noho baaqi hee, Maa aoke niiho khata eehaha naasubi. [52] Hiiremi noi bodza apeta khata
asuratetaho qasa hiiremi nokoi hee, Aruku uani kirokota kebarateta.
[53] Hiiremi noi qupadzomami Dzesu noke hee, Khata niihoi eehaha naasubiqi hiireta
bodza iso keke naateta. Oho qubake noi oko ma boto tupu nomema gama Dzesu nooka hisi
eeteta. [54] Oonita Dzesui Dzutea haba qaate Garirea habata biranateqi obaoba oke eetemi
oio oho isere eseri naateta.

5

DZESUI BEDZATTA OBA TTUUTA ABI TEEKE QIDZAITETA

[1] Ipita Dzesui dzuma nokoho teeke eetare hiireqi Dzerusaremuta peiteta.
[2] Qate Dzerusaremu nagapaho tete kura teeho dzapa sipisipiho pou oni. Oho saamaqata
oba ttuu Rumerume, oho dzapa Heboro noota hee Bedzattaniqi hiirorai. [3-4] Ma oho naga
mina ma seu noho boto teenai oomi abi porobanoma samanei ota meeqota, oi nese
khabanoma ma pone ma qosu ma kara noko meeqoqi obai poupa eetaquho beebe eete
qaata.

[5] Qate nokohota tee, tii bodza nohoi 38, noi pone naate ota meeta. [6] Obetemi Dzesu abi
oke moomi pone naate oomi Dzesui noke qasa niireta, Nii qidzanatare dza eete mae?
[7] Hiiremi abi pone hee, Eo oba poupa eetemi apei baaqa ana aima oba ttuuta mootaqu?
Baamuta ana naamae qeehimi aoke teei ana riite oba suqomami anai bitta eeteqi sepeke
oorai.
[8] Hiiremi Dzesu erake hiireta, Nii ao qori qepe niime aima tuumare. [9] Hiiremi bodza
ooqata keke abi oi qidzanate qepe nome aimaqi qeema biranateta.
[10] Oonihe oi dzuma bodza oomi, Dzuta abi qesai abi qidzanatetake mooqi hee, Dzuma
qaganomanita nii eto qepe niime aima tuumaino. [11-13] Oiqi hiiremi noi hee, Oonihe
poiqanipamuke abi teei anake qidzaite. Noi hiiremi, ana qepe name aima tuusubi.
Hiiremi noko hee, Abi ikanoma niike hee, Qepe niime aima tuumareiqi hiire? Hiiremi
abi qidzanateta noi noo ipi hiibare ruume naateta. Oi teeho quba bahe, oba ttuta abi
samane pui siiremi Dzesu ao sama nome dzukuromi noi te moorara.
[14] Oonihe gattiqa ipita Dzesui abi oke Ohongaho biirita saridzeqi noke pobi hiireta,
Moorare, niiho sama qidzanate. Oonihe eto ipita paha quba bamenomanipamu niiho toro
biranatainoho quba kahosa niime oke potti biire qaarare. [15] Hiiremi abi oi tuumaqi Dzuta
abiho maimane oho pobi hiireqi hee, Abi anake qidzaite oi Dzesu ooniqi hiireta.
[16] Oho quba Dzuta abi nokoi hee, Oonihe Dzesui quba oonoma dzumata eetorai oke
hiireqi nokoi noke qomaqoma hiirota.
[17] Hiiromi Dzesu erake hiireta, Mai nahoi baura eete qaabiqi nakamae eetorai. [18] Hiiremi
Dzuta abi nokoi hee Idzii, nii dzumake rasakiitorai, ma paha oho heeta nii Ohongama
idzoidzoniqi hiireqi noke hee, Mai name ooniqi hiirorainoma. Oke hiireqi noko noho gunu
dzoomata.

KHATAI MAIHO TETE SUIMORAI

[19] Oho quba Dzesu nokoke eraiqi hiireta, Anai khata. Oonita ana naamae qupadzomaqi
baura eetaquho tete bamu. Oonihe anai mai name moomi eetorai tete oioni. Mai eetorai
teena oke anai eetorai. [20] Oi Ohonga mai noi naho dza mina eeteqi quba minara noomae
eetorai oke noi ana banaite qaabihe paha baura bamenomanipamu qesa ana banaitemi
nike oho mee moo roqobetakoi.
[21] Oonita mai abike baata neta tukuto khakhoro biirorai oho isakita khata naamae ape ma
apeke qupadzomaqu nokoke tukutakoi. [22] Paha Mai noomae abi batabidzaama. Batabidza
baura oke noi gama naho botota mootomi oorai. [23] Oke eetemi abi samane Ohonga maiho
dzapa qusubaitorai oho qesa khata anaho dzapa qusubaitaridzo.
Oonita teei Khataho dzapa qusubaitaama naataquko noi Mai ana dzoobire baata dzapa
nohoke midzata mootakoi. [24] Nookare. Teei naho noo nookaqi mai ana dzoobiretake hisi
eetaquko noke qomaqoma hiibaquho tete bamu. Ana hiiremi noi ao baata neta qoridze
qaraqarata biranate oorai ma qaraqara tatanga oke mai eete qaarakoi. Oke ana meeke
nike pobi hiire.
[25] Oi baataho nena nokoi Ohongaho khata anaho totoho nookaqu nookahiqa noko
eehaha naatakoi. Oho bodza biranatakoi oonihe ao poike biranahibi. Oke ana meeke nike
pobi hiire. [26] Oi Ohonga mai noi qaraqaraho khooba. Oonita noi hiiremi ooraiho isakita
anai oho qesa qaraqaraho khoobani. [27] Anai Abiho Isaki oonita Mai noi beedzae naho torota
mootomi anai abi batabidzakoi.
[28] Oonihe ana noo erake hiiremi eto roqobetanino. Oho bodzata abi nesetuuna oorai,
nokoi gamaqa susupu naho totoho nookakoi. [29] Nookami qusuba baura qidza eete qaata
nokoke ana tukutomi noko biranate qaraqarata oorakoi. Qate quba qanga eete qaata
nokoke ana tukutomi noko biranatemi oho ipike ana quba bamenoma noko moitakoi.

DZESUHO KHOOBA HIIRE PAANAITAQU OHO ISAKI OORAI

[30] Qate ana eetorai oke ana naqeke eetaamanihe, ana Maiho toota nookoraiho isakita
batabiremi oi meeta keke tuumorai. Oi teeho quba bahe anai dza nameke qusubaiteqi
eetoraidzaranihe, Mai ana dzoobiretaho dza qusubaite eetorai. [31] Ana sama nameho isere
nikeho toro mootapuke isanataama naatarori. [32] Oonihe, maina teei naho isere qidza
mootomi oorai. Oi ape bahe Dzohane sobasoba, ma ana qupadzomami noho isere oi mee.
[33-35] Oonita nike ao Dzohane sobasobaho torota noo dzoobire qasa hiiremi noi naho
isere qidza mootomi meenoma naateta. Nookare. Dzohane noi dzongi qaite koina

dzoobiroraiho qesa naatemi nike bodza ooqata noho koina quba qaki ma naki eeteta. Oonihe anai abi oonomaho isere quba beebe eetaamanihe, nikeke ingonaita qubake ana oho noo hiire.

36 Qate naho mai ana baura moitemi ana eete soubidzaqu baura oi noomae naho khooba paanaiteqi Mai ana dzoobiretake qaupuitanipamuke eeteqi Dzohaneho isere gama qaupuitorai paha suqobirorai.

37 Paha Ohonga Mai ana dzoobireta noomae naho isere mootomi ooraihe, nike noho noo totoho nookaama ma noho isaki mooraama. Bamu. 38 Mai ana dzoobiremi ana baqorai. Oonihe noho nooi nikeho qupata bamu naatemi nike anake nooka hisi eetaama naatorai.

39 Nike sinabidza geeta qaraqara tatanga saridza quba qirike eetoraihe nookare. Gee oi gama naho khooba paanaitorai. 40 Oonita ikanomake eete nike ota isaiteqi naho torota qaraqara oke saridza quba baabaama naatorai?

41 Abi naho dzapa qusubaita qubake ana te baqoraidzara, bamu. 42-43 Oonihe anai Ohonga Maiho dzapata baami nike te anake dzaira eetoraidzara. Ota ana moomi nike Ohongaho dzake eetaama.

44 Qate maina teei dzapa nometa baabaquko nike noke ao dzaira eetakoi. Oi nike qesaho dzapa qusubaitoraini qate nike Ohonga qusubaitemi noi oho quba nikeho hasa hiibaqu oho goottaeke nike eetorai. Oonita nike ikanomake eete nooka tani naataqu?

45 Qate anai Ohongaho pengata nike qomaqoma hiibakoiqi eto hiibaino. Nike teeho Dzapata atimorai oi Mose. Oonihe noomae nike qomaqoma hiirorai abi oioni. 46 Noi naho noo sohoro qeetetanita nike noho qetaqeta qusubaitapuke ao anake nooka hisi eetarori. 47 Oonihe nike noho qetaqeta qusubaitaama naatoraita ikanomake eete nike naho nooke qusubaitaqu? Baamunipamu.

6

DZESUI ABI PAIPU TTAUSENIKE PATTA MOITETA
(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Ruk 9:10-17)

1 Ipita Dzesu haba oke qaateqi Garirea oba ttuu qee neta tuumata. Oba ttuu oho dzapa paha Tiberia. 2 Qate abi quba mina bosata moomi noi porobanomake qidzaite qaami Ohongaho mumure naatemi noko noke ipitotoqi tuumata.

3-4 Tuusumi Dzuta abiho ingona dzuma naatemi Dzesui tumakhameto nomema noko torata peiteqi habese karasi eeteta. 5-6 Oke eesuqi noi nese dzoobire moomi abi quba minai peqihimi noi nokoho quba eetarotake no ango qupadzomata.

Oonihe noi Piripike toronaita quba qasa hiireta, Abi samane baabeta napa ikata patta ttuma eetemi muuna isanataqu? 7 Hiiremi Piripi hee, Eehe abi quba minanita napa ttuma tu hattatti kina (K200) oho isaki biiremi noko gama too kakaho isakita patta muunami bamu isanataqu.

8 Hiiremi Siimo Peetoroho noma Attereo, noi Dzesu pobi hiireta, 9 Abi khata napaho teei heeba aima baabe. Oi dzobadzoba boto teena ma sekana ngoru eseri. Oonihe oi abi tupu minaraho quba qidzoke isanataqu.

10 Hiiremi Dzesu hee, Nike abi pobi hiiremi habesare. Hiiremi garasi ota isanatemi abi ungapa ota habeseta oi 5,000 naateta kaqa. 11 Oonita Dzesui dzobadzoba oke aima Ohonga dzoobe hiireqi pattabetemi abi oona habeseta oi muunata. Ma teena oke noi sekana eetemi nokoho dza hiiretaho isakita biranateta.

12 Obetemi abi muuna isanatemi qetta ma saru oomi oi eto qanganatainoho quba Dzesu hiiremi, tumakhameto nohoi oke ttutuiteta. 13 Ttuttuiteqi dzobadzoba qetta oke baubotomi kamo 12, nokomaeho isaki hee eeteta.

14 Oonita Dzesu oke eetemi abi moomi Ohongaho mumure naatemi noko erake hiireta, Meeke too abi mina ttokata biranatare hiireta oi era. 15 Hiiremi Dzesu moomi nokoi noke abi qiba nokome quba upubidzare boomimi noi noqeke torata herototota.

16-17 Obete sure mootomi tumakhameto nohoi qurate unaunata biranateqi sisima peite qee Kapanao nagapata tuumare hiiremi Dzesu nokoho toro biranataama naatemi qupi sooromi noko ao oba ttuu bisata tuumota.

18-19 Oonihe uta mina tooromi oba horesa eetemi noko kiromita sebeniho isakita dzaomoqi moomi Dzesu obaho heeta qooro sisimaho toroqata biranatemi noko ququimata.

[20] Ququimami Dzesui hee, Eo anai oonita eto atti eetaino. [21] Hiiremi nokoi noke sisimata
aimare hiiretahe, unauna noko qupadzomata oke noko ikanomake eete ao hairiamake ota
biranateta?

ABI QESAI DZESUHO QIRI MINAKE EETETA

[22] Obetemi iihai mootomi abi tupu oi qirike eete oba ttuu totaqita qooroqi hee,
Dzesui te arukuke torata qurate sisimata peitara. Ma sisima teenai keke ootahe, noho
tumakhametoi noke qaate tuumata oonihe noi kaqani?
[23] Oiqi hiiretanihe Tiberia nagapaho sisima qesai unateta. Oonihe Dzesui dzobadzobaho
agoago eetemi abi muunata teka oi te kharata oorara. [24] Oonita abi tupu oi Dzesu
ma tumakhameto nohoke mooraama naateqi nokoi goottae eeteqi sisima qesata peite
Kapanao nagapata Dzesuho qiri eetareiqi tuumata.

DZESU NOOMAE QUSUHO PATTANI

[25] Tuumaqi noko oba ttuu totaqita biranate Dzesuke saridze qasa hiireta, Banaita bodza
apeta nii baaqorai? [26] Hiiremi noi hee, Ana baura eetemi Ohongaho mumure naatemi nike
oke moo te mumure oho quba naho qiri eetoraidzaranihe, dzobadzoba nike muuna qura
eetetaho quba naho qirike eetorai. Oke ana bamu nike ikotetaqu.
[27-28] Oonihe etoqa dzaetaetaho patta quba beedzae eetaino. Nookare. Ohongai nikeho
quba anake ponabetemi anai Abiho Isaki naate nike qaraqara tatanga moitemi oi nikeho
patta naatemi nike ooqaho quba beedzae eete qaarare.
Hiiremi nokoi hee, Ikanomake eeteqi nanai Ohongaho baura oho beedzae eetaqu?
[29] Hiiremi Dzesi hee, Ohonga ana dzoobiremi baaqorai oonita nike anake nooka hisi eesuqa
Ohongaho baura eetakoi.
[30-31] Hiiremi nokoi hee, Oonihe, Moseho bodzata nanaho uimane haba habanata mana
muuna qaata. Oonita Noi hiiremi qusu neta pattai quratemi abi muuna qaataiqi hiirorai.
Oonihe, nii baura apeke eetemi nanai oke hee, Ohongaho mumure ooniqi hiireqa niike
nooka hisi eetaqu?
[32] Hiiremi Dzesu nokoke erake hiireta, Patta qusuta quratemi abi muunata oke Mose
te nokoke moitaranihe, Mai nahoi qusu patta mee nike moite baaorai. [33] Ohongai patta
moitemi qusuta quratorai oi ttoka abi qaraqara moitoraiho isaki.
[34] Hiiremi nokoi noke hee, O Soopara, patta oonomake nana moitemi muunorare.
[35] Hiiremi Dzesu nokoke pobi hiireta, Ana naamae qaraqaraho patta. Oonita apei naho
toro biranataqu noi bamu patta quba baataqu, ma apei anake ai tataumaqu noi bamu oba
quba baataqu, bamu.
[36-37] Oonita ana hiire, teena oke paha hiire, Nike anake nesema mooraihe te ai tatau-
moraidzaranihe Ohonga naho botota mootomi oorai nokoio gama naho torota soomakoi.
Ma naho toro soomareiqi baabaqu abi oonomake ana bamu qiritomaqu, bamu. [38] Anai te
dza nameke qusubaita quba qurataranihe, mai anake dzoobireta noho dzake qusubaiteqi
qurateta.
[39] Oonita mai ana dzoobireqi abi qesa naho botota mootota noi dza eetemi ana nokoke
gama tuuhoro qaaqa ipi bodzata iso keke nokoke tuukutakoi. [40] Oi Mai ana dzoobireta noi
dza eetemi apenei anake mooqa nooka hisi eetaqu nokoi gama qaraqara tatanga saridzemi
anai noko ipi bodzata tuukutakoi. Oiqi hiireta.
[41] Oonita Dzuta abi gunugunu hiireta oi teeho quba bahe noi bosata hee, Patta qusuna
quratorai oi ananiqi hiiremi, noko erake hiireta, [42] Eehe, noi Dzosepeho khata. Mai ma pai
nohoke napa gesinanihe, noi ikaqi hiireqi hee, Ana qusu neta quratoraiqi hiire?
[43] Noko gunugunu hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Nikehota eto paha gunugunu
biranataino. [44] Nookare. Mai ana dzoobireta noi abi teeke qoqopa eetaama naatemi
qidzoke abi oi naho toro soomami ana noke ipi bodzata tukutaqu. [45] Oi Too abi qeeteqi
hee, Ohongai noko gama tete banaitakoiqi qeetetanita ape ma ape Ohongaho noo nookaqi
noho toro tete gesina naatorai nokoio naho torota soomakoi.
[46] Oonihe Ohongake nese taate iihorai oi abi qesa bahe, ana Ohongaho neta baaorai
ma ana teenai noke nese taate iihorai. [47] Oonita teei ana nooka hisi eetorai noi qaraqara
tatanga mai eetorai oke meeke ana nike pobi hiire. [48] Oi teeho bahe ana naamae qaraqara
oho pattani.

[49] Nookare. Nikeho uimane haba habanata maana muunaqi baate bamu naateta. Oonihe
ana naamae qaraqaraho patta. [50] Oi patta ape bahe ana qusuta quratemi abi teei anaho
isakike muunaqa baataama naate qaaraqu patta oioni.
[51] Ana namae patta qaraqaranomai qusuta quratemi teei patta erake muunaquko noi
agoba qaraqara qaarakoi. Oonihe patta ana ttoka abi moitemi qaraqara saridzaqu oi sama
naamaehoni. [52] Qahura oke Dzesu hiiremi Dzuta abi nookami meeho isaki naatemi noko
bababa bari naateqi hee, Abirai ikanomake eete sama nome napa moitemi muunaqu?
[53] Oke hiiremi Dzesui nokoke ao kuibidzare hiireqi hee, Noo meenipamuke ana nike pobi
hiire. Nikei Abiho Isaki anaho hidzoba ma dzuu muunaama naataquko qaraqara bamu
nikeho torota biranataqu. [54] Qate apei naho hidzoba ma dzuu muunorai noi qaraqara
tatanga mai eetorai. Ma abi oke ana ipi bodzata tukutakoi.
[55] Oi hidzoba ma dzuu nahoi patta ma obaho qesa. [56-57] Oonita teei naho torota isaki mee
giimoraqu no ma nakamae qesa dzaga boboto qaaqa oora ma qaara qidza eetorakoi. Oi
mai ana dzoobiremi ana noho torota qaraqara giimoraita teei naho mee naku nometa
aimoraqu noi naho toro qaraqara giimorakoi.
[58] Qate uimane haba habanata patta muuna qaaqi baateta oi mainanini, apei patta erake
muuna agoba qaaraqu oi qahura maina. Oonita patta poiqa qusu neta quratorai oi ananita
qupadzomare.

OONITA DZESUHO NOO QUBUBAITAQU OIO PATTA MEE MA OBA

[59] Noo oke Dzesui Kapanao nagapaho sinabidza guhuta abi banaite pobi hiiremi,
tumakhameto qesa samane noho noo nookaqi hee, Idze. [60] Noo oi bamenomanipamu. Abi
oke qidzoke nooka qusubaiteqi noho dzuu ma hidzoba muunaqu oiqi hiireta.
[61] Oonihe Dzesuho tumakhameto oho qesa gunugunu oke hiiremi noi qupadzomaqi
hiireta, Nike anake muunaquho noo oke nookami qanganate mae? [62] Oonita nookare
Abiho Isaki anai burisi eete bosata qaataho robeta peqihimi nike moohimi nikehota
isanataqu mae? [63] Nookare. Hidzoba hiibi hiidzobanipamu oi bamu nike hoobidzaquhe,
meeke Sumasai qaraqaranomaitorai, Oonita noo ana nike pobi hiirorai oio Sumasa ma
qaraqaraho isaki.
[64-65] Oonihe nikehota qesai ai tataumaama naatoraiho qahurani. Oi Ohongai abi teeke
qoqotomaama naataquko qidzoke noi naho toro soomaqu ooqaho qubake ana oonomake
eete qahurake hiire. Oiqi hiireta. Oonita ape ma apei ai tataumaama naatarota ma apei
noke geema mootarotake Dzesui khoobanipamuta ao qupadzoma ooqi hiireta.
[66] Oke hiiroramuti qaatemi oho qubake tumakhameto qesa ma abi samane nokoi noke
gaubire te noke paha gainene eete qaarara. [67] Oho quba Dzesui tumakhameto tuerebe
nomenipamuke hee, Oonita nike oho qesa anake papatare hiirorai kaqa?
[68] Hiiremi Siimo Peetoro noi hee, Soopara naname, nanai niike papate apeho torota
soomaqu? Baamu. [69] Nii teenai qaraqara tatanqaho pobi hibahiba. Oonita Nii Kiristu
Ohongaho isaki qaheubana oke nana qupadzomaqi nooka tani naatorai.
[70] Hiiremi Dzesu hee, Meeke ana tuerebe nikeke asatetanihe, nikehota teei Iibadzaho
isaki oonita nookare. [71] Oiqi hiireta oi teeho bahe Siimo mainaho khata Dzuta Khariottaho
nena noi tumakhameto tuerebama ooqi Dzesuke geema mootarotake Dzesui qupadzomaqi
hiireta.

7

DZESUHO NOMAMANE TE NOKE NOOKA HISI EETARA

[1] Oonita Dzutea abi nokoi Dzesuho gunu dzoomami noi Garirea habata tuume baabe eete
qaaqi Dzutea haba potti biire qaata. [2] Qate haba habanaho Baruba ma Iisu Meupunomaho
Dzuma mina dzamo naateta.
[3-4] Dzamoqa naatemi, Dzesuho nomamanei noho gedzoba hiireqi hee, Abi teei
qasanidzata quba eetaqu oke dzukudzukuta eetaamanita isanate nii Dzutea habata
tuumami baura samane nii eetorai oke tumakhameto niiho minarai gama moorare. Oke
nii eetareiqa minaraho neseta eetare.
[5] Nokoi hiireta oi Dzesu noomaeho nomamanei te noke nooka hisi eetara. [6] Oke noko
hiiremi Dzesu erake hiireta, Eehe, naho bodza biranatakoihe, poiqa ttoka abi ma nikeho
bodza oni.

[7] Oi noko te nike ibo eetoraidazanihe, anai nokoho khooba qanga paanaitemi nokoi
anake ibo eetorai. [8] Oho quba nike ao dzuma quba peitare. Qate naho bodza biranaataa-
make ooraita ana bamu poiqa dzumata tuumaqu.
[9-10] Oke hiireqi noi te bodza ooqata Garirea haba qaatara, oonihe noho nomamane ao
tuumami ipita noi paata bahe dzaheke tuumaqi Dzerusaremuta peiteta.

ABI SAMANEI DZESUHO KHOOBA QIRI EETETA

[11] Dzuta abi samanei Dzerusaremuta dzuma eeteqi noho qirike eete hee, abi oi kaqaniqi
hiireta. [12] Ma abi samane garubata noke noo maina painake hiireqi qesai hee, Noi abi
qidzaniqi hiiretahe qesai hee, Eo noi abi ikobetake eetoraiqi hiireta. [13] Oonihe nokoi gama
Dzuta abi mimiho attike eete seiqake noho noo hiireta.
[14] Qate dzumaho bisa qaputa Dzesui Ohongaho biirita peite abi banaiteta. [15] Banaitomi
Dzuta abi hasa hiireqi hee, Abirai sukuru mina baamuhe, gesina nohoi minanipamu.
[16] Hiiremi Dzesui hee, Oonihe naho hibahiba oi namaeho bahe, Mai ana dzoobireta oi
noho. [17] Oonita ana nameke hiirorai eo Ohongahoke hiirorai oke teei Ohongaho dza eetare
hiireqi qase dzoomaquko, ao naho khooba qupadzomakoi.
[18] Oi teei sama qusuba baura eeteqi noo nomeke hiibakoihe, apei noke dzoobiretaho
dzapa qusubaite hiibaqu noi obera bahe, meenipamu oni. [19] Nookare. Mosei nike hu noo
moiteta. Oonita nike gama naane quba oke qububaitaama naate anake teetare hiirorai?
[20] Hiiremi garubai hee, Apei niike teetare hiirorai? Nii ao gisike naateqi oke hiire.
Hiiremi Dzesu hee, Nookare. [21] Ana baura qidza teeke dzumata eetemi nikehota obera
naatorai kaqa. Qupadzomare. [22] Sama koko geeba mootaqu oi Abarahamu ma karaho
neenanihe Mosei oho pai tatanga mootomi nike dzumata oho geeba mootoqi khameto
dzuubetorai.
[23] Oonita nike Moseho hu noo oke riitaino hiireqi dzumata ungapa geeba mootomi ana
oho qesa dzumata abi teeke sama noho qidzaitemi naane quba nikehota qanganatorai?
[24] Oonita mee noho gama qupadzoma soubireqake hiibareni eto sasake soobaino.

QESAI DZESUKE HEE, KIRISTU OONIQI HIIRETA

[25-26] Hiiremi Dzerusaremuho abi qesai hee, Noke abi teetare hiirorai oi erani kaqa. Oonihe
moorare. Noi paata noo hiiremi noko ikake eete noho noo ipi hiibaama naatorai. Pore
napaho abi mimi moomi noi Soopara Kiristunipamu oni kaqa. [27] Oonihe Kiristu baabaqu,
napai bamu noho nagapa khooba qupadzomaquhe, abiraho nagapa khoobake napa gesina.
[28] Hiiremi Dzesu oho quba sokateqi biirita paanaite hiireta, Nike ana gesina ma naho
khoobake gesinaniqi hiirorai. Iaqa, ana te naamae baabara. Mai ana dzoobireta noi
meenipamu oonihe nike noke ruume. [29] Qate noi ana dzoobiremi ana noho neta baaqoraita
anai naqeke noke gesina.
[30] Noo oonomake noi hiiremi abi mimi nokoi noke karabetarotahe noho bodza biranata-
make oomi abi te noke botoma hesatara. [31] Qate garubata qesa samane erake hiireta,
Kiristunipamu baabaqu, baaqi noi obaoba samaneke eeteqi abirake beekho eetaquho tete
bamu, oonita noio Kiristuni kaqa. Oiqi hiireqi nokoi nooka tani naateta.

DZUTA ABI MIMI DZESUKE KARABETAREIQI PIRITANI DZOOBIRETA

[32] Qate garubai Dzesuho noo oonoma hiiremi Pariseo nookaqi noko dzube abi mimima
nokoi Dzesuke karabeta quba sogimo dzoobiremi noko noho toro biranateta.
[33] Biranatemi Dzesui noo ipibireqi erake hiireta, Ana bodza hoteqa teeke nikeho bisata
ooqa burisi eete mai ana dzoobireta noho toro tuumakoi. [34] Tuumami nike ana iihare bitta
eeteqi naho qirike eete bamu saridzaqu.
[35-36] Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Noi noo apeke hiireqi hee, Anai tuumaqu ota nike anake
iihare bitta eete naho qiri eetareko hiibi? Abirai ikata tuumami napai noho qirike eetaqu?
Mae noi Iisirae abi qesai raaba abi kharanaho bisata ooraiho neta tuumaqa Girisi abi ma
kara tete banaitaqu? Oiqi hiireta.

SUMASAHO QAHURAKE OBATA MOOTO HIIRETA

[37] Qate dzumaho suheta qonoqono mina eeteta bodza ota Dzesu qooro sokateqi hiireta,
Teei oba quba baateqi isanate no baa naho toro muunare. [38] Oonita apei ana oonomake
eete ai tatamaqu qetaqeta hiiroraiho isakita naku nohota qaraqaraho oabio hee eete
pereborakoi.

[39] Hiireta oi Dzesui ipita paha qusu dzadzaho pobi naatemi Sumasai abi ai tataumoraike
soobarotahoke noi hiireta.

QESAI AI TATAUMATANI QESAI BAMU

[40] Hiiremi garubata qesai Dzesuho noo oke nookaqi hee, Maa too abi baabakoiqi hiireta
oioni. [41-42] Ma qesai hee, Abi oi Kiristunipamu ooniqi hiireta. Oonihe qesai erake
hiireta, Eehe Tabitiho soro ma saina oi Tabitiho nagapa, Betterehemuta biranatakoi oke
sinabidzata qeetemi ooraita ikanomake eete Kiristui Garirea habata baabaqu?
[43] Hiiremi noho noo quba garubata hu ma koridza biranateta. [44] Ma qesai noke karabetare
hiiretahe, ikanomake eete abi noke hesataama naateta?

BOSA QOBAQOBAHO BASESA

[45] Oonita sogimo nokoi burisi eete Pariseo ma dzube abi mimiho torota biiranatemi noho
qasa hiireta, Nike ikake eete noke aimaama naate? [46] Hiiremi nokoi hee, Abi qesai noo
hiiroraihe, abi oio noo bamenomanipamuke hiirorai.
[47] Hiiremi Pariseo nokoi hee, Idzo, noi paha nikeke ikobetorai. [48-49] Meeke abi qesa
rasakinoma nokoi hu noo ruume naate noho toro atimorai. Qate nike moomi bosa
qobaqobani mae Pariseo nanahota teei noke nooka hisi eetorai mae?
[50] Oonihe, nokomaeho tee Nikotemo noi bosata qupibake Dzesuho toro baata, noi
qesamane nomeke hee, [51] Oonihe napa hu noo napame qusubaiteqi abi teeho baura ma
noo ipi nookaamake ao hairiamake noke qanga hiibaamani.
[52] Hiiremi nokoi hee, Oonita nii paha Garireaho nenai oke hiire kaqa. Nii sinabidza geeta
qiri eete moorare. Too abi oi bamu Garirea habata biranataqu, baamu! [53] (Oke hiireqi noko
gama sakaba naga nome ma nometa tuumata.)

8

ATAPA PASENANOMAHO NOO

[1] Qupi sooromi Dzesui qee Oriba torata peiteta. [2] Qate iihai mootomi noi burisi eete
Ohongaho biirita peitemi abi samane noho torota baami noi habese noko tete baanaiteta.
[3-4] Banaihimi qetaqeta abi ma Pariseo nokoi atapa teeho pasena paanaite noke dzeima
garubaho bisata mootoqi Dzesuke pobi hiireta, Banaita naname, atapa erai pasena eetemi
nanai noho khooba saridze.
[5] Obetemi Mosei hu noota qeeteqi napake hee, Pasena eranoma saridzorai nokoke
omama teetareiqi hiireta. Qate nii oke ikaqi hiibaqu? [6] Oiqi hiireta oi teeho bahe, noko
Dzesuho angi naate noke qomaqoma hiiba quba hiireta.
Oonihe Dzesui kautu eete boto nomema ttokata qeeteta. [7] Qeetemi nokoi noke qasaqasa
hiiromi noi qoridzeqi noko pobi hiireta, Oionita nikehota apei kahosaama, noi bosaho eete
omama ataparake teetare. [8-9] Oiqi hiireqi noi paha kautu eete ipibireqi ttokata qeetemi
nokoi noo moo nookaqi subate abi mimi bosaho eete tta eesumi eehahai oho qesa sakabaqi
bamu naateta.
Bamu naatemi Dzesu moomi atapa bisata oota noi noqeke oota. [10] Oomi noi qoridze
atapake qasa hiireta, Niho qomaqoma hiirori abi oio kaqa? [11] Hiiremi noi hee, Mai name,
bamu.
Hiiremi Dzesu hee, Oonita anai oho qesa bamu niiho qomaqoma hiibaqu, oonihe nii
tuumaqa eto paha pasena teeke saridzaino ooiqi hiireta.

DZESUI TTOKA ABIHO DZADZA

[12] Oke hiiremi bamu naatemi Dzesu noi paha garubake hee, Anai ttoka abiho dzadza.
Oonita teei anake iihaqu noi bamu basa qooto tuumaquhe qaraqaraho dzadzata tuumakoi.
[13] Hiiremi Pariseohota qesai hiireta, Eehe, sama niimeho nooke nii hiibi oonita noo oi
obera.
[14] Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ana ikata baata ma ikata tuumaqu oke ana gesina. Oonita
ana sama nameho noo hiibapuko oi bamu oho quba obera naatarori. Oonihe anai ika neta
baata ma tuumaqu oke nike ruume. [15] Nike noo sasake hiirorai. Qate anai te abiho khooba
sepeke sigumoraidzara.
[16-17] Nookao, nikeho hu noota qeetemi oorai oi hee, Abi eseri nopoi isere teeke mootaquko
oi meenoma naatakoi. Ooiqi hiirorai. Oonihe ana abiho khooba sigumaquko oi meenoma

naatakoi oi Mai ana dzoobireta noma nakamae eseri ooraita noo oi meenoma naatakoi.
18 Paha ana sama nameho isere mootapuko Mai ana dzoobireta noi naho isere qaupuitarori.
19 Hiiremi nokoi hee, Niiho mai noio kaqa? Hiiremi Dzesu hee, Mmhm, naho khooba ma
mai nahoho khoobake nike ruume. Nike naho khooba qupadzomapuko, paha mai nahoho
khooba qupadzomarori. 20 Noo oke Dzesui biirita hiireqi ttumaho suruhota hiireta. Oonihe
noho bodza biranatamake oomi noko qidzoke noke karabetarota.

TETE KOSORAMU OORAI

21 Oonita Dzesui paha nokoke hee, Ana tuusumake nike ota baabaquho isakiama naate
naho qiri eete saridzaama naate kahosa nikemema gama baatakoi. 22 Hiiremi Dzuta abi
nokoi qesa pobipobi hiireqi hee, Noi ikaqi hiireqi hee, Ana tuusumake nike ota baabaquho
isakiama naatakoiqi hiire. Mae noi sama nome teetareke hiire?
23 Hiiremi noi hee, Nike kataho nenani anai pei nena. Oi anai ttokaho isaki bamuhe,
nikemae oho isaki. 24 Oi nike anake hee, Qaraqaranomaniqi hiibaama naataquko nike
kahosa nikemema gama baatakoi. Oke ana bamu nike ikobetaqu. Oqaho qubake ana bosata
hee, Nike kahosa nikemema gama baatakoiqi hiire.
25 Hiiremi nokoi noke hee, Nii apei oni? Hiiremi Dzesui hee, Noo apeke ana hiiremi
nike nookaqu? Baamu. 26 Ana naamae nikeho noo samaneke hiireqa khooba nikehoke
sigumaridzonihe, ana noo hiibi mai meenoma ana dzoobireta too nohota ana nookaqi noo
ooqake anai ttoka abi nike pobi hiirorai.
27 Oonihe Dzesu oke hiiremi nokoi te hee, Noi Ohonga Maike hiire ooiqi te qupadzomara.
28 Oonita Dzesui erake hiireta, Ana naamae baura tee ma teeke eetoraidzaranihe, Mai ana
bapotopotomi oho noo hiiroraike nike ipita qupadzomakoi.
Oi nikei Abiho Isaki anake ai upubireqake naho khooba qaraqaranoma qupadzomakoi.
29 Qate Mai ana dzoobireqi teqaha ana qaataranihe, anake gainene eete nakamae oorai.
Oonita ana noho dzake qusubaite eetorai oioni.

QESAI AI TATAUMATA, QESAI BASESA EETETA

30 Noo samane oonomake Dzesui hiiremi Dzuta abi samane noho torota atimata.
31 Atimami Dzesu nokoqake pobi hiireta, Dzoobe, qate nike naho nooke nookoraquko naho
khametonipamu naatakoi. 32 Nike noo mee oke gesina naatemi noo oi nike saqoromi
adzahaha naatakoi.
33 Hiiremi qesai basesa eeteqi hee, Nana Abarahamuho biidza ma suunai angiama naate
baaqorai oonita nii ikaqi hiireqi hee, Noo oi nike saqoromi adzahaha naatakoiqi hiire?
34 Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ape ma ape kahosa eetorai nikei kahosaho sutasuta oorai
onita oke ana bamu nike ikobetaqu.
35 Oonihe tete erake eete oorai. Apei Maiho naga qidzata agoba qaaraqu? Oi sutasuta abi
bahe, khataio ota agoba qaarakoi. 36 Oonita anai khata ooqi nike saqoromake nike adzahaha
naate qaki naatakoi.
37-38 Qate nikei Abarahamuho ttidzata quurateta oke ana gesina. Oonihe naho Mai baura
eetemi naho nese mooqoraike ana hiire paanaitemi naho nooke nike naane quba arabireqi
anake teetare hiirorai? Oi nike mai qanga nikemeho toota nookoraike nike eetorai.

SAATAI ABI QESAHO MAI

39 Hiiremi nokoi hee, Nanaho mai ape bahe Abarahamu. Hiiremi Dzesui hee, Nike
Abarahamuho biidza ma suunanipamu oorapuko noke suima oorarori. 40 Oonihe, anai noo
mee Ohongaho toota nookaqi nike pobi hiiremi nike abi eranomake teetare hiirorai. 41 Tete
oonomake Abarahamu te aima qaarara. Oonita nike mai maina nikemeke suimaqi eetorai.
42-43 Hiiremi nokoi hee, Nanai eehera khameto bamu. Nanaho mai Ohonga teena.
Hiiremi Dzesu nokoke hee, Bamu. Ana te namae baabaranihe Ohonga ana dzoobiremi
ana baaqorai, oi anai noho nena qaaqi baaqorai. Oonita Ohongai nikeho mai oorapuko nike
naho dzake eetarori. Qate nikeho toma susudzatemi nike naho noo ma totoho nookaama
naatorai.
44 Oi teeho quba bahe Saatai khoobanipamuta taanga abi naatemi nohota tete mee
bamu naatemi noi quba meeho teteke qaateta. Oonita noi sama nomeke eeteqi obera
noo hiirorai. Noi obera abi ooqi oho mai naatemi nike noho khameto naate Saata mai

nikemeho dzake qusubaitorai. [45] Oho quba ana noo mee nike pobi hiiremi nike naho noo
aimaama naatorai.
[46] Nookare, nikehota apei anake oberaniqi hiiremi isanataqu? Baamuta naane quba
nike anake nooka hisi eetaama naatorai? [47] Oi nike Ohongaho khameto ooraama naate
noo nookaama naatorai. Qate ape ma apei Ohongaho noo nookorai nokoio Ohongaho
khameto.

DZESUI AGOAGO KHATA OONI

[48] Hiiremi Dzuta abi nokoi noorake noke pobi hiireta, Nana hee nii raaba abi songe-
nanomaniqi hiiremi qidzoke nii oho bai hiibaqu.
[49] Hiiremi Dzesu hee, Anai oonoma bahe Mai nameho dzapa qusubaitemi nike naho
dzapa midzata mootorai. [50] Qate Teei quba minaraho pobipobi noi isanate naho dzapa
qusubaitakoi. Oonihe anai te dzapa name qusubaitoraidzara. [51] Nookare. Abi teei naho
noo qusubaite qaaraquko bamu baataho kabira naataqu. Baamunipamu. Oke ana meeke
nike pobi hiire.
[52] Hiiremi Dzuta abi burisi eete noke hee, Nii oonoma hiiremi nana nookami nii
songenaho isakinipamu. Abarahamu noi too abi ma noko gama baate bamu naateta.
Oonita nii ikaqi hiireqi hee, Abi teei naho noo qusubaite qaaraquko baata bamu noke
muunaquiqi hiire? [53] Abarahamu ma too abi nokoi gama baatetanita nii nokoke beekho
eete abi minanipamu ape oni? Nii sama niime moomi apei oni?
[54] Hiiremi Dzesu hee, Eo, anai dzapa name qusubaitapuko naho dzapa quba sepe
naatarori. Qate nike hee, Onongai nanaho mai ooniqi hiiroraihe, Ohonga nike hiirorai
teena noi naho Mai ooqi naho dzapake qusubaitorai. Oonita nike noke ruume oonihe,
meeke ana naamae noke gesina. [55] Anai hee, Noke ana ruumeniqi hiibapuko ana nikeho
qesa obera abi naatorori. Oonihe anai noke gesina naateqi noho noo qusubaite soubirorai.
[56] Qate Abarahamu eebobo nikeho noi naho bodza quba beebe eete qidzanate qaata.
Oonihe noi anake mooqi qaki minanipamuke eeteta. [57] Hiiremi Dzuta abi nokoi noke hee,
Iaqa, niiho tii 50 biranataamake aoke nii Abarahamuke moota mae?
[58] Hiiremi Dzesu noko erake hiireta, Nookare. Abarahamu biranataamake oomi Anai
Qaatai Qaarakoi. [59] Oke hiiremi nokohota bamenoma naatemi noke oma tukuma teetare
eetetanihe, noi dzukuroqi biirita tta eeteta.

9

ABI NESE KHABANOMAI NESENOMA NAATETA

[1] Ipita Dzesu teeta tuusuqi moomi abi nese khabanoma teei oota. [2] Oi pai noke oonoma
dzoomata. Qate Dzesuho tumakhametoi noke qasa eeteta, Banaita naname, abirai noomae
kahosa saridzeta mae eo mai pa pai nohoi kahosa saridzeqi pai noke oonomake dzoomata?
[3] Hiiremi Dzesui hee, Baamu. Mai ma pai baamu. Oho qesa noi te nomae kahosa
eetemi biranatara. Oi Ohongai beedzae nome noho irita paanaitare hiiremi quba oi
biranateta. (Khata, nookare.) [4-5] Anai ttokata ooraquta ttoka abiho dzadza naatorai.
Oonihe qupi sooromake abi qidzoke baura eetaqu. Oho quba ete dzadza ooraquta Ohonga
ana dzoobiretaho baura oke napamae eetaridzoni.
[6-7] Oke hiireqi noi ttokata ogidzoba eete sare eeteqi oho akiakima abi nese khabanomaho
nese suraiteqi noke pobi hiireta, Tuumaqa nese nime oba kose Siroamuta akobetare. Oiqi
hiireta.
Qate Siroamuho khooba oi hee, Dzoobireta. Oonita Dzesu noke ota dzoobiremi noi ota
tuuma nese nome akobetemi uhubami baata. [8] Oonihe noi abi nese khabanomai qaata oke
noho qesamane ma abi qesai gama gesina qaata.
Oonita noi baami nokoi hee, Idze, abi habese nenesa eetorai abi oi erani mae apeni?
[9] Hiiremi qesai hee, Oioni. Hiiremi paha qesai hee, Oi bamuhe noho tomidza tee ooniqi
hiireta.
[10] Oonihe noomae hee, Eo anai oni. Hiiremi nokoi hee, Ikanomake eete niiho nese
uhubami nii haba moori? Hiiremi abi oi hee, Abi tee, dzapa noho Dzesu, noi ttoka akiaki
teeke korabeteqi naho neseta suraite hee, Nii tuumaqa oba kose Siroamuta nese niime
akobetareiqi hiiremi ana tuume. [11] Tuuma nese name akobetemi oi uhubami ana haba
mooqi baabe.

12 Hiiremi noko noke hee, Abi oi kaqani. Hiimi noi hee, Ana ruume, 13 Oke hiiremi abi
nese khaba eete qaatati qidzanateta noke noko dzeimaqi Pariseoho toro biranateta.
14 (Oonihe Dzesui akiaki korabeteqi abiho nese pobiteta oke noi dzumata eeteta.)
15 Oonita Pariseo noko oho qesa abi ikanomake eete haba moota noke qasa hiiremi noi hee,
Maa abi noi ttoka akiaki naho neseta suraitemi ana akobetemi nese naho uhubami moorai.
16 Hiiremi Pariseo qesai erake hiireta, Dzumake no riite baura eetemi nana nookami noi
Ohongaho nenanidzara.

Oiqi hiiremi qesai hee, Eehe, ikanomake eete abi kahosanomai baura eetemi Ohongaho
mumure eranomaho qesa naataqu? Oke hiireqi nokohota hu ma koridza biranateta.
17 Biranatemi noko paha abi nese khabanomai qaatake hee, Dzesui niiho nese qidzaitemi
nii noho noo ikanoma hiibaqu? Hiiremi noi hee, Ana moomi too abi oni. Ooiqi hiireta.
18 Oonihe Dzuta abi noko hou peu eeteqi hee, Abirai nese khabanomai biranate qaimi
noho nese pobitemi haba moori tete oi ooraama. Oke hiireqi noko mai ma pai nohoho
quba hiiremi baata. 19 Baami nokoi nopoke hee, Erai khata nipehoni mae? Hiiremi
nopoi hee, Oore. Hiimi nokoi hee, Qate noi nese khabanomai biranateta mae? Hiiremi
hee Ooreiqi hiireta. Hiiremi noko hee, Oonihe noi ikanomake eete poiqa bageke eete
mooqorai?
20 Hiiremi mai ma pai hee, Khata nakahoi nese khabanomai biranateta oke nake gesina.
21 Oonihe noi poiqa quba moori teteke naka ruume. Mae apei noho nese qidzaite oke
paha ruume. Oonihe noi ao kotanga naate ooraita isanate noke qasa hiiremi noomae oho
khooba paanaitare.
22 Oiqi hiireta oi teeho quba bahe, Dzuta abi mimi ago qiba teenaiteqi hee, Abi teei
Dzesuho nookami Kiristu naataquko abi oke sinabidza guhuke qaanatareiqi hiiremi qaata.
Oonita mai ma pai oho attike eete hee, 23 Noio kotanganita noke oho qasa hiibareiqi hiireta.
24 Hiiremi noko paha abi nese khabama qaata noho quba hiireqi erake hiireta, Nanai
nookami Dzesui kahosanomanita eto noho hasa hiibainohe, Onongaqake hasa hiibare.
25 Hiiremi noi hee, Noi kahosanomani mae bamu oke ana ruumenihe, ana nese khabanomai
naate qaarita poiqa isanate haba moorai teena oke ana gesina.
26 Hiiremi noko paha hee, Dzesui ikanomake eeteqi niiho nese pobitemi oorai? 27 Hiiremi
noi hee, Idze, ana ao hiiremi nike nookaama naateqi nike naane quba noo teena oke
nookareiqi hiidzo? Mae nike oho qesa Dzesuho tumakhameto naatare hiire oorai?
28 Hiiremi noko noke garugaru hiireqi hee, Nii noho khatani. 29 Qate nanaio Moseho
tumakhameto. Oi Ohongai Mose pobi hiireta oke nana nookorai. Qate abiraho khoobake
nana ruume.
30 Hiiremi abi oi nokoke hee, Iaqa, noi naho nese pobitemi ana mooraihe, ikanomake
eete abi mimima nike noho khooba ruume? 31 Oi Ohongai abi kahosanomaho noo
qusubaitaamanihe, teei Ohonga ai tataumami noi noho noo qusubaitorai oke napa gama
gesinani. 32 Oi nese khabanoma teei biranatemi apei abi oonomake nese pobitaqu oho
teteke napa nookaamake baa qaabi. 33 Oonita Dzesui Ohongaho neta baabaama naatapuko
noi quba eranomake eetaquho isakiama naatarori.
34 Oke hiiremi noko hee, Nii kahosaho ttidzata biranateta oonita nii apei nanake
bapotopotaqu? Oke hiireqi noko noke ao hotou biiremi Isirae ttokaho dzore naateta.

BASESAI NESE KOTORORAI

35 Nokoi abi oke hotou biiremi Dzesu oke nookaqi noke saridze erake hiireta, Abiho Isaki
noke nii qupadzomorai mae? 36 Hiiremi noi hee, Mai name, nii noke ana banaitemake ana
isanate noke ai tataumakoi.
37 Hiiremi Dzesu noke hee, Apei nii noo pobi hiibike nii moobo? Anai erani. 38 Hiiremi
noi Dzesuho toro pomai kotoroqi hee, Oo dzoobe, anai niike ai tataume. 39 Hiiremi Dzesui
hee, Oore, Anai ttokata quratemi neseamai nesenoma naatoraini qate nesenomai neseama
naatorai oke eete batabirorai.
40 Oke hiiremi Pariseoho qesai nookaqi noke hee, Iidzo, oonita qesa ma nanai neseamani
kaqa. 41 Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Nike neseamaho isaki oorapuko, kahosa nikehoi
bamu naatarori. Qate nike hee, Nanai nesenomaniqi hiiremi kahosa nikehoi urai oorai
oorakoi, oiqi hiireta.

10

SIPISIPIHO QAHURA NOO

1 Dzesui hiireqi erake hiireta, Nookare. Teei sipisipiho naga pouke potti biireqa mainata
dzongobete peitaqu noi ape bahe guume abinipamu. Oke ana bamu nike ikobetaqu. 2 Qate
teei pouqata dzuuborai noio sipisipiho Sooparani.
3 Oonita nokoho tuhotuhoi pouta ooqa sooparake tete geemami noi sipisipi nome
dzapaqi dzeimami noko noho totoho nookaqi biranatakoi. 4 Biranate soubiremi noi
nokoho bosa qooro tuumami nokoi noho totoho ago gesina naate noke iihorai.
5 Qate noko abi qesaho noo totoho ruume. Oho quba abi maina baami noko bamu noke
iihaquhe sakaba tuumakoi. 6 Oonihe qahura noo oke Dzesu noko pobi hiiremi noko teqaha
oho khooba qupadzomara.

DZESU NOOMAE SOOPARA QIDZA

7 Oho quba Dzesui noko noorake pobi hiireta, Nookao. Sipisipiho pou oi pou ape bahe
ana, Oke ana meeke nike pobi hiire. 8 Qate abi anake riite baa qaari nokoi gama guume abi
maina paina. Oonita sipisipi nikei nokoho noo totoho nookaamanihe nahoke nookorai.
9 Anai oho pou oonita teei anata dzuubaquko qidzanatakoi. Ma noi naho neta tuume baabe
eeteqa patta saridzorakoi.
10 Qate guume abi noi teeho quba baaoraidzaranihe, guumeke qupadzomaqi sipisipike
teeteqa dzuubeta quba baaorai. Oonita nookare! Nikei qaraqara meupunoma saridza
qubake ana baaorai. 11 Oi nikeho soopara qidza anai nikeho habara naate baataridzo.
Oonita hiibi, anaio nikeho soopara qidza.
12 Qate teei nikeho maikhata bamu oonihe noi ttuma saridzare hiireqi sipisipike oberama
soopara eeteqa moomi haa teeko baahuma noi ao atti tuumakoi. Tuumami haa oi
nikeke aima sepesapeitaridzoni. 13 Abi oonomai teqaha sipisipike qupadzomoraidzaranihe
ttumaqake noi qupadzomorai.
14-15 Oonita anai oonoma bahe soopara qidza. Mai ana qupadzomorai ma anai noke
qupadzomorai. Oho qesa anai sipisipi name nikeke qupadzomami nike naho qupa toobake
eetaridzoni. Oho qubake anai nikeho habara eete baatakoi. 16 Oonihe naho sipisipi qesai
ropuba erata ooraama. Oonita anai noko paha dzeimami noko naho noo nookaqi baaqake
kitu teena ma soopara teenai keke oorakoi.
17 Ana naamae qaraqara name moosohiqa paha aimokoiqi hiiremi oho quba Ohonga Mai
naho dza minake eetorai. Oi teei qaraqara nahoke karabetaquho tete bamu, ana naamae
mootakoi. 18 Naho Mai ao hiiremi anai qaraqara name mootaqu ma paha aimaqu oho
beedzae naho toro oorai.
19 Oke Dzesu hiiremi Dzuta abi qesahota hu ma koridza biranatemi qesa samane noorake
hiireta, 20 Noi songenaho isakita ababara naate hiiroraita nike naane quba noho noo
nookorai? 21 Oke hiiremi qesai hee, Eo, songenai abi nese khabanomake qidzaitaamanita
noi te songenanomaho isakita hiiroraidzara, baamu. Oke noko hiireta.

DZUTA ABI DZESU IBO EETETA

22 Qate tama bodzata Ohongaho biiri paha Dzerusaremuta agoago eete qaataho dzuma
naatemi, 23 Dzesui biiri oke girodzomaqi Soromoho seuta biranateta. 24 Biranatemi Dzuta
abi qesai noke rome biireqi hee, Nanai qisiqasi hiiroraita nii Kiristu oni mae bamu. Khooba
niime paanaitemi nana nookare.
25 Hiiremi Dzesui hee, Ana bosata hiiremi nike nookaama naateta. Qate ana Mai
nameho dzapata baura samane eetemi oi paha naho khooba paanaitorai. 26 Oonita nike
nookaama naatorai oi teeho quba bahe nikei naho sipisipi baamu. 27 Naho sipisipike ana
qupadzomorai. Oi anai noko gesinanita nokoi naho noo totoho nookaqi anake iihorai.
28-29 Iihaqi nokoi bamu dzaetaqu, baamu. Anai nokoke qaraqara tatanga moitemi qaarakoi.
Qate teei nokoke naho botota karabetaquho tete bamu. Oi naho mai nokoke naho botota
mootomi oorai ma noho beedzae minarahoke riite oorami teei quba teeke noho botota
karabetaquho isaki bamu. 30 Oonihe mai ma nakai sama teena.
31 Oke hiiremi oi nokohota bamenoma naatemi aoke nokoi oma aimaqi noke teetare
boohimi, 32 Dzesu qasa hiireta, Mai nameho baura qidza samane ana nike banaitemi
ooraihota baura apeho qubake nike anake omama teetare hiire?

[33] Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Baura qidzaho quba nanai te niike teetare hiiro-
raidzaranihe, nii abi ooqi sama niimeke Ohonga kimatetemi qaganomanipamu naatemi
nana hiire.
[34] Hiiremi Dzesu noko erake pobi hiireta, Nikeho hu noota erake qeetemi oorai, Anai
nikeke hee, Nikei ohonga-mane ooniqi hiireta. [35] Nookare. Ohongai oonomaho isakita
sinabidza nomeho bosa qobaqoba nikeke hee, Nikei ohonga-mane ooiqi hiiremi ooraita
sinabidza oke arabidzaquho tete bamu.
[36] Oonita Ohonga anake agoago eete ttoka abihota dzoobiremi ana baaqi hee, Anai
Ohongaho khataniqi hiiremi nike ikaqi hiire hee, Noo oi qaganomaniqi hiire? [37] Oi anai
Ohongaho baura eetaama naataquko, eto anake nooka hisi eetaino. [38] Qate anai Ohongaho
baura eetemi nike anake nooka hisi eetaridzonihe, anaqake hisi eetaama naataquko, baura
ana eetorai oke moo qupadzomaqi hee, Oionita Ohongama nopoi qesa dzaga bobotoraiqa
hiibare.
[39] Hiiremi nokoi paha noke karabetare eetetanihe, noi nokoke potti biireqi tuumata.
[40] Tuumaqi oba Dzotani biireqi Dzohane sobasobai bosata abike obama sooro qaata ota
biranateqi oota.
[41] Oomi abi samane baaqi erake hiireta, Oo Dzohane sobasobai teqaha noomae baura
qesaqesa eetemi Ohongaho mumure naatara. Oonihe Dzohanei abiraho noo samane
bamenoma hiireta oio meeni. [42] Oiqi hiireqi abi samane ota Dzesuho torota atimata.

11

DZASOROI BAATEMI DZESUI POBI NOOKATA

[1] Qate abi teeho dzapa Dzasaro noi khetedza aimata. Noho nagapa Bettania. Qate
noho sase Matta ma dzaba nohoio Maria. [2] Oonihe oi Maria teeho bahe, atapa oba
ura moromoronoma aimaqi ooma Dzesuho oko suraiteqi qiba gee nomema noho oko
dzamutota Oonita noho nane Dzasaro noi heme aimata. [3] Heme aimami sase ma dzaba
nopoi Dzesuho quba noo dzoobireqi hee, Mai nakame, qeseba temu niihoi batabata eete
ooraita nookare.
[4] Oonita Dzesu oho noo nookaqi erake hiireta, Noi batabata eete ooraihe baatanipamu
eetaquho isaki bamu. Oi Ohongaho dzapake hasa hiibaqu ma khata nohoho dzapake hasa
hiibaquho isaki naate oorai. [5] Oiqi hiireta. Oonihe oho tete oi era. Dzesui Dzasaro ma Matta
ma dzaba Maria ma nokoho dza mina eete qaata. [6] Oonita noi oho noo nookaqi naane quba
ooqata keke qupi eserike oota?
[7] Oonihe qupi eseri bamu naatemi noi tumakhameto nomeke hee, Napa isanate poiqa
Dzutea habata paha tuumareiqi hiireta. [8] Hiiremi tumakhameto nokoi hee, Banaita
naname bosata Dzutea abi nokoi niike omama teetare hiireta. Oho quba nii ikaqi hiireqi
ota paha tuumareiqi hiire?
[9-10] Oiqi hiiretanihe Dzesui teqaha oho ruumeke oorara. Oho qubake noi erake hiireta.
Eehe, ete dzadza oi saunaba 6 kirokota sohoro qeemaqi surena 6 kirokota bamu naatorai.
Oonita abi qupibake tuumaquko meeke noi angita dzuubakoi. Oonihe anai ete bisaho
isakita tuusubita angi nike hiire ota ana bamu dzuubaqu.
[11] Oiqi hiiretanihe noi temu nomehoke hee, Dzaira napaho Dzasaro noi meerake eete
oorai. Oonita ana poiqa tuuma noke tukutakoi.
[12-13] Dzesu oke hiireqi Dzasaro ago baate ootaho qahurake noi hiireta. Hiiremi tu-
makhameto nokoi hee, Soopara naname noi meerake eete ooraiqako qidzanatakoi,
dzoobe. Oiqi hiireqi nokoi qupa nokometa hee, Dzasaro mee qidzanatakoiqi Dzesu
hiiroraiqi hiireta.
[14] Oho quba Dzesui paata hiireta. Baamu, Dzasaro ago baate. [15] Oonita anama napai ota
oorapuko dzasai nikeke suqobidzarorihe napai kharata ooraimi noi baatemi ana nookami
quba oi nikeho ai tatauma tukutakoi. [16] Oho totaqita bagemona naatakoita napa tuuma
Dzasaroke saridzare.
Hiiremi Ttoma iiha dzoobireqi qesamane nomeke hee, Oionita napa tuumaqa Dza-
saroma gama baatare. (Oi Ttoma ape bahe noke abi hee, Noi eseima biranatetaiqi hiire
qaata noio hiireta).

ABI TUKUTAQU MA QARAQARA SARIDZAQUHO KHOOBAI KIRISTU

17 Oho quba Dzusu ma nokoi tuumoramuti nagapa gattiqa Bettania ota biranatare
boohiqi nookami Dzasaroke ao qurabiremi qupi eserisa eseri naateta.
18 Qate Bettania nagapa ma Dzerusaremuho takura oi dzamoqa, hapu haubaho isaki.
19 Oonita Dzuta abi samane Dzerusaremuna qaata nokoi Bettania nagapata biranate Matta
ma Mariama noko Dzasaroho utu oota.
20 Qate Dzesu biranatare eetemi Matta nookaqi noke saridzare tuumatahe, Maria nagata
habeseqi te qoridzara. 21 Oonita Mattai Dzesuke tete kosoramuta saridzeqi hee, O Soopara
name, nii erata baa oorapuko noma nahoi bamu baatarota. 22 Oonihe ana qupadzomami
nii quba tee ma teeho quba Ohonga pupu hiiremi ango nii moitakoi.
23 Hiiremi Dzesu noke hee, Oore, noma niihoi qoridzakoi. 24 Hiiremi Mattai hee, Ipita
tukutuku bodzata noi qoridzaqu oke ana gesina.
25 Hiimi Dzesu noke hee, Ana naamae tukutuku ma qaraqaraho khooba. Oho quba teei
anake ai tataumaqu noi baatareiqa baatakoihe bamu qaraqaraho dzore naataqu. 26 Oi ape
ma apei ooraiqi anake ai tataumorai nokoi bamu baataho pobi naataqu, baamunipamu.
Oke nii qupadzome?
27 Hiiremi noi hee, Soopara name, oi mee. Kiristu Ohongaho Khatai ttokata baabakoiqi
hiire qaabi ana moomi nii oioni!

ABIHO QUPA ASUASU OOMI DZESUI SURUPU EETETA

28 Oke hiireqi Mattai tuumaqi seiqake dzabake pobi hiireqi hee, Banaita noi baaqi niiho
quba hiire.
29 Hiiremi Maria ao qori Mattama nopoi Dzesuho toro qeemata, 30 oi Dzesu te nagapani-
pamuta peitaranihe Matta noke bosata kosoramuta saridzeta ooqata oota. 31 Oonita Dzuta
abi ma paimane gama nagata ooqi Maria ttapuitare eesuqi moomi noi hairiamake qoridze
paata tuusumi nokoi hee, Oo noi qura tuputa tuumaqa tti hiibakoiqi hiireqi noke iihata.
32 Qate Maria tete kosoramuta Dzesuho toro biranate oke toro nohota subate tti hiireta,
O Soopara, nii erata oorapuko nane gottai bamu baatarota.
33 Hiiremi Dzesui moomi Maria noi Dzuta abi samanema noko Dzasaroho tti ma ttaka
hiiremi Dzesuho qupa qanganatemi noi hekhettidzaiqi hiireta, Noke nike ikata mootomi
oorai? 34 Hiiremi nokoi hee, Oo Soopara nii baaqa tekake moorare. 35 Hiiremi noi ttiroba
eeteta.
36 Ttiroba eetemi Dzuta abi qesai hee, Dzasa. Noho qupai Dzasaroho quba gimubata
heme eete. 37 Hiiremi qesai hee, Oonihe abi oi nese khabanoma qidzaitorainoma oonita
noi hiibapuko Dzasaro baataama naatarota kaqa.

DZESUI DZASAROKE TUKUTOTA

38 Hiiremi Dzesu paha hekhettidzaiqi qura tuputa biranate moomi oma naga oke oma
sararama pui siiremi oota. 39 Oomi Dzesu hee, Omake ai papatare.
Hiiremi abi baatetaho sase Mattai hee, Soopara, qupi eserisa eseri naatemi ao dzahosa
eete. 40 Hiiremi Dzesu noke hee, Nii ai tataumaquko Ohongaho dzapa pobi moorakoi oke
ana bosata nii pobi hiire mae bamu?
41 Hiiremi noko oma oke ai papatemi Dzesui qusuke mooqi hiireta, Mai name, ana pupu
hiiremi nii nookorai, oho dzoobeke ana hiire. 42 Ma nii qupi samane naho noo nookorai oke
ana gesina. Oonihe nii ana dzoobiretake abi tupu mina qooro oorai nokoi poiqake moo
nooka qupadzoma quba ana paata hiire. 43 Hiireqi noi dzaubama sokateqi hee, Dzasaro, Nii
ao biranatare.
44 Hiiremi abi baateta noi ao biranateta. Oonihe noho oko ma boto ttobama qegoromi
oota oho qesa too ma koko noho gama sengibete oomi Dzesui hiireta, Noke saqoromi
noomae tuumare.

QESAI AI TATAUMATA MA QESAI TEETARE HIIRETA
(Mat 25:1-5; Mar 14:1-2; Ruk 22:1-2)

45 Hiiremi Dzuta abi Mariaho toro oota nokohota samanei Dzesuho baura mooqi noke
ai tataumata. 46 Qate qesai noke papateqi Dzesu baura oke eeteho isere Pariseoho toro
mootota.
47 Mootomi Pariseo nokoi dzube abi mimima gama ttutturateqi hiireta. Abirai baura
samane eetemi Ohongaho mumure naatoraita napa ikanomake eetaqu? 48 Napai noke

qaanataama naatemi abi gama susupu noke nooka hisi eetemi Romaho gamamani baaqi biiri ma haba ma abi gama rubengaitakoi ooiqi hiireta.

49 Oonihe Kaipa noi tii oho bodzata dzube abi minai qaatanita noi too abiho isakita noko pobi hiireta, Nike ruume baurake eetorai. 50 Abi minarai dzaetainoho quba abi teenaqai baatemi nike qupadzomami bamu isanataqu mae?

51 Qate noi te noomae qupadzomaqi hiibaranihe noi Ohongaho dzube abi mina oomi Sumasai noho irita baura eesumi noi too abiho isakita hee, Dzesui Dzuta abi minaraho habara naate baatakoiqi hiireta. 52 Oonihe oi Dzuta abi keke bahe Ohongaho khameto haba samaneta ooqi tupu teena naatarotaho quba hiireta.

53 Oke hiiremi nokoi ao Dzesuho suu ma pai mootomi qaata. 54 Oho qubake Dzesui Dzuta haba paata tuumarotaho isakiama naatemi Eparamu nagapa oi haba habanaho patisigita oomi noi ota tuumaqi tumakhameto nomema gama oota.

55 Qate Dzuta abiho Ingona dzuma dzamoihimi abi qeba nena nokoi kiridza qere qaataho tuputa qeemaqa kahosa nokome kuibidzare hiireqi Dzerusaremuta peiteta. 56-57 Peitemi Pariseo ma dzube abi mimi nokoi noo tatanga hiireqi hee, Dzesui ikata oorai oke abi teei gesina naataquko ango paanaitemi nana noke suutakoi ooiqi hiireta.

Hiiremi abi samanei biirita qesa saridzeqi hee, Nike qupadzomami noo bamenoma oi ooraimi Dzesui dzumarata baabaqu mae bamu? Oke hiireta.

12

MARIAI DZESUHO OKOKE BIBIMA SURAITETA
(Mat 26:6-13; Mar 14:3-9)

1 Oonihe Ingona dzumai qupi 6 naataamake oomi Dzesui aoke Bettania nagapata biranate Dzasaro (apeke bosata eehahaiteta) noho nagata peiteta. 2 Peitemi nokoi noke tuuhoro hoo ma patta mootota. Mootoqi Mattai khautomi Dzasaroi Dzesuma nokoi qidzanate patta muunata.

3 Muunomi Maria noi oba ura moromoronoma, mutusa qidza, ttuma minanipamu oke isaki teeke aima baaqi ooma Dzesuho oko suraiteqi qiba gee nomema oko nohoke dzamutota. 4 Oba oho ura oi naga masubate oota. Oonihe Dzesuho tumakhametohota tee, Dzuta Kariota nena ikai noke geema mootarota, noi niqi hiireqi hee, 5 Oba uranoma oho ttuma quba hiibapuko ao tu hattatti kina biranatarori. Oke eetemi abi habanai oho meke saridzarori. 6 Oiqi hiireta oi Dzutai te abi habana oho qupa muunaqi hiibaranihe, noi tumakhametoho oma sengi soopara eete qaaqi bodza qesata ota nome quba guume eete qaata oho qubake hiireta.

7-8 Hiiremi Dzesui hee, Eo, eto Mariake noosa hiibaino. Oi abi habanai bodza samane nikeho toro oorami nokoke kokora eetareiqa eetorakoihe anai bamu bodza mina nikeho bisata ooraqu. Oonita abi naho keba qurabidzakoiqi hiireqi atapa erai ao anake kokora erake eete, oonita oke noho neta karabetemi bamu isanataqu. Oiqi hiireta.

DZUBE ABI MIMI NOKOI DZASARO TEETARE HIIRETA

9 Oonita Dzesui Dzasaroho nagata ootake Dzuta abi nookaqi abi samanenipamu nokoi Dzesu keke bahe Dzasaro apeke Dzesui eehahaiteta nopoke moorare baata.

10 Oonita dzube abi mimi paha Dzasaroke bisi naate noho suu ma pai mootota. 11 Oi teeho quba bahe Dzuta abi samane Dzasaroke moo qupadzomaqi Dzesuho toro atimata.

DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA DZERUSAREMUTA PEITETA
(Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Ruk 19:28-40)

12-13 Qate iihai mootomi abi samane dzuma eetare baaqi nookami Dzesui Dzerusaremuta peitarota. Oho quba nokoi ee hehenake aimaqi noke dzeima quba tuumaqi sokateqi hiireta, Dzoobe dzoobe, Ohonga Sooparaho dzaapai Isirae abiho qiba naatareiqi baabe.

14 Oke hiiretahe Dzesui ttogi khata teeke saridzeqi peite tuumata. 15 Oonihe noi teeho quba peitaranihe Sinabidzata qeetemi oorai oi hee, Dzerusaremu ma Dzioho paimane nike atti eetaino. Oi nikeho abi qibai hasu quba ttogi khata peite baaqoraiqi hiireta.

16 Oonihe, noho tumakhameto te bodza ooqata khooba qupadzomara. Oonihe ipita Dzesui qoridze dzadzata peitemi nokoho qupa pobiratemi qetaqeta bosana hiireta ma abi noke oonoma eetetake noko gama qupadzoma soubireta.

17 Oonita Dzesui Dzasaro eehahaiteta bodzata abi oke mooqota nokoi oho isere qidza
Dzerusaremuta mootomi, 18 abi samane baura oho pobi nookaqi oho quba Dzesu moorare
biranateta. 19 Oho quba Pariseo nokoi qesa pobipobi hiireqi hiireta. Moorare, Abi samane
mutu ma khatai gama noke iihoraihe, napa bamu, oiqi hiireta.

RAABA ABI QESAI DZESU MOORARE BAATA

20 Qate Giriki abi qesai dzumata sererahuke Ohonga pupu hiibare baata. 21 Baaqi nokoi
Piripi, Garirea habaho nagapa Besaitaho nena, noho torota baaqi hee, Mai naname, Nanai
Dzesu moorare hiireqi baabe.
22 Hiiremi Piripi qeemaqi Attereo pobi hiireqi nopo esese Giriki abiho noo Dzesuke pobi
hiireta. 23 Hiiremi Dzesu oho noo ipike hee, O dzoobe, oke eete Abiho Isaki anaho dzapa
pobi haba biidzaridzoni.
24 Oonihe qahura erake qupadzomare. Seporaho gottarai ttokata taate ari naataama
nataquko oi noqeke ooqa bamu haba biidzaqu oke ana bamu nike ikobetaqu. Oonihe
ttokata taate ari naatemi sepora samane ao haba biidzakoi.
25 Oi teei qaraqara nome qaanataquko noi meupu oho dzore naatakoi. Qate teei
ttokaho qaraqara nome qaanataama nataquko qaraqara meupunoma oi noho pobi naate
qaarakoi. 26 Oonita teei anake tuuhobare hiibaquko noi naho tete oke iiha qaaqake, ana
peitaquta tuhotuho nahoma nakamae oorakoi. Ma apei ana oonomake tuuhobaqu noho
dzapake Ohonga mai qusubaitakoi.

DZESUI HAPAHAPATA PEITAROTAHO IPI MA ARI

27 Dzesui hee, Oonihe ana oho noo hiiremi naho beedzae saqobami ana noo apeke hiiremi
isanataqu? Ana hee, Mai name, ana kaipota oorami nii ana ingonaitareiqi hiibaquni mae?
Oi bamu. Ooqaho qubake ana era baaqori. 28 Hiireqi noi pupu hiireta, O mai, niimaeho
dzapa pobi haba biidzare.
Hiiremi qusuta totoho teei biranateqi hee, Ana hiiremi naho dzapai haba biire ooraihe
minanatare boobi. 29 Oke hiiremi abi samane ota qooro ooqi totoho nookaqi qesai hee, Para
hiire. Qate qesai hee, Eo angero teei noo hiire.
30 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Noo totoho oi te naho toma quba baahuidzaranihe nikeke
qupanomaita quba baahubi. 31 Nookare, Ohongai poike ttokaho tete maripa eete oho baisa
minanoma Iibadzake qirutomare boobi.
32 Oi ttoka abi nokoi noke qusubaiteqi anake hapahapata ai gosobakoi. Oonihe gosoro-
make anai abi minarake dzeimami abi samanenipamui naho toro pomai kotobakoi. 33 O
Hiireqi noi ikanomake eete baate dzapa pobinoma naatarotaho nooke hiireta.
34 Hiiremi abi tupu oi hee, Eehe, hu noota qeetemi oorai oi hee, Kiristui baaqanoke,
agoba qaarakoiqi hiiremi nana nookorai. Oonita nii ikaqi hiireqi hee, Abiho Isaki anake
hapahapata ai gosobakoiqi hiire? Abiho Isaki oi nii ooni mae apeni?
35 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Nookare. Dzadzai nikeke baiburorai oi bodza hoteqa.
Qupi sooromake abi ao tete qiri eetakoi. Oho quba dzadza nikeke baiburoraiqata ao
tete aimare. 36 Ana noo hiiremi oi dzadzaho isaki naatemi nike ao qusubaiteqa anake ai
tataumake eeteqa nike dzadzaho khameto naatakoi. Noo oke Dzesu paata hiire qaateqi
tuumami abi samane nokoi noke te paha mooraama naateta.
37 Oonita dzesu baura samane abiho pengata eetemi Ohongaho mumure naate qaata
oonihe ikanomake eete abi samane te noke ai tataumanipamuke eetara? 38 Oi teeho quba
bahe Dzesea hiiretaho isaki naateta. Noi hee, O Soopara, beedzae niihoke abike gama
paanaitemi oorai oi nanai oho isere gama mooto soubireta. Oonihe apenei oke nookaqi
hisi eetorai? 39 Oiqi hiiretaho isakita noko hisi eetare hou eeteta.
40 Oi Dzesea paha hee, Noko eto nese nokomema moomi qupa nokohoi uhubami noko
naho toro burisi eetemi ana Ohongai nokoke qidzaitainoiqi noko hiiremi anai oho quba
nokoho nese kotoroqi qupa nokohoke pui siiremi oorai. 41 Oiqi hiireta oi Dzeseai Ohongaho
dzapa pobi ma beedzae moomi suqobidzanoma naatemi oke eete paanaiteta.
42 Oonihe Dzuta abi mimi qesai qupata Dzesuke hisi eetetanihe, Pariseoi nokoke
sinabidza guhu tete qaanatainoiqi hiireqi oke nokomae qahitoto qaata. 43 Oi nokoi teqaha
Ohongaho dzapa pobi quba dzaodzao eetaranihe, abiho penga quba ruquimata.

DZESUHO NOOI ABIKE BATABIDZAKOI

[44] Oonita Dzesui sokateqi erake hiireta, Nookare. Teei naho dzapata atimaqu oi naho
dzapa keke bahe Mai ana dzoobireta noho dzapata noi atimakoi. [45] Ma teei anake moo
qupadzomaqi mai ana dzoobiretake noi moo qupadzomakoi.
[46] Oi anai ttoka abiho bisata dzadzaho isakita baiburorai. Oonita apema apei naho
dzapata atimaqu, bamu qupita basa qooto tuumoraqu. [47] Oi anai te ttoka abike qahitota
quba baabaranihe noko gama qidzaita quba baata.
[48] Oho quba teei naho noo nookaqi qusubaitaama naataquko ana bamu naamae noke
qomaqoma hiibaqu. Oi bamuhe, naho noo ago hiiremi oorai oi abi naho noo nookaqi anake
basesa eetorai nokoke qomaqoma hiibakoi. Ana ago hiire qaate oorai noo oi ipi bodzata
abi oke suutakoi.
[49-50] Oi erake eete oorai. Ana te naamae baaqi noo nameke hiibaranihe, Mai ana
dzoobireta noi tete sakateqi hibahiba totoho ana moitorai, hibahiba nohota abi qaraqara
tatanga saridzakoi. Oonita ana hiirorai noo oke ana noho toro nookaqi hiirorai. Oiqi Dzesu
hiireta.

13

DZESUI TUMAKHAMETO KOKORA BAGENOMA EETOTA

[1-3] Qate Siimo Khariottaho nenaho khata Dzuta, noho qupata Saatai ango suu ma pai
mootomi noi Dzesu geema mootakoiqi hiire oota. Oonihe Dzesui bosata Maiho neta baata
paha burisi eete noho torota peitarota oke mai gama noho botota mootomi oota. Oke
Dzesu gama qupadzoma soubireta. Oonita noko gama Ingonaho dzuma eetare boohiqi
Dzesui moomi noomae ttoka haba qaate maiho torota peitarotaho bodza ao dzamo
naateta.
Oonihe, Dzesui tumakhameto nome kokora eete qaata teena oke noi eete soubiremi
bodza noho bamu naateta. [4-5] Oonita surenake noko dzuma oho patta muunare boohitahe,
bosata Dzesu qoridze sasa nome kuimaqi sama dzamudzamuke dzapireta. Dzapireqi noi
khooruta oba uqumaqi bosaho eete tumakhametoho oko akobete sama dzamudzamu
ooma oko nokohoke dzamutare hiireta.
[6] Oke hiireqi Dzesu tuumaqi Siimo Peetoroho torota qeemata. Qeemami Peetoroi Dzesu
pobi hiireta, Nii ikabeteqi naho oke akobetaqu? [7] Hiiremi Dzesu noke hee, Ana eesubi oke
nii poiqa ruumenihe, ipita nii qupadzomakoi. [8] Hiiremi Peetoroi hee, Nii abi minanita
bamu anaho oko akobetaqu, baamu.
Hiiremi Dzesui hee, Nookao, oko niihoke ana akobetaama naataquko nii bamu anama
naka ttaike ooraqu. [9] Hiiremi Peetoroi hee, Oionita oko keke bahe, boto ma qiba ma gama
akobetare.
[10] Hiimi Dzesui hee, Eo, teei oba taasumake noho sama ao saasari naatemi noke oko (oi
oora ma qaaraho qahura) ooqake dzamutakoi. Nike ao saasari naate ooraihe, nikehota teei
saasari naate ooraidzarani. [11] Oiqi hiireta oi teeho bahe, Dzutai noke geema mootorata oke
noi qupadzomaqi hee, Nikehota teei saasari naate ooraidzaraniqi hiireta.
[12] Oonita poma nokomeke iihaqi Dzesui nokoke kokora eeteqi nokoho oko gama akobete
soubireta. Oke eeteqi noi paha sasa nome dzaaroqi habese noko qasa hiireta. [13] Ana eete
oho khoobake nike qupadzome mae? Nike anake hee, Banaita ma Sooparaniqi hiirorai
anai oho isakita nikeke kokora eetorai oonita oke nike meeke hiirorai.
[14] Oonihe anai nikeho Soopara ma Banaita ooqi nikeho tteki aima qaabi oonihe poiqa
nikemae ipibireqa qesaqesaho tteki aima qaarare. [15] Oi ana oora ma qaaraho akoako tete
nike banaitemi oke nikemae ipibire eetorare.
[16] Tete erake eete oorai. Kokora abi noi Soopara nome beekho eetaquho tete bamu, eo
qaru khata noi mai nome riitaquho tete bamu. [17] Noo oke nike nookehe, oke nike qusubaite
qaamake nikeho isaki bagenoma naatakoi. [18] Ana nike gama asatetake ana gesina, oonita
ana hiire noo oi ao nikeho naate.
Oonihe nikehota teei oorai noho nooi bamenoma. Oi noo teeke sinabidzata qeeteta
oi meenoma naatake boobi. Oi hee, Teei anama naka ttaike patta muunoraihe noi ana
qorobidzare boobi. [19] Oiqi hiiremi ooraita oke ana nike qupanomaitemi oi meenoma
naatemake nike anake qupadzomaqi hee, Meeke Dzesui Agoago khata ooniqi hiibakoi.

[20-21] Oonita anai abi qaru dzoobiremi teei qaru abi oonomake kokora eetaqu oke eesuqi noi anake kokora eetakoi ma paha Mai ana dzoobiretake kokora eetakoi oi bagenomanihe, iidzi nikehota teei ana geehibi oio bamenoma. Oke ana bamu nike ikobetaqu.

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTOTA
(Mat 26:20-25; Mar 14:17-21; Ruk 22:21-23)

[22] Dzesui Dzutaho noo oke qahurata hiireqi noi hekhettidzaita.
[23] Oho quba tumakhameto roqobeteqi qesa qeraqera eeteqi hee, Apehoke noi hiire? Qate Dzesui tumakahta Dzohane anaho dza mina eete qaata. [24] Oonita anai Dzesuho dzaganipamuta oomi Peetoroi anake toone eeteqi hee, Dzesuke qasa hiiremi noi abi oke paanaitareiqi hiireta.
[25] Hiiremi anai Dzesuho dzagata tirere eete seike qasa hiireta, Soopara, abi nii geema mootaqu oi apeni? [26] Hiiremi Dzesui hee, Anai patta ponabete abi moitaqu abi oioni. Hiireqi noi patta oke suuta suqobire Siimo Khariotta nenaho khata Dzutake moitemi muunata. Muuhimi Saatai ao noho qupake mai eeteta.
[27] Mai eetemi Dzesui Dzutake hee, Niiho qupana oorai oke hiariamake eetare. [28] Oiqi hiiretahe seike hiiremi minara patta muunota nokoi te nooka pobitara. Qesai hee, [29] Noi oma sengi sooparanita Dzesui hiiremi noi quba teeke dzumaho quba ttuma eetareiqi hiire kaqa, Eo ttuma teeke abi habana moitareiqi hiire kaqa, Oiqi hiireta.
[30] Oonita Dzutai patta oke muunaqi tta eeteqi kha qupita tuumata.

DZESUI PAI USAQE TEEKE MOOTOTA

[31] Dzutai tuumami Dzesui hiireta, Oionita poiqa Abiho Isaki anaho dzapai minanatakoi. Minanasuhimi Ohongaho dzapa oho qesa minanatakoi. [32] Ana hiiremi Ohongaho dzapa minanatemi oho qesa Ohongai hiiremi naho dzapa minanatakoi. Oonihe noi hiiremi ao hairiamake minanatakoi.
[33] Khameto name dzasa. Anai ao nike qaasubi. Qaate tuumami nike naho qiri eetakoi. Oonihe ota naho toro baabaquho tete bamu naatakoi oke ana bosata Dzuta abi pobi hiireta teena oke paha nike pobi hiire.
[34] Oonihe nikeqaho qubake ana pai erake moote. Anai nike dzaira eete qaabi oho isakita qesa nikeme dzaira eete qaarare. [35] Oi nikeme qesa dzaira eete qaama abi minarai oke mooqake hee, Dzesuho tumakhameto oioniqi hiibakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI PEETOROHO BASESAKE POBITETA
(Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Ruk 22:31-35)

[36] Hiiremi Siimo Peetoro noi Dzesuke hee, Oonihe nii ikata tuumakoiqi hiire? Hiiremi Dzesui baatahoke hiireqi hee, Nookare anai tuumami nii bamu poiqake oho tete iihaquhe ipita nii oho tete saridze ana iihaqa nakamae oho ttaiqa naatakoi. [37] Hiiremi Peetoroi hee, Mmhm, Ana niiho quba baatareiqa baatakoi oonita ana naane quba nii iihaama naataqu?
[38] Hiiremi Dzesu noke hee Oo, nii naho quba baataqu mae? Nooka, nee ungapai noo hiibaamake nii anake gaubire raraku biidzaama naatakoi, oonihe ao tapari naatakoi. Oke ana bamu nii ikobetaqu.

14

DZESUI MAIHO PATI MA DZUBINANIPAMU

[1] Dzesui hee, Oonihe nike eto qupa muunaino. Nike Ohongake ai tataumaqi oho qesa anake ai tatauma qaarare. [2] Oi Mai nahoho nagapata suruho samane nikeho quba oorai. Ooraama naatapuko oke ana ao nike pobi hiibarori.
Oonita ana tuumaqu oi teeho quba bahe ana nikeho quba isaki roibetare tuumakoi. [3] Teka ma isaki nikeho quba roibeteqanoke ana burisi eete baa nike dzeima anama napai gama teenata qopa koobire qaarakoi. [4] Oonita anai tuumaqu oho qopa ma teteke nike gesina naatorai.
[5] Hiiremi Ttomai hee, Soopara naname, nii tuumaqu tekake nana nookaamanita ikabeteqi oho tete saridzaqu?
[6] Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Ana naamae minaraho mee ma tete ma qaraqara oonita teei anake potti biireqi bamu Maiho torota biranataqu, baamu. [7] Oi nike anake gesinanipamu naatapuko ao Mai nahoke gesinanipamu naatarori. Oonihe aoke nike noke mooqi isakiqata gesina.

[8] Hiiremi Piripi hee, Soopara naname, Mai niime nanake banaitemake nanata isanatakoi.
[9] Hiiremi Dzesui hee, Piripi ana nikeho toro agoba qaabi oonita nii ikanomake eete anake gesina naataama? Nookare. Teei anake moo pobiteqi mai nahoke moo pobitorai. Oonita nii ikanomake eeteqi hee, Mai niime nanake banaitareiqi hiire? [10] Mai ma nakamae qesa dzaga boboto baaqoraike nii qupadzome mae? Ana nike noo hiirorai oke ana te naamae hiiroraidzaranihe, Mai naho toro baura eetemi hiirorai.
[11] Mai ma nakamae qesa dzaga bobotorai oke nike qupadzomare. Eo oho ruumeke naate baura ana eetoraike nike qupadzomare. Meenipamuke ana nike pobi hiire. [12] Nikei ana nooka hisi eeteqi baura ana eetoraike nike paha eetakoi. Oonihe ana Mai nameho torota peitakoi oho qubake ana eetoraiho isakita nike ipibireqa minanipamuke eetorakoi.
[13] Oi nike naho dzapata atimaqi quba tee ma teeho quba hiiremi ana nike moitemi Ohonga mai noi khataho nookami nee ma baunoma naatakoi. [14] Oonita nike naho dzapa quba eeteqi teeho quba hiiremi ana qusubaitakoi, oiqi hiireta.

SUMASAI TUMAKHAMETO ISAKINOMAITAROTA OHO NOO

[15] Oonihe nike naho dzake eetaquko ana pai qesa mootomi oorai oke nike iso keke qusubaite soubidzakoi. [16] Oi teeho bahe anai Mai pupu hiiremi noi hobihobi teeke paha nikeho quba dzoobiremi noi nikeke beedzaenomaite tuuhoro agoba qaarakoi.
[17] Dzapa nohoi Sumasa meenoma. Oonihe ttoka abi nokoi noke ruume, noke mooraa-manita qidzoke noke gesina naataqu. Qate noi nikeho bisata ooqa nikeke tuuhoro qaama meeke nike noke gesina naatakoi. [18] Oi anai bamu nikeke toki ma hoeboho isakita qaataquhe ana oho isakita paha nikeho toro biranatakoi.
[19] Ttoka abi nokoi ana mooraama naatake boobihe nike anake Sumasaho isakita mooqorakoi. [20] Oi anai qaraqarata qaami nike oho qesa qaraqarata oorakoi. Oke eetemi anai maike dzaga bobotomi oho qesa nike ma napa qesa dzaga bobotoraqu oke nike ao ota qupadzomakoi.
[21] Oonita apei naho dzaodzao eetoraqu ma naho noo qere biire qusubaitoraqu abi oioni. Noi oho pomata naho dza eetemi Mai nahoi abi oonomaho dza mina eetemi anai paha noho dzaodzao eeteqa isaki name noke banaitemi qupadzomakoi.
[22] Hiimi Dzuta, oi Khariottaho nena bahe Dzuta temu, noi Dzesuke hee, Soopara, nii ikanomake eete sama niime nanake banaite qaaqa ttoka abi banaitaama naataqu? [23] Hiiremi Dzesu noke hee, Eo, teei naho dzaodzao eetaquko noi naho noo qusubaitemi naho mai noho dzake eeteqa noma nakamae abi oho toro biranate napai gama oora ma qaara eete qaarakoi.
[24] Qate teei naho gottaeke eeteqi bamu naho noo qusubaitaqu. Oonihe ana noo hiiremi nike nookorai oi naho noo bahe Mai ana dzoobireta noho nooni. [25] Oi anai nikeho neta ooriti tuusubita anai aoke nike pobi hiire.
[26] Qate Mai noi Qaheuba Sumasa dzoobiremi Hobihobi noi naho dzapata baaqake ana nike tete banaite qaibi oke noi nike qupanomaite qaaqa quba samane minara nike banaitakoi. [27] Nookare. Anai hasuho mai oonita isaki nameke nikeho qupata dzeebiremi nike qangahasita poupaaama naatakoi, oke ttoka abi gesina naataquho isaki bamu. Oonita eto nike quba tee ma teeho qupa muunaino, teeho atti eetaino.
[28] Anai ao nikeke hee, Ana tuumaqa paha burisi eete baabakoiqi hiire oi ana mai nameho toro biranatemi noho isaki oi gutu boto kharanita oi ttokaho isaki nahoke riite ooraimi nikeho beedzae ota minanatakoi. Oho qubake ana tuumareiqi hiire oho khoobake nike bageke eete qupadzoma soubidzaquko qaki naatakoi. [29] Ana aoke nike oho pobi hiirenita oi mee naatemake nike qupadzomakoi.
[30] Dzasa, ttoka abiho mai Iibadza noi baahutita napa noo erake kharaitaquho isaki bamu. Oi noi naho irita haa eetarorihe, baamu. [31] Ttoka abi ma nike gama moomi anai Mai nameho dzaodzao eeteqi noi ana pobi hiiremi ooraiho baurake ana qusubaite soubidzaridzoni. Oionita napa qoridze tuumaqa oke soubidzare. Oiqi hiireta.

15

DZESUI BAI MEEHO EKA KHOOBA

[1] Oonita nokoi dzoo ota tuusuqi Dzesui hee, Anai eka meenomaho khoobani qate naho Mai ekaho pobipobi. [2] Oonita oqina meeama qesai naho torota ooraquko Mai oke geema

biidzakoi. Qateqa oqina qesai meenoma ooma oke noi pobite kokora eetemi noho mee
qidza gaira naatakoi. [3] Oonita ana Maiho noo nike moitemi oi ao nikeho qupake pobitemi
oorai oke qupadzomare.
[4] Qate oqina teei eka khoobake qaataquko nomae mee goomaquho tete bamu. Nike oho
qesa anake qaate mee eetaquho tete baamuta napa qesaho toro atima qaarare. [5] Oi anai eka
khoobani qate nike oho iqina, Nike naho amake baura apeke eetemi meenoma naataqu?
Baamuta napa qesaho toro atimami meenoma naatakoi. [6] Oonita teei naho toro atimaama
naatemi Mai noi pare oke kuibiremi sasata ngorubatemi nokoi quba oonomake ttuttuite
eepata biiremi qaite bamu naatakoi, oke qupadzomare.
[7] Oonihe nike naho toro atimami naho nooi nike uumami nike bauraho quba teeho dzake
eete pupu hiiremi oi ao nikeho pobi naatakoi. [8] Oonita nike naho tumakhametonipamu
naate mee samaneke goomami mai nahohota nee ma baunoma naatakoi.
[9] Nookao. Naho mai anaho kokora eete baaoraiho isakita anai nike kokora eetoraita nike
kokora baura oke ipibire eetorare. [10] Nike naho noo qusubaitoraquko, ana nike kokoraho
tete banaitorai oke ana bamu nikeke qaanataqu. Oi anai mai nameho noo qusubaiteqi
kokora baura noi paanaitemi oorai ota ipibire qaarakoi.
[11] Noo oke ana teeho quba nike pobi hiidzaranihe naho qupa qidzaqidza oorai oi paha
nikeho naatemi nikeho qupa qidzanipamu naata qubake hiirorai. [12] Oonita anai nike
kokora eete qaabi teteke nike ipibire qesaqesaho kokora eetorareiqi ana pai oke moote.
[13] Tete erake eete oorai. Abi teei dzairamane nomeho habara eete baataqu teei kokora
baura oonomake riitaquho isaki bamu. Oonita anai pai mootomi oke nike qusubaitemi
anai isanate nikeke hee, [14] Naho dzairamaneniqi hiibakoi. [15] Oi tuhotuho abi teei mai
nomeho qupa ruume. Qate anai bamu nikeke hee, Naho tuhotuhoniqi hiibaquhe noo
samane ana maiho toota nokata oke gama ana nike pobi hiiremi nookoraita ana nikeke
ringiringinaisubi.
[16] Oi nike te anake asatarani. Anai nikeho dzohidzohi mai nikeke asate dzoobiremi nike
bauraho mee samane goomami souba sakabaridzoni. Oke eetemi nike Maike quba tee
ma teeho pupu hiiremi noi nahoke qupadzomaqi oke nike moitakoi. [17] Oho isakita nike
qesaqesaho kokora eete qaarare.

AI TATAUMANOMAKE TTOKA ABI IBO EETAKOI

[18] Oonihe ttoka abi nokoi nikeho ibo eetemake nike hee, Oo noko bosata Dzesuho ibo
eetetai eetoraiqa hiibare. [19] Oi nike ttokaho pobi oorapuko nokoi nikeho dzake eetarorihe,
ana nike asatemi nike mainaho pobi naatemi oho quba ttoka abi nike ibo eetakoi.
[20] Oonita ana bosata nike noo hiireqi hee, Tuhotuho abi nikei Soopara nikeme anake
beekho eetaquho tete bamu. Ttoka abi nokoi naho ibo eetoraiqi nikeho ibo eetakoi.
Oiqi hiiretanita qupadzomare. Nokoi naho noo nookaama naatetaho isakita nikeho noo
nookaama naatakoi. [21] Oi mai ana dzoobiretake noko ruume naatemi nike tete bamenoma
samane nokoho torota saridzakoi.
[22] Anai baaqi nokoho torota noo hiibaama naatapuko nokoho kahosa oi bamu bamenoma
naatarorihe poiqa noko quba apema kahosa bamenoma nokome sirihaqu? [23] Baamu, teei
anake ibo eeteqi mai nahoke ibo eetorai.
[24] Anai baura samane nokoho torota eete qaabi oke paha apei eetaquho isaki oorai?
Baamu. Baura oke ana eetaama naatapuko nokoho kahosa bamenoma ooraama naataror-
ihe, noko ana keke bahe mai nahoke mooqi ibo eetorai. [25] Samu teeta erake qeetemi
oorai, Khooba amata noko sepeke naho ibo eetorai. Oonita noo oi nokoho neta meenoma
naatorai.
[26-27] Oonita nike ana ma napai khoobanipamuta baura eete baaqorai oonita nike naho
khooba hiire paanaitare. Qate Hobihobi ana hiire noi Maiho nena oorai oonita ana noke
nikeho quba dzoobiremi baaqake noi nike hoobire naho khooba hiire paanaitakoi. Noio
Sumasa meenoma. Oiqi hiireta.

16

[1] Dzesui hee, Ana noorake hiiremi eto nookami qanganataino. [2] Oi noko nikeke sinabidza
guhuta hotou biidzakoi. Oi keke bahe, qesai Ohongake kokora eetareiqa nikeke teete
baatakoi.

3-4 Oi teeho quba bahe noko Mai ma nakake ruumeke naate eetakoi. Bosata ana nikema napamae oota oho quba ana te oho noo hiibaranihe noko oonoma eetaridzoho bodza biranatemi nike ao khooba qupadzoma quba anai poiqa nike pobi hiiremi nooke.

SUMASAI HOBIHOBIHO ISAKITA OORAI

5 Dzesui hee, Qate Mai ana dzoobireta noho torota ana poiqa tuusuhimi nike anake hee, Nii ikata tuusubiqi hiibaquho isaki bamu. 6 Oonihe, ana noo oonoma hiiremi ikanomake eete dzasai nikeke suqobire?

7 Oonihe ana bamu nike ikobetaqu. Ana tuumaama nataquko Hobihobi Noi bamu baabaqu. Oonita ana tuumaqu oio tete qidza. Tuusuhiqa ana Hobihobi dzoobiremi nikeho toro baabakoi. 8 Noi baaqanoke ttoka abiho torota kahosaho noo ma pobipobiho noo ma maripaho noo oke noi gama tototo hiire paanaitakoi.

9 Oi basesanoma nokoi anake nooka hisi eetaama naatemi Hobihobi noi oho kahosa paanaitakoi. 10 Qate ana mai nameho torota tuumami nike ana mooraama naatemi pobipobi eetaquho teteke noi paanaitakoi.

11 Qate ttokaho Maike ao batabire oomi Hobihobi noi kahosa ipi saridzaquho teteke rerengi eetakoi. 12 Noo samaneke ana paha nike pobi hiibarorihe, dzaasa, nikeho toma susudzatemi nike nookaquho isakiama naate.

13 Oonihe Sumasa meenomai baaqake bamu noo nomeke hiibaquhe noi nookorai oke no hiibakoi. Noi nike dzeimami nike tete mee gama saridzakoi, ma ipita biranataqu oke noi paanaitemi qupadzomakoi. 14 Noi nahota giimaqi nikeho quba paanaitemi naho dzapa pobi biranatakoi.

15 Oi maiho botona oorai oi gama noho pobi oni. Oho quba anai hee, Hobihobi noi naho ttuta giimaqi nikeho quba paanaitakoiqi hiire. 16 Bodza hoteqake nike ana moohiqa mooraama naatakoi oonihe paha bodza hoteqake mooraama naasuhiqa paha hobihobiho teteta moorakoi.

DZESUHO BIRABIRA IKANOMA NAATAROTAHO NOO

17 Oke Dzesu hiiremi tumakhameto qesai qesa pobipobi hiireqi hiireta, Noi ikaiqi hiireqi hee, bodza hoteqa ke nike ana moohiqa mooraama naatakoi, ma bodza hoteqake mooraama naasuhiqa paha moorakoiqi hiirorai? 18 Noi paha hee, Ana Maiho torota tuusubi, oho quba oke hiireqi noi ikaqi hiire? Bodza hoteqa oi ikanomani. Noi hiiroraike napai ruumeni.

19 Nokoi oke hiireqi Dzesuke oho qasa hiibare boohimi Dzesu ao qupadzomaqi noko pobi hiireta, Anai hee, Bodza hoteqake nike ana moohiqa mooraama naatakoi ma bodza hoteqake mooraama naasuhiqa paha moorakoiqi hiiremi nike tete qirike eete qesa qasa hiirorai mae? 20 Nookare. Ttoka abi nokoi bisata qaki ma naki eetakoihe, nike oho tti ma ttaka hiibakoi. Oonihe aoke nikeho qupa bameke tiibetemi oi qidzaqidzaho isaki naatakoi. Oke meeke ana hiibi.

21 Tete erake eete oorai. Atapa teei khata dzoomare heme moorai oi teeho quba bahe, oi oho bodzani. Qate noi heme mooqoraqutoke khata dzoomaqa moomi ungapanita noi heme oke ruume naate qaki naatakoi. 22 Oho qesa poiqa nikeho qupa heme eete ooraihe, anai ipita paha nike moohimake nikeho qupa qidzanipamuke naatakoi. Qate qupa qidzaqidza nikehoke apei karabetaqu? Oi baamu.

23 Oonita nike ruume noo poiqake hiirorihe ao paana naatakoi. Meeke anai hiibita nike naho quba eeteqa Maike quba teeho pupu hiiremi moitakoi. 24 Oi nike Ohonga pupu hiireqi naho dzapa quba hiibaamake qaarita poiqa nike naho quba eeteqi hiireqake saridzakoi. Saridzemi nikeho qupa qidzanipamu naatakoi, oiqi hiireta.

25 Dzesui hee, Nookare. Anai hoore noo samane erake hiire baaoraihe poiqa ana mee oho isakita hiireqa maihoke ana paanaite hiiremi nike nookorakoi. 26 Poiqa nikemae Ohonga pupu hiireqa naho dzapa quba hiiremi mee eetakoi.

27 Oi anai nikeho habara eete pupu hiiremi bamu ooqaho quba mee eetaquhe, anai Ohonga maiho nenanita oke nike qupadzomaqi naho dzake qusubaitemi oho quba mai noomae nikeho dzake eete moitakoi. 28 Oi ana maiho neta baaqi ttoka abiho bisata qaarita burisi eete maiho torota ruusuhimi nike naho quru khameto naatemi mai oke gama qaupuitakoi.

29-30 Hiiremi tumakhameto nohoi hee, Oo dzoobe, nii hoore noota hiire qaarita poike
paanaite hiiremi, nana qupadzomami nii quba minara gesina naatemi abi teei niike
beekho eetaquho isaki ooraama. Oonita nii Ohongaho beedzaeta baaqoraimi nanai niiho
neta soomoraqu oke nanai poiqa nookami pobirate.
31 Hiiremi Dzesui hee, Iidzo, nike nookami pobirate mae? 32 Nookao, aoke nike anake
qaate tee ma teeta sakaba tuumake boohimi ana naqeke oorake boobi, oonihe nike ikaqi
oke hiire.
33 Nookare, ana oho noo teeho quba hiibaranihe nike naho toro sooma quba hiiroraihe
nike ttokaho torona mina saridzake boobi. Oonihe mai ma nakamae ooraita anai torona
nikehoke ao qogoimakoita eto atti eetaino. Oiqi Dzesu hiireta.

17

DZESUI PUPU BAMENOMA TUMAKHAMETO QUBA HIIRETA

1 Qate Dzesu pupu hiireqi nese qusuke mooqi hiireta, Mai name, bodza ao bamu
naate oonita nii khata niimeho dzapa pobi paanaisuma anai oho qesa niiho dzapa pobi
paanaitakoi. 2 Nii hiiremi anai abi minara pobitaquho isaki naateqi abi nii ana moitemi
ooraike ana qaraqara tatanga moitorai.
3 Oonihe abi nokoi Ohonga meenoma niiqake gesina naataqu ma nii Dzesu Kiristu anake
dzoobire baatake noko gesina naataqu oio qaraqara tatangaho mee. 4 Oi nii anake baura
moiteta oke ana eete soubireqi ttokata niiho dzapa pobi paanaitemi gesina naatorai.
5 Oonita agobanipamuke nii hiiremi anai ttoka ma haba biraiteqi oho dzapa pobinomai
qaatanita nii hiiremi anai paha (ingona) biraiteqa oho pobinoma naatare. 6 Oi nii abi qesa
naho botota mootomi anai dzapa pobi niihoke nokoho quba paanaite soubidzare. Nokoi
niiho botota oomi nii noko naho botota mootomi noko niiho noo nooka qusubaitorakoi.
7 Nii ana moitetaho isaki oi gama niiho nena baatake noko ao qupadzomorai. 8 Oi nii ana
noo banaiteta teena oke ana nokoke moitemi aribidzaamanihe nii ana dzoobiremi ana
dzubina niihoho nenake noko gama qupadzomorai.
9-10 Oonita anai te ttoka abiho quba poiqa pupu hiibaamanihe, anai tumakhameto nokoho
quba pupu hiire. Noko niiho pobi oomi nii nokoke naho botota mootomi anai nokoqaho
quba pupu hiire. Oonihe naho pobi oi niihoni ma niiho pobi paha nahonita noko anahota
dzapanoma naataridzoni.
11 Qate nokoi erata ooraimi anai nokoke ttokata qaateqi niiho torota qeehibi. Oonita
Qaheuba Mai name, nii ana moitemi oorai abi oke nii dzapa pobi niimema sahotomi
nakamae teenata ooraiho isakita nokoma napa gama teenata oorare. 12 Oi nokoma nanai
qaaqi ana dzapa pobi niihoma nokoke sahoto qaari. Nii ana moiteta oke ana gama bakena
geemami noko qidzake ooraihe meeke sinabidzai oho qamodzamodza hiiretaho isakita
Dzuta Iibadzaho pobi noio bamu naate.
13 Oonita ana ttoka qaasuhiqi naho dzaodzao nokoke khakhoro biirorareiqi ana niiho
noo nokoke moitemi nookorai. 14 Oonita anai ttokaho pobiama naatemi noko oho qesa
oho pobiama naatemi ttoka abi nokoke ibo eetaridzoni.
15 Oonihe nii nokoke ttokata hiuma quba hiiroraidzaranihe, nokoi eto Saataho kabira
naatainoho quba nii noko bakena geemareiqi ana hiire. 16 Oi anai ttokaho pobi bamu oho
qesa noko oho pobi bamu. 17 Oonita niiho noo oi meenoma keke. Ooma nii isanate nokoke
pona hiibare.
18-19 Oi nii ana dzoobiremi ttokata baataho isakita anai nokoke dzoobiremi ttokata abiho
bisata oorakoita oi ana nokoho quba paha sama name pona hiiremi nokohota pona oi
meenomanipamu naatare.
20 Oonihe anai te nokoqaho quba keke pupu hiiroraidzaranihe, nokoi sinabidza oke ape
ma apeho toro hiiremi nooka tani naataqu nokoho quba paha pupu hiirorai. 21 Obete Mai
nii ma nakai qesa dzaga bobotoraiho isakita noko nakama gama qesa dzaga boboto oomake
ttoka abi moohiqa nii ana dzoobiretake noko qupadzomakoi.
22 Qate dzapa pobi nii ana moitemi oorai ooma ana noko dzapiremi nakamae teenata
ooraiho isakita nokomae teenata oorakoi.

23 Oonita nii ana dzaga bobotorai ana oho qesa noko dzaga bobotorai. Nii ana kokora
eetoraike nii paha nokoke eetemi ttoka abi moo qupadzomaqa hee, Meenipamuke Ohongai
khata nome dzoobiremi baaqi nokoho bisata ooraiqi hiibakoi.
24 O Mai name, qusu ma ttokaho husi ma pai biranataamake qaami nii naho dza minake
eeteqi dzapa pobi anake moite baa qaabi. Oonihe tumakhameto nii naho botota mootomi
oorai nokoi oho pobi mooqorare hiire ana dza eetemi noko anama napa ttaike oorare.
25 O pobipobiho mai ttoka abi niike ruumenihe ana teenai nii gesinanipamu. Oonihe anai
niiho neta baami qesaho qupa aoke uhuborai. dzoobe. 26 Oi anai niiho dzapa ma pobi gama
nokoho torota paanaitetai paanaitorakoi. Oke eete qaaqi anai nokoma ttaike oomake nii
anake kokora eetorai oi paha nokoho oora ma qaarata baura eetorakoi. Pupu oke Dzesu
hiireta.

18

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTOTA
(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Ruk 22:47-53)

1 Oonihe Dzesui pupu oonomake hiireta oi noi tumakhameto nomema tuumaqi oba
Ketoro biireqi Oriba ee meeho dzoo tuuta tuumaqi noi ota pupu oke hiireta.
2 Oonihe Dzesui qupi samane tuumakhameto nomema nokoi ota ttutturate qaata oke
Dzuta gemagema abi qupadzomata. 3 Qupadzomami Pariseo ma dzube abi mimi nokoi
hiiremi pirittani eepa ma dzongi ma koo ma tanganomai noke gainene eetemi Dzutai noko
dzeima ota biranateta.
4 Biranatemi quba noomaeho irina biranatarota Dzesu aoke qupadzomaqi nokoho toro
biranate qasa hiireta, Apeho qirike nike eete? 5 Oonihe Dzutai nokoho bisata qooro oomi
nokoi hee, Dzesu nagapa Nadzaretteho nena noho qirike eete.
6 Hiiremi Dzesui hee, Anai erani. Hiiremi noko ubaqomaqi tumereke taateta. 7 Taatemi
noi paha hee, Mae apeho qirike eete? Hiiremi nokoi hee, Eo, Dzesu, Nadzeretteho nena.
8 Hiiremi noi nokoke hee, Anai era, oke ana ao nike pobi hiire oonita nike anake
saridze oorai. Oho quba naho samaqana oorai nokoke saqoromi tuumare. 9 Oke noi teeho
quba hiibaranihe noi ao hee, Ohonga, nii ana moitemi ooraihota anai te teeke sepeke
gaubidzaraniqi hiire qaasumi ao noo oho mee ota biranateta.
10 Oonihe Dzesui tumakhameto nome saqobareiqi hiiremi Peetoroi ao hairiamake qaa
dzube dzeimaqi dzube abi minaho kokora abi noho toma dzooto qagaumata. Qate kokora
abiho dzapaio Marokho. 11 Oonita Peetoro oke eetemi Dzesui noke hee, Maqa, Mai ana
maranga biiremi oorai oke anai ikanomake eete oho isaki arabidzaqu? Baamu, oke ana
isanate mai eetaridzonita nii dzube niimeke paha quhisanaitare. Oiqi Dzesu hiireta.

NOKOI DZESUKE DZEIMAQI ANASIHO TOROTA MOOTOTA

12 Oonita qaa pobipobi noi hiiremi qaa tupu ma Dzuta abi mimiho tuhotuho nokoi
Dzesuke suutoqi dzeima tuumata.
13 Qate Kaipa noi tii oho nakuta dzube abi mina oomi noho aimi Anasi urai oomi noko
Dzesu dzeimaqi bosa noho torota biranateta. 14 Oonihe oi Kaipa ape bahe bosata noi Dzuta
abi mimike sanabidza hiireqi hee, Teei abi minaraho habara eete baataqui isanatakoiqi
hiireta abi oioni.

PEETOROI DZESUKE BAI HIIRETA
(Mat 26:69-70; Mar 14:66-68; Ruk 22:55-57)

15 Oonihe Siimo Peetoro noi tumakhata Dzohane anama nakai Dzesuke ipotota. Qate
anai Dzube abi mina gesina naate qaatanita anai ao Dzesuma gama abi minaho naga repa
nakuta qeemata. 16 Qate Peetoroi naga pouta qooro oomi (anai dzube abiho dzaira ooqi)
burisi eete biranate repa pouho soopara atapa oke pobi hiiremi nohota isanatemi Peetoro
ma nakai repa nakuta qeemata.
17 Qeehimi tuhotuho atapa noi Peetoro mooqi hee, Nii paha Dzesuho tumakhatani kaqa.
18 Hiiremi noi hee Eo, baamu. Qate abi oona oota noko dzapa eete eepa qeere agihimi
Peetoro nokoho bisata biranate eepa agimata.

DZUBE ABI MINA NOI DZESUKE TORONAITETA

19 Obetemi dzube abi mina noi Dzesuke banaita baura nohoho qasa hiireqi paha
tumakhameto nohoho qasa hiireta.

[20] Hiiremi Dzesui oho ipike hee, Abi minarake ana noo paanaite banaitorai. Oi Dzuta abiho sinabidza guhuni mae biirini mae ika ma ikata ttutturatorai ota anai nokoke saridze banaitoraini qate ana te dzukudzukuta noo hiiroraidzara. [21] Oho qubake nii naane quba anake oho qasa hiibaqu? Naho noo nookorai oi abi samanenita nii isanate nokoke qasa hiibare.
[22] Hiiremi abi ota qooro oota teei boto qooma hohoite Dzesuke teeteqi hee, Iidzo nii oonomake eete dzube abi minaho noo ipi hiidzo! [23] Hiiremi Dzesui noke hee, Oo ana oberama hiiremake oho baike hiibarenihe, ana hiire oi isanatemi nii naane quba anake teete?

PEETORO BAI HIIREMI ESERI NAATETA
(Mat 26:71-75; Mar 14:69-72; Ruk 22:58-62)

[24] Hiiremi Anasi Dzesuke paha suutoqi dzube abi mina Kaipaho torota dzoobireta. [25] Qate Siimo Peetoro noi qooro eepa agima oomi qesai noke pobi hiireta, Maa, nii Dzesuho tumakhata ooni kaqa. Hiimi bai hiireta, Anai bamu.
[26] Hiiremi dzube abiho kokora abi tee (noi Marokho apeho toma Peetoro dzooto qagaumata noho qesama koko) oonita abi oi hee, Meeke nii ee mee dzoo tuuta oomi anai moori. [27] Hiiremi Peetoro paha bai hiireta. Hiimi idze, Nee noo hiiremi qupadzomata.

NOKOI DZESUKE DZEIMAQI PIRATOHO DZAGATA MOOTOTA
(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Ruk 23:1-5)

[28] Qate Dzesuke noko dzeima Kaipaho toro biranate paha kaipake qaate qaa guhu Paraitoriota biranatemi iihai mootota. Oonihe Dzuta abi nokoi Ingona Dzumaho kiridza muunare qupadzomaqi eto oho qaga riitaino hiireqi te Paraitorionipamuta dzuubarani. [29] Dzuubaama naatemi Piratoi biranate nokoke qasa hiireta, Oomaqoma apeho quba noke dzeima baabe?
[30] Hiiremi nokoi hee, Eo abirai baura qanga eetaama naatapuko nanai ikaqi hiireqi noke dzeima niho torota baabarori? [31] Hiiremi Pirattoi hee, Isanate noke nike aima huu noo nikemeho isakita pobiitare. Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Eetakoihe, abike teetaquho qaga gamani nanaho torota mootomi oorai [32] (Oiqi hiireta oi teeho quba bahe Dzesu bosata ikanomake eete baatarotaho noo hiiremi oho isaki naateta).
[33] Oke noko hiiremi Piratoi burisi eete qaa guhu dzuubaqi Dzesuho quba hiireqi noke qasa hiireta, Maa, nii Dzuta abiho abi qibani mae bamu? [34] Hiiremi Dzesui hee, Abi naho khooba paanaitemi nii oho qasa hiire, mae eo niimae oho qasake hiire?
[35] Hiiremi Piratoi hee, Anai Dzuta abi apei oho isakita hiibaqu? Oonihe nii ikanomake eetemi niimaeho noo oke nikeho dzube abi mimi ma abi qesa nokoi niike naho botota mootomi oorai? [36] Hiiremi Dzesui erake hiireta, Anai ttokaho abi qibanidzara. Anai ttokaho abi qiba oho isaki oorapuko, naho tuhotuho abi nokoi ao naho tepure naatemi anai bamu Dzuta abiho angita dzubarori. Qate naho pobio mainani.
[37] Hiiremi Piratoi hee, Oonita nii abi qiba mainani kaqa. Hiiremi Dzesui erake hiireta. Nii anake hee, Abi qibaniqi hiire oi erake eete oorai. Anai quba meeho maikhata oke paanaitare baami ape ma ape abi meenomani nokoio naho noo qusubaitorai.
[38-40] Hiiremi Piratoi hee, Oonihe meeho tetei ikanomani?

ABI TOTOTO HIIREMI PIRATOI DZESU HAPAHAPANAITARE HIIRETA
(Mat 27:15-31; Mar 15:6-20; Ruk 23:13-25)

Oiqi hiireqi Piratoi biranate Dzuta abi pobi hiireta, Noho oberake ana qiri eete saridzama. Oonita Ingonaho dzumata gamani sutasuta abi teeke nikeho quba saqoro baaorai tete oke iihaqi nike isanate Dzuta abi nikemeho abi qibarake ingonaite saqobaqu mae? Hiiremi nokoi qarutoqi hee, Abi oke bahe Barabake saqobareiqi hiireta. Oonihe Barabai koiri kairiho maikhatanita noko naane quba noqake saqobareiqi hiireta?

19

[1-2] Oho quba Piratoi nakuta qeemaqi hiiremi qaa abi nokoi Dzesu aimaqi bitte biiroramuti qaateqi qepuqepu hiireqi gupake papara korabete noho qibata dzamotoqi sasa topa dzuunoma aima oke noke dzaarota. Dzaaroqi noko noho toro biranate hee, O dzoobe dzoobe. [3] Dzuta abiho abi qiba nii! Oiqi hiireqi noko boto sepeite noke teetota.

Oke eetemi Piratoi paha biranate Dzuta abi pobi hiireta, Nookare. [4] Ana abi oke toronaite
noho obera saridzaama naateqi noke nikeho pengata moote. [5] Hiiremi Dzesui ttoba topa
dzuunoma ma guupaho paparama gama biranatemi Piratoi nokoke hee, Dzasa. Abirake
moorare.
[6] Hiiremi dzube abi mimi ma nokoho qesamane qarutoqi hiireta, Baamu, hapaha-
panaitare! Noke hapahapanaitare! Hiimi Pirattoi hee, Anai noho kahosa ruume oonita
nikemae noke aima hapahapanaitare. [7] Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Maa, abirai nanaho
huke riiteqi sama nome Ohonga kimatetoraita noi oho quba baataridzoni.
[8] Hiiremi Piratoi nookami Dzesui sama nomeke kimatetetaho qubake noi atti minake
eeteta. [9] Noi Dzesuke dzeimaqi paha qaa guhu dzuubaqi noke qasa hiireta, Niiho khooba
ikanoma?
[10] Oiqi hiiretahe, Dzesui te oho noo ipi hiibara. Oho quba Pirato noke hee, Maa niike
saqobaquni mae hapahapanaitaqu oho isaki naho toro ooraita nii bamu naho noo ipi
hiibaqu?
[11] Hiiremi Dzesui hee, Nookare. Ohonga qusunai oho isaki niike moitaama naatapuko
oke nii anake eetaquho tete bamu naatarori. Oonita niiho kahosa ooraihe Dzuta abi anake
niiho torota mootomi oorai nokoho kahosai niihoke riite oorai.
[12] Hiimi Piratoi beedzae eete Dzesuke saqobarota qate Dzuta abi nokoi qarutoqi hee,
Bamu, teei Kaisaho noo riiteqi sama nomeke noho habara mootare hiireqa oonoma
eetakoita nii abi erake saqobaquko nii aoke Kaisaho ibo naatakoi. [13] Hiiremi Piratoi noo
oke nookaqi Dzesu dzeima biranate gamaniho qohareta habeseta. Teka oho dzapa Simeri
Qohare, qate Heburoho noota oke hee Gabattaniqi hiire qaata.
[14] Obete Dzuta abiho Ingona dzumaho roiroi bodza oomi ete bisa naatemi Piratoi Dzuta
abi oke pobi hiireta, Nike abi qiba nikeme Dzesuke moorare. [15] Hiiremi noko dzaubama
qarutoqi hee, Eo, Noho dzapa ao bamu naatare. Noke hapahapanaitemi bamu naatare!
Hiiremi Piratoi nokoke hee, Anai isanate nikeho abi qibake hapahapanaitaqu? Hiiremi
dzube abi mimi hee, Bamu, nanaho abi qibaio Kaisa teena. [16] Hiiremi Piratto nokoke
kebaitare hiireqi nokoi Dzesu hapahapanaita quba noke abi naga nokoho botota mootota.

DZESUKE NOKO HAPAHAPANAITETA

Nokoi Dzesuke mai eete hapahapa moitemi noomae aima tuumata. [17] Tuumaqi nokoi
hapa peite Qiba Gottaho tongota biranateta. Oonihe Qiba Gootta oke Heboro noota hee
Gorigottaniqi hiirorai. [18] Teka ota nokoi Dzesuke abi qanga eserima hapahapanaiteta. Noi
bisata oomi pobi nohota abi teei ootani teei mage robeta oota.
[19] Qate Pirattoi hiiremi hapahapaho suheta qetaqeta erai peiteta, DZESU NADZARET-
TEHO NENARAI DZUTA ABIHO ABI QIBANI. [20] Qate nokoi Dzesu hapahapanaiteta tekai
nagapa mina oho kosoramuta oomi noo qiba oke Heboro noo ma Romaho noo ma Girisiho
noota gama qeete oomi Dzuta abi noo maina painanoma girodzomaqi noo oke isaitota.
[21-22] Oho quba dzube abi mimi bisi naate Pirattoke pobi hiireta, Oke eto qeeteqi hee, Dzuta
abiho abi qibaiqi hiibainohe, erake qeetare, Abi noomae hee, Anai Dzuta abiho abi qibaniqi
hiiroraiqi qeetare. Oke noko hiiremi Piratoi hee, Baamu! Ana qeete oke ango qeete qaate.
[23-24] Oonita qaa abi nokoi Dzesu hapahapanaite qaateqi ttoba ma sasa nohoke aima
batabiremi qaa abi eserisa eseriho quba teena teenaho isaki naateta. Oonihe sasa khara
kharerepo nohoke noko bosata koridzaamake ootota oonita qaa abi nokoi qesa pobipobi
hiireta, Maa, eto uhutomi qanganatainohe napahota apei oke mai eetaqu oho qubake napa
isanate baabe biidzare. Oiqi hiireta oi teeho quba bahe sinabidzata qetaqeta teei hee,
Ttoba ma bare nahoke noko nokome quba pattabetetahe, sasa nahoho quba nokoi baabe
biiretaiqi hiiremi qaa abi oke eetemi ooqata meenoma naateta.
[25-26] Qate Dzesu hapahapata oomi pai gotta nohoi oho khoobata qooro oomi paiho dzaba
Keropaho ata ma Maria Magattaraho nena ma nokoi noma noko gama oota.
Oho quba Dzesui pai mooqoqi paha Dzohane qeseba tuumakhata nome anake mooqi pai
nomeke pobi hiireta Pai name, nii khata erake moomi niiho khata naatare. [27] Oiqi hiireqi
khata anake noi hee, Nii atapa erake moomi noi niiho pai naatare. Oke hiiremi anai bodza
ooqata noke qupadzomaqi ipita noke dzeimaqi naga nameta tuumaqi naka qesa kokora
eete qaata.

DZESUI BAATETA
(Mat 27:54-56; Mar 15:33-41; Ruk 23:44-49)

28-29 Oonita quba oi gama bamu naatemi Dzesu moomi sinabidzaho qetaqetai gama
meenoma naate soubiremi noi erake hiireta. Naho baruna uhube. Oke noi hiiremi oba
mangi toobairanoma heenomai ota oomi abi noko besa bidzaga teeke suqobireqi saarota
soramu biire too nohota mootota.
30 Mootomi noi oba too bairanoma oke muunaqi erake hiireta. Oioni, baura oi gama mee
eetemi bamu naate. Oiqi hiiremi suma noho khapere eetemi gisi tuumata.
31 Qate iihai Ingona dzuma minaho roiroi bodza oomi eto abi kebanoke baatemi keba
nokohoi dzuma oke sesero eetaino hiireqi Dzuta abi Piratoho torota biranateqi qasa
hiiremi noi qaa abi dzoobiremi oko nokohoke geqobiremi hairiamake baatemi qurabidzare
tuumata. 32 Tuumaqi noko ota biranate abi eseri Dzesuma hapahapanaiteta nopoho oko
bosa teete geqobireta.
33 Oonihe noko moomi Dzesui ao baate oomi noko te oko nohoke geqobidzara.
34-36 Oonoma naateta oi teeho quba bahe sinabidzaho qeteqeta teei hee, Gootta nohoke
bamu geqobidzaquiqi hiiremi ota meenoma naateta. Oke ana Dzohane namae mooqi isere
mootomi nike nookami meenomanita niike nookare. Qate qaa abi teei kooma noho qebake
kotoro pui eetemi Idze, ao oba ma dzuu esese biranateta. 37 Oi qetaqeta teei paha hee,
Nokomae abi kootorota mookosu koko oke moohirareiqi hiirorai oioni.

DZESUHO KEBAKE NOKO OMA NAGATA MOOTOTA
(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Ruk 23:50-56)

38-39 Obetemi Dzosepe Arimatteoho nena (noi bosata qupibake Dzesuho torota bi-
ranateta) noi Dzesuho tumakhata naatetanihe Dzuta abi mimiho attike eeteqi noi te
nokoho pengata paaqata qaarara. Oonihe noi Piratoho torota baaqi Dzesuho keba quba
qasa hiiremi Piratohota isanatemi no aima tuumata.
Oonita Nikotemo oho qesa ganobine ma eebeke uranoma qesa, oho bame 30 kiro
oho isakike gama aima baata. 40 Baaqi nokoi Dzuta abi keba nokome qurabire qaataho
pomata ganobine ma eebeke uranoma ma ttoba qesa aimaqi ooma Dzesuho keba sengi
eete qegorota.
41 Qate noko Dzesu hapahapanaitetaho neta dzoo teei oomi oho nakuta oma naga agiagi
kaibetetai oota oi Dzosepe noomaehonita oho nakuta abiho keba mootaamake habanake
qaata. 42 Oonita Dzuma mina ao biranatare boohimi oma naga dzamoqata oomi noko
Dzesuho keba oho nakuta mootota.

20

DZESUI BAATA NETA QORIDZETA, DZOOBE!
(Mat 28:1-8; Mar 16:1-8; Ruk 24:1-12)

1 Qate dzuma mina bamu naatemi Saate dzuridzarita Maria Magattara nenai qori qura
tupu ota biranate moomi apei ao oma sarara oke burisi eetemi paatike oota? 2 Oho qubake
noi burisi eete toroumaqi Siimo Peetoro ma Dzesuho qeseba tumakhata Dzohane anaho
toro biranateqi naka pobi hiireta, Maaqa Soopara napahoke noko oma nagata hiumaqi
ikata ai tuume oke paimane nanai ruume!
3 Hiiremi Peetoroi anama nakamae hairiamake qeemaqi oma nagata tuumare hi-
ireqi, torouma tuumata. 4 Tuusuhiqi anai Peetoroke riite bosa qura patita biranateta.
5 Biranateqi ana subate nese dzoobire moomi ttoba sengi keke ootahe anai te dzuubara.
6 Oonihe Siimo Peetoro ipita baaqi ao dzuubaqi saamaho ttoba sengi moo pobiteta. 7 Ma
qiba sengi nohoke te samaho ttobama teenaite mootomi ooraranihe, sigita qoomami oomi
noi moota.
8 Oke noi moohimi ana atti quba qura patita ootahe anai naamae dzuubaqi moomi naho
qupa pobirateta. 9 Oi bosata nanai Dzesu baate qoridzarotaho sinabidza qetaqetake te
nooka pobite qaarara. 10 Qate nakamae oho mumure moohimi qupa pobiratemi nakai qaki
minake eete burisi eete nagapa tuumata.

MARIA MAGATTARAHO NENAI DZESUKE MOOTA
(Mar 16:9-10)

11-12 Oonihe Maria noi qura patita biranate paata qooro tti hiireta. Tti hiireqi noi subate
nese nakuta dzoobire moomi, Angero eseri ttoba khabanoma dzaabanomai Dzesuho keba
meeqotaho tekata habeseqi temu qiba robeta oota, temu oko robeta oota.
13 Ooqi nopoi hee, Atapa nii ikaqi tti hiire? Hiiremi noi hee, Soopara nahoke noko aimaqi
ikata tuume oke ana ruumeni? 14 Hiiremi Dzesu noho tumeta qooro oomi noi burisi eete
noke mootahe, noho nese dzuubara.
15 Oonita Dzesu noke pobi hiireta, Apeho qirike eete tti hiire? Hiiremi noi qupa nometa
hee Dzoo oho mai ooniqi hiireqi hiireta, Mai, nii noho keba aime mae? Aima ikata moote?
Hiiremake ana ttuma aimakoi.
16 Hiiremi Dzesui noke hee, Maria! Oiqi hiiremi Maria pasere eete hee, Banaita name!
(Qate Heboroho totohota oi hee Rabuni ooniqi hiireta.) 17 Hiiremi Dzesui hiireta Eehe,
anai mai nameho torota peitaamake ooraita nii eto ana aima gimutta eetaino. Qate
tuumaqa qesamane nahoke pobi hiireqa hee, Anai mai ma Ohonga nike ma napameho
torota peqibiqi hiibare.
18 Oiqi hiiremi Maria Magattaraho nena noi ango tumakhametoho toro biranate pobi
hiireta, Nookare, anai nese namema Soopara napame poiqanipamuke moori. Oiqi hiireqi
noo Dzesu noke pobi hiireta oke noi paha noko gama pobi hiireta.

TUMAKHAMETO MA ABI SAMANE DZESUKE MOOTA
(Mar 16:14-18; Ruk 24:36-49)

19 Qate oho Saate surena qupi sooromi Tumakhameto nanai Dzuta abi mimiho atti
eete tete siire tatanga naatemi Dzesui ikanomake eeteqi nanaho bisata qooroqi hiireta,
Dzoobe ma kanakana! 20 Oiqi hiireqi noi nanake boto ma sama nomeho dzori banaitemi
tumakhameto nanai Soopara naname moohimi nanaho baruna tukuba minanipamuke
eeteta.
21 Eetemi Dzesui paha hee, Dzoobe, qupa nikehoi kebaratare. Oi Mai ana dzoobiretaho
isakita ana naamae nikeke beedzaeta dzoobihimi nike poiqa qaru abi naate. 22 Hiireqi noi
suuqa teeteqi hee, Naho Sumasai nikehota qeeme. 23 Oonita nikei oho baura eeteqa abiho
kahosa dzamutomi bamu naatakoi, qate nike qaanate kahosa dzamutaama naataquko
kahosa nokohoi qaarakoi ooiqi hiireta.

TTOMAHO QUPA POBIRATETA

24 Qate Ttoma, apeke abi hee Pai noke teema nopoke teenaite dzoomataiqi hiire qaata,
noi tuerebehota tee. Oonihe, Dzesui oonomake eete qesa nanaho torota biranatemi
Ttomai ikata oota? 25 Oho qubake tumakhameto qesai ipita noke hee, Maa nanai aoke
Soopara napame moori. Hiiremi noi hee, Eehe, anai nese namema berumaho dzori oke
noho botota mooqa, boto name noho qeba dzorita eepoqotoqake qupadzomakoihe bamu.
26 Oiqi hiiretanita qupi 8 naatemi tumakhameto nana Ttomama gama suruho minata
ooqi tete siiremi tatanga naate oomi Dzesui paha baaqi nanaho bisata qooroqi hee, Dzoobe
ma kanakana! 27 Oiqi hiireqi noi qeemaqi Ttoma pobi hiireta, Oionita boto niime boto
nahota upubire berumaho dzori oke mooqi, boto niime qeba dzori nahota eepoqotoqake
eto hou eetainohe qupadzomare.
28 Hiiremi Ttomai beubeu eete hee, Soopara ma Ohonga name, oi nii oni. 29 Hiiremi Dzesu
noke pobi hiireta, Ttoma nii nookare. Abi mooraamake ao qupadzomorai nokoio rike ma
pobi oni. Qate nii teeho quba qupadzohidzaranihe moorake eete qupadzome. Oke noi
hiireta.

TUMAKHATA DZOHANEI GEERAHO KHOOBA PAANAITETA

30 Qate baura oonoma samaneke Dzesui tumakhameto nome nanaho pengata eetemi
Ohongaho mumure naatetanihe qesaho isereke gee eranomata qeetaama naateta.
31 Oonihe noo eranomake ana qeetemi nike isaiteqi hisi eetaridzoni. Nike hee, Oo, Dzesui
Kiristu, Ohongaho Khataniqi hiireqa dzapa nohoho quba qaraqaranoma naataridzoni.
Oiqi Dzohane anai qeeteta qupadzomare.

21

TUMAKHAMETO QESAI IKAKE EETE PISINISITA TUUMATA

[1] Ipita tumakhameto nohoi Tiberiaho oba ttuuta oomi Dzesui paha sama nome nokoke
banaiteqi, erake eete banaiteta.
[2-3] Oi Siimo Peetoro ma Ttoma (oi teema nopoi biranatetahoni) ma Nattanae Garirea
habaho nagapa Kanaho nena, ma Dzebete oho khameto naka, ma Dzesuho tumakhameto
paha eseri nanai gama ota ooqi, Siimo Peetoro nanake hee, Anai paha Khaa apiapi naatare
tuume. Hiiremi nanai hee, Oionita napa gama tuumare. Hiireqi nana biranate sisimata
peite qupibake dzobi eete saridzaama naate qaami iihai mootota.
[4] Iihai mootomi Dzesui baaqi igasata qoorotahe tumakhameto nanai te noke moo
qupadzomara. [5] Oonita Dzesui noo dzoobireqi hee, Khameto name, kabira saridze mae?
[6] Hiiremi nanai hee, Baamu. Hiiremi noi hee, Dzupu oke sisima pobi neta mootoqake
saridzakoi. Hiiremi nanai ota mootota. Oonihe kabira samanenipamu agomami nanai oke
dzeima quba bitta eeteta. [7] Oonita Dzesuho qeseba tumakhata anai Peetoro pobi hiireta,
Maa, Soopara napaho oioni. Hiiremi Peetoroi Sooparaho dzapa nookami noho beedzae
saqobami eto Dzesu noho habana mooraino hiireqi noi hairiamake sasa aima sama nome
qegoroqi obata kautu eeteta.
[8] Qate nanai iigasa sererahuke oomi mita 200 naatemi qesai botti gattiqata qurateqi
tumakhameto nanai khaa ma dzupu qama dzeima igasa neta dzaoma baata. [9] Oonita
baaqi nanai unate dzupuke igasata qaate peite moomi sekana eepata dzooro abaniremi
dzobadzoba teei paha oota.
[10] Oonita Dzesui nanake hee, Nikehota agome oho neta paha sekana qesa aima erama
teenaitare. [11] Hiiremi Siimo Peetoro obata sura gimutta eetoqi ooqi dzupu oke noomae
keke dzeima igasata peite moomi sekana mimi 153 oho nakuta ootahe dzupu te uhubara.
[12] Obete Dzesui nanake hee, Nike baa patta muunare. Hiiremi tumakhameto nanai
moomi Sooparanipamu oonihe, nanai beubeu eeteqi apei noke hee, Dzoobe Sooparaniqi
hiibarota? Baamu. [13] Oonita Dzesui dzobadzoba ma sekana oke aima pattabete nana
moiteta. [14] Oke eete Dzesui baata neta qoridzeqi sama nome nanake banaitemi bodza tapari
naateta.

DZESUI PEETOROKE TTIDZA KOOTOROTA

[15] Oonita nanai saunaba patta oke muuna bamuitemi Dzesui Siimo Peetoroke ttokaho
dzapata hee, Siimo Dzona, qupa niihoi khaa apiapiho pisinisita oorai, mae naho neta
oorai? Hiiremi noi bere kotoroqi hee, Oo Soopara name, anai niiho dzake eetorai oke nii
gesina. Hiiremi noi hee, Oonita nii sipisipi khameto nahoke sinabidzaho sogo moitorare.
[16] Oke hiireqi Dzesui paha noke ttokaho dzapata hiireqi hee, Siimo Dzohane, Niiho qupa
naho torota oorai, mae bamu? Hiimi noi Dzesuke hee, Oore Soopara, ana niiho dzake
eetorai oke nii qesina. Hiiremi noi hee, Oonihe sipisipi gamitti nahoke nii isanate soopara
eetoraridzoni.
[17] Oke Dzesu hiireqi gattiqa ipita noi paha noo teena oke hiiremi tapari naateta. Hee,
Siimo Dzohane, Meenipamuke nii naho dzake eetorai, eo bamu? Oonita noi totoho
taparike hee Nii naho dzake eetorai mae bamuiqi hiiremi Peetorohota bame mina eetemi
noi Dzesuke hee, Soopara name, nii quba minaraho gesina keke oonita naho qupa niiho
torota oorai oke nii paha gesina. Hiiremi Dzesui noke hee, Oonihe nii qeseba sipisipi
nahoke patta moitorare eto qaataino.
[18-19] Dzesui Peetoroke hee, Nookare! Nii eehaha niimeta siihu suutoqi niimae qupad-
zomaqi tee ma teeta tuuma qaari. Oonihe nii poiqa nasura naatemi maina teei (Sumasa)
niike sasa dzaaroqa dzeima tee ma teeta tuuma qaaraqu — oi niiho dza bahe noho — oke
ana bamu nii ikobetaqu. Oiqi hiireta oi paha Peetoroi ipita poma attinomata baatemi oho
quba Ohongaho dzapa pobi haba gegebetarotaho isakita Dzesui oke hiireta. Noi hee, Oho
quba nii anaqake iiha qaarare.

DZOHANE NAAMAEHO NOO QETTA MA KOKO

[20] Hiiremi Peetoro nookatanihe noi burisi eete moomi apei qupi posaho bodzata Dzesuho
dzagaqata tirere eeteqi hee Soopara, apei niike geema mootare boobiqi qasa hiireta, oi
Dzohane ana. [21] Oonita Peetoroi anake mooqi Dzesu pobi hiireta, Soopara, qate Dzohanei
ikanomake eetaqu? [22] Hiiremi Dzesui noke eraiqi hiireta, Ae Anai Dzohaneke hee, Ana dza

eetemi nii naho beebe eete qaamake ana paha biranatakoiqi hiibaquni mae ikanomake ana hiibaqu oi niiho noo bamu. Niiho noo oke hee, Nii anaqake iiha qaarare.
[23] Oiqi Dzesui hiiremi oho nooke sinabidzaho oko ma boto samane oberama nookaqi anahoke qesai hee, Tumakhata Dzohane noi bamu baataquiqi hiirorai. Oonihe Dzesui te anake hee Nii bamu baataquiqi hiibarani. Bamu. Noi Peetoroke hee Ana dza eetemi noi naho bebe eete qaamake ana paha biranatakoiqi hiibaquko oi bamu niiho noo naataquiqi hiireta.
[24] Oonita tumakhata quba oke gama moo soubireqi isere mootoqi qeetorai oi ape bahe ana. Ma isere nahoi meenihe oke napa gama gesina. [25] Qate Dzesui paha quba samane eete qaata oho isere gama iso keke qeete soubidzapuko ana qupadzomami qetaqeta gee samane ttokata oorai oi qidzoke oho quba isanatorori.
Noo oioni
Ana Dzohane

APOSORO
QARU ABIHO ISERE

Ttotta Ruka qeeteta
Roma Nagapa
Tii 62 (?)
Abi Mina Tteopiro
Ttoroa Nagapa (?)

QAHEUBA SUMASAHO NARU
(Ruk 24:48-49)

1 O Tteopiro, abi mina name, Dzoobe:
Ana bosata pepa niiho quba qeeteta oi Dzesui sohoroqi quba eete qaata ma banaite qaata oho isereke ana niiho quba qeeteta.
2 Qate noi qusuta peitare boohiqi noo tatanga nomeke Tumakhameto pobi hiireta ma Qaheuba Sumasa nokoho quba dzoobidzakoiqi hiireta. 3 Oonihe noi sama eehaha nome nokoke banaitomi qupadzomata. Qupadzomami noi Ohongaho pobi qesaqesa noko pobi hiire paanaite qaami bodza pooti naateta.
4 Ma oho bodza teeta nokoi Dzesuke saridze oomi noi hiireta, Nike eto Dzerusaremu nagapake qaateqi tee ma teeta tuumainohe ota gama susupu ttutturate Maiho naru tatangaho bebe eesuma ana nike pobi hiireta oi meenoma naataridzoni. 5 Oi Dzohane noio obama abi sooro qaata oonihe bodza ao dzamoqa naasuhiimi ana naamae nikeke Sumasama soobakoiqi hiireta.
6 Oonihe bodza teeta nokoi totoho eranomata Dzesuke qasa hiireta, Soopara naname, nii Isirae abi nanaho bosa qobaqobai ao bodzaqarata ibo napame Romake suqobidzaqu mae?
7 Hiiremi noi erake hiireta, Nikei oho bodza ma sau qupadzomaquho isaki baamu oonihe oke Mai noqeke quba oonoma gesina naate oorai. 8 Oonihe hiibi, Qaheuba Sumasa nikehota gaibaqa nike beedzaenomaitemake oionita nike ao sohoroqa oko ma boto tupu naho Dzerusaremuta oorai ma Dzuttea habana oorai ma Samaria habana oorai ma haba samaneta oorai nokohota naho noo ma sinabidza mekeqoma hiire paanaitemi kata gamaqi habaho moirata soobeqomakoi. Oiqi Dzesu hiireta.

KIRISTU QUSUHO ISAKITA PEITETA
(Mar 16:19-20; Ruk 24:50-53)

9 Ma Dzesui quba oonomaho pobike Qaru Abi nokoke pobi hiireqi bodza ooqata keke nokoho nese ma pengata adzahaha naate, qusuta peitemi nokoi moohimi perettabi ao noke sengi eeteta.
10 Ma nokoi nese dzoobireqi noi qusute bamu naatetaho tekake moohimi abi eseri sasa khabanomai nokoho bisata qoorota. 11 Nopoi hee, O Garirea nena, nike abi naga ikanomai qusuke rittabetorai? Oi Dzesu nike qaate qusuta tuume oonihe tete teena ota paha burisi eetakoi.

QARU ABI DZUTAHO HABARA SARIDZETA

12 Oiqi nopoi hiiremi Qaru Abi nokoi tora dzapa Oriba ota ooqi burisi eete Dzerusaremuta biranateta oi te kharata ooraranihe dzuma surenake qeemaquho isaki. 13 Oonita Dzerusaremuta biranateqi suruho nokome ota oora ma qaara eetota nokoi ota sohoroqi pupu hiirota.
Qate abiho dzapa ttari oi Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo ma Attereo ma Piripo ma Ttoma ma Battoromeo ma Matteo ma Dzakopo Aripeoho khata ma Siimo Romaho khepidzenoma ma Dzuta Dzakopoho khata. 14 Ma paha Dzesuho pai ma nomamane noho ma paimane qesama noko gama qupa teenaite pupu baura eetota oke noko ota eete oota.
15-17 Oomi bodza qesa naatemi Peetoro noi abi tupu, dzare nokoho 120, oho bisata qooroqi erake noko pobi hiireta. Dzairamane name, napaho ttarita teei Dzesuke geema mootoqi qaa tupu oke dzeimami nokoi Dzesuke aimata dzapa nohoio Dzuta. Oonihe baura nome oke eeteta oi teeho bahe Qaheuba Sumasa oke agobanipameke Tabitiho toonaitemi qeetetaho isaki oi ooqaho quba meenoma naateta. Oiqi hiireta.

18 (Qate mooro. Dzuta noi pasena nomeho ttuma aima ooma ttoka teeke mai eeteqi
ota suma kopidza eete taate qura qohabami ttidza nohoi biranateta. 19 Obetemi oho
pobi Dzerusaremuta baami noko ona qaata nokoi nookaqi noo kokometa haba oke
Akettamaniqi hiireta, oonihe haba oi Dzutaho kasu ooniqi hiirorai.)
20 Oonita Peetoro ipibireqi hee, Aoke Samuho pepata erake hiiremi oorai, Nagapa nohoi
agiagi naatare abi teei eto oota ooraino. Ma oi paha teeta hee, Sinabidza baura nohoke
isanate maina teei aimaridzoni.
21-22 Oke hiiremi ooraita Dzesuke Dzohanei obama soorotaho bodza ma Dzesui abiniqake
napake qaate peiteta bodza oho nakuta apenei Dzesuma napamae ttaike oora ma qaara
eete baa qaabi abi oonomahota teei paana naateqake abi oio napake hoobire Dzesu
qoridzetaho mee hibahiba naatare.
23 Hiiremi nokoi abi eserike paanaiteta, oi Sabaho khata Dzosepe (oonihe dzapa temu
nohoi Dzusto) qate temuho dzapai Mattiasi, nopo oioni. 24 Ma nopoke paanaiteqi pupu
hiireqi nokoi hiireta, 25 O Soopara qupa mohimohi, nii isanate abi eseri nopoho neta
teeke moomi isanatemi nii noke Dzutaho tekata mootomi qaru abiho baura erake Dzuta
gaubiretake noi mai eetare.
26 Ma oho baabeke noko biiremi oi Mattiasike paanaitemi noi qaru abiho ttarita ipibireta.

2

SUMASAI QARU ABIKE NOONOMAITETA

1 Qate Ingonaho dzuma ao kharata tuumami bodza pipiti naatemi patta ponabetaquho
dzuma naate oomi Peetoro ma kara nokoi gama susupu ttutturateqi tupu teenata oota.
2 Oonita qusuta bapamuho qesa husu minanipamu teei biranateqi naga noko oota nokoke
suqobireta.
3 Suqobiremi noko moohimi Ohongaho too dzadzai nokoho irita biranate qooro
soubiremi, 4 Qaheuba Sumasai nokoke gama qooro teetemi nokoi ao nagapa noo maina
painata sinabidza hiireta. Oonihe te sepeke hiibaranihe Sumasa nokoke banaitetaho
isakita hiireta.
5 Oonihe Ohongaho dzaodzaonomaho Dzuta abi qesa Dzerusaremu nagapana qaata
nokoi qeena ma baana oni. 6 Oonita bapamuho husu oi nokoho tomata dzuubami nokoi
gama baa ttutturateqi abi samanei nookahimi Qaru Abi nokoi noo totoho maina paina
nokohonipamuta hiirota oonita minarai hasaqu eeteta.
7 Ma nokoi hasa hiireqi hiireta, Abinaga erai gama Garirea abi keke. 8 Oonita nokoi
ikanomake eeteqi noo maina paina napahota hiiremi maikhametoi nookorai?
9 Napai Pattia ma Meette ma Eera, Mesopottamia ma Dzutea haba nena ma Asia gattiqa
ma apoho abi ooni. 10 Pirigia ma Papirai ma Agitta ma Ribia nena ma Kirene nena ma
Romana baata abi oi Dzuta abinipamu ma paha nokoho nakuta dzuuboraiho abi. 11 Oi paha
Kerette abi ma Arabia abi napama teena totoho maina paina napahota Ohongaho baura
attinomake noko hiire paanaitorai oiqi hiireta.
12 Oho totoho maina painata Qaru Abi sinabidza hiiremi abi nokoi houpeu eeteqi qesa
pobipobi hiireta, Eria naane obaoba? 13 Oonita qesai Qaru Abi nokoke sube ma pasena
hiireta. Oi nokoi bai oba agiagike muunaqi ruume nooke hiiroraiqi hiireta.

PEETOROI NOO IPI HIIRETA

14 Nokoi qepuqepu hiiremi Peetoro noi ttuerebe nokoho bisata qoridze dzaubarike
hiireta, O Dzuttea abi ma Dzerusaremuta oorai abi, dzoobe. Nikei bage eete toma ttiteqa
naho noo nookare. 15 Saunaba naini kiroko naataamake oorami nanake nike hee, Bai oba
nike suqobirorai ooiqi hiire mae? Oi baamu.
16 Oonihe hore noo too abi Dzoerei hiireta oho meeke nike erake moori. 17 Oi Ohongai
noho toota eraiqi hiireta, Anai kebanoke Sumasa name dzoobiremi haba samaneho abike
igabire soubirema mutu ma khata nokoi too abiho isakita hiibakoi, ma abi tasu nokoi nese
parara eeteqa baku meenomaho qesa mooqa tete qupadzomakoi. 18 Oonita ana kokora
abi ma paimane nameho quba eeteqa Sumasa name dzoobiremi nokoi naho too naate
hiibakoi.

[19-20] Ma ana nokoke qusuta quba agiagi banaiteqa ttokata mumureho isaki dzoobiremi dzuu biranatemi eepa ma dzapunamu ma quba biranatakoi oi etei burisi eetemi qupi sooromi dzasidzai dzuu eetakoi.

Oke eete soubiremi abi nokoi Soopara minake qaupuitaquho bodza ao biranatakoi. [21] Biranatemi oionita apenei Soopara oho dzapake qiraitaqu nokoke ana qidzaitakoi oiqi Dzoere hiiretanita oho mee era.

[22] Hiireqi Peetoroi hee, Oionita Isirae abi, nike toma tiiteqa noo erake nookare. Dzesu Nadzarette nenake Ohongai husi ma painomaitemi noi bisa nikehota quba nese agiagi ma baura bamenoma samane eete qaami oi Ohongaho mumure naatemi nike te oho ruume naatoraidzara. [23] Qate nikei abi oonoma Dzesuke teetareiqi noke tuuma abiho botota mootomi hapahapanaitemi baateta.

Oonihe oi teeho quba bahe Ohongai sauqata qupadzomaqi oho tete biraitemi nike qusubaiteta. [24] Oonita Ohongai noke paha qaraqaranomaiteqi baata ma hemeho neta saqorotaho isakita noi ao eehahaho pobi naateqi baatake suqobireta.

[25] Nookao, agobake Tabiti noi Dzesuho too naateqi eraiqi hiireta, Anai moomi Ohonga anake dzaga bobotorai oho isaki oni. Oi noi naho boto pobita ooraimi ana bamu quba teeho atti eetaqu. [26] Oho qubake ana ttidza qidza eetemi naho too hasahasa hiirorai. Oho qesa sama nahoi bage eete oorakoi.

[27] Oi teeho bamuhe nii gisi nahoke sepeke gaubiremi rubenga naataquho tete bamu oi nii qeseba khata niime anake qaatemi ngausa naataqu oi teqaha ooraidzara. [28] Baamu, nii anake qaraqaraho tete banaitemi ota tuumakoi oi nii anake penganaite qaama qaama anai oho qaki naate qaarakoi oiqi Tabitti Dzesuhoke qeeteqi hiireta.

[29] Oonita Peetoroi noo ipibireqi Dzuta abike hee, Qesa ma dzairamane name, uumi napaho Tabiti noi baatemi qurabireta oonita nohoke ana te hiiremi nike nookoraidzara baamu. Napa moomi noho nesetu napahota ooraita noi Dzesuhoke eeteqi hiireta. [30] Oi noi too abi qaaqi Ohonga naru noo tatanga noho irita mootota oi biidza ma suna nohota teei abi mina naatarotaho naru. Oonita Dzesuho naruke Tabiti qupadzomaqi hiireta.

[31] Noi Kiristuho hore noo paanaiteqi hee, naho qeseba khatai bamu koseta qaami noho samai ota arinataqu oonihe, baata neta qoridzaqu oho noo hiireta. [32] Oonita Ohongai Dzesuke ao tukuto qoridzemi nana nese nanamema noke moota.

[33] Qate noi qoridze peiqi Ohonga maiho boto pobi naate ooraiqi napake naru hiiretaho isakita Sumasa nanaho irita dzoobiremi soororai ma sobasoba ooqake nike poiqa moo nookorai. [34] Oi Tabiti teqaha noomae qusuta peitaranita oi te noho noonidzara.

Oonihe Tabiti eraiqi hiireta, Ohonga mai noi Soopara mina nahoke hee, Nii naho boto pobi naateqa erata qoobare. [35] Qooro qaama ibo abi niihoke anai aimami noko oko toro niihota ttutturate qaarare oke Ohongai Dzesuke pobi hiiremi Tabiti qaupuiteqi hiireta.

[36] Oonita Peetoroi noo ipibireqi hee, Isirae abi qeena ma baana ma nike gama korabete nookare. Nike Dzesu hapahapanaitemi baateta oonihe noke Ohongai tekata upubiremi noi Kiristu ma Soopara mina napahoke naate oorai. Oiqi Peetoro hiireta.

ABI SAMANE QUPA BURISI EETETA

[37] Noo oke Peetoroi hiiremi oi nokoho tomata dzubaqi qupa nokohoke kootoromi nokoi Peetoro ma qaru abi qesa minarake pobi hiireta, Dzairamane nana ikanomake eetaqu?

[38] Hiiremi Peetoroi hee, Nike qupa burisi eete Dzesu Kiristuho dzapa mai eetare. Mai eeteqi sinabibidzaho sobasobata dzuubami kahosa nikeho dzamutomi Ohonga mai noi Qaheuba Sumasama nikeke dzou eete qaarakoi. [39] Oi nike keke bahe eemane khameto ma abi kharana oorai minarama nikeke Ohonga Soopara napahoi ao Qaheuba Sumasaho pobi hiiremi oorai.

[40] Ma Peetoroi noo oonomake hiiroqi ipibire noko pobi hiireta. Nike abi naga rasakinomake qaateqa baa aimare. [41] Oke hiire qaami apenei Peetoroho sinabidza nookami meenoma naateta (oio tiri ttauseni oni kaqa) nokoi sobasoba saridzeqi Qaru abi nokota ipibireta.

NOKOHO OORA MA QAARAI MAINA NAATETA

[42] Oonihe nokoi gama ota teenaqata oomi, Qaru abi nokoke sinabidza pobi hiire banaitemi bage eete nokomae qaata. Ma teena naateqi dzobadzoba qooto muunaqi pupu

baura eete qaata. [43] Oonita Qaru abi nokoi quba nese agiagi eetemi mumure naatemi nokoi
moo nookami attinoma naateta.
[44] Oonita nooka hiisi etaeta abi nokoi tupu teenata oomi quba nokohoi ttaiqa kekeni.
[45] Ma qesa nokoi quba tongo ma qubabosa nokome ttuma quba mootomi oma biranahimi
qesamanei patta ma qubaho dzore qaata nokoho quba isakiqata batabire moite qaata.
[46] Qate qupi samane noko Ohongaho biirita ttutturate qupa teena eete qaaqi, burisi eete
naga nokometa patta qooto muuna qaaqi muuna ma aima qidza eete qaata. [47] Oi noko
Ohongaho hasa hiire qaami abi paha qesai nokohoke nookami bagenoma naate qaata.
Ma Ohongai abi sinabidzaho dza minake eete qaata nokoke aimaqi Qaru abiho tuputa
ipibiremi qidzanate qaata.

3

QARU ABI HIIREMI ABI PONE QIDZANATETA

[1-2] Qate ete aparana naahiimi pupu bodza naatemi Peetoro ma Dzohane nopoi Ohongaho
Biirita peiteta. Oonihe abi pone (paiho amenata pone naate qaata) noke qesamane nohoi
bodza samane aima tuuma Biiri pouta mootomi habese qaami nokoi sinabidza guhu ota
tuuma ma baaba eesumi noi nokoke ttuma ma qurumaho pupu ma nenesa hiire qaata noio
ota habese oota.
[3] Oonita abi ponei moohimi Peetoro ma Dzohane Biiri nakuta dzuubake boohimi nopoke
nenesa hiireta. [4] Hiiremi Peetoro noke moohimi Dzohane paha oke eeteta. Nopoi hee, Maa,
nii nese taate nakake moorare. [5] Hiiremi noi hairiamake erake qupadzomata, nopoi quba
teeke ana moitareke hiibi.
[6] Hiimi Peetoroi hiireta, Maaqa, anai ttuma baamu, siriba baamu. Oonihe quba naho
torona oorai oke ana isanate nii moitakoi. Oonita Dzesu Kiristu Nadzarette nenaho
dzapata nii ao qoori tuumare. [7] Hiireqi noi noho boto pobita aima qusubaitemi oko ma
sama nohoi tatanga naatemi noi tukuba qoorota.
[8] Ma noi nopoma gama sinabidza guhuta peiteqi nome tuuma ma baaba eesuhiqi Ohonga
hasa ma gegema hiireta. [9] Oonita noi tuuma ma baaba eesuhiqi Ohongaho dzoobe hiiromi,
abi ma paimane nokoi noke mooqi hee, [10] Biiri pou qidzata habese ttuma ma qurumaho
nenesa hiire qaapu abi oioni. Oi quba nese agiagi oke mooqi noko hasahasa minanipamuke
hiireta.

PEETOROI OHONGAHO BIIRITA SINABIDZA HIIRETA

[11] Obetemi abi oi Peetoro ma Dzohane nopohota soomata oi biiriho totaqi suba
kharanoma oke hee Soromoho suruhoniqi hiire qaata ota nokoi oomi abi samanei nokoho
toro torouma baaqi hasaqu eeteta.
[12] Oke eetemi Peetoroi abi tupuke mooqi hiireta, Isirae abinaga, nike naane quba
abiqake mooqi oho hasahasa minanipamuke hiiroraidzo? Nike qupadzomami Dzohane ma
nakamaeho beedzae isanatorai mae sinabidza nakahoi bagenoma naatemi ooqaho qubake
abirai tuuma ma baaba eetorai mae? Oi baamunipamu! [13] Uimane napaho Abarahamu ma
Isaka ma Dzakopo nokoho Ohonga noi khata nome Dzesu Soopara noho beedzaeke abi
eraho irita paanaite.
Oonihe Dzesuke nikei ibo eeteqi raaba abi nokohota mootomi Piratoi noke ingonaitare
hiiremi nike oho bai hiireta. [14] Dzesui qupa sasarinoma ma rikerikenomanihe nike teqaha
noke ingonaitara. Baamu, nike Kiape Piratoke tototo hiireqi taanga abike ingonaitareiqi
hiireta. [15] Qate nike Dzesuke baatata mootota oonihe noi qaraqaraho maikhatanita noke
Ohonga baata neta eehahaitemi qoridzetake nana nese nanamema mooqorai.
[16] Oonita abi erai Dzesuho dzapake nookaqi hiisi eeteqi dzapa nohota paha qidzanate.
Oi abi nike moo nookahimi noomaeho ai tataumai isanatemi Dzesuho beedzae noho irita
dzuubami noho sama pobirate.
[17] Peetoroi hee, Qateqa, Qesamane obera name, Ana qupadzomami bosa qobaqoba
nikeho ma nikei ruume nikemaeho isakita oke eetepu. [18] Oonihe Kiristui heme oonomake
aimarotake Ohongai hiireqi oho nooke too abi nomeho toota hiire paanaitemi biranateta
tete ooqake Ohonga biraitemi nike qusubaiteqi oonoma eetepu.

[19] Oho quba nike qupa burisi eeteqa oora ma qaara qanqa nikeme tume biiremi honga
ma kahosa nikehoke Ohongai dzamutakoi. Oke eeteqake Soopara mina napahoi nike
khakhope biirorakoi.
[20] Oonihe Khakhope biiroraquho khooba erani: Kiristuke Ohongai agobake uhutota.
Oonihe too abi noho too naateqi hee, [21] Kiristuke qusuta qaanatemi quba samaneke roibete
isanatemake Dzesuke ana ttokata dzoobiremi paana naatakoiqi hiireta, khooba oioni.
[22] Peetoroi hee, Ohongai Moseke qupanomaitemi noi abike hee, Ohongai anake upu-
biremi anai too abi nohonihe, naho temuke noi dzairamane nikeho neta teeke uhuto
upubiremi nike noho too qusubaite soubidzare. [23] Oonihe teei noke qusubaitaama
naataquko noke rubengaitemi abihota bamu naatakoi. [24-26] Oiqi Mosei agobake hiireta
oonihe Samue ma too abi samane nokoi noo teena oke hiire baaorai.
Oi Ohongai naru oke Abarahamu ma ttari nohoke moiteqi eraqi hiireta, Niiho sooro ma
sainata ttoka minaraho abi nokoi oho agoago saridzakoi. Oiqi hiiretanita nikei naru noo
oho eemane khameto oomi Ohongai qaheuba qaru khata nome ai upubireqi noke bosata
nikeho quba dzoobiremi noi nikeho qupa burisi eetemi sasari naataridzo — agoago oioni.
Oho qubake nike koirikairi nikemeho isaki sigita biiremake noi nikeke agoago oke eetakoi,
khooba oioni. Oiqi Peetoroi hiireta.

4

PEETORO MA DZOHANEKE SUTASUTATA MOOTOTA

[1] Oke Peetoroi hiireqi Dzohane ma nopoi abi noo pobi hiiromi sinabidzaho soopara mimi
ma Satukeo nokoi biiriho pirittaniho pobipobi abima noko nopoho torota biranateta.
[2] Oi nopoi noo ma sinabidza oke abi tupuke pobi hiireqi Dzesu baata neta eehaha naate
qoridzetaho noo oke hiimi abi mimi nokoi oke nookami qanganateta.
[3] Qanganatemi nokoi nopoke aima suutotanihe ao sure mootomi nokoi iihaihoke
qupadzomaqi nopoke sutasuta nagata mootota. [4] Oonihe biirita abi samane sinabidza noo
nookaqi hiisi eeteta abi nokoho dzare paipu ttauseni naateta.

SINASINA TUPUI QARU ABIKE NOOTA MOOTOTA

[5-6] Obetemi iihai mootomi abi mimi ma hobihobi ma sinabidza soopara mina nokoi gama
Dzerusaremuta ttutturateta. Oi Dzube abi mina Anasi ma Kaipa ma Dzohane (noi abi
maina) ma Aresatte nokoi gama Dzube abi mimiho quni ma mani keke. Oonita noko
hiiremi qaru abi eseri oke aima garuba nokoho bisata mootota. [7] Mootoqi qasa hiireta,
Apeho beedzae ma dzapata nipei obaoba oke eeteo?
[8] Oke hiiremi Qaheuba Sumasai Peetoroke sahurunomaitemi noi erake hiireta, Abi mimi
ma abiho bosa qobaqoba name nookare. [9] Nike nakeke hee, Apei nipeho husi ma pai
naatemi nipei abi pone erake kokora eeteiqi hiire.
[10] Oonita ana hiire paanaitemi Isirae abi ma nike gama susupu nookare. Dzesu Kiristu
Nadzarette nagapa nenake nikei hapahapata teetemi baateta noke Ohongai baata neta
tukuto eehahaitemi qori oorai noqaho beedzaeho qubake abi erai sama ma sasa qidza
eeteqi oorai.
[11] Oonita nike naga gosogoso abiho isaki ooqi Dzesu oma oonomaho bai hiireta oonihe
noi ao naga oho ttittira naate oorai. [12] Ma napa paha maina teeho dzapata qidzanataqu
oho tete te ooraidzara, baamu.
[13] Hiiremi nokoi Peetoro ma Dzohaneke moohimi nopoi abi sepe nokanoka guhu
dzuubaamaho isaki oonihe nopoi too ananama noo hiiremi abi moo nookami nokoi bosata
Dzesuma qaata oonita nokoi oho hasa hiireqi iiha ma dzoobidza eeteta. [14] Oonihe abi
ponei qaata noi nopoma noko qooro oomi nokoi mooqi tee ma teeke hiiba quba bitta
eeteta. [15] Bitta eeteqi nokoi nokoke iihami tta eete naga patita oomi nokomae keke dzahe
gunugunu hiireta. [16] Nokoi hee, Napa nopoke ikanomake eetaqu? Nopo ao quba eetemi
oho pobi Dzerusaremuna oorai nokoi ago nookami Ohongaho mumure naate oorai. Oho
qubake ikaqi oke gimutta eetaqu?
[17] Oonine eto noo erai ango abiho otoba patita dzuubami nooka tani naatainoho quba
napa nopoke qamuni hiireqa hee, Eetoqa Dzusuho dzapake ipita abike pobi hiibainoiqi
hiibare. [18] Oiqi hiireta. Oonita nokoi Dzohane ma Peetoroho quba hiiremi baami

nopoke dzoobidzareiqi noo tatanga hiireqi hiireta, Eetoqa Dzesuho dzapake abi pobi hiibainonipamu!
[19] Oonihe Peetoro ma Dzohane erake noko pobi hiireta, Nikeho nooke qusubaiteqa Ohongaho nooke qaatareiqi nike hiibi mae? [20] Oonihe nanai quba moo qaabi ma nooka hiire qaabi oke qaataquho isaki baamunipamu.
[21-22] Oke hiiremi Dzuta abi mimi nokoi ao nopoke eheitarota. Oonihe abi pone oho tii bodza 40 naatemi obaoba oke noho irita eetemi abihota bagenoma naateta. Oho qubake Dzuta abi mimi hee, Eto abi minarai oho nookami qanganatainoiqi hiiretanita nopoke tee ma teeke eetaquho tete bamu naatemi nokoi nopoke paha qaupasasa gaamaqi dzoobiremi tuumata.

SINABIDZA HIIBAQUHO BEEDZAE QUBA PUPU HIIRETA

[23] Oonita nopoke saaqoromi nopoi qesamane nopomeho toro biranateqi abi mimi ma bosa qobaqoba nokoi noo ikanoma hiireta isere oke qesamane nopome gama pobi hiire soubireta.
[24] Hiiremi nookaqi noko totoho nokome teenaite qusubaiteqi Ohongaho toro pupu hiireqi hiireta, O agoago khata teena. Nii qusu ma ttoka ma besa oke nii khooba nokohoma gama mooto soubireta. [25] Oke eetetai Qaheuba Sumasa dzoobiremi noi uumi nanaho Tabiti qaru khata niihoho too adzahahaitemi noi eraiqi hiireta, Abi soropurunoma nokoi naane quba dzauba eetorai? Ma abi nokoi naane quba noo sepesapeke qupadzomorai? [26] Oi ttokaho abi qiba nokoi ttarita qooromi bosa qobaqoba nokoi oho qesa ttutturateqi nokoma gama Ohonga ma Kiristu nopoho ibo eeteqi basesa eetorai. Oiqi Ttabitti hiireta.
[27] Oonita meenipake nagapa eraho abi nokoi qaheuba khata Dzesu apeke Ohonga nii upubireta noke nokoi ibo eeteqi Herote ma Pottio Pirato nopoma raaba abi ma Isirae abi ma noko gamaqa noo teenaiteta. [28] Oonihe niimaeho boto ma too niihoi hiiretaho isakiqata noko eetorai.
[29] Oonita Ohonga niimae moomi nokoi qaupasasa gaamami attinoma naatarorihe iboho isaki oke nii rasaki eeteqi qaru khameto niime beedzae moitemi nokoi too ananama niiho sinabidza hiire qaari oke paanaite qaarare. [30] Oke eesuhima niimae boto dzoobiremi abiho sama ma sasa qidzanatorare ma quba nese agiagi biranatemi mumure naatorare. Oonihe oi gama qaheuba khata niiho, Kiristuho dzapata biranate qaarare.
[31] Oiqi hiire pupu hiimi naga nokoi oota oi ngungudza eesuhimi Qaheuba Sumasa nokoho qupake qanoqanonomaitemi sinabidza oke noko beedzaema hiire qaata.

SINABIDZAHO ABI TUPUI QUPA TEENA KEKE

[32] Obetemi sinabidza qusubaitetaho tupu mokoi quba samane nokome gama mootoqi ttaike aima qaata ma ipibidza ma hongasidza mekeqoma eete qaata. Nokoi quba niiho naaho hiibaamake teenaite aima qaata. [33] Ma Qaru abi nokoi Dzesu Kiristu baata neta qoridzetaho noo hiire qaami mee nokoi minanipamu naatemi abi minarai dzoobe ma kanakanaho isakinipamuta qaata.
[34] Ma bisa nokohota teei teqaha sepeke qaarara. Quba tongo ma qubabosa, guhu ma naga, dzoo ma hoo oi qaami oke noko oma quba hiiremi biranatemi oke [35] Qaru abi moitemi pattabete abi ooho dzoreke isakiqata moite qaata.
[36] Qate abi teei qaata dzapa noho Dzosepe noke Qaru abi paha dzapa moiteta oi Banabe (dzapa nohoho khoobai ttapuita khata) noi Reebiho eema. Kusu Kipuro nena. [37] Noi oho qesa eeteqi quba tongo nome oho ttuma quba hiiremi biranatemi noi oke gama aima Qaru abiho dzagata mooto soubireta.

5

ANANIA MA SAPIRAHO IKOIKO

[1-2] Oonihe abi teeho dzapa Anania ma ata noho Sapira nopoi ttoka nopome tteke ttuma quba hiiremi biranatemi qesai oma gama Qaru abi moitetaho isaki bahe nopomae qesa naru hiireqi seike oma koko teeke nopome quba qaateqi koko temuke noi aima Qaru abiho dzagata mootoqi hee, oqaioniqi hiireta.
[3] Oke hiiremi Peetoroi hee, Anania nii naane qubake Saatai niiho qupa rasaki eetemi Qaheuba Sumasake ikobeteqi ttoka ma haba niimeho ttuma koko qahitotoraidzo? [4] Ttoka

ma haba niihoho koko teei oorareiqa oorakoi. Mae nipe oho ttuma quba hiiremi oma
biranatemi ooma nipe quba tee ma teeke eetarorihe, naane qubake qupa niihoi niike
ikobetemi nii oke eeteo? Nii abi nanake bahe Ohongake ikobetareiqi hee, Ttuma paha
teei te ooraidzaraniqi hiire oi bamenoma!

5 Hiiremi Anania noi noo oke nookahiqi taate baateta. Obetemi qesai moo nookata nokoi
atti minanipamuke eeteta. 6 Qate abi khameto nokoi Ananiaho kebake aima tuuma ao
qurabireta.

7 Obetemi bodza khara naataamake ata nohoi noka pobitaamake teka teena ota bi-
ranateta. 8 Biranatemi Peetoroi noke qasa hiireqi hee, Ttokaho ttuma oqaioni mae? Nii
ana pobi hiibare, Hiiremi noi hee, Oore oqaioni.

9 Hiiremi Peetoro erake no pobi hiireta, Apu ma nipei naane qubake Ohongaho Sumasa
ikobetareiqi erake eete? Oionita moorare, abi khameto apu niihoke ai tuuma qurabire
nokoi burisi eete baahuqi naga pou samata qooro ooraita nokoi paha niiho kebake aima
tuuma qurabidzakoi.

Noi oke hiimi Sapirai ao oko toro nohota taate baateta. 10 Baatemi abi khameto nokoi
keba nohoke aima tuuma apu noho qurabireta teka teena ota noke qurabireta. 11 Obetemi
sobasoba tupu nokoi oho pobi nookaqi gama susupu atti ququimaqi qaata.

QARU ABI OHONGAHO OBAOBA EETOTA

12 Oonita Qaru abi nokoi obaoba ma quba nese agiagi maina painake abiho pengata
eetemi noko mooqi teena naate Ohongaho biiri totaqi, dzapa noho Soromoho suruho
ota noko ttutturate qaata. 13 Oonihe abi sigina qesai nokoho ttaiqa naataranihe nokohoke
nookami dzapa pobinoma naateta. 14 Qate abi paha qesa samane, oi abi ma paimane tupu
minai nooka hiisi eeteqi Ohongata ipibireta.

15 Oke eetemi nokoi qesa ma dzaira nokoho apenei keba ma khetedza naate mee
dzeuba qaata, ma pone ma qeqesa naate meramera tekata mee qaata, nokoke teteta
mootomi Peetoroi baa riinimi noho sumusumui nokoke sirihahimi qidzanate qaata. 16 Oke
eetemi Dzerusaremu nagapa totaqi ma totaqi abi tupu mina qaata, nokoi gama susupu
khetedzanoma ma songena ngiinginoma oke aima biranatemi nokoi oho qesa gama
qidzanate qaata.

OHONGAHO ANGEROI QARU ABIKE INGONAITETA

17 Qateqa dzube abi mina ma Satukeoho nena nokoi 18 Qaru abiho baurake bisi naateqi
Qaru abi mimike aimaqi sutasuta naga minata mootota.

19 Oonihe qupibake Sooparaho angero teei sutasuta naga mina oke kurauma noko
dzeima qurateqi hiireta, 20 Nikei tuumaqa Ohongaho Biirita peiteqa teka nikemeta qooroqa
qaraqara tatangaho kuku ma khooba abike pobi hiire qaarare.

21 Hiiremi nokoi tuumaqi Biirita dzuubaqi saunaba samaneke abi ma khata nokoke
qusuho qaraqara oho pobi hiireta.

Oonihe dzube abi mina ma qesa noho torona oota nokoi sinasina tupu ma Isiraeho
Kanusoreho tupu mina oke gama ttuttuiteqi habeseta. Nokoi hee, Oonita noo dzoobiremi
sutasuta nagata oorai qaru abi oke dzeima baabareiqi hiireta. 22 Oonihe pirittani nokoi
qeemaqi sutasuta nagake moohimi nokoi bamu naateta. Bamu naatemi noko ao burisi
eete oho isere hiireta. 23 Hee, Ae! sutasuta nagaho tete oi sibasibai oori, qate tete soopara
abi paha pouta oori. Oonihe nanai tete geema pei moohimi teei te nakuta oorara, baamu!

24 Noo oke hiiremi Biiriho soopara ma dzube abi mimi nokoi nookaqi oho iiha ma
dzoobidza eeteqi hee, Nokoi ikanomake eeteqi biranate? 25 Oke hiiremi teei baaqi hee,
Maqa, nikei sutasutata mootota abi naga nokoi qaheuba biirita abi ma khata sinabidza
pobi hiirorai. 26 Oke hiimi biiriho soopara ma pirittani nokoi tuumaqi moota, Ma nokoi
qaru abike urupusa eete aimarotahe eto abi qesai nokomaeke omama teetainoiqi nokoke
keba ma dzapata dzeima baata.

27 Oonita nokoi Qaru abi oke aima bisa nokometa mootomi dzube abi minai nokoke qasa
hiireta. 28 Nanai nike Dzesuho dzapake hiire paanaitainoiqi hiiretake nike naane quba abi
bapotopotomi dzapa oi Dzerusaremuta gegebetorai?

[29] Hiiremi Peetoroi Qesamane nomeho puike naateqi noo ipi erake hiireta. Baamu, nanai abiho nooke qaateqi Ohongaho noo qusubaitorai. [30] Nookao, nikei Dzesuke hapahapanaitemi baateta. Noke uimane napahoho Ohonga Mai tukutoqi qaraqara moiteta.
[31] Oi Isirae abi ma napai qupa buirisi baura eeteqa kahosa napemeho dzamudzamu saridza qubake Ohongai noke ai qusubaitemi noi bosa qobaqoba ma ingona mai minanipamu napahoke naate oorai. [32] Oonita nanai nese nanamema quba oke gama mooqi hiirorai, oonihe nanaqeke keke bamuhe apenei Ohongake qusubaitorai nokoma nanake Ohongai Sumasa nome moitemi ooraita nanaio noho noo qaupuitorai. Oiqi hiireta.

QARU ABIKE HESATAINOIQI GAMARIEI HIIRETA

[33] Hiiremi noko noo oke nookami nokoho dzauba peitemi Qaru abi oke teetareiqi hiireta. [34] Oonihe Kaunsoriho tupu ota Sattukeo abi keke bahe paha Pariseoho abi teei oota, dzapa noho Gamarie, noi hu nooho sinasina abinipamu, noho dzapake abi qusubaite qaata oonita noi Qaru abi nokoke hee, Nikei paata qurateqa oorareqa teeke eetare.
[35] Noi oke hiiremi Qaru abi nokoi paata quratemi abi oi qesamane nomeke erake pobi hiireta. Isiraeho maimane nookao. Abinaga erake quba teeke eetareiqa iiha dzoobireqake eetare. [36] Bosata abi teei qaata dzapa noho Teuta, noi hee, Anai abi ohonga, bosa qobaqoba nokohoniqi hiiremi abi 400 nohota ipibireta. Obetemi Roma abi noke teetemi oko ma boto noho sakabami oho noo bamu naateta.
[37] Qate noho ipiqata Garirea habaho abi teei qaata, dzapa noho Dzuta (oi abi maina). Noi dzapa qetaqeta bodza napahota abi qesake ikobeteqi dzeima qaatahe noi oho qesa bamu naatemi noho oko ma boto gama sakabaqi baamu naateta. [38] Oonita quba oonoma biranate qaimi ana nike pobi hiire nookare. Nike abinaga erake qaatemi noko sepeke oorare.
Nokoi noo ma baura mina erake eetorai oi noko qupa nokometa eetoraquko oi rasakinoma naatakoi. [39] Oonihe Onongaho baurai ooraquko nike nokoke suqobidzaquho isakiama naatakoi ma Ohongaho baurai ooraquko nike Ohongake ibo eetakoita nookare, ooiqi hiireta.

QARU ABI OHO MIDZA BAHE QAKI NAATETA

[40] Oke hiiremi nokoi qaru abi nokoho quba hiiremi garubata peitemi gouma teeteqi erake hiireta. Nike Dzesuho dzapake abi pobi hiibainoiqi hiireqi dzoobireta. [41] Dzoobiremi nokoi Dzesuho dzapaho quba heme saridzetaho midza te eetaranihe ohongahonga naateta.
[42] Oke eeteqi noko bodza ma sau samane Dzesuke Kiristu ooniqi hiireqi oho noo ma sinabidza Biirita hiire qaata. Oho qesa naga nokome ma nokometa nokoi hiire qaata.

6

QARU ABIHO HOBIHOBI SEBENIKE UHUTOTA

[1] Bodza ota sinabidzaho abi tupu gaira naatemi noko patta ttihu biire qaami Girikiho noonoma nokoi qesa Heboroho noota hiire qaata nokoke hee, Nikei naane quba nanaho ttarumike qaateqi ooraidzo? [2] Oke hiiremi Qaru abi mimi nokoi abi ttuttuiteqi hiireta, Nanamae Ohongaho baura qaateqa samaho ttihu biidzaqu oi baamu isanataqu. Oonita nikeho neta abi sebenike oho baura quba paanaitare.
[3] Oonihe abi nokanoka, Sumasanoma oomake nike batabireqi napai nokoke oho baura moitemi eetorare. [4] Qate nanaio bodza nanameta pupu ma sinabidza baura oke eete qaarakoi.
[5] Noo oke Qaru abi mimi hiiremi minarai nookami isanatemi nokoi abi erake paanaiteta: oi Setepano (abi nooka hiisi eetanoma, Qaheuba Sumasa noho qupata heuheu eete qaata) ma Piripo ma Porokoro ma Nikano ma Ttimo ma Pamena ma Nikora (noi Attiokhia nagapa nena raaba abi Dzuta abihota ipibireta). [6] Nokoqake uhutoqi nokoke Qaru abiho dzagata mootomi noko qiba nokohota boto mootoqi agoago eeteta.

SETEPANOKE DZUTA ABI QOMAQOMA HIIRETA

[7] Obetemi Ohongaho sinabidza kata gaamami Dzerusaremuta abi tupu minanipamu naateta. Paha dzube abihota minanipamui sinabidza nooka tani naateta. [8] Qate Setepanoke abi nookami bagenoma beedzae minanoma noi abiho bisata quba nese agiagi eete qaami subesubeho isaki naate qaata.

[9] Oonihe abi tupu nokanoka naga teeho nena naga oke hee Saqosaqo abiniqi hiire qaata,
oho neta Kirena abi ma Aresatteria abi ma Kirikia abi ma Asia gattiqaho abi oi teena
naateqi Setepano ma noko qesa kurebete qaata. [10] Oonihe noo oke noi Sumasama hiiremi
nokanokanomanipamu naatemi nokoho noo asaqobami bitta eete qaateta.
[11] Oonihe nokoi noho qore ma geema hiibareiqi abi qesa uhutomi nokoi hee, Abi oi
Mose ma Ohongake dzakidzake eetoraiqi hiiremi nana nooke. [12] Oke hiireqi nokoi abi sepe
ma Dzuta abi mimi ma qetaqeta abi qesake bitta ma kaka eetemi nokoi Setepanoho qaa
mootoqi aima sinasina abi mimiho nagata tuumata.
[13] Oonihe ao noo suutoqi qesamane moitemi aima oota noko oke hiiremi Setepanoho
obera noo erake hiireta, Abi oi hapaho qaheuba biiri ma hu noo napahoke qangake keke
hiiremi nanai nookorai. [14] Noi hee, Dzesu Nadzarette ho nenai nagapa erake ngausa
eeteqa tete Mose napaho quba hiire paanaiteta oke rasaki eetakoi noo oonomake hiirorai.
[15] Oonihe sinasina tuputa oota nokoi gama moohimi Setepanoi angero midza ma attiamaho
isakita oota.

7

SETEPANOI SINASINA TUPUKE SINABIDZA HIIRETA

[1] Oonita dzube abi mina noi erake hiireta, Oi noo mee ooni mae? [2] Hiiremi Setepano noi
eraiqi hiireta, Maimane ma dzairamane name nike nookare. Napaho eebobo Abrahamu
noi Harani nagapa Mesopotamia habata qaami Ohongaho totoho noho toro biranateqi
hiireta, [3] Nii poike haba khooba ma nagapa qiba niime qaateqa haba anai niiho quba hiire
oorai ota tuuma qaarare.
[4] Hiiremi Abarahamu noi noo oke nookaqi Kharattea haba nome qaateqi Harani naga-
pata tuumami mai noho baatemi Ohongai haba nike ma napai maikhameto naate oorai
erata dzeima baata. [5] Dzeima baaqi haba koko teeqake noi teqaha noke moitara, baamuhe
Abarahamui biidzaamake ooqi ipita eemane khameto nomema gama mai eetarotaho
naruqake Ohongai hiireta.
[6] Ohongai tete erake noke pobi hiireta. Biidza ma khata niiho nokoi haba kharata
tuumaqa dzore ma aabeho isakita gaama haba oho maikhametoi nokoke sesero eete
qaamake tii 400 naatakoi. [7] Oonihe tii 400 naatemake haba oho maikhameto apenei
sutasuta baura moitoraqu nokoke ana ipi moitakoi oiqi Ohongai hiireta. Noi hee, Nokoke
ipi moitemi biidza ma khata niihoi saqosaqo naateqake biranate haba erata baaqa anaho
qaru eete qaarakoi.
[8] Qate Ohongai sama geebaho noo Abarahamuke moitemi qusubaite qaata. Oonita
Ohonga hiiretaho isakita khata noho biranate qupi 8 naatemi noke geebanomaiteta.
Geebanomaitemi Isaka noi bitoto qaaqi ipita Dzakopoho mai naateta. Dzakopoi abi
tuerebe nokoho mai oio Isirae abiho nase ooni. [9] Qate neimane napaho nokoi noma
nokome Dzosepe biisi naateqi noke ttuma quba mootomi noi Aigitta habata tuumata.
[10] Oonihe Onongai noke gainene eete qaata. Oonita noi qangahasita oomi Ohonga noke
hoobiremi Aigittaho abi qiba Parao noi noke moomi noho qupa qidzanipamu naatemi
noho dza eeteqi noke minaraho soopara upubiremi haba mina noho ma guhu ma nagapa
noho oke noi gama soopara eete qaata.
[11] Qate Aititta ma Kana habata seebe mina biranatemi neimane napaho seebe meeqi
ttidza uhuba bosasuba qaata. [12] Qaaqi Dzakopo noi nookami Aigitta habata patta oorai
hiiremi nookaqi khameto nome dzoobiremi ota tuumata.
[13] Oonihe bodza temuta Dzosepe noomae nanemane nomeho khooba hiire paanaitemi
ota Parao noi Dzosepe biranatetaho khooba gesina naateta. [14] Obetemi Dzosepe hiiremi
mai noho Dzakopo noi quba samane nome gama susupu aimaqi nokoi abi ma paimane
dzare 75 naateqi Aigitta habata tuumata.
[15] Oonita Dzakopo noi Aigitta habata qaaqi baateta ma khameto noho oi neimane
napaho nokoi oho qesa baate baamu naateta. [16] Baatemi noko keba nokohoke aima baaqi
Abarahamu noi Sekhemu nagapa Hamoro ma quni ma manihota ttoka teke nesetu quba
ttuma eeteta ota nokoi keba nokohoke mootota.

17 Obetemi Ohonga naru noo Abarahamu pobi hiireta oi kebanonipamuke tataumarota
oonita nokoi Aigitta habata minanipamu huba biireta.
18 Oke eete qaami Aigitta abi qiba usaqe tee biranateta noi Dzosepeho isaki ababara
naateta. 19 Noi neimane napahoke eenaiteqi sesero minake eete qaata. Eesuqi khameto
bittina teete kebaite qaata.
20 Qate kebanoke Mose biranateta. Biranatemi Ohonga nookami noi khata bagenoma
oonita pai noke dzasidza tapariho isakita maiho nagata amena moitemi qaata. 21 Qaami
nokoi noke dzukuromi Paraoho khatatai saridzeqi aimami noi noho khata naateta.
22 Eetemi Aigittaho banaita mimi noke noo moite qaami nokanokaho gesina saridzeqi,
Aigittaho noo ma baura oho abi mina naateta.
23 Oonihe Mosei qaami tii noho 40 naatemi dzairamane nome Isiraeho abi tupu nokoke
moorare qupa nohota tukubami tuumata. 24 Tuumoqi noi moohimi Aigitta abi teei Isiraeho
teeke oberama eetomi noi qesa nomeke hoobidzareiqi Aigitta abi oke teetemi baateta. 25 Oi
noi erake qupadzomata, Ohongai anake asatemi ana noho boto naate Isirae abike Paraoho
botota karabetareimi Isirae abi nokoi khooba qupadzomaridzoni. Oke hiireqi noi Aigitta
abi oke teeteta.
26-27 Oonihe noho qesamane oke te qupadzomara. Oi iihai mootomi Mosei nokoho toro
tuumomi Isirae abi eseri nokomae samai keke temu temuke botoma teetomi noi mooqi
hee, Nipe sama teenanihe naane quba qesa teetorai? Hiiremi abi qaa sohorota noi hee,
Nii nakaho kiapeni, mae apei niike nanaho soopara moote? 28 Oonita nii arukuke Aigitta
abi teete baateta oho qesake nii anake teetareke hiireo?
29 Hiiremi oionita Mosei oho totoho nookami atti noke suqobiremi noi Mittia habata
tuumaqi abi agiagiho bisata soomata. Oonihe noi ota ata naatemi khameto noho eseri
biranateta.
30 Oonita noi ota qaami tii pooti naatemi noi tora Sinaiho khoobata tuumomi ee hoho teei
qaitomi oho gabi nakuta Ohongaho angero teei ota biranateta. 31 Oonihe Mosei hee, Quba
apei oke eetorai hiireta, bageke eete moorakoi hiireqi ota qeemomi Sooparaho totoho
ota biranateta. 32 Oi hee, Anaio Abarahamu ma Isaka ma Dzakopoho eebobo ma uimane
niihoho Ononga oonita nookare.
Hiiremi Mosei noo oke nooka roqobeteqi subateta. 33 Subatemi Ohongai eraiqi hiireta,
Nii ttoka qoore oi Qaheubananita oko sasa niime ao hiumare. 34 Oonita abi tupu nahoi
Aigittata ooraiqi abiho botota heme saridzeqi tti ma ttaka eete baa qaimi ana poiqa oke
suhe hiibaridzoni. Oho quba ana niike dzoobiremi Aigitta habata tuumami ana hiiremi nii
abi tupu ota hiumakoi.
35 Oiqi Ohongai Moseke pobi hiiretake Setepanoi abi mimi qupanomaiteta. Noi hee,
Oonita nike moomi qesai Mose dzaira eetaama naateqi hee, Apei niike kiape ma soopara
nanaho uhutotaiqi hiireta. Oonihe Ohongai angero dzoobiremi noi eepa gabi nakuta
biranateqi bosa qobaqoba ma ingona maiho baura oke Mose teena mai eetare pobi hiireta.
36 Hiiremi noi tuumaqi obaoba samaneke Aigitta habata eetetati noko dzeima baaqi besa
dzuunoma ma haba habanata obaoba samane eetemi mumure naate qaami tii paha pooti
baamu naateta.
37 Oi Mosei keke Isirae abi eraiqi pobi hiireta, Ohonga noomae too abi teeke anaho
tomidzake qesamane nikehoho bisata saridzakoi. 38 Oke hiireqi noi keke haba habanata
neimane napahoho garubata qaaqi Sinai torata angeroho toota oora ma qaaraho sinasina
bamenoma nookaqi oke noko pobi hiireta.
39-40 Hiiremi neimane napaho nokoi Moseho noo bai hiireqi ai siginaiteta. Oi nokoho
qupai hee, Ao burisi eete Aigitta habata tuumareiqi hiiremi nokoi Aaro erake pobi hiireta,
Maqa! Mose nanake Aigitta habata dzeima baata noi poi tuuma dzaeteta kaqa? Oonita nii
gisigisi teeke korabetemi noi nanaho ohonga naate bosa qooromi nana burisi eete Aigitta
habata tuumare.
41 Oke hiiremi Aaroi kau gisigisi teeke botoma korabeteqi nokomaeho boto kinisa oho
hasahasa hiireqi oho kiridza qeereta. 42 Oke bohimi Ohongai noko qaatemi qupa nokohoi
rasaki naatemi nokoi dzasidza ma pomatti (oi sinabidza oberaobera) ota qeemaqi soomata.

Oho qubake Amosi too abi nokohota noo qeeteta oi erake hiire oorai, Isirae maikhameto nike tii pooti haba habanata qaaqi kabiraho kiridza mae kiridza qesa oke Ohonga anaho quba qeereta mae? [43] Eehe, nike Morokhaho paraike qusubaite qaaqi, paha Repani noho taama gisigisike khakhauma qaata. Quba oonomai Isirae ma nikeho ohongaho isaki naatemi noko pupu hiireqi korabete qaabi. Oho qubake anai hiiremake qaa abi nokoi nike suutoqa dzeima Baberonia nagapata tuumakoi oiqi hiiremi Amosi qeeteta.

[44] Hiireqi Setepanoi Dzuta abi mimike hee, Oonita uimane napahoho sinabidza parai naga haba habanata qaata oho horeke Ohongai bosata Mose banaitemi oho isakita gootota. [45] Obetemi Uimane napaho sinabidza parai suba oke biire biire baa pei qaami, Mose bahe Dzosuba (Dzesuho qaamodzamodza) noi bosa qooromi erata raaba abiho bisata baaqi biranateta.

Biranatemi Ohongai raaba abi iihami uimane napaho haba oke mai eeteqi sinabidza parai suba oke biire qaami Tabiti biranateta. [46] Biranatemi Ohonga nohoke nookami bagenoma naatemi oho quba noi Dzakopoho Ohonga (Ohonganipamu) noho biiri teeke gootareiqi hiireta. [47] Oonihe noomae bahe, khata noho Soromo (noi paha Dzesuho qaamodzamodza) noio Ohongaho biiri gootota.

[48] Oonihe Ohongaio qusu ma quba minarahonita abi botoma gootorai naga ota noi ikanomake eete oora ma qaara eetaqu? Baamu. Oho qubake Dzesea too abiho toota noo erake hiireta. [49] Qusui naho ttube ma ttaraki qaate ttokai naho basanita naho naga ikanomake gootomake isanataqu? Ma teeka ikanomake korabetemi ana ota mee qidzanaataqu? Noo oke Soopara napahoi hiireqi hee, [50] Apeho boto bahe Naamaeho botoi quba erake korabete soubireta. Oiqi Ohongai hiireta.

[51] Noo oke Setepanoi Dzuta abi mimike pobi hiireqi noi hee, Oonita qiba qanganoma nike! Qupa ma toma nikehoi uhubaamanipamu. Oonita neimane nikehoi eete qaata teteke nike iihaqi Qaheuba Sumasake basesa eetoraidzo? [52] Oonita too abi samane baa qaata nokohota teena teeke nikeho neimanei ingonaiteta, mae nokoke gama sesero eete qaata? Baamu, nokoke gama sesero eete qaata.

Oi apenei pobipobi ma rikerikeho Maikhata biranatarotaho qaamodzamodzake hiireta nokoke nikeho neimane gama teetemi baateta. Qaaramuti Maikhata noomae biranatemi nike noke geema mootomi teeteta. Nikeio eeteta! Oke Setepanoi nokoke pobi hiireta.

SETEPANOKE MARANGA BIIREMI BAATETA

[53] Setepanoi ipibireqi Dzuta abi mimike hiimotoqi hiireta, Oonita hu nooke angeroi tooma hiireta oke nike too kakama aimatahe qusubaitaamanipamu ooni! [54] Noo oke Setepanoi hiiremi nokoho ttidza qosu sahaubami dzauba minake eeteta.

[55] Oonihe Setepano noke Qaheuba Sumasai ao raraku biiremi noi qusuta nese dzoobire Ohongaho dzapa pobi moohimi Abiho Isaki pobita qooroqi oota. [56] Oke mooqi noi hee, Idze! Qusu papatemi ana moohimi abiho isaki Dzesui Ohongaho boto pobita oorami ana moori.

[57] Oke hiiremi noko qarutoqi noho noo rasaki eeteqi toma nokome isingi kotoro noke aima hotou hotou biireta. [58] Nokoi tuuma nagapa tumeta noke omama teetare boohita. Oke boohiqi soopara nokoi sasa khara nokomeke kuimaqi abi eehaha tee, dzapa noho Sauro, noho dzagata tupu biireta. Tupu biireqi Setepanoke omama teeteta.

[59] Oonihe nokoi Setepanoke omama teetomi noi pupu totoho eraiqi hiireta, O Soopara Dzesu, nii gisi nahoke aimare. [60] Oke hiireqi dzaubama sokateqi eraiqi hiireta. Soopara name, nii kahosa nokoho erake qaatare, oiqi hiireqi baateta. Baatemi Sauro (oi Pauro) noi nookami isanateta.

8

SAUROI SINABIDZAHO ABI BIKHI BAKHA EETETA

[1-3] Nokoi Setepanoke omama teetemi baatemi sinabidza abi qesai noho keba qurabireqi tti ma ttaka noho eetota. Oonihe Sauro (oi Pauro) noi beedzae eeteqi sobasobaho abi ma paimane sesero minake eeteqi nagaho isakita peiteqi nokoke aima tuumami sutasutata qaata.

Khooba oho qubake bodza ooqate sinabidzaho abi tupu Dzerusaremu nagapana qaata nokota uuba ma sakaba mina biranatemi nokoi sakabaqi Dzutea ma Saramia habata tuuma tee ma teeta soomaqi qaata. Oonihe Qaru abi mimi nokoqai keke Dzerusaremuta qaata.

PIRIPO MA KARAI SAMARIATA SINABIDZA BAURA EETETA

4 Oonihe apenei qaaho atti ika ma ikata tuumata noko abike sinabidza pobi hiire tuumata. 5 Oonita Piripoi Samaria habaho nagapa qibata biranateqi Kiristuho noo ma sinabidza nokoho quba hiire paanaite qaata. 6 Oke eete qaaqi obaoba maina paina eetemi abi tupu minai gamaqa noho noo ma baura quba dzaodzao minanipamuke eeteta.

7 Oi noi abiho irita songena ngiinginoma samaneke iihami arearema biranate atti tuumata. Paha pone ma qosu samaneke qidzaiteta. 8 Eetemi nagapa oho abi qakiqaki minake eeteta.

9 Oonihe nagapa ota abi tee qaata dzapa noho Simona noi sama nome qusubaiteqi hee, Anai minaniqi hiireqi iima ttopo eetemi Samaria abi tupu minai nookami attinoma naate qaata. 10 Eetemi mina ma gattiqa nokoi nohoke nookami mina naatemi eraiqi hiire qaata. Abirai Ohongaho beedzae minanipamuniqi hiireqi hee, Beedzae teeho bahe oioniqi hiire qaata. 11 Eetemi noho iima ttopoi nokoke qupa rasakinomaitemi nokoi bodza kharake nota atima qaata.

12 Qaami Piripoi Ohongaho pobi ma Kiristuho isere qidza hiiremi abi ma paimane gama susupu nooka hiisi eeteqi sinabidzaho sobasoba saridze soubireta. 13 Saridze soubiremi Simona oho qesa sinabidza nookaqi noomae sobasoba saridzeqi Piripoho dzagata qaata. Qaami Piripoi obaoba maina painake eetemi noi mooqi boto gaamaqi qaata.

QARU ABI ESERI SUMASAKE SAMARIATA QAUPUITETA

14 Oionita Samariaho abi ma paimane sinabidza nooka hiisi eetemi oho pobi Dzerusaremuta baami Qaru abi nookaqi Peetoro ma Dzohane dzoobiremi ota tuumata. 15 Tuuma biranateqi Samaria abi nokoi Sumasa saridzareiqi pupu hiireta.

16 Oi bosata noko sobasoba saridzetahe Qaheuba Sumasai noko raraku bidzaamake oota oi teeho bahe noko Dzesu Kiristuho dzapa nookaqi obaqaho sobasobake saridzeta. 17 Oonita Qaru abi nopoi boto nopome qiba nokohota mootoqi agoago eetemi Qaheuba Sumasake saridzeta.

18 Qate nopoi abi ma paimaneho qibata boto nopome mootomi Sumasa biranatemi Simonai mooqi baura oonoma saridzare hiireqi noi nopoke oho ttuma moitare hiireta, 19 Nipei beedzae oho qesa teeke ana moitemake, ana abi teeho qibata boto name mootomake noi Sumasanoma naatare.

20 Hiiremi Peetoro eraiqi hiireta. Maqa, nii Ohongaho kokorake ttuma eetareiqi hiibi mae? Idzii! Nii ao oma niimema rubenga naasuidzo. 21 Nii Ohongake ikobetareiqi baura eraho ttaiqa naataquho tete baamunipamu!

22 Oho qubake nii rasaki niimeke qaatanipamuke eeteqa Ohongake pupu hiiremi noi qupa qanga niihoke qidzaitaqu mae? 23 Oi ana moohimi nii pasenaho dzoquta ooraimi oho togoi niike igabiremi oorai.

24 Oke hiiremi Simonai hee, Oonita nipemae naho quba Ohongaho toro pupu hiiremake ana ingonaitemi quba nipei hiibi oi eetoqa naho irita biranataino. Oiqi hiireta.

25 Qate Qaru abi nopoi isere nopome ma Ohongaho noo oke gama abi ma khata pobi hiire tatangaite soubireqi burisi eete Dzerusaremuta tuumata. Oonihe tuusuqi nopoi Samariaho nagapa gamitti samaneke Sinabidza pobi hiire hiireke tuumata.

PIRIPOI AIGITTA ABIHO SINABIDZA TETE GEEMATA

26 Qate Sooparaho angero teei Piripoke eraiqi pobi hiireta, Nii qoridze pobi neta tuusuhiqa Dzerusaremu nagapa robena Gadza nagapana tete quratorai tete oi haba habana oonihe nii ota tuumare. 27 Hiiremi Piripoi noo oke qusubaiteqi tuumata.

Qate Ettiopia habata atapa qiba teei qaata, dzapa noho Kattake, Noho kokora abi puniama nokanoka minanoma noi ttuma ma quruma mina nohoke soopara eete qaata. Oonihe noi Dzerusaremu nagapata Ohonga penga bobotare baa peiteta. 28 Peiteqi burisi eete karesita habeseqi nagapa nometa tuusuhiqi too abi Dzeseaho pepake isaitota.

[29] Oke eesuhimi Sumasai Piripoke hee, Nii hairiamake tuuma karesi qeerake saridzare.
[30] Hiiremi Piripo torouma qeema saridze nookami noi too abi Dzeseaho geeta isaitomi noi
noke qasa hiireta. Nii noo isaitoraihe oho khooba qupadzomorai mae?
[31] Hiiremi noi hee, Abi teei oho khooba ana pobi hiiremake ana nookareni baamu. Oonita
noi Piripoke ota peitareiqi hiiremi pei noma habeseta.
[32] Qate noo qetaqeta noi isaitota oi erani. Abi noke sipisipiho isakita aimami nooamake
tuumorai, mae sipisipi khata teeke suu geemami nipanatoraiho qesake noi noo amake
oota. [33-34] Nokoi noke midzata mootomi noi oho quba noo ipi hiibaquho tete baamu naateta.
Ma ttokata nokoi qaraqara nohoke geemataho qubake apei ororiba nohoke isaitaqu?

Oho teteta isaiteqi abi mina noi Piripo qasa hiireqi hee, Too abi noi apehoke hiireta,
sama nomeke hiiretani mae apeke hiireta? Oho khoobake nii hiire ana nookare. [35] Hiiremi
Piripoi too abiho noota ipibireqi Dzesuho isere qidza no pobi hiiremi nookata.
[36] Oke nopo hiire tuuma qaramuti obata biranateta. Biranateqi abi minai hiireta, Moora,
oba ooraita ana sobasoba quba hiiremi nii isanate anake obama soobaqu mae? [37] Hiiremi
Piripoi hee, Anai noo nii pobi hiibi oke nii qupa susupu niimema nooka hiisi eetaquko oke
eetakoi. Hiiremi noi hee, Dzesu Kiristu Ohongaho khata oke ana qupa susupu namema ai
tataume. [38] Oke hiireqi Piripo ma abi mina nopoi ota karesi qaateqi obata qurateqi Piripoi
obama noke soorota.
[39] Obeteqi nopoi oba neta baa peihiqi Ohongaho Sumasai ao Piripoke raraku biiremi
abi mina noi noke mooraama naateta. [40] Oonihe meeke abi mina noi ttidza qidzama
tete nometa tuumata. Qate Piripoi Adzota nagapata biranatemi moota. Oonita noi
ota sohoroqi nagapa samaneke sinabidza pobi hiire tuuma qaaramuti Kaisarea nagapa
biranateta.

9

PAURO QUPA BURISI EETETA
(Apo 22:4-16; 26:9-18)

[1] Qate Sauro (oi Pauro) noi dzauba bisamu naateqi Dzesuho oko ma boto ibo eetemi
noho qupata eepa qooridzemi noi dzube abi minaho torota tuumata. [2] Tuuma gunu ma
naru hiiremi Ttamasiko nagapata dzuta abi qaata nokoho pepake dzube abi mina qeeteqi
moitemi Sauro aima qee ota sinabidza nokanoka abi ma paimane saridze aima boto suuto
Dzerusaremu nagapata aima baabareiqi tuumata.
[3] Oonihe qesa ma nokoi tete bosaho eete tuuma Ttamasiko nagapa dzamoitemi qusuta
eepa dzadza kisakisama uhubaqi qura noke rome biireta. [4] Eetemi noi ttokata taasuhimi
ota totoho teei hee, Sauro, Sauro nii naane iboke eeteqi anake iihorai?
[5] Hiiremi Sauroi qasa hiireta, Oonita Soopara name nii ape oni? Hiimi hee, Anai ape bahe
Dzesu Kiristu nii ibo eetorai ooni. [6] Oonita nii qooridzeqa Ttamasiko nagapata tuumake
teei niike ota saridzeqa sinasina hiiremi oke nii qusubaitare. [7] Noo oonoma hiiromi abi
noma noko baaota nokoi noo totohoqake nookatani quba teeke te ota mooraranita noko
noo apeke hiiremi isanatarota? Baamu.
[8] Qate Sauro noi ttoka neta qoridzemi eehe, nese nohoi ao khaba eeteta. Khaba eetemi
qesamane nohoi boto nohota kharikhari eete ai Ttamasiko nagapata tuumata. [9] Tuumaqi
noi ota biranate qupi taparike eetetahe nese noho teqaha uhubara, ma noi teqaha oba ma
patta muunara.
[10] Oonihe Ttamasikota Dzesuho qaru khata teei qaata dzapa noho Anania. Noke Ohongai
tukutoqi hee, Anania! [11-12] Oke hiiremi noi hee, Oe Ohonga anai erani. Hiiremi Ohongai
ipibireqi hiireta, Maa, tete teeho dzapa pobipobi ota nii tuuma Dzutaho nagapa peiteqa
abi tee, dzapa noho Sauro, noi Tarasu nagapa nena. Oonihe noi naho pupu hiiroraita qupa
nohoi quba erake qupadzome: Abi teeho dzapa Anania noi naho toro baahuqa boto nome
qiba nahota mootomi nese uhubareiqi hiirorai. Oonita nii tuuma noke saridze qidzaitare.
[13] Sooparai noo oke hiiremi Ananiai eraiqi hiireta, Abi ohoke minanipamuke hiiremi ana
nookorai, noi dzagana niihoke Dzerusaremu nagapata adzapeke sesero eetorai. [14] Obeteqi
erata nanai niiho dzapa qiraitorai nanake suuto ai tuumare dzube abi minai noke pobi
hiiremi oorai.

15 Hiiremi Ohongai hee, Abi oke naamae asatemi noi naho kamo naate dzapa pobi nahoke
raaba abi qiba ma Isirae tupu nokohota aima tuuma qaarakoi. 16 Oi noi dzapa pobi nahoho
quba iima ma bago samaneke saridze qaaraqu oke ana isanate noke banaitakoita nii tuuma
noke qidzaitare.
17 Oke hiiremi Anania noi tuuma naga hiireta ota peiteqi Sauroho qibata boto mootoqi
hiireta, Sauro, qeseba khata name. Dzesu Sooparai teteta niiho toro biranate noi ana
dzoobiremi baabe. Oonita nese niiho uhubami Qaheuba Sumasai ao niike raraku biidzare.
18 Oke hiiremi noho neseta quba qoringi tomidza teei taatemi nese uhubami haba moota.
Oonita noi qooridze hiiremi Ananiai noke obama soorota. 19 Obama sooromi oionita noi
patta muunaqi tatanga aimata.

SAURO (PAURO) TTAMASIKOTA SINABIDZA HIIROTA

20 Ma Sauro noi Ttamasikota Dzesuho oko ma boto ma nokoi isakiqata oota. Ooqi noi
ao Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi Dzesuho khooba hiire paanaiteqi eraiqi hiireta,
Dzesu Kiristu noio Ohongaho khatanipamu ooni. 21 Oke hiiremi nokoi nookaqi houpeu
eeteqi hiireta, Dzerusaremu nagapata dzapa oke abi qiraite qaami oho quba noi nokoke
sesero minake eeteqi suuto baa qaarita erata oho qesa abi suutoqa dzeima dzube abi mimi
nokoho botota mootare baata. Oonihe noi ikanomake eeteqi ao maina naate oorai, eo
baamu? Atti quba hiireqi oke hiireta.
22 Oonihe Sauro noi bedzabedza eeteqi hiireta, Dzesu noi Kiristunipamu ooniqi hiireqi
sinabidza noo suunipamuta hiire paanaitemi oi Dzuta abi hu noonoma nokoke suqobidza-
quho isaki naateta.
23 Oho ipi ota dzuta abi nokoi Sauro teetare gunu dzoomata. 24-25 Gunu dzoomatanihe noi
ao pobi nookata. Oi nokoi repa patita sogimo qooro qaata, oonihe qesamane nohoi noke
susu kamo minata sengibeteqi qupibake repa heeta dzoobiremi ttokata qurate biranate
atti tuumata.

PAUROI DZERUSAREMUTA BAAQI QARU ABI MOOTA

26 Tuumaqi Sauroi Dzerusaremu nagapata biranateqi Dzesuho Qaru abi nokohota ip-
ibidzare eeteta. Oonihe noi ao Dzesuho khata naateta oke nokoi nookami teqahama
naatemi atti eeteta. 27 Oonihe Banabei noke dzaira eete Qaru abi nokoho toro dzeima
tuumaqi Dzesui teteta Sauro saridzetaho noo ma pobi hiireta. Ma noi Ttamasikota
Dzesuho tete hiire paanaiteta oho pobi ma biidza noo nokoke pobi hiireta, oke Banabei
gama nokoho pengata hiire paanaiteta.
28 Hiiremi Sauro (Pauro) noi nokoma Dzerusaremuta qaaqi Dzesuho sinabidza attiamake
abi pobi hiire qaata. 29 Ma Dzuta abi qesa Girisi noota hiire qaata noi nokoma noo hiire
nookaqi noo buribaro eeteta. Oonita obera abi noke teetare hiireta. 30 Hiiremi dzairamane
noho nokoi nookaqi noke Kaisarea nagapata dzeima tuuma dzoobiremi tuuma qaaramuti
Tarasu nagapa khooba nometa biranateta.
31 Qate sobasoba abi ma paimane Dzuta ma Garirea ma Samaria habana qaata nokohota
hasu ma keba biranateta. Hasu ma kebata isakiqata qaaqi nokoi Ohongaho pengata
subateqi qesa qahiqahi eete qaata. Oonihe Qaheuba Sumasai husi ma pai nokoho naatemi
sinabidza haba gegebetemi tupu nokohoi mina naateta.

PEETOROI AIREA MA TABITTA QIDZAITETA

32-33 Qate Peetoroi teteta tuuma qaaramuti Ohongaho oko ma boto Ritta nagapata qaata
nokoho toro biranateta. Oonihe noi ota abi teke moota, dzapa noho Airea. Noi oko ma
boto atimanoma naate tii eith-ho isakita meera keke eete qaata.
34 Ma Peetoro noke pobi hiireta, Airea, Dzesu Kiristu niike qidzaihibita qori qepe niime
qoomare. Hiiremi hairiamake qoridzeta. 35 Oke eetemi Ritta ma Saromi nagapanai oke
mooqi qupa burisi eeteqi Ohongaho oko ma boto tupu naateta.
36 Qate paha Dzoopa nagapata atapa eehaha teei qaata dzapa noho Tabitta (Qate girisi
noota oke hee Subaroho isaki ooniqi hiire qaata) noi abi samaneke kokora qidzanipamuke
abiho tteki aima qaata. 37 Oonita Peetoro Dzoopata qaata bodzata Tabitta heme minake
eeteqi baatare eeteta. Aoke baatemi qesai keba nohoke akobeteqi naga teeho nakuta ai
pei mootota.

38 Oonihe Ritta nagapa oi Dzoopa nagapaho samaqata qaata. Oho qubake sobasoba abi
tupu nokoi Peetoroho pobi nookaqi abi eserike dzoobiremi tuuma noke dzeima ao baabare
hiireta. 39 Hiiremi Peetoroi nookaqi adzanoke noko tuumata. Tuuma biranate moomi kebai
meeqota. Ota dzeima peiteta, peite moomi paimane ttarumi keke keba nakunaite tti ma
ttaka eete Tabittai eehaha qaaqi nokoho quba sasa hiboto qaata oke peetoroke banaiteta.
40 Banaitemi Peetoroi noko tepatetemi biranahimi noi pomai kotoroqi pupu hiireta.
Pupu hiire qaasuqi keba dzaga bobotoqi eraiqi hiireta, Tabitta nii qoridzare. Hiiremi
noi nese parara eeteqi Peetoro mooqi qori habeseta. 41 Habesemi noho botota aimami
qori qoorota. Qoohimi sobasoba abi ma ttarumi paimane nokoi peiteqi moomi Tabitta
qaraqaranoma naatemi qupa qidzanipamu naateta.
42 Obetemi oho pobi Dzoopa nagapata gegebetemi tupu minanipamui noko Soopara
nooka hiisi eeteta. 43 Ma Peetoroi Dzoopata qaatahe abi teeho dzapa Simona sihu korakora
abi noi noho nagata bodza samane noma nopo ttaike qaata.

10

KONERIOI ANGEROHO NOO NOOKATA

1 Qate Kaisarea nagapata abi teei qaata, dzapa noho Konerio, noi raaba abi Itaria habaho
qaa abi tupu nokoho soopara naate qaata. 2 Oonita noi oko ma boto nomema noko Ohonga
qupadzoma qaata. Noi Dzuta abi samaneke kokora bageke eete qaata, paha Ohongaho toro
saninoqake pupu hiire qaata.
3 Oonita Konerio noi oke eete qaami ete teeho surenake Ohongaho angero teei noho toro
biranateqi noho kira hiireqi hiireta, Konerio. 4 Oonita kira oke hiiremi noi nese qooroqi
moo sahateteqi hiireta, Soopara name, quba apeni? Hiiremi noi hiireta, Pupu ma kokora
niihoho pobi Ohongaho tomata taatemi noi nookami bagenoma.
5 Oho qubake nii qaru dzoobiremi tuuma Dzoopa nagapata abi teeho dzapa Siimo, dzapa
usaqe noho Peetoro noke dzeima baabare. 6 Noi Simona ma nopo oorai. Simona noi sihu
korakora abi noma nopo oora ma qaara eetorai. Naga nohoi besa patisigiqata oorai.
7-8 Oonita angero noo oke hiire tuusumi Konerio noi qaa abi Ohonga ai tataumanoma
teeke uhutoqi kokora abi eseri noho baura eete qaata nopo oho qesa uhuto nokoke noo
ma pobi hiire soubiremi Dzoopa nagapata tuumata.

PEETOROI BAKUHO ISAKI MOOTA

9 Qate iihai mootomi abi noko tuumaqi teteta meeta. Meeqomi iihai mootomi tuusumi
ete bisa naatemi noko nagapa dzamoitemi Peetoro naga suruho heena pupu hiibare
peiteta. 10 Oonihe noi patta quba ttidza saa eetemi qesai noho quba patta khautomi noi
bakuho isaki geemata. 11 Geema moohimi qusu papatemi boto qesai ttoba khabanoma
nakunomaho isaki oke pobi ma mage, tume ma dzaga aimaqi oke dzoobiremi ttokata
gaibata.
12 Oonihe oho nakuta kabira maina paina, dzotata ma siriquba ma qusuho nee maina
paina ota oota. 13 Oomi totoho teei biranateqi hiireta, Peetoro, nii qori kabira oke teete
dzuubete muunare. 14 Oonihe Peetoroi bai hiireta, Ohonga name, oio Baamu. Quba
qataqatani mae quba sepesape oke ana muunaamanipamu.
15-16 Oke hiiremi totoho oi paha hee, Ohongai ao sasari eetorai oke nii eto baaba eetaino
oiqi hiiretanihe quba biranateta oi qupi tapari naatemi ao hairiamake dzeimami qusuta
peiteta. 17 Oonita Peetoroi quba nese agiagi oke moo nookaqi qupa muunaqi hee, oi quba
ikanomani? Oiqi hiireta.
Hiimi Konerioi abi dzoobire baata nokoi nagapa biranateqi Simonaho naga qasa hiire
tuuma qaaramuti naga pouta qoorota. 18 Qooroqi qasa hiireta, Siimo dzapa usaqe noho
Peetoro noi naga erata meeqorai mae?
19 Oke hiimi Peetoroi quba nese agiagi mootaho quba iiha ma dzoobidza eesumi Sumasai
noke pobi hiireta, Moorare, abi tapari naga erata biranate niiho qasa hiibi. 20 Oonita nii
gaibaqa nokoma nike tuumare, oonihe nii eto oho qupa ororo eetaino. Oi anai noko
gainene eetemi baabe.
21 Hiiremi Peetoro qurate noko pobi hiireta, Anaho qirike eetorai qate anai eranita naane
quba baaorai? 22 Hiiremi abi nokoi hiireta, Qaa abi soopara nanaho Konerio noke Ohongai

moomi qidza ma pobipobi, noke Dzuta abi nookami qidza naatorai. Oonihe qaheuba angero teei baaqi noke hee, Nii tuuma Peetoroho quba hiiremi baaqake noi too nomema noo hiibare. Oke hiiremi nanai baabe.
23 Hiiremi Peetoro nokoho quba qepe ma haba eetemi noko meeta. Qate iihai mootomi Peetoroi Dzoopa abi qesama noko gama Kaisarea abike gainene eete tuumata.

PEETOROI RAABA ABI KONERIOHO NAGATA PEITETA

24 Tuumomi iihai mootomi Peetoro ma nokoi Kaisarea nagapata biranateta. Qate Konerio noi oko ma boto ma dzairamane nome gama ttuttuite beebe eetomi noko biranateta.
25 Biranateqi Peetoro nagata peitemi Konerioi noho dzagata pomai kotoro hasa hiireta.
26 Oonihe Peetoroi noke ai qusubaiteqi hiireta, Anai paha abi, niiho qesanita nii qoridzare. 27 Hiireqi nopo qesa noo ma too eeteqi nagata peitemi abi tupu minanipamui oomi moota.
28 Mooqi Peetoroi noko gama pobi hiireta, Nikei Dzuta abi nanaho khoobake nikemae gesinani. Nanai abi agiagi nikema ipibidza ma hongasidza eetaquho qagai oorai. Oonihe Ohongai oho kuku ma khooba anake banaitemi anai bamu isanate abi teeke paha hee ngiiginomaniqi hiibaqu, baamu. 29 Oonita nikei anaho quba hiiremi ana te qupa minake muunaranihe baaqi oho hasa hiibita naane qubake nike naho quba hiirorai?
30-31 Oiqi hiiremi Konerio erake no pobi hiireta, Maqa, anai quba nese agiagi moo baa qaimi ete bodza eserisa eseri naate. Oho noo nii pobi hiire nii nookare. Ana naga nameta surenake pupu hiiromi abi tee, sasa noho khabanomanipamu noi naho toro biranateqi ana pobi hiireta, Konerio, Ohongai niiho pupu nookami niiho kokora oi qidzani.
32 Oho quba nii abi dzoobiremi Dzoopa nagapata tuuma Simona, dzapa temu noho Peetoro noke dzeimami niiho toro baabare. Abi noi Simona siihu korakoraho naga besa pouta oorai. 33 Oonita Peetoro erata baaqa noo qesa hiiremi nii nookakoi. Oke angeroi hiiremi anai abi dzoobiremi niiho quba qeemami nii baabe. Qate nii naho noo nookaqi baami anaho ttidza qidzanate. Ohongai noo nii pobi hiireta oke nii nana pobi hiiremi nana oke nookareiqi ttutturatorai. Oiqi Konerio hiireta.

KONERIOI PEETOROHO TOOTA SINABIDZA NOOKATA

34 Oke Konerio hiiremi Peetoroi hee, Meeke ana qupadzomami Ohongai abi napahoke te nookami teqaha teei teemuke riite ooraidzara. 35 Oonita abi noo ma sama maina paina nokoho neta qesai Ohongaho atti ruquimaqi baura qidza eete qaaraquko nokohoke Ohonga nookami qidza naatakoi.
36 Qate Ohongai Isirae abi nanaho quba noo meenomake dzoobiremi saridzeta oho pobike nike nookorai. Noo oio Dzesu Kiristu noi abi minara napaho Soopara oioni, noke dzoobiremi noi hasu ma ponaho tete biraitemi oho isere qidza pobi hiire soubirorai. 37 Oonita noo Dzutea habata igabire oorai oi erani.
Bosata, Dzohane noi sobasobaho baura eete qaata oho ipita Nadzarete nagapa nena Dzesu noi Garirea habata qori qooro tuumata. 38-39 Qate Dzesu noke Ohongai Qaheuba Sumasama beedzaenomaitemi noi tuumaqi kokora baura qidza eetemi Iibadzai abi sesero eete qaata nokoke qidzaite qaata. Oi Ohongai noke gainene eetemi noi baura oke eete qaata.
Eete qaami Dzutea haba ma Dzerusaremu nagapana hiireta ma eeteta oke qesa ma nanai gama moo nooka soubire oho mee hibahiba naate oorai. Oonihe abi nokoi Dzesuke hapahapata teetemi baateta. 40 Baatemi ete tapari naatemi Ohongai noke baata neta tukutota. Tukutoqi hiiremi noi qesahota biranatemi moo nookata. 41 Oonihe abi sepehota bahe, Ohongai qesa ma nanake asatemi oomi Dzesu baata neta qoridzemi nana nese nanameme noke mooqota ma noma nanai ttaike oba ma patta muunata oioni.
42-43 Qate noi baata neta qoridze nanake noo tatanga moitemi nanai abi minarake noho pobi hiirorai. Kiristuho nooke Ohongaho too abi gama hiireqi agobake noho qaamodzamodza hiire qaata. Oonita Ohongai Dzesu Kiristuke upubiremi noi abi eehaha ma baateta gamaqa batabidzakoi. Oonihe poiqa apenei noho dzapa nookaqi hiisi eetaqu kahosa nokohoke Ohongai ao dzamutakoi. Noo oke nanai pobi hiirorai.

QAHEUBA SUMASAI RAABA ABI RARAKU BIIRETA

44-46 Qate noo oke Peetoroi hiimi abi oona noo nookata nokoke Qaheuba Sumasai ao
raraku biiremi nokoi nagapa noo maina painaho totohota Ohonga hasa hiirota. Hasa
hiiromi Dzuta abi qesa sobasoba tupuna ooqi Peetoro gainene eete baata nokoi moohimi
Ohongai oonomake raaba abike Sumasama irangi eetemi pairuru eeteta.
47 Hiiremi Peetoroi erake hiireta. Qateqa, nanahota Sumasa qurateta oho qesa abinaga
erahota quratemi ikaqi nokoke sobasobaho oba qaanatemi isanataqu? Baamu. 48 Oiqi
hiireqi noi noko qupanomaitemi nokoi abi nokoke Dzesuho dzapata ipibireqi obama
soorota. Sooromi nokoi Peetoro qaanatemi ete bodza qesata nokoma qaata.

11

PEETOROI ISERE DZERUSAREMUTA HIIRETA

1 Oonihe Qaru abi qesa ma sinabidza abi Dzuta habana qaata nokoi raaba abi sin-
abidzake nookaqi Ohongama ipibiretaho pobi dzadzangike nookata. 2 Oonita Peetoro
Dzerusaremuta peitemi sama geebanomaho dzaodzaonoma nokoi raaba abiho nookami
hou peunoma naateta. 3 Nokoi Peetoroke hee, Nii naane quba raaba abiho botota patta
aimaqi nokoma nike ttaike muuna ma aima eetemi nana nookorai.
4-5 Hiiremi quba Kaisareata biranateta oke Peetoroi toqoma teeteqi noko pobi hiireta,
Oore, Anai Dzoopa nagapata pupu hiire oomi Ohongai naho qupata erake paanaitemi ana
moota.
6 Ota ana nese qooroqi moomi qusuta boto qesai ttoba khabanomaho isaki oke mage ma
pobi, tume ma dzagata aima ttokata quratomi oho nakuta quba sepesepe kabira oko ma
botonoma ma oko ma botoama qesai qaanoma ma qusuho nee gotta oi paha oota. 7 Ma noo
totoho teei naho tomata dzubata oi hee, Peetoro nii moori oke teete khauto muunare.
8 Hiiremi ana hiireta, Eo, Ohonga name, quba muunaama, quba sepesape oonoma oke
ana te muunoraidzarani. 9 Oke hiimi qusu neta noo totoho oi beedzae eeteqi hiireta,
Ohongai quba hiire sasari eesubi oke nii etoqa ooho ngingi eetaino. Oiqi hiireta. 10 Quba
biranateta oi qupi tapari naho dzagata biranatemi botoi oke paha dzeimami qusuta
peiteta.
11 Oonita quba oi bamu naasuhimi aoke Kaisarea nagapa nena, abi tapari naho qaru
qeemaqi nanai ootata biranateta. 12 Biranahimi anai nokoma tuumareiqi Sumasai hiireta.
Oonihe noi hee, Eetoqa qupa bitobitoma tuumainoiqi hiireta.
Oke hiiremi dzairamane napaho 6 noko anama baata nanai tuumaqi qaaho bosa
qobaqobaho nagata peiteta. 13 Peitemi abi oi noo ma pobi nanake hiireta. Hee, Naho
nagata angero teei baaqi ana pobi hiireta, Nii Dzopa nagapata qaru dzoobire tuumaqi
Siimo Peetoro dzeima niiho toro baabare. 14 Noi baa noo hiiremake abi niiho nagana oorai
ma nike gamaqa qidzanatakoi.
15 Oke qaa pobipoib noi hiiremi ana sinabidza noko pobi hiimi agoba napahota Sumasa
qurateta oho qesa nokohota gaibata. 16 Eetemi ana Sooparaho noo erake qupadzomata:
Dzohanei abi obama soorota oonihe nikeke Sumasama soobakoi. 17 Oke Dzesu Kiristui
agobake hiiremi napa Soopara napame nooka hiisi eetemi Ohonga napake Sumasa
moitetai teena oke raaba abiho quba irangi eetemi ana ikaqi Ohongake bai hiibarota?
Baamu, ooiqi Peetoro hiireta.
18 Noi oho ipi hiiremi noko nooka nipanatemi qupa nokohoi kebaratemi nokoi gama
Ohongaho hasahasa hiireqi hiireta, Oboboo, Ohongai raaba abi nokoho qupa ai burisi
eetemi qaraqara mai eetareiqi hiibi. Dzoobe mina! Oiqi hiireta.

BANABE MA PAUROHO BAURAI ATTIOKHIATA BIRANATETA

19 Qate bosata Setepanoke teetemi uuba ma sakaba mina biranateta bodzata abi apenei
Poenikia haba ma Kiporo sunga ma Attiokhia nagapata atti tuumata nokoi Dzuta abiqake
sinabidza pobi hiire qaata.
20 Oonihe nokoho neta qesa Kipuro kusu ma Kirene haba nena nokoi Attiokhia nagapata
tuumaqi Dzuta abiqake keke bahe paha Giriki abike Soopara Kiristuho sinabidza pobi
hiireta. 21 Obetemi Soopara noko beedzae moitemi oho isakita nokoi abi tupu minake pobi
hiiremi qupa nokoho burisi eetemi noko Ohongaho pobi naateta.

22 Ma oho pobi Dzerusaremuta baami Dzesuho oko ma boto tupu nookaqi Banabe
dzoobiremi tuumaqi Attiokhia nagapata biranateta. 23 Biranateqi noi Ohongaho qupa
kokora oke moomi noho qupa qidzanateta. Oonita noi nokoke qogo ma saga hiireqi hee,
Nike qupa teenaiteqa Ohonga Sooparaho torota atimaqi battigara naate qaarareiqi hiireta.
24 Oi Banabei abi bagenoma oho quba nohota Qaheuba Sumasai heuheu eete qaami ai
tatauma noho meupunoma naate qaata. Oho qubake nagapa oho abi adzapei adzahaha
naateqi Ohongaho pobi naateta.
25 Oonihe Banabe noi Ttarasu nagapata tuumaqi Pauroho qiri eeteta. 26 Qiri eete saridzeqi
noke dzeima Attiokhia nagapata nopo baata. Baaqi nopo abi samaneke sinabidza pobi
hiire banaite qaami tii teena bamu naateta. Oonita Attiokhia nagapata Dzesuho oke ma
botoi dzaodzaonoma naate qaami abi siginai sohoroqi nokoke Kiristuke suimorai abiniqi
hiire qaata.
27 Qate bodza ota too abi Dzerusaremuho nenai Attiokhia nagapa tuumata. 28 Ma
nokohota tee, dzapa noho Agobo, noke Sumasai qupanomaitemi haba samaneta seebe
mina biranatarota oho hore noo hiireta. (Oonihe seebe oi Karauttio Gaminiho abi mina
noi qaata bodzata meenoma naateta.)
29 Oonita abi Attiokhiana qaata nokoi seebe biranatarotaho pobi nookaqi oma nokohoi
ootaho isaki ttuttuiteqi Dzutea habata qesamane nokoho qaataho torota dzoobidzare hiire
tatangaiteta. 30 Oma oke ttuttuiteqi Banabe ma Pauro moitemi aima tuuma Dzerusare-
muho sinabidza abi mimi noke moitemi seebe oho paramu naateta.

12

HEROTEI DZAKOPOKE TEETEQI PEETOROKE SUUTOTA

1 Qate bodza oho robeta Kana habaho kiape mina abi qiba Herote, noi sobasoba abi qesa
teete kootoroqi sutasuta nagata mooto qaata. 2 Noi hiiremi Dzohaneho nane Dzakopo noho
paruke noko geemami baateta.
3 Oke eetemi Dzuta abi basesanoma nokoi oke moo hasa hiiremi Herote ohongahonga
naate hiiremi oho qesa Peetoroke Ingona dzumaho bodza ooqata suutota. 4 Oi noi
hee, Ingona dzuma baamu naatemi Dzuta abike banaiteqa teetare qupadzomaqi hiiremi
sutasuta nagata mootomi qaa abi 16 nokoi soopara eeteta. 5 Oonihe oko my boto tupu
nokoi Ohongaho toro pekhure teeteqi noho quba pupu hiireta.

ANGEROI PEETOROKE SAQOROMI SINABIDZA TUPUTA BIRANATETA

6 Noko pupu hiiromi Herote noi hee, Iihai mootomi anai noke Dzuta abi banaitakoiqi
hiireta. Oonihe qupi ota qaa abi eseri nopoi Peetoro ngibira eserima bisa nopometa
suutomi noi meeta. Meeqomi qaa abi qesai tete sirasirata soopara qooro oota. 7 Oonihe
naga suruho nakuta Ohongaho angero teei biranatemi naga gama saa eeteta.
Eesumi angeroi Peetoroke qebata tuputupu teeteqi hiireta. Ae, nii hairiamake qoori.
Oke hiiremi Peetoroho botona ngibira suuto oota oi saqobata. 8 Ma angeroi hee, Oko sasa
niime dzaabare. Hiiremi no dzaarota Dzaromi noi hee, Oionita sasa khara niime dzaaro
baa anake iihare.
9 Hiiremi noi noho ipita biranateta. Oonihe angero noke quba pobi hiire banaiteta oke
noi qupadzohimi bakuta mooraiho isaki naateta. 10 Obetemi nopoi teteta tuusuqi qaa abi
qooro oota teeke riiteqi oho qesa paha teeke riite tete sirasira tatanga qainiho oke moomi
noomae kuraubami nopoi biranateta. Biranate qaaramuti, teteta tuusuqi tete teeke riiteqi
angero noke gaubire papateta.
11 Oonihe, Peetoroho qupa ota rikeqomami noi erake qupadzomata. Ohonga noi ao
angero nome dzoobiremi Heroteho angi neta ma Dzuta abi nokoho dzauba neta ana
saqohibi. 12 Noi oke qupadzoma rikeqomaqi tuuma Dzohane Marekoho pai, dzapa Maria,
noho nagata biranateta.
Oonihe abi adzapei ttutturateqi ota Peetoroho quba pupu hiirota. 13 Hiiromi Peetoro
baaqi nagapa qaahota tuputupu teetemi kokora atapa tee dzapa noho Rootte noi hee, Apei
pou tupu teete hiireqi qurateta. 14 Qurateqi noo totoho nookami Peetoroho. Oonihe te tete
geemaranihe qaki eeteqi naga nakuta peiteqi hee, Peetoroi baaqi qoo paata qooro oorai.

[15] Hiiremi nokoi noke hee, niiho qupa ruume naatemi nii hiire. Oonihe noi qiba baqebeteqi
hiireta, Baamu! Peetoronipamui qooro oorai. Hiimi nokoi hee, Idze! Oi poi gisi noho
ooniqi hiireta.
[16] Oonihe Peetoroi paha tonabetemi nokoi tete geemaqi Peetoro mooqi ubaqomata.
[17] Ubaqomami nokoi noo nipanatareiqi nokoke boto qamuni eeteqi Ohongai sutasuta naga
neta noke saqoromi tta eete baata oho pobike noko hiire soubireta. Ma noi hee, Nike
noo ma pobi erake Dzakopo ma dzairamane qesamaneke pobi hiibare. Noi oke noko pobi
hiireqi nebe teeta qaheuba tuumata.
[18] Oonita iihai mootomi qaa abi nokoi Peetoro qiri minake eeteqi ikanomake eete bamu
naateta oke hiireqi ruume naateta. [19] Obetemi Herotei hee, Nike ao saridzeqake aimare.
Hiiremi noko qiri eeteqi bittanipamu eetemi qaa abi sutasuta nagata Peetoro soopara
eeteta nokoho khoobaho qirike eete saridzaama naate Herotei hee, nokoi ao baatareiqi
hiireta. Hiireqi noi Dzutea haba qaateqi Kaisarea nagapata qura ota qaata.

HEROTEI BAATETAHO KHOOBA

[20] Qate Herote noi bodza ota Ttiro ma Sittona nagapa nena nokoke ibo eeteta. Oi
nokoi bosata Herotema muuna ma aima ttaiqake eete qaata oi ota ipi uhubata. Oonihe
nagapa oho maikhametoi teena naate biranateqi Herotema paha qesa dzaira eetareiqi
abi ohongaho abi mina tee dzapa noho Barasto noke noko hiire kebaitemi noi abi qiba
Heroteke noo oke pobi hiireta. [21] Oonihe Herotei oho noo ipi hiibarotaho bodza baami
noi abi qibaho nee ma bau nome eeteqi poro qereta qooromi abi samane ttutturate oomi
Herotei sama qaupu noo nomeke noko pobi hiireta.
[22] Hiiromi abi gama susupu noke qoqopa eeteqi qarutoqi hiireta, Ububuu noorai abiho
baamuhe Ohongahoni. [23] Oke nokoi hiire qaami noi oke qamuni hiibaama naatemi
Sooparaho angero teei ao noke heme mina moitemi dzoodzo minanipamui noho ttidza
geemami baateta.

PAURO MA BANABE DZERUSAREMU TUMATATI MAREKOMA BAATA

[24] Qate Ohongaho noo oi haba gegebeteta. [25] Haba gegebetemi Banabe ma Pauro
Dzerusaremuta baura eetare hiireta oke eete soubireqi burisi eete Attiokhia nagapata
tuumare eesuqi Dzohane Mareko noke nopoi dzeima noko gama tuumaqi Attiokhia
aimata.

13

PAURO MA BANABEKE SUMASAI UHUTOTA

[1] Attiokhia nagapata sobasobaho tuputa too abi qesa ma paha banaita qesai qaata.
Nokohota Banabe ma Simeo (dzapa totaqi noho Nigere) ma Rukio Kirene nena ma Manae,
noi abi qiba Herote noho sinasina tupuho abi teei ooni, qate musaqi baataio Pauro.
[2] Oonita qupi teeta nokoi pattaho hutingi naate naa ma pupu eetomi Sumasai paanaiteqi
hiireta, Anai Banabe ma Sauro baura pobi hiiremi ooraita oho quba roibetare. [3] Hiiremi
nokoi hutingi naate qaaqi boto nokome qiba nopohota mooto agoago eeteqi sinabidza
baurata dzoobireta.

QARU ABI KIPOROTA SINABIDZA SOHOROTA

[4-5] Qate abi khata tee, oi Dzohane Mareko, noi mai Banabe ma Pauro nopoke baurata
tuuhobare hiiremi nopohota isanatemi Qaheuba Sumasai nokoke dzeimami tuumaqi
Serukia nagapata biranateta. Ota biraneteqi nokoi sisima aimaqi Kiporo kusuta tuumata.
Tuumaqi kusu oho hagapa qiba Sarami ota biranateqi Dzuta abi nokoho sinabidza guhuta
peiteqi nokoke Ohongaho noo hiireta.
[6-8] Ota noo hiire qaaramuti kusu oke dzongobete soubireqi nokoi Paapo nagapata
biranateta. Biranate nokoi ota kiape teke saridzeta dzapa nohoi Seregio (dzapa temu
noho paha Pauro). Oonita kiape Seregio noi abi nokanokanomai Ohongaho noo nookareiqi
Banabe ma Pauroho qaru hiireta.
Hiiremi nopoi baatahe ota moomi kiapeho sinasina abi teei oota. Noi Dzuta abi tee,
dzapa noho Dzesukhata (ma dzapa temu noho Girisi noona hiirorai oi Erima. Oho khooba
hee, Baabe ma Basarani). Noi too abi oberaoberanita baabe ma basara nometa qaata.

Oonita Banabe ma Pauroi kiape Seregioho torota sinabidza hiibare boohimi Dzesukhatai kiapeke sinabidza oke qaanateqi Banabe ma Pauroke basesa eeteta.

9-10 Basesa eetemi Pauro (dzapa bosabosa noho Sauro) Sumasai qupa nohoke adzaha-haitemi noi abi oke hee, Nii Dzesukhata bahe Iibadzakhata! Oi nii qidza ma pobipobiho ibo tatangani! Qupa niihota ikoiko ma baabe oberaoberaho nooi heenipamu eete ooraiho qubake Sooparaho tete rasiki eetorai oke qidzoke qaataqu. 11 Oho qubake Ohongaho beedzae khooba moorare. Nii ao ibau khabau eeteqa bodza qesata dzadzaho ruumeke qaarare.

Oke Pauroi hiiremi ota nese noho qupi sooromi houpeu eeteqi basabasa eete abi boto nohota aimareiqi hiireta. 12 Oonita quba agiagi oonomai biranatemi kiape mooqi sinabidzahoke nookami attinoma nasuhiimi Ohongahota atimata.

PAURO MA BANABEI ATTIOKHIA ABI SINABIDZA HIIRETA

13 Nokoi Ohongata atimami Pauro ma Banabe ma Mareko nokoi Paapo nagapa oke qaateqi sisimata peite Papiria habata Peraga nagapata biranateta. Oonihe ota Dzohane Mareko noi ikanomake eete nokoke qaateqi burisi eete Dzerusaremuta tuumata?

14 Qate Pauro ma Banabe nopoi Peregia nagapa mina Attiokhia ota biranateqi Dzuta abiho sinabidza guhuta gama pei habeseta. 15 Habese oomi soopara nokoi hu noo ma too abi nokoho qetaqeta qesa oke gama isaite soubireqi eraiqi hiireta. Dzairamane, nike sinabidza teeke hiiroraiqake hiire nana nookare.

16 Oonita Pauroi qoridzeqi boto qusubaite botoma nokoke qamuni hiireqi hiireta, Isirae abi ma abi qesa nikema gama Ohongake ququimorai nike nookare. 17 Isirae abi napaho Ohongai uimane napahoke asatemi Agitta habata qaami Ohonga hiiremi nokoho dzare huba haba biireta.

18 Qate kebanoke noi beedzae ma tatanga nometa noko dzeimami baata. Baaqi haba habanata birante barubaru hiire qaami Ohongai pokeba sama kebata nokoke dzeima qaami tii 40 baamu naateta.

19 Paha ipita noi Kana habata abi tupu sebeni nokoke rubengaiteqi hiiremi neimane napahoi ttoka ma haba oke karabeteta. Oke eete ota qaami tii 450 baamu naateta. 20 Ma oho tongo neta nokoi Kana habata qaami noi nokoho quba batabidza abi uhutomi nokoi abi minarake soopara eete qaami bodza ota too abi Samue biranateta.

21 Too abi Samuei biranate qaami noko abi qiba quba hiiremi Ohongai Bedzamiho eemane tupu nokoho neta Kiisiho khata Sauroke uhutomi noi tii 40-ho nakuta noko dzeima qaata. 22 Qaami Ohongai noke qasuhiqi Dzeseho khata Tabitike abi qiba nokoho upubireta.

Oi teeho bahe Ohongai hee, Ana Dzeseho khateke saridzemi noio anaho too qusubaite soubidzakoiqi hiireta. 23 Qate Tabitiho ttarita Isirae abi napaho Ingona mai teei ao biranateqi Ohongaho naru noo agobake hiireta oke meenomaiteta oi ape bahe Dzesu ooni.

24 Oonihe Dzesui paana naataamake oomi abiho bisata Dzohane sobasoba baaqi Isirae abi qupa burisi eeta qubake nokoke obama soorota. 25 Oonihe Dzohane noi hee, Anai ape oniqi hiirorai. Oi nike anake hee, Kiristui baabaqu abi oioniqi hiiroraihe baamunipamu. Abi noi Noomae ipita baabakoi oonihe noi abi mina, anai oko sasa nohoke eka suuta quba bamu isanataqu oke Dzohane hiireta.

26 Oonita dzairamane name, nike Abarahamuho eemane khameto ma qesamane nikeho bisata Ohongaho ququimorai ana nike noo ma pobi hiiremi nookare. 27 Ohongai napake ingonaitarota naru noo oke too abi napaho quba qeetemi dzuma samaneke isaitorai oke Dzerusaremu abi mina ma adzai nookorai oonihe nokoi Dzesuke teesuqi naru noo oke meenomaiteta oke noko teqaha qupadzomara. 28 Nokoi Dzesuho kahosa qirinipamu eeteqi quba bamenoma saridzaama naatetahe sepeke Piratoho torota qiba qeereqi Dzesuke teete baateta.

29 Obete sinabidzata hiiretaho isakita nokoi eete soubireqi hapahapata hiumaqi nese-tuho oma nagata mootota. 30 Oonihe Ohongai Dzesuke tukutomi qoridzeta. 31 Qoridzeqi noma Garirea haba nena Dzerusaremu nagapata gama peiteta noi nokoho torota ete bodza samaneta biranateta. Biranatemi moota abi nokoi pobi hibahiba noho naate oorai.

[32] Oi Ohongai uimane napahoke naru hiiretaho mee oho isere qidzake nakai era hiibi oi
Ohongai Dzesu tukutomi eemane khameto napahota meenoma naate oorai. [33] Oho quba
nike ttidza qidzaqidza eetare. Oi Samu Hu tuta Ohonga abi qibai noo erake hiiremi qeeteta,
Khata name poiqake ana niike (baata neta) dzoohibita nii naho poro qereta peiteqa ota
qooro qaarare, oke qeetemi oorai.
[34] Oi Ohongai Dzesu baata neta tukutomi ooraita noi bamu paha ipita baatata biranataqu.
Oho quba Ohongai noke erake hiireta, Anai Tabitiho pobi hiireta oho mee qaheuba
qaraqara tatanga oke ana ao Khata niike moite qaate. [35] Oiqi hiireta paha Samu teeta no
erake qeetemi oorai, Qaheuba abi niihoi eto baate aritete gnausa natainoho isakita Ohonga
nii qidzoke noke qaataqu.
[36] Oke Tabitti qeetetahe oi te noomaeho noonidzara. Napa nookami Tabiti noi Ohonga
baura hiireta oke abi nomeho torota eete soubireqi noomae baateta. Baatemi uimane
neimane nokoho tuputa mootomi keba nohoi arinate ngausa naateta. [37] Oonihe Ohongai
Dzesuke tukutomi abi oi teqaha arinate baamu naatara.
[38] Quni ma mani name hiire nookare. Napaho kahosa dzumudzamuke abi oi ooqata
saridzemi nikeho naatemi ana nikeke qupanomaisubi. [39] Moseho hu nooi nikeho kahosa
biisi naatareiqi bitta eeteta. Oonihe Dzesuhota soomami nikeho kahosa qagaubakoi.
[40] Nookare, too abi nokoi basesaho nooke qeeteta oi hee, [41] Nike qaaraquta ana baura
bamenoma teeke eetemi baura oho pobi hiiremi nikeho tomata taatemi qidzoke nike
nookaqu. Oho quba puutta abike nike tomama nooka roqobetakoihe ao rubenga naatakoi.
Oiqi qeeteta. Oonita noo oi eto nikeho naataino hiireqi naka qogo noo hiire.
[42] Oke hiireqi Pauro ma Banabe nopoi sinabidza guhuta biranahiimi abi noko dzuma
temuta paha noo teena oke hiibareiqi hiireta. [43] Oonita garuba nokohota Dzuta abi samane
ma Dzuta abiho qahiqahi qesa (oi raaba abi) nokoi gama Pauro ma Banabeta atimami nopoi
hee, Dzoobe, Ohongaho kokorata subate qaarareiqi qogo ma saga hiireta.
[44-45] Qateqa dzuma temu nokohoi dzamonahimi nagapa oho abi Onongaho noo nookare
samanei biranateta. Biranahimi Dzuta abi qesa nokoi moo nookahimi qanga naatemi
Pauroho noo baaba eeteqi noke ai qurateta.
[46] Oke eetemi Pauro ma Banabe nopoi nokoke qanganipamuta moo hiireta, Dzuta abi
nikeke Ohonga noo bosata hiibareiqi baaorai. Oonihe nikemae goottae eeteqi qaraqara
tatangaho pobi naatare bai hiirenita nakai nikeke qaateqa raabe abi nokohota tuumakoi.
[47] Oi teeho bahe Ohonga erake hiireta, Anai nii raaba abiho dzongi ma eepa moototata
korakora nokoho naate tuuma qaaqa habaho moirata soubidzare oiqi hiireta.
[48] Oke Pauro hiiremi raaba abi nokoi qupa qidzanateqi noko Ohongaho noo nookaquho
hasa minake hiireta. Qaraqara tatangaho pobi naatarota nokoi gamaqa sinabidza nooka
hiisi eeteta. Eetemi Ohongaho noo haba ota gegebeteta.
[49-50] Oonihe nagapa oho abi mimi ma paha paimane qesaqesa apene Dzuta abiho
sinabidzata qahiqahi eeteta nokoke Dzuta abi kosikosi eete suu ma pai mootomi nagapa
ma haba qaa aimaqi Pauro ma Banabe nopoke teete iihaqi haba ota hotou biireta.
[51] Hotou biiremi nokoke qomaqoma hiireqi nopoi oko nopomeho kaususu tepateteqi Ikonio
nagapata tuumata. [52] Tuusumi Qaheuba Sumasai nopota meupunoma naatemi qakiqaki
eeteta.

14

PAURO MA BANABEI IKONIOTA BAURA EETETA

[1] Oonita Pauro ma Banabei Ikonio nagapata biranateqi oho qesa Dzuta abiho sinabidza
guhuta dzuubaqi sinabidza hiiremi meenoma naateta. Obetemi Dzuta ma Girisi abi
samanei Dzesuho oko ma boto tupu naateta.
[2] Qate Dzuta abi qesaio sinabidza oho gottae eeteqi nagapa oho abi ttidza kootoromi
Kiristuho abi nokoho dzauba eeteta. [3] Oonihe nopoi beedzae eete dzasidza ma bodza qesa
nagapa ota qaaqi Ohongaho neta soomaqi attiamake sinabidza hiire qaata. Oke eesuhimi
Ohongaio ingona noo nomeho khooba paanaiteqi nopoho husi ma pai naatemi obaoba
bamenoma maina paina ota eeteta.

[4] Eetemi nagapa oho abi batabireqi qesai Dzuta abihota soomata ma qesai qaru abi
nopohota soomata. [5] Oho ipita raaba abi ma Dzuta abi qesai qaru abi nopoke omama
teetare guunu dzoomata.
[6] Guunu Dzoomami nopoi nookaqi atti Rikaonia habata tuumata. [7] Paha Ristera ma
Dzerebe ma nagapa qesata nopoi tuumaqi ota sinabidza hiire qaata.

QARU ABI NOPOI RISTERATA BAURA EETETA

[8] Qate Ristera nagapata abi teei qaata noi oko atimanoma paiho ttidza qausuta oono-
make eete biranateqi tuuma ma baabaamake qaata. [9] Pauro sinabidza hiiromi abi noi
nookami Pauro moohimi abi oho ai tatauma isanatemi noi qidzanataquho isaki naateta.
[10] Oho qubake Pauro dzaubama sokateqi hiireta, Nii oko niimema qori qoobare. Hiiremi
abi oi tukuba qoridze qooro tuumata.
[11] Qooro tuumami Pauroi quba eeteta oke abi tupu mina nokoi mooqi too ttutturateqi
Rikaonia noo nokometa hiireta, Ohonga qesaqesai ao abi sama eeteqi abi napaho bisata
biranatareqi oorai. [12] Hiireqi noko Banabeke hee, Dzeusi mai ooniqi hiireta. Qate
Pauroi noo hibahibata adzahaha naatemi nokoi noke hee, Heremesiniqi hiireta. [13] Oonita
Dzeusiho kiridza abi hiiremi burimakau ma sihidzake khakhaumaqi nokoi nagapa oho
kosoramuta Dzeusiho naga qaatata tuuma mootota. Ota nokoi Pauro ma Banabeho kiridza
qeebare ttutturateta.
[14] Oonihe Pauro ma Banabe nookaqi sama ma sasa nopome utotoqi ao hairiamake abiho
bisata tuumaqi Girisi noota sokate hiireta, [15] Idze abinaga, naane qubake nike qubarake
eetorai? Nakai napa gama abi sama teena, nikeho qesanihe noo qidzake aima baa hiirorai.
Oi teeho bahe Ononga qaraqaranomai qusu ma ttoka ma besa ma quba minara mootota
nohoke nookaqa baura meeama eranomake nike tume biireqa Ohongaho pobi naatareiqi
naka baaorai.
[16] Oi agoba baaorai raaba abi qesama nikei tete maina paina nikeme saridze qaata.
[17] Oonihe Ohonga mee noi te nike ma nokoho seeno naatara, nike noho khooba gesina
naatareiqi hiiremi quu ma ete iso keke biranatemi meupunoma naatemi ttidza qidzanate
qaabi. [18] Qate qaru abi nopoi tototo hiire kebaite qaami qaami nokoi kiridza qebaqeba oke
qaateta.

PAUROKE TEETEMI EEHAHA NAATE TEREBETA TUUMATA

[19] Oonihe Attiokia ma Ikonio nagapaho Dzuta abi nokoi biranateqi Pauro omama
teetareiqi nokoke hoobire kosikosi eete teetemi baateta. Oonihe nokoi hee, Bamu
eehaha naataquiqi hiireqi kebake nagapa tumeta dzeimaqi tapata biidzarota. [20] Oonihe
tumakhametoi biranateqi Pauro nakunaite herohero eesuhimi noi paha eehaha naateqi
nagapa peiteta. [21] Peitemi iihai mootomi Banabe ma nopoi Ristera nagapa qaateqi Terebe
nagapata tuumata.
Ma nopoi nagapa ota sinabidza baura eete qaami tumakhameto samanenipamu
naatemi nopoi burisi eete Ristera ma Ikonio ma Attiokhiata paha biranateta. [22] Oi nopo
nagapa samaneta biranateqi Dzesuho oko ma boto tupu nokoke ai tataumata hoobire noko
Sooparama qaarareiqi hiire tatangaiteqi erake hiireta, Napa ima ma bagoho neta qaaqa
Ohongaho pobita dzuubaridzoniqi hiireta.
[23] Hiireqi nopo nagapaho isaki soopara nokoho upubireqi hutingi naate qaaqa pupu ma
agoago eeteqi nooka hiisi etaeta nokohoho isakita Ohongama ipibidzare hiireqi nokoke
qaateta.

QARU ABI PAHA SIRIAHO ATTIOKHIATA TUUMATA

[24] Qaateqi Pauro ma Banabe nopoi Pisitia haba dzongobeteqi Papiria habata biranateta.
[25] Oonita nopoi Perega nagapata sinabidza hiiroramuti Attaria nagapa qurateta. [26] Qurateqi
nopo ota sisimata tuuma qaramuti paha Siria habaho Attiokhia nagapa ota biranateta. Oi
sinabidza abi tupu nokoi Ohongaho kokora quba mootoqi baura nopo pobi hiiremi bosaho
eeteta nopoi paha ota biranateta.
[27] Nopoi ota biranateqi oko ma boto tupu ttuttuiteqi hee, Ohongai nakaho husi ma pai
naatemi raaba abihota baura eetemi nokoi sinabidzata dzuubata, dzoobe! Oke eete isere

hiire soubireta. [28] Ma nopoi bodza kharabariqa ota Dzesuho oko ma boto tupu nokoho
bisata qaata.

15

QARU ABI DZERUSAREMUTA GARUBA EETETA

[1] Pauro ma Banabei Attiokhiata qaami Dzutea habaho sobasobaho tuputa abi qesai
Attiokhia nagapata tuumaqi sinabidza abi erake hiireta, Nike Moseho noo qusubaite sama
nikeme geeba mootaama naataquko baamuqa Ohongaho pobi naataqu. [2] Oke hiiremi
Pauro ma Banabei nokoma kurebeta minake eete qaaramuti erake hiire suutota. Pauro
ma Banabe ma sobasoba abi oi Ttitto ma qesa nokoho neta noo oke Qaru abi mimi ma
sinabidza bosa qobaqoba Dzerusaremu nagapana oorai nokoho toro aima tuumare.
[3] Oiqi hiireqi tete nokohoke biiraite tuumaqi Poenikia ma Samariaho sinabidza oko ma
boto samaneke eraiqi hiireta. Hee, Paha raaba abi samane sinabidza nookorai. Oho pobi
hiiremi nookami nokota ttidza qidza minanipamu biranateta.
[4] Qate nokoi Dzerusaremuta baaqi sinabidza abi mimi ma quru abi mimi ma noko garuba
eeteqi Ohongai Pauro ma Banabe nopo hoobiremi sinabidza baura eetemi meenoma
naateta oho noo ma pobike nokoke hiire paanaiteta. [5] Noo ma pobi oke hiiremi Pariseo
qesa Kiristuho sinabidza ai tataumanoma nokoi eraiqi hiireta, Raaba abi nokoho torota
sinabidza hiireqa nokoke sama koko geebanomaiteqa hiiremi noko Moseho hu noo
qusubaite soubiremi isanatakoi oiqi hiireta.
[6] Oho quba Qaru abi mimi ma sinabidzaho bosa qobaqoba noo oke nokoqeke hiire
ttutturateqi noo hiire buribaro eeteqi Peetoroi qoridze erake hiireta, [7] Dzairamane name
raaba abi noko bosata teeho toota sinabidza nookaridzoniqi hiireqi Ohongai napahota ape
bahe anake asatemi oho too naatemi nokoi nooka tani naateta.
[8] Obetemi Ohongai qupa mohimohi oonita Dzuta abi napake Qaheuba Sumasa moiteta
oho qesa raaba abi qaupuiteqi moiteta. [9] Napai noke nooka hiisi eetemi qupa napahoi
sasari naateta oho qesa nokoi nooka hiisi eetemi qupa sasari naatetaho isakita Ohongai te
hiimotara.
[10] Oi erake eete oorai. Hu noo ma apo oi Dzuta abiho uimane neimane ma napaho
moirata gama pereborai. Oonita nike ikaqi hiireqi Ohongake toronaiteqi oke paha raaba
abiho qereta goosobaqu? [11] Oe, oi baamu isanataqu. Napa erake nookorai: abi qidzanate
pobirataqu oi Dzuta abi ma raaba abi gama susupu Soopara Dzesuho baruna heenata keke
pobirate qidza naatorai.
[12] Peetoroi noo oonomake hiiremi sinabidzaho abi mimi nokoi nipanate oomi Pauro
ma Banabei raaba abiho bisata Ohongai kinisa nokoho botona mootota oho pobike noko
korabete pobi hiiremi nooka pobiteta.
[13] Nopo hiire soubiremi Dzakopo oho ipi erake hiireta, Dzairamane, toma tiite nookare.
[14] Ohongai raaba abi nokohota abi aimami noho pobi naatare tete saridzeta. Oho noo ma
pobike Siimo Peetoroi ao hiiremi napa nooke.
[15] Obetemi noho nooi too abihoma iso keke naatorai. [16] Nokoi erake hiireqi qeeteta,
Ohonga anai paha qurateqa Tabitiho naga arinateta oke paha usari eeteqi upubiremi
bagenoma naatakoi. [17] Oonihe raaba abi qeba nena ma tume nena nokoi Ohongaho qiri
eete saridzakoi oi raaba abi nokoi naho pobi naatemi naho dzapai nokoho irita biranatakoi.
[18] Ana nikeho Onongai noo oke hiire baa qaatai hiibi oi oni.
[19] Dzakopoi hee, Oiqi Amosi ma Dzeremia ma Dzesea nokoi qeeteta, oonita Raaba
abi ango Ohongahota qeemami eto napai nokoho irita hu nooho bameke mootaino,
naho noo oi oni. [20] Oonihe, raaba abi ai tataumorai nokoi eto Ohongaho habara quba
qesaqesa upubidzaino, mae apuata eetaino mae kabira dzaganoma muunaino eo keba
ooraike muunaino oho isakita napa noo hiire geeta qeete tatangaiteqa pepa oke Pauro
ma Banabeho botota mootare.
[21] Oi teeho bahe Moseho noo agobake ehahaiteqi sohoroqi nagapaho isakita isaite baa
qaabi ma bodza erata sinabidza nagaho isakita isaite nookorai. Oho qubake oi dzaetainoho
isaki oioni. Oiqi Dzakopo hiireta.

GARUBAI RAABA ABIHO QUBA PEPA QEETETA

22 Oke Dzakopoi hiiremi qaru abi ma bosa qobaqoba nokoi sobasoba tupu pobi hiiremi
isanatemi abi eserike uhutota. Dzapa nopoho Dzuta, oi Sabaho khata, ma Siira nopo dzaira
pepa oke aima tuumareiqi sinabidzaho bosa qobaqoba nopoke uhutoqi Pauro ma Banabe
nokoke Attiokhia nagapata dzoobireta.
23 Ma Nokoho quba pepa dzoobireta, Oi hee, Raaba abiho bisata Attiokhia nagapa ma
Siria ma Kirikia ma haba qesata oorai qaru abi ma bosa qobaqoba nanai dzairamane
naname nikeho qaki naateqi pepa erake nikeho quba dzoobire. 24 Oi nanai moo nookaama
naasuhimi abi qesa nanaho neta qeemaqi qupa nikehoke rasakitemi nikehota kurekure
biranateta.
25 Oho quba nana oke nooka ttutturateqi abi eserike dzoobiremi Pauro ma Banabe ma
noko nikeho toro qeemorai. 26 Abi naga oi Soopara Dzesu Kiristuho dzapa quba sama
nopome bagara biirorai. 27 Obete abi eseri uhutota Dzuta ma Siira nopoi qeemami noo
oke nookare.
28 Oi Sumasa ma nanai qupa teenaiteqi eraqake keke hiire. 29 Nike eto Ohongaho habara
quba qesaqesa upubidzaino ma kabira dzuuma ooraike muunaino, ma dzaganomake
muunaino, paha etoqa pasena eetaino. Nike nooraqake qusubaitemi bagenoma naatakoi.
Dzoobe, aipo!
30 Noo oke qeeteqi nokoho botota mooto dzoobireqi aipo biiremi tuumata. Tuumaqi
Attiokhia nagapata biranate oko ma boto tupu ttuttuite pepa moiteta. 31 Moitemi isaiteqi
dzaira noo qeeteta oke mooqi oho ttidza qidzaqidza eeteta.
32 Oonita Dzuta ma Siira nopoi sinabidza abi oonita qesamane sinabidzaho noo samane
pobi hiire tatangaiteqi too teeteta. 33 Qate nopoi nokoma oora ma qaara eetarotaho bodza
baamu naasuhimi nokoi oho ttidza qidza eeteqi nopoke paha dzoobiremi Dzerusaremuho
qesamane nopomeho toro tuumarota. 34 Oonihe Siirai nokoma oorareiqi hiiremi Dzutai
keke tuumata.
35 Qate Pauro ma Banabe Attiokhia nagapata ooqi sinabidza abi qesama nokoi hobihobi
eeteqi sinabidza hiireqi Ohongaho nooke bodza minaminaho isakita abi ma khata pobi
hiire qaata.

PAURO MA BANABEI QESA PAPATETA

36 Ohongaho noo Attiokhia abike banaite qaaqi Pauroi Banabeke eraiqi hiireta, Baa naka
burisi eete paha nagapa samanena raaba abi sinabidza pobi hiiremi nooka qaata oke tuuma
karabidzare, nokoi ikanomake eetorai?
37 Oho qubake hiiremi Banabe noi paha Dzohane Marekoma nokoi gama tuumareiqi
hiireta. 38 Oonihe Mareko noi bosata nopoma Papiria habata baura agiagita biranateqi
nopoke qaateqi burisi eeteta oho qubake Pauro abi onomake qupadzomami teqaha nohota
isanatara.
39 Oho qubake Pauro ma Banabe kure ma taara minake eeteqi batabireta. Batabireqi
Banabe noi Dzohane Mareko dzeimaqi nopo sisima pei Kipuro sungata tuumata. 40-41 Qate
Pauroi hobihobi nome Siira aimami nopoke sobasoba tupu agoago eeteqi dzoobireqi
hee, Ohongaho kokorata tuumareiqi aipo biiremi tuumata. Tuuma Siria ma Kirikia haba
dzongobeteqi Dzesuho oko ma boto tupu qesaqesa saridze tatangaiteta.

16

PAUROI PAHA SINABIDZA TUPU QESA KARABIDZARE TUUMATA

1 Pauro ma Siira nopoi tuuma qaaramuti Tterebe ma Ristera nagapata biranateta.
Obetemi Ristera nagapa ota Dzesuho tumakhata teei qaata dzapa noho Timotteo noho pai
Dzuta atapa ai tataumanoma, ma mai nohoi Giriki abi ooni. 2 Oonihe Ristera ma Ikonio
nagapa nena sinabidza nokanoka nokoi Timotteo khooba qidza hiire paanaiteqi Pauro
pobi hiireta.
3 Pobi hiiremi Pauro noma nokomae tuume baabe eetareiqi hiireta. Oonihe ttoka ota
Dzuta abi qaata nokoi khatake hee, mai nohoi Giriki abi oniqi qupadzoma soubireta.
Oonita oho noo kebaitareiqi Pauroi Timotteo aima sama geebanomaiteta. 4 Sama
geebanomaiteqi noko tapari nagapa samaneta tuumaqi qaru abi ma bosa qobaqoba

Dzerusaremu nagapata noo tatanga hiire pepata qeetetake nokoho quba rerengi eete soubireta.

5 Baura oke noko eete qaami Dzesuho oko ma boto tupu noko ai tataumaqi kata gaamata
ma ete samane raaba abi nokoho torota biiresore eete qaaqi nokanoka abi tupui samane
naateta.

SUMASAI BAKUTA PAUROKE ABI BANAITETA MA RUKAHO NOO

6 Oonita Pauro ma Siira ma Timotteo nokoi Asia gattiagaho habata sinabidza hiibarotahe
Qaheuba Sumasai oho bodzata qamuni hiiremi nokoi Perigia ma Garattia haba dzongobete
tuumata. 7 Tuumaqi Misia haba kokota biranateqi totaqike paketomaqi Bittinia habata
tuumare hiiremi Dzesuho Sumasai paha nokoho bai hiireta. 8 Oho quba nokoi Misia haba
paketoma tuuma qaaramuti besa pakita Ttoroa nagapata biranateta.

9 Ota biranateqi qupibake Pauro noi bakuta moohimi Maketonia abi teei noho toro
biranate tti ma sori hiireqi erake hiireta. Nii Maketonia habata qeemaqi nanake
hoobidzare. 10 Oonita Pauro noi quba oke bakuta mooqi eraiqi hiireta, Maketonia habata
tuuma pobi qidza hiibareiqi Ohongai hiibi oi oni. Oke hiiremi Ruka anai nokoho gainene
naatareiqi nokoma tuumare roibeteta (oi anai ttotta ooqi nokoke kokora eetarota).

ATAPA RIITIAI KIRISTUHO POBI NAATETA

11 Roibeteqi Pauro ma Siira ma Timotteo ma Ruka nanai gama sisimata peiteqi Ttoroa
nagapa qaateqi tete paake tuuma qaaramuti Samottara kusuta biranateta. Iihai mootomi
tuuma qaarumuti Neapori nagapata unateta. 12 Ota sisimata tta eeteqi tuuma qaaramuti
Maketonia habaho nagapa qiba Piripi ota biranateta.

Oonihe Roma abi nokoio oho maikhametoi qaata. 13 Nagapa ota bodza qesata nanai
qaami dzuma dzamo naatemi nagapa kokota oba teei qaata ota erake hiireqi qurateta.
Dzuta abi pupu hiirorai oho qopa oioni oba tee ooraita napa qura moorare. Oke hiireqi
qurahimi paimane ttutturate oomi saridzeqi ota habeseqi sinabidza pobi hiireta.

14 Hiiremi nokoho tuputa atapa teei Ohongake ququima qaata, dzapa noho Riitia, noi
ttoba ma sasaho pai, Ttiattira nagapa nena. Oonita Sooparai hiiremi atapa oho qupa
uhubami Pauroho noo toma qepe tiiteqi nookata. 15 Nookaqi Riitia noomae oko ma
boto nomema noko sinabidzaho sobasoba quba hiiremi soorota. Sooromi noi hee, Nike
ana moomi Sooparaho pobi naahibiqako naho nagata peitemi ana nike kokora eetakoiqi
hiiremi nana peiteta.

16 Qate bodza teeta pupuho sobadzata qurahiimi sutasuta atapa teei nanake saridzeta.
Atapa noi songenanomai qaaqi khooba ma bangaro paana eete qaami maikhameto noho
sinasina nohoho quba abiho torota ttuma aima qaata. 17 Noi Pauro ma nanake saridzeqi
sokateqi hiireta, Abi nagarai Ohonga Minaho qaru eeteqi tete nohoke hiire paanaitorai.

Oonihe noi onomake eete kira ma husu bodza samaneke hiirota. 18 Hiiromi Pauroi oho
gottae eeteqi burisi eete songena erake pobi hiireta, Ana Dzesu Kiristuho quba eeteqi nii
pobi hiirenita atapa oke nii ao qaate papatare. Oke hiiremi songenai ao biranate tuumata.

ABIHO TTUMA BAMU NAATEMI PAURO MA SIIRAKE SUUTOTA

19-20 Pauroi songenake iihami tuumami atapa khata oho maikhametoi moohimi ttumaho
isaki nokoho oi ao bamu naatemi nokoi Pauro ma Siira aimaqi nagapa bisata kiapeho
toro dzeima tuumaqi nopoho qomaqoma hiireqi eraiqi hiireta. Nopoi Dzuta abi nagapa
nanahota baaqi qupa rasaki eetoraidzo. 21 Oke eesuqi poma agiagi samane Roma abi
eetaamata eetoraidzo.

22 Oke hiiremi abi tupu minai qooro oota nokoi dzauba minake eeteqi nopoke tetatetake
teesuhimi kiapei sasa nopohoke ao kuima teetare hiiremi gouma teeteta. 23 Gouma
buribaroke teeteqi sutasuta nagata biireqi sooparai tete siiremi tatanga naatemi hee,
Bageqake eete soopara eetareiqi hiireta.

24 Oonomake hiiremi sutasutaho sooparai naga naku bisa qaputa mootoqi oko nopohoke
puuta tooma suutota.

SUTASUTA SOOPARAI PAUROHO TOROTA SINABIDZA SARIDZETA

[25] Suutomi Pauro ma Siirai naa ma pupu hiiromi sutasuta abi qesai oke toma tiite
nookota. [26] Nookomi saubapo dzeubami Idze! tumu mina rubabetemi sutasuta nagaho
hahari poupa eetemi tete sirasira hiuba soubireta ma abi gama puuta too hiuba soubiireta.
[27] Eetemi sutasuta soopara noi meera neta nookaqi qoridze moomi tete sirasira paati-
noke oomi noi hee, Idze! sutasuta abi nokoi ao atti tuumeiqi hiireqi qaa dzube quhisata
dzeima sama nome ao kootobare eeteta, [28] Oke eetare eesumi Pauroi sookateqi hiireta, Eo,
sama niime eto sesero eetaino, nanai gama susupu ooraidzo!
[29] Hiiremi qaa sooparai dzongi quba hiimi oko ma boto nohoi moitemi bukhittidzake
naga dzuubami suu gaa eetemi noi tititima qeemaqi Pauro ma Siira nopoho dzagata
taateta. [30] Taatemi Pauro hiiremi noi qori naga neta nopoke dzeima biranate qasa hiireta,
Abi ohonga name, ana dzaetare eeteqi kebai ooraita ikanomake eeteqi qidzanataqu?
[31] Hiiremi nopoi erake hiireta, Nookao Soopara Dzesu Kiristuke ai tataumaqake
qidzanatakoi. Oonihe nii quni ma mani niimema gama qidza naatakoi. [32] Oke hiireqi nopoi
oko ma boto nohoma nokoke Dzesu Sooparaho noo hiire paanaiteta.
[33] Hiire paanaitemi nookaqi noi ao nopoke dzeimaqi gou qetta nopohoke akotete
suutota. Suutoqi hiiremi nopoi quni ma mani nohama nokoke sinabidzaho obama soorota.
[34] Sooromi noomaeho nagata mootoqi hiiremi patta khauto urai eetemi muunata. Oonihe
qaa abi oi quni ma mani nomema nokoi Ohongaho pobi naatetaho quba ttidza qidzaqidza
minanipamuke eeteta.

PAURO MA SIIRAI SUTASUTATA TTA EETETA

[35] Iihai mootomi kiape noko pirittani seike erake hiire dzoobireta, Abi eseri nopoke
dzaheqake soqobare. [36] Oke hiiremi sutasuta sooparai nookaqi Pauro erake pobi hiireta,
Ana nipe saqoromi tuumareiqi kiape noko noo dzoobiremi baabe, oho quba nipe biranate
tuuma keba ma dzapata qaarare.
[37] Hiiremi eehe, Pauroi bai hiireta. Hee, Baamu, nokoi Roma abi nakake noota
mootaamake ao abiho soobadzata nakake gabeho biireqi sutasuta nagata biireta. Biireqi
paha eranomake eete tteike naka dzoobidzaqu? Oi baamu! Nokomae baaqa paata naka
dzeimami nana isanate tuumakoi.
[38] Pauro noo oke hiiremi pirittani nokoi burisi eete tuumaqi kiape pobi hiiremi nopoi
Roma abiho isaki ootaho pobi oke nookaqi roqobeteta. [39] Roqobeteqi qupa muunaqi
nopoho toro baaqi ttapuiteqi sutasuta naga neta dzeima baaqi hee, Nike isanate nagapa
nanahoke qaate tuumaqu mae? Oke hiireta.
[40] Hiiremi nopo sutasuta nagata biranateqi Riitia noho nagata tuumaqi Dzesuho okoma
boto tupuke qogo ma saaga hiireqi tuumata.

17

PAURO MA SIIRAI TTESARONIKA ABIKE SINABIDZA HIIRETA

[1] Oonita Pauro ma Siira nopoi Apiporo ma Aporonia nagapa eseri oke riite Ttesaronika
nagapata biranate oota. Oi Dzuta abi nokoho sinabidza naga teei ota oota.
[2] Oonita Pauro nome eete qaata oke eeteqi dzuma taparike nokoma sinabidza naga
nokohota dzuubaqi sinabidza hiire nookata. Hiireqi sinabidza ma noo qesaho khooba hiire
paanaiteqi erake hiireta, [3] Kiristui baateqa qoridzarotaho teteke noi saridzaama naatapuko
bamu isanatarota. Oke sinabidzata hiiremi ooraita Dzesuho dzapa pobi ana nike pobi
hiirorai noio Ohongaho abi mina Kiristunipamu oni.
[4] Hiiremi qesa nokoi noo oke nooka hiisi eeteqi Pauro ma Siirahota soomata. Eetemi
Giriki abi Ohongaho ququima qaatai oho qesa nokoho neta ipibireta, ma paimane mimi
samanei paha biranateta.
[5] Eetemi abi samanei sinabidza nookami Dzuta abi noko nookami nokota qanga naatemi
nokoi abi ngiingi nganginoma ma basesanoma ttutuiteqi sokasoka hiireqi Dzasoho nagata
Pauro ma Siira ootata ttutturateta. Ttutturateqi nopoke aimaqi abiho tuputa mootareiqi
hiireta. [6] Hiiretahe nopoho qiri eeteqi saridzaama naate nokoi Dzaso ma sinabidza
nokanoka qesa aimaqi nagapa soopara nokoho toro dzeima tuumata.
Oonihe erake hiireqi sokasoka hiire tuumata, Haba samaneta qupa rasaki eetorai abi
oio nanaho toro biranate. [7] Oonihe Dzasoi nokoke kokora eetorai ma nokoi Roma abi

qiba Kaisaho noo riiteqi abi ohonga agiagi tee, dzapa noho Dzesu, noho pobi hiiremi haba gegebete. [8] Noo oke hiireqi nagapa abi ma soopara bitta ma kaka eeteta. [9] Eetemi nagapa soopara hiiremi Dzaso ma qesamane noho nokoi sama nokomeho ttuma naru hiire mootomi nagapa sooparai nokoke saqoromi tuumata.

BEREA ABI PAURO MA SIIRAHOTA SINABIDZA NOOKATA

[10] Ma sinabidza nokanoka nokoi Pauro ma Siira qupibake dzoobiremi Berea nagapata tuumata. Ota biranateqi nopoi Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi sinabidza hiirepu.

[11] Obetemi Berea nagapa ota Dzuta abi nokoi keba ma dzapaho pobi qate Ttesaronika nagapa nena nokoi abi naga bise baisanoma. Berea abi nokoi sinabidza nooka quba dza minake eeteta. Eeteqi noo nopohoke hee, meeni mae oberaniqi hiireqi qupi samane kuku ma khooba qiri eeteqi suuta dzuubaqi sinabidzaho gee isaite nooka qaata. [12] Oke eeteqi nokohota samanei Dzesuho oko ma boto naateta ma paha nokohota Giriki abi ma paimane mimi qesa samanei nokota ipibireta.

[13] Oonihe Pauroi Ohongaho noo Berea nagapata hiire paanaitemi oho pobi Ttesaronike nagapata tuumami oho quba Dzuta abi nookaqi Berea nagapata baaqi nagapa maikhametoke bitta ma kaka eetemi qupa mutu ma biribiri eeteta. [14] Oke eetemi Siira ma Timotteo nopoi Berea ota keke qaata. [15] Oonihe sinabidza nokanoka nokoi Pauro pobi hiiremi noi nagapa oke qaate tuuma qaramuti besata biranateta. Oonita abi noko Pauro dzeima tuuma Atteni nagapata mootomi noi erake pobi hiireta, Nike burisi eete hiiremake Siira ma Timotteo nopoi adzanoke erata baabare. Oiqi hiireta.

PAUROI ATTENI NAGAPA ABI QUPANOMAITETA

[16] Oke hiiremi Berea abi nokoi burisi eeteta. Ma Pauro noi Atteni nagapata Siira ma Timotteo nopoho beebe ooqi neemi gisigisi samanei ota oomi mooqi qupa nohota eepa gaiteta. [17] Qaitemi noi Dzuta abi nokoho sinabidza guhuta dzuubaqi Dzuta abi (nokomae ma Giriki abi qesai Dzuta abihota atima qaata) nokohota gama sisinabidzaho noo hiiremi nookata. Ma noi paha qupi samane otoba patita abi saridze sinabidza pobi hiire hiireke tuumata.

[18] Qate nagapa ota abi nokanoka minanoma samanei qaata, dzapa ttari nokohoi Epikure abi (nokoi quba samane etteimorai) ma Sittoike abi (huttinginoma). Oho neta abi nokoi Pauro saridzeqi qesai hee, Ae, ttetterapo ooraqi ikaitorai! Hiiremi qesai Pauroho erake hiireta, Bamu, noi ohonga dzapa samanehota agiagi teehoke hiirorai kaqani. Oke hiireta oi teeho bahe Pauro noi Dzesuho pobi hiireta ma noi baata nena qoridzetaho noo hiiremi nokoi totoho oonomata hiireta.

[19] Oke hiireqi tora kokota uta apiapi naga minanipamu teeho dzapa Areopago ota dzeima peiteqi noke hee, Isanate nii noo agiagi hiibi, naane qubake hiibi? [20] Noo oi toma agiagi nanahoni, oho khoobama hiire nookare. [21] Oiqi hiireta oi Atteni nagapaho abi dzore ma nagapa maikhata nokoi noo ma pobi agiagi hiire nookoraqu ooqaho dzaodzaoke eete qaata.

[22] Oionita Pauro noi Areopago noo sobadzata tuuma qooroqi abi erake pobi hiireta, Dzoobe Atteni nagapaho abi mimi. Ana khooba nikeho erake moorai. Nike sinabidza ma ohonga maina paina samaneho pomata atimorai. [23] Ana nagapa nikehota tuuma ma baaba eesuqi neemi gisigisi nikeho moo qaaramuti aratta teeta qetaqeta teeke ana isaitemi hee, Erai Ohonga agiagi teeho tekaniqi hiirorai. Oonita nike ohonga agiagike ao qupadzomaqi noho kokora sohororai Ohonga teena oke ana nikeho quba rerengi eetake boobita nookare.

[24] Ohonga noqeke ttoka mootoqi oho heeta quba samane mooto soubireta noi ape bahe qusu ma ttokaho maikhatanipamu. [25] Abi guhuke botoma gootorai ota noi oora ma qaara te eetoraidzara. Ma noi quba teeho qiri eetemi abi baura eetemi biranatoraiho tete baamu. Oi noi keke abi napa qaraqara ma hee ma hoonomake saridzeta paha quba minara saridzorai.

[26] Noi abi biidza teenaqake saridzeqi noho neta abi tupu samane huba haba biireqi noko ma napai tuuma qaararotaho bodza ma hu ma koridza noi keke hiireta. [27] Noi hee, Abiho qupa khatai qiri qee ma baa peite qaama abi noomae Ohongake saridzaqu mae, oiqi hiireqi Ohongai oke eeteta. Oi noi kharaqata bahe bisa napahota abi napake gama isanate oorai.

[28] Oi paha naa sutasuta abi nikehota teei hee, Napai noho qaraqaraho nakuta ooraiqi quba minara eetorai oi teeho quba bahe napai Ohongaho biidza ma suunaniqi hiiremi naa oi oke hiirorai. [29] Oonita napai meeke noho biidza ma suuna ooraiqako ikaqi hiireqi abi napai boto napamema gori ma siriba ma omama gisigisi nee ma baunoma ohongaho qaseqase korabetorai? Oi Ohongai oho isaki ooniqi eetoqa napai qupadzomaino.

[30] Oi abi ruumema baa qaata oke Ohonga moo te oho kahosa hairiamake eete qaarara oonihe oho bodza ao bamu naate. Poiqa ttoka abi gama susupu qupa burisi eetareiqi hiirorai. [31] Noi bodza ao hiireqi, ota haba samane abi napaho khooba paanaitakoi, ipi ma ariho isaki moitakoi. Ma abi teei baura oke eetareiqi Ohongai noke upubireta. Oonita ttoka abi gama susupu abi oke nooka hiisi eetareiqi Ohongai noke baata neta tukutomi oorai.

[32] Qate Pauro noi Dzesu Kiristu ao baata neta qoridzetaho noo hiiremi qesai ao gattagatta hiireqi noke ngiingi ma baaba eeteta. Qate qesai tete siireqi hee, Oionita noo oke bodza teeta paha hiire nana nookaqu kaqani. [33] Oke hiiremi Pauroi noko qaate tuumata.

[34] Oonihe abi qesai Paurohota atimaqi Dzesuho pobi naateta. Nokohota sinasina abi mina Areopagona qaata dzapa Tionision, ma atapa tee dzapa noho Dzamari ma paha abi qesai nooka hiisi eeteta.

18

PAUROI KORITTI NAGAPATA BAURA EETETA

[1] Oonita Pauroi Atteni nagapa qaateqi Koritti nagapata tuumata. [2] Ota Dzuta abi teeke saridzeta dzapa noho Akuira (noi Potu habata biranateta) ma ata noho Pirisira. Oi noma nopoi Itaria habata oomi abi qiba Kaisa Karauttio noi Dzuta abike Roma qaanateqi iihata. Iihami nopo nagapa oke qaateqi burisi eeteqi Koritti nagapata biranateta.

[3] Biranatemi Pauroi nopoho toro noo hiibareiqi peiteta. Peite moohimi parai korakora noomae gesina naate qaata baura teena oke Akuira noi ooqata eetota. Oho quba noi nopoma noko qesa baura nokome ipibireta. [4] Ma Pauro noi dzuma samaneta Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi Dzuta abi ma Giriki abi nokoho quba sinabidza dzuubeteqi adzahahaiteta.

[5] Qata Siira ma Timotteo nopo Makettonia habata baaqi moomi Pauroi sinabidza baura mekeqoma eeteqi Dzesu noi Kiristunipamu oho khooba Dzuta abike hiire rerengi eete soubireta. [6] Oonihe hiire soubiremi nokoi noo nohoke basesa eeteqi ngiingi robe eetemi noi sasa nome baabaaba eetemi miriqudu perebami erake noko pobi hiireta. Nikei baatareiqa baatare, oonihe kahosa nikehoi bamu naho naataqu. Oionita ana Dzuta abi nike qaateqa raaba abi nokohota keke baura eetorakoi oiqi hiireta.

[7] Qate abi teeho dzapa Titio Dzusto noi Giriki abi oonihe noi paha Dzuta abiho sinabidza qahiqahi ooni. Oonita Pauroi noho nagata peiteqi ota sinabidza hiire qaata. Oi naga nohoi Dzuta abiho guhu saamaqata oota. [8] Oonihe Dzuta abiho guhu soopara, dzapa noho Kirispo, quni ma mani nohoma nokoi sinabidza nookaqi Dzesuho oko ma boto naateta. Eetemi Koritti abi nokoho neta samaneqai sinabidza nookata, nooka hiisi eetemi sinabidza obama soorota.

[9] Ma qupi teeta Sooparai bakuta Pauroho torota biranate erake hiireta, Nii eto atti ududimaqa sinabidza qaatainohe, oke hiire qaarare. [10] Oi ana niike hohoba eesuhima abi noko bamu quba teeke niike eetaqu. Oi nagapa erata naho abi tupu quba minai oorai. [11] Oke hiiremi Pauro noi sohoro sama nomeho hutingike naate nagapa oho abike Ohongaho noo hiire banaite qaami tii bodza teena ma qetta naateta.

[12] Oonihe Gario noi Giriki haba Akhaiaho totaqita kiape mina naate qaata bodzata Dzuta abi nokoi qesa hongasireqi Pauro ibo eete kiapeho toro aima tuumata. [13] Nokoi noho qomaqoma hiireqi hee, abi erai quba nanai hu noo qusubaite eetorai oke riiteqi hiiremi abi qesa Ohonga agiagi teeke ao qusubaitareiqi eetorai.

[14] Hiiremi Pauroi noo totaqi hiibare eesumi Gario qamuni hiireqi Dzuta abi pobi hiireta, Abi erai roota kahosa bamenoma teeke saridzapuko oi ana isanate nikeho noo nookarori, oonihe baamu. [15] Nikei noo sepeho quba ma noo khooba nikemeho quba ma sinabidza nikemeho quba noke geema mootorai oonita nikemae noo oke hiire tatangaitare oi naho baura baamu.

16-17 Hiireqi noi nokoke iihami biranateta. Biranate midza nokome quba eeteqi abi
nokoi Dzuta abiho sinabidza guhu soopara dzapa noho Sostene noke kiapeho pengata
buribaroke teete iihami kiape moo nomena naateta.

PAUROI PAHA SIRIA HABATA TUUMATA

18 Oionita Pauroi Koritti nagapata paha isakiqata qaaqi burisi eetareiqi nokanoka
tupuma nokoi qesa aipo biireqi Pirisira ma Akuira noma nokoi sisima peiteqi Siria habata
qesa gainene eete tuumata. Oonihe Sekherea nagapa gattiqaho unaunate biranate Pauroi
sama nomeho hutingi naatota oke qaateqi some nome topotota (oi teeho bahe noi moomi
Ohongai noke Koritti ota herohero eetarota oi ao meenoma naateta). 19 Ma ooneta paha
tuuma qaaramuti nokoi Epeso nagapata biranateqi Pauroi dzairamane eseri nomeke
sisimata qaateta.

Qaateqi Pauroi Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi nokoma sinabidza qesa pobipobi
hiire nookata. 20 Noi isanate nokoma qaarareiqi Dzuta abi noko qaanatare hiiremi bai
hiireqi erake hiireta. 21 Anai tuumake boohibita, ipita Ohongai nookami ana nikeho toro
burisi eetakoi. Oiqi hiire aipo biireqi sisima peite Epeso nagapa qaateqi tuumata.

22 Tuuma Kaisarea nagapata biranateqi ota sisimata tta eeteqi Kiristuho oko ma botoke
dzoobe hiireta. Hiireqi burisi eete girodzomaqi Attiokhia nagapata biranateta.

PAUROI PAHA POBI NOME KARABIDZARE TUUMATA

23 Biranateqi Pauroi Attiokhia nagapata gattiqa ooreqa boohiqi sinabidza qaru dzon-
gobeteqi nagapa qesake karabidzare tuumata. Oi Garattia ma Pirigia habata Dzesuho
sinabidza quni ma manike noo hiire tatangaiteta.

24 Qateqa Epeso nagapata Dzuta abi teei baata dzapa noho Aporo, Aresattaria, Apirikaho
nena. Noi nooho kotanganipamu oomi noi sinabidza hiire qaami oi kinisaho isaki naate
qaata. 25 Oonihe Ohongaho sinabidza qesa noke banaitemi ooqake keke gesina naate qaata.
Noi Dzohane sobasoba maikhata noho pobike nookata Dzesuho sinabidzake paha heeqata
abi banaite qaata. 26 Oonihe noi oho koko nookaamake qaaqi oke qaate qaata. Abi oi Dzuta
abiho guhuta peiteqi attiamake sinabidza hiireqi suu ma heeta hiirota.

27 Hiiromi Akuira ma Pirisira nopoi nookami koko isanataama naatemi noke dzaira
eeteqi Sumasaho sinabidza kokoke noke banaitemi pobirateta. Pobiratemi noi ao Girisi
habaho totaqi Akhaidzata tuumare hiiremi sinabidza nokanoka abi nokoi qesamaneho
quba dzaira pepa qeeteqi moitemi aima tuumata.

Oonita Aporo tuuma qaaramuti Koritti nagapa biranateqi abi Ohongaho baruna heenata
sinabidza nooka hiisi eeteta nokoke hobidza minake eeteta. 28 Oi noi sinabidza pepa
bosabosa oho neta giimaqi Dzesu noi Kiristunipamuniqi hiire oho khoobake abiho pengata
hiire paanaitemi Dzuta abi oona qaata nokoi bai hiibaquho isakiama naateta.

19

PAUROI EPESO NAGAPATA BAURA EETETA

1 Oonita Aporoi Koritti nagapata oomi Pauroi tora ma haba dzongobeteqi tuuma
qaaramuti Epeso nagapata biranateqi sinabidza nokanoka abi saridzeta. Oonihe nokoho
sinabidza teqahama naatemi noi qasa hiireta. 2 Nike sinabidza nookaqi Sumasaho pobi
naate oorai mae baamu? Hiiremi noko hee, Baamu, Qaheuba Sumasa ooraiho pobike te
nookoraidzara.

Oke hiiremi Pauroi hee, Oonita nike apeho teteke qupadzomaqi sinabidzaho sobasoba
aimata? Hiiremi nokoi hee, 3 Nanai Dzohane sobasobaho sinabidza qupadzomaqi sobasoba
saridzeta.

4 Hiiremi Pauro erake noko pobi hiireta, Maqa, Dzohanei abi qupa burisi eetareiqi
nokoke obama sooroqi hee, Teei anaho tumena baaorai noke nooka hiise eetareiqi hiireta,
Oi ape bahe Kiristuhoke hiireta. 5 Pauro oke hiiremi abi nokoi noo oke nookaqi Soopara
Dzesuho dzapa qupadzomami obama soorota.

6-7 Sooroqi Pauroi qiba nokohota boto nome mootomi Qaheuba Sumasai nokoke raraku
biiremi oionita nokoi ao Ohongaho too naate noo maina painata sinabidza hiireta. Oonihe
abi oke eeteta oho dzare oi tuerebe oni.

8 Eetemi Pauro noi Dzuta abiho sinabidza guhuta beubeuamake peiteqi dzasidza
tapariho isakita noo hiireqi Ohongaho pobi ma tete hiire hunateqi oho khoobake rerengi
eete hiireta.
9 Oonihe abi qesai basesa eete noo nookaama naateqi garubaho pengata Kiristuho
tete qanga hiiremi Pauroi nokoke qaateqi sinabidzaho dza eeteta nokeke ttuttuiteqi ete
samaneke abi teeho dzapa Ttirano noho sukuru nagata sinabidza banaite qaata. 10 Oke
eete qaami abi Asia gattiqa habana qaata nokoi gama susupu Dzuta ma Giriki abi sinabidza
nooka qaami tii eseri baamu naateta.

SIKEBAHO KHAMETO PAUROHO QASAQASA OBERAMA EETETA

11 Obete Ohongai Pauroho husi ma pai naatemi noi obaoba nese agiagi eeteta. 12 Eetemi
abi nokoi Pauroi bauraho ttoba ma dzamudzamu ttoba aima qaata oke aimaqi khet-
tedzanoma nokoho toro aima tuumami hesateqi qidzanaate qaata ma songena nokoho
irina qaatai atti tuumata.
13-14 Oonihe Dzuta abi qesa kaabanoma nokoi oota oi Dzube abi teeho dzapa Sikeba noho
khameto sebeni nokoi oota. Nokoi bodza teeta girodzomaqi hee, Napai qaseqase eeteqa
Soopara Dzesuho dzapa hiireqa songena abiho irina ooraike iihareiqi hiireta. Nokoi hee,
Napai Songena erake pobi hiibare, Dzesuho dzapa pobi (Pauroi hiirorai) nii noho too quba
paapatare. Oke hiireqi nokoi qeemata.
15 Qeemaqi nokoi noo oke abi songenanoma pobi hiimi songenai noko noo ipi erake
hiireta, Ae, Dzesuke ana qupadzomorai ma Pauroke oho qesa ana qupadzomorai. 16 Qate
nikei ika nena? Oke hiire abi songenanomai qaa eeteqi sasa qaite khametoke teete
sigubireqi sasa nokoho qohata teetemi habanake dzuu suura naate nagata tta eete sakaba
tuumata.
17-18 Ma quba oho pobi Epeso nagapata baami Dzuta abi ma Giriki abi nookaqi atti minake
eeteta. Eeteqi nooka hiisi eeteqi biranateqi baabe ma basara nokome quba eete qaata oke
ngiingi ma baaba eeteqi oonoma gama gaubireta.
19 Qate abi adzapei baru ttari eete qaata nokoi pepa nokome khakhauma biranateqi
otoba patiho eepata qeereta. Oonihe gee oho ttumake noko ttuttuitapuko siriba gettara
50 ttauseni naatarotahe noko ooma Ohongaho kiridza qeereta. 20 Oi abi nokoi oonomake
eetemi Ohongaho noo pobi qoridzeqi souba sakabata.

EPESO ABI PAUROHOKE NOOKAMI QANGA NAATETA

21 Oonita Pauroi baura oke eete qaaramuti soubireqi hee, Ana Maketonia ma Akhaidza
abike tuuma karibireqa Dzerusaremuta tuumaqa oho tongo neta oho qesa ana Roma
moorakoi. 22 Oiqi hiiretanihe hobihobi nome eseri Timotteo ma Erasto nopo bosa
dzoobiremi Maketonia habata qooro tuumami noomae qaata ota paha gattiqa oota.
23 Ma oho bodzata Epeso nagapata sinabidzaho taara minai biranateta. 24 Oi siribaho nee
ma bau korakora abi tee qaata dzapa noho Temettero abi oi Attemi neemi oberaho guhu
gisigisi gamittimittike siribama korabetemi abi noko ttuma eetemi noma baura oonoma
eete qaata nokoho toro oma minai biranate qaata.
25 Obetemi Temettero noi baura abi qesa nome ttuttuite erake hiireta, Dzairamane
napaho baura oi oma napaho saridzorai oke nike gesinani. 26 Oonita abi teei baaorai, Pauro
oioni, nike noho khooba gesina. Noi Epeso nagapa napaho Asia Gattiqa haba nena abi
adzepeke qupa rasaki eeteqi hee, Abi botoma neemi gisigisi korabetorai oi quba meeama.
27 Noi hee, Pauroi oke hiiremi baura napahoho dzapa pobiama naataqu oi keke bahe,
neemi napaho Attemi noho guhu barari biidzakoi, ma Attemi nomaeho dzapake Asia
Gattiqaho haba ma haba qesaho abi gama susupu ququimorai oonita dzapa pobi nohoi
isanate napahota baamu naataqu mae?
28 Temettero noo oke noko pobi hiiremi nookami qupa nokoho dzauba eetemi sookateqi
erake hiireta, Epeso nagapa neemi Attemi noi minanipamu. 29 Hiire qarutomi nagapa
abiho qupa tukutomi oko tumutumu biireqi biranate ttutturatoramuti sobadza nokometa
tuumata. Obetemi Maketoniaho abi eseri Pauroke hoobire oota, dzapa nopoho Gaio ma
Arittako, nopoke noko karabete aima tuumata.

30 Tuumami Pauroi nookaqi abi oho garubata tuumare hiiremi qesamane noko
qaanateta. 31 Qate haba oho abi mimi qesa Pauroho dzairamane qaata nokoi paha garubata
tuumaino hiireqi noo dzoobiremi Pauro noo nookata.
32 Obetemi garuba nokometa noo nganganoma hiimi qesa mina oota nokoi hee,
ikanomake hiire eetoraiqi hiireqi hou eeteta. 33 Abi nokoi oke eete oomi Dzuta abi nokoi
gesina abi nokome dzapa noho Aresatte noke abiho bisata mootomi qooroqomi nokoi noke
qiruqiru biiremi noi noo hibahiba qohareta peiteqi noo geemare boto qamuni eeteta.
34 Obetemi abi nokoi noke mooqi hee, Dzuta abi ooniqi hiireqi too samanei ttutturateqi
hee, Ohonga bahe Epeso nagapaho neemi Attemi noqaho dzapa pobi minanipamu oni.
35 Oonoma hiire qaaramuti Epeso nagapaho gamani qetaqeta abi noi nokoke hasu hiire
kebaiteqi erake hiireta, Epeso nagapa eraho abi nookare. Napai Attemi mina napameho
guhu soopara eetorai ma qusu neta gisigisi nohoi qaratemi napahota oho soopara eetorai.
36 Oonita haba minarata apei oke ruume naataqu? Oonomai baamuhe, qupa nikeho
kebaratemi quba eto sepesapeke eetaino. 37 Abiho obera hiibaino. Nokoi neemi guhu
napahota teqaha quba teeke aima dzukubara ma neemi Attemi Ttianake te ngiingi eetara.
38 Mae Temettero ma abi noho nokoi abi teehoke nookami qanga naatoraiqako noo ma
kahosa hiibaqu bodza dzamonatemi Kiape oorai nokoho torota hiibare. 39 Mae nikemaeho
noo teei ooraiqako bosa qobaqobaho garubata aima tuumare.
40 Oonihe nikei poike ikoiko eesuhimi sepeke qaa biranatare eete oho noo qubake abi
qiba napaho qaru hiiremi napa tuumaqi tee ma teeke hiimi nookami baamu isanataqu.
41 Qateqa qetaqeta abi oke hiiremi garuba nookaqi sakabata.

20

PAUROI PAHA MAKETONIA MA GIRISI HABATA GIRODZOMATA

1 Noo ma nooaga oi baamu naasumi Pauroi sobasoba tupuho quba hiiremi baami qogo
ma saga hiireqi Maketonia habata tuumata. 2 Haba oke dzongobete tuusuqi sobasoba tupu
qaata nokoke qogo hiire tatangaiteqi tuuma qaaramuti Girisi habata biranateta.
3 Ota dzasidza taparike qaaramuti besata qura sisima aima Siria habata tuumare hiiremi
Dzuta abi ota qaa mootomi tete mainake aimare hiireqi Maketonia habata tuumata.
4 Tuumami abi naga erai noke iiha Asia Gattiqata tuumata, oi Berea napaga nena Sopate
noi Pirihuho khata ma Ttesaronia nagapa nena Aristako ma Sekutto ma Gaio ma Timotteo
ma Asia Gattiqa habaho nena Ttikhiku ma Ttoropimo. 5 Abi oio bosa qooroqi Ttoroa
nagapata Pauro ma nanaho beebe oota.
6 Qate nanai ingona dzuma baamu naatemi Piripi nagapata sisima peiteqi ete paiputa
tuuma qaaramuti Ttoroa nagapata noko saridzeta. Saridzeqi ete bodza sebenike qaata.

PAUROI TTOROATA EUTTIKOKE EEHAHAITETA

7 Obete Sateta nanai qupi posa muunareiqi ttutturateta. Oonihe Pauroi hee, Iihai
mootomi tuumare hiiqi sinabidza hiire qaami saubapo dzeubata. 8 Dzeubami naga naku
nanai oota ota dzongi samanei dzadza eetota.
9 Oonihe Pauro sinabidza hiiremi bodza khara naatemi abi khata tee dzapa noho Euttiko
noi haba moramorata habeseqi mee ruume naateta. Oonihe suruho nokoi oota oi heenata
oomi noi taate suruho eserike riite ttokata taate baateta. 10 Baatemi Pauro ao hairiamake
qura khata dzogebiire aimaqi erake pobi hiireta. Eo baamu, eto tti ma ttaka hiibaino, noho
baruna eehahake oorai.
11 Oke hiireqi naga nakuta peiteqi qupi posa moiteqi qaate patta muunata. Muunaqi
nokoma sinabidzaho noo hiiromi iihai mootota. 12 Iihai mootomi abi nokoi khatake ttidza
qidzaqidzake eete naga nohota dzeima tuumata. Qate Pauro ma nanai qaate tuumata.

PAURO NOI TTOROA QAATE MIRETTE NAGAPATA BAATA

13 Pauro hiiremi qesa nanai sisimata peiteqi Aso nagapata tuumata. 14 Qate noomae
torata tete biireqi Aso nagapata nanake saridzeqi sisimata peite hee biireqi nanai gama
tuumata. Tuuma qaaramuti Mittirene nagapa biranateta.
15 Oneta tuuma qaaramuti iihai mootomi Kio sungata biranate riiteqi Samo kusuta
biranateta. Ma ooneta tuuma qaaramuti Mirette nagapata biranateta. 16 Oi Pauro

noi Sumasaho dzumata Dzerusaremu biranatakoiqi hiireqi Epeso abima bodza minake oorainoho quba Epeso nagapa riiteqi pobi neta sisimata tta eeteta.

PAUROI EPESO ABIKE AIPO BIIRETA

17 Pauroi sisimata tta eeteqi qaru dzoobiremi Epeso nagapata tuumaqi sinabidzaho bosaqobaqoba dzeima unaunata baata. 18 Baami Pauroi noko erake pobi hiireta, Dzoobe, ana khoobanipamuta Asia Gattiqa nikeho habata biranateqi ao nikeho toro baura name bosana eete qaata oke nike nooka baaqoraidzo.

19 Anake abi ngingi ma baaba eete qaami ana tti ma ttidza heme ipima Sooparaho qaru eete qaata. Oi Dzuta abi noko sesero ma dzakidzaki eesubomi ana teeta ma taanga ipima qaata. 20 Ma ana te noo nikeke qoredza eete qaarara. Nike qidzanata quba sinabidza noo samaneke naga ma paata nike pobi hiire qaata. 21 Ma Dzuta abi ma Giriki abi Ohonga dzaga bobotoqi Soopara napame Dzesu Kiristu nooka hiisi eetareiqi qupa nikeho tukuto qaata.

22 Obete poiqa Sumasa naho qupa qooro teetemi Dzerusaremu nagapa tuusubi. Tu-usuhimi quba ikanomai naho toro biranataqu? Oke ana ruume. 23 Teena anai nagapa samaneta biranate qaimi Qaheuba Sumasai ana erake pobi hiirorai, sutasuta ma heme ma bame qee ota niiho beebe eetorai oiqi hiirorai.

24 Oonihe anai qaraqara nameho nookami ttuma minanoma naasuidzara, tete naho quba roibeteta oke iiha qaarareiqi hiirorai ma Ohongai hasu ma keba nohoho pobi qidza hiire gegebetareiqi Soopara Dzesui ana pobi hiireta, baura oke eete qaaqa soubidzareiqi qupa nahoi hiirorai.

25 Paha teeke hiire nookare, ana qusuho noo pobi qidza hiireqi nikeho bisata oora ma qaara eetemi nike ana mooraihe paha ipita nese ma penga naho baamu mooraqu. 26 Ohongai sinabidzaho noo naho irita suutomi oorai oke ana nike pobi hiire soubireta, 27 teeqake te qaatemi ooraidzara, baamu.

Oho quba poike toma agiagita hiire nookare, teeho kahosa oorareiqa oorakoihe oi baamu naho naataqu. 28 Oonita nike sama nikeme soopara eeteqa sinabidza tupu nikeme isanate soopara eetorare. Qaheuba Sumasai nike nokoho bosa qobaqoba hiiretaho quba nike Sooparaho oko ma boto noomaeho dzuui soorota nokoke sinabidzaho sogo moite qaama keba ma dzapata qaarare.

29 Oonihe ana qupadzomami haa idzahuba qaanoma nokoho toro biranateqi sipisipi baamu ingonaitaqu. 30 Paha nikemaeho bisata abi biranate sinabidza ngiingirobe eete ai tatauma abi nokoho angi naatemi ota dzuubakoi. 31 Oho quba nikemae bakena geema qaarare. Oi tii tapari qupi samane tti ma dzasa ma qogo ma saga, noo hibahiba oke te qaatemi perebara nike ooho qupadzomaqi qaarare. 32 (bisa 32 oi qoorata oorai)

33 Anai te ttuma ma quruma quba tti ma sori hiibara. 34 Ana abi naga namema nana ttuma gattiqa saridzeta oke boto eseri namema saridzemi nanaho quba biranatetake nike nookorai. 35 Ana koo ma taanga nikeho quba irangi eetemi ooma nike ao baura beedzaema eeteqi pepeqa ma roroqa nokoke hoobire qaarare. Oho teteta qooroqi ana oke nike banaitemi oorai.

Oonita nike ota qooroqa Soopara Dzesui noo erake hiireta oke qupadzomare. Hee, Isaki teeke biraitemi ooraike nike aimaqu tete nome ooraihe, nikemae abiho ttiihu biidzaqu tete oio dzapa pobinomanipamu, oiqi hiireta. Qate ana nike Ohongaho botota mootomi baruna heena nohoi nike bakena geemami Beedzaeho Maikhatai nike isakinomaite qaarare. Qaama nike noho qaheuba abi tupuma ttaiqa naate ipi ma ari saridze isanatakoi.

36 Oonita Pauro noi noo oke hiire soubireqi pomai kotoroqi nokoma pupu hiireta. 37 Pupu hiiremi tti ngusuru ngasuruiqi dzoge biire aimaqi noke kanabeteta. 38 Oi noi noo samane hiireta oonihe noi hee, Nike baamu paha ana mooraqu ooqaho quba qupa nokohoi qanganipamu naatemi tti minake hiireta.

Oionita noko Pauroke dzeimami sisimata peitemi nokoi aipo biireta.

21

DZERUSAREMUTA TUUMAREIQI PAUROI SISIMA PEITETA

[1] Hiibi nanai Epesoho maimane gaubireqi pobinoke tuuma qaaramuti Koo sungata
biranateta. Iihai mootomi Roti sungata dzuubaqi tuuma Pattara nagapata biranateta. [2] Ota
sisima teei Peonike habata tuumareiqi roibetomi saridzeqi ota peiteqi tuumata.
[3] Tuuma qaaramuti Kiporo sunga moohimi mage neta oomi riiteta. Ma Siria haba neta
tuuma qaaramuti Ttiro nagapata biranateta. Ota sisimai quruma perebireta.
[4] Perebiromi nana Ttiro nagapata peiteqi sinabidza tuputa abi qesa saridzeqi nokoma
qupi sebenike qaata. Qaami Sumasai bapotopotomi nokoi Pauro Dzerusaremu nagapata
eto tuumainoho qubake qaanateta.
[5] Ota nana qaami tuumaqu bodza dzamonatemi abi ma paimane ma khata ma khameto
nanai gama igasata pomai kotoroqi pupu hiireta. [6] Pupu hiireqi qesa aipo biireqi sisima
peqimi noko nagapata burisi eeteta.

KAESAREA NAGAPATA AGABOI PAUROKE SINASINA HIIRETA

[7] Ma Ttiro nagapake qaate tuuma qaaramuti Ttoremae nagapata biranateqi sisimata tta
eeteta. Qate nanai ota sinabidza tupu abi saridzeqi qupi teenake nokoma meeta.
[8] Iihai mootomi tuuma qaaramuti Kaisarea nagapata biranate Piripo saridzeta. Piripo
ape bahe bosata Dzerusaremuta ttiihu abi sebenike aimata noi nokohota teei oonita nanai
noho nagata peiteta. [9] Qate noho atasare eserisa eseri somoroi qaata nokoi paha too abiho
isaki naate qaata.
[10] Obetemi nanai ota ipibire qaami Dzutea haba nena too abi teeho dzapa Agabo noi
nanaho toro biranateta. [11] Biranateqi makuku Paurohoke aimaqi ooma oko ma boto
nohoke suutoqi hiireta, Qaheuba Sumasa noi erake hiire, Makuku eraho maikhata noi
Dzerusaremu nagapata tuuma biranatemi Dzuta abi noko eranomake eeteqi raaba abiho
botota mootakoiqi hiire.
[12] Noo oke Agabo hiiremi nanamae ma nagapa maikhameto ma gama Pauro
Dzerusaremu nagapata tuumainoho bame eeteqi qaanateta. [13] Qaanatemi noi erake
hiireta, Naane quba tti minake hiireqi qupa nahoke ai buribaro eetoraidzo? Ana
Dzerusaremu nagapata sutasuta peitaqu oi keke bahe, Soopara Dzesuho quba eeteqi
baatare roibetorai.
[14] Hiiremi oho bai hiiremi tatanga naatemi noko ma nanai gama qaateqi hee. Isanate,
Sooparaho noo meenoma naatare.

PAURO DZERUSAREMUTA TUUMAQI ISERE NOME HIIRETA

[15] Baura bisa qesa baamu naatemi nanai roibeteqi Dzerusaremu nagapata tuumare
eeteta. [16] Eetemi Kaisarea nagapa nena sinabidza tupu abi qesai nana dzeimaqi abi teeho
dzapa Manaso, sinabidza abi agoba Kipiro sunga nena, noho hagata nana mootota.
[17] Obete tuuma qaaramuti Dzerusaremu nagapata biranatemi ota sinabidza abi qesai
nana dzaira eeteta. [18] Oonihe iihai mootomi Pauroi nanake dzeimaqi Dzakopoho torota
peiteta.
Nanai ota peiteqi oomi sinabidzaho bosa qobaqoba qesa biranate soubireta.
[19] Biranatemi Pauroi boto nokoho aimaqi, Ohongai husi ma pai naatemi raaba abi
nokoho toro sinabidza baura eetemi mee biranateta, oho noo ma pobi mekeqomake hiire
soubireta.

PAUROI BIIRITA PEITETA

[20] Pauro isere mooto soubiremi nokoi gama Ohonga hasa hiireqi Pauro erake pobi hiireta,
Dzaira naname, abi dzare ttauseni bahe oho samanenipamu ao nooka hiisi eetoraimi nii
moorai. Oonihe abi qesa erata oorai nokoi paha hu nooho dzaodzaonoma. [21] Oonita sigita
niiho noo teeke erake hiire baami nana nookorai. Hee, Dzuta abi raaba abiho bisata oorai
nokoi Moseho noo qaatareiqi pobi hiirorai, hiiqi khametoho samata geeba mootainoiqi
qamuni hiirorai, ma Dzuta abi oora ma qaara tete napame qaatareiqi qamuni hiirorai.
[22] Nagapa eraho abi noko niiho totoho erake nookorai. Ma nii Dzerusaremu nagapata baabe
oho pobi noko ao nooka soubidzakoita nookare.
[23] Oho qubake nii quba apeke eetaqu oke nana hiiremi nii niimae oke eetare. Nanahota
abi eserisa eseri oorai nokoi Ohongahota noo tatanga nokome mootomi ooraiho qubake
ttarumi nokome topotaamake oorai. [24] Oonita nanai niike nokohota mootomi nii nokoho

isakita quba eeteqa ttuma nokohoke biiremi ttarumi nokome topotare. Nii oke eetemi minarai niike eraiqi hiibakoi, Oo, noo nohoi baami nana nookata oi meeama, noi hu noo qusubaitoraiqa hiibaridzonita oke nii eetare.
[25] Qate nanai raaba abi sobasobahoke hee, Ohonga oberaoberaho kiridza kabira dzuuma oorai, kabira dzaganoma oke qaasuhiqa dza ma rumubake biidzare hiire tatangaiteta, oke nii gesina.
[26] Oke hiiremi Pauro noi abi eserisa eseri nokohota ipibiremi iihai mootomi sama sasa ma quba nokome roibete soubireqi Ohongaho biirita dzuubata. Dzuubaqi Pauroi bodza nokoho hutingi bamu naatarota ma oho kiridza qeebarota oho noo abike pobi hiireta.

DZUTA ABI NOKOI PAUROKE BIIRITA KARABETETA

[27] Oonita nokoi ttarumi nokome topotomi ete bodza sebeni oi baamu naatare boohimi Dzuta abi Asia Gattiqaho haba nena nokoi Pauroke biirita mooqi abi qesa oona oota nokoke gama kosibeteta. [28] Kosibete Pauro aimaqi suu ubaqotoqi hiireta. Ae, Isirae abi baa nana hoobidzare. Abirai haba samaneta tuumaqi Dzuta abi napa ibo eeteqi hu noo napaho ma biiri napaho baaba eeteqi biiri napahota Giriki abi dzeima baaqi qaheuba nagake kanesanomaitorai.
[29] Oiqi hiireta oi teeho quba bahe bosata nokoi moomi Pauro noi Epeso nagapa nena Ttoropimo ma nopoi Dzerusaremu nagapata tuuma ma baaba eetota. Oho quba nokoi hee, Raaba abi oke qaheuba biirita dzeima peite ootaiqi qupadzomaqi oho areare hiireta.
[30] Oonita Pauroke nokoi karabetemi nagapa abi gamaqa oko tumutumu biireqi gururuiqi ttutturateqi abi qesai Pauro biirita hotou biireqi ao hairiamake oho tete siireta.

ROMAHO QAA SOOPARAI PAUROKE HEROHERO EETETA

[31] Oonita abi noko Pauro aimaqi teete kebaitare eesumi oho pobi oi Roma qaa abi minaho tomata taatemi roqobeteqi erake hiireta, Dzerusaremu abi noko gama susupu qaa aimaqi eetorai. [32] Noo oke hiireqi hairiamake qaa abi mimi ma gamitti aimaqi gururuiqi tuumata.
Oonita Dzuta abi nokoi Pauroke teesuhiqi moomi soopara minai qaa abima gama biranatemi noko qaateta. [33] Oonihe qaaho soopara minai biranateqi qaanahiqi ngibira eserima Pauro suutota. Suutoqi noi Pauroho dzapa qasa hiireta ma quba apeke eeteta oho qasa eeteta. [34] Eesumi abi noko sokasoka ma garugaru hiire rasaki eetemi te nooka pobitara.
Oonita sooparai hiiremi qaa abi noko Pauro aima qaa naga nokometa tuumata. [35] Tuusuhiqi Pauroi irita peitare boohimi Dzuta abi noko noke qeegoromi qaa abi noke qusuta aimaqi peiteta. [36] Peitemi abi tupu minai iihaqi sokasoka hiire tuumaqi erake hiireta, Abi oi baamu naatare! Oiqi hiireta.

PAUROI NOO HIIBAROTA OI QAA SOOPARATA ISANATETA

[37] Dzuta abi sokasoka hiimi Pauroi iri qusuta ooqi dzuubare boohiqi qaa sooparake Girisi noota qasa hiireta, Maqo ana isanate noo teeke nii pobi hiibaqu mae? Hiiremi sooparai hee, Ae, Nii Girisi noo nookorai mae? [38] Abiniqake Aigitta abi teei qaa eetare qaa abi po ttauseni aimaqi haba habanata tuumata nii abi oioni mae ape?
[39] Qasa hiiremi Pauroi erake hiireta, Ana Dzuta abi, Kirisi habaho nagapa Ttaraso dzapa pobinoma, anaio oho nenani. Oonita nii nookami ana noo gattiqa abi pobi hiibare. [40] Hiiremi nookami Pauroi iri kokota qoroqi abi boto qamuni eetemi noo nipanatemi Dzuta abiho noota noo hiireta.

22

PAUROI ISERE NOME SOHOROTA

[1] Heboro noota Pauroi hee, Dzairamane ma abi mimi name, ana khooba name hiire nookare. [2] Pauro noi oke hiiqi Dzuta abiho noota noo hiiremi noko nookaqi poupaamake oota.
[3] Oomi noi ipibire pobi hiireta, Ana Dzuta abi, Kirisi habata Ttaraso nagapata biranateta. Oonihe ana Dzerusaremu eraqata baa nokanoka nagata qaaqi bitotota. Bitotoqi banaita Gamarie noho dzagata qaami sinabidza banaitemi abi mimi napameho noo qusubaite kokora eete qaata. Paha poike nike Ohongaho dzaodzao eetoraidzo anai oho qesa Ohongaho eeteqi ima ma bago heeta qaaqi tatanga naateta.

4 Eeteqi sinabidza usaqe baamu naatareiqi ana ibo eeteqi abi oni mae paimane gama
suutoqi sutasuta nagata mooto qaata. 5 Oi dzube abi mina ma sinasina abi mimima nokoi
naho khooba gama gesina. Nokoi qesamane napaho Ttamasiko nagapata ooraidzo nokoho
pepa qeeteqi ana moitemi erake hiireqi aima tuumata, Ana qeota abi ma paimane oonoma
saridze suutoqa Dzerusaremu nagapata aima baamake ipi moitare. Oke Pauro hiireta.

PAUROI IKANOMAKE EETE KIRISTUHO ABI NAATETA
(Apo 9:3-19; 26:12-18)

6 Oonita Pauroi noo nome ipibireqi hee, Anai oke qupadzomaqi teteta tuumomi ete
bisata Ttamasiko nagapa dzamoihimi qusu neta eepa dzadza minai biiqi baa anaho nese
kootorota. 7 Kootoromi ana tookata taate ooqi totoho teeke erake nookata, Sauro, Sauro
oe nii naane quba ana teete iihoraidzo?
8 Hiiremi anai hiireta, Soopara name nii ape oni? Hiiremi erake ana pobi hiireta, Dzesu
Nadzarette nagapa nenake nii teete iihorai teena anaio. 9 Oiqi hiireta oonihe abi anama
qaata nokoi eepa dzadza keke mootahe, noo anake pobi hiiretake te nookara.
10 Eetemi ana qasa hiireqi hiireta, Soopara name, ana quba apeke eetareke nii hiibi?
Hiiremi Sooparai erake ana pobi hiireta, Nii qoridzeqa Ttamasiko nagapata tuumamake,
quba nii eetoraidzoke ota nii pobi hiibakoi. 11 Oiqi hiiretanita eepa dzadzai nese naho
kootoromi qupi sooromi qesamane nahoi ana basidzomaqi Ttamasiko nagapata dzeima
tuumata.
12 Nagapa ota abi teei qaata dzapa noho Anania. Noi hu nooho tete aimanoma, Dzuta abi
nagapa ooqana qaata nokoi noho nookami qidzani. 13 Abi oi naho toro biranateqi erake
hiireta, Dzaira name Sauro. Nii nese parara eetare. Hiimi anai nese parara eete haba
moota.
14 Moomi noorake pobi hiireta, Uimane napaho, noko ma napaho Ohonga noi khooba
nome paanaitareiqi hiiremi nii qidzaho maikhata moorare mooqi too nohota noo
nookareiqi nii asateta. 15 Obetemi nii quba moo nooke oho pobike haba samaneta abi pobi
hiire tuumare. 16 Sigita nii ikabete sepeke ooraqu? Nii qoridze Dzesuho dzapa qiraitemi
niike sinabidza obama sooromi pasena niiho dzamutare. Oiqi Anania ana pobi hiireta oke
Pauro hiireta.

PAUROKE OHONGAI RAABA ABIHO QUBA UHUTOTA

17 Pauroi hee, Oke Anania ana pobi hiiremi qusubaiteta. Oonihe ana burisi eeteqi
Dzerusaremu nagapata biranateqi Ohongaho biirita peiteqi pupu hiireqi neneho isakita
Dzesu moota. 18 Moomi erake ana pobi hiireta, Nagapa eraho abi noko niiho toota noo
naho nookaqa gottae eetakoi. Oho quba nii hairiamake Dzerusaremu qaateqa tuumare.
19 Hiiremi ana noo ipike hee, Soopara name ana abi niihoke sutasutata mootoqi sinabidza
naga samaneta aima peiteqi gouma teete qaata. 20 Qesai hibahiba niiho Settepano teetare
sasa nokome tupubiremi ana soopara eetemi teeteta oke ana nookami isanateta. Oi
nagapa eraho abi gama nooka soubiroraita ana niiho pobi isanate hiibakoi.
21 Oke hiiremi Sooparai bai hiireta, Baamu. Ana haba kharata raaba abiho torota nii
dzoobihibita ao tuumare. Oiqi Dzesu hiiremi ana nookata.

QAA SOOPARA PAUROKE HEROHERO EETETA

22 Oke Pauro hiimi eehe, Abi noko toma tiisuta nokoi noo musaqi nohoke nookami raaba
abiho naatemi noko sokate qarutoqi hiireta, Ae! Pauro noi peranomanipamu oonita noho
dzapa baamu naatare. 23 Oke hiire sookateqi sasa khara nokome kuimaqi pomu tupu
teetemi peiteta.
24 Peitemi soopara minai hiiremi qaa abi nokoi Pauro naga nokometa aima peiteta.
Obetemi abi noko naane quba sookateo oho khooba nookakoiqi qaa sooparai gouma
teetare hiireta. 25 Oonihe nokoi gouma teetareiqi hoo sasa siihuma suutare boohimi Pauroi
qaa sooparake erake hiireta, Nikei Roma abi anake sepeke sesero eete noo nahoke hiire
pobitaamake gouma teetemi isanataqu mae?
26 Oke hiiremi noi soopara mina nomeho toro tuuma pobi hiireqi hiireta, Nii ikake
eetareiqi hiibi. Abi oio Roma abinipamu oni. 27 Oke hiiremi soopara minai ao Pauroho
toro tuumaqi qasa hiireta, Maa meenipamu nii Roma abi oni mae? Hiiremi Pauroi hee, Oi
meenipamu.

[28] Oke noi hiiremi qesai Pauroke buribaroke eete toronaitare boohita nokoi ao qaateta.
[29] Qate Pauroi Roma abi ootaho pobike qaa soopara minai nookaqi sahateta. Oi teeho bahe Pauroke noi ao suutomi oota.
[30] Oonita iihai mootomi qaa soopara minai Dzuta abi noko Pauroke naane quba nookami qanganateta oho khoobanipamu nooka quba dzube abi mimi ma sinasina tupu gama susupu hiiremi ttutturateta. Ttutturahimi Pauro dzeima qura nokoho torota mootota.

23

PAUROI DZUTA ABIHO SINASINA TUPUHO TOROTA NOO HIIRETA

[1-2] Pauroi Dzuta abiho sinasina tupuke qeraqera eeteqi noorake hiireta, Qesamane name, ana hu nooho bai ma qamuni hiibaamake Ohongaho pengata qaatai qaabi. Oke hiiremi dzube abi mina Anania noi abi Pauroho dzagana qoroqota nokoke hee, Pauroke toota teetare. Hiiremi teeteta.
[3] Teetemi Pauroi hee, Ttidza makanoma nii! Oi nii anake Ohongaho hu noota batabidzare hiireqi oho tekata habese ooraihe hu noo oke riiteqi ana oberama teetare hiire oonita Ohongai paha niike teetare boohibi.
[4] Oke hiiremi abi qoroqota nokoi hee, Nii oonomake Ohongaho dzube abi minake pobi hiidzo? [5] Hiiremi Pauroi hee, Qesamane name, sinabidzata noo erake hiirorai. Nii eto abiho sooparake qanga hiibaino. Ana noo oke nookorai. Oonita abirai dzube abi mina oori oke ana nookaamake noo oke hiire.
[6] Pauroi oke hiireqi nese dzoobire moohimi tupuho abi qesai Satukeo ma qesai Pariseo oonita nokoi hu ma koridza biidzareiqi noi sokateqi hee, Abi qesamane name ana naamae Pariseo abi oho gottanipamu. Oonita baata neta qoridzaquho noo oorai oke qusubaitorai ooqaho quba nike anake noota mootoraidzo.
[7] Pauroi oke hiiremi Pariseo ma Satukeo nokoi qesa kurebeteqi hu ma koridzanoma naateta. [8] Oi Satukeo abi nokoi baata neta qoridzaqu ma angero ma gutu boto khara quba oonomaho baike hiirorai qate Pariseo abi nokoi oho nookami meenomani.
[9] Oho quba garuba nokometa qesa kurebeteta. Kurebete Pariseo abi nokoho tuputa sinabidzaho banaita qesai qoridzeqi tatangama erake hiireta, Nana abi eraho kahosa moomi baamu, angeroni mae gutu boto khara teei noke pobi hiiretaiqako ikabete sepeke bai hiibaqu? [10] Hiireqi baaba minake hiiremi qaa soopara minai hee, Tupu nokoi Pauroke ngausa eetainoiqi hiiremi qaa abi nokoi biranateqi Pauroke abi bisata dzeima naga nokometa tuumata. [11] Obetemi qupi ooqata Ohonga Sooparai Pauroho torota biranateqi qupanomaiteta. Nii Dzerusaremu nagapa erata anake paanaisubi oho qesa Roma nagapata anake paanaitakoita etoqa ququimaino oiqi hiireta.

DZUTA ABI PAUROHO GUNU MA NARU TATANGA HIIRETA

[12-13] Oonita iihai mootomi Dzuta abi qesa hongasireqi pattaho hutingi naate hee, Pauro teeteqanoke oba ma patta muunare hiireqi gunu dzoomata. Oonihe abi erake hiireta nokoho dzare poti riiteta.
[14] Abi nokoio too abi mimi ma Dzuta abi mimi nokoho toro tuumaqi paanaiteqi erake hiireta, Nana patta hutingi minanipamuke eeteqi Pauro teeteqanoke ooqata quba muunare naru hiire. [15] Oho quba sinasina tupu ma nikei qaa soopara minaho toro noo dzoobireqa hee, Nii Pauro nanaho garubata dzoobire baami noo noho paha hiibare. Hiiremi noi noo nikeho nookaqi oke eetema nana ao Pauro teteta teetakoi. Oiqi hiireta.
[16] Oonihe Pauroho mapui teetaquho noo nookata. Nookaqi qaaho nagata peiteqi nasami nome pobi hiireta. [17] Pobi hiiremi Pauroi qaa abiho kira hiireqi erake hiireta, Nii khata erake qaa soopara minaho toro dzeima tuumami noo teeke pobi hiibare. [18] Hiiremi qaa abi noi khatake soopara minaho torota dzeima tuumaqi noke pobi hiireta. Sutasuta abi Pauro noi naho kira hiireqi hee, Khata erake dzeima qaa sooparaho torota mootomi noo hiibare. Hiiremi khata erai noo nii pobi hiibare dzeima naka baabe. [19] Oke hiireqi pobi hiiremi soopara minai khata botota aimaqi sigiqata tuumaqi qasa hiireta, Noo apeke hiibaqu?
[20] Hiiremi khatai hee, Dzuta abi noko niiho toro noo mootomi baabareiqi hiire nookao. Pauro garuba nokometa dzeima tuumaqi khooba nome paanaite soubidzareiqi hiibakoi. [21] Pobi hiiremi noo nokoho eto nookaino. Abi nokoho dzare 40 riite oio Pauro teetare

hiiroraidzo. Noko patta hutingi minanipamuke eete ooraiqi Pauro teeteqi sapunge muunare naru hiire roibeteqi niiho noo beebe oorai.
22 Khata noi noo oke hiiremi soopara minai hee, Nii noo hiire paanaisubi oke eto abi pobi hiibaino hiireqi dzoobireta.

PAUROKE SEIKE KIAPE PERIKHIHO TOROTA DZOOBIRETA

23 Oonita qaa soopara minai qaa bosa qobaqoba eseri dzeima baaqi erake pobi hiireta. Nipe hiiremi qaa abi okoma tuumaqu oi 200, qate oosina tuumaqui 70, qate koo aimaqui 200 oi roibeteqa qupibaho 9 kiroko eesuhiima nike Kaisarea nagapa tatangata tuumare.
24 Ma Pauro oosi teeke saama mootare. Eeteqi tteike soopara eeteqi kiape mina Perikhi noho toro aima tuumare.
25 Oke hiireqi kiapeho quba dzaira pepa teeke erake hiireqi qeeteta.
26 Hee, Dzoobe Pirikhi, kiape qidza name, anai niiho quba pepa era qeete.
27 Qaa abi noko abi teeke aima qeeme noko Dzuta abi teetare eeteta (dzapa noho Pauro). Anai nookami noi Roma abinipamu naatemi qaa abima nana tuumaqi nokoho botota hiumata.
28 Oonihe noke noota moototaho quba khooba nookareiqi bosa qobaqoba nokoho garubata aima tuumata. 29 Aima tuumami hu noo nokomeke qupadzomaqi qomaqoma hiiremi ana nookata. Quba eeteta oi te peiteqi teeta ma suutaho isaki naatara.
30 Qate abi qesai geema mootoqi Pauro teetare hiiremi nookaqi niiho toro dzoobiremi qeeme oio. Ma qomaqoma hiirorai abi oio noke oho qesa ana iihami niiho toro qeeme nokoi noo nohoke nii pobi hiibare.
Anai Dzerusaremuho kiape, Kautio Risia.
31 Noo ooqake dzaira pepata qeetemi qaa nokoi soopara nokomeho too qusubaite pepa aimaqi qupibake dzeima tuuma qaaramuti Attipatti nagapata biranateta. 32 Biranatemi iihai mootomi okoma tuumataho qaa abi nokoi naga nokometa burisi eesumi oosinai keke Pauro dzeima tuuma qaaramuti Kaisarea nagapa biranateta.
33 Biranateqi Kiapeho dzaira pepa moiteqi Pauroke oho qesa noho botota mootota.
34 Mootomi kiape Perikhi dzaira pepa nome isaiteqi Pauroke haba khooba nohoho qasa hiiremi hiireta, Ana Kirikia haba nena.
35 Hiiremi kiapei hee, Noota nii mootorai abi naga oi baamake niiho noo hiibakoi. Oke hiireqi qaa abi pobi hiiremi Heroteho qaa guhuta mootoqi Soopara eetota.

24

DZUTA ABI BAAQI PAUROKE QOHARENAITETA

1 Ete bodza boto teena bamu naatemi dzube abi mina Anania noma abi mimi qesa, ma noo soopara teeho dzapa Tetturu, nokoi Kaisarea nagapata tuumaqi kiapeho torota Pauroho noo hiibare biranateta.
2 Oonita kiapei hiiremi Pauro qeemami Tetturui qomaqoma hiireqi kiape noorake pobi hiireta, Kiape qidza naname, nii isanate nana soopara eetemi keba ma hasuta oorai. Paha abi tupu era nanaho quba iiha ma dzoobidza eeteqi hoobirorai. 3 Hoobiremi nanaho nagapaho isaki quba samane isanate soubirorai.
4-5 Oonita noo hiire kharanatainoho quba nii kebarateqi nookami noo hote teeke nii pobi hiibare. Abi eraho nookami qanga naatorai, noi iima barunoma Dzuta abi haba samane tuuma oorai nokoke kosibetorai. Qate paha sinabidza abi obera nokoke nanai hee, Nadzaretteho nenaniqi hiirorai noi nokohota bosa qobaqoba naate oorai
6 Ma paha noi biiri nanaho makanomaitare eesuhimi aimata. 7-8 Ma nanai noo nii pobi hiibi oke niimae qasaqasa hiireqi khooba isanate paanaitakoi.
9 Noo oke Tetturui hiiremi Dzuta abi noko noke hoobireqi noo noho qaupuiteta.

PAUROI PERIKHIHO TOROTA NOO NOME POBI HIIRETA

10 Oonita kiapei Pauro botoma qaseqase eetemi noorake hiireta, Nii haba erata tii samaneke kiape oorai oke ana qupadzomaqi noo name iiha ma dzoobidzaamake hiibakoi.
11 Ana Dzerusaremu nagapata Ohonga penga bototareiqi qeema qaami ete ma qupi 12 keke naateta nii noo oho quba abi qasa hiiremi nii pobi hiibakoi.

12 Oi ana biirita mae sinabidza guhu qesata mae sinabidza nagapata abi ma nana
sinabidzaho baabani mae abike kosikosi oke ana te eetemi noko moorara. 13 Ma abi oi
qomaqoma hiireqi noo hiirorai oho mee apeke nii banaitaqu?
14 Paha teeke hiire paanaitemi nookare. Tete meeho ngiingike nokoi eetorai ota ana
qoororai oke noko hiirorai, oi meenipamu eetorai. Ma nokoho noo ma sinabidza aimaqi
hu noo qibata sinabidza qeetemi oorai ma too abi hiire qeeteta oke ana nookami oi mee,
uimane neimane napaho ma nokoho Ohonga noho qaruke eetorai.
15 Oonita qaaqi abi qidza ma qanga baata neta qoridzaquke mai eetakoi, oho quba abi era
noko ma ana gama qupadzomorai. 16 Oke eete qaaqi Ohongaho pengata ma abiho pengata
kahosaamake oora quba sama nameho bakena geema oorai.
17 Ma ana tii samaneke haba kharata qaaqi sinabidzaho ttuma samaneke ttuttuite qaatati
Dzerusaremu nagapata qesamane nameho torota aima tuumata. 18 Ma kiridza qeeba quba
roibeteqi Biirita dzuuba oomi noko ota ana saridzeta. Sarihimi nanai te abiho tupu gairuru
ma soropuruho tuputa oorara te husu ma noo agata oorara, baamu.
19 Oonihe Asia haba neta Dzuta abi qesai Biiri ota biranate naho qomaqoma hiireqi
abi kosibeteta oonihe ikaqi hiireqi nokomae teqaha niiho toro biranate oke hiire
paanaitoraidzara. 20 Mae ipita ana sinasina tupu nokohota qooroqomi naho kahosa teeke
nookataiqako abi erana qoororai nokoi isanate nii pobi hiibare.
21 Oonihe anai noo teenaqake nokoho bisata hiiremi oke noko nookami nokohota
isanataama naateta kaqa, oi ana paata erake pobi hiireta: Baata neta qoridzaqu oi oorai
noo teena oke ana qusubaitorai qesai oke nookaqi anake noota mootomi nikeho pengata
qoororai. Oke Pauro hiireta.
22 Hiiremi kiape Perikhi noi Pauroho noo oke hiire hiumaranihe oke mootota. Oi teeho
bahe noi sinabidza usaqe Dzesuho pobi te nookaamake oorara. Oonihe noi gimuttake eete
erake hiireta, Qaa soopara Risiai Dzerusaremu nagapa neta quratemake noo nokohoke
hiumakoi. 23 Oke hiireqi noi qaa soopara erake pobi hiireta. Nike baaqi kokora eetare
hiiremi eto bai hiibainoiqi hiireta.

PERIKHI HIIREMI PAUROI TII ESERIKE SUTASUTATA OOTA

24 Oonita qupi qesa naatemi Perikhi noi Dzuta abiho neta ata noho Tturisira noma nopo
ooqi Pauroho quba hiiremi dzeima peiteqi Pauroi Dzesu Kiristu nooka hiisi eetaridzoho
khooba pobi hiireta. 25 Oonihe hiiqi pobipobiho tete ma pasenaho hutingi naataquho tete
ma ipi bodzaho ipi ma ari hiiremi Perikhi atti roqobeteqi Pauro erake pobi hiireta. Oo,
kebanoke naamae bodza mootoqake paha niiho quba hiiremi ipibidzakoita tuumare.
26 Hiireta oi noi dza eetemi Pauroi noke ttuma moitakoiqi hiireqi bodza samane dzeimaqi
noma nopo noo hiire qaatahe Pauro te noke ttuma moitara.
27 Oonihe tii eseri bamu naatemi kiape teeho dzapa Porokio Pesto noi Perikhiho habara
naateta. Oonihe Perikhi noi Dzuta abi qupa qidzaqidza moitareiqi te Pauro sutasuta nagata
saqobara. Bamu, qaateqi tuumata.

25

PAUROI NOO NOME KAISAHO TOROTA HIIBAKOIQI HIIRETA

1 Qate ao ete tapiriho nakuta Pesto noi bukhi ttidzake soopara baura nome mai eeteqi
Kaisarea nagapa qaate Dzerusaremu nagapata peiteta. 2 Peite biranatemi dzube abi mina
ma Dzuta abi mimi nokoi noho toro bitanateqi Pauroho noo pobi hiireta. 3 Hee, nii
nanahoke nooka isanatemake hiire Pauro Dzerusaremuta biranatare pobi hiibare. Oiqi
hiireta oi noko teteta qaa mooto Pauro teetare qupadzomaqi oke kiape pobi hiireta.
4 Hiiremi Pestoi erake hiireta, Pauroi Kaisarea nagapata sutasutata oorakoi oonihe ana
paha hairiaamake burisi eete ota quratakoi. 5 Oonita nike Pauroho kahosa noo hiibareiqa
anama gama qurate hiibare. Hiiremi mee eetaqu mae baamu. Oiqi hiireta.
6 Oonita Pestoi qupi 8 oni mae 10 oke Dzerusaremu nagapata ooqi Kaisarea nagapata
qurateta. Iihai mootomi noi noo qohareta peiteqi hiiremi Pauro aima peiteta. 7 Peitemi
Dzerusaremu nagapa nena Dzuta abi noko rome biireqi bedzabedza eete Pauroke qo-
maqoma hiirota. 8 Oonihe qomaqomaho mee te biiranatara. Oi Pauroi noo nokohoke ai
qurateqi erake hiireta. Maqa, Dzuta abi nikeho hu noo mae nikeho qaheuba Biiri mae
Roma abi qiba oi te anake qomaqoma hiiremi isanatoraidzara.

[9] Hiiremi Pestoi Dzuta abiho ttidza qidzaqidza quba Pauro qasa hiireta, Nii isanate
Dzerusaremu nagapata tuumaqa ota noo niime hiire uhutaqu mae?
[10] Hiiremi Pauroi hee, Baamu. Roma abi qibaho noo qohare oi eraqanita naho noo erata
hiire uhutare. Nii niimae naho khooba gesina naatemi ana Dzuta abike quba qanga teeke
eetara. [11] Ana honga ma kahosa mina teeke eetapuko hiibarori. Teetare hiiremi ana sama
name baamu qanatarori. Nokoi obera qubake qomaqoma naho hiiroraita apei nokoho
ttidza qidzaqidza quba eete anake nokoho botota mootaqu, baamunipamu! Oonita anai
Roma abiho pobita Roma abi qibake noo nameke hiibareiqi hiibi.
[12] Oke Pauro hiiremi Pestoi qeraqera eeteqi sinasina abi nomema noko hiire qaasuqi
Pauroke pobi hiireta, Abi qiba Kaisaho quba hiire oonita isanate nii abi qiba noho toro
tuumare. Oiqi hiireta.

PESTOI AGIRIPAKE PAUROHO QASA HIIRETA

[13] Oonita ete bodza qesa baamu naasumi abi qiba gattiqa Agiripa ma Benike nopo ipai
keke Kaisarea nagapata qurateqi Pestoma nokoi qesa dzaira eeteta.
[14] Obete nopoi noma oora ma qaara eesumi Pestoi Pauroho noo ma pobike Agiripa eraiqi
hiireta, Perikhi noi sutasuta abi teeke qaate tuumami oorai. Oonita ana Dzerusaremuta
peiteta. [15] Peitemi dzube abi mimi ma bosa qobaqoba nokoi naho torota ttutturate anai
abi oke teete baatareiqi ana pobi hiireta.
[16-17] Oke hiiremi anai bai hiiremi Dzuta abi paha qesai anama nagapa erata baahumi iihai
mootomi anai no ma noko gama dzeima noo qohareta tuumata. [18] Eetemi noko Pauroho
pasena khooba teeke paanaitare hiimi ana moohimi oi mainata tuumata.
[19] Oi noko sinabidza nokomeho quba kurebeteta. Ma abi baateta teeho dzapa Dzesu noho
dzapake aima hiireta. Abi oohoke Pauroi eraiqi hiireta: Abi oi ao qori oorai.
[20] Oke hiiremi ana noo oonomaho quba hou eeteqi hee, Pauro nii Dzerusaremu nagapata
peitemi ana ota noo niihoke suhe hiumare, oke anai noke pobi hiireta. [21] Hiiremi Pauroi
Roma abi qibanipamu noo nome suhe hiumare hiireta. Hiiremi isanateta oonihe Pauro
tuumaquho bodza naatemake ana hiiremi Roma abi qibaho toro tuumareiqi noke sutasuta
nagata mootomi beebe oorai.
[22] Oke Pestoi hiiremi Agiripai hiireta, Abi oi noo teeke hiire ana nookare dza eete.
Hiiremi Pestoi hee, Isanate iihaike niimae noo nookare.
[23] Oonita iihai mootomi Agiripa ma Benike nee ma bau nopomema garuba nagata peiteqi
qaa soopara mimi ma nagapa oho abi gama dzeimaqi peiteta. Peite soubiremi Pestoi
hiiremi noko Pauro ai peiteta.
[24] Peitemi Pestoi noo erake hiireta, Dzoobe abi qiba Agiripa ma abi qesamane name
ana noo hiire nike nookare. Abi erana qooro oorai noho qubake Dzuta abi adzapei
Dzerusaremu nagapata sookate bedzabedza eete eraiqi hiireta, Noi baamu ooraqunipamu
oni! [25] Oonomake hiiremi anai noho kahosa qiri eete qupadzomami noke teete baataquho
isaki baamu. Oonihe noi Roma abiho qiba Kiasaho qubake hiiremi oho qubake anai noke
noho torota dzoobire tuumakoi.
[26] Oonihe ana noo mee qiri eete abi qibaho quba dzaira pepa qeetare hou peu eesubi.
Eetemi oho qubake abi erake abi qiba Agiripa ma nikeho quba qaasuhimi nikei khooba
noho saridzemake ana noo noho qeetemi tuumare. [27] Oi anai abi teeho noo ma kahosake
qeetaamake sepeke dzoobire Roma nagapata tuumaquho teteke ana isanatamani. Oke
Pestoi hiireta.

26

PAUROI NOO NOME AGIRIPAHO TOROTA HIIRETA

[1] Oke Pestoi hiiremi Agiripai Pauro pobi hiireta, Oionita niimae khooba niime hiire nana
nookare. Hiiremi Pauroi boto nome dzoobireqi noo erake noko pobi hiireta. [2] Hee, Ao
Dzuta abiho nooi anake qomaqoma hiirorai oho totaqike poike abi qiba Agiripa niiho
pengata hiibareiqi naho qupa qidzanate.
[3] Oi teeho bahe ana nookami nii dzuta abi nanaho sinabidzaho kurekure ma quba
eetoraiho khooba gesina. Oonita nii nookamake ana noo name hiibare.
[4-5] Ana bittina nameta Dzuta abi qesamane nameho bisata oora ma qaara eete bitotoqi
Dzerusaremuta baa qaata oke noko gama gesina. Pariseo sinabidzaho nanemane gotta

naate qaata nokoma nanai qaataho khoobake noko noo nooka qaaqi oke ao mee hiibaror-
ihe baamu.
[6] Anai sutasuta nagata oorai oi quba teeho quba bahe, Ohongai uimane napahoho naru
hiireta. Ma sau samane Ohonga kiridza ma qonoqono qeere qaibi. [7] Oonita abi qiba name
ana noo ooqaho ttidza dzebidzebi nokoi anake qomaqoma hiirorai.
[8] Oi Ohongai abi baatetake tukutorai, oke nike naane qubake nookami quba eetaamaho
isaki naatorai? [9] Oho qubake ana namaehoke hiire nike nookare.
Anai Dzesu Nasarette nena noho dzapake ngausa eetare oho baurake name eete qaata.
[10] Dzerusaremu nagapata ana oke eetota. Eetoqi dzube abi mimi nokoke qasa hiiremi gee
tatanga ana moitemi ana sobasoba tupu adzepeke teete sutasuta naga samaneta mooto
qaata. Paha abike gabehoma teete baatareiqi noko boto peitemi naho botoi oho qesa peite
qaata.
[11] Oi ana Dzuta abi nokoho sinabidza guhu samaneta peiteqi hee, Sobasoba tupu nike
Dzesuho dzapa benatorai dzapa oke noko poiqa ngiingi ma peranomake hiibareiqi ana
bedzabedza eete hiire qaata. Anai paha qaa battigarake naate nagapa kharanipamuta
tuuma nokoke teete sigubire qaata. Oke Pauro hiireta.

PAUROI IKANOMAKE EETE KIRISTUHO POBI NAATETA
(Apo 9:3-19; 22:6-16)

[12] Pauroi hee, Anai tete oonoma eete qaaramuti dzube abi mimiho toro peitemi nokoi
pepa tatanga ana moiteqi hiiremi ana Ttamasiko nagapata tuumareiqi tuumata. [13] Ana
tuuma qaami ete bisana naatare eesuhimi qusu neta dzadza qurateqi ana ma abi anama
tuumota nanake rome biireta. Oboboo! Abi qiba name, ete dzadza oi saparaparanoma,
dzadza mootai minanipamu!
[14] Obetemi nana ttokata taate oomi totoho teei Dzuta abiho noota hiireta, Sauro, Sauro
qoe! Nii naane quba ana teete iihoraidzo? Nii qidzoke sama niimeke bagara biire qaaraqu.
[15] Hiiremi anai hee, Ohonga name nii ape oni?
Hiiremi noi hee, Nii Dzesuke teete iihorai anai ooni. [16] Oonihe nii nahoke moohibi ma
paha ana ipita niike banaitoraqu oke nii qaupuiteqa naho qaru eete qaarareiqi ana isaki
name niike banaihibi oonita nii ao qori qoobare.
[17-18] Oi ana niike dzoobiremi nii raaba abiho toro biranatemi nokoni mae Dzuta abi nokoi
niiho qaa mootomake ana niike herohero eetakoi. Oke eete qaama raaba nokoho nese
uhubami nokoi qupi nokome tume biireqa Saataho eka kuibire Ohongaho botona naate
kahosaho dzamudzamu saridzakoi. Kahosaho dzamudzamuke saridzeqa qesai ao anake
nooka tani eetorai nokoma gama qidzata qaarakoi. Totoho oiqi hiireta oke Pauroi hiireta.

PAUROI BAURA NOME AGIRIPA BANAITETA

[19] Pauroi ipibireqi hee, Oonita abi qiba name Agiripa, ana qusu neta noo oke nooka
qusubaiteta. [20] Oi bosata Ttamasiko nagapa abi ma Dzerusaremu nagapa nena abi ma
paha Dzuta haba maikhameto nokoi keke bahe raaba abi gama qupa nokoho burisi eeteqi
Ohongaho toro atimaqa noho botota oho mee qidza saridzare anai sinabidza pobi hiire
baaorai.
[21] Ooqaho qubake Dzuta abi nokoi Biiri nokometa ana aimaqi teetare eeteta. [22] Eesumi
Ohongai ana hohoba eete baaqoraimi ana sinabidza hiiretai hiirorai. Hiireqi abi mimi ma
gamitti gama pobi hiirorai.
Oi noo agiagi bahe, Mose ma too abi hore noo hiire noo qeeteta paasa oke hiirorai. [23] Oi
teeho bahe Kiristu noi heme mooqa baatare hiireta. Paha, baateqa oho neta bosa qooro
qoridzemake dzadzaho tete nohoi Dzuta abi ma raaba abi nokoho torota biranatareiqi
nokoi hiireta, noo oke ana too teetorai.

AGIRIPAI NOOKA HIISI EETAREIQI PAURO KOSIBETETA

[24] Pauro noi khooba nome hiire pobitapihimi Pestoi noo minake hiireqi hiireta, Ae,
Pauro, niiho qupa rasaki naate. Pepa minake qeetemi oorai oke isaite qaabarobaro
naatorai oio.
[25] Hiiremi Pauroi hee, Abi qidza name Pesto, ana qupa rasaki noo bahe, noo mee, noo
attinoma hiirorai. [26] Noo oho khoobake abi qiba Agiripai isanate nookorai, noho torota

ana adzahaha naateqi hiirorai. Quba ana hiirorai oi dzukudzukuta te biranatara, oke
ikanomake eete ruume naataqu?
27 Oke hiireqi Pauroi temuke dzaga bobotoqi hee, Abi qiba Agiripa, nii too abi nokoho
noo nooka hiisi eetorai mae? Ana qupadzomami nii nooka qupadzomorai kaqani.
28 Hiiremi Agiripai Pauro qepuqepu hiireqi hee, Ae, nii bodza hoteqa teeke noo
oonomake hiiremi ana ao Kiristuho abi naatake boobi mae?
29 Hiimi Pauroi hee, Bodza hoteqani mae khara, oonihe Ohongaho pengata ana dza
eetemi nii keke bahe abi qesama nike poiqake noo erana nookaidzo, nikeke Ohongai
hoobiremi anaho qesa naatareiqi hiibi. Oi sutasutahoke te hiibidzaranihe sinabidzahoke
hiibi.
30 Oke hiiremi abi qiba Agiripa ma kiape Pesto ma Benike ma abi qesa noko qoridze ao
biranateta. 31 Biranateqi qesa pobi pobi hiireqi erake hiireta, Mmhm, Pauro eetorai oi te
teeta ma taangaho pobi oonidzara.
32 Ma Agiripai Pesto erake pobi hiireta. Abi noi Roma abi qibanipamu Kaisaho torota noo
nome hiibareiqi hiireta oke hiibaama naatapuko nii isanate noke saqoromi tuumarorihe
baamu.

27

PAUROKE SISIMATA MOOTOMI ROMA ROBETA TUUMATA

1 Oonita Itaria habata tuumaqu bodza dzamo naatemi kiape hiiremi Romaho qaa soopara
tee, dzapa noho Dzurio, noi Augustuho qaa mimiho hohota tee onita noi Pauro ma
sutasuta abi qesa aimaqi sisimata peiteta. 2 Sisima oi Attaramitte nagapa nena, oi Asia
Gattiqaho nagapa unauna ttarita oota, ota tuumare hiiretaho isaki. Sisima ota peiteta,
Maketonia abi teeho dzapa Aristako, Ttesaronike nagapa nena, noma gama tuumata.
3-4 Oonita iihai mootomi sisimai Sitto nagapata unatemi Dzurioi Pauro dzaira eeteqi
nookami nagapata peiteqi qesamane nome noo hiiremi teteho heeba ma apo moiteta.
Qate sisimata paha peitemi utai tuumota neta baami nanai Kiporo sunga ma Asia habaho
takurata tuumata. 5 Tuumaqi Kirikia ma Pamuria haba girodzoma qaaramuti Rikia habata
nagapa Mira ota biranateta.
6 Ota Aresattiria nagapa neta sisima teei oota. Oi Itaria habata tuumare eetemi qaa
sooparai nana aimaqi ota peiteta. 7 Peiteqi kebanoqake tuuma Kinita nagapa oota neta
biranateta.
8 Paha utai nanake ai burisi eetemi nagapa oke tuume biireqi Kerete sunga ma Saramo
sungaho takurata tuumata. Kaipoke eete tuuma qaaramuti sunga oke riiteqi kebanoke
Rasa nagapa samaqata besa khata tee oota, oho dzapa Unauna Qidza, ota nanai dzuubaqi
oro (aga) biireqi oota.
9 Ooqi besata bodza kharanipamuke tuuma qaata paha bapamu bodza dzamoqa naateta,
oho quba Pauroi qogo noo hiireta. 10 Hee, Maimane name, kabira dzubetaquho dzuma
aoke bamu naatemi bapamuho bodza dzamo naasubita eto tuumaino. Tuumaquko ana
qupadzomami napaho sisimai huhunaatemi quruma keke bahe, abi napa gamaqa besata
quratainoho qubake ana iiha ma dzoobidza eete.
11 Oke hiiretahe qaa sooparai Pauroho noo nookaama naateqi sisima soopara ma sisima
maikhata nopoho noo qusubaiteta. 12 Oi teeho bahe oba iruru moomi sisimai ota bapamu
bodzata isanaate ooraquho isakiama naateta. Oonihe Kerette sunga oho besa khata paha
tee, dzapa noho Poiniki, oi oota oonita ota dzuuba ooma bapamu naataqu mae baamu oiqi
hiireta. Oi besa khata oho puita sisima dzuubaquko uta dzagana toobaqu bodzata bamu
sisima sesero eetequ oke qupadzomata.

BAPAMU MINAI TOOROTA

13 Oonita nanai beebe eete oomi tume nanahota uta oberai tooromi sisimaho abi
tuumare hiireqi oro (aga) dzeimaqi Kerete sungake girodzoma tuumota. 14 Oonihe
tuumomi dzaga neta uta minanipamu toorota dzapa noho Dzagana.
15 Oi tooroqi sisima suqobiremi tuumare biita eetoramuti qaatemi ai qee ma baa biireta.
16 Biire tuuma qaaramuti sungahoho gattiqa tee, dzapa noho Kautta, oho tume neta qeehiqi
kaipo minake eete sisima qaanateta.

[17] Qaanate eetoramuti botti nohoke dzeima pei neta teenaite suutota. Oonihe, sisima
omata rubenga naataino hiireqi ngibira mimima suutota. Obete poodza teeho dzapa Siriti
ota sisima ngausa naataino hiireqi parai qoqobiremi qurahimi utai nanake ai qee ma baa
biiremi tuumata. [18] Ma uta tatangai toorotaho qubake iihai mootomi nokoi quruma quba
qesake besata biiremi tuumata.
[19] Paha iihai mootomi sisimaho koo ma tanga topoto biireta. [20] Oonihe qupi samaneho
nakuta uta minanipamui tooromi ete ma pomatti teeqai te biranataama naatemi qupa
nanahoi togo eeteqi hee, Qidzanataquho tete ao baamu naate oiqi hiireta.
[21] Hiiremi abi nokoi patta qaate qaami Pauroi tuuma bisa nokohota qooroqi eraiqi
hiireta, Dzairamane, nike noo naho nookapuko hapa Kerete kusuta ooraropu. Oorapuko
quba attinoma ma quruma sesero erai baamu biranatarori. [22] Oonihe nike eto atti
ququmaino. Abi napai baamu dzaetaquhe sisimai meenipamu rubenga naatakoi.
[23] Oi Ohonga apeho qaruke ana eetoraimi ana raraku biirorai noi angero nome qupibake
dzoobiremi naho torota biranateta. [24] Biranateqi erake ana pobi hiireta, Pauro, nii eto atti
eetaino. Nii Roma abi qiba Kaisa noho toro biranatanipamuke eetakoita nookare. Ohongai
niiho quba eetemi abi niima sisimana oorai nikei gamaqa isanatakoi.
[25] Oiqi angeroi hiireta oonita dzairamane name, nikeho qupa qidza naatare. Anai
Ohongaho quba te qupa naho esei naatoraidzara, noo ana pobi hiire ooqai biranatakoi.
[26] Oi sisimai suunga teeta peiteqi huhunahimake napai unatakoi. Oiqi Pauro hiireta.
[27] Obetemi Attiria besata qee ma baa peite oomi qupi ma ete 14 naatemi saubapota
sisimaho abi noko qupadzomami haba dzamoitoraiho isaki naateta. [28] Oke qupadzomaqi
isakike dzoobire quratemi isaki noho 50 mita naateta. Eetemi paha qeehiqi isaki
dzoobiremi ao 20 mita gattiqa naateta. [29] Oonihe podzata peitainoiho atti eeteqi sisima
ipita oro eserisa eserike biiremi quratemi iihai mootare hiireqi pupu hiirota.
[30] Hiiromi sisimaho abi qesa nokoi sisima qaateqi atti tuumare qupadzomaqi botti
gaubiremi qaratemi ikobeteqi eraiqi hiireta. Nana sisima bosata oro teeke biidzareiqi
quratakoi. [31] Oke hiiremi Pauroi qaa soopara ma abi nome erake pobi hiireta, Sisimaho
abi atti tuumami nike besata quratakoi. [32] Pobi hiiremi qaa abi nokoi botti eka geemami
besa aima tuumata.
[33] Obetemi iihai mootare beebe eeteqi Pauroi abi gama susupu eraiqi pobi hiireta, Nike
patta muunaamake oorami nikeho ttidza ma sama dzopa eetorami ete 14 baamu naate.
[34] Oho qubaka erata patta muunare hiiremi nike eto bai hiibaino. Patta muunaqa isanate
qaama unate oorakoi. Oi nikeho oko ma boto khata teeqai bamu uhubaquhe gama
isanatakoi.
[35] Oke hiire soubireqi dzobadzoba teeke aima Ohonga dzoobe hiireqi qootoqi nokoho
neseta muunata. [36] Muunami noko moomi qupa nokoho uhubami oho qesa muuna
soubireta.

SISIMAI RUBENGA NAATETAHE ABI ISANATETA

[37-38] Qate abi sisimana oota dzare nokoho 276. Oonita patta muuna isanateqi eringa mutu
sisimana oota oke gama besata biiremi sisima adzahaha naate heena naateta.
[39] Iihai mooto paana naatemi noko haba moomi ipi bosa naateta. Naasuhimi besa amena
teete podzaama mooqi sisimai igasa ooqata unatareiqi, [40] abi noko oro (aga) eke geemami
besata quratemi birisa saqoroqi parai qusubaitemi uta aimami tuumata. [41] Tuusuqi ttoka
heena naasuhimi sisima bosai kattiboto tatauhimi besaho pouma minai sisima ipike
ngausaiteta.
[42] Oionita baka huhunatemi sutasuta abi nokoi atti qosebetareimi qaa abi nokoke teete
kebaitareiqi hiireta. [43] Oonihe Soopara nokohoi Pauroho quba dzasa eeteqi qaanateta.
Qaanateqi hiiremi qoseqose abi noko besata taateqi qosebeteqi unateta. [44] Qate qesai ee
sabina aimata ma sisimaho sabina heeta peiteqi tuumata. Oke eeteqi gama susupu tora
aimata.

28

PAURO MA QESAMANE MARITA SUNGATA OOTA

[1] Unate soubireqi suunga oho dzapa Marita hiiremi nana nookata. [2] Nookami suunga
oho maikhameto noko kokora bagenomanipamuke nanake eeteqi quu ma dzapaho quba
eepa minake qeere qaitemi nana agimata.
[3] Agihiqi Pauroi kau susu ttuttuiteqi eepata biihimi oho nakuta dzootata gaama baataqu
teei piruparama biranateqi Pauro botota gaamaqi qeegoro oota. [4] Eesuhimi haba oho
maikhameto noko dzootata mooqi qesa pobipobi hiireqi hiireta, Noi abi gairurunoma-
nipamu noi besata qurate baatarorihe unateqi ipi nomeke ao era saridze.
[5] Oiqi hiimi Pauroi dzootata kuima eepata biiremi dzootatai gaamaamaho isaki naateta.
[6] Qooroqomi noko mooqi hee, Biidzaqu mae hairiamake taate baataqu mae hiireqi
mooqota. Mooqomi tee ma teeke eetara oke mooqi hee, Abi noi Poro gootta ooniqi hiireta.
[7] Qate nanai qaata oho dzamonoqata abi qiba nokoho dzapa Pobirio noho haba ma
nagapa qaata. Eetemi abi oio nana dzoobe ma kanakana hiiremi nana noho nagata peite
ete taparike qaata. [8] Qaami Pobirioho mai khetedza naateqi dzuu topotota. Topotomi
Pauroi nookaqi naga nohota peiteqi qiba nohota boto mootoqi pupu hiireqi qidzaiteta.
[9] Oke eetemi suunga oho abi pobi nookaqi abi qesa heme ma bamenomai biranatemi
qidzaiteta. [10] Eetemi oho ipike abi nokoho qupa qidza naatemi kokora ma korakora
minanipamuke nanake eeteta. Ma tuuma bodza nanaho dzamo naatemi kiridza ma
qonoqono teteho heeba ma quba sisimata mootota.

PAURO MA KARA ROMATA BIRANATETA

[11] Oi sisima ape bahe Aresatteriaho teei bapamu bodzaho isakita ota (aga) biiremi qaata
oonihe sisimaho koko bosanata neemi noma ma nane teeho gisigisike qabitemi oota.
Oonita nanai kusu ota dzasidza taparike qaaqi sisima ota peiteta. [12] Peite tuuma qaaramuti
Siraku nagapata biranateqi ete taparike ota qaata.
[13] Oneta uta moiteqi girodzoma tuuma qaaramuti Regio nagapata biranateta. [14] Obetemi
iihai mootomi tume nanahota uta tooroqi nana huitemi qupi ma ete tapariqake tuuma
qaramuti Puteori nagapata biiranateta. Ma oonomake eete tuuma qaaramuti Roma
nagapata biranateta.
[15] Obetemi nagapa oho nohanoka abi nanaho pobi ao nookaqi baa Apio oho qohare ma
aabe naga tapari nagapa ooqata nana saridzeta. Saridzemi Pauroi mooqi Ohongaho hasa
hiiremi noho qupa qidza naateta. [16] Oionita Roma nagapata biranatemi kiapei hiiremi
Pauro sutasuta nagata te mootara. Qaa abi teei noke soopara eetemi naga sepe teeta oora
ma qaara eetota.

PAUROI ROMATA SINABIDZA PAANAITETA

[17] Oonita qupi tapari naatemi Dzuta abiho bosa qobaqobaho quba hiiremi ttutturatemi
Pauro noo erake noko pobi hiireta, Dzairamane, ana Dzuta abi qesa nameke te dzakidzaki
eetara ma uimane napame nokoho noo te riitara. Obetemi abi noko anake sepeke teetomi
Roma abi noko ana ingonaitareiqi Dzerusaremu nagapata sutota. [18] Suutoqi Roma abi
nokoi kahosa nahoho qiri eete saridzama naate saqobare hiireta. Oi noko moohimi anai
teeta ma tangaho pobiama naateta.
[19] Oonihe Dzuta abi qesamane napame nokoho nooke erata aima baa hiibareiqi ana te
oho quba baabara. Oonihe nike nooka quba ana nike dzeimami baabe. [20] Nokoi agobake
Ohongai Kiristuhoke hiiretaho mee biranatareiqi Isirae abi ma napai gamaqa oho beebe
eete baa qaata ooqaho qubake noko anake ngibira erama suutomi oorai.
[21] Oke hiiremi noko noke pobi hiireta, Eo qee Dzuta haba khooba napameta oorai nokoi
niiho noo te nanaho quba qeetara ma abi nokome te dzoobiremi baa niiho kahosa noo
hiiremi nana nookara, baamu. [22] Oho quba nii noo aima oorai oke niimae hiire nana
nookare. Oi nanai nookami Dzesuho tete iihoraiho abike haba samaneho abi ibo ma kote
eetorai.
[23] Oke hiireqi nokoi bodza mootota. Obetemi oi dzamo naatemi Dzuta abi samanei
Pauroho nagata ttutturateta. Ttutturatemi noi saunabake sohoroqi sinabidza hiireqi
Ohongaho pobi oke hiire paanaite qaami qupi soorota. Eetemi noi Moseho hu nooho
qiba ma too abiho geeta qeeteta oho neta Dzesuho mee paanaiteqi qupa nokoho kebaitare
hiireta. [24] Hiire qaami abi qesai noo nohoke dzaira eeteta, qate qesai oke ibo eeteta.

[25] Oonita noko qesa kurebetemi Pauroi teena erake noko pobi hiireta, Qaheuba Sumasai too abi Dzesea pobi hiiremi uimane nikehoho quba meenipamuke qeeteta.
[26] Oi hee, Nii tuumaqa abi tupuke erake pobi hiibare: Tomama nookareiqa nookakoihe baamu tete qupadzomaqu, nesema moorareiqi moorakoihe qidzoke moo pobitaqu. [27] Oi abi tupu eraho qupai tatanga naatemi toma nokohoi susudzatemi nese nokohoi qupi sororai. Oonita qidzoke nokoho nese tete mooraqu qidzoke toma nokohoi noo nookaqu, qidzoke nokoho qupa uhuba burisi eetemi anai noko qidzaitaqu oiqi qeeteta.
[28] Oho qubake Pauroi hee, Ana nike pobi hiire nookare: Ohongai korakoraho tete saridzeta. Oi ao Raaba abi nokoho pobi naatemi nokoi isanate nookaqa qidzanatakoi. [29] Noo ooqake Pauro hiiremi noko ao sakaba tuumata.
[30] Oionita Pauroi Roma nagapata tii eserike ooqi naga noomae ttuma eetetata oomi abi noko noho toro biranate qaami noi tee ma teeke tete siibara. [31] Noi Ohongaho noo ma pobi hiireqi Soopara Dzesu Kiristuho noo khooba attiamake hiire paanaite qaami sesero ma dzakidzaki te ooqata biranatara baamu.
Noo oidzoni
Anai Ttotta Ruka

ROMA
OHO DZAIRA PEPA

Pauro Sauro Qeeteta
Senikhirea, Girisi
Tii 58
Dzuta Abi ma Raaba Abi
Roma, Itaria Haba

PAUROI NAANE QUBA QEETETA

1 Dzairamane Dzoobe:
Anai Pauro. Oi Dzesu Kiristui anake Ohongaho sinabidza quba qaheburoqi nikeho
qaru abi naatare hiiremi oho sutasutata oorai. 2 Sinabidza eraho naruke Ohongai
agobanipamuke hiiremi noho too abi oke qaheuba geeta qeeteta.
3 Oi naru ape bahe noomaeho khata gottagottai 4 Tabitiho ttarita biranate baateqi
Qaheuba Sumasaho beedzaeta paha eehaha naatemi abi noke hee, Ohongaho khantani-
pamu ooniqi hiibarotaho naru. Oonita oi gama meenoma naatemi Dzesu Kiristui napaho
Soopara mina naate oorai.
5 Qate noi baruna heenata qaru abi qesa ma nanake dzoobiremi nagapa maina painaho
abi nike pobi hiiremi nike gamaqa susupu dzapa pobi nohoke nookaqi qusubaitare. 6 Oi
Dzesu Kiristui paha nikeho kira hiiremi nike oho ttaiqani.
7 Oonita Romaho neta apeneho dzake Ohongai eetemi noho pobi naate oorai, Ohonga
mai ma Dzesu Kiristui nikeho dzoobe hiireqi hasu moote.

PAUROI ROMA ABI MOORARE QUPADZOMATA

8 Maqa, guhu ma nagapa samane nookami nooka hisi eeta nikehoi dzapa pobinoma
naatemi ana oho quba Ohongake dzoobe hiirorai noo bosabosa oke ana nike pobi hiire.
9 Oi anai sama ma gisima Khata nohoho sinabidza baura eeteqi qupi ma sau samane nikeho
quba pupu hiirorai oke Ohongai nookami oorai.
10 Oi ana pupu hiireqi hee, Ohonga nii ohonga naate bodza ma tete apeke biiraitemi ana
Roma abiho torota biranataqu oi poiqani mae? Oho isakita ana pupu hiirorai. 11 Anai nike
sinabidza bagenoma teeke banaitemi nikeho tete pobirataquho dza minake eetorai. 12 Oke
eetemi oi nikeho ai tataumake hoobidzakoi ma oi paha nahoke too teetaridzoni.
13 Dzairamane nookare. Bodza ma sau samaneke anai nikeho torota biranatare hiireqi
bitta eete qaari. Oi ana nagapa abi qesaqesaho neta baura eetemi mee eetoraiho isakita
nikeho torota meenoma naatare hiirorai. 14 Oi Giriki abi mae Raaba abi, nokanoka abi
mae ruume abi anai gama nikeho torota baura eetaama naataquko kahosanoma naatakoi.
15 Oho qubake naho beedzae ooraiho isakita ana Roma nagapana oorai nikeke sinabidza
pobi hiibareiqi qupadzomorai.

SINABIDZA OI BEEDZAENOMANI

16 Mooro! Kiristuho sinabidza oi Ohongaho beedzae oonita oho midzai anata baamu-
nipamu! Apenei nooka hisi eetorai ao sinabidza nokoke qidzaitorai. Oi meeke Dzuta
abi bosanihe paha Giriki abima gamaqa. Oi sinabidzai hee, 17 Abi ai tataumaqata oho
pobinoma naatakoiqi qeetemi ooraita abi nooka hisi eete qaami Ohongaho pobi ooqata
suu ma heenoma naatemi nookorai. Oiqi hiirorai.

ABI SAMANEI OHONGAKE TUME BIIREMI OORAI

18 Oi erake eete oorai. Apenei noo meeke qahitotoqi baura ngiingi ma baabanoma eetorai
Ohonga oho goottae minake eetorai. 19 Oi Ohongai tete qesaqesa nokoho quba paanaitemi
noko te oho ruumenidzara, bamu. Noko noho boto popo qesaqesa moorai.
20 Mooqi paha quba qesa dzukudzukuna ooraike qupadzomaridzonihe bamu, noko te
noho beedzae ma Ohonga noomaeho isakike qupadzomoraidzarani. Oho qubake nokoke
kanabetaquho tete bamu. 21 Nokoi Ohonga gesinaho isaki naatetanihe Ohonganipamuke te

qupadzomaqi noho subesube hiibara, te noho dzoobe hiibara, bamu. Nokoho qiba burisi
eetemi qupa nokohoi kiringa biireta.
22 Nokoi hee, Nania gesina abi ooniqi hiiretanihe paha rasakinipamu naateta. 23 Nokoi
Ohonga qaraqara ma dzapa pobinomake sigire teeteqi oho habarake abi sepeni mae nee,
kabirani mae dzotata quba oonoma baatanoma oke qaupuitorai.
24 Oionita nokoho qupai oho dzaodzao eetemi noko quba peranoma oke iihaqi sama
nokome midzahubaitemi oho ipike Ohonga nokoke gaubireta. Oi eraho quba. 25 Nokoi
Maikhatake subesube hiire qaararidzonihe noko noho noo obera hiireqi oho habarake
motamota nohoke qaupuitorai.
26-27 Oho qubake Ohongai nokoho torota baura qaatemi noko rumuba midzanoma
nokome iihaqi abi ma paimane nokoi tete dzongobete qesa qaateqi qupa bageta atapai
atapake aimami ungapai ungapake oho qesa aimaqi tete oberanipamu oke biraiteqi oho
ipike quba bamenomanipamu sotomuta saridzetai saridzorai.
28 Nokoi Ohonga qupanaitaquho goottaeke eetemi Ohongai nokoke kuibidzanipamuke
eeteta. Oi nokoi qiba ruume nokomeho isakita ipibire qaaqi bamu naatetai bamu naatorai.
29 Nokohota heenoma oorai oi tete obera qanga, peetta ma qeraqera, teeta ma tanga, ibo
ma kote, ikoiko ma too pokhi, 30 Ohongaho goottae ma gatteta, kosikosi ma sama qusuba,
qanga eetaamake eetoraidzo.
31 Nokoi baruna heena ma dzasake ruume. Mai ma paiho basesa, qupa asuasu, hu
dzongodzongo ma quba oonomai nokohota ttunomai oorai. 32 Oonihe nokoi teqaha Ohon-
gaho hu ma koridza ruume naate eetoraidzaranihe, abi tete oonoma aimaqa baataridzoke
qupadzomaqi sama nokomeke bagara biire oke eeteqi abike oho teteta dzeima qubake
qakiqaki eetorai, idzii!

2

OHONGAI BATABIRORAI OI MEENIPAMU

1-2 Qateqa Ohongai abi qanga oonomake maripa eetemi maripa noho oio idzoidzo
attinoma meenipamu. Oonihe abiqa nii niimae abi oonomake idzoidzoke maripa eetareiqa
sama niimeke maripaiqi oke eetakoi. Oi teeho quba bahe abi qanga eetorai teena oke paha
niimae eetorai.
3 Mae nii qupa niimeta hee, Eo, anai isanate abi maina oonomake maripa eetemi bamu
naho naataquiqi hiibaqu oke nii isanate hiibakoihe tete qanga teena oke nii aimami
Ohongaho maripai bamu nii teetaqu mae? Iaqa! 4 Ohonga baruna heena ma qupa
kokoranomai niike pokeba samakebata dzeima qaimi nii qupa burisi eetaridzoke ruume
naate mae?
5 Nookare. Qupa tatanga ma basesa niimeho isakita nii Ohongaho ibo ma dzauba mooto
peite qaami paana naatemake noi nii maripaiqi ngausaitakoi. 6 Oi abi tete aimoraiho isakita
Ohongai ipi moitakoi.
7 Oi tete erake eete oorai. Qesai qaraqara tatanga oorai hiireqi baura qidza eete qaama
qaama Ohongai nokoke qusubaite dzadza ma koinata mootomi qaarakoi. 8 Qate qesai
tete nokome iihaqi noo meeke arabireqi oberake qusubaite qaama Ohongaho ibo ma kote
nokoke teetakoi.
9 Oho qubake Dzuta abi ooni mae raaba abi, apenei tete qangake iihorai nokoi heme ma
bameke keke saridzakoi. 10 Qate apene tete qidzake iihorai nokoi hasu ma keba saridze
dzapa pobi koina ma dzadzanoma naate qaarakoi, oi Dzuta abi ooni mae raaba abi oioni.
11 Oi Ohongai teqaha abiho penga quba eetoraidzara, bamu. Hu noo ruumeho dzongod-
zongo abike dzongodzongo nohoho isakita noke rubengaitakoi. 12 Ma hu noo rasikitorai
nokoke huho isakita maripa eetemi bamu adzahaha naataqu. 13 Oi abi tomama hu noo
nookami bamu nokoke ingonaitaquhe apene nooka qusubaitoraike ingonaitaridzonihe
ikanomani?
14 Qate nagapa qesaqesaho abi hu noo oke ruume. Ruumenihe hu noo nookaamake ao
qusubaitorai tete oonomai paha hu nooho habara. 15 Oonita hu nooho tomidzake qupa
nokometa qeetemi ooraike noko baura nokometa paanaitorai. Oi nokoho qupa khata

ma nakui abi qesaqesa nokomeke gesina naateqi qesake qomaqoma hiirorai, qesake hee,
Sasari ooniqi hiirorai oi gesina oonomaho isaki nokoho torota oorai.
16 Ma naamae ooqaho isakita Dzesu Kiristuho sinabidzata tete paanaitoraita bodza apeta
Ohonga noomae abiho tete dzukudzukuna oke gama paanaite soubireqa nokoke maripa
eetaqu?

HU NOOI QIDZANIHE TOO PASERENOMANI

17 Nookao, nii hee, Anai Dzuta abi hu noonomani Ohongai naho husi ma pai naate ooraiqi
hiirorai. 18 Oonita oho banaitai niike bapotopotomi nii oho khooba gamaqa qupadzomaqi
19 qangake bai hiireqi qidzaqake mee hiireqi sama niimeke hee, Oo anaio nese qupiho
banaitanita dzadzama qupita tuumorai, oiqi hiidzo?
20 Nii poi hee, Anai ruume abiho tiisa, khametoho sinasina abi ooniqi hiireqi hu noo mee
ma oho gesina aimorai, Meeke? 21 Oionita nii qesake tete banaiteqi ikanomake eete sama
niimeke oho tete banaitaama naatorai?
Oi nii abike hee, Nii eto guume eetaino ooiqi hiiroraihe niimae guume tee ma teeke
eetorai kaqa. Eo nii hee, Nii eto apuata eetainoiqi hiiroraihe niimae eetorai mae?
22 Paha nii neemi oberaho goottaeke eetorai oi isanate oonihe nii koridza biidzaamake
qeemaqa Ohongaho biirike hee, Naga sepeniqi hiibaquko oio guumeho tomidza naatakoi.
23 Oi hu nooi niiho beedzae naate ooraihe niimae oho tete riitemi Ohongahota
midzanomanipamu naatorai. Nii oonoma eetoraiho quba raaba abi qesai 24 Ohongaho pobi
nookaqi noke qanga hiirorai, oho totaqike gee teeta qeetemi ooraita qupadzomare.

NOO QUSUBA OIO GEEBAHO ISAKI ONI

25 Oi Dzuta abi nike nookare. Nike hu noo qusubaitaquko oho sama geebai oho mumure
naatakoi. Oonihe nike hu noo qusubaitaama naatemi geeba oi seepe naatorai.
26 Qate hu nooke ruumeho abi oho nookaamake ao oho isaki qusubaiteqi geebaama
nokoi paha geebanomaho isaki naataridzoni. 27 Ma oi keke bahe nokoi oho geebaamake
ooqi baura qidza eetoraiqi qesa ma nikei hu nooho qetaqeta ma geebanoma nikeke
midzahubaitorai.
28 Oonita abiho sasani mae sama geebake moohiqa bamu ooqaho quba noke hee, Dzuta
abi subesubenomaniqi hiibaqu. 29 Oonihe Onongaho geeba oi qupa ma nakuho isaki, oi
qetaqeta paana bahe dzukudzukuna oonita oho abio Isirae abinipamu (suqobidza abi). Noi
te abiho penga quba eetoraidzaranihe Ohongaho toota hasahasa saridza qubake eetorai.

3

OONITA DZUTA ABIHO ISAKI SAPARAPARANOMANI MAE?

1 Oonita quba apeho qubake Dzuta abiho sama geebaho hasa hiibaqu? Mae khooba
apeho quba Dzuta abiho dzapa nookami poro kiranoma naataqu?
2 Oi oho khooba paha gattiqa oorai. Oi Ohongai sinabidza nomeke Dzuta abiho botota
mootomi nokoi oho tuhotuho naate baaorai, oonita moohimi oi paha poro kiranomaho
isaki naatorai. 3 Meeke qesai nookaama naatetanihe kahosa nokohoi teqaha abi ai
tataumoraiho teteke siibara.
4 Oi baamunipamu! Abi minarai obera noonomanihe Ohonga teenaqaho nooi meeno-
mani. Tabiti oho qesa kahosanomanihe noi eraho totohota hiireqi qeeteta. Hee, Soopara,
qupa rike niihoi qesahoke suqobiremi niiho nooi keke meenomanita pobiratakoi.
5 Oiqi hiiremi napa moomi abiho qanga paana naatemi Ohongaho qidzai qanga oke
pobitareiqi biranatorai. Oonita oho isakita Ohonga napake pobitemi napai oho bai hiibaqu
mae? Oi bamu. 6 Oho bai hiiremi ikanomake eeteqi nagapa maina painaho abike Ohongai
batabiremi isanataqu.
7 Mooro. Anai noo teeke oberama hiiremi Ohonga anake ingonaitemi noho dzapa pobi
haba gegebetemi noi oho quba kahosa nahoho isakita anake ngausa eetaqu oi bamu.
8 (Oonihe totoho nahoke qesai ikake eeteqi ngiingirobe eeteqi hee, Pauroi erake hiirorai,
Nike biidza qangake dzaabare. Dzaaromake mee qidza ota biranatakoi. Idze! Ana noo
oonomake te hiiroraidzaranita nokoho obera ota paana naatakoi.)

ABI RIKE MA POBI TEEI TE OORAIDZARA

[9] Qate raaba abi napa hiirorai nokoi qangani napai qidzani mae? Mmhm. Oho tete bamu.
Hiidzo, Dzuta abi ma raaba abi napai gama kahosanomani.
[10] Oi erake qeetemi oorai: Abi rikerikenoma te ooraidzara ma abi qupa dzohidzohinoma
bamunipamu! Teei Ohongaho qiri eetaqu oi paha goono. [11] Abi gamaqa noke tume biireqi
gauho isaki naatorai.
[12] Teei kokora eetaqu oi te ooraidzara. Bamu dzanadzana! [13] Nokoi ikobetake eeteqi too
saqobami eehe, oi nesetuho pobi naatemi eteete nokohoi buribaro eete dzohamaho isaki
naatorai. Too nokohoi togo ma baruho isaki.
[14] Qate oko nokohoi teeta ma taanga quba torouma tuumorai. [15-16] Tuumami ehequ
nokohota tti ma khangi ma idze ma mare biranatorai. [17] Oi hasuho teteke noko ruumenihe
[18] Ohongaho penga quba ququimaamani.
[19] Oho isakita qeeteta oi hu nooho nenai oho abike qupanomaitemi napa gesina. Oke
eetemi ttoka ma haba minaraho abi ota keke dzuubaqi noo ipi apeke Ohongaho pengata
hiibaqu? [20] Bamu. Oke moomi abi totaqi ma totaqi teei hu nooho baura eeteqi bamu oho
teteta pobirataqu. Oi teeho quba bahe hu nooke moo nookahimi kahosa ooqata paana
naatorai!

OONIHE KIRISTUHO NETA ABI TEEI RIKE MA POBI SARIDZAKOI

[21] Qateqa poiqa moohimi Ohongai abi pobitaqu oi hu noota bahe tete mainata paana
naatorai. Oonihe too abi ma hu noo oi teqaha oho ruume naate qaarara. Baamu, nokoi oho
pobi hiire qaata. [22] Qate pobipobi Ohongahoke ikanomake eete saridzaqu? Oi abi apenei
Dzesu Kiristu ai tataumorai napai oke saridzorai. Oi ape ma ape Ohongake saridzaqu oho
tete samane bamuhe teena oioni.
[23] Oi abi minarai kahosanomai keke Ohongaho pobiho isakiamanihe [24] Dzesu Kiristui
baruna heenata abiho ttuma naatemi abi ooqata Ohongaho pobipobi saridzorai.
[25] Oi Ohongai Dzesuke asatemi noho dzuui abiho hasa ma pona naatemi nokoho kahosa
agoba baaoraike qagaumami abi nooka tani naatemi Ohongaho pobi ooqata meenoma
naatorai. [26] Kahosa agobahoke Ohongai teqaha ruume naataranihe beebe qariti poiqa
pobipobi nomeke paanaitorai. Paanaitemi moohimi Ohonga pobipobinomai abi Dzesu ai
tataumorai napaqake pobipobinomaitorai.
[27] Oonita sama qusuba bauraho tete siiremi oorai. Apei oke siireta? Oi hu noo bahe ai
tataumai oke siiremi oorai. [28] Oi nanai qupadzomami Ohongai hu noo baura eetaamaho
abike pobipobinomaitorai.
[29] Mae nike qupadzomami Ohongai raaba abiho pobi naataama naateqi Dzuta abiho
pobi keke naatorai? Baamu, noi noko ma napaho ttaiqani. [30] Raaba abi mae Dzuta abi
nooka hiisi eetaqu eetemi Ohongai ttari temuho nena ma ttari temuho nena iso keke
rikerikenomaitakoi oi noi oho isaki oni.
[31] Oonita nanai noo totoho oonomata hiireqi hu nooke qirutomorai mae? Oi baamu.
Hiidzo, hu nooho baura maina, oi abiho kahosake paanaite qomaqoma hiiroraiho isaki
oonita nanai oke te bai hiibaranihe oke hee, Oho bauranomaniqi hiirorai. Oioni.

4

ABARAHAMUI RIKE MA POBINOMANIQI HIIRETAHO KHOOBA

[1] Qate Abarahamui Dzuta abi napaho eebobo nohoke napai ikaqi hiibaqu? [2] Baura
nohoho quba noke hee, Abi pobipobi ooniqi hiiremi noi oho quba sama qusubaitemi
abi qesahota bamu obera naataquhe, noi Ohongaho pengata baura nomeho quba sama
qusubaitemi bamu isanataqu.
[3] Oi Sinabidzai hee, Abarahamui Ohonga ai tataumami ai tatauma nohoke Ohongai
moohimi pobipobiho isaki naateta.
[4] Oi erake eete oorai. Ttokata teei baura teeke eetemi oho ipi ma ari noke moitaridzoni.
[5] Qate teei bauraho isakiama naatemi noke ipi ma habara moitaquho tete bamu. Oonihe
abi mina teei ohonga naateqi abi habana teeke rikerikenomaitaquho tete oorai. Oi abi
habana noi abi minake ai tataumami ai tatauma nohoi abi minahota bagenoma, rike ma
pobiho isaki naatakoi.

[6] Oi abi teei bauraho isakiama naatemi Ohongai noke rikerikenomaitemi bagenoma
naataquhoke Tabiti noomae hiireta. [7] Noi hee, Apeneho tete qangake dzamutoqa kahosa
nokohoke Ohongai teetaqu abi nokoho isaki bagenomani. [8] Oi Ohongai abi teeho kahosa
dzamutoqa ruume naataqu abi oho isakio bagenomani. Oiqi Tabiti hiireta.

[9] Oonihe napai hee, Abarahamuho ai tataumake Ohonga moohimi rikerikeho isaki
naatetanita oke napa qupadzomami isaki bagenoma oi paha raaba abiho naate oorai mae
Dzuta abiho kekeni? [10] Bamu, oi raaba abi ma minaraho pobi. Totoho oi bodza apeta
biranateta? Abarahamui raaba abiho isakita ooqi sama geebanoma naataamake oomi oho
noo totoho qidza biranateta.

[11] Oonita khooba apeho quba sama geeba oi noho irita biranateta bahe Abarahamui ai
tataumaqi aoke Ohongaho rikerike saridze ootaho quba geeba oi biranateta. Oke eetemi
raaba abi ape ma ape ipita Ohongake ai tataumaqi noho rikerike saridzarota Abarahamu
noi napaho mai ma qaamodzamodza naateta. [12] Ma paha oke eeteqi noi geebanomaho
totaqita qooroqi raaba abi ma Dzuta abi apene ma apene noho ehequ iihaqi ai tataumarota
noi nokoho mai ma basoqabaqoba naatetanita qupadzomare.

OHONGAHO NARU OI MINARAHO POBI

[13] Oonita moomi Abarahamui ttoka abi minarake mai eetarotaho naru Ohongai hiiremi
oota. Oonihe Abarahamu mae biidza ma suuna noho nokoi naruho mee oke teqaha hu
nooho teteta saridzara. Noi ai tataumaqi oho pobipobi aimaqi tete ooqata keke naruho
mee saridzeta. [14] Nooka. Hu nooho teteta abi naru oho mee saridzaquho isaki oorapuko ai
tataumanomai oho dzore naatarota.

[15] Oonihe baamu, hu nooi too paserenomani. Qate hu nooho teteta qeemaama naatemi
kahosaho noo totoho teqaha ota biranatoraidzara.

[16] Oonita ai tataumaho teteta baruna heenai oho mee qidza moitorai. Oke eetemi eema
ma khatai Abarahamuho ehequ iso keke iihaqi ai tataumata naru oho mee saridzakoi,
oi raaba abi ooni mae hu nooho repa nena. [17] Oi erake qeetemi oorai: Anai Abarahamu
niike uhutomi nii nagapa noo maina painaho eebobo naatakoi. Oiqi Ohongai hiiremi
Abarahamu nookami quba naane ma naane bamu naatemi oke mee hiibaquho isaki, ma
abi baatetake tukutaquho isaki, oi Ohongaho torota ooraiqi hiireta.

[18] Oke hiireqi noi teqaha peperatara, baamu. Noho torota noo biranateta oi hee, Eema
ma khata niihoi gairai biranatakoi. Oke hiiremi noi nagapa maina painaho eebobo naatare
hiireqi nooka hisi eeteta. [19] Oonita ata nohoi khata dzoomaquho bodza ao riite oomi sama
noomaeho beedzae oho qesa bamu naateta oi noho tii ao 100 oi oota.

[20] Oonihe noi teqaha oho qupa muunara bamu. Noo qidza noke moiteta oke keke
qupadzomaqi noi te naru oke gaubidzaranihe ai tataumata beedzae aimaqi Ohongaho hasa
hiire qaata. [21] Noi hee, Ohongai naru hiiretanita noi oho mee paanaitakoi.

[22] Oke hiiremi Ohongai noke hee, Abi pobipobiho isaki ooniqi hiireta. [23] Oonihe hiireta
noi teqaha oke Abarahamuqaho quba hiibaranihe noi [24] Dzesuke baata neta tukutomi
noi napaho Soopara mina naate ooraimi apenema napa nooka hisi eetorai Ohongai
Abarahamu ma napa gamaqa pobipobiho isakiniqi hiiremi oorai.

[25] Oi napaho kahosake teeta qubake Ohongai Dzesuke baatata moototanita noi paha noke
tukutomi napai oho quba noho rikerike saridzemi oorai, dzoobe.

5

NAPAI OHONGAHO RIKE MA POBITA QAKIQAKI NAATORARE

[1] Oonita napai nooka hisi eetemi Ohonga napake pobipobi ooniqi hiiremi ooraita Ohonga
ma napaho takurata ibo ao bamu naatemi napai Kiristuho neta oho hasu saridze qaarare.
[2] Napai noho kurata Ohongaho baruna heena saridzeqi dzapa pobi ma dzadza nohoke
qupadzomaqa qakiqaki naate qaarare.

[3] Qate oi keke bahe napa qangahasi saridzeqa paha oho quba qaki naatare. Oi teeho bahe
qangahasi oke napa suqobiremi napaho battigara biranatakoi. [4] Biranatemi oho mee paha
biranataridzoho roiroi eete qaarare.

[5] Ma oho roiroi teqaha meeamanidzara. Oi Ohongai Sumasa nome napake moitemi
Sumasai hiiremi Ohongai dzasa eetoraiho pomake napa gesina naate soubidzare. [6] Oi napai
gama Ohonga ruume naateqi ngiingiho isakita qaami Kiristu napake ingonaitare baateta.
[7] Moorare, qidzoke abi teei temu nomeho habara baataqu, mae teei paha abi qidza
bagenoma teeho quba baataqu kaqa. [8] Oonihe napai gama ritarita abi keke qaami Ohongai
dzasaho tete mee nome napake banaitorareiqi Kiristui napaho habara naate baateta.
[9] Qate napai noho rikerike saridza qubake baateta oi keke bahe ibo tee ma teei
biranatemi ota noi napake takoma qaarakoi. [10] Oi napai Ohonga ibo eete qaami khata teena
nohoi napake Ohongama teenaitareiqi baateta.
Oi Khooba apeho quba bahe, qaraqara usaqe nomema napake teenaiteqa takoma
qaarareiqi oke noi eeteta. [11] Ma paha Dzesu Soopara napahoi napake Ohongama teenaiteta
oke napa qupadzomaqi qasanidza eetorakoi.

AATAMUI BAATAHO KHOOBANI QATE KIRISTUI QARAQARAHONI

[12] Oonita qupadzomare. Abi bosabosai sohoroqi kahosa saridzeqi baateta. Oonihe
kahosa oi paha abi minaraho isaki naatemi oho ipike baatai minarake suqobirorai. [13] Oi
hu nooi biranataamake oomi kahosai ao biranateta oi abiho qupai ao nokomaeke teeteta.
[14] Oonihe hu nooho amata kahosa oke teqaha ttarita hiire qaararanihe Aatamu ma
Moseho takurata baatai te ipi uhubara. Oi tatanga naateta. Aatamu eetetaho isakita
qesai kahosa saridzetani, qesai mainake eeteqi kahosa saridzemi baatai nokoke gama
suqobireta. Oonita Aatamui abi minarake kahosanomaitetanihe ipita Kiristui minarake
eehahanomaitarotaho qaamodzamodzake Autumui eeteta.
[15] Oonihe kahosa oi tete mainani qate qaraqaraho qonoqonoi paha maina. Oi abi bosa-
bosa noi kahosaho tete biraitemi abi minarai oho ipike baateta. Qate Ohongaho baruna
heena biranatemi abi temu Dzesu Kiristu noi ipiamake abi samaneke rikerike qonotomi
oi paha minaraho quba meupunomanipamu naateta. [16] Hiibi Aatamui kahosa biraiteqi
abike baataho pobiniqi hiireta qate Kiristui moomi abi samanei kahosa hubanomanihe
noi napake rikerike qonotota.
[17] Erake eete oorai. Aatamui kahosa biraiteqi baatake upubiremi baata oi abi qiba
baisanoma naate qaata. Qate temu, Dzesu Kiristui baruna heenata rikerike nome abi
qonotomi napa oho meupu saridzemi qaraqarai napaho abi qiba naate qaarakoi.
[18] Oonita paha hiire, teei kahosa biraitemi abi minarai ota rubenga saridzorai. Qate
temui baura qidza teeke eetemi abi paha samanenipamu qaraqaraho rikerike saridzeqi
qaarakoi. [19] Oi abi temu Aatamui noo nookaama naatetaho qubake abi gama susupu
kahosanoma naateta. Oonihe abi temu Kiristui noo qusuba baura eetemi oho quba abi
paha samane oho rikerike saridze qaarakoi.
[20] Oonita khooba apeho qubake hu nooi biranateta? Oi abi ota kahosa nokome
mooqake hee, attinomanipamu ooniqi hiibarota ma poiqake hiibaridzoni. Kahosa oio
bamenomanihe, [21] Ohongaho baruna heenai paha isaki oke suqobirorai. Oi kahosai abi qiba
baisanomaho teteta abike baatata mooto qaabi, qate Dzesu Kiristu Soopara napahoi abike
rikerikenomaitemi poiqa baruna heenai oho abi qiba naate abi napake qaraqara tatangata
mooto qaarakoi.

6

KIRISTUMA BAATEQI NAPAI BAATAHO POBIAMA NAATETA

[1] Napa nookami baruna heenai kahosake suqobire qaarakoiqi hiiremi napai isanate
kahosaho teteta atima qaaraqu mae? [2] Idze, baamunipamu! Napai kahosaho teteta baata
saridzeta oonita ikaqi hiireqi ota paha qeemaqu?
[3] Apene ma napa sobasoba saridze oorai napai Dzesu Kiristuma ttaiqa naatetaho
sobasoba aoke saridzeta. Mae oho teteke nike ruume? [4] Baamu, napai sobasoba saridzeta oi
teeho bahe baatai Dzesu Kiristuma napake qurabiretaho qaseqase. Oi napake qurabiretahe
Dzesu Kiristui mai nomeho dzapa pobita qoridzetaho isakita napai oho qesa qoridze noma
oora ma qaara usaqe qidza saridzorai.

KIRISTUMA QORIDZEQI NAPAI QARAQARAHO POBI NAATETA

[5] Oi napai baata nohoho tomidza naatetaho isakita napa paha qoridzeta nohoho tomidza
naate qaarakoi.

[6] Tete erake qupadzomare. Napai sama agoba napameho nookami meeke kahosaho isaki
qaatanihe, isaki oi hapahapata bamu naateta. Bamu naatemi napai kahosaho dzore naate
rikerikeho pobi naatetanita napai kahosake paha eehahaitaquho tete baamu. [7] Oi teei
baateqi noi kahosaho dzore naatorai.
[8] Oonita Kiristuma napa baatetai noma paha eehaha naatoraiqi qupadzomare. [9] Oi
Kiristui baata neta qoridzetanita bamu paha baataqu. Baatai poiqa noke bitta mina
eetoraita qupadzomare.
[10] Noi qupi teenake baateta oi noi abiho kahosa quba baateta. Oonihe noi baatake
kuimaqi Ohongake qupadzomaqi qaraqaraqata qaarakoi. [11] Oonita nikema napai oho qesa
kahosaho pobi naate qaaqi baatata oho isakiama naate qaateqi poiqa Dzesu Kiristuho
ehequke iihaqi Ohongaqake qupanaite qaraqara qaarakoi.
[12] Oho qubake kahosai paha abi qiba baisanomaho isakita tototo hiiremi nike paha oho
qaru eetareiqi eto qupadzomaino. [13] Oi baamunipamu. Boto ma sama nikeme pasena
ma kahosaho koo ma tanga quba etoqa mootainohe, abi baataho neta qoridze Ohongaho
baura qidza eetorare hiireqi boto ma sama nikeme oho koo ma tanga naatareiqi mootare.
[14] Oi qesa ma napai hu nooho repata qaariti poiqa baruna heenaho asita oorai. Oonita
nookare, kahosai eto paha nikeho abi qiba baisanoma naataino.

KOO MA TAANGA SASARI NAATEQI NAPAI BAURA QIDZA EETORARE

[15] Oho tete ika neta tuumorai? Napai kahosaho pobiama naate baruna heenaho pobi
naatetanita oho qubake paha kahosa saridzaqu mae? Idze, oho tete goono. [16] Teei
quba teeho noo qusubaiteqi oho sutasutata oorakoi. Oi nike kahosa qusubaiteqi baata
saridzaquni mae tete qidza qusubaitaqu oho totaqike nike rume naate mae? Oi baamu,
Ohonga dzoobe!
[17] Meeke nike kahosaho qaru eete qaatanihe, isaki apeta nikeho quba sinabidza noo
biranateta oke nike nookaqi qupa soranga eetaranihe oke qusubaiteta. [18] Qusubaitemi
Ohongai kahosa nikehoho ekake saqoroqi nikeke baura qidzaho ekama suutomi oorai.
[19] Nookare. Qesama nike ai tataumata kotanga naataamake ooraiho qubake ana noorake
abiho pomata mooto hiibakoi. Oi nike boto ma sama nikeme ngiingi ma baabaho koo ma
taanga quba mootoqi baura peranomata qaatanita poiqa oho habarake sama nikemeke
sinabidza rikerikenomaho qaru eetareiqi mootomi oora ma qaara sasari naatare.
[20] Oi nike pasenaho qaru eeteqi rikerikeho dzore naate qaata. [21] Qate oho mee ikanomake
saridze qaata? Oho meeio baataho pobi oonita nike oho midzake poiqa eetorai.
[22] Qaateqa Ohongai pasenaho angita nike saqoroqi eka qidzama nike suutomi nike oora
ma qaara sasariho mee saridze ooraiqi qaraqara tatangata qaarakoi. [23] Tete erake eete
oorai, Kahosaho ipi ma ari oio baata. Qate Dzesu Kiristu Soopara napahoi baura mina
eetemi oho ipike Ohongai napake qaraqara tatanga moitorai.

7

KIRISTU BAATE HU NOOHO NGIBIRA UHUTOMI NAPA SAQOSAQO ONI

[1] Qesama nike hu nooi tete hiiroraike ruumeni kaqa qate qesai gesina. Oi teei eehahake
qaaraquta noi hu nooho pesuta oomi kosibetorai. Qate noi baatemi hu nooi te noho noo
ipibiroraidzara.
[2] Paha atapa teei apu naatemi noi eehahake qaaraquta hu nooi atapa oke qaanatemi
atapa noi mainake naataquho tete bamu. Oonihe apui baatemi hu nooi atapa oke
qaanataamani. [3] Apu nohoi eehahake oomi noi mainake naataquko noke hee atapa sama
sesenomaniqi hiibakoi. Oonihe apu nohoi baatemi noi mainake naatare hiibaquko hu noo
bamu noke qaanataqu.
[4] Oonihe ana hiire oi eraho qahura. Nike hu nooho pobi naate qaata oi nike apu naate
qaataho tomidza qaata. Oonihe aoke hu noo baate bamu naateta. Ikanomake eete baateta
bahe Dzesui baateta bodzata oi baateta. Oi nike hu nooho sutasutata oomi oho ttangai
nikeho irita qaatanihe hu nooho isaki ao bamu naatemi nikei Kiristu qoridze eehaha naate
ooraike naataridzoni. Nike noke naateqake Ohongaho quba mee qidza dzoomakoi.
[5] Mooro, napai sama agobaho isakita oomi kahosaho dza oi napaho husi ma paita baura
eesumi hu nooi hoobireqi mee dzooma qaata oho dzapaio baatani. [6] Oi hu nooi napake

ngibira tatangama suuto qaatahe oho isaki ao baatemi napai sumasa usaqema Ohongaho baura eete qaarakoi.

KAHOSA OIO ABI QANGA BAISANOMA

7 Oonihe napai oke qupadzomaqi hee, Oo, hu noo oi kahosa ooniqi hiibaquni mae? Oi ba-
muhe, hu nooi biranataama naatapuko anai kahosata qeemareiqi bamu qupadzomarota.
Oi hu nooi hee, Nii eto peetta eetaino. Hiibaama naatapuko naho qupai bamu oho maka
saridzarota. 8 Oonihe hu nooi oho isakita ana dzeimami kahosa oi ao anata rumuba
minaraho dzebidzebi tatanga naateta.

Oonita moohimi hu nooi abi ohoke qupanomaitaama naatemi kahosa oi bamu eehaha
naataqu. 9 Oi anai hu noo mooraamake qaataho bodzata gattiqa isanate qaata. Oonihe hu
nooi paana naatemi kahosai anata meenoma naatemi idze, anai ao baatake qase dzoomata.
10 Oi hu nooi qaraqaraho mumure naatare hiire biranatetanihe oi anata baataho
qaamodzamodza naateta. 11 Oi paha kahosai anake ikobeteqi hee, Hu nooi niiho dzairaniqi
hiireqi ana ota dzeimaqi oho koo ma taangama anake teetemi ana baateta.

12 Oonita hiibi hu nooi nome qanga bamu, oho koridzakoridzai rike ma pobi. 13 Oonihe
oke moohimi quba qidzai anake teetemi baateta mae? Oi bamuhe kahosai anake tete
qangata dzeimami hu nooi anake tete qidza banaitarotahe kahosa oke botokoko eetemi
kahosai hu noo oke aimaqi ooma anake teeteta. Oonita ana poiqa kahosaho teteke
moohimi kahosa oi ikoiko abi qanganipamu!

KIRISTUI KEKE ABIKE INGONAITEMI POBIRATAKOI

14 Oke napa gama moorai. Hu nooi qusuho qogonihe kahosai anake ikobetemi anai
baataho ttuma naateta. 15 Oi ana quba qanga teeke eetare gottae eeteqi ikaqi hiireqi paha
teena oke eete qaata? Eo, quba qidza teeke eetare hiireqi ikanomake eete oonoma eetaama
naate qaata?

16 Qangaho goottae eeteqi teena oke eete qaataho khooba erani: oke eesuqi ana moomi
hu nooi obera bahe meenipamuke qomaqoma hiireta. 17 Oionita baura qanga eete qaata
oi ana bahe kahosa noomae naho husi ma paita tatanga naateqi anahota oho baura eete
qaata oioni. 18 Quba qidza eetaquho dza oi naho torota qaatahe, oke ana qusubaitarotaho
isakiama naate qaata.

Oonita moomi husi ma pai nahota baura qidza eetaquho tete teqaha qaarara bamu.
19 Qidzake eetare hiiqi qangake eete. 20 Oonihe qangaho goottae eesuqi oke eete qaataho
khobai ana bahe kahosa naho husi ma paita qaata oio anake suqobire qaata.

21 Oho quba moohimi anai baura qidza teeke eetarotaho dzebidzebi ootahe oho sirasira
paha oota. 22-23 Qupa khatai Ohongaho hu ma koridza qusubaitaquho dzebidzebi ootanihe
ana moomi kahosai naho husi ma paita qaata oi naho qibana dza qaata oke suqobire qaata.

24 Ae, anai idze ma mareho maikhata qaata oonita naho isaki baatanoma oke apei
ingonaitemi qidzanatarota? 25 Ohonga dzoobe, napaho Soopara Dzesu Kiristui ao anama
napake ingonaitemi oorai. Oonita ana eete qaata oi qibaho dzama anai Ohongaho qaru
abi naatare hiire qaatanihe, boto ma samama kahosaho dzebidzibike qusubaite qaata, tete
oke eete qaatanihe napai poiqa Kiristuhota atimorai, ma oho quba tete qidza saridzorai,
uububuu!

8

KIRISTUI AOKE NAPA INGONAITEQI SUMASA MOITEMI OORAI

1 Oonita hiidzo, poiqa apene ma napa Dzesu Kiristuhota atimorai napai batabidza oho
pobiama naateta. 2 Oi teeho quba bahe Dzesu Kiristui napaho quba qaraqaraho tete
biraitemi tete oi napa agobake kahosa saridzeqi baate qaataho pomake ao tete siiremi
oorai.

3 Oi abiho pepepe oomi, hu nooi beedzae apema abike baura qidzaho tatanga moitemi
qusubaitarota? Baamuta Ohongai kahosa teetare hiireqi khata teena nomeke dzoobiremi
noi abi kahosanomaho ttarita qooroqi kahosaho tete rubengaiteta. 4 Rubengaitemi apene
ma napa Sumasama oora ma qaara qidza eetorai napai hu nooi tototo hiire qaataho isakita
ao peiteqi ttokaho tete potti biirorai.

5 Oi qesaho qupai samaho nenanita Sumasake qusubaitorai. Qate qesa ma napaho qupai
Sumasaho nenanita Sumasake qusubaitorai. 6 Samaho dzebidzebiho ipi ma kokoio baata.

Qate Sumasaho dzebidzebiho ipi oi keba ma dzapa, ma qaraqara tatanga. [7] Erake eete oorai.
Samaho dzebidzebi oi Ohongaho ibo eete noke qusubaitaama naatorai oi teeho bahe oho
bitta minake eetorai. [8] Oho qubake samaho nena nokoi Ohongaho noo qusubaitaquho isaki
bamu.
[9] Oonihe Sumasai nikeho bisata oora ma qaara eetemi nikei teqaha samaho nenanidzara
nike Sumasahoni. Eo nikehota Kiristuho Sumasai abi teeho torota oora ma qaara eetaama
naataquko abi oi te noho pobi oonidzara.
[10] Qate Kiristui nikeho irina baura eetoraiho quba totaqike moomi nike samaho dza
qusubaite qaatai baatata ipi uhubatanihe, paha totaqi moomi Sumasai nikeke rikerikeno-
maitemi nike qaraqarata ipibirorai. [11] Oonita Ohongaho Sumasai Dzesuke baata neta
tukutotai nikeho irita baura eetemi nike oho baura moorai. Oore, Ohongai Dzesu Kiristuke
tukutota noi hiiremi Sumasa nohoi nike tiibetemi sama ma gisi nikehoi gamaqa eehahaho
sama naatorakoi.
[12] Oioni Dzairamane, poiqa napai ttokaho qubata ipibidzaquho qagai oorai. [13] Samaho
dzake qusubaihiqako baatakoi. Qate Sumasaho beedzaema samaho dzake kebaite qaaqa
qaraqaraho pobita qaarakoi.

SUMASANOMAI AO OHONGAHO DZUBINA NAASUBI

[14] Oi Apeneke Ohongaho Sumasai dzeimami ota tuumorai napaio Ohongaho khameto.
[15] Oonita nike paha burisi eete hu nooho angita qeemaqa oho tuhotuho naate oho
attioboubo eetaquho tete bamunipamu. Aoke Ohongai dzapa nome napaho irita qeetemi
ooraiho qubake napai noke hee, O qeseba mai naname (papa) oke hiirorai oi teeho bahe
napai qakiqaki oho ttaiqani.
[16] Oi paha Sumasa noomae napake qupanomaiteqi hee, Nike Ohongaho khameto ooniqi
hiirorai. [17] Oonita khameto naateqi paha Ohongaho quba bauraho ttaiqa naate oorai paha
Dzesu Kiristuho quba ttaiqani. Oonihe Kiristu ma napai oho qesa teeta ma tangaho ttaiqa
naatemake oho ipike napai oho qesa Kiristuma gama dzapa pobinoma naate qaarakoita
qupadzomare.
[18] Oonihe ipita dzapa pobinoma naate qaaraqu oi bagenoma, minanipamu. Poiqa napa
isakiqata bame saridzoraihe napaho dzapa pobi oi oke riitanipamu eetakoi.

OHONGAHO BOTO POPOI GAMA NAPAHO BEEBE EETORAI

[19] Oi keke bahe Ohongaho boto popo minarai gamaqa susupu qanganate soubireqi
oho qahiqahita ooraiho quba beebe eeteqi hee, Bodza apeta Ohongaho khametoi dzapa
pobinoma naatemi nanaho isaki hiumami paata biranataqu?
[20] Oiqi hiiroraho khooba erani. Noho boto popo minarai teqaha sama nome ma nome
qahitotoraidzaranihe Ohonga noomae qaanatemi beebe eetorai. [21] Oi abi qanganatemi
Ohongaho motamota oi paha gama sutasutata ooraiqi Ohongaho khameto bodza apeta
dzadzaho pobinipamu naataqu oho beebe eete qaamake saqobakoi.
[22] Napa gama moomi Ohongaho boto popo minarai teena naate oho idze ma mare hiire
beebe eete baaqorai. [23] Ma paha napamae oho qesa eetorai. Quba qidza napaho irina
biranate soubidzaqu Sumasai oho ponapona naatoraihe napa ipita garuba teena naateqa
oho qidza gama saridze Ohongaho isakinipamu naataqu oho khekhe ma dzuidzui hiirorai.
[24] Ohongai napake ingonaitetanihe, napai oho sohosohoqake saridze ooraiqi suhe
nohoho beebe eetorai. Oi suheke napa ao moorapuko, khooba apeho quba paha beebe
eetarori? [25] Oonihe mooraamake napa Ohongake tuhoroqi pekhure teete qaamake oi
biranate soubidzakoita mooro!

SUMASAI POIQA NAPAHO DZAIRA MA HOBIHOBI

[26] Oonita suhe oi biranataamake qaaraquta napaho pepepeke Sumasai qupadzomaqi
totaqike qere biire takomorai. Oi erake eete oorai. [27] Napa teeho quba pupu hiireqa
qapoqapo hiire mee ma haba aihimake Sumasai abi napaho qupa gesina naateqi oho
totoho pobitemi Ohongai toma tiite nookaqi aoke tete qupadzomakoi.
Oonita moohimi Sumasai oke eeteqi nooka hiisi eetorai napaho pui naate pupu hiirorai.
[28] Noi baura oonoma samaneke eetoraimi apeneke Ohonga dzapami noho dzaodzaoke
eetorai nokoma napahota tete samane pobiratorai.

[29] Moorare, Ohongai agobanipamuke abi gesina naateqi dzapa hiiremi noko ma napai
khata nohoho tomidza naataridzoni. Oke eetemi Kiristui napa samaneho nane gottani-
pamu naatakoi. [30] Oi Ohonga napaho dzapa agoba hiiretaho isakita napaho kira hiirorai.
Kira hiireqi rikerikenomaitorai, rikerikenomaiteqi dzadzanomaite qaarakoi, uububuu!

OHONGAHO DZASAI BIRANATEMI NAPAI SUQOBIDZA ABI NAATORAI

[31] Oionita oke napai ikaqi hiibaqu? Ohongai oho isakita napaho baura eetoraimi teei
napake suqobidzaquho tete bamu. [32] Oi Ohongai napake ingonaitare hiireqi qeseba khata
teena nome sesero eetetanita suhe qidza napai saridzaquhota Ohongai bamu poma teeke
qaataquhe khata nome qupadzomaqi oke gama napa moite soubidzakoi.

[33] Oonita Ohongai ao napake rikerikeho isaki ooniqi hiiremi ooraiho qubake apei napake
qomaqoma hiiremi isanataqu? [34] Dzesu Kiristu noomae napake qomaqoma hiibarotahe
baamu, noi napaho quba eeteqi baateta. Baatetanihe Maiho beedzaeta qoridze noho boto
pobi naatemi teei napake qomaqoma hiibarotaho abike Kiristui qamuni hiirorai oonita
qupadzomare.

[35] Qateqa Dzesu Kiristui dzasa quba napaho baura eetoraita apei oke geemaqu. Oi kaipo
ma qangarebani, mae uuba ma sakabani mae quba minaraho seebe ma dzore mae teeta
ma taangani mae quba apei noho baura oke geemaqu? Baamunipamu!

[36] Meeke qetaqeta agoba teeta qesai tti ma sori nokomeke hiireqi hee, Nanai Ohonga
niiho quba eetemi bodza samaneke noko nanake teetorai, nanake kabiraho isakita
kittikotti eetoraike hiire oi ikaqi hiireqi oho totohota hiirorai? [37] Ae! Quba bamenoma
oonomai napaho torota biranatemi oke napai suqobirorai. Oi teeho quba bahe Kiristui
napaho dzasa eeteqi tuuhoromi napai quba bamenoma gama suqobire qaarakoi!

[38] Oonita quba poupanomani mae baatanoma, abi minani mae noho qaru abi tee,
oi poiqaho isakini mae ipina biranataquho isaki, [39] oi hee nenani mae suu nena, mae
quba naane ma naane biranataqu ana qupadzomami oi gama napake bitta eetakoi.
Ohongai napaho quba dzasa eetemi Dzesu Soopara mina napahoi napaho quba eetoraike
geemaquho tete baamanipamu, Ohonga dzoobe!

9

PAUROI DZUTA ABI QESAMANE NOMEHO QUBA DZASA EETETA

[1] Oonihe ana bamu nike ikobetaqu, ana noo hiibaqui meenipamu, oke Qaheuba
Sumasaho pengata hiire. [2-3] Dzairamane Isiraeho nena, anai dzuu koko qesamane
name nikeho habara eeteqi Kiristuho dzore naate baruho isaki naatareiqi Ohonga pupu
hiibarorihe oho tete bamu. Anata noo oi bamenomanipamu ooraimi gimubata heme eete.

[4] Moorare, nikeho pobi erani: Sinabidzaho uimane neimane, ma oho naru noo, ma
Ohongama qesa hongasidzaquho noo, ma noho oko ma boto tupuho ttaiqa, ma hu nooho
khooba, ma qaheuba biiriho tuhotuho, ma oho dzapa pobi minanipamu oi gama Isirae abi
nikeho pobi naate baaqorai. [5] Ma paha ttari ooqata Kiristu biranateta teena noi Ohonga
dzakapa oorai qaarakoi. Oi mee.

OHONGAI TTARI NOME GAMA GESINA

[6] Oonihe nike etoqa hee, Ohongaho noo tatanga agoba oi porei quba sepe naatorai
oiqi hiibaino. Bamu. [7] Meeke Isiraeho ttarita qesai oho isakiama naatorai. Oi qesai
Abarahamuho dzuu qetta kekenihe, sinabidza teei nokoke hee, Isimaere bamuhe Isakai
niiho biidza ma suunaniqi hiibakoi oke hiiremi ooraita qesai Isiraenipamuho pobi
oonidzara.

[8] Oi teeho quba bahe, sasanai te Ohongaho khameto oonidzaranihe naru hiiretahoi noho
biidza ma suunaniqi hiirorai. [9] Naru noo Ohongai Abrahamu moiteta oho totoho erake
eete hiirorai, Khata dzoomaquho bodza biranatemake ana baaqa oke mee hiiremi Sarahai
nipemaeho khatanipamu dzoomakoi. Oiqi Ohonga hiireta.

[10] Qate ipita napaho uumi Isakaho atai Isakaho torota tete teena oke saridzeta. [11] Rebeka
ma nopoho khameto eserike asi teenata dzoomaamake oomi tete qidzani mae tete
qangake khameto nopoi saridzaamake oota. [12] Ooni Ohongai Rebekake hee, Ipinaio
bosabosake ee peeota ao dzootakoiqi hiireta.

Oke noi sauqata hiireqi ao Dzakopoke asatemi Ohongaho teteke napai moomi agoba
tatanga naate baaqorai. [13] Oi Ohonga paha erake hiireta, Dzakopoho dzake ana eetoraihe
Esauho goottae ooniqi ao sauqata hiireta.
[14] Oonita oke napai ikaqi hiibaqu? Oke hee, Ohongai sepeke qesaho dzake eete qesaho
goottae eetemi nohota tete rasakinomai ooraiqi napa hiibaquni mae? Oi bamu! [15] Oonihe
nookare. Ohongai Moseke hee, Anai abi teeho dzasa eetareiqa eetakoi ma anai teeho qupa
kokora eetareiqa eetakoi.
[16] Oiqi hiireta oonita moomi abi bamu dza nometa mae etaeta nomeqata isaki saridza-
quhe Ohongai baruna heena nomeho quba eetemi saridzakoi. [17] Oi qetaqetata Ohongai
Paraoke hee, Anai niiqake uhutota oi teeho bahe beedzae nahoke paanaitemi oi souba
sakabami abi mina ttokana oorai oho pobi nookami attinoma naata qubake ana niike
uhutota. Oiqi hiireta.
[18] Oonita mooro. Abi teei oho basesanoma naata qubake Ohongai oonomake hiibareiqa
hiibakoi ma noi teeho dzasa eetareiqa dzasa eetakoi, oi noomaeho pobi ooni.

QIDZANI MAE QANGA OI OHONGAHO KEKENI

[19] Oho quba teei hee, Napai gama Ohongaho botota ooraita naane qubake Ohongai paha
abiho iiga hiirorai? [20] Oiqi abi ruumei hiibaqu kaqa. Abiqa nii! Oho totohota nii Ohongaho
noo ipi hiibaqu mae? Maikhatai boto kinisa teeke korabetemi oi burisi eeteqa hee, Naane
quba nii anake eraho isakita korabeteo? Ooiqi hiiremi isanataqu mae?
[21] Oi bamu. Qahura erake qupadzomare. Qapu tesutesu abi noi ttoka akiakihota isaki
teeke aimaqi qapu too bau memenoma, neseho isaki korabeteqa paha akiakihota paha
isaki teeke aimaqa susu qapu korabetemi ikata obera naataqu? Oi bamu. [22] Oho qesa
Ohongai pokeba sama kebata susu qapu, oi Paraoho qahura, oke aimami basesa eete qaami
Ohonga beedzae nome noho irita paanaitareiqi oho poti koko qeete banaitemi noi isanate
rubengaho pobi naateta, oho qanga baamu.
[23] Qate Ohongai baruna heena nometa abi too bau memenomake neseho pobi quba
korabeteqi dzapa pobi minanipamu nomeke qesa banaitareiqi noke baiburomi noi paha
nee ma bau ooqaho isaki naatorakoi, oi paha qidza. [24] Oonihe abi oi ape bahe Ohongai abi
kira hiirorai oi napa, oi Dzuta abi ma raaba abi napa gamaqa.

AI TATAUMAI QIDZANATAQUHONI, BASESAI RUBENGAHO ROPUBA

[25] Oi Ohongai too abi Hoseaho geeta erake hiireta, Abi qeena ma baana qesake anai te
hee, Nokoi naho oko ma botoniqi hiire qaarara oonihe nokoke ana poiqa robedza biire
qaarakoi, ana nokoke potti biire qaatahe poiqa dzasaho quba aimorakoi. [26] Ma haba qesata
oorai nokohoke hee, Oo nokoi naho abi oonidzaraniqi hiire qaata ota paha nokoke hee,
Oo, Ohonga qaraqaranomaho khametoniqi hiibakoi (oi raaba abi ma napa).
[27] Oonihe Isirae abiho qubake Dzesea noi areare hiireqi eraiqi hiireta, Isirae abi
nokoho dzarei igasaho isaki naataridzonihe basesa nokohoho quba nokohota ipi susuqake
ingonaitakoi. [28] Ma Ohongai oho isere hoteitaama naatapuko ttokata Dzuta abiho dzapa ao
gono naatorota.
[29] Oiqi hiiretanihe paha bosata erake hiireta, Ohonga qaa tupuho mai noi napaho quba
biidza ma suuna teeqake ingonaitama naatapuko napame Sotomu ma Gomoraho isakima
gama teetemi ao bamu naatarotaiqi hiireta. [30] Oi oonita oke napa bamu tee ma teeke
hiibaquhe, moohimi raaba abi haba qesaqesa nokoi Ohongaho rikerike qiri eetaama naate
qaatahe ao nooka hiisi eeteqi saridzorai, dzoobe.

DZUTA ABI IKAKE EETEQI HU NOOKE TUUHORAI?

[31] Qate Isirae abi paha rikerikeho qiri eetoraihe hu nooke tuhoroqi ota saridzaama
naatorai. [32] Oi teeho quba bahe, noko baura nokomeke qupadzomaqi nooka hiisi eetaama
naateqi oho omata dzogetomorai.
[33] Oi qetaqeta eraho isaki naate oorai. Ohongai hee, Anai gamamaniho nagapa qiba
(Dzio) ota oma bamenoma mootomi dzogetomaquho isaki naatorai. Oonihe teei oma (oi
Kiristu) oke qaupuitaquko bamu rubenga naataqu. Oiqi hiireta.

10

DZUTA ABI QIDZANATAREIQA HU NOOKE QAATARE

1 O Dzairamane, naho qupai hee, isanate Ohongaho torota pupu baura eete qaamake
Ohongai Isirae abi ingonaitaqu mae? 2 Oi anai moomi noko tete nokometa Ohongaho
dzaodzao tomidza naatoraihe oho nokanoka bamu. 3 Ohongaho neta rikerike saridzaquho
teteke noko ruumeni. Nokoi Ohongaho rikerikeke siginaiteqi nokomeke upubidzareiqi
oho beedzae eetorai.
4 Oonihe mooro. Teei Ohonga nooka tani eeteqi ao noho rikerikeke saridzoraita hu nooi
noke paha qaanataquho tete bamu. 5 Oi Mose noomae erake qeeteta. Hu nooho neta abi
teei rikerikeke saridzare hiibaqu noi hu noo oho bameta oora ma qaara eeteqa qidzoke
saridzaqu. Oiqi qeeteta.

QIDZANATAQUHO TETE MAINA BAGENOMA

6 Oonihe ai tataumata rikerike saridzaquho tete mainanipamu. Oi hee, Etoqa iiha ma
dzoobidza niimeta hee, Kiristu qusunake saridze dzeima baabareiqi apei peitaqu? 7 Oiqi
hiibaino, ma eto hee, Apei qura tuputa gaibaqa Kiristuho keba tukutomi qori peitaqu?
8 Bamu, oke eto qupadzomaino. Oho tete erake eete oorai. Qidzanataquho noo oi
kharata ooraama. Oi ao niiho qupana oorai ma oi niiho too pubani. Noo ape bahe, nanai
nike hiire paanaisubi sinabidza noo teena. 9 Oi Dzesu Kiristuke Ohongai ao baata neta
tukutomi noi napaho Soopara mina naate ooraike nii qupadzomaqa tooma hiire rerengi
eetaquko qidzanatakoi.
10 Oi abi qupama Ohongaho rikerike saridzare hiiremi noho tooi oke qaupuitemi
qidzanatorai, tete oioni. 11 Oi noo mee. Qetaqeta agobai hee, Apene ma apene Ohongahota
atimorai nokoi bamu rubenga naataqu.
12 Oonihe Dzuta abi mae raaba abi, oho koridza ooraamani. Soopara mina napa-
hoi nokoke gama teenaitare qupadzomaqi nokohota apenei noho pupu hiiroraike oho
meupunomaitorakoi. 13 Oi teeho quba bahe, Apene Ohongake benataqu nokoke noi
ingonaitakoiqi hiiremi oorai.
14 Oonihe baura abi erake qupadzomare: qesai Ohongahoke ai tataumaama naateqi
qidzoke noho torota pupu hiibaqu. Ma noko noho pobi nookaama naate qaaraquta
ikanomake eete noke ai tataumaqu? Ma paha, teei sinabidza nokoke pobi hiibaama
naatemi qidzoke qupadzomaqu. 15 Oi keke bahe, noorake qeetemi oorai. Abi apenei pobi
qidza paanaitareiqi oho qaruke tuumorai ehequ nokohoke moomi bagenomani. Oiqi
hiiretanihe teei nokoho tete biraite dzoobidzaama naatemi ikanomake eeteqi nokoho
quba pobi qidza paanaitaqu oonita qupadzomare.

IKAQI DZUTA ABI QESAI NOO NOOKAAMA NAATORAI?

16 Oonihe Dzeseai hee, O Soopara name, abi oberaqai nanaho isere nookami meenoma
naatorai. Oiqi hiiretanita nookami abi qesai sinabidza qusubaitaama naatorai. 17 Oonihe
abi noo nookaqi Kiristuho noonipamuke nookoraqutoke qesai ai tataumaridzoni.
18 Oonihe ana qasa noorake hiire. Nokoi oho noo ma pobi bosata te nookarani mae?
Bamu, oke nookata. Too abi nokoho noo ma pobi oi tora ma haba ma kusu hoho samaneta
gegebeteta. 19 Oonita raaba abi sinabidza nookaridzoke Isirae abi nike ruume naasubi mae?
Moorare, bosata Mosei Ohongaho eeteqi hee, Anai raaba abi ruume ma potutu, dzore ma
abeho isaki nokoho torota baura eetemi nokoi ao peota dzootomi nikei bisi naate nokoke
bitta ma kaka eeteqa nikemeke paha mai eetaqu kaqa.
20 Oiqi Mose hiiretani qate Dzeseai Ohongaho noo oke ipibire paanaiteqi hiireta, Raaba
abi qesai te naho qiri eetareiqi baa oho sinasina aimaranihe nike moomi ikanomake eetemi
anai nokoke tete banaitemi ao nokoi anake saridzorai?
21 Oiqi raaba abihoke hiiretanihe Isiraehoke Ohonga erake hiireta. Mmhm! Saunaba ma
surenake anai bai hibahiba ma basesanoma nikeke botore biire baaoraihe, bamu! Oiqi
hiireta.

11

DZUTA ABIHO TTARI ESERINIHE QESAI QUPA BURISI EETAQU MAE?

[1] Pauroi qeeteqi hee, Oho quba anai qasa hiire. Ohongai oko ma boto nomeke kuimorai
mae? Oi bamu. Ana naamae paha Isirae abi tee oni. Abarahamui naho eeboboni, Beedzami
noi naho uumi. [2] Oonita Ohongai agobanipamuke oko ma boto nome gesina naateqi
ikanomake eeteqi abi oke paha kuibiidzaqu?
Bamu. Too abi Eria qeetetake nike ruume naate mae? Noi Isirae abi mage nena nokoho
isere mootoqi Ohonga pobi hiireta, [3] O Soopara name, nokoi qaheuba haqa qesa niihoke
geemaqi too abi niihoke gamaqa teetemi baate bamu naatemi ana naqe naatemi noko paha
anake teetareiqi hiirorai. [4] Oiqi Eria hiiretanihe Ohongai oho ipike ikaiqi hiireta? Oke noi
erake hiireta, Eehe, Too abi qesai Baqariho neemi gisigisike qusubaitaama, nokoho dzare
sebeni ttauseni, nokoke ana dzapa name quba ingonaitemi oorai.
[5] Oiqi hiiretanita poiqa bodzarata oho qesa Ohongai baruna heenata abiho qetta ma
kokoke qaheburomi oorai. [6] Oi baruna heenahonita qupadzomare. Oi abi teqaha oho baura
eeteqi ipi ma koko ota saridzara.
[7] Oionita oke noo apeke hiibaqu bahe Ohongai Isirae abi asatetahota abi samanei Ohon-
gaho neta isaki saridzareiqi tototo hiire beedzae eetoraihe saridzaama naate basesanoma
naatorai. [8] Oi sinabidzata oho ipi erake qeetemi oorai, Ohongai hiiremi khaa qupi nokoke
sengibetemi nokoho nese qupi soororai ta toma nokoho susudzatorai. Oiqi qeetetai poiqa
meenoma naatorai.
[9] Ma abi oonomahoke Tabiti hee, Basesa nokoho oi angi ma kakatiho isaki naateqi
ttidzata dzuubaqi nokoke teetakoi. [10] Nese nokoho quhira biiremi ibau khabau eetemi ipi
suuba besi eete oho hemema noko tuumorare. Oiqi Tabiti hiireta.

DZUTA ABI MA RAABA ABIHO QAHURA

[11] Oonihe Isirae abi oho isakita dzogetomorai oho quba taate bamu naataqu mae? Oi
bamuhe noko dzogetomami raaba abi totaqi ma totaqi ao qidzanataquho pui teena ota
dzuuborai. Dzuubami Isirae abi paidzasuiqi paha nokomae qeemaqu mae? [12] Oonita Dzuta
abi nokoi dzogetomaqi oho puita abi minarai oho meupu saridzoraiho isaki ooraihe Isirae
abi paha noo qusubaitemake ikanoma naataqu bahe oho puita dzuubaqu oi gairanipamu
naataridzoni.
[13] Maqa, Ohonga hiiremi anai raaba abi nikeho qaru eeteqi baura name qaupuite hiibita
raaba abi nike poiqa korabete nookare. [14] Ana Ikanomake eetemi Isiraeho qesamane
nahota qesai qupa iiga hiiremi nokoke qidzaitaqu oho baurake ana eetorai.
[15] Oi Ohongai Dzuta abike qerepasa eeteqi raaba abike nakunaitoraihe noi Dzuta abike
paha aimami ikanoma naataqu bahe qaraqarai baatake suqobidzaquho isaki naatakoi,
uububu! [16] Erake eete oorai. Ponaponai qidzanataquko minarai qidzanatakoi oi khoobata
qidzanataquko gigi ma goha napai gama qidzanatakoi. [17] Qate Isiraei dzaquba gohanita
oho neta Ohongai basesa abi qesake geema biireqi raaba abi raquraqu gohaho isaki nikeke
oho tekata suutomi nike oho khooba ma dzusaho ttaiqa naate oorai. [18] Oonihe nike etoqa
sama qusubaiteqi dzaquba goha nokoho ngiingi eetaino. Oho khoobai nikeke aimoraini
qate nikei te khoobake aimoraidzaranita sama qusubai baamu.
[19] Nike poi hee, Ohongai nanake nakunaitareiqi dzaquba gohake geema biireta. [20] Oo
hiiremi bamu isanataqu. Nokoi ai tataumaama naatemi geemata. Qate noi nikeke teeho
quba oho tekanomaitaranihe nike ai tatauma saridzetaho qubanita eto qiba peitainohe
ququimare.
[21] Oi Ohongai goha bosabosa oke ingonaitaama naatetanita bamu sepeke nikeke ingo-
naitaqu, tete oke qupadzomare. [22] Moorare, Ohongaho hoqere ma tepure esese oorai. Goha
qesa taatetai hoqereho pobi naatoraini qate nike noho baruna heenata atima qaaraquko
nike tepure nohoho pobi naatorakoi. Atimaama naatemi hoqere ota taatemi nike rubenga
naataino.
[23] Oho qesa nokoi basesaho neta burisi eetaquko nokoke paha oho tekata ipibidzakoi,
oi Ohongai paha nokoke tekanomaitaquho isaki oorai. Oi erake eete oorai. [24] Ohongai
dzaquba nagapaho goha bosabosa geemaqi goha mainake ota ipibiremi oorai oi nike. Qate
noi ipita paha bosabosake ipibiremi dzaqubai isanatanipamuke eetakoi.

DZUTA ABI ROROKO BIIREMI RAABA ABIHO PUI BIRANATETA

[25] Oonita raaba abi Dzairamane name naho dza oi hee, Nike eto eraho ruumeke naate
qiba peitaino. Isiraeho isaki erake eete oorai. Nokohota basesa teei biranatemi raaba
abi nikei sinabidza qusubaitomake noko paha oho ttaiqa naateqi Isiraema napa gamaqa
qidzanatakoi.
[26] Oke qeteqeta teei hee, Gamani nagapa (oi Dzerusaremu) neta ingonaitaquho isaki teei
biranateqi Dzakopoho poma hakehake oke gama ai siginaitemi burisi eetakoi. Hongasidza
noo oke bamu sepeke mee hiibaquhe, [27] Anai kahosa nokohoke teetemi bamu naatemake
meenoma naatakoi. Oiqi Ohongai hiireta.
[28] Oonita Dzuta abi nokoi sinabidza basesa eetorai oi teeho quba bahe, nikei dzubaquho
isaki naatorai. Qate Ohongai nokoho kira hiirorai oi paha teeho bahe noi uimane
neimaneho dzapa qusubaiteqi hiirorai. [29] Oi Ohongai sauqata quba biraitorai ma abiho
dzapa hiirorai oke bamu paha bai hiibaqu.
[30] Oke moomi raaba abi sinabidza qusubaitaama naate qaata nikei Isiraeho basesa
ooqaho quba Ohongaho baruna heena saridzorai. [31] Oonihe Isirae poiqa qusubaitaama
naatemi nike baruna heenaho pobi naate ooraiho ipike noko oho qesa kebanoke Ohongaho
baruna heena saridzaridzoni.
[32] Oonita Ohongai nokoke basesaho asita bautotomi oorai oi teeho quba bamuhe noi abi
samane minarama napaho quba dzasa eetakoiqi eetorai. Dzoobe!

OHONGAKE HASAMA GEGEMA HIIBAQUHO ISAKINIPAMU

[33] Obooboo! Ohongaho nokanoka ma gesina oke moomi ttuunomanipamu! Noho tetei
mainanita abi bamu gesina naataqu. Ma qupa dzohidzohi nohoke abi qiri eete bamu
saridzaqu. [34] Noho qupana oorai oke apei mooraqu. Eo apei noke sinasina hiibaqu? [35] Ma
paha apei Ohongaho noo khabara hiibaqu?
[36] Oi bamunipamu. Noi Noomae quba minaraho khooba ma tete ma oho agoagono-
manita napa isanate noke subesube hiire qaarakoi. Oi mee!

12

OORA MA QAARA NAPAMEKE KIRIDZA QEEBARE

[1] Dzairamane, Ohongaho baruna heena erana gama hiirorai, oho ipike nike ma napai
isanate qupa ma sama ma oora ma qaara napame gama qeeremi qaite noho kiridza
naatorare. Oi tuhotuho oho isaki naate oomake Ohongahota bagenomanipamu naatakoi.
[2] Oi nike ttokaho oora ma qaara eete qaariti poiqa ogasumaqi iiha ma dzoobidza qidzanoma
naate Ohongaho dzake qusubaiteqa tete pobi ma rike ma sesese ota tuuma qaaraquta oho
gesinanipamu naate qaarare.
[3] Qate, Ohongaho qupa kokora naho torota ooraiho isakita ana nike gama susupu
quba qesahoke qupanomaisubi. Ohongai baura teeke nikeho qupanaitorai oi ai tatauma
nikehoho isaki oonita oke eto nookami sama qusubanoma naatainohe paha baura oho
koridza koridza gama moo pobiteqa qusubaitare. [4] Oi oko ma boto napameke mooro. Oi
sama teenanihe baura nohoi maina paina oorai. [5] Ma napai oho qesa maina painanihe
Kiristuho sinabidzata paha oonomaho isakita ttaike oorai.
[6] Oonita Ohongai baruna heenata napaho isaki eeteqi baura maina painake napa
moitemi oorai. [7] Teeho ai tataumaho isakita Ohongai noke sinabidza hibahibata
mootoraini, teeho gesinaho isakita noke kokora baura moitoraini qate teei bapotopo-
toraiho isakita noke banaita baurata mootorai.
[8] Qate teei kharuba teetaquho isakita Ohonga noke oho bauranomaitoraini, paha teei
ttihu bidzaquho gesinata noke tekanomaitemi noi isanate qupa teenama oke eetaridzoni.
Qate teei bosa qoobaqu oke noi isanate dzaodzaoma eetorare, ma teei qesaho tteki
aimareiqi oke tooinainama eetaridzoni.

BAURA NAPAMEHO TETE MA EEPA QUPADZOMARE

[9] Oonomaqake baura eetorare, oonihe etoqa samama abiho dzasake eetainohe, pase-
naho ngiingi eeteqi mee qidza keke goomorare. [10] Napai dzoobe ma kanakanaho isakita
qesaho pati qohate qaarare.

[11] Qate napa Soopara napameho baura eesuqi eepaho dzaozaoma eetare. Etoqa tee ma
teeta sapusapu eetaino. [12] Oi gama mee eetakoi hiireqi qaki eetareni qangahasita pekhure
teete pupuma quba minarake suqobire qaarare.
[13] Ma qaheuba bauraho abike nike bageke eete korabetemi noko bamu quba teeho dzore
naataquhe nike nokoho sumu naate qaarare oioni. [14] Qate qesai nike sesero eetemi nike
nokoke eto baru hiibainohe ipa ma mana aimare.
[15] Obetemi qesai tti ma ttaka hiiremi ttapuitareni qesai qaki ma nakita ooraquko isanate
oho ttaike naatare. [16] Ma nikehota qesaho iiha ma dzoobidzai bagenoma qesahoke
suqobiroraiho isaki ooraihe etoqa nokoi oho qiba peitainohe qupa gaibanomata nike gama
qupa teenanipamu naate qesa tuuhoro qaarare.
[17] Qate teei niike oberama eetaquko etoqa too pasere eetainohe abi minaraho quba tete
qidza keke biraite qaarare. [18] Oi nike abi minarama nikei hasu ma kebata oorakoiqi hiire
qaarare. [19] Oho quba, dzairamane eto dzapu biidza ari qupadzomaino. Pobipobi baura oi
mainomanita erake qeetemi oorai. Ari tukutuku oi naho botota ooraita ana namae abiho
ipi ma ari moitakoi. Oiqi Soopara mina napahoi hiiremi oorai.
[20] Oho qubake ibo niihoho ttidza saa eetemi noke patta moitareni oba quba baatemi paha
moitare. Oi Nii noke iisunomaiteqa ibo nohoke suqobidzakoi. [21] Oonita etoqa qangai niike
suqobidzainohe nii qangake qidzama suqobire qaarare.

13

GAMANI MA KAUNSORIHO PESUTA QAARARE

[1] Nikei iso keke gamani ma karaho noo qusubaite qaarare. Oi nokoho beedzae oi teeho
bahe Ohongaho nenanita beedzae oorai oke Ohongai paanaiteta.
[2] Oho qubake abi teei oho basesa eetaquko Ohongaho isaki riitakoi. Riiteqi noi oho ipi
ma habara saridzakoi. [3] Oi oho sooparai te baura qidzaho ibo eetoraidzaranihe qangaho
basesake eetorai. Oonita nii bamu abi beedzae oonomaho atti eetaqu mae? Isanate nii
baura qidzake dzoomami oho hasa hiiremi nii bamu noho atti eetaqu.
[4] Mooro. Pirittani noi Ohongaho qaru eeteqi niike qidzaitakoi. Qate nii baura qanga
teeke dzoomaqi atti eetaridzoni. Oi noi te sepeke saipa aimoraidzarani. Noi Ohongaho
quba eeteqi koiri kairiho ipi moitare tuumorai.
[5] Oonita nike noo qusubaiteqa eto saipa oho atti quba keke eetainohe tete qidzaniqi
hiireqi qusubaite qaarare. [6] Nokoi sanisanike Ohongaho qaru eetoraimi napai ooqaho
qubake ttagetti biireqi oho baura too teetorai.
[7] Oonita ttagetti oke ttagettiho opisa moiteqa raiseniho ttuma oke paha oho abi moitare.
Qate apeho dzapake qusubaitaridzo teena oke paha eetare. Ma isaki ape ma apeke hiibaqu
oke gama qusubaite soubidzare. Oi paha nii abiho ttuma ipi ma ari moitaridzo oke
hairiamake moitemi oho kahosa bamu naatare.

DZASAHO TETE

[8] Qate nii dzasaho quba eetaqu oke ipibireqi sama niime qaanataama naate moite
qaarare. Oi teei temu nomeho dzasa eetoraquko oi hu nooho isaki keke bahe bageno-
manipamu naatakoi. [9] Oi hu nooi hee, Nii eto apuata eetaino, Nii eto teete baataino, Nii
eto guume eetaino Nii eto peetta eetaino.
Ohoke hiiroraihe oho noo ape ma ape paha oorai oke gamaqa susupu sengibeteqi
nooraho nakuta mootomi meenoma naataqu, noorai noo ape bahe, Nii sama niimeho quba
dzasa eetoraiho isakita samaqana niimeho dzasa eete qaarare. [10] Oi oni. Oi dzasaho tete
teqaha abi sesero eetoraidzara. Oi hu nooho isaki keke bahe bagenomanipamu naatakoi.

NAPAHO OORA MA QAARA IDZOIDZO NAATARE

[11] Moorare, napai bosata nooka hiisi eeteqi ingona saridzeqi suhe saridzaamake qaariti
poiqa moohimi dzamoqanipamu naatoraita bodza qupadzomaqi meeraho neta ao tukuba
eehahanipamu naatare. [12] Iihai mootomi ete suubeta qupiho quba samane oke napa gama
kuibireqa dzadzaho koo ma taanga mai eete ooma gama baura eete qaarare. [13-14] Qate
samaho dzake tume biireqa gume ma meera, ma obaho rasaki, ma ooso ma dzauba ma
quba oonoma oke nike gama gaubidzare. Gaubireqa ete dzadzata tuumare hiireqi Dzesu
Kiristu Soopara napemeho isakike dzaaroqa qupa sasarima tuuma qaarare.

14

NIKE QESAQESA DZA EETEQI ETO QESA IIGA HIIBAINO

1 Qate teei ai tataumata kotanga naataamake oomi etoqa noke qanganiqi hiibainohe
kokora eetare. Oi teei hee, 2 Anai isanate patta ape ma apeke gama muuna soubidzakoiqi
hiirorai. Qate teei ruumema ooqi hee, Bamu anai quba qesaho hutingi oniqi hiirorai.
3 Oonita abi hutingiamai etoqa hutinginomaho ngiingi ma baaba eetaino, ma etoqa
hutinginomai temuke qanga hiibaino oi nopo esese Ohongaho abi. 4 Oi nii Ohonga apei
noho kokora abi tee ma teeke qanga hiibaqu? Noi mai nomeho neta isanataquni mae
taataqu, oi noho quba. Oonihe, Ohonga Mai nohoi bedzaenomanita noi hiiremi abi oi
isanatakoi.
5 Oi keke bahe, teei hee, Poiqa dzumani qate iihai oi bodza sepe. Oke hiibakoini qate
temui hee, Bamu, bodzai gama iso kekeniqi hiibakoi. Nookare oke hiibareiqa hiibakoi,
oonihe abi teei tete apeke moohimi noomaeho quba isanataqu noi tete ooqake iihare. 6 Oi
teei dzumake qupadzomaqi hee, Ohongahoniqi hiireqi oke qusubaitareiqa qusubaitakoi.

Ma teei hee, Patta oi gama Ohongaho nena kekeniqi hiireqi noi isanate noho hasa
hiireqake muunakoi. Qate abi hutinginomai hee, Bamu oi patta qaganomaniqi hiireqi
oke bamu muunaqu. Oonihe oke muunaama naateqi Ohongaho hasa hiiremi isanatorai.
7 Oi abi oora ma qaara eetorai ma baatorai nokoi teqaha nome ma nomeke eesubiqi
eetoraidzara.
8 Baamu, Ohonga hiiroraiqaho isakita napai oora ma qaara eetorai ma baatorai. Maa,
khooba apeho qubake Kiristui baateqi paha qoridzeta? 9 Oi abi eehaha ma abi baatetaho
Bosa Qobaqoba mina naate qaarakoiqi hiire oke eeteta.
10 Oionita nii ikaqi hiireqi qesa niimeke batabireqa noke ngiingi ma baaba eetaqu? Bamu,
napai iso keke Ohongaho dzagata qooromake noomae napake batabidzakoi. 11 Ohongaho
qetaqeta teei hee, Ana naamae abike Soopara eetoraiho isakita nokoi gama iso keke naho
torota pomai kotoroqa isere nome ma nomeke hiibakei. 12 Oiqi hiiremi ooraita meeke
napahota tee ma teei isere nome ma nomeke dzaheitaquho tetei baamunipamu. Hiibakoi!

NAKAI QUBA EESUHIQA ETO TEMU NAKAMEKE SESERO EETAINO

13 Oho qubake napai qesaqesa batabire baaqorai oke poiqa qaatare. Qate sama napame
batabireqa eto temu napameho angi ma kakati naatainoke qupadzomare. 14 Moora! Dzesu
Soopara napahoi anake qupanomaitemi ana moomi quba nane ma nane oi noomae teqaha
qanganidzara.

Oonihe teei quba moomi nohota qanganataquko oi paha noho quba qanganatakoi. 15 Oi
nii patta teeke muunami temu niihota qanganatemi nii beedzae eete muunaquko nii
dzasaho teteke riiteqi oke muunakoi. Oonita erake qupadzomare Dzesu Kiristu baateqi
niiqake bahe nipeke qaraqara moitemi ooraita nii eto patta quba abi oke sesero eetaino.
16 Oonita nii quba qidzake eetemi oke abi eto nookami qangaho isaki naataino. 17 Oi erake
eete oorai. Ohongaho pobi oi te oba ma pattata ooraidzara, bamu. Qaheuba Sumasai tete
qidza biraitemi abi minarai hasu ma kebata qupa qidzaqidza saridzaqu oio tete noho oke
eete oorai.
18 Oonita teei oho teteta Kiristuho kokora eetoraquko oi Ohongahota isanatakoi ma paha
abihota bage eetakoi. 19 Oho qubake napai hasuho tete iihaqa qesaqesaho pati qohate
qaarareiqi qeemare.
20 Quba qesa minaraho qaga ooraamanihe, teei hee, Qaganomaniqi hiireqi quba teeke
muunaquko sama kakati nome eetakoi. Oonita eto pattani mae quba teeho qubake
Ohongaho baura sesero eetaino.
21 Oonita nii pattani mae kabirani mae oba too bairanomani mae quba apeke muunami
temu niihota qanganataqu oi bamu isanataqu. 22-23 Oho qubake nii quba teeke hee,
Qidzaniqi qupadzomaquko oi bamu niiho neta qanganataquhe nii Ohongahoke dzaga
boboto eetemi niiho quba isanatakoihe eto abi sigina nookami qanganataino.

Oi teei quba teeke hee, Qidzaniqi hiireqi oke eesuqi quba qangaho kabira naataama
naataquko, abi oho isaki bagenoma. Oonihe teei qupa eserima qeema muunaquko noi

sama nome kakatinaitakoi. Oi teeho quba bahe noi qupa rikeqomaamake eetemi nohota kahosanoma naatakoi.

15

NAPAI KIRISTUHO TETE SUIMARE

1-2 Oionita qesa ma napa ao kotanga naatorai napai eto sama napameho pati qohatainohe abi qesaho pepepe aimaqa nokoke qere biidzare. Napai qesamane napameho pati qohate tuumami nokoi paha kotanga naataridzoni.

3 Oi Kiristui oho qesa te sama nome ingonaitara, bamu. Qetaqeta teei Dzesuho totohota Ohongake hee, Niike abi ima ma bagonaitemi oi naho naate oorai ooiqi hiireta. 4 Qate noo oonomake qeetemi oorai oi teeho bahe noo oi napake bapotopotomi napai sinabidza oke isaite qupa too teete battigara naateqa quba ipinaho iiha ma dzoobidza eeteqi bamu peperataqu.

5 Oho quba Ohongai nikeke kharuba teeteqa battigaranomaitemi nike gama Kiristuhota atimaqa qupa teenaitare.

KIRISTUI DZUTA ABI MA RAABA ABIHO NANE GOTTA

6 Qupa teenaiteqa totoho paha teenaite Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu Soopara napemeho hasa ma gegema hiirorare. 7 Oonita Kiristui napake korabetemi Ohongahota bagenoma naate ooraiho isakita napai qesaqesake too teete qaarare.

8 Korabete nookare. Kiristui Ohongaho qaru eeteqi naru noo agobake sinabidzaho uimane neimane pobi hiireta oke abi mina ttokana ooraiho quba mee hiireqi noi Dzuta abiho ttarita biranateta. 9 Oke eetemi raaba abi oho qesa Ohongaho baruna heena quba hasa hiirorare.

Oi Dzesuhoke erake qeetemi oorai, Anai abi tupu samane ttokana ooraiho bisata niiho noo ma pobi hiireqa dzapa niihota hasa naa hiibakoi. 10 Ma mainata noi hee, Haba maina painaho abi nike noho abi tupuma gama qaki ma naki eetare. 11 Oke qeeteta paha teeta hee, Guhu samane nike Soopara mina napameho hasa hiirorare oi noo maina paina nike gama noho subesube hiire qaarare.

12 Oiqi hiireta paha Dzeseai hee, Dzese (Tabitiho mai) noho sooro ma sainai biranateqake abi minarake soopara eete qaama noko nohota atima qaarakoi. 13 Oiqi hiiremi ooraita Ohongai nike dzeimaqi ai tataumaho hasu ma keba ma qaki ma naki minaitemi nike Qaheuba Sumasaho beedzaeta quba ipina biranataquho iiha ma dzoobidzake eete qaamake oi biranatare.

PAUROI BAURA NOMEKE QAUPUITETA

14-15 Oonihe dzairamane name, ana qupadzomami nike nokanokanomanita tete qidza nikemae saridzaqu ma qesa sinasina hiibaqu oho isaki nikeho torota oorai. Oonihe Ohongai adzahaha naate anake baura erake moitemi ooraiho quba anai beedzae eete nikeke qupanomaiteqi qeete.

16 Ohongai hiiremi anai Dzesu Kiristuho qaru eeteqi raaba abi nikeho quba sinabidza hiiremi Qaheuba Sumasai nikeke qanoqanonomaitemi nike Ohongaho kiridza naatemi nohota mekenoma naatorai. 17 Oonita anai Dzesu Kiristuho neta Ohongaho quba samaneke saridzeqi oke qaupuitorai.

18 Oonihe Kiristui ana beedzaenomaitemi ana too ma botoma gama baura eete tuumaqi raaba abi ma kara qusubaitoraiho isereke ana qidzoke isaite soubidzaqu. 19 Oi Sumasaho beedzae oonita Ohongaho obaoba ma mumure bamenoma samaneke ana eeteqi Dzerusaremuta sohoro sinabidza hiireqi girodzoma tuuma qaaramuti Irurikumu nagapata soubiretahoke ana hiire.

20 Oonita qupadzomare. Kiristuho dzapa pobi ao tee ma teeta tuumata haba oqata ana tuumaama. Oi teeho quba bahe anai abi mainaho husi ma paiho heeta naga gootaquho isaki bamu. 21 Oi sinabidzata erake qeetemi oorai. Qesaho neta isere mootaama naate qaami oho noo ma pobike noko nookaama naate qaariti poiqa ao moo pobite qupadzomakoi.

PAUROI ROMA NAGAPA MA SIPANIA HABA OGAMARE QUPADZOMATA

22 Oiqi hiiroraiho isakita ana baura eetomi noo oi ana nikeho torota biranatarotaho tete
sirasira naate qaabi. 23 Qate ana poiqa erata ipibire baura eetaquho bodza bamu naatemi
ana nikeho torota qeemareiqi bodza ma sau samaneke oho dza eete baaqoraike poiqa
qusubaitakoi.
24 Oi anai Sipania habata tuumakoiqi qupadzomoraita tuusuhiqake haakha eete nikeke
moorakoi. Mooqa tuumare bohimake nike naho quba adzahaha naate isakinomaitemake
ana tuumakoi. 25 Oonihe ana bosata Dzerusaremuta tuumaqa Ohongaho okoma boto tupu
oona oorai nokoke kokora teeke eeteqake burisi eete paha nike mooqake tuumakoi.
26 Oi Maketonia ma Herene abi ao ttuma teeke ttuttuiteqi Dzerusaremuho abi tupu
habana oke kiridza qidza moitareiqi hiiremi oorai. 27 Nokoi hee, Dzuta abi nokoi raaba
abi nanake sinabidzanomaitemi nanai oho ipi ma arike nokoke ttumama hoobidzakoiqi
hiirorai.
28 Oonita ana nokoke oho mee moite soubireqake nokoke qaateqa Sipania haba robeta
tuumaridzoni. 29 Qate tusuhiqa ana girodzomake eete Kiristui anake heenomaitoraike
nikeke moita quba biranatakoi.
30-32 Oonita Dzairamane name, Sumasa nikeke dzasaho teteta dzeimami nike Dzesu
Kiristu Soopara napameho quba eeteqi anake qupadzomaqi anama napai teena naasuhiqa
Ohongake pupu hiiremi qesai Dzutea habata nooka hisi eetaama nokoi eto naho kakati
naataino.
Ma oko ma boto tupu Dzerusaremuna oorai nokoke ana kokora eetaqu oke nokoi eto
bai hiibaino. Oho isakita nikema napa pupu hiire qaamake Ohonga hiiremi anai qupa
qidzaqidzama nikehota biranate uta aimakoi.
33 Oionita Ohonga hasu ma keba qidzanoma noi nikema qaarare. Noo oioni.

16

PAUROI QESAKE DZOOBE MA KANAKANA HIIRETA

1 Qateqa dzaba Poebei peparake aima qeehibi noi Kenikhereaho oko ma boto erana
ooraike kokora qidza eete baaorai. 2 Oonita nike noke moohima noi qaheubanaho isaki
naataquko isanate Soopara napameho quba eeteqi nike noke paha kokora eetare. Nohota
quba tee ma teei isanataama naatemi noke too teetare. Oi noomae qaheuba abi qesa ma
nanake basidzoma baaorai.
3 Qate Naho hobihobi Akuira ma ata noho Pirisika isanate nopoho boto aimare. 4 Oi anai
qangahasi minata oomi nopoi sama nopome bagara biireqi anake hiumami ana oho hasa
hiirorai, oi ana bahe raaba abiho sinabidza tupu samanema nanai oho hasa hiirorai. 5 Ma
sinabidza abi tupu nopoho nagata ttutturatorai nike nokoho dzoobe hiibare.
Qate naho dzaira qidza tee dzapa noho Epaineto, noi Asia gattiqaho habata Kiristuke
nooka tani naateqi haba oho sinabidza abi nane naate oorai noho dzoobe hiibare. 6 Ma
Maria oho qesa nanaho kokora bagenomanipamuke eetota noke dzoobe hiibare.
7 Qateqa naho qesamane eseri Ateroniko ma Dzunia, nopo bosa qooroqi Kiristu gesina
naateta. Nopo ma nanake gama suutomi qaata. Oonita Qaru abi mimi qesai nopohoke
nookami dzapa pobinoma naatoraita isanate nopoho boto aimare.
8 Qate Soopara mina napahoho neta dzaira temu nahoho dzapai Apiriato, paha noke
boto moitare. 9 Moiteqa sinabidzaho hobihobi abi napame, dzapa noho Uribano ma
Sitakho nopoke dzoobe hiibare.
10 Ma Kiristui abi Apere noho dzake eetoraita noke boto moitare. Paha Aritoburo noho
oko ma boto gama dzoobe hiibare. 11 Naho qesa Herottio noho boto aihiqa paha Narakisoho
oko ma boto Soopara napame ai tataumorai nokoho botoke nike aimare.
12 Turupaina ma Turuposai Ohongaho baura eetoraike dzoobe hiireqa, oho qesa dzaira
Pesita noi Soopara napameho baura abi minanita noke dzoobe hiibare. 13 Paha Sooparaho
abi qidza Rupu nakai pai teenaita pai ma nopoke dzoobe hiibare.
14 Qate Asukiritu ma Peregoni ma Hereme ma Patoroba ma Heremesi ma dzairamane
qesai nokoma gama oorai nokoho qaki naatare. 15 Qate Pirorogo ma Dzuria ma Nere dzaba
ma nopo ma Orupa ma qaheuba abi nokoma gama oorai nokoke gama dzoobe hiibare.
16 Nookare, Ohongaho oko ma boto tupu totaqi ma totaqina nokoi gama teena naate
nikeho qaki ma naki eetoraita Ohongaho pengata qesa kanabetare.

ABI QESAI SESERO BAURA EETORAIHO QOGO NOO

17 Oonihe, dzairamane name, nike gama sinabidza nookorai oke qesai ai siginaiteqi hu
ma koridza mootoqi nikeke sesero eetorai oonita ana dza eetemi nike nokoke sasanaitare.
18 Oi abi oonomai Soopara mina napameho bauraho goottae eeteqi dza nokome qusubaiteqi
abi qupa rikerikenomake mainata dzeimare hiireqi nokoke qoqopa eete ikobetorai. Oonita
nokoke kuibidzare.
19 Qupadzomare. Abi samane nookami noo qusuba nikehoi bagenomanipamu naatemi
ana oho hasa hiire. Oonihe ana dza eetemi nike tete qidzaho gesinanipamu naataridzoni,
qate qanga oonomaho teteke nike eto qase dzoomaino. 20 Oi Ohongai hasuho maikhatanita
noi nike hoobire Saataho isaki oke hairiamake qorobidzakoi. Oonita, Dzesu Soopara
napemeho baruna heena nikeho irita qaarare.

QESAI PAHA SUHEQATA DZOOBE HIIRETAHO NOO

21 Qateqa naho torona oorai oi Timotteo naho hobihobi ma naho qesa Soripato ma Rukio
ma Dzaso nokoi gamaqa hee, Dzoobe.
22 (Ana Teutio, Ohongaho pengata Pauroho boto naateqi dzaira pepa erake qeesubiqi
paha naamae dzoobe hiire.)
23 Maqa Gaio naho sumu naatorai oonita noi sinabidzaho abi tupu ma noko gamaqa
nikeho dzoobe hiire. 24 Qate nagaparaho qetaqeta abi, dzapa noho Erasto, noi Koato noma
nomema nopoi oho qesa nikeho quba dzoobe hiire.

OHONGA NAPAMEHO HASAMA GEGEMA HIIRORARE

25-26 Oionita anai Dzesu Kiristuho noo paanaiteqi nike sinabidza erake banaitemi ooraiho
isakita Ohongai nikeke battigaranomaite qaarakoi. Noo oi agobanipamuke beebe eete baa
qaimi poiqake paanaite soubire. Paanaitorai oi noo ape bahe Agoba Qaaraquho Ohongai
bosata hiiremi too abi nohoi geeta qeetetahoni. Oi hee, Dzuta abi ma raaba abi ma gama
nike ao noo qusubaiteqa ai tataumare. Oiqi hiiremi Paana naatorai.
27 Uububu! Napai gamaqa Dzusu Kiristuho gausata Ohonga nokanokaho Maikhatanipa-
muke qupadzomaqi noho hasama gegema hiire qaraqara qaarare. Oi mee!
Anaio Pauro

1 KORITTI
OHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Sauro Pauro Qeeteta
Epeso Nagapa
Tii 57
Sinabidzaho oko ma boto tupu
Koritti, Girisi Haba Akhaia

DZASAHO NOO

1 Dzoobe:
Ohongaho dza hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho qaru abi naate ooraita Sostene
noma qidza ma nakai peparake qeete. 2 Oke Ohongaho oko ma boto tupu Korittina oorai
nikeho quba dzoobihibi. Oonita Ohongai nike agoago eetemi nike Dzesu Kiristuho dzapata
noomaeho pobi naate oorai, oi nike keke bahe haba ika ma ikata abi nokoi Soopara Dzesu
Kiristuho dzapa qiraitorai oi noko ma nikeho noo gamaqa. 3 Oonita Ohonga mai ma
Soopara Dzesu Kiristui hiiremi keba ma dzapa nikehota biranatare.

PAUROI OHONGAKE DZOOBE HIIRETA

4 Qateqa Ohongai Dzesu Kiristuho quba eeteqi ao nike isakinomaitemi ana nookaqi ttidza
qidza eeteqi oho dzoobe hiirorai.
5 Ohongai nike sinabidza minaraho meupunomaitemi nikeho nokanoka ma hibahiba
minanatorai. 6 Minanateqi Kiristuho noo bosabosa nikeho toro biranateta oke qaupuitorai.
7 Oke eete ooraita nike bauraho koo ma tanga tee ma teeho dzore naate ooraidzaranihe
Soopara Dzesu Kiristu paana naate soubidzare hiireqi nike baura noho eetoraidzo.
8 Noi nike mutuite qaama bodza noho dzamonatemi nike quba eetaama ma eetoraiho
kahosaamake noho neseta qoobakoi.
9 Oi teeho bahe Ohonga Mai noi napake khata Dzesu Kiristu Soopara napamema qesa
hongasidzare hiireqi dzeimoraihe noi napa gaubidzaamani.

KORITTI ABI QESA HU MA KORIDZA BIIRETA

10 Dzairamane name ana Dzesu Kiristu Soopara napameho dzapata noo teeke hiibita
etoqa nookami qanganataino. Nike eto hu ma koridza ma noo maina painata oorainohe
qupa ma qiba teenaite qesa hongasireqa noo teenanipamuta qaarare.
11 Oke teeho qubake hiidzaranihe Khoroeho nena oorai anai nokoho isere nookami nike
qesa papate maina painake oorai. 12 Oi Ana nookami nikehota teei hee, Anai Pauroho
nenaniqi hiiremi teei hee, Anaio Aporoho abi ooniqi hiiremi paha teei hee, Mmhm anai
Peetorohoniqi hiiroraini qate teei paha hee, Baamu anaio Kiristuhota atimoraiqi hiirorai.
13 Iaqa! Kiristuke dzuubetemi noi maina painake oorai kaqa! Mae ana Pauroi nikeho quba
hapahapata baateta?
Mae ana Pauroho dzapai nike dzongobetemi nike obama soorota? 14 Menoke ana naamae
te nike obama soobara, Kirisipo ma Gaio nopoqake soorota oonita nike hee, 15 Pauroho
dzapata sobasoba saridzetaiqa hiibaino.
16 Meeke ana Setepanoho oko ma botoke obama soorotanihe paha qesake ana ruumeni.
17 Anai abi obama soobareiqi Kiristui te ana dzoobidzaranihe abike sinabidza pobi hi-
ibareiqi dzoobireta. Oonihe eto naamaeho noo mekenoma naatemi Kiristui hapahapata
baatetaho noo sapara naatainoho qubake ana noho noo keke hiireta.

OHONGAHO GESINAI ABIHOKE SUQOBIRORAI

18 Oi baataho pobi nokoi sinabidza oke nookami khepidzenoma naatoraini qate qidzana-
torai nokoi nookami Ohongaho bedzae oi oni! 19 Oi Ohongahoke eraiqi qeetemi oorai, Anai
ttokaho nokanoka abiho nokanokake rasakiiteqi Gesina abiho gesinake ai sasanaitakai.
20-21 Oonita moomi aoke Ohongai ttokaho nokanoka rasakiitemi ooraita oho nokanoka
abi kaqa? Qetaqeta abiho gesina kaqa? Ma sinasina abiho pui ikata oorai? Baamu,
dzaetaetaho isaki oke Ohonga mooqi purupuru hiirorai. Oi Ohongai dza ma nokanoka
nometa tete biraitemi sinabidza oke hiiremi nookaqi abi qidzanatorai. Oonihe oke ttoka

abi nookaqi putta hiirorainihe Ohongake saridzaqu oke noko nokanoka nokometa bitta eetorai.
22 Erake eete oorai. Dzuta abi nokoi Ohongaho mumure dzobi tuumorai ma Giriki abi ma karai ttokaho nokanoka oho qirike eetorai. 23 Qate nanaio abi Kiristuke hapahapanaitetaho sinabidzake hiiremi Dzuta abi nookami qanganatorai ma Giriki abi (qesamane nikehoi) nookami qepuqepunoma naatorai.
24 Oonihe Dzuta abini mae Giriki abini mae apeho kira hiiremi Ohongaho noo qusubaitorai nokoi nookami Kiristuio Ohongaho nokanoka ma beedzae khoobanipamu ooni. 25 Oi abi nokoi Ohongake hee, Ruumeniqi hiimi eehe, ruume nohoi abiho gesina suqobirorai. Nokoi noke hee, Pepepeniqi hiiremi ikanomake eete pepepe nohoi beedzae nokohoke riitorai?

ABI DZAPA POBINOMAI OBERAQANI ABI SEPE SAMANEKE DZEIMATA

26 Dzairamane, qesa ma nanai sinabidzaho quba eeteqi nikeke dzeimata. Oonita khooba nikeme qupadzomare. Nikehota abi gesinanoma samane ooraama ma abi dzapa pobinoma beedzaenoma samane baamu. 27 Oi Ohongai ttokaho ruume abike aimaqi ooma gesina abike midzahubaiteqi oho pepeqa ma roroqanomake asate ooma beedzaenomake midzata mootorai.
28 Ohongai ttokaho abi sepe, susu qopanake ttuttuiteqi beedzaenomaitemi nokoi abi pobi ma dzapanomake ao too attumami rubenga naatorai. 29 Oke eete ooraita abi apei Ohongaho pengata sama qusubaitemi isanataqu?
30 Baamunipamu. Ohongai nikeke Dzesu Kiristuho asita baubotomi ooraita napahota nokanoka ma rikerike ma saqosaqo ma agoago mootomi oorai oi quba apeho isaki bahe Kiristunipamu ooni. 31 Oho qubake qetaqeta teei hee, Teei quba teeho hasa hiibareiqi Sooparaqaho quba hasa hiibare. Oiqi hiirorai.

2

PAUROI HAPAHAPAHO NOO QAUPUITETA

1 Abiqahe anai nikeho torota biranateta oi anai Ohongaho isere nikeho toro mootoqi teqaha abi dzapa pobinomaho poma ma totohota hiibara. 2 Oi anai qupa nameta hee, Abiho torota bamu noo qesaqesa hiire nookaquhe napaho habara Kiristuke hapahapanaiteta ooqaho noo hiiremi bamu sapara naataqu oiqi hiire ana baurata qeemata.
3 Nookao, anai nikeho bisata sama tititi eeteqi peperate atti irita qaata. 4-5 Oi nike etoqa abiho nokanoka quba ai tataumami meeama naatainohe Ohongaho beedzae ooqaho quba ai tataumareiqi anai abi gesinaho too ma totoho qaateqi sama ai qurateqi nike Ohongaho beedzae oho tete banaite qaata.

OHONGAI NAPAKE OHO GESINA MOITEMI OORAI

6 Qupadzome, abi kotangaho neta anai nokanokata hiibaquho isaki meeke naho toro oorai, oonihe ttoka abiho gesinai taataridzoho teteta anai bamu hiibaqu. 7 Qate Ohongai agobaqake tete saridzetaho oke noi qahitoto qaaqi abiniqake naho torota paanaiteta noo agiagi teena oke nanai qusuho nokanokata hiire rerengi eetoraita meenipamuke noi napake isakinomaitemi oorai.
8 Noo agiagiho tete qidza oke ttokaho nokanoka maikhametoi saridzara. 9 Saridzapuko bamu dzadzaho maikhata Dzesuke teetarota. Ohoke qeteqetai eraiqi hiirorai, Nesema mooraama ma tomama nookaama ma qupata peitaama quba samane oonomake Ohongai abi noho dzake eetorai napaho quba roibetemi oorai. Oiqi Dzesea hiire qeeteta.

SUMASANOMAI KIRISTUHO NOO NOOKORAI

10-11 Nookare. Abi teei dzaira nomeho qupaho khooba baamu qupadzomaqu, qupa maikhatai keke gesina. Oonita Ohongaho qupa khooba oke abi bamu qupadzomaquhe Sumasai noqeke qupadzomorai. Oonihe Ohongai Sumasa nomeke dzoobiremi noo oke napaho quba paanaiteta. Oi Sumasai quba samane oho khooba gesina naate soubiroraita Ohongaho nakunipamuta ooraiho poma teeqake noi riitaama.
12 Oonita napa Sumasanoma oorai oi te abiho nenanidzara oi Ohongaho nenanita baruna henata quba samane napake moitemi ooraike qupadzomare. 13 Oi nanai noo ma

pobi hiirorai oke quba sepeho khooba gesina naatoraiho totoho te nanake banaitara
oonihe Sumasai nana banaitetaho totohota nanai hiirorai. Oonita Sumasaho noo oke abi
Sumasanomake pobi hiiremi ao qupadzomaridzoni.
14 Oho quba abi Sumasaamai Ohonga Sumasaho noo qidzoke nookaqu oi noi nookami
quba sepe naatakoi. Oi teeho quba bahe nokoho qupata oho apiapi baamu. 15 Oi
Sumasanomai keke quba oonomaho khooba qupadzomorai ooni, qate qesai oho amake
ikabetaqu, baamunipamu.
16 Oi qetaqeta teei hee, Apei Soopara napemeho qupa ao gesina naate noke sinasina
hiibaqu, oi baamu. Oiqi hiirorainihe aoke napai Kiristuho qupake qupadzomorai, ma
Sumasai oho khoobani.

3

OHONGAHO BAURA ABI NANAI BAURA ABI MEE

1 Napai Kiristuho qupa ao qupadzomorainihe, Dzairamane name, agobake ana nikeho
toro biranateta bodza ota nike teqaha Sumasanoma ooraranita anai nike oonomaho
isakita noo hiibarotaho tete bamu naatemi ana paiho tomidza naate nikeke dzoomata.
Dzoohimi nike Kiristuho khameto saganaho isaki oota. 2 Ana patta tatanga bahe amena
keke nike moiteta oi nike patta muunaquho isaki oorara.
3-4 Oonihe oho qesa nike poiqarai oho isaki bamu. Oi ikanomake eete nike ttoka abiho
isakita oora ma qaara eeteqi tti ma ttire, ooso ma dzaubata oorai? Nike ana Pauroho
abi anai Aporoho abi hiirorai oke nike ttoka abiho isakita hiirorai. Oi teeho bahe nike
Sumasaho kotanga baamu.

OHONGAI AGOAGO EETEMI MEE BIRANATORAI

5 Aporo noi ape ma ana Pauroi ape? Nakai qaru eete Ohongaho bauraho kamo
moototaho isakita ana nameke banaitemi noi oho qesa nomeke banaitemi nike Ohonga
nooka hiisi eeteta. 6 Anaio biraitake eetetani Aporo noi baa uumata.
Oonihe agoago eetemi mee eeteta oi ape bahe Ohonga teena. 7 Oonita biraitorai mae baa
uumorai abi oonomaho dzapake bamu qiraitaquhe agoago hiiremi meenoma naatoraiho
maikhata, dzapa noqahoke qiraitakoi.
8-9 Oi Aporo ma nakai Ohongaho baura abi, ma nikei nakaho naga ma dzoo oonita
qupadzomare. Oho quba ana biraitorai ma noi baa uumorai nakai iso kekenita baura nome
ma nomeho isakita bauraho ipi ma ari ipita saridzakoi.

EEPAI NAGA MA DZOOHO KHOOBA PAANAITORAI

10 Ohongai anake isakinomaitemi ana naga gosogoso maikhatai basa tatanga bittitemi
temui oho heeta mooto peitorai oonihe nakamae esese iso keke korabetanipamuke eete
gootaridzoni. 11 Oonita basa tatanga bittitemi oorai oi Dzesu Kiristu keke ma oho temu
paha ooraidzara.
12 Qate oho heeta isaki apema gootomi qaaraqu maebamu, oi omani mae gorini mae
siriba, eo eeni mae siruni mae peri ma quba oonoma ooma nagake gootaqu ota naga
gosogosoho khoobai paana naatakoi. 13 Oi Sooparai paana naataquho bodzata noi eepaho
isakima oke toronaite khooba paanaitakoi.
14 Oonita teei oho heeta quba gootomi eepa oke bitta eetaquko oho abi ipi ma ari
nome saridzakoi. 15 Qate teeho baura eepa naataquko noi oho bame qere bidzakoi oonihe
Ohongai noke ingonaiteqa eepata takomaquho isaki naatakoi.

OKO MA BOTO TUPU OI OHONGAHO QAHEUBA BIIRI

16 Nike Ohongaho Biiri naate ooraimi noho Sumasai nikeho bisata oora ma qaara eetorai
oke nike nookaamani mae? 17 Nikemae Ohongaho Biiri qaheubananita teei noho Biiri
sesero eetaquko noomaeke Ohonga sesero eetakoita qupadzomare!

NAPA EETOQA SAMA QUSUBAITAINO

18 Eto nike sama nikeme ikobeteqa hee, Anaio ttokaho nokanoka ma gesinanomaniqi
hiibainohe qusuho nokanoka ma gesina aimareiqa ttokaho nokanoka oho dzore naatare.
19 Oi abiho gesinake Ohongai nookami rasakinomani. Oi qetaqeta teei hee, Abi ttokaho
nokanokanomaho ttimekake Ohongai rasakiitemi manuba naatorai.

[20] Oi paha hee, Ttokaho nokanoka abiho qupake Ohongai rasakiitemi teqahama naatorai.
[21] Oiqi hiire qeetemi ooraita etoqa ttokaho nokanokake qaupuitaino.
[22] Oi erake eete oorai. Ttokaho quba samane ooni mae quba qaraqaranomani mae baatanomani mae poiqahoni mae ipi bodzahoni mae Pauroni mae Aporoni mae (Kipa) Peetoroni mae quba ape ma ape oi gama minara ma nikeho pobi kekeni. [23] Oonihe nikemae paha Kiristuho pobi oni oho qesa noio Ohongahoni.

4

SOOPARA NOOMAE BAURA ABIHO KHOOBA PAANAITORAI

[1] Oho qubake nike etoqa abi nanahoke nookami dzapa pobinoma naatainohe nanahoke hee, Kiristui Ohongaho isaki ttunoma mai eete ooraiho tuhotuho abi suunena ooqai ooniqi hiibare. [2] Oonihe Kiristuho tuhotuho abi nanai idzoidzoke baura tuhoro qaararidzoniqi hiibare.
[3] Qate ana sama namehoke hiibakoi. Abi naho noo hiibaquni mae garubata naho khooba saqobaqu oke ana nookami bamu oho quba obera naataqu. Ma paha ana naamaeho khooba paanaitaquko bamu sama nameke iiga hiibaqu. [4] Ana kahosa name ruume oonihe naho kahosa ooraama oke ana bamu hiibaqu, oi Dzesu Sooparai oonomaho maripa abi oni.
[5] Oonita oho batabidza bodza biranataamake eto nike pureke batabidzainohe Soopara noomae baaqanoke qupita dzukudzukuna ooraiqako oke noomae paanaitakoi ma qupaho ttitti ma bapo gama baiburomi paana naatakoi. Paana naatemi Ohongai ape ma apeho hasahasa hiibaqu oke noomae paanaitakoita eto nike baura nohoke karabetaino.

KORITTI ABI SAMA NOKOME QUSUBAITETA

[6] Dzairamane name, noo oke ana Aporo ma sama nakameta mootoqi qeesubi oi teeho bahe nike etoqa tete dzongobeteqi temuho dzapa ai qusubaihiqa temuhoke ai quratainoiqi hiire qeete. [7] Abiqa apei niike upubiremi nii abi mina naatorai. Niike Ohongai qubatu moitemi nii naane sama qusuba baurake eeteqi oke hee, Naamaeho boto poponiqi hiibaqu?
[8] Teeqa! nike nanaho amata ao abi qiba naate meupu saridze saqubema muunoraidzo! Oi ana dza eetemi nike abi qiba meenipamuho isaki saridze nanama gama teena naate baura erake qere biidzarori. [9] Oonihe ana qupadzomami Ohongai qaru abi ma nanake gama baataho kabira naatareiqi mootomi nanai angero ma abi minaraho neseta kittikottiho isakita oorai.
[10] Oonita nanai Kiristuho quba eeteqi qabarobaro naatemi nikemae Kiristuho gesina abi naate oorai kaqa! Nanaho beedzae quratemi nikei ao ee peota dzootorai mae? Nanai ngepe nenani nikemae abi dzakapa naatorai kaqani.
[11] Meenipamuke nana oba ma patta quba qangahasi eeteqi ttoba ma bareamake ooraimi abi nanake bikhi bakha eetemi teka qiri eetorai. [12] Nanai boto nanamema ttidza baurake eetorai. Noko nanake baru hiiremi nokoke agoago eetorai ma nanake dzakidzaki eesumi nanai oho tiqina (ipi) hiibaama. [13] Noko nanaho dzapa ai gaibami nanai nokoho toro tti ma sori hiirorai. Nanai toki ma qonenamuho isakita abi minaraho susu ma sasa naate baaoraita baura mee oke moorare.

KORITTI ABI PAUROKE SUIMARE HIIRETA

[14] Maqa, ana te nike midzata mootareiqi erake qeetaranihe khameto nameke qogo ma saga hiibaquho isakita qeesubi. [15] Kiristuho neta abi soopara nikeke teteta dzeimaquho kitu kharai oorai oke nike qupadzomorai kaqanihe mai gotta nikehoi samane bamu. Kiristuhota ana teenai nikeho quba sinabidza hiireqi nikeke dzoomata.
[16] Oonita ana dza eetemi nike naho tete moo pobiteqa suima qaarare. [17] Oho qubake ana sinabidzaho khata gotta qidza Timotteo nikeho toro dzoobiremi qeeme. Noi Dzesu Sooparaho neta atimoraita noi nike naho tete banaitakoi. Anai sinabidzaho oko ma boto tupu nagapa samaneta oorai nokoke tete banaitorai oke nike paha noho toota gesina naatakoi.
[18] Oi paha ana nookami nikehota qesai sama qusubaiteqi hee, Pauroi qidzoke nanaho torota biranataqu. [19] Oke hiiroraihe Soopara napahoi oho bai hiibaama naatemi ana

ao dzamonoke nikeho torota qeema moohimi apeneho beedzae oorai ma apeneho noo
meeama naatorai.
[20] Oi Ohongaho pobi oi te noo kinisata meenoma naatoraidzaranihe baura meeqata
khooba paana naatorai. [21] Oonita nike dza eetemi anai taangama nikeho torota qeemaquni
mae dzasa eete keba ma dzapata qeemaqu, oke nikemae hiibare.

5

PASENA PERANOMA EETETA

[1] Oi ana isere nookami meeke nikeho abi teei mai nomeho ata aimaqi nopomae oorai
mae? Iidze! Pasena peranoma oonomake tuuma abi ma karai eetaamanihe nike! [2] Oho
qubake nike tti ma khangi hiiremi quba bamenoma oi nikehota bamu naatarorihe nike
nookami dzapanoma naatorai kaqa!
[3] Nooka! Naho samai kharata ooraihe nike ma napa teenata ooraquho isakita ana qupa
khata name ao dzoobireqi abi eranoma eetorai noke maripa eesubi. [4] Oio naho qupa
khata nikehoma teena naate ttutturate Soopara napameho quba eeteqi Dzesu Kiristuho
beedzaeta hiiremi abi oke [5] Iibadzaho botota mootomi noi sama nohoke sesero eete
qaamake Soopara Dzesu biranataqu bodzata noi abi oho gisiqake ingonaitare.

MAA MA KABIRAHO QANGAKE QUPADZOMARE

[6] Maa teei suubami minarai suubakoi oke nike ruume naataama oonita nike sama qusuba
baura oonomake eetemi qanganipamu naatorai. [7] Oonita nike maa qanga oke uuma sasata
biireqake nike Ohongaho quba maa dzobadzoba agiagi mekenomaho isaki naatare.
Nookao, Hoo Dzooba napahoke dzubetemi noi ao oho gaaga naate nikeho beebe eetorai.
[8] Oho quba dzuma noho habesareiqa nike quba togonoma oke qaatare. Ngiingi ma
peranoma oho togoke qaateqa napai qupa sasari ma rikerikeho mee mekenoma naateqa
ingonaitaquho dzuma nohoho ttaiqa naatemi abihota mekenoma naatakoi.

KAHOSA ABIKE QAATAQUHO NOO

[9] Ana bosata noo qeeteqi hee, Nike pasena abima muuna ma aima eetaino. [10] Oke
hiireqi ana teqaha ttoka abi pasenanoma, tti ma ttirenoma, eehaha maka ma neemi gisi
qusubaitorainoma nokohoke qupadzomaqi qeetara. Oi ttokata abi oonomai keke ooraita
nokoho amata ikata tuumaqu? Baamu.
[11] Oi ana eraiqi hiirorai, Teei hee, Anai Kiristuho abi ooniqi hiireqi paha pasena aimorai,
mae tti ma ttire eetorai mae neemi gisi qusubaitorai, mae ooso ma dzauba eetorai, mae oba
tatangaho dzaodzao eetorai mae eehaha makaho isaki oorai noi oonomake eete ooraquko
etoqa nike noma ttaike muuna ma aima eetoraino.
[12] Oi anai Ohonga apei sasana ooraiho oora ma qaara batabire pobitaqu? Bamuhe
nikemaeho oko ma boto tupuke batabire pobitoraqu oio anaho ma nikeho pobi. [13] Oonita
abi pasenanoma oke nike qaheubudzare, qate Ohonga noomae abi sasana oorai nokoke
maripaiqi pobitakoi.

6

KIRISTUHO NENA ETO QESA QOHARETA MOOTAINO

[1] Qateqa nikeho torota kahosa biranatemi noo oke nike naane quba sinabidza abi bosa
qobaqoba nokoho torota mootaama naateqi oke ttokaho soopara abi sinabidzaama noho
torota mootorai? [2] Idze! Sinabidza abi napai qaaqa sinabidzaama nokoho noo suhe hiire
batabidzakoi, oke nike nookaamani mae? Nookao! Nike qaaqa sinabidzaamake ttaike
batabidzaquho isaki ooraita ikanomake eete noo gamitti nikeme pobitaquho isakiama
naatorai?
[3-4] Maaqa, nike abike keke bahe angeroke batabidzaridzo oi ooraita nike naane baura
eeteqi oora ma qaaraho gigi ma goha nikeme pobitaama naatorai? Nike nokoke hee, Raaba
abi sepesape ooniqi hiireqi ikake eeteqi nokoho patita noo nikeme hiire nookorai?
[5] Oke ana nookami midzanomanipamu naate oorai. Nikemaeho bisata gesina abi bamu
naatemi sinabidzaho noma ma nane batabidzaquho tete goono naatorai kaqa? [6] Oonita
nike oho quba noma ma nane nikemeho noo biribirinoma oke sinabidza nookaamaho
pengata hiiremi bamu isanataqu.

SUMASA NIKEKE AKOBETEMI POBIRATETA

7 Oi nike ao hu ma koridzaho isakiama naate ootanita teei quba oberama eetemi
temu nohoi oho kahosa eetaama naatemi isanatororihe baamu, nike paha qupa biribiri
oonomata qeemami isanataamani. 8 Oke eesuqi nike qesamane nikemeho hasu tete
karabetemi guumeho isaki naatorai.
9 Tete obera oonomai Ohongaho pobi naataama, mae oho totaqike nike nookaama?
Eto tete ruume naate ngaata tuumaino, oi abi pasenanomani mae ohonga maina
painanomani, 10 mae guume ma meeranomani mae nai ma sainomani mae guumeno-
mani mae peetta ma qeraqeranomani mae oba tatangaho dzaodzaonomani mae noo
qanganomani mae quba karabetorainomani, abi oonomai bamu Ohongaho pobita dzu-
ubaqu, baamu.
11 Meeke qesa ma nikei quba oonomaho isakita qaatanihe nikeho qanga akobetemi nike
Ohonga noomaeho pobi naate oorai. Nikeke kahosaamaho isakiniqi hiiretahe oho khoobai
teeho bamuhe Soopara Dzesu Kiristu ma Ohongaho Sumasa ooqai oni.

SAMA NIKEHOI OHONGAHO POBI

12 Oi nike poi erake hiirorai, Quba samane minarake eetaqu oho tete oorai. Nookao, nike
quba tee ma teeke eetemi teqahama naatemi baamu isanataqu. Quba qesaho qaga oorai
ma quba qesaho qaga ooraama. Oonihe quba teeho qaga ooraama naatemi nike sepeke
ohongahonga naate ota paha qeemaqa oho kabira naatemi oi bamu isanataqu.
13 Oi paha teei hee, Pattai qausuho pobi ma oho qesa qausui pattaho pobi oke hiibareiqa
hiibakoi. Oonihe Ohongai hiiremi quba dzaetaeta, qausu ma patta esese paha baamu
naatakoita etoqa oho totohoke quba minarata mootoqi hiibaino. Boto ma sama napahoi
teqaha pasenaho quba ooraidzaranihe oi Ohongaho pobi ma Sooparai oho pobi. 14 Oi nopoi
qesaho pobi oni. Ohongai Soopara Dzesuke tukutotai paha napake beedzae teena nomema
tukutomi qidzanate qaararidzoni.
15 Oi paha boto ma sama nikehoi nikemaeho pobi bamuhe Kiristuhoni. Mae oohoke nike
paha ruumeni? Oonita boto ma samai Kiristuho pobi naate oomi teei oke pasenaho quba
mootomi bamu isanataqu. Oi bamenomanipamu! 16 Oi qetaqeta teei erake eete hiirorai.
Hee, Nopo esese sama teena naatakoi. Oiqi hiiroraita teei boto ma sama nomeke atapa
pasenanomaho quba mootoqi noma nopoi ao sama teenaho ttaiqa naate ooraike nike eto
ruume naatainohe qupadzomaqi ruquimare.
17 Qate teei Sooparaho torota atimaquko qupa khata nohoi Sumasama teena naate
qaarakoi. Oonita pasenaho tete oke eto hesatainonipamu. 18 Kahosa qesai te hairiamake
abi oho oko ma samake teetoraidzaranihe pasena oio bodza ooqata keke abi oho boto ma
samake ao midzahubaite qaarakoita qupadzomare.

SAMA NIKEHOI OHONGAHO NAGA

19 Nikei teqaha sama nikemaehonidzarani. Oko ma boto nikehoio Qaheuba Sumasaho
Biiri oke nike qupadzomare. 20 Oi Ohongai nike ma napaho ttuma bamenomanipake biireqi
napake ooqata raraku biire ooraita napai oko ma sama napemema gama noho dzapa
qusubaite qaarare, oi dzapanoma.

7

ATA MA APUHO TETE

1 Qateqa dzaira pepata nike anake qasa noo qesa qeetetaho noo ipike poike qeete. Teei
anake hee, Abi teei somoroke qaaraqu oke nii nookami isanataquni mae? 2 Hiiremi oke ana
moomi bamu tee ma teeta obera naataquhe teena, pasenaho torona samanei ooraiho quba
abi samane atanoma keke naatemi paimane oho qesa apunoma naatemi isanataridzoni.
3 Oonihe abi sama nome atake qaanataquni mae ata sama nome apuke qaanataqu oio
ooqata obera naatakoi. 4 Ataho samai noomaehonidzara ma apuho samai te noomae-
honidzara baamu. Sama nopohoio qesaho ttaiqanipamu.
5 Nopo eto sepeke teei temuke sama qaanataino. Oonihe nopo qesa naru hiireqi hee,
Oo nakamae bodza hoteqa teeke oho hutingi naasuqa pupu baura eetareiqi hiibaquko oi
paha qidza. Oonihe pupu baura oho bodza bamu naasumake hutingi oke nopomae paha
qaatare. Qaataama naatemi etoqa Saatai nopoke toronata dzeimaino.

[6] Qate anai apu ma ata ao qesa naatareiqi hiire oke ana teqaha tototo hiireqi hiidzaranihe
tete biraiteqi hiire. [7] Oi naamae somoroke ooraiho isakita paha qesai oorareiqi nike
hiibaquko oi paha anata bagenoma naatakoi oonihe Ohongai napake isaki maina painake
moitoraita oino tete keke.

ABI SOME MA SOMORO MA ATANOMA

[8] Oonita tarumi ma somoro nikeho noo hiire. Anai somoroke ooraiho isakita nike
qaaraquko isanataridzo. [9] Oonihe samaho dza ma rumubaho hutingike qesai bitta
eetakoiqa hiibaquko isanate apu ma ata naatare. Oi eepa dzooromi makanoma naatakoita
isanate qesa naatare.
[10] Qate apu ma atanoma nikeho qereta noorake gosore. Oi naho noo bahe Dzesu
Sooparahonita nookare. Atapa teei eto tee ma teeho quba apu nome qaataino. [11] Mae
apu nomeke ao qaatetaiqako noi somoroke qaarare. Eo noi oho isakiama naataquko noi
isanate burisi eete apu nomema nopoi ttaike oorare. Oho qesa etoqa apui ata nomeke
iihaimi tuumaino.

APU MA ATA TTAIKE OORAQU

[12] Qate abi ma paimane qesa nikeho noo erake Ohonganipa bahe naamae qupadzomaqi
hiire. Abi ai tataumanomaho atai ai tataumaamake ooqa apu nomema qaarareiqa
hiibaquko dzoobe, eto noke qirutomaino. [13] Oho qesa atapa ai tataumanomaho apu
nooka hiisi eetaamake ooqa isanate ata nomema oorareiqa hiibaquko atapa oi etoqa noke
gaubidzaino!
[14] Oi erake eete oorai. Atapa ai tataumanoma noi apu ai tataumaamaho kiito biirorai ma
apu onomaho isaki oho qesa ataho kiito biirorai. Oho tete ooraama naatapuko qesa ma
nikeho khametoi qidzoke Ohongaho pobi naatarorihe aoke nokoi noho pobi ooniqi hiire
oorai.
[15] Qate ai tataumaamai dzaira nome qaatanipamuke eetaquko noorai te abi mae atapa ai
tataumanoma oke hee, Nii beedzae eete temu niimema qaarareiqi hiiroraidzara. Oi napai
tete keba ma dzapata tuumorareiqi Ohongai napake dzapata. [16] Oonihe atapa nii temu
niimeke ikanomake eetemi nooka hiisi eetaqu? Oho qesa apu, nii ata nime ikanomake
eetemi ai tataumanoma naataqu ooqaho beedzae eetare.

ETOQA GEEBA MAINAHO QIRI EETAINO

[17] Oi Sooparai abi napake tete maina painata dzeimami teei nometa tuumami temu paha
nometa tuumaridzoni noo teena oke ana sinabidzaho oko ma boto tupu samaneke pobi
hiirorai.
[18] Oi paha teei sama koko gebanoma oomi Ohongai noho kira hiiretaiqako eto abi
oi oho geeba kuibidzare beedzae eetaino. Qate teei sama geebaama oomi noho kira
biranatetaiqako noi eto oho geebanoma naatareiqi hiibaino. [19] Oho geebanoma naataqu
mae oho geebaamake ooraqu oi gama quba seepenihe Ohongai hiibaqu noo oio mee.
[20] Oonita isaki ape ma apeta abi oomi noho kira biranataqu noi isanate oho isakita
qaarare. [21] Oi paha, nii abiho kokora baura tatangata oomi Ohongai niiho kira hiiretaiqako
etoqa oho iiha ma dzoobidza eetaino. Oonihe niiho mai niike saqobare hiiremi isanate
baura oho saqosaqo naatare.
[22] Oho noo koko paha erake eete oorai. Sutasutaho isakita oomi kira baranatemi abi
oi Soopara napameho neseta saqosaqo abi ooni. Qate teei saqosaqoho isakita oomi kira
biranatemi abi oi Kiristuho sutasuta abi ooni. [23] Oi Sooparai ao napaho quba ttuma
minanipamuke biiremi etoqa hee, Napai abiho pobi ooniqi hiibainohe napai Kiristu
noomaehoni. [24] Dzairamane, ooqaho quba ana paha hiibi isaki apeta nike oomi kira hiireta
ooqata keke Ohongama qaarareiqi hiibi.

ABI MA ATAPA SOMOROHO NOO

[25] Qate abini mae atapa teei somoroke qaarakoiqi hiibaqu oho nooke ana te Soorarahо
toota nookoraidzaranihe nike nookami Sooparai baruna heenata anake qupa dzohidzohi
moitemi isanatemi anaho qupana ooraike hiibakoi. [26] Ipita ikanoma naataqu oke ana
ruumenihe poiqanipamu ibo napake subzabetoraiho bodzanita teei hee, Ana oho quba
somoroke oorakoiqi hiibaquko oi paha oho quba isanatakoi.
[27] Oonihe nii ao ata pobinoma ooraiqako eto pureke noke naatemi baisanomai nipe
sesero eetaino. Qate nii ata pobiamake ooraiqako eto pureke ataho quba hiibaino.

[28] Oonihe nii ata naatareiqa naatakoi, oho kahosa bamu. Ma atapa somoroi apu naatareiqa naatakoi oho qanga paha bamu. Oonihe, hiidzo, apu ma ata naatemi (Romaho mai Nero noho dzauba peitemi) uuba ma sakaba biranatemi nipe oho kaipota oorainoho attike ana eete hiibi.

BODZA HOTEQANITA ETO SOMOBASOMO EETAINO

[29] Oi ana eraiqi hiire. Sudzabetoraiho bodza oi bamu kharaqake ooraquhe oi ooraquta atanoma nikei ataamaho tomidza ooraridzoni.

[30-31] Oi ttokaraho tetei uuba bamu naatakoita qupadzomare. Oonita tti ma ttakanoma nikei tti ma ttakaamaho isakita oorareni, qate qaki ma naki eetorai nikei oho isakiama naatareni, pisinisiho abi nike dzoreqaho tomidza naate abi hoobidzare. Ttuma ma qurumaho maikhameto nike eto quruma nikeme quba qaanatainohe abike hoobidzare.

[32] Oi naane qubake ttokaho quba qesa samane nikeho moirata perebaqu? Oonita abi teei ataamake ooqa [33] Sooparaho baura qere biire tuumaqa ikanomake eete Dzesu Sooparaho dzake qusubaitoraqu oohoke noi qupadzomakoi. Qate teei ata naataqu noi samaho quba qupadzomaqi ikanomake eete ataho dzake qusubaitaqu ota noho qupa eseri naatakoi.

[34] Oho qesa atapa soomoroi Ohonga Sooparaho kokora eetareiqa eetorakoi. Oke eeteqi noi sama ma gisihota Ohongaho pobi naatorakoi. Qate atapa apunoma noi apu nomeho dzake qusubaitareiqa sama bauraho pobi naatakoi. [35] Noo oi nikeke qooro qahitota qubake ana te hiidzaranihe oho qangahasita ingonaita qubake hiibi. Oonita nike oho bame potti biireqa qupa adzahahama Ohongaho baura eetemi nohota nee ma baunoma naatakoi.

[36] Qate teei ata pobi nome bodza kharata mooto tuumaqa moohimi noomaeho bame ota biranatemi noi oho qupa muunaquko oionita isanate abi noi ata pobi nome naatare, oho qanga bamu.

[37] Qate teei qupa nometa tatanga naateqi samaho dza nome qorobire ttanga tatanga suutoqa hee, Baamu, ana ata pobi name ingonaite qaamake sudzabetaquho bodza bamu naasuma ana ttanga geehiqa noke naatakoiqa hiibaquko oio bagenoma. [38] Oho qubake teei ata pobi nome ao naataquko oho qanga bamuhe teei paha ata pobi nome bodza kharata mootaquko oi bagenomanipamu naatakoi.

TARUMIHO NOO

[39] Qate nookare, Ata teeho apu eehahake qaaraquta nopo qesa papataqu oho qagai oorai. Qate apu nohoi baatemi noi teeke paha naatareiqa naatakoi. [40] Oonihe Sooparaho oko ma boto tupuhota teeke aimare. Oonihe ana qupadzomami naho qupana ooraike Ohongaho Sumasai ota mootomi oorai kaqa. Oonita oho kokoke ana paha hiibi. Atapa oho apu baatemi noi oho hutingi naate qaaraquko oi paha Ohongahota isanatakoi.

8

SARO MA QAABERAMUHO KAMO MA PATTA

[1] Qateqa tuuma abi qesai neemi gisigisi ma quba nokomeho quba utu ma kamo eetorai oho noo poiqake hiibi. Ohoke nike hee, nanai gama nokanokaho isaki kekeniqi hiirorai. O dzoobe, oonihe nokanoka nike hiirorai oi sama qusubahoni qate nike Ohongaho kokora oho noo hiibaquko oi qesaho hobihobi naatakoi. Oonita teei sepeke hee, [2] Anaio nokanokanomaniqi hiibaquko noke hee abi pootutu ooniqi hiibare. Noi gesina saridzaamake oorai.

[3] Qate teei Ohongaho dzake eete kokoranoma naatoraiqako noke Ohongai nokanoka meeho isaki ooniqi hiibakoi.

[4] Oonita neemi gotta ma qubaho utu ma kamo hiibi oi neemi gisigisi ma ttokaho quba oonoma oi meeama keke, Ohonga teenai meenomani oke napa gama gesinaniqi nikei hiirorai. [5] Oino mee. Ohonga oberaobera qesai qusuna oorai ma qesai ttokana ooraiqi ruume abi hiirorai oio poro samane oorai ma soopara qesa paha samane ooraiho totohota tuumorai.

[6] Oonihe napahota Ohonga Mai teena noi quba minaraho husi ma pai ooraiqi napake sengibetorai. Oho qesa Dzesu Kiristu Soopara mina napahoi quba minara napama gama korabetetai korabetorai. [7] Oho noo paha samane bamuhe abi qesaho qupata utu ma kamo hiibi oho tete agobai bamu naataamake oorai. Oho quba nokoi maketti tuumaqi moohimi

patta ma kabira qesaho ttumake noko bittake eeteqi neemi gisigisiho utu ma kamoho qettake qesai aima makettiho qohareta mootomi ttuma gattiqa oho quba hiirorai. Oonita qesa ma nike ao oho ttuma biireqi aima muunami abi qupa eseinomai moomi nokohota hou peunoma naatorai.

QESAMANEKE ETO DZAKIDZAKI EETAINO

8 Oonita pattaqaho noo hiiremi bamu oho quba Ohongaho pobi naataqu. Napa patta
oonomake muunaquni mae oho hutingi naataqu bamu oho quba dzapa peitaqu ma bamu
oho quba qurataqu. 9 Oonihe erake korabete qupadzomare. Nike sama nikemeho pati
qohateqa etoqa qupa hou peuho qesamane nikemeho angi naataino.
10 Oonita qupa hou peunomai moohimi gesinanoma nike neemi gisigisiho qohareta utu
ma kamoho patta aima muuhimi noko qupa nokome qorobireqa patta teena oke aima
muuhiqake ipita paha oho quba sama nokome iiga minake hiiremi nikehota isanataqu
mae? 11 Baamu, oi nikeho quba isanatarorihe nokanoka qidza nikehoi burisi eete Kiristuho
oko ma boto tupu nikemeho dzairamane nokoho qupake rasakiitemi noko oho rubenga
saridzemi bamu isanataqu. Oi Kiristui nikeho quba keke bahe abi oonomaho quba baatemi
qidzanataridzonita qupadzomare.
12 Oi nike oke eeteqi hou peuho qesamane nikeme sesero eesumi nokoi nikeho kahosa
eetemi Kiristui paha oho qesa nikeho kahosa eetakoi. 13 Oonita anaho qupai erake hiire,
patta oonomake niima nakai aima muunami qesamane nakahoi oho kahosa eetaquko
bamu isanataqu. Oho quba ana naamae patta oonomake muunaama naate qaarakoi.

9

BAURA ABIKE HOOBIREMAKE ISANATAKOI

1 Qate naamaeho noo hiire. Anai teeho sutasuta abi bamuhe meeke anai Dzesu Soopara
nese namema mooqi noho qaru abi naate noho beedzaeta baura eetemi nikemae baura
oho mee ooni. 2 Mae abi teeho neseta ana qaru abiho isakiamani kaqa. Oonihe Sooparaho
qaru abiho baurake ana nikeho torota eetemi nikemae oho mumure naate ooqi qidzoke
oho bai hiibaqu.
3 Oonita nikehota qesai naho khoobaho qasa hiiremi oho ipike erake hiire. 4 Qesa ma
nanai nikeho torota peiteqa oba ma patta muunakoimi nikei bamu isanate oho bai hiibaqu.
5 Ma paha Sooparaho nomamane ma qaru abi qesa, Peetoroma kara, nokoi atamane
nokome dzeima qaru abiho baurata tuumorai oi qaru abiho pobi oonita teei bamu isanate
anake tete oonomaho qaga hiibaquhe naamae ata naataama.
6 Oonita nikei qaru abi qesa kokora bagenomake eeteqi Banabe ma nakaqake oho tete
siibaqu? Baamu, qaa abi teqaha ttuma nokome biireqa qaa eetakoiqi hiiroraidzara. 7 Ma
teei dzoo eeteqa isanate oho mee paha muunakoi. Ma teei hoo burimakau soopara eeteqa
isanate ttaike oho amena muunakoi oi bauraho pobi oni.
8 Oke ana te oberake hiibara, oi hu nooi paha teena oke hiirorai. 9 Moseho hu noota
qeeteta oi hee, Burimakaui uitti qorobire sasa haitaquta baamu noke patta oke qaanateqi
oho dzoge suutomi isanataqu.
Oiqi qeetemi ooraihe noo oke te burimakauqaho quba keke Ohonga hiiremi qeetarani.
10 Baamu oi baura napahoho ipi ma ariho noo hiireqi oho qahurake hiireta. Oi noi hee,
Dzooho neta dzabadzaba abi ma musamusa abi esese oho mee muunakoiqi baura eetorai
ooiqi hiirorai.
11 Oio nana nikeho torota gisiho baura eete qaaimi nikei nanake samaho quba qesa
qaanataqu mae? 12 Nanai nikeho torota oho baura sohorotani qesai ipibiremi nike nokoho
dzapa qusubaiteqi nokoke korabetoraiqi nanake oho bai hiibaqu? Oio nanaho pobi.
Oonihe nanai hee, Eto nanai nikeho torota baura eetemi meeama naataino hiireqi nanai
te hee, Nike nanaho kokora eetareqi hiibara. Oonihe oho pobi nanaho torota ootai paha
poiqa oorai.

PAUROI TTUMAAMAKE QAKI IRITA BAURA EETE QAATA

13 Mooro, Qaheuba Biiriho haqata dzube abi kiridza qeerorai nokoi paha isanate ipita
oho ttaike muunorai, mae oho teteke nike nookaama? 14 Oonita oke moomi qesa ma nanai
sinabidzaho qaru tuumaqi oho ipi ma arike nikeho torota saridzaquho teteke napaho
Soopara biraitemi oorai.

15 Oio paha naho pobi oonihe ana te oho tototo hiibara. Ma ana peparake qesubiqi te
paha oho tototo hiidzarani. Totoho ooqaho gottae minanipamuke ana eetorai oonita ana
eto nikeho patta ma qubaho angi naatainoho qagake ana sama nameta sutota oke abi teei
bamu hiumaqu. 16 Oonihe anai sinabidza hiireqi oho quba dzapa name qaupuitaquho tetei
baamu, oi Sooparai anake pai mootomi qusubaitoraini qate ana sinabidza qidza oke hiire
paanaitaama naataquko idze! Nahota bamenoma naatakoi.
17 Oonita ana adzahaha naateqa baura name eetaquko dzoobe oi kiridzanoma naatakoi.
Qate oho adzahaha naataama naataquko oho tototo ooraita baamu riitaqu. 18 Oonita anaho
ipi ma ari ikanomani? Ana naamae Soopara napameho isere qidza ttumaamake hiiroraqu
ooqaho qakima naki naho torota biranatemi oi naho kiridzaho habara naatorai.

PAUROI ABI SAMANEHO QARU ABI NAATE QAATA

19 Anai abi soopara teeho qaru khatanidzara oonihe abi samanenipamui naho moirata
baabareiqi anai sama nameke suutoqi nokoho qaru eetorai. 20 Anai teqaha hu nooho kabira
oonidzara oonihe Dzuta abi qesa samane oho angita oorai nokoke hiumare hiireqi anai
nokoho bisata ooqi nokoho tomidza naatorai.
21 Qate raaba abi huama nokoke aimare hiireqi hu nooamaho tomidza naatorai oonihe
ana huama bahe Kiristuho ttarina noo oorai oke qusubaitorai. 22 Obera abi aimare hiireqi
anai paha nokoho tomidza naatorai.
Oonita abi isaki ape ma apeta oorai nokoke gama ingonaitareiqi anai paha nokoho
isaki ape ma apeho tomidza naate tuumorai. 23 Oi anai sinabidzaho qaru ttaiqanipamu
naatareiqi oonomake eetorai.

BATTIGARA NAATE QAAQA NEE MA BAU SARIDZAKO

24 Qate tete erake qupadzomare. Abi khameto gama soobadzata qesa bitta ma kaka
eete toroumorai oonihe teenai keke qesa minarake riiteqi nee ma bau oke saridzorai.
Oho teteke qupadzomaqi ana eetoraiho isakita nike qesa bitta ma kaka eete qaaqa
apei sinabidzata qesa riiteqa oho nee ma bau saridzaqu, oke qupadzomare. 25 Oi abi
khameto nokoi dzaetaetaho nee ma bau quba eeteqi sama nokome qaasumaqi quba qesaho
hutingi naate toroumorai. Oho beedzaeke napamae gama eetorarenihe nee ma bau napai
saridzaqu oio qoberobaho isaki qaarakoi.
26 Oi anai sinabidzaho teteta toroumaqi ee puita nese sooro tuumorai. Oi anai abike
kootobareiqi baamu habake kootobaqu. 27 Oi anai abi qesahota ttimekaho isakita sinabidza
baura eeteqi eto ipita qesahota manuba naataino hiireqi sama name qaasumorai oonita
qupadzomare.

10

SUMASAI ISIRAE ABI SINASINA HIIROTA

1 Dzairamane name, Dzuta abi qesa ma nanaho uimanehota tete biranatetake qupad-
zomare. 2 Nokoi Aigitta habake qaasuhimi perettabi ma besa dzuunomai nokoke sengi-
beteqi Moseho sobasoba tupunomaiteta. 3-4 Ma nokoi gama qaheuba patta teena muuna
qaata ma qaheuba oba teena oke muuna qaata oi nokoi tuumomi oma tatanga teei nokoho
bisata qaata oma oi quba ape bahe Kiristu.

ISIRAE ABIHONA BIRANATETA OI NAPAHO QOGO

5 Oonita nokoi gama oho qidzata ootanihe Ohongai qesa samane nokohoho basesa
nookami qanganatemi nokoho kebai haba habanata sepesapeke taateta oonita qupad-
zomare. 6 Oi nokoho neta quba biranateta oi napaho qogo ma saga naateta. Nokoi quba
qangaho dza ma rumuba eeteta oke napa oonoma eetaino.
7 Qesa ma nokoi neemi gisigisi ma qubaho hasama gegema hiiretaho isaki eto eetaino.
Oi qetaqeta ohoi hee, Abi ma paimane nokoi habese patta muunoqi iinga ma siidza
qupadzomaqi qoridzeta. 8 Oonita nokoi guume ma meera eeteqi nokohota abi 23 ttauseni
qupi teenaho nakuta baate baamu naatetaho teteke napa eto iihaino.
9 Oho qesa nokohota qesai Soopara toronaita minake eetemi dzootata samanei nokoho
bisata biranate abi gaamami baatetaho teteke napa eto gesina naataino. 10 Paha nokoi
Ohongaho ibo eete gunugunu hiiremi oho ipike Ohongaho taangai nokoke teetetaho
isakita nike eto eetaino.

[11] Oonita quba oonomai biranateta oi nokoqaho noo keke bamuhe ipita napa biranatarota oho qaamodzamodza eeteqi napake qogo ma saga hiirorai oho bodza poiqani.
[12] Oho quba teei sama nomeho nookami suba tatanga naatoraiqako eto uubainoho isakita
noi isanate kura ma tani biidzare.

[13] Nookao. Nike torona saridze qaabi oi mina bamu, abi qesa ma nikei oke suqobidzaquho isaki kekeni. Qate torona biranataridzoho isaki bamenoma oonihe Ohongai qupanomanita isaki oi nike suqobidzare boohima noi ao nikeho tete korabetemi nike toronata isanatakoi.

OHONGAHO PATTAKE BAMU IIBADZAHOMA GAAGA EETAQU

[14] Qate Ohonga oberaobera ma utuho haqata muunorai noo paha hiire. Quba oi nikehota poro biibaho isaki naatemi oke nike qaatanipamuke eetare. [15] Oi Noo ana hiibaqu oke nokanoka abiho qesa nikeho quba hiiremi nikemae oho tete qupadzomaqu mae?

[16] Anai erahoke hiire, obai khooruta oorai oke napa agoago eetemi oi Kiristu napaho habara baatetaho dzuu oho mumure naatemi napai mumure oho ttaiqa naataridzoni. Ma napai dzobadzoba oke batabiremi oi Kiristu napaho mee naatetaho mumure naatemi napai oho ttaiqa naataridzoni. [17] Oi teeho bahe napai samane maina paina nihe dzobadzoba ooqata sama teena naatorai oi napai iso keke dzobadzoba teena oke ttaike muunorai.

[18] Ma paha Dzuta abihota tete moorare. Ohongaho Kiridza haqata mootomi apenei muunorai nokoi paha oho ttaiqa naatorai. [19] Oke ana ikaqaho quba hiire? Neemi gisigisi oi meenomani mae, eo utu oho pattai gaaganomani mae?

[20] Oi bamuhe teena, noko utu eesuqi oke gisi teeho quba eetorai, te oke Ohongaho quba eetoraidzara. Oonita ana dza eetemi nike etoqa gisi ma songenaho ttaiqa naataino.
[21] Qidzoke nike Soopara napameho khooruta Kiristuho abima ttaiqa naasuhiqa gisiho ututa paha gisi ma songenaho ttaiqa naataqu. Qidzoke nike Ohongaho qohareta oho ttaiqa naasuhiqa paha qeema gisiho qoharehota ttaiqa naataqu. [22] Mae napa isanate quba oonomake eetemi Ohongai bamu oho ttire eetaqu? Ttire eetakoi ma noi napake suqobidzakoita qupadzomare.

TEEI BAMU SAMA NOMEHO KEKE QUPADZOMAQU

[23] Oo nike hee, quba minarake eetaqu oho qaga baamu. Oke nike hiirorai oonihe nookare, qaga bamu naatemi abi paha quba qesa hiire nookaamake sepeke eetemi bamu isanataqu. Oho qaga bamuhe quba qesake eetemi oi paha abi qesa bame mina moitemi bamu isanataqu. [24] Oonita eto nikehota teei sama nomeqake keke qupadzomainohe abi minarake qupadzomare.

[25] Oonita oho noo suhe erake hou peunomake ana pobi hiibi. Nike makettita quba naane ma naaneke saridze ttuma eete muunaqu eto oho quba iiha ma dzoobidza samaneke eetaino. [26] Oi ttoka ma haba minara ma oho nakuna oorai quba oi Ohongaho kekeni.
[27] Ma paha nooka hiisi eetaamaho neta teei nikeho quba hoo ma patta eetemi tuumaquko, dzoobe, noi nikeho dzagata mootaqu eto oho quba iiga hiibaqu? Oiqieetainohe muunare.
[28] oba ma patta muunaqunieei seiqake nike ttidza qootoqi hee, Maa, pattarake bosata noko utuho qohareta mootomi ooriti aima niiho dzagata moote. Oiqi hiibaquko eto oke muuhaino, oi teeho quba bahe nikeho teei ao oho totohota hiiremi nike muunaquko noho iiha ma dzoobidza qanganatakoi. [29] Oi qesa ma nikemaeho iiha ma dzoobidza bamu oho quba qanganataquhe temuhoi qanganataino hiireqi eto muunaino.

Oonita nike hee, Idze abi teenaqaho iiha ma dzoobidza qanganataino hiireqi bamu muunaqu mae? [30] Oke nike hee, Nanai patta oho quba ao Ohonga dzoobe hiiremi ooraita nana oke muunami patta agoagonomanita naane quba iiga hiibaqu? [31] Oiqi nike hiibaqu oio meenihe, nike oba ma patta muunaquin mae quba tee ma teeke eetaqu oke Ohongaho dzake bosa qupadzomaqi oho isakita eetare.

[32] Oke eetemi Dzuta abini mae raaba abini mae Ohongaho oko ma boto tupu nohohota apei oke nookami qanganataqu, baamu. [33] Oi ana paha te sama nameqake qupadzomaqi quba teeke mai eetoraidzaranihe abi samaneke sinabidzata ingonaitare hiireqi qesa samaneke qupadzomaqi quba eetorai.

11

[1] Oioni ana Kiristuke suimoraiho isakita nike naho teteke suima qaarare. [2] Qate ana
bosata nikeho quba sinabidzaho tete rerengi eeteta oke nike te ruume naataranihe anake
qupadzomaqi oho noota atimaqi baura eetorai oho hasake ana hiire.

KORITTI ABI MA PAIMANEHO KHOOBA

[3] Ana paha erake hiire nookare. Atapaho qibaio abi ma paha abiho qibaio Kiristu, oho
qesa Kiristuho qiba ape bahe Ohongani. [4] Oonita abi teei pupu hiibaqu, mae Ohongaho
sinabidza hiibaqu oke boohiqa papara suutoqake ota qeemaquko noi ao qiba nome
Kiristuke midzahubaitakoi.
[5-6] Qate paimane tete nikeme qupadzomare. Oonita paimane rikubidzaamake pupu
hiibaquni mae Ohongaho too naataqu rikubidzaamake ota qeemaquko noi qiba nome
abike Ohongaho pengata midzahubaitakoi. Oi noi rikubidzaamake qeemaquko eto
takutaku atapaho tomidza naataino. Oonita oho midza biranatainoho qubake noi isanate
qiba rikubireqa qeemare. Oonihe rikubidzaama naataquko noke ao qiba gee nohoke kimu
eetaquho isaki naataino.
[7] Ohongai abike noomaeho tomidza ma dzapa pobita korabetetaho qubake abi bamu
isanate qiba nome rikubidzaqu. Qate atapa noi abi nomeqaho nee ma bau oqaioni. [8] Oi
abiho khoobai te atapa oonidzaranihe atapaho khooba oio abi oni.
[9-10] Oho qesa Ohongai te abike atapaho quba korabetaranihe atapake abiho quba
korabeteta. Oonita atapai mainomaniqi hiireqi qiba rikubiremi angero ma karai bamu
midza qupadzomaqu.

ABI MA ATAPAI SAMA TEENA

[11] Oonihe Sooparahota atapai abiho totaqi ma abi paha atapaho totaqi oni. [12] Oi atapaho
khoobai abi oonihe abi paha atapaho asita biranatorai, oho quba minaraho khoobaio
Ohonga kekeni. [13] Oonita atapa nikeho teei rikubidzaamake Ohonga pupu hiiremi nikehota
isanataqu mae, tete oke nikemae qupadzomare.
[14-15] Nike tete moo baaorai abi bamu isanate qiba gee kharama ooraquhe paimaneho qiba
gee kharanatemi oi nokoke bageke eete pupubirorai oonita oi nokoho nee ma bau ooni.
[16] Oonihe noo ana hiire oke Ohongaho sinabidza guhu haba tee ma teeta hiirorai ma oho
tete paha teei teqaha aima ooraidzarani. Nanahota paha oho tete maina ooraidzaranita
eto naho sinasina nookami qanganataino.

NOKOI SOOPARAHO PATTA HUTINGIAMAKE MUUNATA

[17] Oionita noo paha qesa oorai. Ana nookami nike paha poma qesa aimami qidzanataror-
ihe oi tete sirasira naatemi qidzoke ana oho hasa hiibaqu. [18] Oi nike sinabidza guhuta ttut-
turateqi qesa hu ma koridza biirorai oho totoho naho tomata taatemi ana qupadzomami
noo totaqi oi meeni kaqa.
[19] Oi hu ma koridza biranatemi apeneho totaqi isanatorai ma apenehoi isanataama
naatorai ooqata nikeho kure ma taarai nikeho khooba paanaitorai. [20] Oi nike ttutturate
hu ma koridza biireqi ikanomake eete Sooparaho poro isaki ttaike muunaqu?
[21] Baamu, nike niime ma niime pureke aimaqi qesaho beebe eetaamanihe ao saqubema
muuna qura eetemi qesai oho dzore naatorai. [22] Idze nike guhu ma nagapa nike-
menipamuta patta sepe muunaridzoho teka oorai. Mae nike Ohongaho oko ma boto
tupuho nookami quba sepe naatemi oho qubake ota saqubema muunami oho dzore nokoi
qeemami nike oho midza eetaama? Oho quba ana nike kanabetaquho tete bamu.

QUPI POSAHO NOO

(Mat 26:26-29; Mar 14:22-25; Ruk 22:14-20)

[23] Nookare Dzesu Soopara napahoi anake bapotopotomi teena oke ana paha nike
banaiteta oi erani. Dzutai Dzesuke geema moosohita bodzata Dzesui dzobadzoba oke
aimaqi agoago eete qootoqi hee, [24] Erai sama nameho mumure nikeho quba moosobi oke
nike qupadzomaqi ttaike muuna qaarare.
[25] Oke hiiremi noko muunami noi khooru oke aimaqi hee, erai dzuu nameho poro
tongo nikeho quba saqobita nike nahoke qupadzomaqi ttaike muuna qaarare. [26] Oiqi
hiireta oonita nike dzobadzoba ma oba erake muuna qaaraquta Sooparai napaho habara
baatetaho isakike nike qesa qupanomaite qaamake noi noomae biranatakoi.

SOOPARAHO PATTAKE ABI SAPARAITETA

27 Oonita teei oho khooba qupadzomaama naate sepeke muunaquko Sooparai napaho
quba baatetaho dzuu ma meeke saparaitakoi. 28 Oho qubake abi teei sama nome
qupanomaiteqi hee, oho mumure ooniqi hiireqa dzobadzoba ma oba oke muunaqu tete
oi ooni.
29 Oi teei mee ma dzuu nohoho mumure qupadzomaama naate sepeke muunaquko sama
nome bagara biidzakoi. 30 Ooqaho qubake qesa ma nikeho sama obera naatorai, qesai
batabata eetorai ma paha qesai ao baateqi Sooparaho beebe oorai.
31-32 Oonita Sooparai napake oonomake eete eheitaridzo oi teeho quba bamuhe napa
etoqa ttoka abima gama rubenganipamu saridzaino oho khooba oke eete oorai. Oho
qubake napa sama napameke soopara eete noo qusubaitaquko bamu oho noota bi-
ranataqu.
33 Oho quba dzairamane name, nike ttutturate oho patta muunaqu, qesaho beebe eeteqa
nokoma ttaike muunare. 34 Oonihe nike ttutturate eheitaquho pobi naataino hiireqi
samaho pattanipamuke nike naga maina paina nikemeta muunare. Qate noo qesaqesake
ana hiibaridzonihe ana nikeho torota biranateqake oke pobitakoi.

12

SUMASAI HIIREMI EETORAI

1 Qateqa Dzairamane name, ana dza eetemi nike eto sinabidza bauraho kamo oho teteke
ruume naataino. 2 Oi agobake nike raaba abi ooqi ikanomake eete neemi gisigisi nooamaho
baura oke qaupuite qaata.
3 Tete oi oberanita ana noo hiire nookare. Teei hee, Dzesuio baruho isaki ooniqi
hiibaquko noi Sumasake ibo eete hiibakoi. Oho qesa teeho baurai Dzesu Sooparake
qaupuitorai oi teeho quba bahe Sumasaqai hiiremi eetorai. Qidza ma qangaho koridza
ooqata oorai.
4 Oionita Sumasa teenanihe noi bauraho kamo mootomi oho baura maina paina
biranatorai. 5 Oi kokora maina paina samane ooraihe oho Sooparai teenani.
6 Ohongaho beedzae teenanihe bauraho poma samanei abihota biranatorai. 7 Oi teeho
bahe Sumasai abi minarake hoobidzareiqi baura maina painake abi banaitemi nome ma
nometa oorai.
8 Teei Sumasa adzahahaitemi sinasina qidza hiibakoi, qate Sumasa paha teeke
nokanokaho tete banaitemi hiibakoi. 9 Sumasai paha teeke adzahahaitemi ai tatauma
minanoma naatakoi oho qesa Sumasa teenai abi teeke isakinomaitemi noi abiho sama ma
qupa qidzaitakoi.
10 Ma paha teeke beedzaenomaitemi obaoba eetemi mumure naatakoi ma Sumasai paha
teeke noonomaitemi Ohongaho too naatakoi, teeke qupanomaitemi noi qupadzohidzohi
qidzanoma ma qanganomaho koridza koridzake noi hiibakoi.
Sumasai teeke paha isakinomaitemi noi nagapa noo maina paina hiibakoi ma paha teeke
gesinanomaitemi noo burisi baura eetakoi. 11 Oonita baura samane biranatorai oonihe
Sumasa teena noomae qupadzomoraiho isakita baura kamo biiremi biranatorai.

SAMA NAPAHOI TEENANIHE BAURAI SAMANE

12 Oi erake eete oorai. Sama napahoi teenanihe oko ma boto oohoi maina paina. Oho qesa
sinabidzata napai maina ma painaho isaki oonihe Kiristuho neta napai noho oko ma boto
tupu teena naate oorai. 13 Oi teeho quba bahe Ohongaho Sumasa teena noi napa gama iso
keke sooromi napai nohota sama teena naate oorai. Oonita Dzuta abini mae Raaba abini
mae sutasuta abini mae saqosaqoni mae, napa gamaqa sinabidzaho khooru teenata ttaike
muunorai.
14 Paha sama napamehoke ipibireqi hiire. Napaho sama teenanihe oko ma botoi maina
ma paina. 15 Oho quba, okoi hee, Eehe anai boto bamuta anai sama oho ttaiqanidzaraniqi
hiibaquko noo oi oho quba meenoma naataqu mae? Oi baamu.
16 Oho qesa toma oi hee, Mmhm anai nese bamuta anai sama oho ttaiqa oonidzaraniqi
hiibaquko noo ooqaho qubake meenoma naataqu oho tete ooraama. 17 Oonita sama
napameta nese keke ooraquko quba apema noo nookaqu ma isaki apema ura nookaqu?
18 Ota rasaki biranatarorihe Ohonga noomae qupadzomataho isakita oko ma boto ma gama
susupu korabeteta.

[19] Oho quba samaho ttidza ma khata minarai bamu naatemi teenaqai keke ooraquko oke
qidzoke boto ma sama teenaniqi hiibaqu. [20] Oonihe napaho samata ttidza ma khata samane
oorainihe sama oi teena kekeni.
[21] Oke moomi nese oi qidzoke botoho ngiingi eeteqa hee, Nii ana qaate tuumareiqi
hiibaqu, oho qesa qiba oi baamu isanate hee, Oko nii ana qaate tuumareiqi hiibaqu.
[22] Baamu, sama napahota quba qesai pepepenihe oke gaubidzaquho tete ooraidzara
bamunipamu.
[23] Ma qesa napameke nesema mooraamaho isaki oonihe oke korabohimi dzapanoma
naatorai qate samaho qetta ma koko qesake nookami midzanoma naatainoho isakita oke
napa sengibetorai. [24] Oonihe quba qesai isanatemi te sengibetoraidzara. Oonita Ohongai
abiho sama korabohiqi qupa dzohidzohi nometa qetta ma koko qesaqesa pepepe oke
herohero eeteqi tatangake paata mootota.
[25] Oonita samaho totaqi ma totaqi oi te qesa ibo eetoraidzaranihe oi gama qesa hobihobi
ma dzaira eete tuumami bagenoma naatorai. [26] Oho quba sama napahota quba teei
qanganatemi totaqi ma totaqi gama heme biranatorai oho qesa teeta adzahaha biranatemi
sama oi gama ohongahonga naatorai.
[27] Oonita korabete oho mee qupadzomare. Nikeho isaki maina painanihe Kiristuho
oko ma boto teena naate oorai. [28] Ohongai oko ma boto tupu nometa bosa qaru abi
nanake mootota. Mootoqi paha too abi upubirorai, ma banaita tekanomaitorai. Ma noi
mumure naataridzoho obaoba maikhametoke asatorai, ma sama ma gisike qidzaitaquho
abi mootorai. Noi oho qesa hobihobi abike bauranomaitorai, ma soopara qesa upubirorai.
Qesai nagapa noo maina painake gesina naataridzo nokoke Ohongai isakinomaitorai,
oonoma gama kiisa eetorai.
[29-30] Oonita nike moohimi napa gama qaru abi ooni mae gama too abini mae gama
banaitani mae obaoba maikhametoni mae gama qidzaitaquho abi ooni mae nagapa noo
maina painanomani mae gama noo burisi abi ooni mae? [31] Oio bamuhe baura qidza
bagenoma oonoma teeho dzake nike eetemi bamu oho quba obera naataqu. Oonihe oho
bisa qapunipamui dzasaho tete tobe sumanoma, oke ana nikeho quba paanaitake boobita
nookare.

13

DZASAAMAKE BAURA EETEMI BAAMU ISANATAQU

[1] Dzasa oio quba minaraho bisa qapu. Oonita anai abiho dzasa quba bahe sepeke
Sumasaho baura teeke name quba mai eetare hiireqi abiho nooni mae angeroho noota
qaseqase eete hiibaqu oi meeama, suu ma inabiho husu ma nooagaho isaki naatakoi.
[2] Mae ana too abi mina naatareiqi quba minaraho noo dzukudzukuna gesina naate
nokanoka oke name quba karebete soubidzaqu, oi bamu isanataqu. Mae ana obaoba
bamenoma eetemi tora huhunataqu oke heeqata moomi isanataqu kaqanihe ana abiho
dzasake eetaama naate sepeke dzapa nameke minaitareiqi eetaquko baura oi quba
sepenipamu naatakoi.
[3] Mae anaho dzapake abi qaupuitareiqi ana nesedzage name gamaqa abi habanake
qonotaqu oi bamu naho quba isanataqu. Eo abi naho dzapa qiraita quba ana sama name
bagara biireqa boto ma sama nameke eepata dzooro soubidzaqu oke sepeke naamae
eetemi oi ikabeteqi abike hoobidzaqu? Baamuta oho midzai naho keke naatakoi. Tete
oi obera.

DZASAHO TETE MEE

[4-5] Qate teei dzasaho tete qusubaiteqa pokeba samakebata ooqa noi bamu ttire eetaqu,
bamu abi teeho nookami qanganataqu. Oi abi teei dzasaho teteta tuumaqi noi bamu sama
nomeho noo qaupuitaqu, ma baamu abike eema dzeimaqu. Oi dzasaho tete iihorai abi noi
dza nomeho tototo hiibaama, noi qupa biribiri eetaama, ma noi abiho kahosa eetaamani.
[6] Baamu, dzasaho tete qusubaiteqi noi nookami abihota tete qanganatemi noi teqaha
oho qaki ma naki eetoraidzarani. Qate noi nookami abi qesai tete meeta qeemami noi
oho qupa qidzaqidza eetakoi. [7] Abi oonomai qesaho tepure naatakoi, ma nokoho qupa too

teetakoi. Tete qidzata noi nokoke qoqopa eetakoi ma bame nokohoke khakhaumakoi. Noi oonoma keke eete tuumakoi.

DZASAHO TETEI MEUPU SARIDZAKOI

8 Dzasaho tete oke moomi dzakapanita qaarakoi. Qate too abiho baura qidzanihe teeta
perebakoi ma noo agiagita hiibaqui qidzanihe qetta ma kokonoma. Ma quba qesaqesaho
nokanoka ma gesina oi ritotoritonomanita teeta paha isanataama naatakoi. 9 Oi teeho
bahe gesina napahoi ee bittinaho qesa ma too abiho baurake napa eetaqu oi paha
bodzanomani.

10 Qate bodza noho bamu naatemi bittina rumubami mee susupu asuasu naatakoi.
11 Moorare puqi poonomai ana qaaqi iiha ma dzoobidza nameta quba qupadzomaqi noo
hiire qaata oke khata gattiqaho isakiqata eete qaata. Qate poike ana gurimo biire ooraita
khata gattiqaho pomake ao kuibire oorai tete oke napamae qupadzomare.

12 Erake eete oorai. Napai poiqa moorai oi garasita quba kini koni mooraquho
isaki oonihe ipita Ohongake dzaga bobotaquho bodzata napa qesa moo gesina naate
soubidzakoi. Oonita anama napaho gesina oi tigipoho isaki oonihe napai pekhure teete
qaamake Ohongai gesina soubiroraiho isakita ipita napaho gesina minanatakoi. 13 Oio oho
suhe oonihe poiqa napahota tete ikanoma biranatemi meenoma naataqu oi napai abiho
quba dzasa eetaqu, ma abiho qupa too teetaqu, ma noko qoqopa qidza eetaqu oi tete tapari
oonihe oho khooba teena oio dzasani.

14

OHONGAHO TOO NOO HIIRE PAANAITAQUHO ISAKI

1 Oonita bosanipamuke napai dzasaho khooba gesina naatare. Oke gesina naateqa oho
tongo neta Sumasaho bauraho kamota isaki apeke saridzaqu, oi Ohongaho too abi baura
qere biidzaqu oi qidzanipamu baura qesa riite oorai. 2-3 Oi teei sinabidza khooba hiireqi abi
qogo ma saga hiireqi too teeteqi battigaranomaitaqu oio bagenomanipamu.

Qate teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaqu oke noi dzukudzukuta Ohongaho
quba hiiremi abi qesa oho khooba nookaama naatemi oho qaga bamuhe oi te abike
hoobiroraidzara. 4 Abi noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaquko noi qupa nome
adzahahaitakoi oonihe bamu abi qesa ota adzahahaitaqu. Qate teei abi qupadzomaqi
sinabidzaho khoobake hiire paanaitaqu oio oko ma boto tupu gama adzahahaitakoi.

5 Oonita nike gama noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaquho teteke ana nookami oho
qanga bamuhe naho dza oi hee, Nike sinabidzaho too naatare. Oi teeho quba bahe abi
teei Ohongaho too naate sinabidza hiiremi noho baurai noo agiagita hiibaquho isakike
riitorai. Mae teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiiremi oho khooba paha abiho quba
burisi eetemi oko ma boto tupu ota adzahaha saridzaquko paha gattiqa isanatakoi.

6 Oonihe dzairamane name, moorare. Anai nikeho torota biranate nikeho bisata
qeemaqa noo agiagita hiibaquko oi qidzoke nikeke hoobidzaqu. Oonihe anai sinabidzaho
noo qidza usaqe teeke nikeho quba paanaitaquni mae gesina agiagi nike banaitaquni
mae Ohongaho toota noo teeke saridze nike moitaquni mae quba teeho isakita nikeke
bapotopotaqu quba oonomai meeke nike hoobidzaridzonita nike oonomaho baura mai
eetare.

OHONGAHO NOOI SENGIAMANI

7 Paha botoma korabetoraihoke qupadzomare. Oi teei peeko mae poro atapake oberama
huitemi totohoi tete nometa tuumaama naatemi apei naa oho tete qupadzomaqu, baamu.
8 Mae qaa qogoima sakatemi suu oberama tototo hiibaama naatemi apei ao kurebetaqu?

9 Oke oho isakita mootoqi hiirenita nike noo agiagita kukukaku hiibaquko apei oho kuku
ma khooba gesina naataqu? Baamu, nagapa noota hiiremi nooka qusubaitakoi. 10 Ttoka
ma haba minarata totoho samanenipamu oorai oi gama khoobanoma kekeni. 11 Oonihe
teei noo obera hiiremi ana nookami kukukakuho isaki naatemi noi oho qesa anake hee
Abi noo mainaniqi hiibakoi.

12 Oho quba nike korabete nookare. Nike Sumasaho kamota baura qidza mai eetareiqi
beedzae eetoraihe oho baura apeke mai eetemi oi oko ma boto tupuke meeke hoobidzaqu?
Nike oonomaho isaki qupadzomaqa asate mai eetemi dzoobe oi meupunoma naatakoi.
13 Oonita nikehota teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiibareiqa hiibare. Oonihe noi
oho kuku ma khooba paha abiho quba nagapa noota paanaite hiibaridzoho quba pupu
hiibare. 14 Oi anai noo agiagita pupu hiibaquko qupa khata nahoi tete qupadzomakoihe
naho qiba bamu hairiamake tete saridzaqu.
15 Oonita quba apeke eetaqu? Ana isanate qupa khataho teteta pupu hiireqi oke qibaho
gesinama gama teenaite pupu hiibakoi. Oho qesa ana hasa naa hiireqa oke qupa khata
ma qibaho gesinama teenaite hiiremi isanatakoi. 16 Teena oke nii eetaama naate agoago
noo oke qupa khatama keke hiiremi tumakhameto bageke eete nookaama naataquko
ikanomake eete nokoi pupu niihoke qaupuiteqa hee, Ooreiqa hiibaqu?
17 Oi nii niime isanate hasama gegema hiiroraihe qesamane niihoi oho dzore naatemi
sapara naatoraita qupadzomare. 18 Oi ana naamae pupu hiireqi noo agiagita pupu
samanenipamuke hiire nikehoke suqobirorai.
19 Oonihe ana sinabidzaho oko ma boto tuputa nokoke quba teeke qupanomaitareiqi noo
hoteqanipamu boto teenaqaho isaki oke ana qiba ma gesinama hiire paanaitemi gattiqa
isanatakoi. Qate ana nokoke bapotopotareiqi noo samenipamuke noo agiagita hiiremi
oberama nookaridzonita bamu isanataqu, oonita naho tete suimare.

SINABIDZA HIIBAQU OI GURIMOHO ISAKI

20 Dzairamane name, nike oora ma qaara nikemeta khameto kahosaamaho isakita
ooraqu oi qidzanihe iiha ma dzoobidza nikemeta eto puqi poonoma oorainohe gurimo
biire ooqa ao tete saridzare. 21 Oi Dzesea noo agobata noorake Ohongahoke qeeteta, Anai
nagapa abi qesaqesaho noota abi nagarake noo hiibakoi oonihe hiiremi qidzoke nooka
qusubaitaqu.
22 Oke Soopara hiiretanihe moohimi noi teeqaha abi ao nooka hiisi eetoraiho quba noo
totoho maina painahoke hiibaranihe nikeho bisata nooka hiisi eetaama nokoke atti moita
quba noo oke hiireta. Qate nii oko ma boto tupu ai tataumanomake hoobidzare hiireqa
isanate too abiho isakita sinabidza hiibare oi oho isaki ooni. 23 Oonihe oko ma boto tupu
nike ttutturateqa gama qupata girigoriiqa hiire ooma abi agiagi, sinabidzaho dzore tee,
noi nikeho bisata baabaquko noi sahateteqa hee, Nike qabarobaro naate ooraiqi hiire atti
tuumakoi, oi obera.
24 Qate nike gama sinabidza mee hiire nooka ooma abi ai tataumaama teei ota
dzuubaquko nikeho nooi noke suqobireqa khooba nohoke paanaitakoi. 25 Noho qupata
dzukuro oota oi saqobami noi erake hiibakoi, Ae, Ohongai meenipamu nikeho bisata
ooraiqi hiireqa Ohongaho torota subate pupu hiibaridzoni. Oonita dzairamane, nike
isanate eranomake eetare.

SINABIDZAHO BAURA OI GAMA TTARIMA OORARE

26 Oonita dzairamane oke ikanomake eetaqu bahe, nike gama qesa hoobidzareiqa teei
naa qupadzomareni, teei obaoba aimareni, teei sinasina hiibareni, teei noo agiagita
adzahaha naatareni, teei oho noo burisi eetare, oonomake eete oko ma boto tupu
hoobirorare.
27-28 Oonita noo agiagita sinabidza hiibaquho dzaodzao nike teenani mae eseriqai habara
habara eete hiima teei ao oho noo paata burisi eetemi abi khooba nookare. Qate oho
noo burisi abi teei ooraama naataquko eto teei noo agiagita sepeke hiibainohe oho tuputa
nipanipake ooqa qupa nomeqata keke Ohonga pobi hiibare.
29 Ma sinabidza khoobake too abi hiibaqu oho qesa abi eseri mae tapari hiibare. 30-31 Teei
habese ooma Sumasa noho qupata sinabidza mootomi hiibareiqa hiibakoi. Oonihe abi
bosata hiirorai noi hiire qaasuhimake hiibare. Oke eete sinabidza hiire tuumami minarai
kebanoqake qesa qesaho qupa gama gesina naatakoi. Gesina naate qesa too teete
soubiremi bagenoma naatakoi.
32 Oi sinabidza abiho baurai ttarinoma kekenita oho teteke iihare. 33 Oi Ohongai
hiinomanita noi tee rasakiho tete biraitara baamu.

PAIMANE ETO GARUBATA NOO HIIBAINO

34 Qate qaheuba oko ma boto tupu qesa minarata paimane bosa qooro noo hiibaquho
tete ooraamanita tete hiiremi ooraiqaho isakita noko oho tuputa nipake ooqa qasa noo
oke apu nomeho torota kebanoke nagata hiire nookare. 35 Oi atapa teei sinabidza tuputa
bosa qooroqa noo hiiremi eto midzanoma naataino.
36 Qate ana nike noorake pobi hiire. Nikei sinabidzaho khooba bahe suhe. 37 Oonita teei
sama nome moohimi sinabidzaho maikhata naataquko noi erake korabete qupadzomare,
Ana Pauroi noo hiire qeesubi oi noo sepe bahe Ohonga Sooparaho toonipamu. 38 Oonihe
nii oho ruume naatareiqa sama niime bagara biire ruume naatakoi.
39 Oonita oho noo suhe erake hiire, Qesai noo agiagita sinabidza adzahahaitaquho baura
eetareimi etoqa oho tete siibanipamuke eetainohe nike too abiho isakita sinabidza khooba
hiibaqu oho dzaodzaoke nike mekeqoma saridzare. 40 Oi Sinabidzaho poma qesa samane
oorai oke gama aimareiqa hii ma ttarita aimare.

15

DZESU BAATE QORIDZETAHO NOO KOKO

1 Dzairamane name, Dzesu Kiristuho isere qidza ana bosata nikeho quba mootomi nike
nooka hiisi eete ota tataumorai ohoke ana paha nike qupanomaite. 2 Sinabidza noo ana
nike pobi hiireta oi nikeke qidzaiteta. Mae nike tomama nookami sapara naateta?
3 Oonita ana Sooparaho torota nookata noo oke ana korabete nikeho torota mootota. Oi
noo ape bahe qetaqetai agobake amodzamodza eetetaho isakita Kiristu napaho kahosa
gama teetareiqi baateta teena. 4 Baatemi qurabiremi qupi tapari naatemi noi eehaha
naateqi qetaqeta ohoke meenomaiteta.
5 Eehaha naatemi Peetoro noke moota paha tuerebe nokoi moota. 6 Qate kebanoke paha
oko ma boto dzare nokohoi 500 oho isaki riite oomi nokoho torota Kiristui biranatemi
moota. Oi nokohota qesai baate ooraihe qesa minarai eehahake ooraiqi bamu oho baike
hiibaqu.
7 Ma ipita Dzesuho noma Dzakopoi noke mootani qate paha qaru abi apene ma apenei
gama noke moo pobiteta. 8 Qate ana musaqi piitu qurake eete dzoomami naamae
noke moota. 9 Oke teeho quba hiidzaranihe anai Ohongaho oko ma boto tupuke sesero
minake eete qaataho qubake naamaeho dzapake qaru abi qesaho ttarita hiibaqui qidzoke
isanataqu oi anai nokoho sabi ooni.
10 Oonihe anaho isaki oorai oi Ohongaho baruna heenaho mee. Baruna heena nohoi
naho torota baura eete qaimi teqaha sapara naate ooraidzaranihe qaru abi qesaho baura
oho isakike ana suqobire peota aimorai. Oi ana bahe Ohongaho baruna heenai anama
baura oke eetorai. 11 Oonita anani mae qesai sinabidza baura nikeho torota eetorai oke
bamu batabireqi hiibaquhe nanai oo eetemi nikemae ao nooka hiisi eetoraita oho mee oi
ooni.

DZESUI BAATA NETA QORIDZETA OONITA NAPAI QORIDZAKOI

12 Oonihe nanai noo teena oke hiireqi hee, Kiristui ao baata neta qoridzetaiqi hiirorai.
Oonita ikanomake eete nikehota qesai oho bai hiireqi hee, Baataho neta napa qoridzaquho
tete te ooraidzaraniqi hiirorai? 13 Nookao, baata neta qoridzaqu napameke bai hiibaquko
Kiristu qoridzetake oho qesa bai hiibakoi.
14 Oonita Kiristui ooridzaama naatetaidzapuko sinabidza nanai hiire paanaitetaho mee
bamu, ma nikeho ai tataumaho mee bamu, oke eete ooraridzoni. 15 Oho qesa nanai
Ohongahoke hee, Noi Kiristuke paha eehahanomaitetaiqi hiireqi nikeho torota isere
moototanita baata neta abi qoridzaama naataquko Kiristuke Ohongai teeqaha tukutara.
Ma oho qubake nanake gama too abi oberaoberaniqi hiibaridzoni.
16 Abi bamu baata neta qoridzaqu, oke hibaquko oke paha hee, Kiristu teqaha
qoridzaraniqi hiibakoi. 17 Oonihe Kiristui te qoridzaraniqi hiibaquko nike sepeke quba
apeke ai tataumoraqu? Baamu, nike kahosa nikemema agoba oorai qaarakoi.
18 Oho qesa Kiristuke ai tataumaqi baateta nokoi baate ao dzaete soubireta. 19 Mooro,
napai ttoka erata bodza hoteqake ooraquho qupa toobake eetorai mae? Eetoraiqako dzasa
mina, tti ma sori napamae hiibaridzo oi abi minaraho tti ma ttaka riitanipamuke eetakoi.

BAATA NETA QORIDZAQU OI ISO KEKE QORIDZAKOI

[20] Oonihe, Dzairamane, oi noo mee bamuhe Kiristu ao baata neta qoridzeqi qesamane
napahoi ao baatetaho qaraqara oho eka bosa khata naate ooraimi baateta nokoi iihakoi.
[21] Oho khooba erake eete oorai. Abi teehota baata sohorotani qate paha teeqahota oho
qoriqori sohorota. [22] Aatamuho pouta abi minarai baata saridzorai oho qesa Kiristuho
pouta dzuuborai napai gama eehaha saridzakoi.
[23] Oonihe oi gama ttari nome ma nometa biranatakoi. Eka bosa khataio Kiristu ooni, qate
ipiqata Kiristuho oko ma botoi noho neta ttutturatakoi. [24] Ttutturatemi oionita Kiristui
baura ma beedzae ma tatanga maina paina oke gama suhe hiireqa oho pobi gamaqa burisi
eete mai nomeho botota mooto soubidzakoi.
[25] Oonihe Kiristui poiqa baura nome soopara eesuhiqa quba ape ma ape noke ibo eetorai
oke gama suqobire soubireqake oke suhe hiibakoi. [26] Qate noke ibo eetorai oi dzapa
samane oonihe oho musaqi oi quba ape bahe baata. Oonita baata oke Kiristui musaqike
kotoromake oionita iboi gama baamu naatakoi.
[27] Oi qetaqeta teei hee, Quba minarake noho pesunaitakoi oiqi hiirorai oio Ohongai quba
minarake Khataho pesunaitakoi. [28] Qate Mai bamu noho pesuta biranataquhe noi quba
minarake khataho pesunaitemake khata noomae Maiho pesuta qeemami Ohonga teenaio
quba minaraho suu ma hee keke qaarakoi.

TUKUTUKU OORAAMA NAATAPUKO OI RASAKINOMA NAATARORI

[29] Oonita mooro. Abi sobasoba saridzorai oi teeho bahe nokoi baataho qee neta qaraqara
saridzareiqi oke eetorai. Oi abi baateqa eehaha naataquho qaseqaseke noko sobasoba
saridzoraita oho tete ooraama naataquko nokoi ikabetaqu? [30] Ma oho tete ooraama
naataquko nanai ikabeteqi qupi ma sau samaneke heme ma baataho teteta ooraqu?
[31] Baamu, Dzesu Kiristu Soopara napameho pengata ana noorake hiibi, saunaba
samaneke ana ao baatareiqi eetorai, oke ana bamu nike dzaheitaqu. [32] Qupadzomo! Epeso
nagapata ttoka abi qesai hoo qaanomama noko qesa teetorai nokoi rasaki nokometa hee,
Nanai ihaike oho qaa eete baataqu mae baamu? Baataquko bamu paha eehaha naataquta
nanai ao saqubema guume ma meerata giimaqa baatakoi oiqi hiirorai.
Oonihe napamae oonomaho totohota hiibaquko bamu isanataqu. Baamunipamu.
[33] Abi sepesapeho pomata qeemaqu oi oora ma qaara qidzake rasakiitakoita etoqa oho
dzuputa qeemaino. [34] Nikehota qesai Ohongahoke khoukhaunipamu oonita oi napahota
midzanoma naatorai. Oho quba nike qupa tukubaqa etoqa paha tete obera oonomata
tuumaino.

TUKUBA QORIDZAQU OI ISAKI MAINA PAINA

[35] Oonihe qesai eraho qasake hiibaqu kaqa. Hee, abi paha eehaha naataqu oho tete
ikanoma, ma sama ikanomai qoridzaqu? Oonihe oi quseripo nooni. [36] Quba dzaarorai nase
ooqai teqaha peitoraidzara. Oi arinatemake suunai peitakoi.
[37] Oonihe peitorai oi te dzaaroraiho isaki oonidzara. Oonita eringa mutuni ma goottara
maina paina oke dzaarorai. [38] Dzaaromi Ohonga noomae qupadzomaqi oke suuna ma
quhisa moitemi oi paha isaki nome ma nometa tuumorai.
[39] Oho qesa sama napahoi teqaha iso keke oonidzara. Abihoi mainani, hoohoi mainani,
neehoi mainani, sekanahoi paha maina. [40-41] Oho qesa qusuho samai mainani, ttokaho nee
ma bau oi maina. Etehoi mainani, dzasidzahoi mainani, pomattihoi maina oi pomatti ma
taama oho nee ma baui paha maina paina.
[42] Oho qesa abi tukutaqu oho samai maina. Oi abi baatemi kebake dzaaroraihe tukutaqu
oi bamu baataqu. [43] Gauqake dzaaroraihe qoridzaqui nee ma baunoma. [44] Pepepeke
dzaaroraihe beedzaenomai qoridzakoi. Ttokaho dzabadzaba oi boto hotenqani tukutuku
oi qusuho boto kharani.

AATAMU BOSABOSAHO ISAKI MA IPINA

[45] Oi qetaqeta teei hee, Abi bosa biranateta Aatamu noi hee ma hoo qaraqaranoma
naateta. Qate abi ipina biranataqu oio qaraqaranoma itaquho gutu boto kharaho pobi
ooni.
[46] Oonihe qusuhoi te bosa biranataranihe ttokahoi bosa biranatemi qusuhoi ipita
biranatorai. [47] Abi bosabosai ttokaho sama oonihe, abi ipinai qusuhoni.

48 Oonita ttoka abi bosabosaho isakita noho qesamane ooraini qate qusu abi ipinaho
isakita Kiristuho qesamane oorakoi. 49 Oonita napa bosata ttoka abiho birabira aimata oho
qesa napai qusu abiho birabira aimakoi.

DZESU BIRANATEMAKE NAPA OGASUMAKOI

50 Dzairamane name nookare. Ttokaho dzaetaetai bamu agoba qaaraquho isaki naataqu
oho qubake ana hee, abi ttokaho samanomai qusuho pobi naataqui ooraidzara baamu.
51 Oonihe ana noo agiagi teeke hiire paanaite oonita nookare.

Napai bamu iso keke baataquhe meenipamu napai gama ogasumakoi. 52 Oonihe
ogasumaqu oi poiqa bahe ipi bodzaho suu huitemake oionita baibai aimoraiho isakita
napai gama ao ogasumakoi. Oi suu huitemake abi baate oorai nokoi baataamaho isakita
qorihima napa gama ogasumakoi.

53 Erake eete oorai. Dzaetaetaho sama erai hiiburoqa dzaetaamaho isaki naatare oi
baataquhoi baataamaho sama aimaridzoni. 54 Oonita baataqu ma dzaetaetaho isaki hi-
iburoqa baataama ma dzaeetaamaho sama aimaqanoke oionita too abi noo totoho hiireta
oi meenoma naatakoi. 55 Oi hee, Qaraqarai ao baatake suqobire nukuromi baamu naate.
Oho quba baata nii poiqa apeke kootobaqu apeke nii poiqa suqobidzaqu? Baamunipamu!

Oiqi hiiretai bodza ooqata meenoma naatakoi. 56 Nookao, baataho kooi quba ape bahe
kahosa ooni qate hu nooi paha abi ota dzeimaqi kahosake eepanomaiteta. 57 Oonihe
Ohonga dzoobe, noi Dzesu Kiristu Soopara napahoho botota qanga ma baata oke gama
susupu suqobirorai.

58 Oionita Dzairamane qidza name. Nike qooro battigara naate Soopara napameho
baurata meupunoma naateqa erake qupadzomare. Ohongaho baurake eetaqu oi quba sepe
bahe meenoma kekeni.

16

DZERUSAREMU NENAHO QUBA TTUMA MOOTAREQI HIIRETA

1 Qate oko ma boto Dzerusaremuna kaipota ooraiho ttuma oke ttuttuitareiqi ana
qaheuba oko ma boto tupu qesa pobi hiiremi eetorai teena oke nike paha eetare. 2 Oonihe
eto ana bosata nikeho torota biranatemi ttuma oke ttuttuitainohe ao dzuma habesoraiqata
eete qeemare. Nikehota tee ma teeho isaki peite oorai mae qurate oorai oonomake eete
ttuttuitoo.

3 Qate ana biranatemi nike abiho dzapa hiiremi ooraqu oke ana qaupuiteqa dzaira pepa
qeete nokoho torota mootomi kiridza qidza ooma gama teenaite aima Dzerusaremuta
tuumakoi. 4 Mae nike qupadzomami anai nokoke gainene eete tuumaquho isaki naataquko
ana isanate tuumakoi.

PAUROI NOKOHO TORO TUUMARE NARU HIIRETA

5 Ana Maketonia habaho abi mooqake nikeho torota biranatare hiire ooraita oke
dzongobete nikehota biranatakoi. 6-7 Biranateqake quu bodzaho isakita nikema ooraqu
kaqani. Nikema oomake nike anaho tete biraitemi ana paha teeta tuumakoi. Oi
Sooparai bai hiibaama naatemi ana bamu pureho isakita nike mooqake tuumaquhe bodza
kharabariqake nikema teenata oorakoi.

8 Oonihe Sumasaho dzuma dzamo naatemi anai oho quba roroko biire Epeso nagapa
erata ooqake qeemakoi. 9 Oi Sumasai baura mina meenoma teeke erata naho quba sipi
saqoromi ooraike qesa samane oho ibo ooni.

10 Qate anai Sooparaho baura eetoraiho qesa Timotteo paha eetoraita noi nikeho torota
biranataquko nike noke hoobiremi attiamake nikeho baura eetare. 11 Oi eto nike noho
nookami isanataama naatainohe keba ma dzapata noho noo nookaqanoke tete biraitemi
noi sinabidzaho qesamanema noko paha naho dzagata baabare, oi ana oho beebe eetorai.

12 Qate dzaira napaho Aporo noho noo erake hiire. Noi sinabidzaho abi qesama teena
naate nikeho torota tuumareiqi anai noke pobi hiiremi noho dza oi maina naatemi
bai hiireta. Oonita noi poiqa bamu qeemaquhe bodza mainata tete paha biranatemi
qeemakoi.

SINABIDZAHO BAURA ABIKE QUSUBAITARE

[13] Qateqa, bakena geemorare. Ai tataumata pekhure teeteqa kotanga naate poro gottaho
isakita qoobare. [14] Oonihe nike quba naane ma naaneke eetaqu oke dzasaho tete iihaqi
eetorare.
[15] Maqa Dzairamane name, noo teei paha oorai. Nike ao nookami Setepano noi oko ma
boto nomema noko Akhaiaho habata bosaho eete sinabidza nooka hiisi eeteqi Kiristuho
qesamaneke kokora eetorareiqi nokoho sumu naatorai. [16] Oonita ana dza eetemi nike
abi oke suimare. Ma paha abi oonomaho qesa anama baura eetorai, nike nokoho dzapa
qusubaiteqa tete nokohoke suimare.
[17] Oi paha nike ao baaqi naho kokora eetarotahe Setepano ma Pottunato ma Akhaiku
nokoi baaqi nikeho habara naatorai. [18] Noko baaqi nike hoobireqa qupa adzahahaitemi
nike abi oonomake qupadzomami bagenoma naataridzoni.
[19] Qateqa, Asia Gattiqa habaho kokota oorai nokoi nikeho qaki naatorai. Ma Akuira ma
ata Pirisira nopo qaheuba oko ma boto tupu nopoho nagata ttutturatorai nokoma gama
Sooparaho pengata nikeho dzoobe hiirorai. [20] Sinabidzaho qesamane nokoi gama oho qesa
nikeho dzoobe hiirorai. Oho ipike nike qesa girau ma gimutta eetare.
[21] Oonita moorare, dzoobe ma kanakanaho noorake ana boto namema qeesuqi paha
dzapa name Pauro oke qeete. [22] Ma Qupa nameta ana pupu hiireqi hee, Soopara naname
nii ao baabare. Oiqi hiire.
Oonita tee noi Sooparaho goottae eete ooraiqako noi baruho pobi ooni. [23] Qate
Sooparaho baruna heena nikeho irita qaarare. [24] Dzesu Kiristuho pengata naho qupai
nikeho torota oorai, dzaasa!
Noo oioni
Anai Pauro

2 KORITTI
OHO DZAIRA PEPA IPINA

Pauro ma Timotteo qeeteta
Maketonia Haba
Tii 47, Dzasidza Sept.
Koritti ma Akhaiaho Oko ma Boto Tupu
Koritti nagapa, Girisi Haba

DZOOBE MA KANAKANA

1 Dzoobe Dzairamane:
Ohonga hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho Qaru abi naate oorai. 2 Oonita Ohonga
mai napahoi Dzesu Kiristu ma nopo nikeho quba hasa hiiremi oke Timotteo noma gotta
napame ma nakamae nike pobi hiire.

OHONGAI NAPAHO TTAPUTTAPU

3 Nookare. Dzesu Kiristuho mai noi Ohonga Dzakapanomani. Dzasaho maikhatanita noi
tete samaneta ohonga naate abike kharuba teetorai. 4 Nanai kaipo ma qangarebata oomi
noi nanake too teetemi oho isakita nanai paha burisi eeteqi qesake too teetorai oni.
5 Kiristui heme samaneke aima qaataho qetta ma kokoi nanaho irita qeemami oho qesa
too tetateta noho torota biranate qaata oi paha nanaho naate oorai. 6 Oonita nanai heme
saridzorai oi teeho quba bahe nikeke too teeteqa qidzaita qubake eetorai.
Oonihe ikanomake eeteqi nikemae nanake too teetaqu? Anai teeho quba hiidzaranihe
nanai hemeta battigara naatoraiho isakita nike heme saridzeqa ota paha nikemae
battigara naataqu oio meeke nanahota too tetatetaho isaki naatakoi. 7 Ma nike nanaho
ttaiqa naate heme saridzeqa paha oho too tetateta saridzareiqi nanai oho bebe minake
eetorai.
8 Dzairamane qupadzomare. Asia gattiqa haba ota kaipo quba mina nanaho irita
biranate nanake suqobiremi baataquho isaki naateta oke nanai bamu nikeke dzaheitaqu.
9 Oi Ohongai baataho pobike tukutorainomaniqi hiireqi sama nanane oke nookami pepepe
naatetanita nanai Ohongaho qupa toobake eeteqi sama nanameke baataho pobi ooniqi
hiireta.
10 Oonita nana baataho tomidza naatemi Ohongai ohonga naate nanake ingonaite-
tai ingonaitoraihe paha ingonaitorakoiqi nana qupadzomorai. 11 Oonihe nike nana
gaubidzaamake mekeqoma pupu baura samaneke eetomake Ohongai nana ingonaitemi
abi samanenipamui noho baruna heenaho quba dzoobe hiibaridzoho isaki naatakoi oio
teteni.

PAUROI IKOIKO ABI BAAMU

12 Poma nanahoke mooro. Nana haba tee ma teeta tuumaqi nikemaeho torota bi-
ranateta. Oonihe nanai te abi ikobeteqi ttokaho nokanokata baabara. Bamu, nanai qupa
sasarima Ohongaho baruna heenata bauraho beedzae noho torota giimorai. Oio nanaho
nee ma bau naatemi ee ma eka nanahoi hiiremi nikeho quba paanaite.
13 Oonita nanai khooba apeho qubake noorake qeetoraidzaranihe nikeke ttenittenimi
nike qupadzoma qubake qeetorai. Oke eetemi nike oho qesa qupadzomaqi tete saridza-
quni mae? 14 Oi Dzesu Soopara napahoi paana naataquho bodzata nanai nookami nike
nanaho nee ma bau naataridzonita nookare.
15-16 Ooqake qupadzomaqi anai ao qupi eserike nikeho torota biranateqi paha ipibire
sinasina moitare hiireta. Nikeke sinasina moite soosoma Maketonia habata ogama
tuumarota. Ma paha nikeho nagapata biranatemi nike anaho tete saridzemi ana paha
Dzutea habata tuumarota.
17 Oonihe oke ana eetaama naatetaho qubake nike nookami anai abi quseriponita naho
tete eseri naatemi oho qubake ana teeke mee hiireqa teeke haba hiibaquho isaki naate
oorai kaqani. 18 Oonihe tete oi obera abihonita nanai bamu nikeho torota noo eseima
hiiremi mee ma habaho takurata biranataqu oke Ohonga meenomaho pengata hiirenita
nookare.

19 Siribano ma Timotteo ma nanai Ohongaho Khata Dzesu Kiristu nikeho quba paanaiteta
oi mee ma habaho isaki bahe noho nooi mutusanomanipamu ooni. 20 Ohonga naru
samaneke hiireta Kiristui oho qaupuqaupu meenipamu. Ooqaho qubake napai Ohongaho
hasa hiireqi Kiristuho dzapata oke mee hiiremi nohota bagenoma naatorai.
21 Oonita nike ma napake eehahaite qanoqanonomaitorai oi ape bahe Ohonga teenai
oke Kiristuho botonaitemi eetorai. 22 Noi napake ttanga eeteqi Sumasa nome moitemi noi
bodza ipinaho mumure naateqi ao qupa napahoke soopara eetorai.

PAUROI PUREKE KORITTITA TUUMAAMA NAATETAHO KHOOBA

23 Oonita khooba apeho qubake anai te qeemaqi Koritti abi nikeke qupi temuta moorara?
Oi ana nike ingonaita qubake ota biranataama naateta. Noorake anai Ohongaho pengata
hiirenita noo oi meeama naatapuko ana ao baatarorihe baamu. 24 Nookao, nikemaeho ai
tatauma ooraiho qubake nike eehaha naate isanatorai. Oonita nike ai tataumaho oora ma
qaarata oomi nanai nikeke ekake dzeimaqu oi bamuhe nanai nikeho baura eetemi nikeho
qupa qidzanatareiqi hiirorai ooqai oni.

2

1 Oonita ana qupa nameta hee, Eto qupi temuta ana nikeho torota biranatemi heme ma
bame nike suqobiremi nikeho qupa saqobaino. 2 Oi anai nike heme moitemi qidzoke nike
anake adzahahaitaqu.
3 Oonita ana dzaira pepa bosabosa nikeho quba dzoobiremi nike tete nikeme pobitemi
anai oho qupa qidzaqidzama nikeho torota qeemamake qupa qidzaqidza oi paha nikeho
naatakoiqi hiireqi ana oke qeeteta. Oonihe oho amake anai nikeho torota biranate heme
moitemi nike quba apema anake qupa qidzaitarota oi bamu. 4 Oonita anai nikeho kokora
minake eetorai oke nike eto arabidzainohe paha eto noo oi nikeke suqobidzainoiqi hiire
qeesuhimi oi anata surupo ma ttidza hemenoma naateta.

ABIHO KAHOSAKE QAATARIDZONI

5 Oonihe ana ttidza heme nameho noo bamu qaupuitaqu. Oi abi pasenanoma noi napake
gama sesero eetetahe meenipamuke nikeqake sesero eeteta. Mae qesa ma nikei noho
nookami isanateta? 6 Oi bamu, nike ao ttutturateqi abi pasenanoma oke pobitemi anata
isanatorai.
7 Oonihe abi oke nike eheitemi oi eto nohota suqobidzanoma naatainoiqi nike kahosa
nohoke ao qaateqa noke kharuba teetaridzoni. 8 Oho quba naho dza oi hee, Isanate nike
poiqa noho dzasa eete ttapuitare. 9 Nike oonomake eete noo qusubanoma naatareiqi anai
gee bosata qeetetanita ao meenoma naasuhimi anai paha oho hasahasa hiibakoi.
10 Oonita teeho kahosake nike qaatemi oke ana paha naamae qaatakoi. Oi anai Kiristuho
tuhotuho abi ooqi nikeho qupaqupa eete kahosa oke qaasubi. 11 Oi teeho bahe noho kahosa
qaataama naatemi eto noi Saataho kakati teeta paha qeemaino. Oi noho angi ma kakati
samane ooraike eto napa ruume naataino.

TTOROA NAGAPA ABIKE TE SINABIDZA HIIBARA OHO KHOOBA

12 Qateqa Dzairamane, ana Ttorao nagapata biranatemi tete paana naatemi anai ota
Kiristuho sinabidza hiibarota. 13 Oonihe Ttitto dzaira nameho qiri minake eete saridzaama
naateqi ana noko aipo biire Maketonia habata tuumaqi ooqata noke saridzeta.

QURU ABI OHONGAHOTA BEEDZAE GIIMORAI

14 Oonihe haba ika ma ikata tuumorai ota Kiristui nanake dzeimami huhuru hiire
tuumoraita Ohonga dzoobe! Huhuruho isakita nana noho pobi hiiremi abi qesai Kiristuho
ura qidza nookaqi hiisi eetorai. 15 Oi nanai Kiristuke paanaitemi oho urai paha Ohongaho
kokota dzuubami bagenoma naatorai.
16 Oonihe qesa nookaqi basesa eetorai nokoi sinabidzaho ura ma qauna nookami
nokohota baatanoma naatemi noko oho qubake baata saridzorai, qate abi hiisi eetorai
ura teena oke nokoi nookami qaraqaranoma naatemi oke mai eetorai. 17 Oonita abi apei
baura bamenoma eranomake eetemi isanataqu? Oi qesai tterettareho isakita Ohongaho
noo hiiroraiho teteke nanai te iihoraidzara. Bamu, Ohongaho pengata nanai Kiristuhota
beedzae giimaqi baura oke qere biireqi meenipamuke sinabidza hiireqi Ohongaho too
naatorai.

3

PORO TONGO USAQEHO BAURA ABI DZADZANOMA

1 Ana hiire oi te sama qusubahonidzarani. Qate qesai nikeho torota biranate sama
qusubaiteqi bauraho geeba quseripo nokomeke abiho quba paanaitorai ma noko paha
qesaho geeba quba qasa hiirorai. Oonita nike nookami nanai geeba quseripo oonomaho
isakita nike qoqopa eetorai mae? Oi bamu. 2 Bosata nanai nikeho baura eetemi nikemae
nanaho geeba naate oorai. Geeba oke qupaho geeta qeetemi ooraita abi oke paata isaite
bamu ruume naataqu.
3 Ohonga qaraqaranomaho Sumasai posoho isaki naatemi nanai ooma baura eeteqi te
oke sabina teeta qeetaranihe nanai nikeho qupata Kiristuho isere qeetemi nikemae geeba
oho mee naate oorai.
4 Oonita Kiristui nanaho neta meenoma naatemi nanai meenipamuke Ohongaho qupa
toobake eetorai. 5 Nanai te sama nanameke nookami isanatoraidzaranihe noho beedzae
isanatanipamuke eetorai. 6 Oonihe noi nanake beedzaenomaitemi nanai sama agobaho
geeba bahe gisiho poro tongo usage oho tuhotuho naate oorai. Oi samahoi baatake
moitorai qate gisihoio qanoqanonomaitorai.
7 Oonita mooro. Mosei samaho hu noo qetaqeta baatanoma oke aimami isakiqata
koinanoma naateta. Naatemi Isirae abi Moseho nese ma penga moora quba bitta eetemi
qiba nomeke rikubiremi moota. 8 Oonihe poike Sumasaho tuhotuho baura biranatemi oho
koina ma dzapa pobi oi temuhoke suqobidzanipamuke eetakoi.
9 Oi baura bosabosa oi abike qomaqoma hiire qaaqi isakiqata dzadzanoma qaata oonihe
abike rike ma pobinomaitaquho baura poiqa biranatemi dzadza ma dzapa pobi nohoio
minanipamu. 10 Oi napaho baurai dzapa pobi minanoma naate ooraiho qubake bamu hu
noo bosabosake nookami isaki naataqu.
11 Bosabosaho eepa namubami ipinaho gaabi oi peite koina minanoma naate qaarakoi.
12 Ooho qubake nanai qupa too teeteqi too anaanama hiirorai.
13-14 Agobake Mosei hee, Eto noko naho nese ma patiho koina bittake eetaino hiireqi qiba
nome sengibeteta. Oonita kebanoke noho dzaza bamu naatemi Isirae abi nokoi ttokaho
nesema noke moomi isanateta.
Oonihe nokoho qupa te uhubaranita nokoho pengata sinabidza agobake isaitemi noko-
hota pobiratoraidzara oke moohimi qupa nokohoi senginoma keke naatorai. Qate nanaho
tete maina. Nanai teqaha Ohongaho dzadza qaanateqi qiba rikubiroraidzaranihe paata
baiburorai. Oke eetemi Kiristuke noko kebanoke qupadzomaquko sengi oke kuibiremi
qupa nokohoi adzahaha naatakoi.
15 Oi nokoi nokome quba Moseho sinabidza agoba oke isaite qaimi eehe, qupa sengi
nokohoi saqobaama naatemi arabirorai. 16 Qate nana paata baiburo qaama nokoho qupai
Sooparake pupubetemake oionita nokoho sengi oi bamu naatemi qupa paana naatakoi.
17 Soopara apehoke hiibidzaranihe Ohonga Sumasa. Oi Sumasai ogamaqi qupa tona-
betemi abi saqosaqo saridzorai. 18 Nookare. Nike ma napake ao sengi geemami napai
Sooparaho dzadza ma koina mooqorai ma napaho nese ma pati oi hihihi oke aimaqi
hiibudzake eete tuumami Sumasai banaite qaamake Sooparaho koinake napa mai eete
soubidzakoi.

4

QARU ABI TTOKAHO QAPUNIHE NAKUI MEE QIDZA

1 Oonita Ohongai qupa kokora nometa tuhotuho baura erake nanaho irita mootomi
nanai oho quba peperataama. 2 Nookare, quba midzanoma dzukudzukunake nanai te
hesatoraidzara. Oonita nanai te abike ikobeteqi Ohongaho nooke noo qesama aima
rasakiite hiiroraidzarani. Baamu, noo qidza nohoke keke hiire paanaitemi Ohongaho
pengata abi moomi meenoma naatorai.
3 Qate qesai poi hee, Nanai oho mee mooraamaniqi hiirorai kaqa. Oonihe nokoi
baataho pobi ooqi mooraama naatorai. 4 Oi teeho quba bahe Kiristui Ohongaho birabira
bagenomanipamu. Oonihe eto abi nokoho qupai noho quba adzahaha naate sinabidza

qusubaitaino hiireqi ttokaho qoberobai nokoho neseke kotoromi Kiristuke noko moorama naatorai.

5 Nookare. Nanai sama nanameke te qaupuitoraidzara, baamu. Nanai Dzesu Kiristu Soopara napameho quba eeteqi nikeho kokora abi naatoraita noqaho noo ma pobi nikeho quba paanaite qaupuitorai. 6 Ohongai hee, Qupita dzadzai biranate baibudzareiqi hiiretanita noi napaho qupake baiburomi nana adzahaha naate Dzesu Kiristu Ohongaho birabira qidza dzapanoma noke dzaga boboto gesina naatarai ooni.

7 Oonita nanai isaki dzapanoma oonidzaranihe ttoka qapuho isakita mee qidza nohoke abiho quba pattabetorai. Oke eetemi abi bamu qapu nanake qaupuitaquhe Ohongaho beedzae ota biranatorai ooqaho hasa hiibaridzo. 8 Oho qubake nanai kaipoke saridzoraihe, nanake qahitotaquho tete baamu. Qangahasita biranatoraihe nanai ota peperataama. 9 Abi nanake seseroitemi Ohongai nanake gaubidzaama. Nokoi teetoraihe nanai baataamani.

10 Oi Dzesui baatetake nanai qupadzomaqi tete oke suimaqi tuumami oho isakita Dzesuho qaraqarai paha nanaho oora ma qaarata paana naatorai. 11 Qupi ma sau samaneke nanai Dzesuho quba oora ma qaara eetemi baatai nanake sudzabetorai oonihe oke eetemi qaraqara nohoi paha ttoka sama nanahota paana naatorai. 12 Oonita baatai nanake gaahimi oho meeke nike qaraqara mai eetorai tete oioni.

13-14 Qetaqeta teei hee, Quba erai meenoma naatakoi hiireqi anai oho isakita ao noo hiire. Oke geeta qeetemi ooraiho qubake nanai paha oho tete ma pomata noorake hiire, Ohongai Dzesu Soopara napahoke aima tukutoqi oho qesa nanake nikema gama tukutoqa isaki qidzata paanaitemi dzapanoma naatakoi.

15 Oonita mooro, nanai baura samaneke eetorai oke teeho quba eesuidzaranihe oho mee qidza nikeho irita biranatemi nike totoho minaiteqa Ohongaho hasa ma gegema hiiromake nee ma bau nohoi asuasu naatareiqi baura oke nana eetorai.

POIQAHO BAME OI DZAPA POBIHO DZEBIDZEBI

16 Tete oke qupadzomaqi nanai peperataama. Meeke sama dzeuboraihe qupa khata nanahoio qupi ma sau samane tukubaqi battigara naatorai. 17 Oonita qangahasi qesai isakiqata nanaho robeta biranatoraihe oho ipike nanaho dzapa pobi meupunoma naatakoi.

18 Erake eete oorai. Poike ao paana naatorai oi bodzanomanita ooqake keke nanai te qupadzomaqi baura eetoraidzaranihe biranataamake oorai oi bamu dzaetaqu oi dzakapanita oho baura mekeqoma eetoraita mooro.

5

TTOKAHO BARUBA BAHE QUSUHO NAGA

1 Erake qupadzomare. Ttoka sama napahoi barubaho isakinita oi rubenga naatemi oho qanga bamu. Oi Ohongai qusuta napaho quba naga dzakapanoma abi botoma gootaama oho isaki teeke roibetemi oorai. 2 Oonita napai ttoka samata heme saridzoraiqi qusu naga napameke dzaamotare dza minake eetorai. 3 Oho dzake eeteqi hee, Ota bamu habana gottai ooraiquiqi hiirorai.

4 Oi napai barubaho isakita ooraiqi idze ma mare hiireqi kaipota oorai. Oonihe napai te ttokaho sama napame sepeke ai biidzareiqi dzaodzao eesuidzaranihe qaraqara usaqeke dzaamotomi oi sama agobake nukuromi napa oho qidzata ooraquho qubake dzaodzao eetorai. 5 Oi Ohonga noomae oho tete hunatemi napai ota qeemaridzoho qamodzamodzake noi ao napake Sumasa moitemi baura eetorai.

6 Oho ttidza qidzaqidzata ooraiqi nanai saninoke adzahaha naateqi hee, Sooparaho neta napaho nagapa ooraihe oke mai eetaamake ooraquta baruba oi poiqaho quba isanatoraiqi hiirorai. 7 Oonita ao nesema mooqoraihoke te qaupuitoraidzaranihe mooraamake ooraihoke qupadzomaqi oora ma qaara eetorai.

8 Oho quba qesa ma nanai ao samaho baruba nanameke qaate nagapata tuuma qubake te ququimoraidzara. Baamu, ota Soopara saridzakoi hiireqi qaki ma naki eetorai. 9 Oonita nanai barubata ooraquni mae qusuho nagapata tuumaqu oi teqaha baura nanahoke hoteitoraidzaranihe oonomake eete tuumami Ohongahota bagenoma naatorai.

10 Oonihe oi nana keke bahe napai iso keke Kiristuho dzagata qooromi noi napaho oora
ma qaara ttokahoke gama moo pobitemi qidzani mae qanga oho isakita noi kebanoke ipi
ma habara moitemake napame quba aimakoi.

OHONGAI TETE QIDZA TEENA KEKE BIRAITEMI OORAI

11 Oi abi qesaho quba attinomanipamu naatakoita nokoi ikanomake eete sepeke Soopara
napameke saridzaqu hiireqi nanai abi minarama nikeke qupanomaitorai. Oke Ohonga
mooraihe qesa ma nike ao tete nahoke qupadzomorai mae bamu? 12 Oonita nikemae
nanaho geeba naate ooraimi anai bamu oho noo paha eehahaitaqu.

Oonihe qesai mee oke riiteqi sasake sooroqi nanake qomaqoma hiiremi nike oho ipike
noo apeke noko pobi hiibaqu? Oke ana hiire. 13 Oke teeho quba hiibaamanihe nikemae
Ohongaho pengata tee ma teeta qidzanatareiqi hiiroraita nookare. Oonita nokoho noo
oke nike nookami nanai noo buribaro eetoraini mae meeke hiirorai?

14 Tete erake eete oorai. Kiristui dzasaho tete biraitemi oi nanake qooro teetorai. Nanai
hee, Kiristui abi minaraho quba dzasa eete oho habarake baatemi oho qubake baatai eto
tee ma teeke mai eetaino. 15 Noi minaraho habara baatemi eto abi gama baura nome
ma nomeke eetainohe baatetaho habara nokome Kiristuke qupadzomare. Noi qoridze
qaraqarata ooraita nike noqaho quba oora ma qaara qidza eetorare.

16 Oonita ttokaho geeba oke nanai agobake gattiqa qusubaite qaatani kaqa. Oonihe
Kiristuho sinabidzata napai noke gesina naateqi bamu paha ttokaho geeba tee ma teeke
qusubaite tuumoraqu, baamu. 17 Oi teeho bahe teei Kiristuho pobi naateqi ota usaqe
naatorai. Agobai bamu naatemi abi usaqe oi ooraita mooro.

18 Oi Ohongai Kiristuke dzoobire quratemi noi napake Ohongama teenaitemi oi quba
sepe bahe Ohongaho boto popo kekenita dzebidzebi baura oho qetta ma kokoke noi
nanake moitemi nanai nikeke Ohongaho robeta dzeimami nike noho dzaqata biranatorai. 19 Meeke ana hiire, abiho kahosa huba baha biirorai oke Ohonga mooqi Kiristuke
dzoobiremi ttokata Maiho quba eeteqi kahosa napahoke qere biireqi napake Ohongama
teenaiteqi nanake baura oho koko moitemi oorai.

20-21 Oonita Ohongai nanake oho qaupuqaupu hiiremi nanai noho too naate Kiristuho
quba eeteqi nikeke hee, Ohongama qesa dzaira eetorareiqi hiirorai. Oi Dzesui kahosa
ruumenihe Ohonga hiiremi noi kahosa napahoho tteki aimami Ohongai noho baura qidza
mooqi napake rike ma pobiho isakita mootomi oorai.

6

QARU ABI NOKOI ABI MINARAHO BAURA EETORAI

1 Oonita Ohongama baura oho ttaiqa naate ooraiqi nanai nikeke hee, Ohongaho baura
qidza nikeho irina biranatorai oke qerepasa eetainohe qaupuitare. 2 Oiqi hiiroraini qate
Ohonga noomae totoho erama hiirorai, Nii areare hiirorai bodzata ana nookorai ma bodza
ooqata ingonaitorai ooniqi hiiroraita mooro. Areare hiibaqu ma ingonaitaquho bodzaio
poiqanita nike oho bame qere biiremi noi nike qidzaitakoi.

3 Nike nanaho tete mooro. Nanai bauraho poma tee ma teeke riitaama oonita oho
midza baamu. 4-5 Nanai Ohongaho tuhotuho abi ooqi isaki ape ma apei biranatorai ooqata
paidzasuiqi battigara naatorai oi kaipo ma qangahasini mae, seebe ma meerani mae, teeta
ma suutani mae, sokasoka ma garugaruni mae, iiha ma dzoobidza bamenomani mae,
bakena gehigehini mae quba ape? 6 Oho bisata nanai hutingi naate qupa saasarima oorai.

Nanai Sumasa qidzata dzasa meenipamuke eete ipibireqi gesina aimaqi baruna heenata
heme baura eetorai. 7 Nanai rike ma pobiho koo ma taangake boto pobi ma magenaite
Ohongaho beedzaema sinabidza meenipamuke hiirorai.

8 Oonita nanaho isere qidzani mae qanga biranataqu ma nanaho dzapa peitaqu mae
qurataqu oke hiireqi nanai pekhure teetorai. 9 Qesai nanake hee, Ikoiko abi ooniqi
hiiroraihe qesai hee, Meeniqi hiirorai oonita qesai nanake gesinanihe qesai ruumeni.

Qesai nanake gou biireqi baataho pobi oniqi hiiroraihe nanai ikanomake eeteqi baataamanihe eehaha naate tuumorai oho khooba era: 10 Nanai qupa bamema ooraihe paha qupa

qidzama oorai. Nanai abi habana, quba samaneho dzore oonihe paha quba qesa samaneho
maikhameto naate abi samaneke meupunomaitorai, oioni.
11-12 Oonita Koritti abi nike nookare. Nike nookami nanai nikeke qahitotorai mae? Oi
baamu, qahitotoraidzaranihe nikeho quba qupaqupa eeteqi too saqoroqi nikeke sogo
samaneke moitorai. 13 Oonita oho ipike khametoi paike too teetoraiho isakita nike paha
adzahaha naate nanake hoobidzaqu mae?

NAPAI GAMA OHONGAHO BIIRI OONI

14 Qate paha erake qupadzomare. Rike ma pobi oi pasenama qesa dzaira eetorai mae?
Oi bamu dzadzana. Nikei raaba abi kiringanomama qesa qahiqahi eetaino. 15 Kiristui
Iibadzama te qesa dzaira eetaamanita ai tataumanoma nikei eto Ohonga ruume naate
nokoma qesa dzaira minake eetaino.
16 Nike moomi Ohongaho Biiri ma qoberobaho gisigisi oi te qesa dzaira eete qopa
teenaqata ooraidzara. Oonita Ohonga hiiretaho isakita napamae ttaike Ohonga qaraqara-
nomaho biiri naate oorai. Oi noi hee, Ana naamae nikema oora ma qaara eete ota qopa
koobire qaaqa nikeho Ohonganipamu naatemi nikei naho qeseba abi tupu naatorakoi.
17 Oiqi hiireqi Sooparai hee, Eto raaba abiho quba ngiinginoma teeke hesatainohe
nokoho neta tta eeteqi sama nikeme naho quba qaheburomi ana nike amaki eetakoi.
18 Oke eete anai nikeho mai gotta naatemi nike naho geseba khata ma khameto naatorakoi.
Totoho oke Ohonga Soopara beedzaeho maikhatai hiiroraita napamae gama qusubaitare.

7

1 Oonita Dzairamane name, Ohongai naru bamenoma oke napake moitemi oorai oi paha
samane. Oho qubake maka ma kanesa ape ma apei napaho gisi ma samata peitorai oke
gama kuibire akobeteqa Ohongake ququimaqa sasarinipamu naate qaarare.

KORITTI ABI QUPA BURISI EETEMI PAUROTA ISANATETA

2 Oonihe nanai te nike guume eetara te sesero eetara te tee ma teeke eetaranita eto
nanaho nookami qanganataino. Ana bosata hiire, ari oke paha hiibi.
3 Napai eehaha naataquni mae baataqu oonihe nanaho qupai nikehoma qesa hongasiro-
rai. Oonita naane quba nanai sepeke nike qomaqoma hiibaqu, oi baamu. 4 Anai bamu nike
ikobetaqu, nanai kaipo ma qangarebata ooraihe nike nanaho nee ma bau naatemi oho
ttidza qidzaqidza nanata biranatemi nanai oho qaki ma nakinoma naatorai.
5 Oi teeho quba bahe nanai Maketonia habata biranateqi sama qidzanatarotahe baa-
munipamu. Kaipo quba minake eeteta. Abiho qaa ma dzauba nanake sengibetemi
meeke nanai nakuta atti ququimata. 6 Ququimami Ohongai nanake too teeteqi Ttit-
toke dzoobiremi ota nanake saridzeta. 7 Ooqaho quba keke bahe noi nikeho kokorata
qidzanateta ma nikeho isere qidza mootoqi hee, Nike naho dza ma dzaodzao minake
eetorai ooiqi hiiremi naho qupa qidzanipamu naateta.
8 Oi gee bosabosa anai nikeho quba qeetemi nikehota ttidza hemenoma naateta oonihe
heme oi bodza teenaqaho isaki naatemi oi anata paha gattiqa isanateta. 9 Oi teeho bahe
gee oi nike isakiqata ttidza heme moitemi nike ao qupa burisi eete tete nikeme pobitemi
Ohongai nanaho baura oke moomi teqaha nike sesero eetara ooqaho qubake anata paha
isanatorai.
10 Oi abi ttokaho quba sepeke heme saridzeqa oho ipike baata saridzakoi. Qate Ohongaho
baura quba heme oonoma teeke saridzaqu oke saridzeqa qupa burisi eeteqi qidzanatakoi.
11 Oi ana nike oho heme moitemi nike nookami Ohongaho sagi naatemi nike te basesa
eetarani. Nike atti eete roqobetemi nikeho qupa pobiratemi nikeho noo qusubaho dza
ma dzaodzao peitemi nike oho dzudzu ma sogimo naate oorai. Oke eetemi nikeho qanga
ao bamu naateta, dzoobe.
12 Oonita ana gee oke qeeteqi teqaha sagi ma oho kabiraqake qupadzomaqi qeetara.
Nanai nikeke qupanomaitemi Ohongaho pengata nanai nikeho kokora baura eetoraike
nike qupadzomaqa qusubaitakoiqi hiire qeeteta. 13 Qeetemi nikeho oora ma qaara ao
pobiratemi nanai te ooqaho quba keke qaki naatoraidzaranihe Ttitto baaqi nikeho isere
qidza mootomi noomaeho qupa qidzanatemi nanai paha oho quba qaki naatorai.

[14] Oonita Ttittoi nikeho torota tuumare boohimi nanai nikeho quba eeteqi noke pobi hi-
ireta, Maqa Koritti abi nokoi nanaho noo isaiteqa qusubaitakoiqi hiireqi noke dzoobireta.
Dzoobiremi nanai hiireta oi aoke meenoma naatemi nike moomi nanai hiire baaorai noo
oi mee kekeni.
[15] Oho quba Ttittoi nikeho torota biranate moomi nike ququimaqi noke atti irita saridze
noho noo ao qusubaite soubiremi noho qupai tukubaqi nikeho hasa hiiretai hiirorai.
[16] Oonita anai nikeho qupa toobake eeteqi oho totohota Ttitto pobi hiiremi meenoma naate
ooraiho qubake naho qupai qidzanipamu ooni, dzoobe.

8

QESA KOKORA QIDZA EETORAQU OIO KIRISTUHO TETE

[1] Qate paha Maketonia oko ma botoho noo teeke nanai nikeho quba paanaite. Oi
nokohota adzahaha biranatemi nokoi ao ohonga ma tatabi naatorai. [2] Oi nokoi ttuma ma
quruma ma qubaho qangahasita ooraihe te oho toronata taatara. Baamu, sinabidzaho
dzaodzao nokoho ttidzata qaitemi nokoi quba samane kiridza quba ai biireqi oho dzore
naate oorai.
[3] Anai nese namema moomi nokoi qogoamake moiteta. [4] Nokomae tototo hiireqi hee,
Abi ttumaho kaipo Dzerusaremuna oorai nanai isanate ttaike nokoke qonoqono moitareqi
hiireta.
[5] Nanai nokoho qupa tonabetemi nokoi qupa ororo eete moohimi Ohongaho dzanita
nokoi oho isakita ao hairiamake qupa ma sama nokome Ohongaho quba mootoqi nanake
hee ma heeta quba moiteta. [6] Oi nanai bosata Ttitto dzoobiremi noi nikeho baura eetemi
oonomaho isakita nike qupa burisi eetemi noi oho isere nana moitemi nanai poiqa
noke ohongama tatabi oho tete paha nikeho torota paanaitare hiireqi noke gee erama
dzoobihibi oonita nike oho quba adzahaha naatare.
[7] Oi nike quba samane, ai tatauma ma nokanoka ma hibahiba ma dzaodzao qesaqesa ota
nike ao isanatoraihe paha quba nikemeke qonotaquho pomake nike aoke gesina naatareiqi
hiire. [8] Tototoqaho qubake ana te hiidzaranihe qesai ao oho beekho eetemi nike quba
qonotoqi peiota aimare hiiremi abi minarai oke moo hasa hiibaridzoni.
[9] Oonita tete erake qupadzomare. Dzesu Kiristu Soopara napahoi bosata nikeho quba
dzasa minake eeteqi sama nome qoredza eetaranihe quba tobe sumanoma nome nikeho
quba biire soubiremi nike oho meuputa ooraita nike oho tete suimare. [10] Oi ana moomi
nike oho ttaiqa naasuqa sama nikemeke hoobidzakoi.
Oi nike tii teemuta poma qidza qesaqesaho quba adzahaha naate qeematanita paha
eraho pomata ipibidzoo. [11] Nike oho dza eete sohorotanita dzaodzaoma soubidzare.
[12] Oonita quba ape ma apeke qonotaqu oho qubake eto teei gimutta eeteqa hee, Quba
oorapuko moitaroriqi hiibaino. Nikeho isaki ooraihota nike moitemi bagenoma naatakoi.
[13] Qesa nikei meupu nikemeta giimaqa qesake moitemi idzoidzo naataqu oio tete,
ma oi bamu nikeke sesero eetaqu. [14] Oi poiqa nikeho meupui habana gotta nokohoke
isakinomaitemi bodza teeta nikemae qubaho dzore naatemi noko oho qesa nikeke too
teetaridzonita ooqata iso keke naatakoi.
[15] Paha teena oke sinabidzata qeetemi oorai. Oi hee, Teeho isaki hee eete perebami oi
temu oho dzore noho iisuta biranatemi isaki nopohoi idzoidzo naatorai ooniqi hiiroraita
qupadzomo!

BAURA ABI QESAHO KHOOBA

[16-17] Oonihe Ttitto noomae adzahaha naate ao nikeho torota baura oke ipibidzare hiireqi
qeehibita moomi oi anaho dza keke bahe nohonita Ohonga dzoobe!
[18] Noi qeehibihe abi dzapa pobinoma oko ma boto tupu samaneke sinabidzata
qanoqanonomaitorai (oi Rukani mae Aporoni mae ape?) noke nanai Ttittoma dzoobiremi
nopomae tuusubi. [19] Noi oho dzapa pobinomanihe paha oko ma boto tupu qesaqesai
pui nokomeho quba noke uhutomi noi napake hoobireqi Dzerusaremu abiho quba
dzaodzaoma ttuma ttuttuitoraita Ohonga nookami nee ma baunoma naatorai.
[20] Noi nana hoobire ttuttuitoraiho qubake eto qesai nookaqi hee, Oberama eetoraiqi
qupadzomaino. [21] Oi nanai Ohongaho neseta qupa sasarima baura eetoraiho isakita paha
abiho neseta oho sasarima ooraike qupadzomare.

22 Qate paha abi teei nanake hoobire baaorai noke nana moomi abi meenomanita noi
nikeho noo qusuba nookami oho dzaodzao oi noho irita peitemi noke nanai paha nopoho
gainene uhutomi tuusubi. 23 Qate Ttittoi abi ape bahe anai nikeho baura eetoraimi oho
hobihobi abi oni. Qate abi eseri oko ma boto tupu qesaqesaho pui naate hoobire baura
oho ttaiqa naatorai oi Kiristuhota gama nee ma baunoma naatorai.
24 Nookare, nanai nikehoke nookami kokoranomanita abi hohoqa erake dzoobiremi
nokoi nikeho torota biranatemake nike ao bageke eete nokoke kokora eetakoiqi qupad-
zomaqi nanai dzapa nikehoke qesaho pengata qusubaitemi nike oho qesa Kiristuho oko
ma boto tupu qesaqesata baura abi nokoho dzapa qusubaite soubidzare.

9

ABI MINARAKE HOOBIDZAROTAHO QONOQONO

1-2 Maqa, Dzerusaremuta Ohongaho abi tupu kaipota ooraike nikei hoobidzaridzo oke
anai ikaqi hiireqi qeetaqu? Baamu, nikemae ao oonomake eetareiqi qupadzomorai kaqani.
Oi anai Maketonia abike hee, Oore Koritti abi ma kara nokoi abi oonomaniqi hiirorai.
Anai hee, Nokoi ao sauqata tii temuta sohoroqi ttuma roibetemi oorai. Hiiremi dzaodzao
nikehoi minara ma nokoke eepa moitorai.
3 Oonihe anai nikeho hasa hiiqi paha hee, Eto sapara naataino hiireqi dzairamane
erake nikeho torota dzoobihibi. Oi ana hee. 4 Eto Maketonia abi anama nanai qeemaqa
moohimi nike roibetaamake oomi napata midzanoma naataino hiireqi ao seike nikeke
qupanomaite. 5 Oonita anai abi dzoobiremi nikeke qupanomaitemi nike ttuma ttut-
tuitemake agoagonoma naatakoi. Oonihe eto anai tototo hiiremi agoago oi baruho isaki
naataino hiireqi ao sauqata hiire.
6 Tete erake eete oorai. Teei norotu biireqa mee oberaqake aimakoini qate teei gigi
minake biidzaqu noi paha meupu minake saridzakoita qupadzomare. 7 Ohongai dza eetemi
abi too inainama quba moitaridzonita teei quba qonotaqu noi eto bame eete ttidza
qoreqorema moitainohe qupa nometa adzahaha naate isaki apeta moitaqu oke baruna
heenata ao moitare.
8 Oi nikei quba nikeme moitemi bamu naatakoiqi eto qupadzomaino. Baura kira
hiiroraiho isakita nikeho quba haba habara biranatakoiqi Ohongai hiiremi ooraita noho
baruna heena ma meupu oke qupadzomare. 9 Erake qeetemi oorai. Hee, Abi ohonga noi
abi qubaho dzore naatorai nokoke qupadzomaqi iisunomaitoraita noho tete rike ma pobi
oi agoba qaarakoi.
10 Oonita gottarake dzooho mai moitemi dzaarorai ma pattake abi moitemi muunoraiho
khooba ape bahe Ohonga teenanita noi quba tee ma teeho biidza ma suuna nikeke
moitemi baura qidza nikehoi paha qoridze meupunoma naatakoi. 11 Oonita nikeho iisu ao
peitemi nanai pui oho dzapa teeke erana hiiremi nike baruna heena nikemeho quba eeteqi
Dzerusaremu abi habanake moitemi nokoi aimaqa Ohongaho hasa minake hiibakoi.
12 Oonita moomi baura erai Kiristuho abi habanake moitaqu oi ooqaho quba keke
ooraidzaranihe moitemi nokoi aimaqa Ohongaho hasama gegema hiibaqu quba eseri
ooqata meenoma naatakoi. 13 Ma paha nike ttaike ttuma ttuttuiteqa Dzesu Kiristuho
sinabidzake mee hiiremi abi sigina oorai nokoi mooqa Ohongaho subesube hiibakoi. Oi
teeho bahe nike kaiponoma nokoho bame mooqi ubatu nikemeta giima nokoke moitorai
oioni.
14 Nokoi moomi Ohongai baruna heenaho tete biraitemi nike tete oke qaupuitemi nokoi
nikeho dzaodzao minake eete Ohonga dzoobe hiibakoi. 15 Oonita qonoqono qidzaho
maikhata ape bahe Ohonganita buububu! Mae totoho apeta hiiremi isanataqu?

10

QARU ABI KOIDZAHO TETEKE PAURO QAUPUITETA

1-2 Qate nikehota qesai anake hee, Noi kharata ooqi noo tatangake hiire qeetoraihe
noi nanaho bisata baaqi subate kebake hiiroraiqi hiireo? Idze! nanai nikeho bisata
biranate noo tatangama hiibaquho isaki oorai. Oonihe oi nikehota midzanoma naatakoita
nanai kharata ooqi noo bamenoma qeetemi isaiteqa qusubaitemi nanai baaqa nikema noo

keba ma dzapata hiibaridzoniqi hiire tete oke aimorai. Meeke Pauro ana naamae Dzesu
Kiristuho quba eeteqi keba ma dzapata nikeho torota inoinoma noo hiibare dza eetorai.
3 Oi naho dza oke eete oorai, oonihe Ohongaho baura eetemi tee ma teeta basesa
biranatemi keba ma dzpaqata keke noo hiiremi bamu isanataqu. 4 Maqa, nanai koo
ma tangama qaa eetorai oi te ttoka pepepeho isaki oonidzara. Baamu, oi Ohonga
beedzaenomaho isaki. Noho koo ma tangama qaa eetemi basesai taatorai ma qupa
dzohidzohi sasai bamu naatorai.
5 Ma quba naane ma naanei qiba peqipeqita Ohongaho nokanokake qirutomare hiibaqu,
iiha ma dzoobidza oonomake nanai gama sorubire aimami Kiristuho tete peitorai.
6 Oonita ape ma nikei basesa eetaqu oke nana ao sorubire aimami bamu naataridzonita
qupadzomare. 7 Qesa nikei sasake sooroqi sama nikemeho nookami Kiristuhonita hee,
Pauroi nanake ikaiqi hiibaquiqi qupadzomorai kaqani. Oore, nikei Kiristuhonihe nanai
nikeke noo hiirorai oi paha Kiristuho kekeni.
8-9 Nookare. Nanai geeta tototo hiirorai oi Ohongaho beedzae oonita oke nanai
qaupuitorai. Oonihe nikeke rubengaitareiqi te qupadzomoraidzara. Oonita eto oho atti
eetaino. Baamunipamu, qidzaita qubake beedzae eetorai oonita ana bamu oho midza
hoho eetaqu.
10 Totoho oke ana teeho qubake hiidzaranihe qesai sama qusubaiteqi hee, Pauroi
kharaqata ooqi noo minake qeete dzoobire baaoraihe noi noomae baaoma nanai moomi
noo kebakebama hiiremake nanai oho ngiingi eetaridzoniqi hiiroraiho isakita ana oho
noo ipi hiire. 11 Oonita basesanoma nike erake qupadzomare. Nanai geeta qeetorai oi
baura nanaho kekenita oi nanaho habara naate nikeke dzaga bobotoqa boto koko eetakoita
qupadzomare.
12 Qate abi qesa haba kharata baaqi nikeho banaita naatare hiireqi qesa bitta ma kaka
eeteqi quseripo geeba nokomeke banaite banaiteke tuumoraihe nanai oho qesa bamu.
13 Ohongai bauraho kamo nana moiteta oi nikeke sengibetemi ooraita nanai baura naname
qaupuiteqi te sepeke dzapa nanameke ai qusubaitoraidzara.
14 Bamu, nanai bosata baaqi te habake hoteitaranihe qeemaqi nikeho heme baura eete
sinabidza qidza hiiremi nookatanita nike nanaho pobi ooni. 15 Qaru abi qesai mainata baura
eetemi nanai te ttanga naname ota mootoqi qaupuitoraidzara. Oonihe nanai nikeho baura
eetemi nike ai tatauma saridzeta. Oonihe nikehota oho meupu hee eeteqa paha qesaho
irita perebaqu oho qupa toobake nana eete oho beedzaeke eetorai.
16 Oi sinabidza nikehota hee baamake nanai paha nikeke dzongobeteqa haba agiagi
qesata ipibire sinabidza hiibakoi. Oi nanai bamu baura abi qesaho dzoota qeemaqa
baura nokohoke karabetaqu, tete oke qesai iihoraihe nanai baamu. 17 Oi nanai hee, Teei
dzapa teeke qaupuitareiqa Ohonga Sooparaqaho dzapake qaupuitare. 18 Oke hiiroraita
abi teei dzapa nomeke qusubaitemi bamu isanataquhe Soopara noomae teeho dzapake
qusubaitemi isanatakoi.

11

BAURA ABI OBERAOBERAHO KHOOBA

1 Ana hoore noo gattiqa teeke hiiremi eto nookami qanganataino. 2 Oi ana eraho qubake
hiire. Anai dzaodzaoma Ohongaho quba eeteqi Kiristuho ata pobi saridzareiqi atapa
boseba oba qoororaiho isakita anai nikeke gaigai eetorai. Eeteqi nikeke hee, Apu mee
nikemeho beebe eetareiqi hiirorai.
3 Oonihe ana qupadzomami nikeho qupa sasari naate Kiristuqaho qupa toobake ee-
toraquni mae dzotatai ttenittenima Qeebake ikobetetaho isaki naataqu? 4 Oi teeho bahe
nanai Dzesu ma noho sinabidza ma Sumasa nohoke nikeho torota mootomi isanatoraihe
teena: Obera abi teei baaqi Dzesu ma Sumasa ma sinabidzake nikeho pengata ngingirobe
eetemi maina naatemi nike paha noho teteke iihaquni kaqa, oho qupake ana muune.
5 Nookare, abi naga hiibi nokoi sama nokomeho nookami qaru abinipamu oonihe nike
qupadzomami nokoho isaki nahoke riite oorai mae? Oi ana moohimi baamu. 6 Meeke
nokoho totohoi mutunomanini nahoi keba ma dzapa. Oonihe nike ao tee ma teeta moomi
naho nokanokai adzahaha bahe asuasu oni.

7 Oonihe anai nikeho torota sinabidza hiireqi sama nameke bai hiireqi nikeke ai teka
qidzata mootota oho ttuma quba ana hiibaama naatemi ooqata obera naateta kaqani.
8 Oi sinabidza tupu qesaqesai adzahaha naate ana ttuma moitemi ana ooma nikeho baura
eetotanita anai ikaqi hiireqi ttuma nikehoke ingonaiteqi nokoqahoke aimata?

9 Oonihe anai Koritti abi nikeho bisata qaatata naho qepe ma haba baamu naatemi oi
eto nikeho bame naataino hiireqi anai te nikeho neseta quba teeho pupu hiibara. Oonihe
Maketonia haba kharaho dzairamane qesai baaqi ana hoobireta. Ao eetetanita ana nikeho
pengata bamu nenesa hiibaqu. 10 Pupu ma nenesaho pomake ana Koritti nagapa ma
Girisi abi minara nikeho torota gesina naataranita Kiristuho pengata anai poma oke potti
biiremi oi naho nee ma bau naate qaarakoi.

11 Anai te nikeho gottae eete oonomaho totohota hiiroraidzara. Ohonga moomi oi bamu.
12 Oonihe abi qesai sama qusubaiteqi ttaroke hee, Nanai qaru abi Pauro ma karaho isaki
ooniqi hiirorai. Hiireqi nokoi ikake eeteqi nikeho ttuma nokome quba aimorai? Nanaho
tete mainanita nokoho khooba ota paana naata qubake ana nikeho ttuma name quba bamu
aimaqu, bamu dzanadzana!

13 Nokoi obera abi ooqi abi ikobeteqi hee, Nanai Kiristuho qaru abi ooniqi hiireqi sama
nokome gimuttake eetorai. 14 Ma oi teeho quba bahe Saatai tete oke biraiteqi sama nome
gimutta eeteqi hee, Anaio dzadzaho angero ooniqi hiire baaorai.

15 Oonita qesai noho ttarita qeemaqi tete oke iihaqi sama nokome gimutta eete hee,
Kokora abi qidzaniqi hiiroraihe suheqata nokoho baura qangai paana naate nokoke too
pasere eete teetakoita qupadzomare.

PAUROI NOKO QERE BIIREQI BAME MINAKE AIMA QAATA

16 Anai quseripo bamuhe, nikehota qesai nookami anai quseripoho isaki ooni kaqa.
Oionita nike qaatemi ana oho qesa qepuqepu gattiqa hiibakoi. 17 Hiibakoihe oke bamu hee,
Ohongaho nooniqi hiibaquhe gattagattaho nooniqi hiibakoi.

18 Oi qesai ttokaho isakita hiiremi ana paha sepeke hiire. 19 Oi teeho bahe qesai
qepuqepuho isakita hiiremi qesama nikei quseripo noo nookami bagenoma naatorai.

20 Noo oi era. Qesai sama nokome qusubaite nikeke sutasutata mootaquni mae, kapura
nikehoke muunaquni mae, nikeke koseta biidzaquni mae, urupusa eetaqu, oonomake
eetemi nike naane quba oke qaupuitorai? 21 Nokoi eetoraiho teteke naamae aimaama
naatemi nike anake oho iga hiidzo? Oionita nikei quseripo nokohoke qaupuitemi ana paha
naamae sama qusubaho tomidza quseripo nooke hiiremi nookare.

22 Nokoi Dzuta abi oonihe anai oho qesa Dzuta abi. Nokoi Isirae abi oonihe anai oho qesa
suqobidza abi ooni. Nokoi Abaramuho biidza ma suunanihe anai paha. 23 Nokoi Kiristuho
kokora abi ooni kaqa. Oonihe anai nokoho isaki oke riitanipamuke eetorai, quseripo
noorake nookare.

Heme baura samanenipamuke ana eetorai, sutasuta samaneke saridzorai, kittikotti
gesina naatorai oi gattiqa bamu. Qupi ma sau samaneke ana baataho tomidza naatorai.
24 Oi Dzuta abi anake qupi boto teenake gabeho biireta, oonihe Roma abi hee, Eto gabeho
40 naatemi baatanipake eetaino hiireqi nokoi 39 isaki ota qoorota.

25 Qate qupi taparike nokoi anake qainima buribaroke teeteta, qupi teeta nokoi anake
omama teeteta. Ma qupi taparike sisimama gama rubenga naateta, qate bodza teeta anai
sisimama saru naateqi khakhoro biire oomi iihai mootota. 26 Oi ana teteta tuuma ma
baaba eete qaimi oba tee ma teei sooromi biire qaibi. Guume abi anake siko ma bagi
eetorai oke anai oko patta eetorai. Ma ana qangahasi maina paina saridzorai oke abi
noo maina painanomaho botota saridzorai, oke nagapa maina painata saridzorai, haba
habanata saridzorai, besa qausuta saridzorai ma paha naho qesamane qesai obera naatemi
oho kaipo saridzorai.

27 Baura bamenoma samaneke ana qere biirorai, bakena attinoma samaneke geemorai,
sebe ma meera samaneke moorai, quba samaneho hutingi naatorai, qepe ma haba bamu
naatemi dzapa teetorai. 28 Quba naane ma naane anake sasata ibo eetoraihe oho tongo neta
anai qupi ma sau samaneke Ohongaho oko ma boto tupu qesa samaneke soopara eetorai.
29 Oi teei toronata taatemi quba oi ao anake hesatorai. Ma teei Kiristuhota teeke qomaqoma
hiiremi naho humamutu ao biranatorai.

30 Nookao, baura oonoma keke anai eetoraita quseripo noo oke qaupuitareiqa
qaupuitakoi. 31 Oke Dzesu Soopara napameho mai Ohonga agoagonomaho pengata ana
hiiremi nookoraimi ana hiibi, noo oi obera bahe meeni.
32 Anai Ttamasiko nagapata oomi abi qiba Areta noi hiiremi noho kiapei dzudzu ma
sogimo nomema nokoi gama nagapa oke ogamaqi naho qirike eetota. 33 Eetomi qesamane
nahoi anake kamonaiteqi seike nagapaho tapata anake ekama qogobiremi qurateqi anai
kiapeho pobiama naate atti tuumata. Bauraho bame oonoma samanei naho irita oorai.

12

PAUROHO BAKU MA NAMESE

1 Oonihe ana bauraho isere name sepeke kharaitemi bamu isanataqu. Oho qubake
qeemaqi Sooparai anake baku ma nameseta banaitemi oorai oke poiqa paanaisubi.
2 Nookao, agoba tii 14 biranataamake oomi anai abi ikanomaho isakita ooqi qupa
khata namema Kiristuho Sumasama qesa hongasire ooqi noi anake aima pei qusu nagapa
bisanipamuta biranateta oke ana bageke eete qupadzomata. Oonihe anai samama
peitetani mae, neseke qooroqi mootani mae, ikanomake eete moota oke ana khoukhau.
3 Oonita hiibi, Samani mae, birabira apeta ooqi moota oke ana ruume naate, Ohongai noqe
gesinanihe meenipamuke ana moo qupadzomata.
4 Qusu haba bisanipamuta biranateqi anai noo bamenoma samaneke nookata. Oonihe
noo oke burisi eete abi sepeke pobi hiibaquho qaga hiiremi nookataqaho pobike ana
nikeho quba paanaisubi. 5 Oonita anai abi oonomaho isaki ooqi nikeho quba paanaitemi oi
anata quba tobe sumanoma naate oorai. 6 Oi ana baamu sepeke sama name qusubaiteqa
oonomake hiibaquhe qesa nikei moo nookami anai abi sepeho tomidza naatemi anai
heeqata paanaite.

PAUROI QAHIQAHIHO ISAKI TEKE SARIDZETA

7 Oonita Ohongai anake namese ma apota quba samaneke banaitemi moota. Oonihe eto
anai oho quba sama qusubaitaino hiireqi noi naho nese kotoromi koo oi paha Saataho qesa
anaho ibo eetemi ana oho kaipo eete baaorai.
8 Qate kaipo oi anake qaate tuumareiqi anai Soopara pupu hiireqi qupi taparike oho
pupu hiireta. 9 Hiiremi noi bai hiireta. Hee, Abi kaipota oomi naho beedzaei isaki nohoke
hee biidzakoi oonita anai baruna heenata namese ma quba eranomake niike banaitemi
oi niihota isanatare. Oke noi hiiremi anai hee, O dzoobe, kaipo oi anake qahitoto qaama
Kiristuho beedzae naho irita qaarokoiqi hiireqi oorai.
10 Oonita anai Kiristuho baurake eetemi seebe ma meerani mae uuba ma sakabani
mae quba naane ma naaneho kaipo ma qangahasi biranataqu oi oho quba bamu anata
qanganataqu. Oi qangahasi anake suqobiremi Ohonga hiiremi naho beedzae paha oho
isakita peitemi isanatakoi, oke hiireqi ana baura eetorai.

KORITTI ABIKE PAURO QOGO MA SAGA HIIRETA

11 Nookao! Qaru abi mimiho isaki oorai teena oi paha anata meupui ooraita nike oke moo
khooba qupadzomarotahe baamu! Oho quba ana noo hiibi oke paanaitemi, eto nookami
sama qusubanoma naataino. 12 Anai nikeho bisata ooqi qaru abi meeho isakita beedzae
eete baura bamenoma sameke eeteta paha obaoba samane paanaiteta oi gama Ohongaho
mumure naatemi nike ikake eeteqi oke ruume naataqu?
13 Oonihe baura teena oho ttumake nikeho torota aimaama naateqi sinabidza tupu
qesaqata hobihobi giimata ooqaho quba nike nookami kahosanoma naatorai kaqa. Oonita
nike naho kahosa eete ooraiqako oho quba dzasa eete qaatare. 14 Oi teeho bahe erake
qupadzomare. Khametoi te mai ma paiho quba iisu mootoraidzaranihe mai ma pai iisu
oke khametoho quba mooto peitorai. Oonita anai paha nikeho torota biranatemi qupi
tapari naatakoi oonihe anai bamu nikeho torota sama pati name qohateqi tee ma teeho
quba hiireqi oho bame nike moitaquhe, nikema qesa dzaira eetareiqi ana qeemakoi.
15 Oho isakita anai nikeho dzasa minake eete sama name bagara biireqi nikeho kokora
eetoraridzonihe nike oho ipike naho goottae eetaino. 16 Oonihe nike poi hee, Pauroi nanake
qoqopa eeteqi ao asi nometa baubotoraiqi hiibidzo?

17 Idze! abi apeke anai nikeho quba dzoobireqi hee, Nokoke ttenitteniqi aimaqi naho
asita baubotareiqi hiireta? 18-19 Baamunipamu, anai Ttittoke dzoobireqi noma gotta teei
noke gainene eetare hiiremi nopoi tuumaqi nikeho torota ikoiko baura eeteta mae? Maqa,
Nanai tete oke ruume ma poma oonomake aimaamanita Ttittoi paha ikoiko abi baamu.
Nanai te sama naname gimutta eetoraidzaranita dzairamane qidza nike eto oke qupad-
zomaino. Ohongaho pengata nanai Kiristuho quba eeteqi nikeke qanoqanonomaitare
hiirorai.
20 Oonita anai nikeho torota biranatakoi oonihe anai eto seike baaqi moomi nike tti
ma ttire, oso ma dzauba, hu ma koridza, ingaqo ma rasakima ooqi sahatetemi nikema
napaho neseta midzanoma naataino oho qupake muune. 21 Oi anai hee, Eto nanai qeemaqa
moomi bosata qesa iinga ma siidzata ooqi pasena dzapa samaneke eetota nokoi qupa
burisi eetaamake oomi Ohongaho pengata ana midzake eete nikeho quba paha tti ma ttaka
hiibaino oho qubake ana ququimaqi hiirorai.

13

AI TATAUMA NAPAMEKE TORONAITARE

1 Nookao poiqa nana nikeho torota biranataqu oi ao qupi tapari naatakoita qupad-
zomare. Biranateqa batabidza abiho isakita isere nikeho gama nookaqa bamu abi
teenaqaho toota noo nookaquhe eeserima tapariho noo totohoi teenata tuumami
nookakoi. 2 Oonita hiibi anai bosanipamu nikeho torota biranatetani qate ipita nikeho
neta kahosa biranatemi ana naamae te qeemaranihe geeta qogo noo qeete dzoobiremi oi
naho habara naateta oi qupi eseri naateta.
Qate poiqa ana qeemami qupi tapari naatemi anai bamu sepeke nike ingonaitaqu oke
nike korabete nookare. 3 Oonita nike bosata naho nese ma penga moo nookami abi kebaho
isaki naatemi nike hee, Noho torota obaoba apeke moohimi Ohongaho mumure naataqu?
Oiqi hiiroraihe poiqa naho nooi nikeho torota bamenoma naatakoita Kiristuho mumure
oioni.
4 Moorare, Kiristui basesa bahe abi kebaho isakita ooqi baateta oonihe qoridze poiqa
qaraqarata oorai oi teeho bahe Ohongaho beedzae keke. Oonita nanai te sama nanameke
qaupuitoraidzaranihe noho poma kebake iihaqi paha noma gama qaraqara saridzeqi
Ohongaho beedzaeta nikeho torota baura eetorai eetorakoi. 5 Oonita sama nikeme bageke
eete toronaitare. Toronaite moomi isaki nikehoi ai tataumanomani mae baamu? Nike
Dzesu Kiristuho torota atimorai mae bamu? Eto sasaho isaki ooraino.
6-7 Qate ana dza eetemi nike nanake toronaitemi, sasaho isaki bahe meenoma naatare.
Oonihe toronaiteqi eto sasake soobainohe mutuke aimare. 8 Aimami nanai nikeho neseta
uubareiqa uubakoi isanatareiqa isanatakoi. Oonihe nanai nikeho bisata bamu quba meeho
basesa eetaqu, bamu. Ooqaio mee oonita qaupuitakoi.
9-10 Nanai nikeho neseta isanataama naatemi nike beedzae aimaqu oke nana nookami
bamu qanganataqu. Oi teeho bahe nikemaeho oora ma qaarai qidzanataqu ooqaho qubake
nana beedzae eete pupu hiirorai. Oi Dzesu Sooparai anake beedzae moitemi ooraihe
ooma anai eto nikeke suqobidzainohe qanoqanonomaitaridzoni. Oho qubake anai nikeho
amata ooqi sauqata qogo noo hiire qeetemi qusubaitemi ana nikema ooqake bamu noo
tatangama hiibaquhe inoinoma hiibakoi, oio naho dza.

NOO QETTA MA KOKO

11 Oonita Dzairamane name nike keba ma dzapata ooqa qupa teenaite qesa kokora eetemi
Ohonga dzasa ma hasuho maikhatai nikeke tuuhoro qaarakoi.
12-14 Qate Kiristuho okoma boto tupu erana oorai nokoi nikeho dzoobe hiire. Oonita
nike qaheuba baura napameke qupadzomaqi qesa kanabete oorare. Oionita Dzesu Kiristu
Soopara napemeho baruna heena ma Ohonga Maiho dzasa ma Qaheuba Sumasaho ttaiqa
oi gama nikeke bakena geema qaarare, aipo.
Anaio Pauro

GARATA
OHO DZAIRA PEPA

Pauro qeeteta
Epeso Asia Gattiqa
Tii 55-56
Dzesuho Oho Ma Boto Tupu
Garatia Haba

NOO BOSABOSA

1-2 Dzoobe Dzairamane:
Anai Pauro, Qaru abi. Oonihe, anai abiho qaru khata oonidzara. Ma abi teqaha anake dzoobiremi baabara, baamu. Ohonga Mai noi Dzesu Kiristuke baata neta ai tukutomi noi hiiremi anai noqaho qaru abi naate oorai. Dzairamane qesa ma nanai noorake qeeteqi Garata habaho oko ma boto tupu nikeho toro dzoobiremi tuusubi.
3 Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu Sopara napaho nopoi hiiremi keba ma dzapa nikeho torota biranatare. 4 Oi napai ttokaho qangata qaami Ohonga Mai hiiremi Kiristui napake qanga neta qangauma quba kahosa napahoke teetareiqi baateta. 5 Oho qubake Ohonga Mai napameho hasa hiire qaarare. Oi noo meenipamu!

SINABIDZA MEE OI SAMANE BAHE TEENA

6 Qate Kiristui baruna heeba nometa nikeho kira hiiremi nookata. Oonihe nookaqi nike ikake eeteqi noho neta harateteqi ago sinabidza mainata qeehimi ana mooqorai? 7-8 Oi sinabidza mee paha teei teqaha ooraidzara, oonihe qesai nikeke dzakidzaki eeteqi Kiristuho sinabidza oberama hiibareiqi dza eetorai.
Nanai sinabidza nikeke pobi hiireta oi mee. Oonita poiqake ttoka abi, oni mae qusuho angero tee, oni mae apei (hu nooho) sinabidza maina nikeke pobi hiibaqu abi oi pernaomanipamu ooni. 9 Sinabidza nike meenipamuke nanaho toota nookata. Oonita apei poiqake nike sinabidza maina pobi hiibaqu noi ai biidzaquho isaki oni. Nana bosata hiireta teena oke ana paha poiqake hiire.
10 Oonita nike qupadzomami ana erake abiho penga quba hiirorai mae? Mae abiho dza hiiremi ana oho quba eetorai? Oi baamunipamu! Oke ana abiho quba eetapuke ana Kiristuho kokora eetaama naatarori.

PAUROI QARU ABIHO ISAKI NAATETAHO POMA

11 Oonita dzairamane nookare. Sinabidza ana nikeke banaitorai oi te abiho nenanidzara. 12 Baura oke ana teqaha abiho torota saridzara, ma abi teqaha oke ana banaitemi nookara. Baamu. Kiristu noomae oke naho toma quba paanaitemi nookata. 13 Meeke agobake anai Dzuta abiho sinabidzake iihaqi baura samaneke eete qaata oho teteke nike ago nookaqi qupadzomorai. Oi ana Ohongaho oko ma boto tupuke rubengaitareiqi nokoke sesero eete qaata. 14 Oho qesa uimane nanahoi tete rerengi eete qaata oho teteta anai qooroqi dzaodzaoma Dzuta abiho sinabidza qaupuiteqi qesamane nameke riite qaata.
15 Qate, pai gotta nahoi ana dzoomake boohimi Ohongai baruna heena nometa anake uhutota. Kebanoke noi bodza mootoqi khata nome tete nohoma gama naho quba paanaiteta. 16 Paanaiteqi noi hiiremi ana raaba abiho torota Kiristuho sinabidza hiire paanaitarotaho isaki naateta.
Oonihe ana teqaha abiqaho torota sinasina aimara. 17 Oho qesa ana teqaha Dzerusaremuta peiteqi qesai bosata Ohongaho Qaru abi naateta nokoho torota biranate tete aimara, bamu. Anai Dzesu gesina naasuhiqi aoke Arabia habata tuumaqi ota noke tuuhorota. Tuuhoroqi burisi eete Ttamasiko nagapata biranate ota bukhuma baura mina eeteta.
18 Qate tii tapari naatemi meeke ana bodza ota Dzerusaremuta aabe tuumaqi Peetoroho nagata peiteqi qupi 15 oho isakita nakamae ota oota. 19 Oonihe, Kiristuho qaru khameto minara nokohota anai teqaha teeke mooraranihe, Sopara nameho noma Dzakopo teena noke ana moota. 20 Nookare, noo ma pobi erake ana Ohongaho pengata qeesubi oi noo meenipamu.

[21] Oonita bodza oho neta anai tuumaqi Siria ma Kirikia habata qaata. [22] Oho qubake
Kiristuho oko ma boto tupu samane Dzuta habana qaata nokoi naho pengake gesina naate
qaarara.
[23-24] Oi baamuhe, nokoi noorake qesa pobi hiire nooka qaata, Idze, teei agobake napake
sesero eeteqi ai tatauma baura rasaki eete qaata abi oi poiqake sinabidza teena oke abi
pobi hiire paanaitorai. Oiqi hiireqi nokoi nahoke qupadzomaqi Ohongaho hasa hiireta.

2

QARU ABI MINARAI PAUROHO BAURA QAUPUITETA

[1-2] Qate ipita tii 14 naatemi Ohongai tete paanaitemi anai paha Dzerusaremuta tuumaqi
Ttittoke aimaqi naka Banabema nanai qesa gainene eeteqi tuumata. Oonihe ana teqaha
sepeke baura eete qaarara, ma ana eto sepeke baura eetainoho qubake sinabidza anai
raaba abi pobi hiirorai oke ana Dzerusaremuta abi dzapa pobinoma nokoho pengata keke
rerengi eeteta.
[3] Qate Ttiitto noi Giriki abi oonihe nokoi te noke sama koko geeba mootareiqi hiibara,
oi bamu. [4] Oonihe tuuma ma baaba qidza napai Dzesu Kiristuho teteta saridzorai oke
dzairamane obera qesai guuke nooka quba tupu ota dzuubaqi nanake angina teetare
hiireqi nokoqeke keke Ttitto oho geeba mootareiqi hiireta.
[5] Oonihe, nanai teqaha obera abi nokoho noo qusubaitara, baamunipamu. [6] Sinabidza oi
nikeho torota mee eete soubidza qubake nanai oho basesake eeteta.
Qateqa abi dzapa pobinomake hiibi nokoho dzapa pobi oi teqaha anake sirihara.
[7] Paha Ohongai teqaha abiho dzapa pobike qupadzomoraidzara. Oonihe abi mimi dzapa
pobinoma nokoi teqaha garubata naho noo geemaqi oho ipi hiibara. Oi baamuhe,
Ohongai Peetoroke Dzuta abiho torota sinabidza hiibareiqi dzoobiremi tuumorai oke
nokoi qupadzomaqi oho qesa noko moomi Ohongai anake raaba abiho torota sinabidza
hiiba qubake dzoobiremi tuumorai. [8] Oi Ohonga apei Peetoroke dzapa hiiremi noi Dzuta
abiho quba qaru eetorai Ohonga teena noi paha anake dzapa hiiremi ana raaba abiho quba
qaru eetorai.
[9] Qate Dzakopo ma Peetoro (Biriki) ma Dzohane noko subaho qesa ooqi moomi, Ohonga
baura qidza anake moitemi oorai. Oho qubake noko ma nana ttaiqa naataquho isakita
nokoi Banabe ma nakaho botoke aimaqi hee, Nipe raaba abiho torota baura eete qaama
nanamae Dzuta abiho torota baura eetorakoiqi hiireta. Oonihe, nokoi nakake hee, [10] Nipe
raaba abiho bisata baura eesuqi eto Dzuta abi habana nanahoke ruume naatainoiqi hiireta.
Ma teena oke ana qupadzomaqi dzaodzaoma oho ttuma nikeho neta ttuttuitoraike nike
moorai.

PAUROI PEETOROHO OBERAKE PAANAITETA

[11] Oonihe ipita Peetoroi Attiokhia nagapata biranateqi poma teeta obera naatemi anai
noho pengata oho noikiki hiireta. [12] Oi bosata Dzakopoi Dzerusaremuta ooqi Dzuta abi
qesake dzoobiremi nokoi Attiokhiaho teteta tuusuqi ota biranataamake oota. Oonita
Peetoroi Attiokhiaho raaba abima gama isanate ttaike patta muuna qaata. Oonihe, sama
koko geebanomai Dzakopoho nena baata nokoi Attiokhiata biranahimi Peetoroho qupa
bitotomi, noi koridza biireqi raaba abike papateta. [13] Ma oho qesa Dzuta abi qesai obera
naateqi noma papateta. Ma idze, Banabe noomae oho qesa nokoma qupa teenaiteqi raaba
abike papateta.
[14] Oke anai moomi nokoho tete teqaha sinabidza meeho tomidza naatara. Oho qubake
ana nokoho pengata Peetoroke pobi hiireta, Ae! nii Dzuta abi ooqi raaba abiho pomata
midza eetaamake nokoma patta muuna qaariti naane quba nii poiqake nokoke papate?
Papahimi raaba abi nokoi isanate Dzuta abiho pomata qeemaqa sama koko geebanoma
naataqu mae? Oi oberani. Oke ana noke pobi hiireta.

AI TATAUMAHO TETE OQAI KEKE ISANATAKOI

[15] Anai Peetoroke hee, Qesa napai teqaha raaba abi kahosanomaho isaki naate ooraidzara
oi napai husi ma paita Dzuta abi. [16] Oonihe, napai moomi abi teei hu noo gama
qusubaitaquko noi bamu oho quba Ohongaho pobi naataqu. Oi bamuhe, abi Dzesu
Kiristuke ai tataumaqu oqaho quba Ohongaho pobi naatakoi. Dzuta abi napai hu noo

qusubaitareiqi te oho quba Ohongaho pobi naatoraidzaranihe, raaba abi ma napa gamaqa Dzesu Kiristu ai tataumaqi noho pobi naatorai.

Tete erake qupadzomare. Abi ape ma apei hu noo gama qusubaite soubidzaqu oi abi qesahota isanatakoihe noi bamu oho qubake Ohongaho pobi naataqu, baamunipamu! Oonita mooro. [17] Napai raaba abi kahosanomaho isakita ao hu noo potti biireqi Kiristuho torota biranate Ohongaho pobi naate oorai. Oonihe, oke moomi Kiristui hee, Kahosaho tete isanatoraiqa hiirorai mae? Oi baamunipamu!

[18] Oho teteke qahota mootoqi hiire. Anai qaho teeke qeeremi ngaura naatemi ana oho ngaurama qaho oke paha gootare hiibaquko oi obera naatakoi. [19] Nookare, nii ma nakai hu noota baata saridzeta. Oonihe oho ngaura qaateqi nakai Ohongaho totaqita qeemaqi aoke qaraqarake saridze oorai. Oonita nakai ikake eeteqa paha hu nooho ngaurata qeemaqu? Baamunipamu.

Anai erake qupadzomorai: Anai Kiristuma naka teena naateqi baateta, oonihe noma gama eehaha naate oorai. Oi ana bahe, Kiristui anake eehahaitemi baura ana ttokata eetorai oke ana Ohongaho khatake ai tataumaqi eetorai. Oi noi naho quba dzasa minake eeteqi naho habara eete baateta. [20-21] Oonita abi napai hu noo qusubaite oho quba Ohongaho pobi naatapuko, Kiristui sepeke baatarota. Oonihe baamu, Ohongai baruna heena nometa tete saridze oorai tete oke nii ma nakai ai siginaitemi bamu isanataqu, oke ana Peetoroke pobi hiireta.

3

HU NOOHO TETE MA AI TATAUMAHO TETEI MAINA PAINA

[1] Ana Ohongaho baruna heenahoke hiiremi Garata abi nike oho ruumeni kaqa! Nikemae nookami nanai mekeqoma nikeho pengata hee, Dzesu Kiristui napaho habara naatemi abi noke hapahapanaiteta oiqi hiire qaata. Oonihe apei nikeke ikobetemi tete mainaka qupadzomorai? [2] Oonita ana qasa noo erake hiiremi nike oho noo ipi hiibare.

Nike hu noo qusubaiteqi Ohongaho Sumasake saridzeta, oni mae nike Kiristuho noo nooka hisi eeteqi Ohongaho Sumasa saridzeta? [3] Isanate nike Kiristuke nooka hisi eeteqi Sumasake saridzeta. Oonihe, ota sohoroqi nike ruume ma potutu naate poiqake hu noota kotanga naatare hiirorai mae?

[4] Sumasaho teteke nike ago saridzeqi ota bageke eete baaqoraihe, poiqake tete oke nike sepeke qaataqu mae? Ohongai nike Sumasa nomeke ttuunomake moitemi Sumasai baura qidza samane nikeho bisata eetorai. [5] Oonita nike hu noota tatanga naatemi Sumasai teqaha oho quba baura oke eetoraidzarani. Baamu, nike Ohongaho sinabidza nooka hisi eetemi Sumasa ooqaho quba baura oke eetorai.

[6] Nookara, Abarahamu noi Ohonga nooka hisi eeteqi noho pobi naateta. [7] Oio tete, oonita apenei oho qesa Ohonga nooka hisi eetorai nokoma napa meeke Abarahamuho khametoho qesa naate oorai.

[8] Oi Ohongai agobake mooqi erake qupadzomata. Ipita raaba abi samane nooka hisi eeteqa naho pobi naatakoi. [9] Oke hiireqi Ohongai Abarahamuke sinabidza hiiremi noorake qeeteta, Raaba abi nokoi Abarahamu niiho nakuta agoago saridzakoi. Oke qeetemi ooraita moomi apenei Ohonga nooka hisi eetorai napa gama Abarahamuma teena naateqi agoago oke saridze oorai.

[10] Qate hu nooi erake hiireta, Apenei hu noo isaiteqa gama susupu qusubaite soubidzaama naataqu nokoi baataquho isaki naatakoi. Oiqi hiiretaho qubake apenei hu noota tatanga naatorai nokoi oho baruta dzuubakoi. [11-12] Ma hu noo oi paha erake hiireta, Apei hu noo gama qusubaite soubidzaqu abi oi oho bameta ooqa qidzoke qaraqara saridzaqu. Oiqi hiiretanihe, oi gama nooka hisi eetaquho tetenidzara.

Qate oho habarake sinabidza noota erake qeetemi oorai, Abi teei Ohonga nooka hisi eeteqa qaraqara saridzakoi. Oonita oke napa moomi tete paana naate, oi abi hu noota tatanga naateqa bamu ota Ohongaho pobi naataqu, baamu.

[13] Qate sinabidza noota erake paha qeetemi oorai, Abi apeke eeta gosoromi oorai abi oi biidza ma baatanomani. Oho qubake moomi Kiristui hu nooho baru neta napake ingonaiteqi noomae napaho habara eeteqi biidza ma baataho isaki naateta. [14] Oonita

raaba abima napai gama Kiristuke nooka hisi eeteqi Ohongai naru hiiretaho isakita napa Sumasake saridzemi oorai. Oho pomata Abarahamuho tete qidza ao napaho torota biranate oorai.

HU NOOI OHONGAHO NARUKE ISANATAAMA

15 Dzairamane name nookare. Abiho teteta erake eete oorai. Abi teei baatare boohiqa quba tongo nomeho noo oke geeta ttarita qeetakoi. Qeete tatanga naatemi, noo oke abi maina bamu sepeke ai siginaitaqu, mae mainata mootomi isanataqu, baamu. 16 Oho qesa Ohongai naru noo teeke hiiremi oi Abarahamu ma biidza nohoho isaki naate oorai. Oi Ohonga Abarahamu erake hiireta, Niiho biidza oioniqi hiireqi teqaha biidza samanehoke hiibaranihe, Biidza teena oiqi hiiremi biidza oi Kiristunipamu oni.

17 Qate oho khoba era. Ohongai Abarahamuho quba naru noo oke hiire qeetemi tatanga naateta. Oonita ipita tii 430 naatemi hu nooi biranateta. Biranateqi, oi teqaha naru noo bosana hiireta oke ai siginaitara, baamu! Oi agoba oorai. 18 Oi abi teei hu nooho teteta quba qidzaho apiapi naatapuko oi ago naru noo oke ai siginaitarotanihe, baamu. Ohonga noomae naru noo oke hiiremi tatanga naatemi napai Abarahamuma gama oho mee Kiristuke saridze oorai.

19-20 Oonihe, Kiristuke dzoomaamake oomi hu no oi oho bodzata aima ootaho khooba era: Oi hu noo biranatemi abi moomi nokomaeho kahosai qanganipamu oomi beedzae saqobarota oke hiireqi Ohongai hu nooke angeroho botota qeeteqi Moseke moitemi Mosei bisata oke Isirae abike moitemi nokoi oho bame saridzemi isanataama naateta. Oonihe, naru noo oke Ohonga teenai hiire tatangaitemi Abarahamuho biidza Kiristu noi kebanoke abiho bisata biranateqi naru noo oho baura abi mee naatemi isanatorai, dzoobe!

HU NOOI ABIKE GABEHO BIIREMI KIRISTUKE SARIDZORAI

21 Oke moomi hu noo oi Ohongaho naru nooke qirutomaama. Oi baamu, ma paha hu noo oi abike qaraqara moitaquho isaki baamu. Oorapuko, oho teteta Ohongaho pobi biranatarota kaqanihe oho tete bamu. 22 Oonihe, Ohongaho hu nooi napake teetemi oke moomi, abi napai gama susupu kahosaho nenanita isanataama. Oonihe apenei Dzesu nooka hisi eetorai nokoma napai oho teteta Ohongai naru hiireta oho mee saridzorai, saridzorakoi.

23 Oonihe napai Dzesu Kiristuke nooka hisi eetaamake qaami, hu noo oi Dzuta abi nanake sutasuta nagata qaanate qaami, ipita ai tataumaho tete paana naateta. 24 Oonita hu no oi nanake bakena geema qaami Kiristui biranatemi napai poiqa noke nooka hisi eeteqi Ohongaho pobi naatorai. 25 Oonita napai poiqa nooka hisi eetemi hu noo oi teqaha napake gabeho biiroraidzara ma teqaha soopara eetaama, dzoobe.

AI TATAUMAKE EETE OHONGAHO KHAMETO NAATORAI

26-27 Nookare, apene Dzesu Kiristuke ai tataumorai nike ma napai noma gama Ohongaho khameto naate ooraiqi noho isakita sinabidzaho sobasoba saridzeqi noho mututa bageke eete oorai.

28 Oi Kiristuho mututa Dzuta abini mae raaba abi oho koridza baamu. Kokora abini mae maikhameto oho koridza baamu. Ungapani mae atapa oho koridza oho qesa baamu. 29 Oi nike ma napai gama Kiristuho torota sarai teena naate oorai. Oi nike Kiristuho pobi naate ooqi oho isakita paha Abarahamuho biidzamane naateqi Ohongai naru noo hiireta nike ma napai ttaiqake oho apiapi naate oorai. Oioni.

4

DZUTA ABIKE PORO KHAMETOHOTA MOOTOTA

1-2 Oho tete erake eete oorai. Abi khata teei isanate ipita mai nomeho quba tongo mai eetakoi. Oonihe khata noi kotanga naataamake ooqi poro khataho isaki naatemi soopara ma poro maimane nokoi khata oke soopara eete qaama, mai bodza mooto oomake kebanoke abi khata oi poro gotta naatakoi. Poro gotta naateqa oionita poro tongo nomeke mai eetakoi.

[3] Oonita khameto kotanga naataamake ooraiho qesa Dzuta abi nanai nikeho habara naateqi agobake ttokaho isakita huttingi ma sapunge naate qaata. [4] Qaami, oho bodza biranatemi Ohongai khata nomeke dzoobiremi atapa teei noke hu nooho nenake dzoomata.
[5] Dzoomami apene hu nooho sutasutata qaata nanake Khatai saqoromi napai gama Ohongaho khameto mimi naate oorai. [6] Oho qubake noi khata nomeho Sumasa napaho qupata dzoobiremi napai gama oho qubake too ttuttuiteqi hee, O mai naname (papa) ooqi hiirorai.
[7] Oonita nikei teqaha hu nooho poro khameto naate ooraidzara, baamu. Nike aoke Ohongaho khameto mimi naate oorai. Ohongai hiiremi nike paha ttaike quba tongo nohoho apiapi naate ooraita qupadzomo.

GARATA ABI TETE QESA IIHAMI PAURO POBITETA

[8] Oi nikei agobake Ohonga mee noke khoukhau eeteqi quba maina painake ohonga tiibeteqi oho tuhotuho eete qaata. [9] Oonihe nike poiqa ao Ohonga gesina naatemi noi nikeke mai eete ooraita nike ikake eeteqi burisi eete paha ttokaho huttingi ma sapunge ngiingi ma baabanoma oho isaki naatare dza eetorai?
[10-11] Moorare! Ana nikeho qupake muunorai. Qupi qesa ma dzasidza qesa ma tama qesa ma tii bodza qesa oke nike naane quba qabeburorai? Idze! Anai nikeho irita baura sepeke eete qaabi mae?
[12] Dzairamane name, nookare. Nike te anake sesero eetara, bamu. Oonihe anai nikeho totaqike qupadzomoraiho isakita nikemae paha naho totaqike qupadzomare, oho pupuke ana hiibi. [13] Oi naho nese qanganipamu naatemi anai oho quba te peperataranihe beedzae eete nikeho torota Kiristuho sinabidza hiireta.
[14] Hiiremi nike nese heme nahoke mooqi teqaha naho ngiingi ma baabake eeteqi ekepusa eetara, baamu. [15] Nikei Ohongaho angero teeke kokora eetarota mae Dzesu Kiristunipamuke aima kokora eetarota, oho isakita nike anake aimaqi kokora eetota. Kokora eetemi nikeho qupa qidzanateta.
Oi ana moomi tete oorapuko nike ao nese nikeme bikoumami anake moitemi oho isakita naho nese qidzanatarota, buububuu! Oonihe kokora oonomake nike paha naho quba eetemi nikeho qupa qidzanataqu, mae bamu? [16] Ana noo mee erake hiireqi te oho quba nikeho ibo naate ooraidzara. Bamunipamu, eto oke qupadzomaino.
[17-18] Oonihe, anai nikeho torota ooraqu mae bamu oi gama iso keke. Oonita nikemae kokora baura eete qaaraqu oonomaho dzaodzao oi bagenoma. Qateqa, abi qesai nikeho quba tete paanaitare hiireqi teqaha oho dzaodzao eetoraidzara. Oi bamu. Nokoi tete qidza nikehoke siiremi nike nokoho torota dzauri hiibareiqi noko oqaho dzaodzaoke eetorai.
[19] Oonihe khameto bittina name, nookare. Nike Kiristuho tomidza naataamake oorai. Oho qubake atapa teei khata dzoomoraiho isakita anai nikeho quba heme erake aimorai. [20] Ana nikeho torota biranate keba ma dzapata noo erake hiibarorihe, bitta eeteqi ana nikeho qupa muunaqi oho totohoke geeta qeetorai.

TTOKAHO SUTASUTA MA QUSUHO SAQOSAQO OHO QAHURA

[21] Qate qesa ma nike hu nooho isaki naatare dza eetorai nikei hu nooho tete erake qupadzomare. [22] Noo erake qeetemi oorai, Abarahamuho khameto eserike paimane dzoomata. Sutasuta atapai temuke dzoomami saqosaqo atapai temuke dzoomata. [23] Oonihe abiho dza hiiremi sutasuta atapai khata temu dzoomatanihe, Ohongai naru hiiremi saqosaqo atapai oho khata mee dzoomata.
[24] Oonita qahura noota hiiremi oho tete erake eete oorai. Oi kodza ma tangaho noo eseri. Sutasuta atapa Hagariho noo oi Sinai toraho kodza ma tangaho noo. Oi hu noonita meeke sutasutata mootorai. [25] Arabia habaho tora Sinai ma ttokaho nagapa Dzerusaremu nopoi ttokaho ttaiqa teenani. Ma apene nopoho torota atimorai nokoi oho khameto naateqi gama susupu sutasutata oorai (oi gama nooka hisi eetaamaho sipi).
[26] Qate, qusuho Dzerusaremu oi teqaha sutasutaho isakinidzara. Oi pai napahoho qesani. [27] Oi erake sinabidza noota qeetemi oorai, O atapa quma, nii teqaha khata teeke dzoomara, dzaasa. Oonihe, niiho qupa qidzanatare. Oi teeho bahe nii apuamaho isakita qaariti poiqa nii qura eeteqa atapa apunomake riiteqa khameto samaneke dzoomakoi. Oonita niimae too inateqa oho hasa hiibare! Oiqi hiirorai (oi gama ai tataumanomaho sipi).

[28] Dzairamane name nike nookare. Ohonga naru noo hiiremi Sarahai Isaka dzoomata.
Oho qesa napai sinabidzata naru noo nohoho khameto naate oorai. [29] Qate, bosata abiho
dza hiiremi Hagari oho khata Isimaere dzoomami noi temu Sumasaho nenake sesero
eeteta oho qesa poike oho tete oke eete oorai.
[30] Oonihe, oho sinabidza ikanomake hiiremi oorai? Oi hee, Sutasuta atapaho khata
noi bamu saqosaqo atapaho khatama nopo esese maiho quba tongo mai eetaqu, bamu.
Oho qubake sutasuta atapa ma khata nopoke iihami tuumare. [31] Oiqi hiiremi ooraita
Dzairamane name, qahura noo oi erake hiire. Napai teqaha sutasuta atapa oho khameto
naate ooraidzara, baamu. Napai saqosaqoho khameto naate ooraita, nikei hu nooho
dzaodzaonomake ao iihami tuumare.

5

HU NOOHO DZUPUNI MAE QANGA TEEHO DZUPU OI ATTINOMA

[1] Kiristui napake eka qangata saqoromi oho qakiqaki naatorai. Oonita nike battigara
naateqa etoqa paha sutasutaho kabira naataino. [2] Nike sama koko geebanoma naatemake,
Kiristui bamu nikeke hoobidzaqu. Noo oke ana Pauroi nike pobi hiiremi nookare. [3] Qesa
ma nike sama koko geebanoma naatare hiirorai nikei hu noo gama susupu qusubaite
soubidzaridzoho bame aimami oi nikeke teetakoi.
[4] Oonita apene hu nooho teteta Ohongaho pobi naatare dza eetorai nike korabete
nookare. Kiristui bamu ota nikeke hoobidzaqu, bamu! Nike ota taateqa Ohongaho baruna
heenaho isakiama naatakoi. [5] Oho habarake nanai erake qupadzomorai, Ohongaho Sumasa
napake dzeimami nana nooka hisi eeteqi oho teteta Ohongaho pobi naatorai.
[6] Oi Dzesu Kiristuho teteta abi teei sama koko geebanoma naataqu, mae oho isakiama
naataqu oi gama quba meeama. Oonihe, meeke Ohongai napaho quba dzasa eetemi napa
noke nooka hisi eetaqu tete oio meenomanipamu oni.
[7] Nikei bosata Kiristuho teteta bage eete tuusumi, apei nikeke dzakidzaki eetemi nike
tete mee oke qaatake boobi? [8] Ohongai nikeho kira hiiremi dzakidzaki baura oi te noho
nenanidzara, baamu.
[9] Nookare. Dzoota maa teei suubaquko, qesa minarai gama suubakoi. [10] Oonita qahura
oke ana nikema gama Ohongaho pengata teenaite qupadzomaqi hiire. Abi nike dzakidzaki
eeteta noke nikei ao hotou biidzare.
[11] Dzairamane name, anai sama koko geebaho tete hiire rerengi eetapuko, hapahapaho
noo ma oho midzake oho abi qupadzomaama naateqi bamu anake sesero eetarota.
[12] Oonihe sama koko geebanomai oho dzaodzao eeteqi nikeke tototo hiire dzakidzaki
eetorai ana dza eetemi nokomae ipibireqa puni nokomeke teetemi oho dzaodzao bamu
naatare.
[13] Dzairamane name nookare. Ohongai nikeho kira hiireqi saqoromi oorai. Oonihe, nike
saqosaqo teteta ooqi etoqa dzongobeteqa dza nikehoi hiibaquke qusubaitaino. Oonita
nikei dzasake eeteqa, qesaho kokora eete qaarare.
[14-15] Oonihe, nike etoqa qesa bitta ma kaka eeteqa qesa teete bamuitaino. Oi hu noo qibai
erake hiirorai, Nii sama niimeho dzasa eetoraiho isakita abi temuho dzasake eetorare. Oke
nike meeke qusubaitemi oi hu noota isanatakoi.

ABI AGOBA MA ABI USAQE OHO KORIDZA

[16] Paha ana noorake hiire. Abiho dza hiirorai ma Sumasaho dza hiirorai nopoi qesa ibo
eetorai. [17] Oonita nopoi qesa beekho eetemi nikemae qupadzomaquho teteta tuumaqu oke
nike bitta eetakoi.
[18] Meeke Ohongaho Sumasai tete banaitemi, nike ota tuumami bagenoma naatakoi.
Oke eeteqa nike bamu abiho dzake qusubaitaqu. Ma Sumasai nike dzeimami ota tuuma
qaaraqu nike bamu hu nooho kabira naataqu, baamu.
[19] Qateqa abiho dza hiiremi oho mee biranatorai oi era: [20] Guume ma pasena, apuata
ma takutaku, ohonga maina paina, googa ma baru, ibo ma dzauba, [21] peetta ma qeraqera,
hu ma koridza, oba tatangaho dzaodzao, ma quba samane oonoma oioni. Nookare. Ana
agobake qogo noo hiiretaho isakita paha erake hiire, apenei quba oonomake eetorai nokoi
bamu Ohongaho pobita dzuubaqu, baamunipamu.

22 Qate Ohongaho Sumasai hiiremi oho mee biranatorai oi era: Dzasa, qupa qidzaqidza,
hasu ma keba, pookeba samakeba, keba ma dzapa, baruna heena, 23 ma tete idzoidzo, ma
sama quurataqu, ma sama soopara eetaqu, quba oonomake eetaqu oho qaga bamu, oio
qidza.
24 Oi apene Kiristuho pobi naate oorai nokoi ttokaho dza ma rumuba nokomeke teete
kebaitemi oorai. 25 Oonita napai Sumasaho nena naate ooraimi, Sumasai oora ma qaara
napahoke soopara eete qaama napai noke qusubaite qaarare. 26 Etoqa napamae sama
qusuba baurake eeteqa qesa kurebetaino.

6

QESA KOKORA EETORAQU OIO TETE

1 Dzairamane name abi teei kahosa teeke eesumi nike mooraquko nikehota apene meeke
Sumasaho tete qusubaitorai nikei abi oke keba ma dzapata kharuba teetare. Oonihe, nike
eto oho qesa torona oke saridzainoho attike eesuqa noke kharuba teetare. 2 Nike qesaho
bame aima qaarare. Oke eetemi Kiristuhota bagenoma naatakoi.
3 Oi abi teei quba gattiqa ooqi sama nomeke moomi minanataqu abi oi sama nomeke
ikobeteqa qanganatakoi. 4 Oonita abi samane nikei baura nikemeqake torotaite qaarare.
Oke eeteqi nikei isaki bosana nikemeke riitaquko nike bamu abi temuho qubake ttidza
qidzanataquhe, baura nikemeke qupadzaomaqi ttidza qidzanatakoi.
5 Oonomake eeteqa abi samane eto bame nikemeke sepeke qesaho qereta goosobainohe
nikemae aima qaarare. 6 Ma apenei sinabidza nookorai nikemae adzahaha naate oho
kiridzake qupadzomaqa sinabidza banaita oke ttaike moite qaarare.
7 Paha noorake korabete nookare. Ohongake ikobetaquho tete ooraama, baamu. Oi abi
teei quba teeke dzaaromi peiteqa mee goomami mee teena oke noomae saridzakoi. 8 Oi teei
dza ma rumuba nometa quba qupadzomami oho mee biranateqa abi noomaeke teetemi
rubenga naatakoi. Oho qesa apei Sumasaho neta quba qupadzomami oho mee biranatemi
abi oi qaraqara tatangaho meupu saridzakoi.
Oho qubake baura qidza oonomake eete qaaqa, etoqa napamae hobisata peperataino.
9 Oi gama quba bodzanomanita napa battigara naate qaaqa oho mee saridzakoi. 10 Oonita
oho tete siibaamake ooraquta napai abi samaneho quba baura qidzake eete qaarare.
Oonihe, apene nooka hisi eetorai nokoke bosa qupadzomaqi nokoho kokora mekeqoma
eetorare.
11 NAHO NESE ISANATAAMA NAATEMI QETAQETA ERAI MINANIPAMU, OI ANA PAUROI
BOTO NAMEMA NOO SUHE ERAKE QEESUBI.
12 Qateqa, Dzuta abi eto nookami qanganatainoho qubake qesai nikeke hee, Sama koko
geeba aimareiqi hiirorai. Oi Dzuta abi nokoi eto Dzesu Kiristuho hapahapa noo nookami
qanganatemi noko nikeke qanga hiibainoiqi hiirorai. 13 Nokomae ao sama koko aimoraihe
nokoi te meeke hu nooke qusubaiteqi eetoraidzara. Nike oho angita dzuubaqa oho geeba
aimamake oho qubake nokoi sama qusuba baura eetaridzo ooqaho dzake noko eeteqi
tototo hiiroraita nookao!
14 Qate ana naamae ikanomake eeteqi sama qusuba baurake eetaqu? Baamunipamu,
oonihe meeke anai Soopara napame Dzesu Kiristuho dzapa ai qusubaitakoi. Anai noma
naka hapahapata baateqi ana noho teteta tuumaqi hobisata qaateqa ttokaho teteke ana
qusubaitemi bamu isanataqu. Oi qidzoke napai ttokaho samama qesa dzaira eetaqu.
15 Oonita sama kokoke geeba mootaqu, mae sama koko geeba mootaama naataqu oi
gama quba sepe. Oonihe Kiristui abi teeke korabetemi usaqe naataqu meeke oi quba
bagenoma. 16 Ma apene oho teteke aima qaaraqu nokoho torota Ohongaho hasu ma qupa
kokora biranatare. Nokoi napama gama meeke Ohongaho Isirae (suqobidza abi) oni.
17-18 Napaho Soopara Dzesu noi sama nahota ttanga nomeke mootomi oorai, oonita bodza
eraho neta abi teei eto sepeke anake dzakidzaki eetaino. Dzairamane name, oionita
napaho Soopara Dzesu Kiristu noi baruna heena nometa nike soopara eete qaarare. Oore.
Anai Pauro

EPESO
OHO DZAIRA PEPA

Pauro qeeteta
Roma, Itaria
Tii 62
Ai Tatauma Abi Samane
Epeso Nagapa,
Asia Gattiqa ma Haba Qesa

1 Dzoobe Dzairamane:
Ohonga hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho Qaru abi naate ooqi nagapa Epeso ma qesai
nooka hisi eetoraiho abi nikeho quba noorake qeete. 2 Oonita Ohonga Mai ma Soopara
Dzesu Kiristui hasu ma keba nikeho irita dzoobiremi oorai.

KIRISTUI AGOAGO NAPAHOHO KHOOBANIPAMU

3 Qate Dzesu Kiristu Soopara napameho Mai ma Ohongai ao qusu tete samanenipamuta
napake Sumasaho isakima qanoqanonomaitemi ooraita dzapa nohoio poro kiranomani!
4 Agobanipamuke noi ttoka ma habaho husi ma pai mootaamake ooqi napai noho pengata
saasari naate noomaeho pobi naatakoiqi napake noi ango bosata asateta.
5 Noi dzasa nomeho quba eeteqi Dzesu Kiristuho botota napake khameto hiibakoiqi
hiireta. Oi teeho bahe noomaeho dza hiiremi tete oke Ohonga biraiteta. 6 Noi qeseba khata
nome qaanataranihe noke napaho quba ai mootota oho qubake baruna heena nohoke
napa nookami dzapanomanipamu, hasa hiiroraquho isaki!
7 Oonita khatai baatetaho dzuui napaho ttuma naatemi napai kahosaho dzore naate
oorai ooqata baruna heena ttunoma nohoi paana naatorai. 8-9 Oi noi nokanoka ma gesina
nometa baura eeteqi iiha dzoobireqi ttitti ma bapo saridzeta.
Saridzeqi dza nometa adzahaha naate poiqa oke napaho quba paanaitorai. 10 Quba apeke
paanaitorai bahe Kiristui qusu ma ttoka ma haba minaraho qibanipamuke naatemi totaqi
ma totaqina oorai napai gama noho oko ma boto naatoraridzoni.
11 Oi iiha ma dzoobidzata Ohongai tete biraitemi oi tatanganita Dzesu Kiristu ao baura
nome eetetaho qubake Ohongai napake asatemi sapara naataquho isaki ooraama. 12 Bamu,
oi napai ao bosata Kiristuho qupa toobake eeteta oho isakita napa paha noho hasama
gegema hiire qaarakoi.
13 Oi nikeke qidzaitarotaho sinabidzake nike nookaqi hisi eetemi oionita Qaheuba
Sumasai baabakoiqi hiirota noi ao baaqi nike ma napake ttanga mootomi oorai. 14 Oonita
ttanga mootoqi noi napake tuuhoro qaamake Kiristu ao napaho quba ttuma eetetaho
meeke napai qusuho pobi gama mai eete soubidzakoi. Oke napai qupadzomaqi Ohongaho
subesube hiire qaarare.

PAUROI EPESO ABIHO QUBA PUPU HIIRETA

15 Oonita nike Soopara Dzesu nooka hisi eeteqi abi samane Ohongaho pobi naatareiqi ao
dzasa eete baura eetoraiho pobike ana nookorai. 16 Nookaqi Ohongaho hasa hiireqi nikeho
dzapake pupu nameta qupi samaneke hiirorai.
17 Pupu hiireqi Dzesu Kiristu Soopara napameho Ohonga ma Mai Dzadzanomai nike
isakinomaitemi nike noho nokanoka ma gesina ma mohimohi ao saridzareiqi ana pupu
hiirorai. 18 Oke nike saridzeqi adzahaha naate qupa nesenoma naateqa Ohongai nikeho kira
hiiretaho isakita nike ao nese dzoobidzakoi. Dzoobireqa qaheuba abima ttaiqake qusuho
qidza, nee ma baunoma dzapanoma oke mai eete gesina naatakoi.
19 Oi Ohongai beedzae minanipamu napaho pobi hiiremi oorai oke nike nooka hisi eeteqa
ao aimakoi. Beedzae ape bahe bauraho tatanganipamu, ooma nike baura eetakoi. 20 Oi
Ohongai Kiristuke poro qerenomenaitareiqi noke tukuto aimaqi qusuho isakita mootota.
21 Mootomi abi qibani, mae soopara qesani, mae bise ma baise dzapa samane poiqa oorai
mae ipina biranataqu oke Kiristui ao gama suqobidzanipamuke eete oorai. 22 Oi Ohongai
quba minarake khataho pesunaiteqi noke sinabidzaho oko ma botoho qiba upubireta.

23 Oonita oko ma boto nohoio boto ma sama ma sasa ma haba noho naate ooraimi noi oke
gama igabire soubirorai, uububuu!

2

NAPAI KIRISTUMA QARAQARAHO POBI NAATE OORAI

1 Oi agobake nike qanga ma kahosanoma ooqi baataho tomidzai qaata. 2 Nike ttokaho
oora ma qaaraho tete qusubaiteqi Iibadza ma songenaho bisebaisei abi basesanomaho irita
ooraiho isakita nike agobake pasena eete qaata. 3 Oi nike keke bahe napai sama napameho
oora ma qaara ota dzeima qaaqi dza napameke iihaqi oho qupa qanga ma iiha ma
dzoobidza oberake qusubaiteqi qesai oonomake eesuqi oho ipi bamenoma saridzoraiho
isakita napamae gama saridzarota.
4 Oonihe Ohongaho qupa kokora meupunomai oomi noi napaho quba dzasa minake
eeteta. 5 Oonita napai koiri ma pasenaho qura tuputa oomi noi Kiristuke tukutoqi napake
gama tukutomi eehaha naateta oi teeho bahe baruna heena nohoi napake ingonaitemi
oorai, dzoobe!
6 Oi noi napake teenaite tukutoqi Dzesu Kiristuke qusuho isakita poro qerenomaiteqi
napake gama oho isakita mootota. 7 Oke eeteqi noi Dzesu Kiristuho teteta baruna hena
meupunoma nomeho quba eeteqi qupa kokora qidza nome napake banaite qaraqara
qaarakoi.
8 Oonita nike teqaha nikemae tete oke saridzara, bamu. Qaraqara oke nike nooka hisi
eete saridzetanihe oke Ohongai noomae nikeke qonotomi saridzeta. 9 Nike teqaha oho
quba baura eetaranita etoqa teei sama qusuba eetaino. 10 Oi agobanipamuke Ohongai tete
qupadzomami napai Dzesu Kiristuho boto kinisa naatemi oho isakita napa oora ma qaara
qidza eetoraridzoni.

RAABA ABI DZUTA ABIMA GAMA KIRISTUHOTA TTAIQA NAATORAI

11 Oonita agobake nike raaba abi qaami sama koko geebanomai nikeke hee, abi geebaa-
maniqi hiire qaata oke nike eto rume naataino. 12 Oi bodza ota nikei Kiristuho dzore naate
qaaqi Isiraeho ttaiqa, ma naru tatanga nokoho, ma qupa tooba, ma paha Ohonganipamu,
nike quba oonomaho dzore naate habanake qaata. 13 Oonihe nike ngaata qaami Kiristui
baatemi noho dzuui nikeke dzeimami nike poike Dzesu Kiristuhota paana naate ooraita
qupadzomo.
14 Oi nike ma napaho takurata iboho qaho teei qaatanihe Kiristui sama nome bagara
biihiqi qaho oke geemata. Geemaqi noomae napaho soota naate oorai. 15 Oi qesa ma nanai
hu nooho angi ma kakatita qaata oonihe oke noi uhutoqi nike ma nanai maina painake
qaata napake poiqa korabetemi abi susupuho isaki qidza naatoraita napa keba ma dzapata
ttaike oorare.
16 Oonita paha Ohonga ma abi napaho takurata ibo teei qaata oke gama teetareiqi Dzesui
hapahapata sama nome sesero eetemi ibo oi ota bamu naateta. 17 Bamu naatemi nana
paana qaata ma nike ngaana qaata napake noi Ohongama teenaitare hiire hasuho isere
qidza napaho irita suutomi oorai.
18 Noi ao tete kuraumami Sumasa noio napake ota dzeimami tete teena ota napa
dzuubaqa Ohonga Maima gama qesa hongasire qaarare.

NAPAI OHONGAHO BIIRI ONI

19 Oonita nike bosata dzore ma aabei qaatati poiqa sinabidza abiho ttaiqa naateqi ao
Ohonga noomaeho oko ma botoho isakita oorai. 20 Nikeke naga nohoho isakike gootomi
ooraihe too abi ma qaru abi nanai oho subani qate Dzesu Kiristu noomae oho ttittirani.
21 Oi napai naga Soopara napameho neta qesa hongasire qaheuba biiri gooto mi-
naitoraiho isaki naasubi. 22 Oi Sumasai oho gosogoso abi ooqi napake ttuttuite gootomi
napai Ohongaho guhu ma nagapa oionita mooro.

3

PAUROI RAABA ABIHO DZEIMA NAATE BAURA EETOTA

1 Qate nookare, ana Pauroi Dzesu Kiristuho pobi oonihe khooba apeho qubake ana
sutasutata oorai? Oi teeho bahe raaba abi nikeqaho qubani. 2 Baura oke ana nikeho quba

eetareiqi Ohonga baruna heena nometa oke hiiremi oorai, mae oke nike nookaama? [3] Noi
noo dzukudzukuna oke anaho quba paanaiteta noo oke ana ao qibake teeteqi qeete.
[4] Oonita Kiristui noo nomeho gesina anake moitetaho mee erake nike isaiteqake
qupadzomare. [5] Noo oke noi te uimane neimaneho quba paanaite qaararanihe abiniqake
too abi ma qaru abi nanake Sumasaho teteta paanaiteta.
[6] Oonita sinabidza qidza oke hiire paanaitemi raaba abi totaqi ma totaqi oi Dzuta abi
gama naru hiiretaho mee oke napai Dzesu Kiristuho neta ttaiqake saridze qaarakoi.
[7] Oonita Ohongai baruna heena nometa anake beedzae nome erake moitemi anai sinabidza
qidza oho tuhotuho naate oorai.
[8] Moorare, qaheuba oko ma boto tupu minaraho sabi qanga anaho torota Ohongai
baruna heena erake moitemi oorai. Oonita abi qiri eete saridzaquho isaki bamuhe noo
meupunoma Kiristuhoke ana isanate raaba abi nikeho quba paanaitemi nookare. [9] Oi
Ohonga quba minara korabetetaho khoobata noi noo qesa bagenoma dzukuromi baa qaabi
oke ana nikeho quba paanaisubi oonita noho ttitti ma bapo oioni.
[10] Oke eeteqi anai Ohongaho nokanoka hii khara oke paanaite qaamake qaheuba oko ma
boto tupu nike qusuho beedzae ma tatanga oke gama gesina naate soubidzaridzoni. [11] Oke
Ohonga agobanipamuke Dzesu Kiristu Soopara napahoho teteta biranatareiqi ttittibeteta.
[12] Oi Kiristui tete kuraumami ooraita napa qupa too teeteqi paidzasuiqa noke ai tataumaqi
ao qeemare. [13] Oonita nookare, anai kaipo eranoma saridzemi oi nikeho nee ma bau
naatemi eto oho quba anake gaubidzaino.

PAUROI PUPU BAURA NOMEHO KHOOBA PAANAITETA

[14-16] Oonita ttokaho ttarini, mae qusuho ttari oho mai ape bahe Ohonga teena. Oho
qubake anai penga nohota pomai kotoroqi pupu erake hiirorai. Hee, O Dzapa pobi
minanomanipamu, nii isanate Sumasa niimema oko ma boto tupu niimeke qanoqanono-
maitemi nokoho qupa khatai beedzaema oorare.
[17] O Kiristu, noko niike nooka hisi eesumi nii dzasa niimeho quba eeteqi nokoke
teka ma isakinomaiteqa niimae nokoho bisata qopa koobire qaarare. [18-19] Oke eetemi O
Kiristu dzasa niihoho isaki khara ma reresepe, suu ma heenoma oorai oi abiho gesina
suqobidzanipamuke eetorai.
Oonihe qaheuba abi qesa niiho dzagana oorai nokoi quba oke ao mooraiho isakita nii
ttokaho oko ma boto tupuma qaama noko oho qesa oho isaki gesina naate Ohonga niiho
ttuu qidzata giima qaamake nokoho beedzaei hee ma heeta biranate baura samaneke
dzoomakoi.
[20] Oonita nanai iiha ma dzoobidza nanameta quba tee ma teeho quba niiho torota
pupu hiibarorihe nii nanake beedzaenomaitoraiho isaki oi nanake ao suqobidzanipamuke
eetorai. [21] Oho quba Ohonga naname, Dzesu Kiristu noi oko ma boto tupu nome nanama
qaamake dzapa pobi niihoio abi ma quba gama igabire peite qaraqara qaarakoi. Oore.

4

KIRISTUI QIBANITA NAPAI NOHO OKO MA BOTO

[1] Oonita ana Sooparaho quba eeteqi sutasutata ooraiho isakita nike tete qidzake
iihorareiqi qupanomaisubi, oi teeho bahe nikeho dzapa ota oorai. [2] Eto sama qusub-
anoma naatainohe pookeba samakeba naate keba ma dzapata ooqa dzasaho pomata qesa
dzeimare.
[3-4] Oi Sumasa teenai oko ma boto tupu nikeke teenaiteqi hasuho ekama sipitotomi
ooraita eto eka oke uhutomi rasaki naataino. Oi Ohongai nike dzapaqi ttuba teenata
giimorare hiiremi oorai.
[5] Oi napaho Sooparai teenanita ai tatauma ma sobasoba oi paha teena. [6] Oho qesa napaho
Ohonga mai teena noi napaho nakuta gama oorai, gama napaho irita oorai ma paha napake
gama suqobire oorai.
[7] Oonihe Kiristui abiho isaki maina paina moohiqi oho isakita baura qidza maina painake
temu ma temuke moite soubirorai. [8] Oonita qetaqeta teei hee, Kiristui pei qusuta tuusuqi
ibo sengibete peitetanihe paha abiho quba kamo biireta oi ooqaho quba hiireta.

[9] Peitetaiqi hiire oi teeho bahe Dzesu bosata qurate qura tuputa ootati peiteta. [10] Oonita
bosata quratetai ape bahe ipita quba minarake suqobidzanipamuho isakita peiteta
teenanita oke eesuqi quba minarake noi ao igabirorai.
[11] Oonita peiteqi Kiristui bauraho kamo biireqi qesake noi too abi ooniqi hiirorai, qesake
qaru abiqi hiirorai, qesake sinabidza hibahibaho abiqi hiirorai, qesake oko ma boto tupuho
sooparaiqi hiirorai ma paha qesake banaitaniqi hiirorai. [12] Oke noi teeho quba hiibaranihe
nokoi oko ma boto tupuke tuuhoro qaamake bitotoqa isaki nokome saridzeqa sinabidzaho
abi tupu oi gama iso keke kooma tanga aimaqa ooma baura eete qaarareiqi bauraho kamo
oke noi biireta.
[13] Kamo biiremi napai iso keke baura eete qaamake napaho ai tatauma ma nokanoka oi
mina naatemi Ohongaho khata Kiristui qupadzomaqi hiiretaho isakita napai susupu ma
kotanga naataquni mae? [14] Oi napai puqi poonomaho qesa naate sinabidzaho somebasome,
abi oberaho baabe ma basarani, mae angi ma kakati, oonomaho isakita poupa eete baa
qaariti poiqa napai kotanga naateqa gurimo biire qaarare.
[15] Oonita nike noo meeqake keke hiire dzasaho teteke iihaqi bitotoqa etoqa Kiristuho
poma teeqake riitainohe erake qupadzomare, noio napaho qibani. [16] Oke qupadzomaqi
noho torota ipibiremi rubabangi napahoi tatanga naatemi noi napake suutomi gotta ma
sama napahoi noho isakinipamu naatare. Oi napai noho qetta ma koko naateqi beedzae
nohoma kokora baura oke mekeqoma eete qaaqa meeke ooqata gurimo biidzakoi.

AI TATAUMANOMAI QUPI BAHE DZADZAHO TETE IIHAKOI

[17] Oonita Soopara napameho pengata ana noorake nike pobi hiire. Raaba abi qesa
qupa rasaki nokometa oora ma qaara oberama eetoraiho isakike nikemae eto eetaino.
[18] Nokoho qupa asuasu naatemi kha qupi oi nokoho iiha ma dzoobidzake sengibetemi nokoi
Ohongaho qaraqaraho dzore naatorai oi teeho quba bahe nokoi khoukhauma oorai. [19] Oi
qupa nokohoi ao tete qidza siiremi nokoi sama nokome pasena ma baura ngiinginoma
eetorare hiireqi oke dzaodzaoma eetorai.
[20] Qate Kiristuho teteke nike teqaha oonomake eete saridzara. Baamunipamu. [21] Nike
Dzesuho noo mee saridzeta oke nike abiho toota korabete nookata, mae nike nookaama
naatorai?
[22] Oi nike oora ma qaara agoba nikeme pasenaho ikoikota dzeima qaata oke poiqa
nookami dzahosanomanita oke gama kuibidzare. [23] Kuibiremake qupa nikehoke Sumasai
uumani adzahaha naatare. [24] Adzahaha naate oionita Ohongai oora ma qaara usaqe
meenoma rike ma pobinoma oke nikeho quba korabetemi oorai oke nike ao mai eetemi
bagenoma naatakoi.
[25] Oi nike ao Kiristuho oko ma botoho ttaiqa naate ooraita temu nimema noo mee keke
hiireqa obera nooke qaatanipamuke eetare. [26] Nii qupa biribirinoma naataquko etoqa oho
biribiri niiho angi naatemi oberama eetainoho qubake qupi soobaamake ao hairiamake
qupa niime kebaitare. [27] Kebaitemi iibadzaho pui bamu ota biranataqu.
[28] Qate gumenomai guume qaasuhiqa beedzae nokomema ttumaho baura teeke mai eete
ooma abi kaiponoma hoobire qaarare. [29] Etoqa noo qanga too nikehota biranatainohe abi
minarake hoobidzareiqi noo qidza keke hiirorare.
[30] Nookare, nikeke ipi bodzata teka moite soubidzakoiqi Ohongaho Sumasa Qaheubanai
ao nike ttanga eetemi ooraita eetoqa noke basesa eetaino. [31] Iboho noo, ttire ma dzauba,
sokasoka ma garugaru oke gama hee, qanganiqi hiireqa tume biidzare.
[32] Ohongai Kiristuho quba eeteqi kahosa nikehoke qaatetanita nike oho qesa adzahaha
naate abiho dzasa eeteqa qesaho kahosa ao gaubiremi bamu naatare, tete oke qupad-
zomare.

5

NAPAHO TETEI KOINA QIDZAHO ISAKI NAATARE

[1] Nike qeseba Khametoho isakita Ohonga mai nikeme suima qaarare. [2] Kiristui nikeho
dzasake eeteqi sama nome napaho quba ai mootomi Ohonga nookami kiridza ma
qonoqono qidza ura moromoronomaho isaki naateta. Oho qubake nikemae dzasaho tete
oke paha ipibidzare.

3 Oi nikei qaheubananita guume ma meera, peetta ma qeraqera ma quba ngiinginoma
etoqa quba oonomaho dzapa hiibainonipamu. 4 Quseripoho noo ma noo sepesape ma
qepuqepu quba oi meeamanihe Ohongaho subesube hiibaqu oio isanatakoi.
5 Nike noorake qupadzomare. Pasenaho too ma guume ma meeraho nese herohero abi
oonomai bamu Ohonga ma Dzesu Kiristuho pobi naataqu oho tete bamu. 6 Ohongaho
purabai basesanomaho irita qeemoraita etoqa abiho ikoiko noo sepeke nookami meenoma
naataino. 7 Etoqa oho ttaiqa naataino.
8 Oi agobake nike kha qupita qaatahe Soopara napameho neta ao dzadzaho pobi
naatoraita oho koinata oora ma qaara nikeme eetorare. 9 Oi dzadzaho isaki oi quba ape
bahe rike ma pobi ma tete mee ooqai ooni. 10 Tete oonomake iiha qaamake Soopara napahoi
nookami bagenoma naatakoi.
11 Qate qesai qupiho baura meeama qere biire oorai eto nokoho ttaiqa naataino, baamu.
Nokoke paata oho qaga hiibare. 12 Noko dzukudzukuta eetorai oho dzapake qidzoke
hiibaqu oi midzanomanipamu.
13 Oonihe quba oonomaho khooba sigumami ao paana naatakoi. 14 Oi dzadzai meeke
quba samane minarake baiburomi paana naataridzoni. Ooqaho quba qetaqeta teei hee,
Meeqoraidzo? Kiristui nii baiburomi dzadzanoma naatakoita ao baata neta qoridzare!
15 Oiqi hiiroraita nike ruume qaasuhiqa tete qupadzomaqi oora ma qaara nikeme bakena
geema qaarare. 16 Poiqa bodzarata abi samanei sama nokomeho kakati eetoraita etoqa
bodza nikeme sesero eetaino. 17 Oonita eto quseripo naatainohe Sooparaho dza teena oke
qupadzomaqi qusubaitorare. 18 Oi oba tatanga ma qubai nikeke suqobidzakoita eto oho
beedzae eetainohe Sumasai nike suqobire qaama nikeho beedzae ooqata biranatare. 19 Nike
qupa nikeme too teeteqi husu ma huhuru, ma hasa naa qesa oke kuima hiire teenaitare.
Qupa qidzaqidzaho isakita Sooparaho dzapake qiraitemi sinabidzahota asuasu bagenoma
naatakoi.
20 Oonita nike quba naane ma naaneke saridzaqu saridzeqa Soopara napame Dzesu
Kiristuho quba eeteqi Ohonga maiho hasama gegema hiire qaarare. 21 Oi nike Kiristuho
attiuboubota ooqa qesaqesaho dzapa qusubaite qaarakoi.

APU MA ATAHO NOO QIDZA

22 Qate atamane nike Soopara qusubaitareiqa apumane nikemeho noo qusubaite
qaarare. 23 Nookare, Kiristui oko ma boto tupu nomeho qiba naate napake ingonaitorai.
Oho isakita abi noi paha atapaho qiba naate noke ingonaitaridzoni. 24 Oho qubake Kiristuho
oko ma botoi noho too qusubaitoraiho qesake atamane nikei quba samanehota apumane
nikemeho too qusubaitare.
25 Qate Kiristui oko ma boto nomeho dzasa mina eeteqi sama nome napaho quba
ai mootoataho isakita apumane nike oho qesa atamane nikemeho dzasa eete qaarare.
26 Oi Kiristui dzasa eeteqi oko ma boto tupu nohoi sasari naate noomaeho pobi qidza
naatareiqi noi sinabidza noota akoako baura eeteta. 27 Oi oko ma boto nohoi oba qooroqa
dzoko ma qunupu ma qubaho amake ooqa nee ma baunoma keke naatemi napake dzaga
nomenipamuta mootareiqi noi oho baura eeteta.
28 Oho qesa apumane sama nikemeke kokora eetoraiho isakita nikei atamane nikemeke
kokora eetaridzonita erake qupadzomare. Teei ata nomeho kokora eesuqa sama nomeni-
pamuke kokora eetakoi. 29 Oi abi teei sama nomeho gottaenipamu eetoraidzarani. Bamu,
Kiristui oko ma boto tupu nomeho quba dzasa eeteqi korabetetaho isakike abi paha sama
nome ma nomeke korabetorai. 30 Oonita napai Kiristuho oko ma botoho qesa ma koko oke
qupadzomaqi nokoke hoobidzare.
31 Oi erake eete oorai. Abi teei mai ma pai qaataqu oi teeho bahe noi ata nomeho torota
atimareiqi nopoke qaatakoi. Qaateqa ata ma nopo esese sama teenai oorakoi. 32 Noo ana
hiibi oho nebe totaqi oi qahuranihe oi Kiristu ma oko ma boto nohoho noo bagenomanita
qupadzomare.
33 Oonihe meeke apumane nookare. Nii sama niimeke korabetoraiho isakita ata niimeke
kokora qidza eete noke ingonaite qaarare. Qate atahoke ao hiire, noi meenipamuke apu
nomeho pesuta bageke eete qaarare.

6

MAIMANE PAIMANE MA KHAMETOHO SINASINA

1 Khameto nike Dzesu Sooparake qupadzomaqi mai ma paiho noo qusubaitare, tete oio
bagenoma. Hu noohota poma teei hee, 2 Mai ma paiho dzapa qusubaitareiqi hiirorai noo
oi paha ipi ma arinoma. 3 Oonita khameto nike noo oke qusubaite tuumaqa nike ttokata
qaaraquta oora ma qaara qidza khara oke saridzakoiqi hiiroraita qupadzomare.
4 Qate maimane nike eto khameto isakiamake pobitemi sama taramaino. Oonihe
Sooparake qupadzomaqi khametoke qogo ma saga qidza hiireqa kokora eetorare, oio tete.

BAURA ABI MA MAIMANEHO SINASINA

5 Qate kokora abi nike maimaneho baura tatangata oorai nike Kiristuke qupadzomaqi
maimane bauraho noo hiibaqu oke ququimaqi qupa teenama iso keke eetorare. 6 Etoqa
abiho penga quba eeteqi baura gimuttake eetainohe nike Kiristuho kokora abi ooqi
Ohongaho dzake qusubaitorare hiireqi qupa sorangaamake baura eetorare.
7 Nike adzahaha naateqa hee, Abiho baura bahe Ohonga Sooparahoniqi hiire eetare.
8 Oonita abi sutasutata oorai mae saqosaqota oorai nokoi iso keke baura qidza eete qaaqake
Soopara napameho botota oho ipi ma ari paha iso keke saridzakoi.
9 Qateqa sama bauraho maimane nikeho noo oho qesa hiire nookare. Nikei bauraho
noo noko pobi hiireqa etoqa nokoke sudzabetaino. Soopara qusunai abike idzoidzoke
baatabirorai oi nokoho keke bahe nike ma napahonita qupadzomare.

QAA ABIHO ISAKITA SAMA NAPAMEKE QAASUMARE

10 Oionita qesamane dzairamane name, noo musaqi erake hiire nookare. Nike Soopara-
hota beedzae giima qaama beedzae ma tatanga nohoi nikeke isanatanipamuke eetakoi.
11 Ohonga qaanomaho isaki oke nike gama susupu mai eete soubireqake iibadzai qaa
samaneke qogoimorai oke nikei kurebete arabidzakoi.
12 Oonihe nike qaa eetaqu oke bamu abiho isakita eetaqu. Bamu, qupiho gisi ma
songena bise ma baisenomaho tupu qangai haba igabireqi ttoka abi qorobirorai. Isaki
oonomaho qaake nike eete suqobidzareiqi ana hiibi. 13 Ooqaho qubake anai hee, Ohonga
qaa minanomaho isaki oke nike tukuma soubiremi qaa ika ma ikanoma biranate nikeke
sururu eetaqu oke nike qaupasasa gaamaqi oke suunaiteqa baura soubidzareiqi hiire.
14 Oonita sama nikeme qaasumaqi ao rike ma pobiho sasa tatanga dzaaroqa sinabidza
noo meeho siihu qahitoto suutare. 15 Suutoqa hasu noo qidzaho oko sasake dzaabare.
16 Qate oho tongo neta nike ibo qanga nikemeho koo ma tanga gama arabidzareiqi
ai tataumaho tepureke amatotare. 17 Amatotoqake ingonaitaquho qiba heroheroke
dzamotoqa paha Sumasaho dzubeke boto dzoomare.
18 Oi dzube ape bahe Ohongaho noo. Oke hasa ma pupuke boto dzoomaqi qupi ma sau
samaneke bakena geemaqi Sumasaho beedzaeta pupu dzoobire qaarare.
Oonihe puputa oko ma boto tupu minarake qupadzomaqi hiibare. 19 Oho qesa ana
naamae bittatete too saqoro ao noo saridze sinabidza bamenoma oke paanaitareiqi pupu
hiibare. 20 Oi qaruho nane bosabosa anai sutasutata ooraiqi bittatete noo hiibaridzoho
quba pupu hiibare.

NOO QETTA MA KOKO

21 Oionita anai ikanoma oorai ma baura apeke eetorai? Oho pobike nike gama nookare
hiireqi sinabidzaho noma qidza tee Tikhiku, noi iso keke Ohonga Sooparaho tuhotuho
naatorai, noke ana dzoobiremi nikeho torota tuume. 22 Oi ana noke dzoobireqi hee,
Nookare, nanaho noo gama hiire rerengi eete nokoho qupa ttapuitare oiqi hiiremi noi
tuume.
23 Dzoobe Dzairamane, Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristui nike gama nooka pobiteqi
dzasa quba eeteqi hasu dzoobiremi ana nike pobi hiirenita nookare.
24 Noo oionita apenei Soopara Dzesu Kiristu ma qaraqara tatanga nohota atimorai
meenipamuke noho baruna heena nikeho irita qaarare.

Anaio Pauro

PIRIPI
OHO DZAIRA PEPA

Pauro ma Timotteo qeeteta
Roma Nagapa, Itaria
Tii 63
Kiristuho Okoma Boto Tupu
Piripi Nagapa, Makettonia

1 Dzairamane:
O Piripi qaheuba abiho tupu, oho soopara ma baura abima gama, dzoobe! 2 Ohonga mai
ma Dzesu Kiristu Soopara napahoho hasu ma Kebai nikeho irita oorare.

PAUROI PIRIPI ABIHO QUBA OHONGA HASA HIIRETA

3 Anai Timotteoma nakamae Dzesu Kiristuho quba sutasutata ooraiqi nikeke qupi
samaneke qupadzomaqi Ohongake hasa hiirorai. 4 Oi anai paha qakiqaki eete nikeho
quba saninoke pupu hiirorai. 5 Nike bosata sinabidza nakahoke nookaqi oho ttaiqa
naate baaorai. 6 Oho quba ana qupadzomami Ohonga Sumasai bosa nikeho torota baura
sohororai oke noi eetoraqutoke Dzesu Kiristui paana naataquta soubidzakoi.
7 Anai agobake nikeho torota biranateqi sutasutaho pobi naasuta bodza ooqata nike
naho torota Ohongaho sinabidza qidzaho ttaiqa naateqi ana Ohongaho isere qidza mooto
mootoke tuumoraiho hobihobike nike eetorai. Oonita anai ikanomake eeteqi nike ruume
naataqu, baamu. 8 Anai Dzesu Kiristuho dzagananita Ohonga moomi nikeho quba naho
baruna tigima geemorai.
9 Ana moomi nike isakiqata abi qesaho quba dzasa eete baura qesaqesa dzoomorai.
Oonihe nikeho nese parara eetemi nikehota oho gesina meupu naatareiqi ana oho quba
pupu hiirorai. 10 Oke eete qaama oora ma qaara nikehoi sasari naatemi baura teeqai bamu
nikeho moirata perebaquhe Kiristuho bodzata nee ma baunoma naatakoi. 11 Oi teeho bahe
Dzesu Kiristui nike uumami nike baura oho poma iso keke saridzemake oi Ohongaho neta
dzapa pobi ma subesubenoma naatakoi.

PAUROI SUTASUTATA OOTAHE SINABIDZAI TE SUTASUTATA OORARA

12 Qate anake sutasutata mootomi ooraihe ana dza eetemi nike eto oho nookami anake
sesero eetoraiho isaki naataino. Baamu, oi anake hoobire sinabidzake qaupuitorai. 13 Oi
anai Kiristuho baura quba sutasutata ooraimi qaa abiho ttari ma abi samane qesa oho
quba sinabidza nooka soubidzakoi.
14 Ma oi keke bahe naho eka oi Soopara napameho baura abi qesake kosikosi eetemi
paidzasuiqi Ohongaho sinabidzake hiire paanaitorai. 15 Meeke qesai tti ma ttire quba
eetoraini qesai Kiristuho dzaodzao qubake hiire paanaitorai. 16 Nokoi moomi anai
Kiristuho baurata toomami nokoi dzasa eeteqi oho habara eetorai.
17 Qate qesai anake sutasutaho neta biribiri moitareiqi sinabidza hiirorai. 18 Oke ana
ikake hiibaqu? Noko qupa sasari quba eetoraini mae ikoiko ooho quba eetorai? Oonihe
Kiristuho noo paanaitorai oke ana nookami bagenoma kekeni. Oho quba hasa hiirorakoi.

PAUROI EEHAHA NAATAQUNI MAE BAATAQU

19 Oi ana moomi nike hoobire pupu hiiremi Sumasai kaitomaqi poma ape ma ape nometa
qupadzomaqu oonihe baura nahoke noi qaupuita keke eetakoi. 20 Oi anai eehaha naataquni
mae baataqu, anai bamu oho quba ququimaquhe naho dza ma naho qupai Kiristuke
ai qusubaitorakoiqi hiirorai. Oke eetemi nohota dzapa pobinoma naatakoi. 21 Oi ana
eehaha naatareiqa Kiristuho baura quba eehaha naatakoi, mae baatareiqa isaki qidza
name saridza quba baatakoi. 22 Oke ana qidzoke asataquhe Kiristui anake ttokata baura
paha ipibidzareiqi hiibaquko dzoobe oke mee hiibakoi. 23 Oi naho qupa eseri naate oorai.
Ana isanate nike aipo biireqa Kiristuho dzagata oorareiqi dza minake eetorai. 24 Oonihe
anai nikeho baura eete soubidzaamake ooraiho qubake paha qaanate. 25 Oke qupadzomaqi
ana nikema qaamake nikeho qupa qidzaqidza ma ai tataumai mina naatakoi oke ana hiire
oorai. 26 Oi paha nikeho pupu qubake anai eehahake qaaqa nikeho torota qeemamake nike
nookami Dzesu Kiristuho dzapa qiraitaquho isaki naatakoi.

PIRIPI ABIKE PAUROI QAA BANAITETA

27 Oonihe anai ao hairiamake qeema nikeke mooraquni mae mainata qaaraqu, nike oora
ma qaara eeteqa gama qupa ma sama teena naate sinabidzaho ai tatauma baura meke-
qoma eete qaaraquko noo teena oke ana nookami anata isanakoi. 28 Oonita qesai nikeke
ibo eetemi ibo oi nokomaeho taanga naatakoi. Qate ibo oi paha nikeke geebanomaitemi
nike ingona maiho beedzaeta battigara naatakoi.
29 Oi nike Kiristuke ai tataumatahe, paha noho quba heme ma bame qesa saridzareiqi
hiiremi oorai. 30 Oi kaipo ma qangareba naho irita peitemi nike moota, ma paha poiqa
pobi nookorai teena oi paha nikeho irita qeemaridzoni.

2

NAPAI QUPA AI QURATEQA QESA KORORA EETARE

1 Oonita Kiristuho neta napamae qesaho dzasa eete ttapuitaquni mae sumasaho neta
qesa ttaiqa naataquni, mae baruna heenata qesa kharuba teetaqu, oho tete oorai mae?
2 Ooraimake oi eto naho keke naatainohe oi paha nikehota qeemami nike dzasaho tete
teena oke saridzeqa qiba ma qupa gama teenaiteqa napamae ttaike oho qaki naatare.
3 Oonihe oi etoqa sama qusubata tuumaino eto qesa uneune hiibainohe qesake hee, Oo
anaio gattiqanita nii bosa aimareiqa hiirorare. 4 Oonomake hiireqa abi bamu nome ma
nome keke qupadzomaqu.

DZESUHO QUPA GAIBANOMAHO TETEKE SUIMARE

5 Dzesu Kiristui qupadzomataho teteke nike paha gesina naatare. 6 Noi Ohongaho
isakinipamuta qaatahe, Mai noke ttokata dzoobidzare hiiremi noi te tomidza dzadzanoma
nomeke gaubidza quba ququimara, baamu. 7 Noi tuhotuho naatareiqi dzadzaho birabira
oke gaubire abiho sama aimami nokoi noke mooqi hee, Abi ooniqi hiireta.
8 Ma noi sama nome ai gaibanipamuke eeteqi te hapahapaho quba basesa eetara,
baamu. Noi sama nomeke hapahapa ooho pobiniqi hiire baateta oke qupadzomare. 9 Noi
oo eetetaho qubake Ohonga mai noke tukutoqi noho isaki qusubaiteqi dzapa nohoke
paanaitemi abi minaraho dzapa pobi gama suqobirorai.
10 Oho qubake qusuna oorai mae tookana oorai mae gisiho nagapana oorai nokoi Dzesu
Kiristuho dzapa pobi nookaqanoke ao pomai kootobakoi. 11 Pomai kootoroqa hee, Dzesu
Kiristuho minara ma napaho Sooparanipamu ooniqi hiireqa sarai teena naatemi Ohonga
Maihota nee ma baunoma naatakoi. Oonita nikei qupa gaibanomaho tete nohoke suima
qaamake Ohonga noomae nikeho dzapa qusubaitakoi.

NAPAI ABIHO BISATA DZADZAHO ISAKI NAATORARE

12 Oonita oonomaho tete biranatakoiqi nike qupadzomare. Anai nikema qaatata nike
naho noo qusubaite qaataho isakita naho amata paha teena oke eeteqi atti uboubota tete
nikeme saridze qaaraqutoke ipi bodzata qidzanatare. 13 Oi Ohonga noomae hiiremi nike
noho baura eetare dza eetorai ma paha baura oho quba isanatakoi.
14 Oonita nike quba tee ma teeke eetareiqa oke niiqi ma noosaamake eetare. 15 Poma
oke qaupuite qaaqa ttokata abi naga koiri kairinomaho dzadza naate nokoke baiburomi
nokoi nikeke iga hiibaquho isakiama naatemi nike meenipamuke Ohongaho mumure
naate qaarakoi. 16 Oonita nike nokoho quba qaraqaraho ttihu biire qaama qaama Kiristui
baabaqu bodzata anai noke hee, Dzoobe, noko ma nanai te sepeke baura eetaranihe oi mee
qidza goomoraiqa hiire noho pengata qaki naatakoi.
17 Qate anai nikeho baura eeteqi nikeke ai tataumanomaiteqi oho qubake sama name
bagara biiremi naho dzuui ttokata taataquko anai bamu oho tti ma ttaka hiibaquhe nikema
gama oho quba Ohongaho hasa hiibakoi. 18 Oi mee, nike paha anama napai gama oho hasa
hiibaridzoni.

TIMOTTEOHO NOO

19 Qate dzamonoqake ana Timotteo dzoobiremi noi nikeho torota isere qidza aima
baamake ana oho ttidza qidzaqidza eetakoiqi qupadzomaqi Ohongake qupanomaitorai.
20 Oi Timotteoi nikeke kokora qidza eetaquho isaki noho torota ooraihe noho qesa te

ooraidzara. [21] Qesai teqaha Dzesu Kiristuke qupadzomoraidzaranihe sama nokomeqake
qupadzomorai.
[22] Oonita nike noho poma moomi qeseba khatai mai nome tuuhororaiho isakita noi
anake sinabidzata hoobire baaorai. [23] Oonita Gamani noko anake ikanoma eetaqu oke
nooka pobiteqake ao noke nikeho quba dzoobidzakoi. [24] Oi ana paha naamae nikeho torota
ao biranatare qupadzomaqi Sooparake oho quba qasa hiirorai.

EPAPAROTITOHO NOO

[25] Oonihe pure qubake ana Epaparotito nikeho quba burisi eetemi dzaira pepa erake
aimaqi qeehibi. Nike bosata noke dzoobiremi baa nikeho habara eeteqi anake tuuhorota.
Tuuhoro qaami ana nookami noi noma qidza, bauraho ttaiqa naate sahurunomaho isaki
oni. [26] Oi noi bosata baaqi heme saridzemi teei oho isere nikeho torota mootota oke
Epaparatitoi nookami nohota bame eetemi noi nikeho quba iiha ma dzoobidza eetemi ana
poiqake noke dzoobiremi qeehibi.
[27] Oi noi bosata heme aimata oi mee. Noi ao baatarotahe Ohongai no ma naka-
hoke nookami bame oi eto anake suqobidzaino hiireqi Ohongai baruna heena nometa
Epaparotitoke qidzaiteta. [28] Oonita nike noho pobi nookaama naatemi oi naho qereta
goosobaino hiireqi ana adzahaha naate ao noke dzoobiremi nike noke moorare.
[29] Oonita nike naho nookami ana dzapa pobinoma naatorai mae? Oho isakita Epaparoti-
toi Ohongaho pengata naho habara naatemi nike noke oho kokora eeteqa qaki eetare. [30] Oi
nikemae naho kokora eetarotahe noi nikeho puike naate anake tuuhoro qaami heme ma
bame noho irita peitemi noi te anake gaubidzaranihe erata keke ooqi baatare boohitahe
bamu. Oho quba noke korabetare.

3

AI TATAUMANOMAHO OORA MA QAARAI POBIRATORAI

[1] Dzairamane name, noo qiba erake ana hiireqi hiirorai: Soopara noomae ttidza
qidzaqidza nikehoho khooba naate qaarare. Qate noo qetta oorai oi paha nikeho sinasina
qidzanita ana bamu oho qoredza eete qaataqu.
[2] Oi hu nooho dzaodzaonoma nokoi dzuru ma kabiraho isakita nike beekho eetorai
oi qanganita moorare. [3] Nokoi hee, Nanaio abi geebanomaniqi hiiroraihe, erake eete
oorai. Apenei samaho geeba oonoma ngiingi eeteqa Ohongaho Sumasa qusubaite Dzesu
Kiristuqaho dzaodzao eetorai nike ma napai oke eesuqi Ohongaho geeba meenoma ao
saridzorai.
[4] Oi abi qesai sama nokome qusubaiteqi hee, Nanaho isaki mee oi oorai, oke hiireqi
nokoi samaho isaki nahoke suqobirorai mae? Oi baamunipamu. [5] Hu nooke qusubaiteqi
maimane nokoi qupi 8 ooqata anake sama koko geeba mootota. Qate ana ttari apeta
biranateta bahe Isiraeho quni ma mani, dzapa noho Beedzami, mai ma pai esese oho
nenanita anai Heboroho poro goottani.
Ma sukuru apeta ana gesina saridzeta bahe Pariseoho sukuru mina. [6] Ma dzaodzao nahoi
gattiqa bamu. Anai oho tete gama qusubaite soubidzare hiireqi Kiristuho oko ma botoke
seseronipamuke eeteta, dzasa. [7] Quba oonoma naho qupata meenoma naate qaatanihe
anai ipita Kiristu saridzeqi quba oonomake hee, Ngiinginomaniqi hiireqi oke qaateta.
[8] Oi keke bahe Dzesu Kiristu Soopara nameho sukuru ma gesina qidza tobe sumanoma
oke anai gama mai eetareiqi ttokaho quba qesa minarake hee, Quba susu ma sasaniqi
hiireqi Kiristuho quba beedzabeedza eeteta ma poiqa eetorai. [9] Oonita Ohonga moomi
anai hu noota isanataama naatorai kaga. Oonihe ana Kiristuke ai tataumorai oho isakita
Ohonga anake mooqi rike ma pobi ooniqi hiibaridzoni.
[10] Oonita anai tete apeta Kiristuho heme oho ttaiqa naataqu, ma ikanomake eete
baata nohoho ttaiqa naataqu, ma beedzae apema noi baata neta qoridzetaho teteke
ana saridzaqu, oke ana paha naamae gesina naatare hiire oorai. [11] Gesina naateqanoke
tukutuku nohoho tete dzapa pobinoma oke ana paha mai eetare hiiroraita qupadzomare.

PAUROI SAMA NOME QAASUMA QAATAHO TETE

12 Beedzae oho teteke ana ao gattiqa saridzoraihe oi idzoidzo naataamake oorai. Dzesu
Kiristui anake mai eetetaho isakita ana paha naamae oho tete mai eete soubidzare hiire
oorai.
13 Dzairamane name, saridze soubidzaamake oorai oke ao hiibi oonihe ana teena erake
eetorai: Tume nike ana te dzaganaitoraidzaranihe, dzaga robena ooraiqaho dzaodzao
eeteqi dzogohu suutoqi aimare eetorai. 14 Ohongai Kiristuho teteke biraiteqi ota napake
gori moitareiqi kira hiiremi isaki ota ana nese sooro suuto qeemorai.
15 Oonita apenei kotanga naatare hiire napamae ota qupa teenaitare. Qesai mainake
qupadzomaquko nokoke Ohonga paha qupanomaitaridzoni. 16 Oonihe Ohongai ao ika
ma ikata napake qupa teenaitemi oorai oke eto teei rasaki eetainohe gama ttaiqake
qeemorare.
17 Dzairamane naho teteke mooqa suimare. Naho tete suimorai abi oonomake nike
moo pobiteqa hee, Isaki oioniqi hiireqa ipitotare. 18 Oke ana teeho qubake hiidzaranihe
Kiristui sama nome ai qurateqi hapahapaho pobi naateta oonomaho teteke qesai suima
quba goottae eete ibo eetorai. Noo oke ana agobake hiiretahe surupoma paha hiibi.
19 Oi nokoi ttokaho teteke qupadzomaqi midzaamake dza nokome qusubaitemi oi nokoho
qoberoba nee ma baunoma naatemi oho ipike noko rubenga saridzakoi oke ana bamu nike
ikobetaqu.
20 Oi napaho Soopara Dzesu Kiristui qusu neta baabaridzoho beebeke napa eetorai oonita
napaho guhu ma nagapa oi ttoka bahe qusu oioni. 21 Nookare, Dzesu Kiristui quba minarake
igabidzare hiire oorai. Oonita noi baura samaneke eetoraiho beedzae tatangama ttokaho
sama ngiinginoma napahoke noi hiiburomi napai noomaeho nee ma bau naatakoita
qupadzomare.

4

QUPA TEENAITEQA TETE QIDZA SARIDZE QAKI NAATARE

1 Oonita qeseba dzairamane name, anai nikeho quba baate biraboraita nike naho
paparaho isaki naate oorai oni. Oho quba, qesamane dzanoma name, nike Sooparaho neta
poupaama naate qaarare.
2 Qate paimaneho dzapa Eottia ma Sittikhe nipe qesa bisibisi naatoraihe Ohongaho
pengata oke nipe qaateqa qupa teenaitare. 3 Ma Sudzuge, baura abi qidza nii qupadzomare.
Paimane hiire oke nii hoobidzare. Qesama nokoi kaipo minake eete Keremetto ma baura
abi qesa ma nanake tuuhoro qaatanita dzapa nokohoi meenipamu qaraqaraho geeta oorai.
4 Nookare, Sooparaho neta qakiqaki naate qaarare. Oke ao hiirehe paha teena oke hiire,
bame nikeme qaasuhiqa qaki naatare! 5 Ohonga Sooparai te kharata ooraidzaranita kokora
qidza nikemeke abi samane banaitare.
6 Eto quba tee ma teeho iiha ma dzoobidzake eetainohe quba ape ma apeho quba
qupadzomaqu oho quba Ohonga pupu hiiqake ao dzoobe hiibare. 7 Dzoobe hiireqa
Ohongaho hasu ma kebake apei qupadzoma isanataqu bahe, nikeho iiha ma dzoobidzai
Dzesu Kiristuho torota oomake oi nikeke tuuhoro qaarakoi.
8 Qate dzairamane, noo paha erake aimare. Noo apeio meenoma, ma qidza, ma sasari, ma
baura ape paha pobi qidza, rike ma pobinoma ma dzaanoma? Nike nookami noo oonoma
bagenoma teei oorai mae? 9 Ooraiqako oho noo paanaiteqa qaupuitare. Tete oonomake
ana aimami nike ao moo nookaqi bosata naho torota qase dzoomaqi gesina naateta. Oonita
teena oke poike ipibire qaarare. Qaamake Hasuho Maikhatai nikema gama qaarakoi.
10 Oi nikei bosata ana hoobire qaata. Qaami anai oho quba Ohongaho hasa hiire qaatahe,
oho tete ikanomake eete gattiqa naatemi nike qaateta? Oho noo mina bamuhe poiqa tete
paha biranatemi nike ipibire hobihobi baura oke eetaqu kaqa. 11 Oi anai te naamaeho tti ma
sori hiidzara, baamu. Isaki ape ma apeke saridzorai oke ana Ohongaho pengata nookami
isanatorai.
12 Anata meupu biranatemi saqubema muunaqu, eo seebe biranatemi ttidza saa eetaqu,
anai oho kotanganita bamu tee ma teeho quba ququimaqu bamu. 13 Kiristu baura teeke
hiiremi ana noho neta beedzae ma tatanga giimaqi bamu teeho bittake eetaqu.
14 Oonita nike bosata moomi naho qepe ma haba qesa bamu naatemi nike adzahaha naate
naho pati qohatetaho hasake ana hiire. 15 Oi ana bosata Sinabidzaho qaru eeteqi Maketonia

haba nikehoke qaate tuumami Sinabidza tupu qesai te anake hoobidzaranihe nikei keke
eeteta.
16 Anai Ttesaronika nagapata baura eetomi nike paha qupi teenani mae eserike ota naho
quba hobihobi dzoobireta oi dzoobe! 17 Oonihe anai te naamae qonoqono ooho dzaodzao
mina eetoraidzaranihe nike oonoma eetemi nikehota oho agoago samane biranatareiqi
ana hiirorai.
18 Epaparotitoi nikeho qonoqono abinike aima baami naho iisuta peitemi ana poiqake
isanatorai. Qonoqono oho ura Ohonga nookami bagenoma mekenoma, nohota isanatorai.
19 Qate nikehota quba bamu naatemi erake qupadzomare. Dzesu Kiristui iisu minanoma
dzapa pobinomanita Ohongai ota paha nikeho pati qohatakoi.
20 Dzoobe, Ohonga mai napameho dzapai poro kiranoma naate qaarakoi. Oi meenipamu.
21 Qate qesamane nahoi erata nikeho quba dzoobe hiire. Oonita nikehota apenei Dzesu
Kiristuho pobi naate oorai nokoke gama iso keke dzoobe hiibare.
22 Qate Kaisaho kokora abi ma kara erana oorai, nokoi oho qesa nikeho quba qaki naate
noo dzoobire. 23 Oionita Dzesu Kiristuho baruna heena nike ma napaho irita qaaqa gisi
napahoke soopara eetorare. Aipo.
Anai Pauro

KOROSE
OHO DZAIRA PEPA

Pauro ma Timotteo geeteta
Roma, Itaria
Tii 62
Kiristuho Oko ma Boto
Korose nagapa, Asia Gattiqa

1 Dzoobe:
Dzesu Kiristui hiiremi ana Pauroi noho qaru abi naate Timotteo noma napaho anama
nakai dzaira pepa erake qeesubi. 2 Oi sinabidza nokanoka ma qaheuba tupu Korose
nagapana oorai nikeho quba naka qeete oonita moorare, Ohongai nikeho quba hasu
dzoobirorai!

OHONGA HIIREMI KOROSE ABI NOOKA TANI NAATETA

3 Oi qupi samane Timotteo ma nakai pupu hiireqi Dzesu Kiristuho maike nikeho quba
dzoobe hiirorai. 4-5 Oi teeho bahe naka nookami nikei Kiristu nooka hisi eeteqi hee, qusuho
meupu napahoi iisuta peitoraiqi hiireqi abi samanenipamuke dzaira eetorai.
6 Oi abi bosata nikeho quba sinabidzaho noo mee hiiremi nikehota meupunoma naateta
paha haba samaneta meupunoma naatorai. Oi nike sinabidza nookata bodzaqata ao hisi
eeteqi meenipamuke Ohongaho kokora gesina naate soubireta.
7 Oonita Kiristuho abi bosata nikeho quba sinabidza kamo iso keke mootomi oho gesina
naateta oio Epapara, abi bagenoma. Oonihe Timotteo ma nakake eetemi ooraiho isakita
noke sutasutata mootomi oorai, dzasa. 8 Oonita Sumasai nike kokora bagenoma teeke
baanaitemi nike noho quba eetorai oho pobike Epapara noi hiiremi nana nookorai.

PAUROI KOROSE ABIHO QUBA PUPU HIIRE QAATA

9 Nookaqi qupi ma sau samaneke Timotteo ma nakai nikeho quba pupu baura eetorai.
Nakai hee, O Ohonga, Korose abi nokoi nokanoka ma Sumasaho tete gesina naate
soubireqa baura nii noko pobi hiiremi ooraike nokoi qusubaite soubidzareiqi hiirorai.
10 Nakai hee, O Ohonga Soopara, Korose abi nokoi niiho isakita oora ma qaara nokome
eetemi abihota bagenoma naatemi noko Ohonga niike gesinanipamuke naate baura qidza
qesaqesa qere biiremi oho meei haba biidzare.
11 Oonihe Ohonga niiho beedzae maina ttuunomanita nokoi niihota giimaqi qakiqakima
niiho dzaodzaota qeemaqi baura minaraho quba isanate qaarareiqi nakai hiirorai.
12 Ohonga nii noko ma nanake gamaqa isakinomaitemi oko ma boto niihoi dzadzata oorai
nokoma nanai ttaiqa naate qaarakoita Ohonga mai, nanai niiho hasa ma gegema hiirorai.
13 Nii ao nanake qupiho tupidzata dzeimami ao biranatemi nii korose abi ma nanake
qeseba khata niimeho pobita teekanomaitorai. 14 Oonita noko ma nanai saqosaqo ma
kahosa dzamudzamu ikata bahe khata niihota saridzorai. Oho totohota Timotteo ma nakai
pupu hiirorai.

KIRISTUI BAATAHO ISAKI MA BAURA

15 Korabete qupadzomare. Ohongake nesema mooraquho tete bamuhe meeke Khatai ao
Maiho isakita biranateqi noi motamota minaraho kotanga naate oorai. 16 Oonita ttokana
mooraihoni mae qusuna mooraamahoni mae ttari ape ma apeho pobi ma beedzaeho
koridza koridza oorai quba oi te sepeke biranataranihe quba minarai beedzaeho Maikhata
boto nohota keke biranate soubirorai oi paha noomaeho pobi naate qaatai qaarakoi.
17 Noi quba minaraho khooba, oho kaata ma here dzobadzoba kekeni. 18 Ma paha noi
baata neta qoridzaquho eka bosa khata biranateqi ao sinabidzaho oko ma botoho qiba
naate ooraita moomi noi quba minaraho pona ma agoago ooni.
19-20 Oonita Kiristui suu ma heenomai oomi Ohonga Maihota isanateta. Isanatemi hu
ma koridza, huhu ma saru oota, oke Kiristui gama teenaitareiqi mai noke dzoobireta.
Dzoobiremi noi hapahapata dzuu nomeke perebire qusu ma ttokaho soota naatemi
minarai Ohongaho neta atima qaararidzoni.

[21] Nookao, nike agobake Ohongake ibo eeteqi qupa biribiri nikemeho isakita quba ngiingi
ma peranoma samaneke eete qaata. [22] Oonihe Kiristui sama nome baata quba ai mootomi oi
nikeho hasu naatemi nike ao kahosaama naate qupa sasari ma rikerikema maiho dzagata
inobetareiqi hiiremi oorai.
[23] Oonita ai tataumaho noo nikeke pobi hiiretaho husi ma paita nike ao atimaqa suhe
qidza saridzaridzoho dzaodzaota poupaama naate qaarare. Oi abi haba gegebetorai
nokoho quba sinabidza hiire baaqorai anaio oho Qaru abi oonita qupadzomare.

PAUROI KOROSE ABIHO HEME BAURA EETETA

[24] Anai nikeho quba heme baura eetoraiho qubake ruquimaamani. Kiristui sinabidzaho
oko ma boto nomeho quba heme baura eetetaho kokota anai qakiqakima ipibireqi nike
ika ma ikata isaki saridzaamake oorai oho qubake ana sama name qaanataama. Bamu.
[25] Ohongai bauraho kamo biiremi ooraiho isakita ana nikeho quba noho noo rerengi eete
soubidzaridzoho qaruke ana eetorai.
[26] Nookao, Ohongai te noo agiagi oke agobake uimane neimane pobi hiiremi nooka
qaararanihe poiqanipamuke sinabidza tupu nomeho quba naho toota paanaitorai. [27] Noo
agiagi ape bahe Kiristui nikeho oora ma qaarata qoberobaho isaki naate qaamake Ohonga-
hota bagenomanipamu naatemi haba maina painaho abi samanei oho pobi nookaqa noho
dzaodzao eetorare. Noo oi ooni.
[28] Oonita abi samanei Kiristuho neta kotanga naate qoobareiqa nanai nokanoka ma
gesina ma qogo ma saga mekeqoma hiireqi Kiristuho sinabidza hiirorai. [29] Qate beedzae
apeta baura oke eetorai bahe Kiristuho beedzae ma tatangai anake uumami oho dzaodza-
onoma naatorai.

2

[1] Raottikhea ma Korose nagapana oorai qesama nikei naho nese ma pati mooraama
oonihe anai nikeho quba baura minanipamuke eetoraiho pobike nike eto nookaama
naatainoiqi ana qeete. [2] Qeetemi isaiteqa adzahaha naate kokoraho tete iso keke saridzare.
Saridze nikei gesina naate soubiremi Ohongaho khaire ma gunugunu dzukudzukuna oi
meupunoma naatemi oho meeke nikei Kiristuho neta gama mai eetare. [3] Oi Ohongaho
nokanoka ma gesina oi gama Kiristuho ttuta sapu gegedza pereborai.
[4] Oke teeho quba hiidzaranihe eto abi teei noo samaneta nike ikobete mainata
dzeimaino. [5] Oi anaho sama eraqanihe qupai nikeho neta oorai. Oi nikeho ai tatauma
Kiristuho neta idzoidzoke oorai ma ttarima ooraike gama moo soubiremi naho ttidza
qidzanatorai.

KIRISTUHO BEEDZAE TTUUNOMANITA NOHOTA ATIMORARE

[6] Meeke nike ao Kiristuke qase dzoomoraihe noho neta oora ma qaara nikeme iso keke
eete qaarareiqi ana hiire. [7] Oho qubake nike noho neta atimaqa battigara naatare. Nananai
nikeke sinabidza hiire paanaitetaho isakita nike sama nikeme qaasumaqa saninoqake
Ohongaho hasa ma gegema hiire qaarare.
[8] Oonita abi qesai sama qusubaiteqi ttokaho tete sepesapeke qupadzomaqi eto nikeke
abiho iiha ma dzoobidzaho isakita dzeimaino. Quba oi Kiristuho noo ma pobi riitemi
gumeho isaki naatakoita nike oho quba bakena geema qaarare.
[9] Nookare! Ohongaho mee minarai gamaqa Kiristuho sehata oorai. [10] Oho quba nike
beedzae minaraho qiba Kiristu Sooparaho ttuta giimoraquko isaki nikehoi hee eete
qaarakoi.
[11] Oho qesa nike Kiristuho neta geebanoma naate oorai oonihe oi te sama koko kuibidza-
quho oonidzara oi qupa qanga kuibidzaquho geebani. [12] Ma paha nike sobasoba saridzeta oi
teeho mumure bahe nikeke Kiristuma gama baatetaho qura tuputa qurabiretaho qaseqase
naatemi Ohongaho beedzae nikeho ai tataumata baura eete tukutomi nike ao Kiristuma
ttaike eehaha naate oorai, sobasoba oi ooni.
[13] Oi nike kahosa abi ooqi oora ma qaara qangama qaata oi baataho pobi. Oonihe
Ohongai Kiristuke tukuhiqi nikeke oho qesa tukutoqi kahosa nikehoke gama akobetemi
qidza naateta. [14] Oi hu nooho qetaqetai napake qomaqoma hiire qaami Kiristui napaho

habara naatemi hu nooi noke hapahapanaiteqi napake qomaqoma hiibaquho isakiama naatemi napai oho sasari naate oorai.
15 Maa! Abi soopara bise ma baisenoma mina ma adza ttokana oorai nokoi napaho nookami quba sepe ma midzanoma naate qaatahe Ohongai midza ma iga ma qomaqoma napaho irina qaata oke Kiristuho irita teenaite mootomi noi napaho tteki aimami ttoka ma haba minaraho abi mimi roqobeteqi moomi napai oho sasari ooni, buububuu!

HU NOOI BAMU NAATEMI KIRISTUI NAPAHO QARAQARA

16 Oke eete ooraita nike poma ape ma apeke eetaqu, oi oba ma patta muunaquni mae dzuma eetaquni mae baura bodzaho koridza hiibaqu oke eto oberama eetemi abi qesa oke nookami midzanoma naataino. 17 Agobake Dzuta abihota oho hu samane tatangai qaata oke nokoi nookami meenoma naate qaatahe hu nooi Kiristuho qaamodzamodzaqake keke eete qaata. Oonihe poiqa qaamodzamodza bamu naatemi Kiristui aoke baaqi napaho tete mee naate oorai.
18 Abi qesa sama nokome bagara biireqi angero qesaqesaho qaru eeteqi baku agiagiho qiiri eete tuumorai. Abi oonomai iiha ma dzoobidza nokomeho nookami qoberobaho isakinipamu naatoraihe nokoi Kiristu qiba napahoke potti biirorai. Oonihe nokoi nikeke tete siibaqu oho isaki bamu. 19 Mooro, Oko ma boto ma sama ma sasake pobipobitake eete patta ma quba moitorai oi ape bahe Kiristu qiba napaho teenanita oho quba napai qesa hongasire ao bitotorai.
20-22 Dzuta abi hee, eto erake hesataino, eto oke muunaino, eto qeeraho bisata tuumaino oiqi hiirorai. Oonihe samaho too tetateta oke napa hesate muunaquko oionita oi ttidzata qurateqa ao bamu naatakoita quba oonomai bamu napake qangaqitaqu. Eto nokoho noo qusubaiteqa eka nokohoho pobi naataino. Oi bosata nike ma napai Kiristuma gama teena naate baasuqi ttokaho eka qesaqesa napake suuto qaata oke ao uhutoqi oho saqosaqo naate oorai. Oonita nike naane quba burisi eete paha oho kabira naataqu?
23 Dzuta abi hiirorai oi sama urupusa eetaqu ma maranga biidzaquho isaki. Oonihe khooba nohoke sigumami, eehe, oi ikanomake eete napake hoobire ttokaho dzebidzebike suqobidzaqu? Baamunipamu. Nokoi nokanoka ma sama gaibanomaho totohota hiiroraihe qoqopa nokohoi ikoikonomani.

3

NAPAI KIRISTUMA GAMA DZAPA POBINOMA NAATAKOI

1 Kiristu ma napake Ohongai teenaite baataho neta tukutomi oorai. Ma Kiristui qusuta Maiho boto pobi naate ooraita nike noho quba samaneke qusubaitare. 2 Qusubaiteqa iiha ma dzoobidza nikeme ttokaho quba samanehota hiumaqa qusuhota mooto Maiho qupaqupa eete qaarare.
3 Oi teeho bahe ttokaho oora ma qaara agoba nikehoi bamu naateta. Qate usaqe oke Kiristuho oora ma qaarama gama sengibetemi ooraita nike Ohongaho botota oorai. 4 Oonita Kiristu qaraqara napaho noi paana naatemake napai noma gama dzapa pobita paana naate soubidzakoi.

NAPAI USAQE NAATE OORAITA OHO ISAKITA QAARARE

5 Oho quba ttokaho oora ma qaaraho qetta ma koko nikehota atimorai oke susupu teetemi bamu naatare. Oi guume ma meera, qanga ma pasena, ma quba peranomaho dzaodzao, ma petta ma qeraqera oke gama tume biiremi bamu naatare. 6 Quba oi ohonga oberaoberaho isaki ooni. Oke qaataama naatemi Ohongai bamu nike suudzabetaqu.
7 Meeke nike oho isakita bosata qaata ma oi bodza ota gattiqa isanate qaata. 8 Qate poiqa oi baamu isanataqu oonita quba oonoma qaasuhiqa ooso ma dzauba, ma noo qanga qagonoma, ma noo attinoma oke gama too nimeta kuibidzare.
9-10 Oonihe eetoqa qesa ikobete sama nikeme gimutta eetaino. Oi nike abi agobaho oora ma qaaraho isaki ao kuibire qaateta. Oonita abi usaqe biranatoraiho oora ma qaara oio nokanoka Mai napahoho tomidzata biranatoraita nike ooqake qupadzomaqi oho nee ma bau eetorare.
11 Nookao, oonomaho teteta Dzuta abi sama geebanomani mae Raaba abi oho geebaama ota koridza te ooraidzara. Oi ngaaho abini mae kinisa abi, eo sutasuta abini mae saqosaqo

abi, apenei Kiristuhota atimorai nokohota oho koridza ooraamanihe Kiristuho dzapaqai keke napake gama sengibetorai.

DZASAHO TETEKE NAPAI SUIMA QAARARE

12 Oonita Ohonga nike ma napaho dzasa minake eeteqi asatemi napai noomaeho pobi naate oorai. Oho qubake nike nee ma bau apeke eetaqu bahe, baruna heme ma kokora ma qupa gaiba ma pookeba samakeba, quba oonomaho nee ma bau eetorare. 13 Teei temu nomeho kahosa eete ooraquko Sooparai napaho quba dzasa eeteta oke qupadzomare. Napai noho tomidza naate qesa qesaho kahosa eetainohe oke gama gaubire qaarare.

14 Ma oho tongo neta nike qupa kokorama ooraquko oora ma qaara minarai gaema keke oorakoi. 15 Kiristuho keba ma dzapai nikeho qupa soopara eetorai. Ooqaho qubake nike qupa ma sama teenaiteqa ttaiqa naate qaarare.

16 Kiristuho nooi nikeho bisata kata gaama oomi nike nokanoka qidzata sinabidza noo qesaqesa ma subesubeho naa hiibare. Nikei qesa qupanomaite Ohongaho torota hasama gegema hiire qaama Sumasai ttaike oho qaki ma naki naatakoi.

17 Oonita nike quba botoma eetaquni, mae tooma hiibaquni, mae quba minarake eetaqu, oke eesuqa Soopara Dzesuho dzapa quba eeteqi Ohonga maiho dzoobe hiire qaarare, ooboboo!

MAIMANE PAIMANE MA KHAMETOHO SINASINA

18 Paimane nookare. Nike apumane nikemeho pesuta oora ma qaara qidza eetemi Ohongahota bagenoma naatakoi. 19 Qate apumane nike etoqa atamane nikeme biribiri eetaino, nokoke kokora eete qaarare.

20 Ma khameto nike poma tee ma teeta mai ma pai nikeme qusubaitemi Ohongai nookami isanatakoi. 21 Qate mai ma pai nike khata ma khameto pobiteqi eto isakiamake pobitemi suqobidzanoma naataino.

BAURAHO MAIMANE MA KOKORA ABIHO SINASINA

22 Kokora abi nikei abi mimi nikemeho noo iso keke qusubaiteqa baura oke eto ttenittenima nokoho nese ma penga quba eetainohe Ohongake qupadzomaqi ququima qaarare. 23 Baura minarahota eto abike qaupuitainohe dzaodzaoma Ohongaqake qaupuite qaarare.

24 Nooka! Qusuho iisuta Ohongaho ipi ma ari qidza peitorai oke mai eetareiqi nikemae Kiristu Sooparaho qaru eete qaararidzonita qupadzomare. 25 Oonihe teei baura nomeke qangaqitaquko oho habarake noomae quba qanga saridzakoi. Oi Ohongai teqaha tee ma teeke sepeke ipi ma habara moitoraidzaranihe abiho bauraho isaki mooqanoke moitakoi.

4

1 Qateqa bauraho soopara mimi nike oho qesa qupadzomare. Nikemaeho Soopara teei paha qusuta ooraita nikeho kokora abi baura eetoraiho isakinipamuta nokoke saninoke ipi ma habara moitorare.

PUPU HIBAHIBA MA OORA MA QAARA QIDZAHO NOO

2 Oionita nike gama susupu iso keke pupu hibahibaho baura gesinanipamuke naate hasama gegema hiirorare. 3-4 Oke hiireqa nikei nana hoobire pupu ma qubaho ttaiqa naatemi Ohongai sinabidza paanaitaridzoho tete kuraumakoi. Anai sutasutata ooraita nike bauraho ttaiqa naate anai Kiristuho noo agiagi hiire rerengi eetaridzoho qubake anake hoobire eto poma teeke qaataino.

5 Oonita bodza eto sesero eetainohe nike ao tete qidzaho qiri eete saridzeqa qesa sasata sinabidza nookaama nokoho baura eetare. 6 Oonihe noo nikeme gottake etteima hiiremi meke ma bibinoma naatemi abi qesaho noo tee ma teeke buribaro eetareiqi eto oho qabarobaro eetainohe oho ttimeka naatare.

PAUROI TTIKHIKU MA ONESIMOKE ISEREMA DZOOBIRETA

7 Qate Ttikhiku noi qeseba temu napaho, noi sinabidza abi qidza Ohongaho kokora bagenoma eetoraita noi anaho noo ma pobi nikeke pobi hiibakoi. 8 Pobi hiiqa noi nike qanoqanonomaitakoi. Oho qubake anai noke dzoobiremi qeehibi.

[9] Ma kokora abi Onesimo noi nanaho dzaira naate ooraihe noi nikeho robenanita
ana paha noke dzoobiremi tuusubi. Nopoi nanaho oora ma qaaraho isere nikeho quba
paanaite soubidzakoi.

ABI QESAHO NOO MA POBI PAUROI QEETETA

[10] Qate Gamani Arittako anama nakake suutota. Noi Dzesu Dzusto ma nopoi Mareko
Banabeho mapuma noko tapari nikeho quba dzoobe hiibi. [11] (Qate Mareko ao qeemaqa
nikehota biranatemi ana noho noo hiiretaho isakita nike eto noke bisi naatainohe kokora
eetare.) Abi naga tapari oi keke Dzuta abiho nena nooka hisi eeteqi ana hoobire Ohongaho
pobita baura ttaike eetorai.

[12] Epapara noi Dzesu Kiristuho kokora abi ma noi nikeho nenanita nikeho quba iiha
ma dzoobidza minake eetorai. Oi nikei abi mee naateqa Ohongaho dza gesinanipamu
naatareiqi noi Ohongaho torota pupu hiirorai. [13] Noho khoobake ana moohimi noi
Raottikhea ma Hierapori nagapa abi ma nikeho baura adzapeke eetorai.

[14] Qate Ttotta Ruka maraseniho mai qidza, ma Dzema nopoi paha nikeho dzoobe hiire.

[15] Maqa, Ohongaho oko ma boto nagapa Raottikheaho nena ma atapa Niipa ma qesa noho
nagata ttutturatorai nikei qesama nokoho dzoobe hiibare.

[16] Oionita nike peparake isaiteqa nagapa Raottikheaho oko ma boto tupuho quba
dzoobidzare. Ma ana paha nokoho quba teeke qeete dzoobihibita oke nike paha isaitare.

[17] Qate Akhipu noke erake pobi hiibare. Ohonga Sooparai baura nii moiteta oke nii
korabetanipamuke eete qupadzomaqi eete soubidzare!

[18] NIKEHO DZOOBE HIIRE QEESUBI OKE NAAMAEHO BOTOI QEETENITA ANA SUTASU-
TATA OORAI OKE ETO RUUME NAATAINO. DZOOBE! HASU MA KEBATA OORARE.
Anai Pauro

1 TTESARONIKE
OHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Pauro ma Siira ma Timotteo
Koritti, Girisi
Tii 52
Ttesaronikaho Oko ma Boto
Ttesaronika, Maketonia

1 Dzoobe ma Kanakana:
Maqa, Qaru abi tapari nanai Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu Sooparaho oko ma boto Tupu Ttesaronika nagapana oorai nikeho quba noorake qeeteta nookare.

PAUROI TTESARONIKA ABIHO AI TATAUMAHO HASA HIIRETA

2 Bodza ma sau samaneke nanai nikeho quba Ohonga dzoobe hiireqi nikeho dzapake
puputa mootorai. 3 Oi nike Ohonga maiho pengata Dzesu Kiristu Soopara napameho qupa
toobake eete tatanga naatorai. Tatanga naate dzasa ma ai tatauma nikemeko quba eeteqi
baura samaneke dzoomoraiho pobi nookaqi nanai oho hasa hiirorai.
4 Dzairamane, nana moohimi Ohongai nikeho dzake eete asatemi qeemoraiho isaki oni.
Oi nanai nikeho bisata 5 Kiristuho isere qidza hiiremi nike moomi nanaho beedzae ma oora
ma qaara ma Sumasaho qaupuqaupu oi gama nikehota meenoma naateta.
6 Meenoma naatemi qesai nike qangahasi moitemi nike peperataamanihe pekhure
teeteqi Qaheuba Sumasaho qaki ma naki qupadzomaqi nanaho noo qusubaiteqi Ohonga
Soopara ma nanaho teteke suimorai, dzoobe. 7 Tete oke nike gesina naate tuumami
Maketonia haba ma Girisi habaho abi qesa samanei nooka hiisi eeteqi paha nikeho pomata
ipibirorai oni.
8 Oi nana nookami nikeho totohoi nanaho isere qidzake qaupuiteqi Maketonia ma Girisi
haba ma haba qesa gama igabiremi oho abi nokoi ai tatauma ma Ohongaho sinabidza aoke
nooka soubirorai keba oke nanai paha hiirorai. 9 Oonita nanai nikeho torota baura eetemi
nike ohonga oberaoberake qaateqi Ohonga meenoma qaraqaranomake raraku biireta oke
nike qesa samaneke banaitemi nokomae oho qesa oora ma qaara nokometa tete saridzeqi
oke nanaho quba paanaitorai.
10 Oi Ohongaho purabai napaho irita taatarotahe noi napake ingonaitareiqi Khata pobi
hiiremi napaho habara naate baateta. Oonihe Mai noi Khatake baata neta tukutomi
noi qusuta peitetahe ota qaaraqutoke burisi eete baabaridzoke nokoi nikema napa gama
qupadzomaqi oho qupa toobake eetorai, dzoobe mina!

2

PAUROI TTESARONIKA ABIHO BAURA EETETAHO POMA

1 Nanai nikeho neta qeemata oi teqaha sapara naatara oke nikemae gesina. 2 Oi nike
nookami Piripi nagapata abi mimi nokoi nanake sesero eete midzahubaitetahe nanai
teqaha oho quba noo dzaheitara. Baamu, Ohongaho pengata battigara naateqi nanai paha
nikeho torota biranate kaipoma Ohongaho sinabidza nikeho quba paanaiteta.
3 Oonita nanai te oberama nike ikobeteqi sama pati nanameke qohatareiqi nikeho toro
baabara. 4 Bamu, Ohongai nanake mee hiireqi sinabidza nomeke nanaho boto ma toota
mootomi hiirorai. Hiireqi te abiho hasahasa saridza quba eetoraidzaranihe Ohongaho
baura qaupuita quba eetoraimi nanaho qupake noi mee hiirorai.
5 Oi Ohonga moomi nanai te pasena nesema qeemaqi nikeke ttenitteniqi hiibara
oke paha nikemae gesina. 6 Nanaho dzapake abi qesa ma nikei ai qusubaitareiqi te
qupadzomara.
7 Oi qesai sama nokome qusubaiteqi tee ma teeta qeemaqi hee, Nanaio Kiristuho
qaheuba Qaru abi oonita nanake tuhobare oiqi hiirorai. Qate nanamae teqaha oho
totohota hiiroraidzaranihe kokora paimanei khametoke roherohe eetoraiho isakita nanai
nikeke tuuhoro baaorai. 8 Oonita nanai nikeho dza minake eete nikeho torota inobeteqi

qupa naname nikeho torota mootota. Oonomake eete Ohongaho sinabidza nikeke moitemi nike nanaho qeseba khameto naate oorai.
[9] Oonita nike eto heme baura eete nanake kokora eetaino hiireqi nanai etebake sama baura minake eeteqi qupibake nikeke Ohongaho sinabidza hiire qaata oke eto ruume naataino. [10] Ohongaho pengata nike moomi nanai nikeho bisata ngiingiamake ooqi qupa sasarima oora ma qaara qidzake eetemi nike nooka hiisi eeteta.
[11-12] Oonita mai teei khameto nomeke iso keke keba ma dzapata dzeimoraiho pomake eeteqi nanai nike qogo ma saga hiireta ma ttapuiteta. Ohongai aoke quba tongo ma dzapa pobi nomeke nikeke moiteta oonihe nike oora ma qaara qidzake eetemi noho torota isanata qubake nanai paha nike sinasina samaneke hiireta.

NOKOI NOOKA HISI EETEQI HEME SARIDZETA

[13] Oonoma eete qaami nike nanaho toota Ohongaho noo nookami abiho noo bahe Ohongaho sinabidzanipamu naatemi nike ttidza qidzaqidzama ai tataumami noo oi paha nikeke qanoqanonomaitorai. Oho qubake nanai Ohonga hasa hiirorai hiirorakoi. [14] Oi bosata Dzutea habata abi samane Dzesu Kiristuho dzapata atimaqi noho oko ma boto naatemi Dzuta abi qesamane nokohoi nokoke biisi naate sesero eeteta oonita nike nokoho ttaiqa naate qesamane nikemeho botota heme saridzemi nike peperatama naatemi nana hasa hiirorai.
[15] Dzuta abi naga nokoi agobake Ohongaho too abike teete qaaqi oho qesa Dzesuke teeteta. Teeteqi nanake hotou biirorai ma abi samaneke dzakidzaki eetorai, oke Ohonga nookami qanganipamu. [16] Nanai nagapa abi maina painake sinabidza hiiremi qidzanatorai. Oonihe Dzuta abi bai hiireqi kahosa nokomeho baga minaite baaoraihe poiqa oma baga oi ao nokomaeho irita taasubi.

PAUROI TTESARONIKA ABIKE PAHA MOORARE HIIRETA

[17] Qate dzairamane qidza naname, nanaho qupai nikeho torota agoba oorai oke eete baaorai oonihe nanai samaqama nike bodza hoteqa teeke qaateqi mainata qaariti poiqa nike paha nesema moora quba dza minake eetorai. [18] Oonita nana, oi ana Pauro sama namehoke hiire, nanai aoke qupi qesata nikeho torota biranaatarotahe oke boohimi Saatai qupi samaneke tete siireta.
[19-20] Oonita nikemae nanaho too puba ma papara naatorai. Ma nikeio nanaho qupa qidzaqidza ma nanaho dzapa pobi oni. Dzesu Soopara napameho pengata hiire qeete.

3

TIMOTTEOI NOKOKE TOO TEETAREIQI PAUROI DZOOBIRETA

[1-2] Oonita nana nikeho quba baruna tigima geemami suqobidzanoma naateta. Oho quba nanai tete sakateqi noma gotta Timotteoke nikeho quba dzoobiremi oi Siirama nakahota gattiqa isanatemi nakamae nagapa Attenita qoorota. Oi nakai hee, Timotteoi Ohongaho sinabidza baura ttaiqanita noi nike qogo ma saga hiiromake nikeho ai tatauma bagenoma naatemi qesai nike qangahasi moitorai bame oi eto nikeke suqobidzainoiqi hiireqi noke dzoobireta.
[3] Oonihe nike qangahasi saridzorai oi napa minaraho pattani. [4] Nanai nikeho torota ootata nanai hee, Nike ai tataumami aoqake qesai nike toronata mootakoiqi hiiremi nookatanita quba biranatorai oi oho meeni.
[5] Oonita hiibi, nikeho ai tatauma oi qangahasita isanatetani mae bamu hiireqi qupa muunaqi hee, Eto Iibadzai nikeho qupa kotoromi nanaho baura qanga naataino hiireqi ana Timotteo dzoobireta.

TIMOTTEOI NOKOHO ISERE QIDZA PAUROHO TORO PAANAITETA

[6] Timotteoke dzoobiremi tuumaqi noi nikeho torota qaaqi paha birisi eete isere qidza nikehoke nanaho torota moote, dzoobe. Noi nikehoke hee, Baamu, nokoi ai tatauma ma dzasaho teteta bageke eete oorai oi napai nokoho quba dzasa eetoraiho isakita nokoi paha napaho quba baruna tigima geemorai, isere oke Timotteo noi aima baa moote, dzoobe!
[7] Oho quba dzairamane, nana nookami nikeho ai tatauma isanatemi nanaho qupa kebarate. Oi nanaho kaipo ma qangahasi oho qesa ooraihe nikeho isere baaqi nanake

adzahahaitemi oorai. [8] Oonita tete erake eete oorai, nikemae Sooparahota battigara
naateqi nanake qanoqanonomaitemi oorai.
[9] Oho quba nike Ohongaho pengata nanake adzahahaiteqi oho qupa qidzaqidza moitemi
nanai oho ipi ma arike Ohonga hasa hiiroraihe qidzoke hiire isanataqu. [10] Oi teeho bahe
eteba ma qupibake nanai nikeho penga mooqi ai tataumaho tete nikehoke pobita quba
nanai pupu minanipamuke hiire baoraihe poiqa oho mee biranate oorai, dzoobe.

PAUROI NOKOKE MOORARE PUPU HIIRETA

[11] Oho quba Ohonga mai ma Dzesu Soopara napahoi nanaho quba tete biraitemi nana
paha nikeho nese ma penga moorare. [12] Oonihe nanai eetoraiho isakita Soopara noomae
hiiremi nike qesaqesaho dzasa eete paha abi minaraho quba dzasa eeteqa baura oho neta
meupunoma naatare. [13] Oke Ohonga mai hiire qaamake Dzesu Soopara napameho penga
ma qaheuba abi nohoho pengata nikeho qupai kahosaama ma sasarinipamu naateqa
battigara ma kotanga naate qesake dzeimami nokomae oho qesa sinabidzaho ttaiqa
naatare. Oore.

4

OORA MA QAARA IKANOMA NAATEMI OHONGAI BOTO TEETAQU

[1] Qateqa dzairamane naname, noo qesa paha oorai oke nike Dzesu Kiristuho patita
nooko. Nanainikeke tete sakatemi nike ota tuumami Ohongahota isanataqu oke nike ao
ota qeemaqi gesina naatoraihe nike oho maikhametonipamu naatareiqi ana hiire. [2-3] Oi
nanai Dzesu Kiristuho quba eeteqi nike oora ma qaaraho sinasina hiireta oke nike eto
ruume naataino.
Oonita Ohongai dza eetemi nike pasenaho tete riiteqa sasariho poma gama iso keke
gesina naate qaarare. [4] Abi ooni mae atapa nipe sama nipeme dzauna ma eringa ngaata
mootainohe soopara eete qaarare. [5] Oi tuuma abi Ohonga ruume naateqi sama koko
aima ee naga oma nagata upubire tuumoraini qate nike baamu. [6] Ohonga Sooparaio
baura qangaho ipi ma ari moitorainomani oke nana bosata nike pobi hiiremi korabete
nookatanita etoqa teei temu nomeke riiteqi guume eetaino.
[7] Oi napai nahusa bahe sasari oorareiqi Ohongai dzapa nome napaho irita mootomi
oorai. [8] Ohongai napake Sumasa nomeke moitoraita abi teei sama guumeho basesa
eetaquko Sumasake basesa eetemi attinoma naatakoi.
[9] Qate aoke Ohonga noomae nike banaitemi nike qesamane nikemeho dzasa eete oho
baurata oorai oonita anai bamu oho noo hee ma heeta hiibaqu. [10] Oi qesamane nikeme
keke bamuhe sinabidzaho tupu Maketonia haba minarata oorai nike paha nokoke kokora
eetorai oi mee. Oonihe dzairamane, eetorai oke paha mekeqoma eetorare.
[11] Qate nike oora ma qaara eeteqa eto qaa ma dzaubata eetainohe keba ma dzapata boto
nikemema baura qesaqesa nikeme eetorare teena oke nanai nike pobi hiireta. [12] Oonita tete
oonomaqake iihami nikeho qepe ma haba isanatakoi ma paha qesa sasana oorai nokoi oke
nookami nokohota bagenoma naatakoi.

SOOPARA MINAI NAPAKE AIMAREIQI BAABAKOI

[13] Qateqa dzairamane naname, nana dza eetemi nike noo teena eraho khoukhau eetaino.
Oi nooka hiisi eetorai napahota qesai ao baate beebe eete ooraimi eto nike nokoho quba
tti ma ttaka isakiamake hiibaino. Oi raaba abi baate baamu naatemi qesamane nokome
bamu paha mooraqu hiireqi nokoi oonomake khii ma khaa eetoraihe nike bamu.
[14] Oi napa tete erake qupadzomorai. Dzesu baatetanihe paha eehaha naateta. Oonita
qesai noke ai tataumaqi baate beebe eete qaamake Ohongai baabaqu bodzata noi noko
gama dzeima baabakoi. [15] Nanai hiibi noo oke Soopara napameho torota aimatanita
nookare. Qesa ma napai baataamake qaamake Soopara paana naatakoi.
[16] Oonihe qesai baate beebe eetoraimi napai bamu nokoke riiteqa qeemaqu, baamu.
Oi totoho tatanga teei biranatagu ma angeroho bosa qobaqobai sokataqu ma Ohongaho
suu noo hiibaqu quba oi gama biranahimake oionita Ohonga Soopara noomae qusuta
quratema qesai Kiristu ai tataumaqi baateta nokoi bosata imobidzaquho isakita qoridza-
koi.

[17] Oke eetemi ttokata eehahake ooraqu napake ao nokoma gama khakhoro biire qauna
ma dzorobiho isakita peiteqa Ohonga Sooparake qusuta saridze noma gama teena naate
qaraqara qaarakoi. [18] Oi oke eete oorakoita noo ooma nike qesake kura ma tangi biirorare.

5

SOOPARAI BAABARIDZOHO ROHEROHE EETARE

[1] Qate Ohongaho bodza ma sau ohoke anai ikaqi nike pobi hiibaqu? [2-3] Oi erake eete oorai.
Qesai qupa ruume nokomeho isakita hee, Quba minarai qidzake oorai ma isanatoraiqa
hiima eehe, quba bamenoma ao nokoho irita peitakoi.

Oi paimane quranoma nokomae isanate oomi khata qase dzoomaquho heme nokoke ao
suqobiremi roqobetoraiho isaki nokohota sahasaha biranatakoi. Oonita Ohonga Sooparai
biranataridzoho bodza oi abi qesaho neta guume abi qupibake seike baaqi peitoraiho qesa
naatemi nokoi ikata soomaqu, oi bamu.

[4-5] Oonihe nikemae teqaha qupiho pobi oonidzara. Oho qubake Ohongai biranataquho
bodzai bamu nikeke roqoroqo ma sahasaha oonomake moitaqu. Oi teeho bahe nikei gama
etebaho khameto ma dzadzaho pobi ooqi quba oonomake qupadzomakoi.

[6] Oho quba qesai ruume ma khoukhauma ooraiho teteke tume biireqa napamae gama
bakena geema qaamake biranatare. [7] Oi qesai oba mapoke muunaqi qabarobaro naatorai,
ma meera minake eetorai nokoi oke qupibake eetoraita oi oho pobi. [8] Qate qesa ma napai
ete dzadzaho pobi ooniqi hiireqi paidzasuiqi hee, Ohongai napake ingonaitakoita oho
qupa toobake eetemi oi qiba herohero napahoho isaki naatemi oke dzaamotare. Qate
dzasa ma ai tatauma oi qaaho sasa tatangaho isaki naatemi oke dzaabakoi oke hiireqa
ooma gama qeemaqa Ohongaho koo ma taangama kurebetare.

[9] Oi Ohongai teqaha napake tapata biidzareiqi hiiroraidzaranihe Dzesu Kiristu Soopara
napameho qidzata mootorareiqi hiirorai. [10] Kiristui napaho pui naate baatetanita napai ee-
hahake qaaraquni mae qesai ao baate beebe eetaqu oke eete noma gama qadzaqadzanoma
naatorare. [11] Noo onomake eete hiire nike qesa too teete hobihobi eetoraihe tete oke napa
paha minaitare.

NOO QETTA MA KOKO QESA

[12] Qata Dzairamane qidza, qesai nikeho bisata heme baurake eete nike Sooparaho teteta
dzeimorai ma pobitorai. [13] Oonita nike nokoho baura mina bagenoma oke qaupuiteqa
nokoke kokora samaneke eetorare hiireqi ana nike qupanomaisubi. Oke eete nike qesa
qesaho mututa oorakoi.

[14] Qate dzairamane ana pai erake mootoqi hiire. Seeno ma gauke nike qupanomaitemi
baura qesaqesata qeemare. Ma qupa saqosaqonomake kharuba teetare, pepepeke
basidzomare ma abi minaraho neta nike pookeba samakebata qaarare. [15] Teei abike ibo
eetemi eto oho ipike eetainohe qupi samaneke nike qesaho torota dzooto dzeebire qaarare
oi nikemae keke bahe abi minaraho neta dzooto dzeebire qaarare.

[16-17] Nike gama ttidza qidzaqidzata qaarare. Oonita quba naane ma naane biranataqu
nike iso keke qupi samaneke pupu hiireqa hasama gegema hiire qaarare. [18] Oi Ohongai
dza eetemi nike Dzesu Kiristuho tete qusubaitega oonomata qaarare. [19] Oonita Sumasai
hiiremi eto noho eepa hiitaino.

[20-21] Qate Ohongai too abike noo hiiremi biranatorai eto oke ekepusa eetainohe noo
ma quba biranataqu oke isanate toronaitare. Toronaitemi meenoma naataqu ooqake
qusubaitare. [22] Nookare, qangaho dzapa samanei oorai oonita oke gama basesa eetorare.
[23] Ohongai hasuho maikhatanita noomae nike sasariho teteta dzeima tuumami nikeho
sama ma gisi ma qupa khatama gama oke iga hiibaquho isakiama naatemi nikeke bakena
geema qaamake nikei Dzesu Kiristuho dzagata qooro isanatakoi. [24] Nookao, apei nikeho
kira hiireta bahe Ohonganita noomae paha baura oke qere biire soubidzakoi.

[25] Qate dzairamane, nike quba qesa samaneho quba pupu hiireqi eto nanahoke ruume
naataino. [26] Maqa, nike nanaho quba eeteqi oko ma boto tupu gama sope ma kana dzooto
Ohongake qupadzomare. [27] Sooparaho pengata ana nike pobi hiiremi qaatainohe ao pepa
erake oko ma boto tupu minaraho quba isaite soubidzare, dzoobe.

[28] Oionita Dzesu Kiristu Soopara napameho keba ma dzapa nikeho irita qaarare.

Anai Pauro

2 TTESARONIKE
OHO DZAIRA PEPA IPINA

Pauro ma Siira ma Ttimotteo
Koritti, Girisi
Tii 52 (Mae 53)
Ttesaronikaho Oko ma Boto
Ttesaronika, Maketonia

1-2 Dzoobe Dzairamane:
Nike Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napameho oko ma boto tupunita nopoi hasu ma keba nikeho quba dzoobiremi Qaru abi tapari nanai nike pobi hiire.

PAUROI TTESARONIKA ABIHO HASA HIIRETA

3 Maqa, nike iso keke qesa qesaho quba dzasa eetemi nikeho ai tatauma meupu naatemi nana nookorai. Oonita Dzairamane, nanai nikeho quba Ohonga hasa hiibaquho isaki naate oorai. 4 Oi abi sigina qesai nike dzakidzaki eete kaipo samaneke moitemi nike peperataamake ai tataumata battigara naatemi nanai Ohongaho oko ma boto tupu samaneke oho pobi qidza hiiremi qaki naataridzoni.

OHONGAI BATABIDZA ABI MEENOMA

5 Oonita nike Ohongaho pobi quba heme oonomake saridze oorami Ohongaho mumure naatemi noi maripa maikhata qidzanita bamu ruume naataqu. 6 Oho quba qesai nike oonomake eetorai nokoke Ohonga noomae oho ipi ma ari quba bamenoma moitakoita qupadzomare.
7 Oonita Dzesu Kiristu Soopara napahoi Angero beedzaenoma ooma gama qusu neta baa paana naataquta nikema napa gama qidzata oorakoi. 8 Oonihe qesai Ohonga ruume naate Dzesu Soopara napameho sinabidzake basesa oonoma eetoraike noi eepama ittobidzakoi.
9 Nokoi baura qanga nokomeho ipike bamu Ohonga Sooparaho nese ma pati qidzake mooraqu, bamu noho beedzae ma dzapa pobi mooraquhe noho purabake saridzorakoi. 10 Qate nike nanaho sinabidza nookaqi tani naatetaho isakita noi biranataquho bodzata nike noke Buububuuiqi hiibakoi.

OHONGAI NOKO BEEDZAENOMAITARE PAURO HIIRETA

11 Oonita nanai nikeho quba pupu hiireqi hee, O Ohonga, nii nokoho kira hiiremi nokoi eto ai tatauma mae baura qidza niiho teeta peperataino mae soubidzaama naataino. Oho isakita nii nokoke beedzaenomaitemi oho isakinipamu naatare. Oke eete pupu samaneke hiirorai. 12 Hiiroraiho quba Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napahoho baruna heenai nikeho irita baura eete qaama nike Dzesu Sooparaho dzapa qusubaite hasa hiiremi noi oho qesa nikeho hasa hiibakoi.

2

KAHOSA MAIKHATA BASESANOMA

1 Oonihe dzairamane naname, Dzesu Kiristu Soopara napahoi kebanoke biranatemi napai gama noho dzagata ttutturatakoi. 2 Oho quba nike etoqa qupani mae tooma erake hiibaino, Oo Kiristuho bodza ao dzamoiteiqi hiibaino oho qesa eto teei nanaho qaseqase eete gee teeke qeeteqi oonomaho totohota hiibaino.
3 Qate, etoqa teei nike poma teema teeta ikobetaino. Oi oho bodza biranataamake oomi bosata abi hii kharai Ohongake papatanipamuke eete kahosaho dzubinanipamu oi biranate paana naatakoi, noi abiho isaki baatanoma tee oni. 4 Noi sama nome qusubaiteqa qaheuba biiriho isakita habeseqa hee, Anaio qoberoba minarake riitorai, Ohongake riite ooraiqi hiireqa abi minarai noomaeho subesube hiiba qubake noi tototo hiibakoi.
5 Anai bosata nikeho bisata ooqi oke hiiremi nookatanita qupadzomare. 6 Oi Ohonga noomae noke poiqa qaanatemi paana naataamake oorai oke nike paha gesina oi teeho bahe noho bodza biranatemake paana naatakoi.

7 Oonita oho poma qesaqesa aoke abi qase dzoomoraihe noho bodzanipamu biranatemi
Ohongai noke qaanataama naatemi biranatakoi. 8-9 Oonita basesaho maikhatai khina
khoina ma ikoiko samanema biranate paana naatakoi.
Oi Saata noomae noke isakinomaitemi noi noho puita qooroqa qaseqase ma obaoba ma
mumure oberaobera samaneke abiho neseta paanaitakoi. Oonihe Soopara Dzesu Kiristui
baaqa Sumasa noho toona biranatorai ooma abi qanga oke ngausa eeteqa baura nohoke
bikhi bakha eetakoi.
10 Oonihe sinabidzai abi qesa samaneke qidzaitemi qidzanatarorihe abi samanei oho
goottae naateqa abi qanga ikoikonoma nohota atimare qupadzomakoi. 11 Oho quba
Ohongai qaanataama naateqa hiiremi nokohota qupa dzohidzohi obera oi nokohota
dzuubami nokoi oonomaho ikoikota atimakoi.
12 Oi erake eete oorai. Abi qesai noo mee arabireqi tete qanga oonomaho dzaodzao eete
qaamake Ohonga oho ipike nokoke batabidzakoi.

AI TATAUMANOMAI TETE MAINATA QEEMAKOI

13-14 Qate Dzairamane naname, Soopara napahoi nikeho quba dzasa eeteqi dzapa hiireqi
Sumasa nomema nike dzeima qaimi nike sinabidza meeke ai tataumami qidzaitemi
ponapona nohoho isaki naate ooraike paha kebanoke Dzesu Kiristu Soopara napameho
dzapa pobita oorakoi. Oonita nanai nikeho quba Ohongaho torota dzoobe hiire qaarakoi.
15 Oho quba dzairamane, nanai tooma bapotopotorai mae geeta qeete banaitorai oho
sinasinake nike aimanipamuke eete ota qooro tatanga naatare.
16 Oionita mooro. Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristu nopoi napaho quba dzasa eeteqi
baruna heenata qaraqara tatanga moitemi napaho paramu ma too tetateta qidza naate
oorai. 17 Oho quba noi paha qupa nikehoke kharuba teeteqa hoobiremi nike too ma samama
gama baura qidza samaneke eetorare.

3

NOKOI PUPUTA HOOBIDZAREIQI PAURO HIIRETA

1 Qate Dzairamane, noo qesaqesa paha hiire. Nike nanaho quba pupu hiiremi nikeho
torota sinabidza meupu naatoraiho isakita paha nanaho botota meupu oi ipibire tuuma
haba igabidzare. 2 Ma paha abi qesai ai tataumaamanita eto nana abi qanga basesanomaho
botota taatainoiqi nike pupu hiibare. 3 Oi Ohonga Sooparai ruume naataama, noi isanate
nike too teeteqa qangaho totaqita bakena geemorakoi.
4 Oi nanai pai qesaqesa nike moitemi nike qusubaitorakoiqi Soopara napameho pengata
qupadzomorai. 5 Qupadzomami noi nikeho qupa pobitemi nike Ohongaho dzasa oho tete
saridzeqa Kiristuho pookeba samakeba gesina naatakoi.

SAMA BAURAHO NOO QESAQESA

6 Qate paha nanai qogo ma saga nike pobi hiireta oke aimata oonita nike nookami qesai
noo qusubaitaama naateqi sepesapeke tuusumi nike meenipamuke nokoke papatare, oke
nanai Dzesu Kiristu Sooparaho dzapata hiiremi nooke.
7 Nookare. Nanai nikeho bisata buu ma dzake eete baura eetotanita nike oho teteke
suimare. 8 Oi nanai teqaha abiho botota patta qonoqono teeqake aima muunara oonihe
qanga ma kaipoke eete etebake sama baurake eteqi qupibake gisihoke eetemi nikei nanake
oho iga hiibarotaho tete te biranatara.
9 Oi nanai nikeho torota qonoqono saridzarota oio nanaho pobi. Oonihe nike tete
nanahoke suima qubake nanai te oho qonoqono aimara. 10 Nanai nikema ooqi erake hiireta,
Teei baura tee ma teeke eetaama naataquko noke eto sepeke patta moitemi muunaino.
11 Oke teeho quba hiibaranihe nana nookami nikehota qesai seno naate haba ogamaqi
iseresere hiire tuumorai. 12 Abi oonomake nanai Dzesu Kiristu Soopara napameho pengata
qupanomaiteqi hee, Nike noo qaasuhiqa baurata qeemaqa patta ooqata saridzorareiqi
hiire. 13 Oonita dzairamane nike baurata qaaqa etoqa goottae naatainohe battigara
naatare.
14 Qate nanaho nooi dzaira pepa erana biranatorai oke teei basesa eetaquko noke
qupanomaiteqa potti biiremi noi midzake qupadzomaqa qupa burisi eetare. 15 Oi nike eto

hairiamake noke hee, Iboniqi hiibainohe noke hee, Dzaira gotta napameniqi hiireqa noke pobipobiitemi qidzanatare.

[16] Ohonga Soopara napahoi hasuho maikhatanita noomae poma qesa samaneta nike hasu ma keba moitorare. Oonita Sooparai nikema gama qaarare.

[17] Maqa dzaira pepa dzoobirorai oke ana tooma hiiremi qeetoraihe dzoobe hiireqi dzapake boto namema mumure mooto qeetemi nike moora. [18] OONITA DZESU KIRISTU SOOPARA NAPAHOHO BARUNA HEENAI NIKEKE TUUHORO QAARARE.

Anaio Pauro

1 TIMOTTEO
NOHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Pauro Sauro qeeteta
Maketonia Nagapa
Tii 64 (?)
Timotteo (Pai Eunikeho khata)
Epeso Nagapa,
Asia Gattiqaho Haba

1-2 O dzoobe Khata name:
Ai tataumata ana niike dzoomami naho khata naate oorai. Qate Ohonga ingona Mai ma Khata nopoi hiiremi anai Dzesu Kiristu sumu napahoho Qaru abi naate oorai. Oonita Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napahoi hasu ma keba niiho quba dzoobiremi ana nii pobi hiire.

ABIHO RASAKI NOOKE TEETARIDZONI

3 Nookare. Anai Maketonia habata tuumare boohiqi noorake niike pobi hiireta, Nii Epeso nagapa eraqata ooqake abi qesai oberama banaitorai nokoke sinasina hiibare. 4 Oi teeho bahe nokoho gotta ma pai ma bidzanuku samaneke nokoi sinabidzama rasakiitemi oi Ohongaho pengata abiho ai tataumake hoobidzaamanihe oke bisi naatorai.
5 Oi ana nokoho suu ma pai mootota oke noko qusubaiteqi ai tatauma mee saridzemi nokoho gisi qidzanatemi qupa khatai oho qesa sasari naatemi nokoi dzasaho teteta tuumarori. 6 Oonihe qesai suu ma pai oke arabireqi tterettare hiirorai.
7 Nokoi hu noo ma poma qesaho gesina abi naatare hiireqi beedzabeedza eete oho tototo hiiroraihe oho khoobake noko ruume naate sepeke hiirorai. 8 Meeke hu nooke maikhatai pobite hiiremi napa nookami bamu obera naataqu.
9 Oonihe teena erake qupadzomare. Hu noo oke te abi rike ma pobiho quba mootomi ooraidzarani. Oke abi qanga rasakinoma kahosanoma, nokoho quba mootomi oorai. Ma koiri kairinoma, ma taanga abi ma mai ma pai teetorainoma, 10 ma pasenanoma, ma nai ma sainoma, abi paha abike guume aimorainoma, ma abike dzukuro aima tuumorainoma, ma ikoikonoma, ma naru obera abi, ma dzakidzaki baura abi, hu nooi nokoke pobitaridzoni.
Hu nooi abi oonomaqake batabidzareiqi ooraihe quba eranoma hiirori oi gama bapotopotopo noo qidzake sesero eetorai. 11 Oke teeho quba hiidzaranihe Ohonga dzakapanomaho sinabidza naho torota mootomi oorai noo oi ooiqi hiiroraita hu noo baurake qaato.

PAUROI OHONGAHO BARUNA HEENAHO HASA HIIRETA

12 Oonita Dzesu Kiristu Soopara napahoi anake moohimi baura oho isaki naatetaho quba noi anake uhutomi ooraita oho dzoobeke ana hiire. 13 Oi meeke anai agobake soropuru ma dzakidzakinomai qaaqi noo rasakinoma hiire qaata oonihe anai ruume nameho quba nooka hiisi eetaama naatomi Ohongai naho quba dzasa eeteta.
14 Eetemi noho baruna heme minanipamu eetemi Dzesu Kiristu Soopara napahoi dzasa nomeho quba eeteqi hoobiremi ana ai tatauma mee saridzeta. 15 Oonita moomi anai kahosaho nane gottanipamu oonihe Dzesu Kiristui kahosa abi minara napake ingonaitareiqi ttokata baata. Oonita noo meenipamu oke teei bai hiibaquho tete bamu.
16 Oi abi samanenipamui ipita oonomaho tete suimaqa ai tatauma ma qaraqara tatanga saridzarotaho mumure mootoqi Dzesu Kiristui te hairiamake anake teetara. Noi qupa kokora nometa anake pookeba samakebama dzeimaqi ingonaitemi oorai. 17 Ohonga Abi Qiba napahoi Qaraqara Tatanganoma, noi Idzoidzo, ma Qidzanoma, Gutu Boto Kharanoma noi noqenipamu Ohonganita subesube ma dzapa pobi nohoke napai ao qusubaite qaraqara qaarakoi. Oore.

TIMOTTEOI SINABIDZAHO QAA ABI NAATARIDZO

18 O Timotteo khata name, agobake baura niihoho qamodzamodza nooi biranateta oohoke ana niike qupanomaitemi nii oke bageke eete qusubaiteqa baura qidza oho qaake

eete kurebeta minake eete qaarare. [19] Qupa khata niimeta tete saridzeqa ai tataumata qaarare.

Qesai oke paha eetarotahe ikake eete ai tataumaho tete oke potti biireqi oho rubenga naatorai? [20] Apene bahe abiho dzapa Humaneo ma Arekhattareo nopoi Ohongaho pengata noo qanga qesa hiiremi anai nopoke pobiteqi Saataho botota mootomi qupa burisi eetaqu kaqani.

2

PUPU HIBAHIBAHO TETE

[1-2] Oonita noo qiba bosabosa erake hiire. Abi minaraho quba Ohonga dzoobe hiireqa nokoho quba pupu ma dzauri hiibare, ma tti ma sori hiibare. Oke abi qiba ma ttoka ma habaho soopara qesaqesa abi ape ma ape noko minaraho quba hiiremi nikemaeho iiha ma dzoobidza qidzanatakoi ma bageke eete Ohongaho torota oorakoi ma oora ma qaara nikehoi keba ma dzapa saridzakoi.

[3] Oonomake eete qaama oi Ohonga ingona mai qidza napahoho torota isanatakoi ma bagenoma naatakoi. [4] Oi teeho quba bahe noi dza eetemi abi minarai sinabidza noo mee oke gesina naate soubiremi nokoke gamaqa ingonaitaridzoni.

[5] Oi abi samanenipamui ooraihe Ohonga teenai oorai. Ma hasu abi teenai Ohonga ma abi minaraho takurana oorai oi ape bahe Dzesu Kiristu. [6] Oonita noi sama nomeke ai mootoqi oke abi minarake ingonaitareiqi mootota.

Oonihe noho baura oho bodza ma qetta ma kokoi teqaha iso keke abi qesaho botota taatoraidzara. [7] Oi abi nagapa noo maina painanoma haba samaneta oorai nokoho torota sinabidza mee hiire paanaitemi nooka hiisi eetareiqi Ohongai teqaha qaru abi qesa takomaranihe anaqake takomami anai oho banaita ma Qaru abi bosabosa naate oorai. Oohoke anai bamu nii ikobetaquhe meenipamuke hiire.

[8] Oonita anaho dza oi hee, Oko ma boto tupu samaneta abi ungapai gama qupa houpeu ma biribiri nokome qaateqa boto ma qupa sasarima Ohongaho torota pupu dzoobire qaarare. Oiqi hiire, dzoobe.

PAIMANEHO SINASINA QIDZA

[9] Oonita paimane oho qesa nee ma bau eeteqi eto sama geqogeqo qupadzomaqi ttoba ma bare ma susa ma quba tobe sumanomaqake keke qupadzomainohe meeke isakiqata ttoba ma sasa qidzake ttarita dzaaromi bamu obera naataqu.

[10] Oonihe Ohongaho dzaodzao eeteqi paimanei baura qidza samaneke dzoomami bagenoma naatakoi.

[11] Oonihe nokoi etoqa ungapake riiteqa qusuta noo samaneke hiibainohe keba ma dzapata nokoho torota gesina aimare. [12] Ma paha atapa teei abike qooro qahitotoqa nokoke banaitake eete tuumoraqu oke ana nookami qaganatakoi. Oonita noi habesake eete noo nookoraqu oi qidza.

[13] Oi Ohongai te atapake bosa korabetaranihe abike bosa korabeteta. [14] Korabetemi abi teqaha toronata taataranihe Saatai atapa oke ikobetemi taatemi kahosai ooqata sohorota.

[15] Oonihe paimane nokoi ikanomake eeteqi tete saridzemi isanataqu bahe nokoi qupa sasarima ai tataumaqi qupa rikerikema kokora eete ooraquko khameto dzoomami khametohota paimaneho baura pui biranatemi oke qaupuiteqa qidzanatakoi. Maqa, oi noo haba bahe meenipamu.

3

OKO MA BOTO TUPUHO SOOPARA OHO NOO

[1] Qateqa abi teei sinabidza bosa qobaqoba naatare hiibaqu oho qaga bamu, oi Baura bagenoma. [2] Qate soopara baura oke abi bamu sepeke mai eetaquhe noi hutingi barima oomi noho iiha ma dzoobidza rikerikeke ooraquko baura oke eetakoi. Oora ma qaara noho paha idzoidzoke oomi noho ata teenaqai ooraquko noi kokoranoma naate bapotopotomi isanatakoi. Noi oho isaki naatemi abi noke ngiingi eetaquho tete bamu naatakoi. Oonita abi oonomai isanate baura oke mai eetare.

[3] Pookeba samakeba nohoi oorai oi bagenomanihe noi oba ma quba qesaho dzaodzao
eete basesanoma naataquni, mae qoredzani mae soropuruho neta qeemaquko oi bamu
isanataqu. [4] Qate noi oko ma boto nomeke khameto ma gama soopara eetemi noko bageke
eete noho pesuta oomake oi tete rike ma pobi bagenoma naatakoi.
[5] Oi teeho bahe abi teei khameto nome bageke eete soopara eetemi oi paha Ohongaho
oko ma boto tupu soopara eetaquhota qeemakoihe oho amata bamu qeemaqu. [6] Oonihe
noi abiniqake ai tatauma saridzetaiqako noi eto oho baura hesateqi sama qusubaite
Iibadzaho kabira naateqa oho qomaqoma saridzaino. Oonita ai tataumahota kotangai
keke oho baura aimare. [7] Oonihe nike teeke asatemi eto sasana oorai nokoi noho nookami
iganoma naatemi noi Saataho hoo dzooba naatainoho qubake nike abi korabete asatare.

SINABIDZA BAURA ABI QESAQESAHO NOO

[8] Qate sinabidzaho tuputa paha ttiihu abi teeke asatareiqa eto oba muhimuhi, mae
iseresere, mae ttuma ma qurumaho dzaodzao, abi oonomake eto saridzaino. [9] Oonihe qupa
dzohidzohi qidzanoma teei qupa sasarima meenipamuke Ohongake ai tataumorai, isanate
abi oonomake oho baura quba uhutare.
[10] Oonihe baura abike eto pureke uhutainohe bosata nokoke qaseqase baura moitemi
tataumaquko nokoke uhutomi oho isakita nokoi mekeqoma abi minarake tuuhoro
qaarakoi.
[11] Qate baura abiho atamaneho noo erani. Nokoi eto rasaki noo hiibainohe qupa rikerike
nokometa huttingi naateqa kokora baura nokome saninoke eetorare.
[12] Ttiihu abihoke ao hiirehe, nokoi ata teenanoma ooqi khameto nokome robedza biire
isanate qaarare. [13] Oonita nokoi oke eete ttiihu baurata isanatemi oi nokohota geeba
qidzanoma naatemi oho quba nokoi paha Dzesu Kiristuho ai tataumata pekhure teete
qeemorakoi.

PAUROI OHONGAHO TETE QIRAITETA

[14] Nooka, ana dzamonoke nikeho torota biranatakoiqi ao oonomaho totohota hiire.
[15] Oi nike Ohongaho oko ma boto tuputa tete qidza saridzaridzo. Saridzeqa nike Ohonga
qaraqaranomaho guhu ma nagapa oho husi ma paiho isaki naatakoi. Oonihe anai hairi
eetemi eto nike qiri eetaino hiireqi ana ao tete biraitemi oorai.
[16] Oi meenipamuke Qoberoba napahoio attinoma bamenomanita naarake napai hiirorai:
Ohongai ttokaho samama paana naatemi
Sumasai noke qaupuitemi
Angeroi baura nohoke mooqi mee hiiremi
Raaba abi noke nooka hiisi eetemi
Noi ao dzapa pobi nometa peite oorai.

4

IKOIKO ABIHO POMA QESA

[1] Qate Sumasai hee, Kebanoke qesai ai tataumaho tete mee oke qaateqa gisi mainaho
patta saridzeqi abike ikobete togo ma meke teenaitemi abi muunakoi. Oiqi Sumasai
hiiroraita tomanomai nookare.
[2] Oi abi qesa nokoi qupa khata nokome gimuttake eete abi ikobeteqa totoho eranomata
hiibakoi. [3] Hee, Abi ma paimane etoqa qesa naataino, eto patta qesaqesa muunaino oke
eete hiibakoi.
[4] Oonihe Ohongai patta minarake biraitemi ai tatauma tupuhota kotanga naatorai nokoi
patta oke gama aima Ohonga dzoobe hiireqa muunaridzoni. [5] Oi napai Ohonga pupu
hiiremi noi oho agoago eetemi muunaquho isaki naatorai, tete qidza oioni.

TIMOTTEOI BAURAHO KOTANGA NAATAREIQI PAURO HIIRETA

[6] Oonita Timotteo nii Dzesu Kiristuke bageke eete tuuhoroqa oohoke abi qupanomaitare.
Anai niike mekeqoma bapotopotoqi ai tatauma noo samaneke niike banaite baaqorai.
Oonita teena oke nii gesina naate abi nokoke moitemi oi nokoho patta qidza naate qaarare.
[7] Qate noo meeama ma gotta ma pai sepe oke eto qaupuitainohe ai tataumaho teteta
sama ma gisi niimeke qaasumare. [8] Oi sama qaasumaqui isakiqata niike hoobidzakoi,
oonihe ai tataumata qupa ma gisi niimeke qaasumaqu oio meenomanipamu. Oho quba

oora ma qaara niihoi poiqa qidzanatakoi ma ipi bodzata qaraqara niihoi paha meupunoma
naatakoi.
9 Oi noo sepe bahe meenipamu oonita abi minarai oke qusubaitaridzoni. Oonita erake
qupadzomare. 10-11 Ohonga qaraqara tatanganoma noi abi ai tataumanomaho ingona
mainipamu paha ai tataumaama minaraho ingona mai (nokoho beebe eetorai). Oonita
napai noho qupa toobake eeteqa kaipota abi minaraho quba heme baura samaneke
eetorakoi. Noo samane oonomake oko ma boto tupu noko qupanomaitare.
12 Nii dzobadzoba niimeta ooraihe oora ma qaara niihoi sasari naatemi nii ai tatauma ma
kokora qidza nokoke banaiteqi sinasina hiire qaamake nokoi bamu niike ngiingi ma baaba
eetaquhe tete niihoke suimakoi.
13 Oonita nii isaisa baura samaneke eete abike qogo ma saga hiireqi bapotopoto qaamake
kebanoke ana nikeho torota biranatakoi.
14 Oonita sinabidzaho abi mimi ttutturateqi baura niihoho qaamodzamodza hiireqi boto
nokome niiho irita mootoqi qanoqanonomaiteta oke nii eto ruume naatainohe Ohongaho
baura oke qere biire qaarare. 15 Baura ota baatigara naate qaamake abi minarai niike mooqa
hee, Oo abi meenomaniqi hiibakoi.
16 Oonita sama niimeke qaasumaqi noo hiiremi banaita baura niihoi meenoma naate
qaarakoi. Oke nii eete qaaqa sama niimeke hoobidzakoi ma abi qesa samaneke qidzaitakoi,
dzoobe.

5

ABI MA PAIMANEKE DZEIMA POBITAQUHO NOO

1 Qateqa abi mimihota teei obera naatemi eto noo tatangama noke pobitainohe noi
maiho isaki ooniqi qupadzomaqi qupa kebata sinasina hiibareni qate abi eehahake noma
ma naaneho teteta pobitare. 2 Paimane nasurake hee, Paimane gotta nahoniqi hiireqa
paimane eehake hee, Atabidzamane nahoniqi hiibare. Oke hiireqa rike ma pobita nokoke
robedza biire qaarare.

TTARUMI PAIMANEHO QOGO MA SAGA

3 Ttarumi paimane nokoi qepe ma habaho dzorenipamu naatemi isanate nokoke kokora
eetare. 4 Oonihe ttarumi teeho eema ma khata ooraquko nokomae ttarumi nokome kokora
eeteqa ota ai tatauma nokome paanaitare, oi neemi eo mai ma pai oioni. Oi noi nokoke
bosata kokora eete qaataho ipi ma habara noke moitemi Ohongahota bagenoma naatakoi.
5 Oi teeho bahe sinabidzaho tarumi pai noi ttokaho dzorenipamu naateqa Ohongaho
qupa toobake eeteqi qupi ma sau samaneke abi qesaho qupaqupake eeteqi Ohongaho
torota pupu ma dzauri hiirorakoi. 6 Qate ttokaho dzore naataama ttarumi paimane
oonomake nii naane quba kokora samaneke eetemi nokoi qesome baasomeho teteta
qeemaqu? 7 Oio gau oonita baamu. Eto nokoho tetei ngiinginoma naataino hiireqi oke
nii ao nokoke pobi hiibare.
8 Qate teei khameto ma oko ma boto nomeke korabetaama naataqu abi oonomai ai
tataumake khepidze hiire sinabidza basesa eetakoi. Quba oi bamenomanipamu. 9 Oonita
etoqa pureke ttarumi paimaneke ttumaho ttarita mootainohe moohimi teei ao tasu
naatemi noho qiba gabara naatemi noho oora ma qaara isanataquko noho dzapake baura
oho ttarita qeeteqa noke isanate kokora eetakoi.
10 Oi noho oora ma qaara ikanoma bahe khameto qesa dzoomami ao bitoto oorai,
mae sinabidzaho maimanei aabe baami noi nokoke kokora qidza eetemi oorai, mae noi
sinabidza bauraho abi baami nokoke bageke eete tuuhoromi oorai, mae hemenomake
qidzaitemi oorai, baura qidza samane oonomake noi eete baaoraimake isanate noho
dzapake oho ttarita qeetemi noke kokora eetare.
11-12 Oonihe ttarumi paimane eehahake eto pureke nokoho dzapake ttarumi meeho
ttarita qeetaino. Oi nokohota qesai Kiristuqake keke tuuhobaridzoke nokoi oho ttarita
sohoroqa bisata oho gottae naate gaubireqa abi teeke paha naatare hiiremi midza ma
attinoma naatakoi. Oi teeho bahe apu bosabosa baatemi nokoi hee, Nanai Kiristuqaho
pobi naatakoiqi naru hiiremi tatanga naatemi ipita nokoho dza paha hee, Abi naatareiqa
hiiremi naru oi sapara naatemi Ohongai nookami bamenoma naatemi noi oho ipike
ikanomake eetaqu?

[13] Oi keke bahe eto nokoi sepeke ooqa iseresereho isakita qesome basome eete naga
samaneta peite rasaki noo hiibaino. [14] Oonita eto tete oonomai biranatemi midzanoma
naataino hiireqi naho qupai hee, Ttarumi paimane eehahai isanate apu paha naate
khameto dzoomaqa kokora eete dzoo ma patta eetorare. [15] Ana nookami ttarumi paimane
qesai ao oho totaqita Saataho kabira naate oorai.
[16] Qate ai tataumaho tuputa abi teeho qepe ma haba isanatemi noho qetta ma kokota
tarumi paiho isaki biranatemi eto noi hairiamake tarumi oke sinabidzaho tupuho ttuma
quba hiibainohe, noomae atapa oke tuuhoro qaama noho oora ma qaaraho heba maapo
ooqata biranatare. Oke eetemi sinabadzaho maubai tarumi paimane dzorenipamu
nokoqake too teetakoi.

SINABIDZA ABI MIMIHO NOO

[17] Ma paha sinabidzaho abi mimiho dzapake qusubaite maubata too teetare oi meeni-
pamuke banaita ma pastori ma sinabidza hibahiba nokoi oho isaki oni. [18] Oi teeho bahe
qetaqeta teei oho qahurake hiireqi hee, Burimakaui niike hoobire uitti sasa eetaquta eto
noke qoredza eete too dzoge suutomi noi patta gattiqa oho ttaike muunaquho isakiama
naataino. Oiqi hiiretanita napa moohimi baura abi ma paimanei bauraho ipi ma arike
saridzaridzonita eto abi nokoke qoredza eete qaanataino.
[19] Qate teei abi mimi teeke qomaqoma hiiremi etoqa oho noo sepeke nookainohe abi
eseri tapari nokoi oke nesema moo iso keke isere hiiremi nookare. [20] Oonita kahosa
ooraquko oho maike abi minaraho tuputa qamuni hiiremi qesai oho attike eetare.
[21] Oonihe Ohonga mai ma Dzesu Kiristu ma qaheuba angeroho pengata ana qogo noorake
Timotteo niike pobi hiire, Quba tee ma teei biranatemi eto pureke qupa niimeho isakita
batabidzainohe oho khooba gama hiire nookaqanoke batabidzare. [22] Oonita tete nii aima
oorai oke bageke eete soopara eetemi etoqa teeta obera naataino. Oonita eto pureke abi
teeke qaheuba baura eetareiqi asate boto niime noho irita mooto agoago eetaino, oho
qubake teeho kahosa ooraquko oi bamu niiho naataqu.
[23] Qateqa, bodza qesata nii ttidza sakabaqi sama peperatoraiho qubake oba sepe bahe
isakiqata bai obake muunaqu oio maraseniho qesani.
[24] Qate noo qiba teeke hiiremi nookare. Qesaho kahosai ao paana naatemi oke
pobitaquho isaki ooraihe qesai kahosa nokome qahitoto qaami suheqata too paserenoma
naatakoi. [25] Ma paha abi qesai baura qidza eetemi abi moorai qate qesai baura qidza eetemi
abi mooraamanihe oi kebanoke paana naatemi kiridzanoma naatakoi. Oio mee.

6

KOKORA ABI BAURA TATANGATA OORAIHO NOO

[1] Kokora abi qesai baura maimaneho pesuta baura tatangata oorai eto nokoi maimaneke
ngiingi eetainohe dzapa nokohoke qusubaite qaama maimane nokoi Ohonga ma sinabidza
nohoke nookami mekenoma naatakoi. [2] Ma paha maimanehota teena teenai sinabidza
nookaqi hiisi eetorai eto nokoho baura abi nokoi maimane nokome nookami abi sepeho
isaki naatainohe baura nokohoke bagenomanipamuke eetorare. Oi teeho quba bahe
Kiristuhota nokoi gama qesaho ttaiqa naate oorainita kiridzanoma naatakoi. Oonomake
eete Timotteo nii abike tete banaite qaarare.
[3] Qate teei Dzesu Kiristu Soopara napameho noo qidza ma qaheuba sinabidza noo
bagenoma oke bai hiireqi mainake abi banaitaquko oi bamenoma naatakoi. [4-5] Noi sama
qusubaite ruume mutu nometa hee, Ana sinabidzata peite name quba teka saridzareiqi
hiire noo ma baura rasaki samaneke dzoomami oho quba niiqi ma noosa, ttire ma dzauba,
kure ma taara samane biranatemi oi abike tete mee qaanate qupa samaneke rasakiitakoi.
[6-7] Nookao. Pai gottai napake habanake dzoomata, oho qesa napa ttokaho dzore naateqa
baatakoi. Oonihe Ohongaho sinabidza oi abike isakinomaitoraita oho quba abiho qupa
kebarataquko isanatakoi.
[8] Oho qubake napahota dzoo ma patta, qepe ma haba isanatemi naane quba paha isaki
minaho quba hiibaqu, baamu. [9] Qesai ttuma ma quruma minanoma naatareiqi oberama
dza ma rumuba nokome qusubaiteqi angi ma kakati samaneta dzuuborai ma sama nokome
bagara biirorai. Oke eete abi samanenipamui ota taate rubenga naatorai.

OORA MA QAARA OHONGAHO NESETA EETORARE

[10] Nookao. Ttuma ma qurumaho dzaodzao oi qanga ma pasena minaraho qoqopanita
qesai oho dza ma rumuba eeteqi ai tatauma potti biireqi ota sama nokome kotoro
rubengaitorai. [11] Oonihe Timotteo nii niimae Ohongaho abinipamu oonita quba oonomaho
kiidza (atti) eeteqa sama ai qurate ai tatauma ma kokora ma Ohongaho noo ma pobi, ma
tete idzoidzo quba oonomaho dzaodzao eete iiha qaarare.
[12] Nii ai tatauma qidzaho totaqita kurebeta minake eete qaaqa ao qaraqaraho mee
mai eetakoi. Oi niiho kira oho quba biranatemi abi samaneho pengata nii kaitomaqi
qaupuitetake qupadzomare. [13] Ohongai quba minarake qanoqanonomaitorai ma Dzesu
Kiristui Pottio Pirattoho quba isere qidzake mootota nopoho pengata anai noo meenoma
erake niiho quba hiibi.
[14] Suu ma pai niihoke mootota oke nii iso keke qusubaite qaamake Dzesu Kiristu Soopara
napahoi ota paana naatare. Ohongai bodza nometa Kiristuke paanaitakoi. [15] Ohonga
ape bahe agoago Maikhata baisanoma, kiingi qesaho Qibanipamu ma soopara qesaho
Sooparanipamu oioni. [16] Qaraqara tatangaho dzadza ma koinaho bisa qaputa abi teei
qeema Ohongake moo pobitaquho tete ooraamanita noi noqenipamu oho isaki mai
eete oorai oonita napai beedzae ma dzapa nohoke qusubaite qaraqara qaarakoi. Oi
meenipamu!

TTUMA MA QURUMA MINANOMAHO NOO

[17] Oho qubake qesai ttokata ttuma ma quruma isanatorai nokoke qogo noo hiiremi nokoi
eto sama qusubaiteqa quba pepepe oonomaho qupa toobake eetaino. Oonihe Ohongai
baruna heenata napake quba minara moitemi ttidza qidzaqidzaho isaki naatorai noqaho
qupa toobake eetorare. [18-19] Noho qupa toobake eeteqi, nokoi oho qesa ohonga naate
baura qidza samaneke too teeteqa gisiho iisu nokomeke isakinomaite qaaqa meenipamuke
qaraqara mai eetaridzonita oho tototoke noko pobi hiibare.

BAURA NIIME BAGEKE EETE SOOPARA EETORARE

[20-21] Oonita Timotteo khata name, qesaho nokanokai ai tatauma meeke arabireqi ngi-
ingirobe eetemi nokoi oho naru oberama hiiremi noo ttenitteni nokohoho husuke nii
nookaqi eto qaupuitainohe noo oke teeteqa baura niiho qerenaiteta ooqaho bakenake
geemorare. Oonita nike Ohongaho baruna heenata sooma qaarare.
Anaio Pauro

2 TIMOTTEO
NOHO DZAIRA PEPA IPINA

Pauro Sauro qeeteta
Roma Nagapa, Itaria
Tii 67
Ttimotteo Bauraho Ttaiqa
Epeso nagapa,
Asia Gattiqaho Haba

1-2 Dzoobe Timotteo:
O qeseba khata name, Ohongai Kiristuho neta qaraqaraho tete biraiteqi naru nome oke qupadzomaqi hiiremi ana Dzesu Kiristu Soopara napameho Qaru abi naate oorai. Oonita noi Ohonga mai nomema nopoi niiho quba hasu ma keba dzoobiremi ana nii pobi hiire.

BEUBEU BAHE BAURAHO BU MA DZA

3 Oi anai maimane paimane nameho neta qupa eseri naataama, baamu! Ohonga nameho pengata subateqi noho kokora eete baaoraiho isakita qupiba ma eteba ana paha niiho quba pupu hiireqi Ohonga dzoobe hiirorai. 4 Qate nii surupo eetemi ana pobi nookami naho dzasa biranatemi ana niiho mee paha moomake naho ttidza qidzanatakoi.
5 Oi ana ai tatauma qidza niihoke nookami oi bosata neemi gotta Roisi ma pai gotta niiho Eunike nopohota meupunoma naatetai paha niiho naate oorai. 6 Oonita anai boto nameke niiho irita mootomi Ohongaho baura teei niiho naateta oke eto gaubidzainohe eepa oke kosibete qaitorareiqi ana niike qupanomaite.
7 Oi atti abiho isaki bahe Ohongai napake beedzae moitemi oi kokorata pekhure teetoraquho isaki. 8 Oonita anai sutasutaho pobi naatemi Ohongaho sinabidzai poiqa niiho too beebe eetemi nii heme oho ttaiqa naasubihe eto oho midza ma beubeueetainohe, Ohongaho beedzae ooqake qupadzomare.
9 Oi noi napake ingonaiteqi noomae qupadzomaqi baruna heenaho quba eeteqi qaheuba baura erake napa moitemi ooraita eto nakai hee, Nakamaeho boto popo oioniqi hiibaino. Quba biranataamake oomi agobanipamuke Ohonga noomae ttittibeteqi Dzesu Kiristuho puita napake oho baura moitareiqi roibetemi oota. 10 Oonihe abiniqake Dzesu Kiristu ingona mai napahoi biranatemi Ohongai khooba ota paaniteta. Noi baataho ekake uhutoqi dzakapa ma qaraqaraho tete paanaitemi napahota urai oorai.
11 Oonita anai raaba abike tete banaitareiqi oho qaru abi naate oorai. 12 Oho ipike anai bame erake saridze ooraihe Ohongaho qupa toobake eeteqi ana bamu oho midzake qupadzomaqu. Oi teeho quba bahe, ana qupadzomami noi anaho botota paramu mootomi oorai baura oi bamu sapara naataquhe noo tatanga nomeho quba oke bakena geema qaamake oi ipi bodzata paanipamu naatakoi teena oke naho qupa hiirorai.
13 Oonita nii naho toota qogo ma saga samaneke nookaqi Dzesu Kiristuho quba eeteqi ai tatauma ma kokora qidza oke qaupuite qaarare. 14 Qaheuba Sumasai napaho irita ooraita qupadzomaqi Ohongai baura oke nakaho botota mootota oke korabete qere biire qaarare.
15 Maqa, Asia gattiqaho habata Pugero ma Hemogere baura abi qesama nokoi gama anake qaateta oho pobike nii eto nookaamake ooraino. 16 Oonihe nokohota abi teei bodza samaneke naho kokora eetemi anai nohota qidzanate qaata dzapa noho Onesiporo. Noio abi qidzanita Ohongai noho qupa kokora eeteqa oko ma boto nohoke gama ingonaitare.
17 Oi anai sutasutata oomi noi te oho midza eetaranihe Romata baaqi naho qiri minake eete erata ana saridzeta. 18 Qate noi Epeso nagapata kokora qidza samaneke eeteta oke niimae ota moota. Oonita Ohongai hiiremi ipi bodzata Onesiporoi batabidzaho qohareta biranateqa eto isanataama naatainohe Sooparaho baruna heenata qooro tataumare, oke ana qupadzome.

2

SINABIDZAHO QAA ABI NAATE KUREBETARE

[1] Khata name, Dzesu Kiristuho baruna heenai ttunomanita oho neta giimaqi nii
beedzaenoma naate qaarare. [2] Abi samaneho neseta nii naho noo mekeqoma nookatanita
nii oho qesa abi qidza meenoma qesake asateqa nokoke oho sinasina moitemi teena oke
nokomae eete tuumami baura qoridzakoi.
[3] Nii Dzesu Kiristuho qaa abi naate oho heme baura aimaqa dzadzanoma naate qaarare.
[4] Oi teei ttokaho oora ma qaara qesaqesake qaateqake Qaa Pobipobi abi mina nomeqaho
nooke qusubaitakoi tete oke qupadzomare.
[5] Oi paha sipottiho abi teei baamu sepeke nee ma bau saridzaquhe iinga oho poma gama
qusubaiteqake saridzakoi oke eto ruume naataino. [6] Ma paha, teei dzapa pobi nomeke
paanaitareiqi patta bosabosa ponabetaqu oi ape bahe dzooho maikhata noomae oho baura
mekeqoma eetoraqutoke patta oke ponabeteqa dzapa pobinoma naatakoita qupadzomare.
[7] Nii noo oho iiha ma dzoobidzake eetemi Sooparai niike hoobiremi nii tete saridzakoi.
[8] Noo qiba ana hiirorai oi era: Dzesu Kiristui Tabitiho sooro ma saina ooqi te peper-
ataranihe baatake noi suqobire qori eehaha naatetanita qupadzomare.
[9] Noi eetetaho ipike ana paha heme eranoma aimaqi sutasutata ooraimi qesai nookami
anai abi qangaho tomidza naatorai. Anaio sutasutaho pobi oonihe qesa ma nikei ipibiro-
raiho isakita bamuqa hee, Ohongaho nooke suutomi ooraiqa hiibaqu. [10] Baamu, nikemae
ipibiremi abi samanei Ohongaho kira kaitomaqi Dzesu Kiristuho neta qidzanatoraiho quba
nookami poro kiranoma naatorakoi. Uububuu!
[11] Noo oi meenipamu. Oi teeho bahe naa erai hee:
Napai Kiristuma ttaike heme saridzaquko
paha noma ttaike qaarakoi.
[12] Napai baurata battigara naate qaaraquko
noma ttaike poro qereta qooro qesake pobitakoi
Qate napai noho bai hiibaquko
noi napaho baike hiibakoi.
[13] Oonihe napai noke teeqata ruume naataquko
noi bamu tuhotuho baura nomeke ruume naate
oke napake qaanataqu, oi baamunipamu.
Noio baura abi idzoidzo oonita oho tete baamu.

OHONGAHO BAURA ABI MEEI DZAPA POBINOMA NAATAKOI

[14] Hiirori noo oi niike kosibetemi nii Ohongaho pengata oho nooke abi qupanomaite
qaarare. Oonihe eto hu ma koridzaho bisata hiiremi abi sakaba tuumaino. [15] Sama niime
qaasumaqa sinabidza meeho ttimeka naatemi Ohonga nookami nii baura abi mee, dzapa
pobinomaho isaki naatakoi. [16] Qate noo sepesapeke hiiremi oi nokoho qupake rasakiitemi
ikabetaqu?
[17-18] Meeke Himeneo ma Piretoi noo sepesapeho maikhameto. Oi ana nookami nopoi
oberama qupadzomaqi hee, Baamu, tukutukuho bodzai ao baamu naatetaiqi hiireqi
qesaho ai tataumake rasakiitorai. Oonita noo nopohoi abike makamaka moite tuumami
bamu isanataqu.
[19] Oonihe Ohongai husi ma pai mootomi oorai oi tatanga, baamu bamu naataqu. Ma
ttanga nohoho ekai hee, Anaio Sooparanita abi nameke ana gesina. Ma oi paha hee, Teei
naho dzapaho geebake aimaqu noi ao tete qangake qaatanipamuke eeteqake Sooparaho
dzapake aimare.
[20] Tete erake qupadzomare. Meupu nagata ttuba ma qapu samane oorai. Qesake baura
sepesapeho quba qupadzomaqi oke eema korabetorai ma ttokama korabetorai. Qate
qesai dzapa pobinomanita oke gori ma siriba ma quba qesama korabetorai. [21] Noo oi
abiho qahura naatoraita abi teei ttokaho quba sepesapeke qaatanipamuke eetemi Ohonga
maikhatai noho nookami bagenoma naatemi noi noke korabetemi baura qidza dzapa
pobinomaho isaki naatakoi.
[22] Oonita abi dzuu eehaha oho dza ma rumuba dzapa samane oke nii qaatare. Qesa
nanai eetoraiho isakita nii qupa sasari naate Ohonga benateqa ai tatauma ma rike ma
pobi ma dzasaho tete iihaqi keba ma dzapata qaarare. [23] Qate qesai quseripo noo ma qasa
noo sepesapeke hiiremi oke nii tomama nookaqa eto kaitomaino. Oke eetemi abiho iiha

ma dzoobidza obera oi bamu naatemi nokoho humamutui ikanomake eete biranataqu?
Baamu.
[24] Oonita Ohongaho tuhotuho abi nii bamu isanate abiho neeta qaa kosibetaquhe
pookeba sama kebata qesa qamuni hiireqa nokoke tete banaitemi bagenoma naatakoi.
[25] Oi qesai basesa eete kurebetemi nii keba ma dzapata nokoke bapotopotomi Ohongaho
pengata nokoi sinabidza meeke saridzeqa qupa burisi eetaqu mae?
[26] Oi nokoi Iibadzaho dzake qusubaite noho angita dzuubaqi oho kabira naatoraita nokoi
niiho totoho qidzata tete saridze angi oho saqosaqo naataridzoni. Oke qupadzomaqi nii
baura oonomake eetorare.

3

IPI BODZATA TETE QANGANIPAMU BIRANATAKOI

[1] Qate ipita bodza bamenoma ma attinoma biranatakoi oke nii eto ruume naataino.
[2] Oi abi sama nokome qaupuitakoi. Noko ttuma ma qurumaho dzaodzao eetakoi, sama
kanoke hiibakoi, soropurunoma naatakoi, noo qanga samaneke hiibakoi, mai ma pai
basesa ootakoi, noo qusubaitaama naatakoi, abiho qore ma geema hiibakoi, sinabidzake
puutta hiibakoi, ma Ohonga dzoobe hiibaamake quba samane khakhaumakoi.
[3-4] Ma bise baiseho isakita nokoi bamu abi ingonaitaquhe nokoi iseresere ma too
pokhinoma naatakoi, ma tete qidzake ruume naateqi hoo ma haaho isakita noko pasena
samaneke dzoomakoi. Nokoi sama qusubaiteqa koiri kairinoma naate naru tatanga
nokome ao geemakoi ma nokoi Ohongaho goottae eete dza ma rumuba nokomeqake
qusubaitakoi.
[5] Oi qesai sama gebageba eete sinabidzaho tomidzabari naatakoihe oho beedzae nokoho
torota baura eetaridzoho basesake noko eetakoi. Abi oonomai gama ngiinginomanita
nokoke qaatare. [6] Nokohota qesai seike naga qesata peite paimane pasena maina
painanoma nokoke oosasama hee, Nikeke qidzaitakoiqi hiireqi qoqopa eetemi nokoi oho
angita dzuuborai.
Oi teeho bahe paimane pasena nesenomai qupi samaneke quba agiagi moo nooka quba
dza eeteqi oho kabira naatorai. [7] Oi nokoi qiri eeteqi teqaha banaita oonomaho torota tete
mee saridzoraidzara baamu.
[8] Oonita dzotataho maimane Dzane ma Dzaberei Moseke basesa eetemi okoiko nopohoi
paana naatetaho isakita banaita obera nokoho ttittirai burisi eetemi nokoi tete mee
rasakiiteqi mainata tuumorai. [9] Oonihe khooba rasakinoma nokohoi paana naatemi nokoi
oho qesa rubenga moorakoi.

OHONGAHO KOO MA TAANGAI BAURAKE ISANATORAI

[10] Qate naho tetei mainanipamu oke nii nese niimema moo qaata. Naho noo ma khooba
ma ai tatauma ma kokora ma baura bamenoma ma battigara oke nii moo qaata. [11] Oi nagapa
Attiokhia ma Ikonio ma Ristera ota abi anake iiha tuumaqi buribaroke teeteta bame noho
oke nii gama moota, oonihe Soopara napahoi hiiremi ana paha qidzanateta.
[12] Oi anaqaho bame bahe apenei meenipamuke ai tataumaqa Kiristuho tete iihaqu oi
paha nikeho patta naatakoita qupadzomare. [13] Oonita hiibi, banaita qanga ikoikonoma
samanei biranateqa haba biidzakoi ma nokoi qesa ikoiko minanipamuke eetakoi.
[14] Qate nii pai neemi ma pai gotta ma nanaho toota saridze moomi meenoma naateta
tete teena oke nii qusubaite qaarare. [15] Dzesu Kiristuqaho neta ingonai oorai. Qaheuba
qetaqeta samaneke nii pai gotta niimeho gopota nooka isaite gesina naate baaooraita
qupadzomare.
[16] Qetaqeta oio gama Ohongaho, oi dzakapanita oi abike tete rike ma pobi banaitakoi ma
qogo ma saga hiibakoi ma nokoke pobitakoi, oi oho isaki kekeni. [17] Oke moomi Ohongaho
baura abi, niiho koo ma taanga ttari khara ota oorai. Oi baura qidza samaneho quba
isanatanipamuke eetakoita qeemare.

4

OHONGAHO NOO MEE OKE QAUPUITORARE

[1] Timotteo, nii Ohongaho pengata nookare. Dzesu Kiristui baaqanoke abi baateta ma
abi eehaha napa gama maripa eeteqa pobi nomeke gama ota qaupuite soubidzakoi. [2] Oke
qupadzomaqa nii sinabidza oke qupi ma sau samaneke hiire qaarare. Nii abi tete banaiteqa
pookeba samakebata qogo ma saga hiireqa kosibete qaarare.
[3] Oke teeho quba hiidzaranihe kebanoke abi qesai sinabidza meeho goottae eete dza
nokomeke qusubaiteqa banaita qesai nokoho tomata quseripo noo hiibaquho qirike nokoi
eete oonomake nokome quba saridzakoi. [4] Nokoi sinabidza mee oke tomama nookami
arabiremi gotta ma pai nookakoi. Oho qubake ana tototo minake hiire.
[5] Qate nii qupa niimeta tete bageke eete qupadzomaqi eto kaipota peperatainohe baura
niime qaupuiteqi abi minarake sinabidzanomaiteqa eto poma teeqake qaataino!

GAMANI AO PAURO TEETAKOIQI HIIREMI OOTA

[6] Nookao! Bodza naho hoteqa naatemi dzuu nahoi ao taramorai. [7] Ai tataumaho teteke
ana gama qusubaitemi bauraho poma tee ma teei naho moirata perebara, bamu.
[8] Oonita oho bodzata maripa Maikhata qidza noi naho isaki mooqa rike ma pobiho
paparake naho qibata dzaamotakoi. Oi qiba nahota keke bahe apenei dzaodzaoma noho
baura eesuqi noho beebeke eetorai napa minaraho qibata dzaamotakoi, oioni.

NOO QETTA MA KOKO QESA

[9] Maqa, nii baurata ooraihe naho torota baabareiqa eto hairi eetaino. [10] Oi teeho
bahe Teemai anama baura eete qaarihe ttokaho rumuba noke suqobiremi anake qaateqi
Ttesaronika nagapata tuumata. Qate Ttittoi baura quba Ttaramattiata tuumata ma
Kereseke noi oho qesa Garatia habata tuumata.
[11-12] Tuumami Ttikhikuke ana niiho tekata dzoobiremi Epeso nagapata tuusumi Ttotta
Ruka teenai ana tuuhororai. Oonita nii ao Epeso nagapa qaate baabare. Baaqa Mareko
bosata baura qaateta noke poiqa paha dzeima baa naho samaqata mootoma noi naho
hobihobi naatare.
[13] Qate anai Ttoroa nagapa qaateqi dzapa sasa nameke Karapo noho torota mootota oke
nii isanate aima baabare. Ma paha gee qesaqesa pepaho ma meenipamuke hoo sasana
qeetemi oorai oke gama khakhaumaqa baabare.
[14-15] Oonihe korabete qupadzomare. Nagapa ota kopaho korakora abi dzapa noho
Aresatte noi noo nahoke basesa minake eeteqi kaipo saamaneke ana moitetanita noke nii
potti biidzare. Ohongai oho ipi noke moitakoi. [16] Oi nokoi bosata anake noota mootoqi
qomaqoma hiiremi dzairamane nahoi ikake eeteqi nipanateta? Etoqa kahosa oho ipi
nokoho irita peitaino.
[17] Oonihe raaba abi samane sama maina painai naho toota sinabidza nookakoiqi Ohonga
Sooparai naho gesina abi ooqi sinasinama anake beedzaenomaitemi abi kabira qaanom-
aho isaki nokoi ana gaahimi eehe, Ohongai ana karabetemi ana oho saqosaqonoma
naateta. [18] Oonita Sooparai anake ingonaitetai angi samaneta ingonaite baorai. Oonihe
naho bodza ao bamu naatemi anai qusu nagapaho pobi naatakoi. Buububuu! Ohongaho
hasake hiire qaraqara qaarakoi. Oi meenipamu.
[19-20] Qate nanai girodzomaqi baura abi Erastoke Koritti nagapata qaatetani, qate
Ttoropimo noi batabata eetemi noke Mireto nagapata qaateta niike oho pobi hiibi. Oonita
Timotteo nii atapa Pirisira ma apu noho Akuira ma paha Onesiporoho oko ma boto nokoke
nakaho quba dzoobe hiibare.
[21-22] Qate abi nagarai gama niiho dzoobe hiire, oi Euburo ma Pute ma Rino ma Karautia
ma dzairamane qesa samane. Oonita hiibi, dzaapa bodza biranataamake oomi quba ana
hiirori oke nii gama aimaqa ao baabare.
O dzoobe, Soopara napahoi niiho qupa khatake tuuhoro qaarare ma noho baruna heena
nikeho irita qaarare. Dzasa oioni.
Anaio Pauro

TTITTO
OHO DZAIRA PEPA

Pauro Sauro qeeteta
Roma Nagapa
Tii 66
Ttitto, bauraho Ttaiqa
Epeso nagapa
Asia Gattiqaho Haba

1-4 O sinabidza khata name:
Dzoobe Ana Pauroi Ohongaho kokora abi ma Dzesu Kiristuho qaru abi ooqi Ttitto niiho quba gee qeesubi. Oonita baruna heena ma qupa kokora ma hasu ma keba oi Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napameho neta gaibaqa niiho irita biranatare.

QARAQARA TATANGAHO NOO

Nookare, Ohongai abike ikobetaama. Qaraqara tatangake noi abi moitarotaho naru agobanipamuke hiireta. Ma oho bodza biranatemi Ohonga Ingona Mai abi asatemi napai nooka hisi eeteqi sinabidzaho isakita ao tete mee gesina naateqi qaraqara tatanga oho qupa toobake eetorai.
Oonita Ohongai pai mootoqi noo nomeke naho irita mootomi oke ana qaupuitorai.

SINABIDZAHO BOSA QOBAQOBAHO NOO

5 Oonita Ttitto, anai bosata hee, Nii isanate quba samane ttarita mootoqa nagapa samaneta sinabidza soopara upubidzare hiireqi tete paanaiteqi baata. 6-7 Oonihe sama qusuba baura, mae koiri ma pasena, mae ibo ma kote, mae ttumaho beedzabeedza oonomaho isaki bamu bosa qobaqobaho quba isanataqu.
Qate abi kahosaamai ata teena nomeho toro atimami khameto nohoi nooka hisi eetemi abi qesai nokoke ritorato ma rasakinomaniqi hiibaquho isakiama naate ooma abi oi baura oho quba isanatakoi. Oi bosa qobaqoba teeho tete isanatemi noi Ohongaho botoho qesa ooraqu oi bagenoma.
8 Oi abi qidza, kokora ma qupanoma, abi pobipobi ma qaheubana ma sama korakoranoma oio isanataridzoni. 9 Noi paha sinabidza meenomaho neta hongasireqa abi banaite isanatemi oionita ibo ma kote abi nokoi qupa burisi eetakoi.

ABI RASAKINOMAHO QOGO NOO

10 Nookao, sama koko geebanoma ma kara nokoi oberama abi ikobeteqi noo sepesapeke hiirorai. 11 Oi nokoi baura teeke nokome quba karabetareiqi noo qesa oberama banaitemi oho quba oko ma boto qesai gama susupu rubenga naatorai. 12 Nokoke isanate too pui siibaridzoni.
Oi nokomaeho neta naa sutasuta abi teei erake hiireta:
Kereti abi nokoi obera abi ooqi
kabira qaanomaho isakita qupi samane
sama pati nokomeqake qohatorai.
13-14 Hiireta oio noo meeni. Oho qubake nii nokoke mekeqoma qamuni hiibare. Hiiremi nokoi eto abiho too qusubaiteqa Dzuta abiho bidzanuku nookaqi sinabidza mee oke tume biidzainohe, ai tatauma qidzake saridzare.
15 Mooro. Qupa rikenomaho neta quba minarai rikerike keke. Oonihe, qupa qanganomai nooka hisi eetaama naatemi nokoho neta quba minarai qaganoma keke oomi, iiha ma dzoobidza nokohoi sepesapenipamu oni. 16 Nokoi hee, Nanai Ohongaho nokanoka abi ooniqi hiiroraihe, nokoi Ohongake basesa eetemi baura nokohoi meeama ma peranoma keke oorai oni.

2

ABI MA PAIMANE MIMIHO NOO

[1] Oonita nii niimae sinabidza meeho isakita keke hiire qaarare. [2] Nii hiiremi, abi mimi
hutingibarima ooqi dzapa pobinoma ma qupanomaho isaki naateqi abiho dzasa eete qaaqa
sinabidzata battigara naate qaarare.
[3] Qate paimane mimi oho qesa Ohonga qusubaiteqi oba tatangaho ngiingi eeteqa isere
hiibaamake qaarare. [4] Qaaqi nokoi isanate paimane eehahake tete qidzata dzeimami nokoi
apumane ma khameto nokome kokora eetorare.
[5] Oonomake nokoi eete qaaqa qupa dzohidzohi ma keba ma dzapata naga baura nokome
eete qaaqa kahosaamake apumane nokomeho noo qusubaite qaarare. Oke eetemi, abi
mooqa sinabidza qanga hiibaquho isakiama naatakoi.

BOSEBA MA EEHAHAHO NOO

[6] Qate Ttitto, nii hiiremi abi eehaha oho qesa sama nokome soopara eetorare. [7-8] Oke
eetemi nii niimae nokoke baura qidzaho teteke banaite qaarare.
Banaite qaaqa nii qupa rikerike ma qupa pobipobiho isakita noo bagenomanipamuke
hiiremi bai hiibaquho isakiama naatakoi. Oonihe, ibo qesai nookaqi hasahasa hiibakoi.

BAURAHO MAIMANE MA KOKORA ABIHO NOO

[9] Paha, nii hiiremi kokora abi nokoi maimane nokomeho noo samaneke geemaama naate
qusubaite soubidzare. [10] Etoqa noko quba tee ma teeho guume eetainohe, nokanokaho
teteta tuuma qaama oi Ohonga ingona Mai napahoho sinabidzata nee ma baunoma
naatakoi.

QUPA SASARIMA OOQA KIRISTUKE DZEIMARE

[11] Oi Ohonga baruna heenanoma abi minarake baiburomi qidzanatorai.
[12] Qidzanatare hiiremi napai ttokaho qupa bage ma quba ngiinginoma qaateqa qupa rik-
erike ma pobipobima ooqa poiqa bodzarata Ohongama qesa hongasire ttidza qidzaidzama
noke dzeima qaarare. [13] Oi Ohonga Dzesu Kiristu ingona mai mina napahoho dzadza ma
koina biranate paana naate soubidzaridzoni.
[14] Oi noi napake ingonaiteqi kahosa minaraho neta qagaumaqi akobeteta. Akobeteqi
napake nome quba qaheburoqi napai baura qidza samaneho dzaodzao eetorare hiireqi noi
napaho quba eeteqi sama nomeke ai mootota. [15] Oonita nii sahurunomake oho noo abike
hiire qupanomaiteqa pobite qaamake qidzoke abi teei niiho ngiingi ma baaba eetaqu.

3

TETE QIDZATA BATTIGARA NAATARE

[1] Maqa, nii nokoke qupanomaitemi nokoi gamani ma soopara qesaqesaho noo qusub-
aiteqa baura qidza samaneho quba adzahaha naate eete qaarare. [2] Noko etoqa qesa taara
eeteqa qomaqoma hiibainohe, abi samaneho qubake hasu ma kebaho isakita qaarare.
[3] Oi napamae gama susupu ruume ma basesaho isakita rasaki naateqi iinga ma siidzaho
dzaodzao eete qaata. Qaaqi oberama qesa ttire eeteqi ibo ma koteho teteta qaata. [4] Oonihe,
Ohonga ingona mai napahoho qupa qidza ma dzasa biranatemi noi napake ingonaiteta.
[5] Oi napamae pobipobiho teteta baura qidza eete qaataho quba bahe Ohonga noomae
qupa kokora nomeho quba eeteqi napake akobeteqi usaqeke dzoomata. [6] Dzoomaqi Dzesu
Kiristu ingona mai napahoi Qaheuba Sumasa napaho irita ttuunomake moitemi Sumasai
napake qanoqanonomaitemi oorai.
[7] Oonita noi baruna heena nomeho quba napake pobipobiniqi hiire ooraimi napai
qaraqara tatanga dzeima qaaqa oho apiapi naatorakoi, dzoobe. [8] Noo oi meenipamu oonita
nii oho tototo hiire qaama, Ohonga nooka hisi eetorai nokoi oke qupadzomaqa baura qidza
samane eete qaarare. Baura oi bagenoma ma oi abike hoobidzakoi.
Qate hu nooho khooba ma qasaqasa ma noo ma qaa rasakinoma oi quba meeama
ma abike hoobidzaama. [9] Oonita oke potti biidzare. [10] Abi teei sinabidzaho hu ma
koridza biidzaquko noke nii qupi teenani mae eserike qamuni hiibare. Hiiremi qaataama
naatemake noke gaubidzare. [11] Abi oonomai kahosaho mututa oorai. Noho qiba burisi
eetemi noi tete nomeke siirorai.

NOO QETTA MA KOKO

[12] Qate anai Atema ma Ttikhiku nopoke nikeho toro dzoobiremi biranatemake nii ao
hairiamake qeemaqa anake nagapa Nikoporita saridzare. Oi ana ota tama bodzata oorare
qupadzomorai.
[13] Qate Dzena roo abi ma Aporo nopo baura tuumomi nopoho qepe ma haba quba
qesa isanataama naatainoho quba nii bage eete nopoke korabetare. [14] Oho qesa napaho
qesamane eto meeama naatainohe baura abihota quba tee ma teei bamu naatemi oho
isakita nokoke too teete qaarare.
[15] Abi naho torona oorai nokoi nikeho qaki eete. Qate qesa nooka hisi eeteqi nana ma
napaho dzake eetoraita nii naho habara eete nokoke dzoobe hiibare. Oonita nike keba ma
dzapata qaarare. Naho noo oioni.
Anai Pauro

PIREMO
OHO DZAIRA PEPA

Pauro Sauro qeeteta
Roma, Itaria
Tii 62
Piremo Abi Mina
Korose nagapa
Asia Gattiqa Haba

NOO BOSABOSA

O Dzoobe Piremo:

1-2 Nii dzaira qidza ma bauraho ttaiqanita Timotteo ma nakai noorake niiho quba qeete. Ma sinabidzaho oko ma botoi naga niihota ttutturatorai, ma ata niiho Apia, noi dzaba qidzani. Qate nakai nookami niiho khata Akhipu noio sinabidzaho qaa abi ttaiqa naate oorai, dzoobe.

3 Maqa, ana Pauroi Dzesu Kiristuho quba sutasutata ooraihe napaho Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristui hiiremi baruna heena ma hasu nikeho irita biranatareiqi ana hiire.

PAUROI PIREMOHO KOKORA NOOKAMI BAGENOMA

4-7 Qate ana nookami nii Soopara Dzesu Kiristuho dzake eete ai tataumaqi teena oke paha Ohongaho oko ma boto minaraho quba eetoraimi ana Ohonga dzoobe hiirorai. Oi noma name, nii Ohongaho oko ma botoho quba dzasa eete qidzaitemi naho qupa ma sama qidzanatorai.

Oonihe nii ai tataumaqi Kiristuhoke eeteqa paha ttaike nanaho baura qesaqesa too teetare gesina naataquho quba ana pupu hiirorai.

PIREMOI ETO ONESIMOHO BAI HIIBAINO

8 Oonita nii nakake too teetaquho qubake ana Kiristuho pengata tototo hiibaquho isaki oorai. 9 Oonihe, nii ma naka qesa dzaira eetorai, ma ana Pauroi sinabidzaho abi mina naate ooraita nii ao tete qupadzomorai kaqa.

10 Oi oho quba keke bahe, poiqa ana paha Dzesu Kiristuho quba sutasutata ooraiho qubake ana niike Onesimo sinabidza khata nameho quba qasa hiire. Oi ana sutasutata oomi niiho kokora abi Onesimo noi paha naho khata naate oorai.

11 Meeke noi bosata niiho neta meeama naate niike qaatetanihe, poiqa bodzarata noi nii ma nakaho quba meenoma naasubita mooro. 12 Oonita naho dza minai abi khata noho toro ooraimi ana noke niiho toro dzoobiremi tuusubi.

13 Oi ana sinabidzaho quba sutasutata ooraiqi noke name quba qaanatemi noi niiho habara eete naho kokora baura eetarori. 14 Oonihe, ana eto beedzae eete niike riitemi niiho qupa oho tete hiibaama naataino.

15 Oi nii noke kokora abiho isakita paha aima qubake ana te hiibidzara. Oonihe sinabidzahota nii noke noma qidzaniqi hiireqa aimaridzoni. Oi Onesimoi niima bodza mina qaarareiqa Ohonga hiiremi noi bodza hoteqa teeke niike qaate papateta kaqa.

16 Oi ana moohimi noi noma qidzani. Qate nii oho qesa abihoke keke bahe, Kiristu Sooparahoke qupadzomaqa moomi noi niiho noma gotta bagenomanipamu naatakoi. 17 Oonita nii ma nakai bauraho ttaiqa naate ooraiho qubake nii nahoke qupadzomaqi Onesimoke aima kokora eetare.

18 Qate noi niike oberama eetetani, mae noho ttuma kahosa niiho pengata ooraimake, oke nii naho qereta goosobare. 19 Oke ana naamae oho ttuma niike moitakoiqi hiireqi dzapa name PAURO oke qeete.

Oonihe nii oho qesa sama niimeho ttuma ana moitaamake oorai. 20 Piremo noma name, meenipamuke nii Kiristu qupadzomaqa ohonga naate anake hoobidzare. 21 Onesimohoke keke qusubaitareiqi ana teqaha hiibidzaranihe nii minanipamuke ana hoobidzareiqi ana qupadzomaqi oho isakita hiire.

22 Qate paha noo teei oorai. Oi nii naho quba pupu hiiremi noko anake saqoromake ana nikeho toro biranataquho isakita nii ao naho quba teka roibetare.

DZOOBE MA AIPOHO NOO QESA

23 Qate Epapara noi Dzesu Kiristuho quba noma naka erata sutasutata ooraiqi noi niiho
quba qaki eete. 24 Oho qesa Mareko ma Arittako ma Teema ma Ttotta Ruka nokoi erata
anama nana baura eetorai nokoi niiho qaki eete.

25 Oioni Kiristu Soopara napahoho baruna heena nikeho qupata biranate qaarare.
Anai Pauro

HEBORO
OHO DZAIRA PEPE

Pauro mae ape qeeteta
Naqapa Ika Nena
Tii 68 Kaqani
Isiraeho Dzaodzaonoma
Haba Qesa,
Besa Bisanaho Kusu ma Koko

KHATAIO NARUHO MEE

1 Dzoobe Dzairamane!
Ohongai abi napake qupanomaitareiqi too abi ma kara dzoobiremi uimane neimane
moo nooka qaata. 2 Oke eete qaaramuti musaqike noi khatanipamu nomeke dzoobiremi
baata.
3 Oi Khata ape bahe Ohonga noomaeho ngingi ma dzubina dzapa pobinoma. Noi quba
minara korabete soubireta ma oho apiapinipamu naate oorai teena. Noi maiho noo
tatanga quba eeteqi kahosa napahoke teeteta. Teeteqi peite Baisa minanoma noho boto
pobi naateqi oho poro qereta qoororai.

KHATAIO ANGEROHO ISAKI RIITORAI

4 Oonita Khataho qopa ma dzapa pobi oi angerohoke suqobireqi peitanipamuke eete
oorai. 5 Oi Ohongai hee, Anai niike dzoomani nii naho khatanipamu. Oke hiireqi noi paha
hee, Nii ma nakamae Mai ma khataho isaki ooni totoho oonoma hiireta oke noi teqaha
angero teeke pobi hiibara.
6 Oi Ohongai eka bosa khata nome ttokata paanaiteqi hee, Angero name, nike gama
susupu khataho hasa ma gegema hiibareiqi hiiretanita noi angero bamu.
7 Qate angerohoke Ohongai hee, Anai nokoke korabetemi nokoi gutu boto khara ma
eepaho isakita naho tuhotuho naate qaarakoiqi hiireta.
8 Qate khata nomenipamuke Mai hee, O Ohonga, poro qere niihoi dzakapanita baamu
bamu naataqu. 9 Niiho qeridzai pobipobi oonita sarakamina oorai nokoke pobitakoi. Oi nii
teenai qangake arabireqi qidzake qaupuitorai. Oho quba Ohonga mai niiho anai qesamane
niihoke riiteqi niiqake geebanomaitemi minarai niiho dzapake qiraitakoi.
10 Oiqi hiireqi Mai hee, Khoobanipamuta nii ttoka ma haba biraitemi boto popo niihoi
gama qusu ma haba igabirorai. 11 Igabiroraihe kebanoke topa ma qosana naate dzaetakoi.
Qate nii teenai qaarakoi.
12 Oonita quba oi gama ttoba agobaho qesa qanganatemi oke nii goomami bamu
naatakoi. Qate niimaeho tii samane samane biiranate tuumami nii bamu oho quba tasu
naataquhe iso keke qaarakoi.
13 Hiireqi Mai noi khata nome pobi hiireqi hee, Nii naho samata beebe eete oomake
anai ibo niihoke suqobireqa pesu niihota mootakoi. Oiqi hiireta oke te angero pobi
hiibara. 14 Baamu, nokoio tuhotuhoho isaki. Ohongai noko dzoobiremi abi Kiristuho nete
qidzanatorai nokoke tuhororai. Oioni.

2

INGONAITAQUHO TETE OIO ATTINOMA

1 Oonita Ohongai poiqa angero bahe khatanipamu nome dzoobiremi noo oi bamenoma.
Oho quba napai noo oke eto arabidzainohe korabete nookaqa qusubaite soubidzare.
2 Oi bosata Moseho hu nooke angeroho toota qaupuitemi tatanga naatemi qesai basesa
quba hu oke riiteqi oho isakita quba bamenoma saridze qaate. 3 Oonihe poiqa Ohongaho
Khatanipamu baaqi ingonaho tete dzapanoma biraitemi napai oke qusubaitaama naatemi
noi bamu napake maa moitaqu.
Oi Dzesu Kiristu Sooparai tete oke biraitemi Qaru abi nohoi oke napaho tomata
qaupuiteta. 4 Qaupuiteqi Ohongaho Sumasai nokoho noo mee hiireqi bauraho sipi

saqoroqi noomae qupadzomaqi obaoba ma quba nese agiagi ma mumure samanema napake isakinomaitemi ooraita oho basesa eetaqui attinomani!

INGONA MAI APE BAHE DZESUNIPAMU

5 Nookao, abi ma quba samaneke soopara eetoraquhoke nanai hiibi, baura oke Ohongai teqaha angeroho botota mootara, baamu. 6 Sinabidza abi teei teeta isere qeeteqi hee, O Ohonga, abi noi quba ape ooniqi hiireqi nii noke qupadzomorai? Abiho Isakinihe nii ikanomake eete noke tuuhororai?

7 Oi nii abike gattiqa angeroho pesuqata mootomi ooraihe nii noho dzapake qiraitemi dzapa pobinoma, nee ma baunoma naatorai. 8 Ma quba dzapa samaneke nii gama abi oho pesuta mootomi oorai, ma quba teeqai te sigiqata ooraidzara, baamu.

Oiqi hiire qeeteta. Oonihe napai moohimi quba qesa qesake abiho pesuta mootaamake oorai. 9 Oi khooba apeho qubake oke eete oorai?

Oonita Dzesuke qupadzomare. Napai moomi noke bodza hoteqaho isakita angeroho pesuta mootota. Oi Ohongai baruna heenanomanita napai gama baataho sagosago naata qubake Dzesui heme ma baata saridzeqa qoridze dzapa pobinoma, nee ma baunoma naatareiqi Ohongai isakiqata noke angeroho pesuta mootota.

10 Oonita qupadzomare. Dzesui quba minaraho khooba ma tete keke. Oho qubake oonoma teei qurate abiho heme ttaiqa naate khameto samane napake dzoomaqa dzeima ingona nagapata tuumaqu oio isaki bagenoma. 11 Oonita napaho ingona mai Dzesu noio abiho ttaiqa keke naatemi oho quba noi midzaamake napake hee, dzairamane nameniqi hiirorai.

12 Dzesuho totoho oke teeta qeetemi oorai oi hee, O Ohonga, Dzapa niihoke anai dzairamane nameho dzagata qiraiteqa nokoho bisata niiho hasa naa hiibakoiqi hiireta. 13 Ma paha teeta noho totohoi Maike hee, Anai niike aitataumakoi. Oi ana keke bahe Ohongai nii anake khameto moitemi oorai nokoma nanai gamaqa.

KHATAI NAPAHO SAMA EETEQI HOBIHOBI NAATETA

14 Oonita hiibi, khametoi abiho sama eete ooraiho qubake Dzesu noi paha oho isaki naateta. Oke eeteqi baataho soopara Saata noho beedzaeke saqorota. 15 Oi abi samane napake Saatai baataho eekama suuto qaami napai qupi ma sau samaneke atti irita qaami Dzesui eka oke uhutota.

16 Oonita mooro, Khatai teqaha angeroho sama eetaranihe Abarahamu ma napaho sama eeteta. 17 Oke eeteqi qesamane nomeho tomidza naate Ohongaho dzube abi minaho isakita dzasa quba eeteqi idzoidzoke Ohongaho kiridza qeereqi abi qesamane nomeho kahosa gama teeteta.

18 Oonita qesamane, nike torona bamenoma saridzorai nike erake qupadzomare. Dzesu paha noomae heme ma torona samaneke saridzeqi oke gama suqobire qaata oonita oho hobihobi noho neta ooraita giimare.

3

DZESUHO DZAPA POBI OI MOSEHOKE RIITORAI

1 Oho qubake qaheuba dzairamane name, nike oho qesa qusu sinabidzaho ttaiqa naate ooraiqi Ohongai Dzesu Khata qaru dzoobiremi napaho dzube abi mina naate oorai noke korabete qupadzoma soubidzare. 2 Moseke Ohongai uhutomi noi Ohongaho hu noo baurake qaupuiteta oho isakita Dzesu paha poma teeke te riitaranihe Ohongaho dza oke gama qusubaite soubireta.

3 Moseho bauraio isakiqata nee ma baunoma naate qaatahe, Khataho baura minanipamu oonita nee ma bau nohoi Mosehoke suqobirorai. Oi teeho bahe baura abiho dzapa pobi te minai ooraidzaranihe baura minaraho maikhata dzapa pobi nohoi minanipamu. 4 Naga gosogoso abi naga samaneke korabetoraihe oho ttitti ma bapo korabetemi oho isakita naga biranatorai oi ape bahe Ohonga Maikhatanita oi paha Khataho dzapa pobi.

5 Oi Moseho botota baura qesa mootota oke noi baura abiho isakita qusubaitemi oho nooi Dzesu ipita biranate baura mina eetetaho qaamodzamodza naateta. 6 Oi Kiristui teeho isakita ooraidzaranihe maikhataho dzaapanita qupadzomare. Oonihe maikhataho naga

apehoke hiirorai? Oi ai tataumanoma napai naga oho isaki. Oonihe napai ai tataumaqi
qupa dzebidzebima battigara naate qaaraqu oi ai tataumanomaho isaki keke oni.

BASESANOMAKE QIDZAITAQUHO TETE OORAAMA

7 Oonita Qaheuba Sumasai poiqake hee, Nike poiqa naho noo nooka qusubaitaqu mae?
8 Oi nike agobake haba habanata basesa eeteqi Ohongake torona moite qaataho isakita eto
paha ota qeemaino.
9 Oi bodza ota nikeho uimane neimanei anake ttidza kotoroqi tii 40-ho isakita naho
kinisa ma baura moo qaami nokoho qupa te uhubara. Tii 40-ho isakita ana baura oke
eetoramuti miisi teeteqi erake hiireta, 10 Eehe, nokoi naho tete ruumenipamu. Qupa
nokohoi sau samaneke mainata tuumorai 11 Oke hiireqi ana qupa biribiri nameta hee,
Qidzoke abi naga oi naho neta qeemaqa qidzanataqu baamunipamu. Ohonga Sumasaho
noo oioni.

DZUTA ABIHO BASESAKE ETO QAUPUITAINO

12 Oiqi Sumasai hiiretai hiirorai oonita, Dzairamane name, eto nikehota teeho qupa
obera naate basesake dzoomami nike Ohonga Qaraqaraho Maikhatake qaate papataino
oho quba qogo noo hiire. 13 Nookare, napai Ohongaho neta qeema sumudzataqu
teteke bodza apeta ao siibaqu? Oke napa ruumenihe siibamake ooraquta etoqa kahosa
ikoikonoma nike gaamami nike basesa oho kabira naatainoho qubake qupi ma sau
samaneke qesa sinasina hiirorare.
14 Meenipamuke nike Kiristuho ttaiqa naate oorai mae? Ooraiqako nikei Kiristuho qupa
toobake eeteqa battigara naate qeema qaaraqutoke suhe qidza oke aimare.
15 Qetaqetai hee, Nokoi basesanoma naatetaho isakita nike eto eetainohe Sumasaho
totohoke ao nooka qusubaitareiqi hiireta. 16 Oke teeho qubake hiidzaranihe abi Mosema
Aigitta habata tta eeteta ipita nokota qesai Ohongaho noo nookaqi basesa eeteta. 17 Basesa
eetemi nokoho kebake haba habanata qurabireta.
Oi nokoi Ohongake tii 40-ho isakita biribiri moite qaami nokomaeho kahosai nokoho
sama teetemi nokoho kebake gama ota qurabireta. 18 Oi Ohongai basesa nokohoke mooqi
hee, Nokoi bamu isanate naho torota qeemaqa qidzanataquiqi hiiretaho isakita meenoma
naateta.
19 Oonita qupadzomare. Nokoi Ohongaho haba neta dzuubare biita eetetaho khooba te
samane ooraidzara, basesa teenaqaho quba bitta eeteta.

4

QUSUHO INGONAI MAINA, DZAPANOMANIPAMU

1 Oonita napai Ohongaho totaqita qeema qidza naataridzoho naru hiiremi ooraihe,
napahota teei oho tete arabidzainoho quba bakena geemorare. 2 Oi Mose ma karai Kana
habaho isere qidza nokoke pobi hiire soubiretahe nokoi nookaqi hiisi eetaama naatetaho
isakita nike etoqa sinabidza erake nooka arabidzaino.
3-4 Oi Ohongai khoobanipamuta baura samaneke dzoomaqi qidzaitaquho isaki kora-
betemi urai ooraihe Moseho qesamanehoke Ohongai hee, Qidzoke nokoi naho neta
qeemaqa qidzanaataquiqi hiireta. Oonihe qetaqeta teeta paha hee, Ohongai bodza sikisiho
nakuta quba samane korabetetati bodza sebenita baura oke qaasuqi qidzanaatetaiqi
hiiroraita nike ma napamae nooka hiisi eeteqa noho neta qeema qidzanaataquho isaki
oi oorai.
5 Oonita Sumasai hee, Qidzoke nokoi nahota dzuubaqa qidza naataquiqi hiiretahoke ana
ao bosata hiirori. Oi qidzanataquho isaki oi oota. 6 Oonihe nokoi sinabidza basesa eeteqi
Kana habata dzuubaquho isakiama naateta. 7-8 Oi nokoi Mosema gama baatemi Dzosubai
nokoho khametoke Kana habata dzeimami ota qidzanateta.
Oonihe te qidzanipamu naatara. Qidzanipamu naatapuko tete oi paana naate qaararo-
tahe nokoi ingona meeho isaki ruume naatemi ipita Ohongai oho mee paanaiteta. Oi
Ohongai ipita Tabitiho geeta tete kuraumaqi ingonaho isaki paanaiteta. Noi hee, Nike
poiqa naho noo totoho nookorai mae? Nookaqako eto basesa eetainohe qusubaitareiqi
hiireta oonita napamae noo qusubaiteqa dzuuba qidzanatakoi.

9 Oonita moomi qidzanataquho isaki oi qesa Ohongake nooka hiisi eetorai napaho
beebeke oorai. 10 Oi Ohongai baura nome qaasuqi qidzanateta. Oho isakita apenei dza
ma baura nokomenipamuke qaate noho torota qeemaqu nokoi noma ttaike qidzanatakoi.
11 Oho quba etoqa napahota teei basesa eete qidzanataquho isaki oke riitainohe gama iso
keke dzuubare.
12 Nookare, Ohongaho nooi qaanoma poupa minanoma. Abiho qaa dzube isanate
samaqake dzuubete gotta kahosa uuhutoqa oho dzubina paanaitakoihe Ohongaho nooi
gisi ma qupa khatake batabireqa abiho iiha ma dzoobidza gama paanaite soubidza-
koi. 13 Oonita Ohongaho boto popohota quba teeqai sirisirita ooraamanihe mohimohi
maikhataho nesei oke moo soubirorai. Oonita napai isere napame noke moitaridzoke noi
ao mooq. napaho qupa ma sama gama moo soubirorai oke qupadzomaqi eto ikobetaino.

DZUBE ABI MINA NAPAHOI QUPA KOKORANOMANI

14-15 Mooro. Napai ttokaho sama pepepenita torona samanei biranatemi napai tee ma
teeta qeqoqaqo eetorai, oonihe napaho dzube abi mina Dzesu noi teqaha oho ruume
naate napake eema dzeimoraidzara. Baamu, noomae oho qesa ttokaho sama eeteqi torona
samane oonoma keke saridze qaaqi te oho kahosanoma naatara. Oonihe oho bameke noi
ao gesina naate bamu hairiamake napake iiga hiibaqu. Baamunipamu, Ohongaho khata
Dzesui napaho pui naate dzube abi minaho isakita ao peite qusuho poro ttanga suruhota
dzuubaqi napaho quba baura samaneke eetorai.
16 Oho qubake napai noho qupa toobake eete qaama torona teei biranatemi napai baruna
heena nohoke qupadzomaqi poro qere nohota pupu hiiremi bamu qoredza eetaquhe ao
qupa kokora nometa napake hoobidzakoita nookare!

5

DZUBE ABI NAPAHOI POBIPOBI MA HASUHO MAIKHATA

1 Oi Dzuta abiho neta tete erake eete baaorai. Dzube abi minake uhutomi noi abi
minaraho pui naate kahosa nokohoho baura eeteqi nokoho qonoqono gama Ohongaho
torota mootorai oni. 2 Oi noi pepepe, abi minaraho nokanoka oonomaho isaki keke oonita
bamu isanate sama nome qusubaitaqu.
3 Baamu, bosata sama nomeho kahosa akobeteqa paha qesamane nomeho kahosa baura
eetakoi. 4 Oonihe baura oke noi bamu noomae mai eetaquhe Ohongai agobake Aaro baura
ooho quba asatemi oho pobi naate qaataho isaki keke.
5 Oho qesa Kiristui teqaha baura dzapa pobinoma oke sepeke mai eetara. Ohonga mai
hee, Khata name, poike ana niike dzoomami naho khata naate oorai, ooiqi noi hiiremi
Dzesui dzube abi minanipamu naate oorai. 6 Oonihe dzube abi mina apeho isaki bahe
teeta hee, Merekhidzeki pobipobi maikhataho isakita nii dzube abi minanipamu naate
qaarakoiqi hiireta oi oni.
7 Oonihe Dzesui dzobadzoba nometa hee, Ohongai anake ipita baata neta tukutakoiqi
hiireqi tti ma surupo minaqipamuke eetemi Ohongai nookami qupa saasariho kiridza
bagenoma naatemi oi te sapara naatara. 8 Oonita mooro. Noi Ohongaho khatanipamu
oonihe noi heme baurake eete noo qusuba gesina naateta.
9 Heme baurake noi eete qaaramuti ingona maikhataho geeba tatanga saridzeta.
Saridzeqi apene noho noo qusubaitorai nokoma napake noi qidzaite qaarakoi. 10 Oi isaki
ape bahe Ohongai noke upubiremi Merekhidzeki dzube abi minanipamu qaata oi pobipobi
ma hasu maikhataho isaki oni.

NAPAMAE BITOTOQA KOTANGA NAATARE

11 Maqa, oho noo samane bamenoma paha ooraihe nike ikanomake eete totoho meeke
arabireqi manidzeqake nookorai? 12 Bodza mina bamu naatemi nike ao banaitaho isaki
oorarorihe nike patta tatanga muunare bitta eeteqi amenata atimami teei paha bosaho
eete nikeke Ohongaho noo saganaho isakita banaitaqu kaqani.
13 Oonita nikehota teei pobipobi baura tatanga bitta eetaqu oi teeho quba bahe nike
amena ma sagana ooraiho qubani. 14 Qate patta tatanga oke kotangai keke muunorai.
Nokoi ao isaki naatemi iiha ma dzoobidza nokohoi isanatemi quba qidza ma qanga oke
gama batabirorai, oke korabete qupadzomare.

6

PEPERATAINOHE EEPAHO DZAODZAOMA SOUBIDZARE

1 Oonita nikei ao kotangaho isaki ooni mae baamuhe, napai ao saganaho qenaqenake
qaate Kiristuho noo suunipamuta oorai oke dzuubetare. Oioni bamu poike paha husi ma
pai mootoqi qupa birisi baurani mae Ohonga nooka hisi etaeta oho totohota hiibaqu.
2 Bamu sobasobahoke hiibaqu, bamu botoma agoagoho qaseqase eetoraihoke hiibaqu,
bamu ipi bodzata baata neta qoridze bauraho ipi ma ari saridzaquhoke hiibaqu. 3 Oio
sohosoho oho quba samane. Oho quba Ohongai nookami isanatemi napai ao suuta
qeemare.
4 Oonihe nookare. Abi qesai ao adzahaha naate qusuho tete qidzake etteimaqi 5 Qaheuba
Sumasaho ttaiqa naatemi Ohongaho nooi nokoke uumami nokoi Ohongaho beedzaeta
ao giima qaari. Oonihe giima qaariti tete mee oke qaateqi oho qaamodzamodzaqata
paha qeemaqa 6 Ohongaho Khatake paata midzahubaite noke paha maranga biidzaqu abi
oonomake isaki apema tototo hiiremi paha qupa burisi eetaqu? Oho tete ooraamanita
nookare!
7 Oi erake eete oorai. Ttoka teei quu oba ma ete qidza samaneke aimaqi oho habarake
mee qidza samaneke goomami baura oho abiho quba isanataqu tete oi Ohongaho agoago
oni. 8 Qate mee goomaama naateqa pare naatemi ota baa ma ngaai peitaqu oi agoago bahe
baruho pobi oke eepama qeeremi qaitakoi.
9 Oonihe Dzairamane naname nanai hee, Nikei oonomaho isaki bamuhe ingonaho
tete qidza bagenoma oke qaupuitoraiqa hiireqi nikeke qogo nooqake hiire. 10 Oi nike
Ohongaho dzapa qusubaiteqi Qaru abi nohoke tuuhoroqi kokora samaneke eete qaaimi
noi ikanomake eete oho ruume naate ipi moitaama naataqu? Baamu, moitakoi.
11 Oonita nanai dza eetemi nike paidzasuiqa baura teena oke dzaodzaoma eetoraqutoke
suheqata oho ipi ma ari saridze soubidzare. 12 Oi nike eto sapu teetainohe abi qesai ao
nooka hiisi eeteqi heme baurake eete Ohongaho naru oho mee saridzoraita nokoho teteke
nikemae suima qaaqa saridzare.

NARU MEENOMANITA QUSUBAITORARE

13 Ohongai Abarahamuke naru hiireqi abi mina apeho dzapata hiire oke tatangaitarota?
Baamu, noomaeho dzapa hiireqi tatangaiteta. 14 Naru hiireqi noi hee, Ana naamae niike
agoago eetemi nii dzakapanoma naatakoi, oi anai niiho isaki minaitemi gaira naatakoi.
15 Oke meeke Ohongai hiiretanihe, Abarahamui heme baurake eete mee saridzeta.
16 Dzuta abi ma karahota naru tee ma teeke hiibaqu oke abi mina teeho dzapata hiiremi
tatanga naateqi qesaho noo gama suqobirorai. 17 Oonita abiho tete oke qupadzomaqi
Ohongai naru hiireqi oke paha dzapa nomeke ota hiiremi noho qupai te eseri tapari
naatoraidzaranihe naru hiireta teena ooqake qupadzomorai oni.
18 Oi Ohongai too pokhiama. Naru noho ma dzapa sutasuta noho oi eseima ooraita apene
noho neta sumudzate oho mee saridzaqu nokoi nookami eka nohoi eseri tatanganita bamu
uhubaqu.
19-20 Oi Merekhidzeki dzube abi minaho isakita Dzesu qaraqaraho maikhatai napaho
bosa qooroqi ttoba hahari uhutoqi peite qusuho suruhota qeemata. Qeemaqi eka koko
oke ota suutomi oi napake idzoidzoke dzeima qaama napaho qupa ma gisi ota biranate
qidzanatakoi, dzoobe mina.

7

MEREKHIDZEKI DZESUHO QAMODZAMODZA EETETA

1-2 Oi Merekhidzekiho noo erake eete oorai. Noi nagapa Saremuho abi qiba ma Ohongaho
dzube abi minai qaata bodzata noho baura eseri; noi Saremu, oi hasu, oho abi qiba
ooni paha pobipobi maikhata. Oonita Abarahamui qaa eeteqi abi mimi gumenomake
teetoramuti qaate quruma ttuttuiteqi burisi eete nagapa tuusumi Merekhidzeki noke
saridze agoago eeteta. Agoago eetemi Abarahamui qaa oho neta quruma quba samane
aimatahota koko tee ma teeke uhutoqi Merekhidzeki kiridza oke qonotota.
3 Ma paha, Merekhidzekiho mai ma pai oke napa ruume, oi noho isere te Dzuta
abiho ttarita ooraidzara. Oho qubake qaraqara nohoho khooba ma koridza oke napa

ruumenita ooqaho qubake Ohongaho Khata qaraqaranomaho noo oke Merekhidzekiho
dzapata mootoqi hee, Qaraqara nohoi koridzaamaniqi hiirorai. [4] Oonihe paha mooro.
Merekhidzeki noi abi gattiqa apeke Abarahamu eebobo napahoi quruma samaneho koko
noke moiteta? Baamu, Merekhidzeki noi abi minanita Abarahamui oke noke moiteta.
[5] Moiteta oonita hu noota dzube abiho ttari, oho dzapa mina Rebi, nokoi abiho
qonoqono aimorai oonihe nokoi Abarahamu eebobo nokomeho nakuta ooqi noma gama
ttaike Merekhidzekike qonoqono oke moiteta. [6] Oonita napai hee, Abi minai abi adzake
agoago eetakoiqi hiiroraita mooro, [7] Abarahamu noi abi mina Ohongaho narunomanihe,
Merekhidzeki abi isere ma koridzaama noi abi minanipamu ooqi Abarahamuke agoago
eetemi noi abi ohonga oke quruma nomeho koko moiteta.
[8] Oonita Dzuta abihota dzube abi baatorai ma nokoi ttuma ma qurumaho koko nokome
oke abi oonomake moitorai. [9] Oho qanga bamuhe Dzuta abiho dzube abi mina ma adza
nokoi agobake eebobo nokomaeho nakuta ooqi Merekhidzeki abi mina qaraqaranoma oke
ttuma ma quruma oke eete moiteta. [10] Oonita hiibi, Rebiho ttari agobake Abarahamuho
nakuta ooqi ttuma oke dzube abi mina moiteta oonita Dzuta abi nikei eto ttari nikemeke
qaupuitaino.

DZESUI DZUBE ABI USAQE DZAKAPANOMANI

[11] Oho quba moomi Rebiho dzube abi ttari oi hu nooho isaki ooqi te abike qidza-
itoraidzaranihe suutorai. Oi Aaroho ttari isanataama naatemi Ohongai hee, Aaroho isaki
bahe Merekhidzekiho isakita dzube abi mina teei ipita biranatakoiqi hiireta. [12] Oonita
dzube abi mina noi mainata baabakoiqi hiiretanita noho noo ma dzapa pobi oho qesa ttari
mainata baabaridzo oke qupadzomare.
[13-14] Mosei teqaha Dzutaho ttarike hee, Hu nooho dzube abi naatareiqi hiibaranihe Aaro
ma Rebiho ttarita biranatorai nokoi hu nooho dzube abi naateqi saninoke arattata peite
hu nooho baura eetorai. Qate Dzesui Dzakopoho khameto nokoho ttari tuerebehota
biranateta oho dzapaio Dzuta. Oonita Dzesui dzube abi minanipamu naateta oi Dzuta
(oi dzakapa) oho ttarita biranatetahe noi Merekhidzekiho poma qesata ipibireqi qamod-
zamodza oho mee naateta.

MEREKHIDZEKI AO DZESUHO QAUNAKE AIMATA

[15] Oonita Merekhidzekiho qesa dzube abi teei biranatakoiqi hiireta oi teeho quba bahe
noi sama mainanipamu naatakoiqi oke hiireta. [16] Oi Dzesui teqaha ttokaho dzube abi
hu noona hiiroraiho isakita biranataranihe qaraqara tatanga beedzaenomaho ttarita
biranateta.
[17] Oi qetaqeta hee, Nii Merekhidzekiho qesa dzube abi mina naate qaarakoiqi isere
hiiretaho isakinipamu ooni. [18] Oi hu nooho isaki oi meeama ma gau oi teqaha quba tee
ma teeke pobitemi qidzanatoraidzara. [19] Oho qubake nike ao hu noo oke ai singinaiteqa
Dzesuho qupa toobake eetaqa Ohonga dzamonatoraiho teteta qeehiqa mekoqoma ota
atimare.
[20] Ma paha, hu nooho dzube abi baurata qeema qaari nokoi te bosata Ohongaho neta
nookami baura ooho noo tatangaiteqi dzapa nomeke huu noota suutara, baamu. [21] Oonihe
Ohonga Sooparai hee, Khata nahoi dzube abi mina naatakoiqi hiireqi dzapa nomeke ota
suutomi dzamutaquho isakiama naate oorai. Noi hee, Nii dzube abi minanita agoba
qaarakoiqi hiireta. Oonita Dzesuho poro tongo usaqe oke napai moomi oi bosabosake
suqobire oorai.
[22-24] Hiiretaho quba napa moomi poro tongo bosabosaho dzube abi nokoi baate bamu
naatemi haba habara biranatemi isanataamani. Qate Kiristuho dzube abi baura oi ao noho
qereta peite oorai oi qaarakoi ma bamu paha teehota qeemaqu.
[25] Oonita apenei Ohongaho torota biranatare hiireqi Dzesuho puita qeemorai noi nokoho
quba pupubete qaama qidzanate soubidzakoi oi noi ooqaho quba oorai oi paha qaarakoi.

DZESUI MEREKHIDZEKIHO MUMURE OOHO MEE ONI

[26] Oi Dzesu dzube abi mina napaho noi quba apeho isaki bahe kahosaama, ikoikoama,
pona ma hasu qidzanoma. Abi oonomake Ohongai qusubaitemi noho dzapai qusunipa-
muta peite oorai. [27] Oi ttokaho dzube abi nokoi bosata kahosa nokomeho quba kiridza

qeereqi ipita abi qesaho kahosa quba baura eetorai. Qate napai hiire abi oi kahosaamanita qupi teenake qesamaneho quba kiridza qeereqi sama nome ota suutota.
[28] Qate hu noo abi nokoi abi pepepeke uhutomi nokoho dzube abi mimi naate baaoraihe Ohongai abi pepepeke bahe Khata teena nomenipamuke uhutoqi dzapa nome ota hiire tatangaitemi Dzesui oho baurata agoba qaraqara qaarakoi.

8

DZESUI QUSUHO DZUBE ABI MEE ONI

[1] Oonita oho noo qiba ape bahe napaho dzube abi minanipamu oonomai aoke qusu haba mai eete Ohongaho poro qereta napaho beebe oorai. [2] Qusuho qaheuba biiri oke abi te gootaranihe Ohonga noomae meeqake goototanita Dzesui poro qere ota peite biiri oho bisata napake tuuhororai, dzoobe mina.
[3] Mooro. Ttokaho dzube abi mimi nokoi kabira ma oho dzuu aima sani kiridza qeerorai. Oonihe Dzesui kiridza apeke qeerorai bahe sama nomeke ao qupi teenake kiridza qeeremi oorai. [4] Oonihe noi ttokaho dzube abiho isaki bamuhe qusuho.
Ttokaho isaki nokoi hu nooke qusubaiteqi kabiraho kiridza qeerorai. [5] Oonihe Ohongai Moseke hee, Nii naga oke qusubaitareiqa qaseqase ana niike tora kakata banaitetaqaho isakita qusubaitareiqi hiireta. Oho quba moomi naga qusubaiteta ma noho hu nooi hiireta oi mee bahe ipita qusuhoi meenoma naatarotaho qaseqaseke noi ota qusubaiteta.
[6] Qate poiqa qusuho naru ma poro tongo usaqe oho tuhotuho abi mina Dzesu, ma baura noho oi gama bagenomanipake naate ttokahoke gama suqobirorai.

PORO TONGO USAQEI AGOBAHOKE SUQOBIRORAI

[7] Oi poro tongo bosabosai isanatapuko naane quba paha ipita oho habara quba qiri eetarota? [8] Oi Ohonga Sooparai nokohoke nookami isanataama naatemi noi hee, Ipita anai Isirae abi, oi Dzuta abiho quni ma mani gama, nikeho quba poro tongo usaqe teeke biidzakoi.
[9] Oi anai uimane neimane nikehoke botota dzeimaqi Aigitta habata tta eeteta bodzata nokoho quba poro tongo teeke biiretahe nokoi naho noo basesa eetemi anai nokoke kuimata. [10] Oho qubake bodza oonomai bamu naate qaamake anai Isirae abiho quba poro tongo paha usaqe teeke biidzakoi.
Oi Ohonga Sooparai hee, Tetenipamu nameke nikeho qupata suutoqa iiha ma dzoobidza nikehota oke qeete oomake meenipamu nike naho abi tupu naatemi anai nikeho Ohonga naate qaarakoi. [11] Oke eetemi abi gama iso keke anake gesina naateqi teei bamu samaqana nomeke hee, Ohonga gesina naatareiqa hiibaqu, ma nane bamu noma nomeke oho totohota hiibaqu.
Oi teeho quba bahe mina ma adza gama susupu anake gesina naate oorakoi. [12] Oi baruna heenaho qubake anai honga ma kahosa samane nokohoke gaubireqa ruume naatakoi. [13] Oiqi Ohongai hiireta oi poro tongo bosabosake moomi ao topa ma qosana naate bamu naatarotaho qubake noi hiireta.

9

DZUBE ABI AGOBAI KABIRAQAKE DZUBETE QAATA

[1] Mooro. Poro tongo bosabosa oho qaheuba nagai ttokata oomi baura ttari nohoi ooma gama oota. [2] Oi nokoi parai naga mina teeke gootoqi suruho bosabosaho nakuta dzongi ttarinomaho qoba teeke mootomi qaata. Ma paha qaheuba qohare ota mootota, ota dzube abi nokoi dzobadzoba Ohongaho dzagana mooto qaata.
[3-4] Qate suruho bosabosake qaatare hiire goriho qohare ota ura moromoronomaho qaunai peite qaata oke riite ttoba asuasuho hahari riite moomi poro ttangaho suruho ota paha quba qaheubananipamui qaata oi poro tongo agobaho aratta mauba oke gorima suraitemi tobe sumanoma naate qaata.
Oi mauba oho nakuta poro tongo bosabosaho hu noo qetaqeta bamenomai qaata, ma mana oke gori qapuna mumure mootomi qaata, ma paha Aaroho sumu oi oqina eeteta quba oi gama mauba oho nakuta qaata. [5] Qate mauba oho sarubake gorima angeroho

qaseqase hihihinoma korabetemi Ohonga nee ma baunomaho isaki naateqi paha baruna heena nohoho gisigisi naateta. Oho noo bagenoma paha samane ooraihe erata bamu hesate hiibaqu.

6 Oonita tete oonomaho hu ma koridza qusubaiteqi dzube abi qesa samane nokoi suruho bosabosata qeemaqi baura nokome ota eete qaata. 7 Qate suruho poro ttanganoma ota dzube abi mina noqeke keke ingona dzuma minata ota peite qaata. Oonihe bosata qanga nomeho ma abi minaraho qangake kuimareiqi kabira teeteqi oho dzuuma nakuta qeemaqi mauba qaheubana oke piratete qaata.

8 Oonihe apenei naga ota qonoqono moite qaata ma kiridza qeere qaata? 9 Oi abi apene Ohongama qesa dzaira eetare hiireta nokoi naga ota biranate qaatahe nokoho qupa khatake qidzaitemi pobirate soubidzaquho tete oorara. Oonihe naga oi baura ooho ttarima gama qaata bodzata quba oi poiqa qusuho suruho poro ttanganoma ma baruna heenaho tete meenomaho isakike ttuittui tiibete qaata.

Oke Qaheuba Sumasai qupadzomaqi tete bosabosa oke banaitemi oho baura biranate qaata. 10 Oonita samaho akoako ma poma qesaqesa hu ma koridza biranate qaata oi te mee naate ooraranihe oho mee ipita biranatakoiqi nokoi oho roherohe eete qaata.

KIRISTUI DZUU NOMEQAKE PEREBIRETA

11 Qate Kiristu dzube abi minanipamu napahoi ttokaho naga agoba bahe qusuho isaki botoma gootaama, quba usaqe mina bagenomanipamu oke paanaiteqi poiqa oho tuhotuhota oorai. 12 Noi teqaha meme ma burimakau kabira qesaho dzuuma ota peitaranihe abi minarake ingonaitorareiqi dzuu nomema qupi teenake peitemi oho isaki ao biranate qaarakoi.

13 Oi meme ma burimakauho dzuu ma burimakau qumasa teeho pinarake oho dzube abi aimaqi ooma abi tupu oke bababa eetomi abi te oho quba qidzanipamu naate qaarara. 14 Qate poiqa Kiristui Sumasa dzakapanomaho teteke qusubaiteqi makaamake dzuu nomema Ohongaho taanga napaho irina oota oke ai siginaiteqi napaho qupa khata qidzaiteta.

Qidzaite eehahaitemi napai bauraho gisi ma qase oonomake qaateqa Ohonga qaraqaranoma meenipamuke qusubaite noho baura usaqe qere biire qaarare.

DZESUHO DZUUI PORO TONGO USAQEHO QAUPUQAUPU

15 Oonihe poro tongo bosabosa oi too pasere eeteqi abi kahosanoma samaneke gaama qaata. Oonihe gaamami nokoi poro tongo usaqeta qeemaquho isakiama naate qaata, dzaasa. Oonita apei nokoho habara naate baatemi qeemaqa usaqeho naru oke minaraho quba mai eete qaaraqu? Oke hiireqi beebe eete qaatahe aoke Kiristui napaho habara naate baateqi poro tongo usaqeho tuhotuho naate oorai.

16 Oi poro tongoho mai baatemake noho abi oke mai eetoraiho pomake qupadzomare. 17 Oi Dzuta abihota poroho mai baataamake oomi poro tongo nohoke abi bamu mai eetaquhe baatemake mai eetakoi.

18 Maqa, poro tongo bosabosa oi teqaha baataho dzuuamake biranatara. 19 Baamu, oi Mosei hu noo oke gama abi minaraho pengata paanaite soubireqi oba ma soopuho isaki ma sipisipiho buuru (suu) dzuunoma oke aimaqi meme ma burimakau khataho dzuuma abi minarake pirateteqi hu nooho gee ma gama pirateteta. 20 Pirateteqi noi hee, Ohongaho poro tongo nikeho torota biranataquho dzuu eraniqi hiireta.

21-22 Oke hiireqi dzuu teena ooma noi oho qesa parai naga ma oho ttuba ma qapu gama pirateteta. Oonita hu nooho neta quba naane ma naaneke eetaqu kabiraho dzuu biireqake eetakoi oonita oho akoako ooraamata bamu tee ma teeke eetaqu oho tete oke eete qaata.

BAATEQI KIRISTUI QARAQARAHO TETE KURAUMATA

23 Oonihe quba oi qusuho tete ooho qaamodzamodza eetetanita oho kokota ipibireqi Ohongaho mee biranatetanihe kabira apeho dzuuma akobetemi isanatarota? 24 Baamu, Kiristui teqaha ttokaho suruho poro ttanganomata qeemaranihe qusuho nena bagenomata qeemaqi napaho pui naate Ohongaho dzaganipamuta biranate oorai, uububuu!

25 Oi ttokaho dzube abi mimi nokoi ingona dzuma samaneta ttokaho suruho poro ttanganomata qeemaqi dzuu qesaqesama piratetoraiho isakita Dzesui te eetara. 26 Oho

isakita eetapuko dzuu nohoio agobake pereba baa qaararota. Qate poiqanipamuke noi qupi teenake sama nomeke kiridza qeereqi ttoka abi minaraho kahosa gama teeteta.

[27] Oonita tete biraitemi oorai oi era: Abi baataridzo, baateqake batabidza saridzakoi. [28] Oke nike qupadzomami Kiristui oho qesa baatetanihe noi kahosa nomeho quba bahe abi minaraho kahosa quba baatemi napai iiga oho saqosaqo naataridzoho tete oorai.

Oonita apenei noho quba beebe eete eema ma totoqo eetorai nokoma napake qidzaite soubidza qubake Kiristui paha biranatakoi oi baataho pobi bahe qaraqarahonita qupadzomare.

10

HU NOOHO KABIRAI TE KAHOSAKE TEETE QAARARA

[1] Hu nooi quba mee bamuhe oi quba mee biranatarota oho qaseqase. Oonita oi Ingona dzuma samaneta ingonaitaquho kiridza qeere qaatai oho abike ingonaite soubidzaquho tete teqaha oorara. [2] Oho tete oorapuko oho abi ao qupa sasari saridze kahosaama naate bamu oho kiridza qeere qaararota.

[3] Baamu, oonihe tii samaneke kahosaho baura oke eete qaata. [4] Oi teeho bahe meme ma burimakauho dzuui kahosa akobetaquho isaki ooraidzaranihe oke heeqata ngaumaqake eete qaata.

[5] Ooqaho qubake Dzesui ttokata qurateqi hee, O Ohonga, [6] Abi nokoi kiridza qebaqeba ma kahosaho baura samaneke eetemi niihota isanataama naatemi nii qonoqono ma kiridza qebaqeba oonomaho qoottae eeteqi anaho samake ooho kabira naatareiqi ttuttuiteta.

[7] Ttuttuiteqi anaho isere hiire qeetemi ooraiho isakita anai hee, Ohonga nookare, anai teeho quba baaoraidzaranihe niiho dzake qusubaite oho kabira naatareiqi baaorai.

[8] Oonita hiibi, Qonoqono ma kiridza qebaqeba ma kahosaho baura qesaqesa hu nooi hiiroraike Ohonga noi goottae. [9] Goottae oonita Dzesui hee, Ana niiho dzata oho habara naatareiqi baaoraiqi hiireqi poro tongo agoba oke ai siginaiteqi usaqe nomeke oho habara mootakoiqi hiireta. [10] Oonita Dzesu Kiristu noomae qupi teenake sama nome kiridza oho quba mootomi napai gama poro tongo usaqe nohoho pobi naate oorai, dzoobe.

KIRISTUHO KIRIDZAI KAHOSAKE TEETEMI BAMU NAATETA

[11] Oonihe ttokaho dzube abi ikabeteqi paha qupi ma sau samaneke kiridza ma qonoqono agoba oke sepeke ipibireqi qeeroraqu? [12] Baamunipamu!

Oi dzube abi mina napahoi qupi teenake kahosa napahoke teetemi bamunipamu naatareiqi sama nome ai mootota. Mootoqi baata oke qaate peiteqi Ohonga maiho poro qereta qooroqi noho pobita oorai. [13] Oi ibo nohoi gama subate noho pesuta biranatareiqi noi oho beebeke oorai.

[14] Oonita sama nome ai mootota oi qupi teenanita napai oho ipike noho pobi naate oorai oi tii teena bahe agoba qaraqara qaarakoi.

[15] Oke eetemi Qaheuba Sumasai isere erake napaho quba mootota. [16] Poiqahoke hiireqi Sooparai hee, Poro tongo oho mee biranataqu bodzata noo ma pobi namenipamuke anai abi nokoho qupata qeeteqa oke iiha ma dzoobidza nokohota dzaabakoi. [17] Dzaaroqa ao honga ma kahosa nokohoke ababara naatakoi.

[18] Oiqi hiiretaho mee ao biranatoraiqi Sumasai hiiroraita kahosa oonomaho kiridza ma qonoqono ao bamu naateta oke nike qupadzomare.

NAPA QEEMAQA OHONGAHO TOROTA INOBETARE

[19] Oonita dzairamane name napai paidzasuiqa Dzesu baatetaho dzuuke qupadzomaqi qusuho suruho poro ttanganomata ao qeemare. [20] Oi teeho quba bahe noi sama nome bagara biireqi ttoba asuasu uhutota. Oi sama nome oke noi uhutoqi tete usaqe agoagonoma oke napaho quba paanaitete.

[21] Oonita Ohongaho oko ma boto tupu napaho irita dzube abi mina Kiristu noi oorai. [22] Ooraiqi iiha ma dzoobidza qanga napahoke noi ao piratetemi sama napahoke sinabidzaho obama akobetemi napai qupa sasari oke qupadzomaqi hee, Meenoma naatakoiqi hiireqa ao napamae qeemare. [23] Oi Ohongai meenomanita napai pekhure teete qusuho eka ota mugibiire peitoraqutoke mee saridzare.

[24] Oke hiireqi kokora ma baura qidza samaneke eetorareiqi napai qesa qupanomaitare.
[25] Qesai ao Kiristuho oko ma boto tupuke gaubire agobahota paha gosororaihe napai eto
oho pomake gesina naataino. Napai moohimi ao iihai moosobita napai qesa kosibetare.

KIRISTUKE DZAGA BOBOTOQA TUME BIIDZAQUI ATTINOMANI

[26] Qesai napama gama ango tete mee saridzeqi dzuubotahe ikaqi hiireqi napake qaateqi
beedzae eete agobahota qeemaqi oho kahosanoma naatorai? Ma kiridza apeke qeeremi
oi poiqa nokoho quba isanataqu? Oi baamu. [27] Baamuhe, Ohongai ibo nomeke batabiremi
eepai nokoke dzarabidzare eesubita abi burisi eete agobata qeehiqa oho mukena attinoma
naatake boobita nookare.

[28] Moseho hu noo agobata abi teei kahosa bamenoma eetemi abi eseri mae tapari oke
moo isere mootomi nokoi abi oho dzasa eetaamake teetemi baate qaata.

[29] Qate Ohongai baruna heena naatemi Khata nohoi heme baurake eete tete saridzemi
abi ota qeemami Dzesuho dzuui ao noko rittabetemi nokoke Ohongaho pobi ooniqi hiireta.
Hiiremi torona bamenoma biranatemi Ohongaho pobi hiiretahota qesai Sumasa basesa
eeteqi Kiristuho dzuu oke noko paha ngiingi eete qorobidzaqu abi oonomake Ohongai
ikanomake eetaqu bahe ngausanipamuke eetakoi.

[30] Oi Sooparai hee, Ipi ma ari tukuto moitaqu baura oi nahonita ana namae ipi moitakoiqi
hiireta. Paha teeta qetaqetai hee, Soopara noomae abi tupu nome batabidzakoiqi
hiiroraita noo oke napa gama nookorai. [31] Nookoraita moomi Ohonga kupina eepanomaho
botota taataqu oi quba attinomani.

SUHEHO KIRIDZA AIMAREIQI BATTIGARA NAATARE

[32] Oi nikei bosata Kiristuho quba adzahaha naate qeemaqi kaipo ma qangareba ba-
menoma nikeho irita taateta oke nike te oho quba peperataranita oho isaki paha
qupadzomare. [33] Oi totaqita oho heme ma bame nome ooraihe paha totaqi temuta nike
oora ma qaara oonomaho ttaiqa naate ooraike eto ruume naataino.

[34] Oi nike quba dzakapa minanomaho apiapi naatakoiqi hiiremi ibo abi nokoi nikeho
qepe ma haba karabetemi nike teqaha oho quba nookami qanga naataranihe qupa
qidzaqidzama kaipo oho ropubata qeemata oi hasanoma. [35] Oonita nike oonomake eete
Ohongaho qupa toobake eeteta oi ipi ma ari qidzanomanita oke eto sepeke ai siginaitaino.

[36] Oi Ohongai naru hiiremi nike oho mee saridzare hiireqi Ohongaho dza qusubaite
qeemaqi eto bisaqata sapara naatainoho qogo noo hiire. [37] Oi oho mee napaho torota
mootaqu oho Sooparai bamu hairi eetaquhe ao biranatakoi.

[38] Noi hee, Abi teei bamu sepeke ooraquhe ai tataumaho tete ooqata isanatakoi. Qate
teeho qupa peperatemi burisi eetaqu abi oonomaho goottaeke ana eetoraiqi hiireta.
[39] Oonita nookare, napaho dzapa oi te peperataquho rubengata ooridzara. Napai ai
tatauma eete qaamake napaho gisi qidzanate soubidzakoi. Oho dzapai napaho irita ooraita
mooro!

11

AI TATAUMAHO KUKU MA KHOOBA

[1] Ai tatauma oi quba apeho isaki bahe oi Ohongaho quba dzukudzukuna qoqotobake
oorai ooho ttitti ma bapo ma oho mumure oidzo. [2] Ai tatauma oonomake eete sinabidzaho
uimane neimane agobake baura eete qaaqi isere qidza saridze qaata.

[3] Oi paha napai ai tatataumaqi hee, Agobanipamuke nesema quba mooraquho isaki
teqaha ooraranihe Ohongai noo teeke hiiremi quba minarai noomae hohodzateta oke
qupadzomaqi napai gesina naatorai.

ABERE MA ENOKHA MA NOAI AI TATAUMAHO TETE HUNATETA

[4] Bosata Kai noi dzoo nomeho mee qesa rumutoqi kiridza oke Ohonga moiteta. Oonihe
noma noho Aberei ai tataumata meme ma quba nomehota kiridza saridze Ohonga
moitemi Ohongai moomi qupa rike ma pobiho isaki naatemi kiridza oke eepama mee
hiireta. Oho ipike Abere baatetanihe noho totohoi baataama oi urai ai tatauma quba
kosibetorai.

5 Qate Enokhai oho qesa ai tataumata qaaqi baataamake oomi Ohongai noke aima
qaheburota. Oi Ohongai moomi noho oora ma qaarai ai tataumata bagenoma naatemi
noke qaheburota.
6 Oonita teei Ohongaho torota qeemaqu noi isanate ai tataumaqi hee, Ohongai ooraita
noho qiri eetemi bamu qoredza eetaqu. Oiqi hiire tete oke aimare. Qate oho tete paha teei
te ooraidzara, bamu.
7 Qate Noai ai tataumata oomi quba bamenoma biranatarotake Ohongai noke pobi
hiiremi noi quba oke mooraamake ruquimaqi noo qusubaiteqi oko ma boto nomeho
qubake sisima mina ooqaho isaki korabeteta. Oonita ttoka abi basesanomake noi gaubireqi
oo eeteta. Noi nooka hisi eetemi Ohongai oke moomi bagenoma naatemi Noai paramu oho
apiapi naateta.

ABARAHAMUI AI TATAUMAHO TETE KURAUMATA

8 Qate Ohongai hiiremi Abarahamui nooka hiisi eeteqi teqaha tete oke qupadzoma
soubidzaranihe basesaama naateqi Ohongai haba mainata noho guhu ma nagapa saridza-
koiqi hiiretake noi mai eetareiqi qeemata. 9 Noi ai tataumaqi naru oke qupadzomaqi dzore
ma aabeho isakita parai nagama tuuma ma baaba ota eete qaata.
10 Oi noi hee, Ohonga naga gosogoso maikhatai nagapa tatanga bagenoma oke kora-
betemi saridzakoiqi hiireqi te hou peu eete qaarara. 11 Qate Saraha qumai qaaqi ao tasu
naatetanihe khata dzoomarotaho naru nookaqi hee, Naru ooho maikhatai meenomaniqi
hiireqi ai tataumata oho beedzae saridzemi oho mee biranateta.
12 Oonita moorare. Abarahamui ao baataquho isakita oomi naru hee, Qusuho pomatti
gaira oorai ma igasa haba biirorai oho isakita niiho biidza ma suuna samanenipamu
biranatakoiqi hiireta oi ai tatauma ooho puiqata biranatetai biranatorai. 13 Oonihe gairai
biranatarota oi sau kharata oomi kinikoniho isakita mooqi te hou peu eetaranihe Dzoobe
hiireqi hee, Isanate nanai ttokata dzore ma aabe naate qaamake oho mee biranatare
hiireqi baateta.
14 Oonita totoho oke eete hiireta oi teeho bahe kebanoke nagapa nokome saridzakoiqi
hiireta. Nokoi nagapa khooba nokomeho quba te qupadzomara. 15 Oke qupadzomapuko
ao bodzata burisi eete Kharettea habata tuumarotanihe bamu. 16 Nokoi nagapa apeta
peitarota bahe qusuho. Oonita nokoi Ohongaqake raraku biiremi nohota qupa qidzaqidza
biranatemi noi meenipamu nokoho quba nagapa oke gootomi urai oorai.
17-18 Qate Ohongai Abarahamuke hee, Isakaho neta niiho ttari minanipamui biranatakoi.
Oiqi hiiretanihe paha ipita noi Abarahamuho ai tatauma toronaiteqi hee, Isakake kiridza
qeebareiqi hiire toronaitemi noi Isaka khata teena nomeho naru qupadzomata. 19 Noi hee,
Oo, Ohongai hiiremi Isaka baatakoihe noi paha ao hairiamake noke tukutakoiqi hiireta.
Oonita noi qupadzomataho tomidza bariqai biranateta.

DZAKOPO MA ISAKA MA DZOSEPE TETE OKE IIHA QAATA

20 Qate Isaakai ipina biranatarota oke ai tataumata saridzeqi khameto nome Dzakopo ma
Esauho noo hiireta.
21 Paha, Dzakopoi baatake boohiqi ai tataumata sumu qiba amapu teeteqi Dzosepe khata
nomeho khameto eseri Eparomi ma Manasake gimutta eete agoago eeteta.
22 Qate Dzosepe paha noomae baatare eeteqi ai tataumata Iisirae abi Aigitta habata
kebanoqake tta eetarotaho noo hiireta paha gotta nomeho noo hiireta.

MOSE MA KARAI TETE OKE QAUPUITETA

23 Qate Moseho mai Amuramu ma pai Dzokhebe nopoi khata moohimi dzapanoma.
Oonihe Paraoi ao Isiraeho khameto gama teetare hiiremi nopoi khatake dzukuba quba abi
qibaho atti eetarotahe ai tataumata qupa too teeteqi dzasidza tapariqake noke dzukurota.
24 Qate Mosei Paraoho khatata noho nagata bitotoqi dzapa pobi minanoma naateta
oonihe paha oke gama tume biireta. 25 Noi hee, Anai Isirae abi nokoho ttari oonita nokoke
Aigitta abi qahitotomi anai kahosa ikanomake eete iinga ma siidzata ooqa Ohongaho
oko ma boto tupuke potti biidzaqu? 26 Baamu, anai Aigitta nagapa qiba oho meuputa
ooraqu oi ooraihe, anai Isirae abi nameho ttarita oomake Aigitta abi anake ngiingi

mina eetakoi. Oonihe anai Kiristuho Isakike qupadzomami oho meupu minanipamu, Aigittahoke suqobidzakoiqi hiireqi bai hiireta.

[27] Oonita noi ipita ai tataumata abi tupu nome dzeimaqi Paraoho attiamake Aigitta habata tta eeteta. Oi noi hee, Ohongake te mooraidzaranihe noi naho Gainene ooniqi hiire paidzasuiqi qeemata. [28] Ma ai tatauma nomeho quba eeteqi eto Isirae abi nokomaeho eka bosa khameto baataho isaki saridzaino hiireqi Mosei ingonaitaquho kabira teeke dzuubete dzuu nohoke pouta pirateteqi oho teteke noi paanaiteta.

ISIRAE ABI SAMANEI AI TATAUMAHO DZUBINA KEKE

[29] Ma Ohonga hiiremi noko nooka hiisi eeteqi oba Dzuunoma oho oba gotta khaukhauta qeemata qate oba oi sooroqi Aigittaho qaa tupu gama nukuromi bamu naateta.

[30] Qate Isirae abi ai tataumata Dzeriko nagapa oke rome biire ngeromami qupi sebeni naatemi noomae eseqobata. Oi teeho bahe ooho abi khepidzenoma naate baateta.

[31] Qate atapa sama sesenoma oho nakuta qaaqi bosata Isiraeho dzudzu ma sogimo kokora eeteqi ai tatauma saridzetaho qubake noi te oho ngausata baatara.

[32] Maqa ai tatauma eraho isere kharanita anai Gitteo ma Baraka ma Samuso ma Dzepitta ma Tabiti ma Samue ma too abi qesa ma nokoho noo paha hiiremi bodzai bamu oho quba isanataqu. [33] Oonihe qibaqake hiire. Nokoi ai tataumata bise ma baise samaneke suqobireta, baura qidza samaneke eeteta, naru bagenoma saridzeta, Raioniho too pui siireta.

[34] Nokoi eepaho beedzae suqobireta. Qate qaa bamenomai nokoke bitta eetemi pepepe oi te nokoho irita peitaranihe nokoi tatanga naate qaa samane qeena ma baanahoke suqobire qaata.

[35] Qate ai tataumata kotanga naateqi paimane qesai qesamane nokomeke baata neta tukuto eehahaiteta. Qate ibo abi qesai noko tototo hiireqi hee, Ohonga qaatare hiiremi qesai ipi bodzata tukutuku qidzata biranatakoiqi oho bai hiiremi nokoke buribaroke teetemi baate qaata. [36] Ma ai tatauma nokomeho quba qupadzomaqi qesai ngiingi ma baaba saridze qaata, noo ma qangata biranate qaata, ma qesai eka ma sutasuta samane saridze qaata.

[37] Qate ibo nokoi qesake omama teete qaata, qesake torona minata mooto qaata. Nokoke dzubete qaata, qaa dzubema noko kotoromi baate qaatanihe noko ai tatauma nokomeho quba tatanga naate qaata. Qesaho qepe ma haba bamu naatemi nokoi hoo sipisipi ma meme oho sasake dzaaroqi tuuma ma baaba eete qaami abi nokoke sesero eete qaata. [38] Nokoi haba habanata tuuma qaata, oma nagata dzukuro qaata, tora ma tapata tuuma qaata, oi teeho bahe ai tatauma nokomeho quba eeteqi qidza bagenoma naatemi ttokai nokoho dzore naate qaata.

[39-40] Abi ai tataumanomai oonomake eetemi isere nokohoi bagenoma naate qaatahe nokoi naru oho mee saridzaama naate qaata. Oi teeho quba bahe Ohongai hee, Nokoi bamu nokoqeke oho mee saridzaquhe abi samane ttaike oho mee saridzakoiqi hiiremi poiqa napamae oho qesa nokoma gama ttaike oho mee ma meupu saridze soubidzaridzoni.

12

AI TATAUMATA NAPAI DZESUHO TETE SUIMARE

[1] Oonita abi ai tatauma qidzanoma eraho ttari ao isaitemi huba mina oi napa moo kitto dzoobirorai. Oho quba napai peperataquho kahosa ma quba naane ma naane bamenoma oke gama qere pasa eeteqa toroumaqi beedzae eete mee oho qesa saridzare.

[2] Napai Dzesu tete ooho maikhatake moo suimare. Oi noi hee, Kebanoqake anai oho ttidza qidzaqidza saridzakoiqi hiireqi te midzake qupadzomaranihe hapahapa oho mananga naatetaho qubake poiqa noi Ohonga Mai nomeho poro qereta peite noho samaqata oorai.

OHONGAI NAPAKE TORONAITEMI BATTIGARA BIRANATORAI

[3] Oonita eto nikeho qupa peperatemi goottae naataino hiireqi, abi koiri kairinomai Dzesuke sesero ma pasena minanipamu eetemi te peperatara oke qupadzomare. [4] Oi qesai nikeke midzahubaitemi nike peperataamanihe noko nike teetare hiiremi eto baataho atti eete ooqata peperatainoho qogo noo hiire.

[5] Mae khametoke qogo ma sagaho noo totohota hiiremi nike nookaamani? Oi hee,
Khata name, Ohonga Sooparai niike qogo hiiremi eto nookami adzahaha naatainoma
noi tete niihoke pobitemi eto nookami suqobidzanoma naataino. [6] Hiireta oi teeho bahe
Sooparai qesaho dzake eete aimaqu nokoke akobeteqa tete nokohoke pobitoraqutoke aima
kanabetakoi.
[7] Maqa! Mai qidza teei khata nome tete pobitaama naataqu oi ooraidzaranita moorare.
Ohongai nike nookami poro khametoho isaki. Oho quba noi nike pobitake eetemi etoqa
basesa eetainohe battigara naatare. [8] Oi pobipobi baura nohoi nikeho irita ooraimi oho
ttaiqa naatorai. Oho ttaiqa naataama naatapuko oi ehera khametoho isaki naatarori.
[9] Maimane nasamane napameho poma koko qupadzomare. Nokoi napake pobipobi
eetemi napai nookami nokoi dzapa pobinomaho isakita qaata. Qate qusu mai napahoi na-
pake pobitemi qaraqaranoma naatakoi hiiremi napata bamu isanataqu mae? [10] Maimane
napahoi qupadzomaqi isakita bodza ginaqake napake pobite qaatahe Qusu mai napahoi
hee, Nike sasari saridze naho isaki naatare hiireqi napake pobitorai.
[11] Pobipobi oke napai poiqake nookami hemenoma naatoraihe heme baura oi napake
isakinomaitemi napai keba ma dzapata oho gesina saridzoraqutoke pobipobi mee qidza
nohoke saridzakoi.

SAMA NAPAME QAASUMARE

[12] Oho quba boto kebakeba nikeme tatanga moiteqa oko atumorai oke beedzaeno-
maitare. [13] Oonihe eto paha ipita haratetaino hiireqi tete niime bageke eete pobiteqa ota
tuumorare.
[14] Oi poma sasari oke saridze abi minara ma nike keba ma dzapata ooraqu tete teena
oke iiha qaaqa Soopara napame moo qaarakoi. [15] Oonita eto teei qupa mutu eete abi qesa
samaneho tete rasakitemi Ohongaho baruna heena saridzaama naatainoho qubake nike
bakena geemorare.
[16] Nookare, Esau abi koiri ma pasenanoma noi eka bosa pobi nomeke nookami quba
sepe naatemi noma moite oho habarake hisiba suu teeke muunataho isakita nike eto
Ohongaho naruke nookami quba sepe naataino. [17] Oi noi ipita eka bosa nomeho agoagoke
maiho torota saridzareiqi tti ma surupo quba mina eetotahe baamu, oho teteke ao noomae
siireta.

NAPAI OHONGAHO NAGAPA TATANGATA PEITE OORAI

[18-19] Nooka! Tora Sinai oke qupima sengibetemi baibai hisahisama aimami uta tatanga
tooromi suu hiiremi parai abiho nooma hiiremi abi oke nooka quba atti minanipamu
eeteta oonihe poro tongo bosabosa ota nike te guhu ma nagapa saridzoraidzara.
[20] Baamunipamu. Totoho oi hee, Tora attinoma oke abini ma hooni mae haa teei hesataqu
abi oke ao hairiamake omama teetemi baatare ooiqi hiiremi nookaqi noko baataquho
tomidza naateta.
[21] Ma quba attinoma oi gama paana naatemi Mose noomae paha hee, Idze ana atti mina
eetemi naho sama rubaruba eete oiqi hiireta. [22] Oonita quba oonomama nike qesa dzaira
eetaquho tete bamuhe, Ohonga qaraqaranomaho meusu nagapa Dzerusaremu kupina
eepanoma qusuho torana oorai oio nikeho isaki, ooqata qeemorare.
[23] Ota angeroi huba haba biirorai, ota paha abi rike ma pobiho gisi qidzake oorai ma oko
ma boto tupuho eka bosa khameto nikeho dzapa ota qeetemi oorai ma ota abi minarake
batabidzaquho Ohongai poro qere nometa oorai. [24] Ota paha Dzesu dzuu nomema poro
tongo usaqe oke rittabetemi oorai isaki oi Abere bosata eetetahoke suqobidzanipake eete
oorai.

OHONGAI EEPAHO ISAKINITA BAKENA GEEMORARE

[25-26] Oonita erake qupadzomare. Sinai torata totoho oi qogo noo hiiremi ttoka rubabeteta
ota apene nookaama naateta nokoi baataho pobi naateta. Oonita poiqa Kiristuho totohota
qusuho neta noo hiireqa hee, Anai paha noo hiiremi ttoka keke bahe qusu ma ttokai
gama rubabetakoiqi hiiremi oorai. Oonita apene noho noo nookaama naateta nokoi
baataho pobi naateta. [27] Ma oi hee, Anai paha noo hiibaquiqi hiiretaho khooba erani:
Hiiromi rubabetemi uubaquho isaki ao taatakoini qate uubaquho isakiama oi poupaamake
qaarakoi.

[28] Qate Poro tongo usaqe ma oho pobi minarai poupaamake oorai qaarakoita napamae
gama iso keke adzahaha naate oke mai eetare. Mai eeteqa qupa ororo ma sahasahama
Ohongaho kokora baura eetemi bagenoma naatakoi. [29] Oonihe Ohongai kupina eep-
anomanita eto nookaama naataino.

13

NAPAI QESA KOKORA EETORARE

[1] Qateqa erake qupadzomare: nikeho bisata qesa dzaira eetaquho tete eto gattiqa
naatainohe qesa kokora bagenoma eetorare. [2] Ohongai qaru dzoobire baami abi qesai oho
khooba ruumenihe noko sepeke kokora bagenoma eetetaho teteke qupadzomaqi eto dzore
ma aabeke oho pobi qaanataino.
[3] Paha Kiristuho quba qangahasi saridzorai mae sutasutata oorai nokoma ttaiqa naate
hoobidzare oi nike oho qesa ttokaho samanita eto ruume naataino. [4] Qate apu ma ata
qesa naatorai oho tete qidza dzapanoma oonihe paha koridzanomanita teei qusubaitaama
naate dzongobetaquko noke Ohongai batabidzakoi.
[5] Ma Ohongai hee, Anai niike gaubire qaataquho tete ooraidzaraniqi hiiretanita nikeho
qepe ma haba isanatemi eto ttuma ma qurumaho dzaodzao eetainohe isakita oorare. [6] Oho
isakita qaaraquko napai ttidza qidzaqidza eeteqa hee, Ohongai naho too tetatetanita anake
abi ikake eetaqu oho attike ana bamu eetaquiqi hiibakoi.

TETE BIRAITEMI OORAIKE QUSUBAITARE

[7] Qate qaru abi ma qesa nanai nikeho quba sinabidza paanaiteqi oora ma qaara qidza
banaitemi iisu oi meenoma naate oorai oke qupadzomaqi nikemae tete oke qaupuitare.
[8] Nookare, Dzesu Kiristui agoba ooraiho isakita qaarakoi.
[9] Oho qubake bapotopotopo maina paina sigita biranatemi eto oke nookami meenomaho
isaki naataino. Oi qesai patta ma quba qesaho koridzakoridzaho dzaodzao eetorai. Oonihe
koridza samane oonomai te abike oora ma qaarata hoobiroraidzarani. Eto oke iihainohe
iiha ma dzoobidzata kotanga naateqa dzasaho tete teena oke iiha qaarare.

KIRIDZA APEKE OHONGA MOITEMI ISANATAQU?

[10] Nookare, napai Ohongaho haqata muunorai oke hu nooho dzube abi muunaquho isaki
ooraamanita qupadzomare.
[11] Oonihe paha tete erake qupadzomare. Dzube abi mimi hu nooke qusubaiteqi
nokoi ingona dzumata kahosa abiho habarake burimakau dzubeteqi dzuu nohoma poro
ttaganomaho suruhota qeemaqi qohare ma quba piratete qaata. Qate kabiraho mee ma
gotta oke nokoi nagapa sasata biireqi ngiingi eete qeeremi gaabi eete qaata. [12] Oho isakita
Dzesui dzuu nomema abi samane napake soobareiqi nagapa oke qaate paaqata baateta.
[13] Oonita noi nagapaho sasata napaho habara baatetaho ngiingi etainohe too inainama
qere biidzare. [14] Oi ttokaho Dzerusaremui bamu agoba qaaraquhe qusuhoi qaarakoita
oonomaho isaki qiri eete saridzakoi hiireqi qeemomare.
[15] Qate Dzesui napaho dzube abi mina naatemi napai kiridzaho isakita Ohongaho hasama
gegema hiireqi too napamema Dzesuho dzapata hiiremi meenoma naatorare. [16] Ma quba
qesaho ttaiqa naateqa kokora baura samaneke eetaqu oke Ohongai nookami kiridza
bagenomanita eto baura oho ruume naataino.
[17] Qate sinabidza soopara nikehoi midzaama naateqi isere qidza nikehoke ttidza qidza-
qidzama qusu maiho torota mootareiqi nikeho bakena geemoraita nokoho noo qusubaite
qaarare.

PUPU MA AGOAGOHO TETE

[18] Ma paha nana poma qesa samaneta qupa sasarima keke baura eetorare hiireqi nike
nanaho quba pupu hiibare oi nanai oora ma qaarata oho dza minake eetorai. [19] Nike oho
quba mekeqoma pupu hiire qaamake anai ao dzamonoke nikeho torota biranataqu kaqa.
[20-21] O dzoobe, napaho Soopara mina Dzesui baateqi dzuu nomema poro tongo usaqe
tatanga oke sipisipi napaho quba saaqoromi Ohonga hasuho Maikhatai noke botota
dzeimami baataho neta tta eetemi mai hiiremi noi napake tuuhoroqi tee ma teeta
bageke eete pobite tuumami napai Ohongaho dza qusubaite qaamake, uububuu Maihota

bagenoma naatakoi. Oi teeho quba bahe Dzesu Kiristuho khooba oke eete ooraita noho dzapa pobi biranate qaraqara qaarakoi. Oi mee.

NOO SUHE

22 Oonita dzairamane name, anai noo hoteqa apema nikeho quba qeete bahe eto nookami goottaeho isaki naataino.
23 Qate noorake nike nookare. Timotteo noma napahoke noko ao saqoromi anai noma nakamae nikeho torota dzamonoke biranataqu kaqani.
24 Qate Itariaho qesamane napahoi nikeho quba dzoobe hiire. Oonita nikemae bosa qobaqoba ma qaheuba oko ma boto tupu minarake oho qesa dzoobe hiibare.
25 Oionita Ohongaho baruna heenai nikeke sengi eete qaarakoi.

Pauro (ooni kaqa)

DZAKOPO
NOHO DZAIRA PEPA

Dzakopo Dzosepe
Dzesuho noma qeeteta
Dzerusaremu, Dzutea
Tii 50
Dzesu Kiristuho Oko Ma Boto Tupu
Besa Bisanaho Patisigi ma
Ttoka Ma Haba Samane

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Dzairamane:
Ohongaho oko ma boto minara nike haba maina painata sakaba tuuma oorami ana
Dzakopo, Ohonga Mai ma Soopara Dzesu Kiristuho kokora abi noorake nikeho quba qeete.

BATTIGARA NAATE MEE SARIDZAKOI

2 Dzairamane name, nike kaipo qesaqesa saridzorai oke hee, Quba bagenomaniqi
hiibaridzo. 3 Oi erake eete oorai. Nike Ohonga ai tataumami torona biranatemi nike oho
battigara naatakoi. 4 Battigara naate qaamake nikeho oora ma qaara iso keke naate bamu
teeta obera naataqu.
5 Qate teei oho tete saridzaama naataquko, abi noi Ohonga tete quba qasa hiiremi noi
bamu oho qoredza eetaquhe, baruna heenata abi minarake tete banaitoraita noi paha abi
oke tete banaitakoi. 6 Oonihe eto abi oi oho hou peu eetainohe, oi meenoma naatakoiqi
qasa hiibaridzoni.
7-8 Oi utai besaho pouma aimami qohaba reretorai oho isakita abi hou peunomaho qupai
eseri naatemi tete nohoi rasakinoma. Oonita etoqa abi oonomai hee, Anai Ohongahota
mee saridzakoiqi qupadzomaino. Oi baamu.

TTUMA MINANOMAHO NOO

9 Qate abi sepe teei nooka hiisi eetemi Ohonga noke ai qusubaitemi noi oho quba qaki
naataridzoni. 10 Qate abi ttuma minanomake Ohonga ai quratemi noi paha oho quba
nookami nohota isanataridzoni.
Oonihe abi ttumaho dzaodzaonoma noi baa bittinaho qesa dzaetakoi. 11 Oi ete peite
humamutu dzooromi bittina rumubami noho nee ma bau bamu naatoraiho isakita
ttumaho dzaodzaonomai oho teteta dzaetakoita nookare.

OHONGAKE IKOBETAQUHO TETE BAMU

12 Qate abi teei toronata battigara naate qaaraqu oio bagenoma. Oi teeho bahe apenei
Ohongaho dzaodzaoke eetorai, Ohongai qaraqaraho barei nokoho matubata dzeebidza-
koiqi hiireta. Oonita torona bamu naatemake abi oi oho barei dzeebire qaarakoi.
13 Oho quba qangaho torona biranahimi eto teei hee, Naane quba Ohongai ana oho
toronaisubiqi hiibaino. Oi teei Ohongake qangama toronaitaquho tete baamu. Oho qesa
Ohongai teqaha abike qangama toronaitoraidzara baamunipamu. 14 Abi noomaeho dza oi
noke ikobete qangata dzeimami torona ooqata biranatorai. 15 Biranate abike suqobiremi
kahosa mee eetemi noi oho ipike baata saridzoraita teei dza nomeke soopara eetorare.
16 Oonita dzairamane, nike eto oho noo oberama hiibaino. 17 Torona bahe, ari qidza ma
qonoqono bagenoma napaho irina oorai oio pei dzadza Mai napameho neta quratorai.
Ma noho tete iso keke ooqi qangata qeemaquho isaki baamunipamu. 18 Noomaeho qupa
hiiremi noi noo meenoma nomeke napaho qupata dzaaromi napai ao biranateqi boto popo
nohoho paiko quba naate oorai, dzoobe.

SINABIDZA QUSUBAITAQUHO NOO

19-20 Oho quba, Dzairamane, napai erake qupadzomare. Abi eto pureke noo sepesapeke
hiibaino ma teeho dzauba eetaino. Oi abiho dzaubai te Ohongaho pobi naatoraidzara. Qate
sinabidzaho meeke gama ao hairiamake nooka qusubaitare.

[21] Oonita quba ngiingi ma baabanoma abiho oora ma qaara sesero eetorai oke gama tume
biireqa noo nikeho qupata dzaaromi oorai oke keba ma dzapata qusubaitemi noo oi nike
ingonaitakoi.
[22] Oonihe eto sama nikeme ikobeteqa tomama keke sinabidza nookainohe oke qusubaite
qaarare. [23] Oi teei oke tomama nookaqi qusubaitaama naataqu noi abi sama moramorata
nese ma pati nome mooqoraiho qesa, [24] mooqa papate ao isaki nome ruume naatakoi.
[25] Qate Ohongai abi qangata qagaumorai tete oke teei qupadzoma soubidzaquko noi
ruume naataama naate qusubaite tuumaqa baura tee ma teeke eesuqa bamu qupa
muunaquhe qidzanatakoi.
[26] Qate teei hee, Oore anai sinabidzaho isaki ooniqi hiibaqu oho qanga bamuhe noi eteete
nome soopara eetaama naataquko abi oi sama nome ikobetemi sinabidza nohoho meei
baamu.
[27] Nookare. Teei iiha ma dzoobidza nomeke soopara eete ttokaho qanga potti biireqi
moomi toki mattarumi heme ma bamenoma oomi abi oonomake kokora eete qaaraqu oi
bagenoma. Oke Ohonga Mai moomi sinabidza nohoi ikoikoho isaki bamuhe, meenipamu
oni.

2

ABIKE NGIINGI EETAINOHO NOO

[1] Dzairamane name, nike Dzesu Kiristu Soopara dzapanoma napameke ai tataumaqi
ikanomake eeteqi qesaho ngiingi eetaqu? [2] Oi erake eete oorai.
Abi bau senginoma teei sasa bagenoma dzaaro oomi abi habana ttoba qosana dza-
pidzanoma ooqi, [3] nopo esese garuba nikehota dzuubami nike abi sasa bagenomaho dzapa
qusubaiteqi hee, Oo nii baa erata habesoo. Oiqi hiireqa abi habanake hee, Eo nii qeeqata
qoobareiqi hiibaquni mae hee, [4] Qoo basata habesareiqa hiibaqu, oke eeteqi meeke nike
qupa rasaki nikemeta oberama batabirorai.
[5] Dzairamane name nookao. Abi habana ttokana oorai nokoke Ohonga asateqi hee, Abi
oonomai naho dzake eeteqi sinabidzaho meupunoma naate naho pobi mai eetaridzoni
hiireqi agobake oho naru hiiremi oorai. Oi meenipamu.
[6-7] Nike moomi apenei nike pupubirorai? Ma apenei Kiristuho dzapa nikeho irina oorai
oke qanga hiireqi nikeke noota mootorai? Oi abi bise baisanoma ttuma minanomanita
nike ikanomake eete nokoke qusubaiteqi abi habanake midzata mootorai?
[8] Paha hu noo qibanai hee, Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita nii samaqana
niimeho dzasa eetareiqi hiiremi sinabidzata qeetemi ooraita oke nike qusubaitaquko
isanatakoi. [9] Oonihe nike qesaho ngiingi eete hu noo oke riitemi kahosa naatorai.
[10] Oi teei hu noo minara qusubaiteqi teenaqake riitaquko noi minarake riitaquho isaki
naatakoi. Oi Ohongai hee, [11] Nii eto apuata eetainoiqi hiireqi teena noi paha hee, Nii eto
teete baatainoiqi hiireta. Oonita nii apuata eetaama naateqi abi teeke teete baataquko nii
hu noo minaraho ritarita abi naatakoi.
[12-13] Oho qesa nii abiho quba baruna heme eetaama naatemi Ohonga bamu niiho quba
baruna heme eetaquhe, niike abi ritaritaho isakita maripa eetakoi. Qate nii abiho quba
baruna heme eetemi baruna heme oi maripa oke kebaitemi Ohonga paha niiho quba
baruna heme eetakoi. Oonita Ohongai saqosaqo tete biraitemi, oora ma qaara ma hibahiba
nikemeta oho tete iiha qaarare, oio bagenoma.

AI TATAUMA MEEHO NOO

[14] Dzairamane name teei hee, Oo ana ai tataumoraiqi hiireqa oho tete qusubaitaama
naatemi oi isanataqu mae?
[15] Baamu, oi nomani mae nane, saseni mae dzaba teei ttoba ma bareamake oomi noho
ttidza saa eetemi nikehota teei noke korabetaama naate sepeke hee, [16] Dzoobe, nii eepa
agimaqa keba ma dzapata tuumareiqa hiibaquko oi bamu isanataqu.
[17] Oho qesa teei too kakama ai tataumaho tomidzabari naate oho tete qusubaitaama
naataquko noio gau ma keba.
[18] Oonita abi teei hee, Isanate teeho ai tataumai oora ma qaara nohota paana naatoraihe
naho ai tataumai qupaqata keke ooraimi paha isanatorai. Oiqi hiibaquko noke ana hee,
Eehe, ai tatauma niihoi qupaqata keke oomi tete apeta oke nii ana banaitemi ana moo

qupadzomaqu? Bamuhe, ai tatauma nahoi oora ma qaarata paana naatemi ooqata nii ao
khooba qupadzomakoi, oke ana nii pobi hiibakoi.
[19] Nookao! Ohonga teena ooraiho pobike nii nookami oi quba adzahahani mae? Idze,
songenai Ohongaho nookami atti nokoke suqobirorai. [20] Oonita abi quseripo nii moorare.
Ai tataumai oora ma qaara niihota ooraama naate qupa heeqata ooraquko oi gau kekeni.
[21] Nookare. Abarahamu eebobo napahoi Ohonga qusubaiteqi kiridza eetareiqi Isaaka
khata nome haqanaitemi Ohonga Abarahamuke abi pobiniqi hiireta. [22] Oonita nii moomi
ai tataumai oora ma qaara nohota baura eesumi oora ma qaara nohoi ai tataumaho mee
naateta.
[23] Naatemi napai nohoke isaitemi hee, Abarahamui Ohonga nooka hiisi eetemi Ohonga
noho dzapake abi pobiho ttarita moototaiqa qeetemi noo oi ooqata meenoma naateta.
Paha Ohongai hee, Abarahamui anake dzaira eetoraiqi hiireta. [24] Oonita nike moomi ai
tataumai qupata keke bahe, abiho oora ma qaarata gama baura eetemi Ohonga oho abike
pobiniqi hiibakoi.
[25] Oho qesa Rahaba atapa sama sesenomanihe, noi Isirae abiho dzudzu ma soogimo
kokora qidzake eeteqi tete qeba neta dzoobiremi oho quba Ohonga noke pobiniqi hiireta.
[26] Qate abi teeho sumasa biranatemi noi baataho isaki oni. Oho qesa ai tataumai abiho
qupaqata keke ooqi oora ma qaara nohota paana naataama naataqu oi paha baataho isaki
kekeni.

3

ETEETEHO NOO BAMENOMA

[1] Dzairamane name, qesa ma nanai abi tete banaitorai nanake Ohongai mekoqoma
pobitaridzonita eto sama qusubaite nikehota samanei banaita naatareiqi beedzabeedza
eetaino. [2] Oi napai gamaqa quba qesata obera naatoraihe, teei banaita noo hiireqi eto
oberama hiibaino. Noi ago idzoidzoke ooqa qupa ma sama nome gama soopara eetaquko
oio isaki naatakoi.
[3] Qate abi napai oosi too dzoge suutoqi teeta tuumare dza eete ooqata dzeimami nokoho
sama qusubaite tuumorai. [4] Oho qesa sisima mimiqapa oke uta mina huitemi beedzaema
tuumoraihe, oho mai teeta tuumare qupadzomaqi poo gattiqata pobitemi ota tuumoraiho
tete qupadzomare.
[5] Oi eteete napahoi quba gattingaqanihe noo minaqipake hiibaridzoni. Idze, iina gattiqa
moosohimake abaqasa mina ao qaite gabi eetakoi! [6] Oho qesa eteete oi oko ma sama
napahota ooqi ttoka ma haba minaraho qanga oho hihidza naatemi Iibadza oke qeeremi
qupa humamutu peitemi oho quba sasa qaitakoita qupadzomare.
[7] Qate kabira qesaqesa, oi neeni mae dzootata, kabira obanani mae torana, oke abi
kebaitemi noo qusubaho isaki naatakoi, tete oke eetorai. [8] Qate abiho eteete oke apei
kebaitemi isanataqu? Oi attinomanipamu abike baatata mootakoi.
[9-10] Idze, ikanomake eete hasa ma gogai too teenata qurataqu? Oonita napai eteetema
Ohonga Mai ma Sooparaho hasama gegema hiireqa paha ooma napai abi Ohongaho
tomidzake korabetetake goga hiiremi bamu isanataqu.
[11] Dzairamane, oi oberani. Nike moomi oba togo ma meke esese oba neseho puita
biranatorai mae? [12] Eo, nike moomi ee dzunata pogari mee goomorai mae? Paha, togora
meei qasiputa goomorai mae? Dzairamane, oi bamenomanipamu! Oba togo ma meke
nopoi qesa dzaira eetaamanita tete mee qupadzomaqa noo qidza keke hiibare.

NOKANOKA QUSUNAHO NOO

[13] Qate nikehota qesai qupa dzohidzohi ma nokanokanomani mae baamu? Oi abi
oonomai sama qusubaitaama naate nokanokata isanateqa oora ma qaara qidza nometa
abike tete banaitaridzoni.
[14] Oonihe, nikeho qupata ttire mina biranatemi nike qesa bitta ma kaka eetaquko etoqa
soropuru eete noo mee oke arabidzaino. [15] Nokanoka oonomai qusuho nenanidzara, bamu.
Oi ttokaho iiha ma dzobidza qangaho nena. [16] Oi iibadzaho pattani. Nookao. Abi ttire
eeteqi bitta ma kaka eetemi oho neta ingaqo ma rasaki samane biranatakoi.

17 Qate nokanoka qusuna quratorai oi mutusa qidza keke. Oi hasu ma keba, ma oi bamu
abiho kahosa eetaqu. Oi paha abi riitaama ma ikobetaamanihe dzasa quba mee qidza
samaneke goomorai. 18 Oho biidzake hasuho maimanei abiho qupata keba ma dzapata
dzaaromi oho mee rike ma pobi bagenomai biranatakoita qupadzomare.

4

QUPA BURISI EETAQUHO NOO

1 Khooba apeho quba qaa ma dzauba nikeho bisata biranatorai bahe, pasena nikeho qupa
ma samata baura eetemi biranatorai, oi mee. 2 Nike teeho quba rumubaqi saridzaama
naatorai, oi nike pupu qaateqi saridzare hou eete ao ttire eeteqi teeta ma tanga
qupadzomorai.
3 Ma nike pupu hiireqi oberama dza nikemeqaho noo hiiremi meeama naatorai. 4 Idzii,
nike atapa sama sesenomaho tomidza naasubita nookare. Ttoka abi eetoraiho masake
eetaqui Ohongaho ibo. Oonita apei oho masake eetaqu noi Ohongaho ibo eetakoi.
5 Oi sinabidzai hee, Ohongai ao napake Sumasa moitemi noke qusubaitaama naataquko
noi hairiamake ttire eetakoiqi hiiremi nike qupadzomami habata tuumorai mae? Oi
baamu. 6 Sinabidza teei hee, Basesanomake Ohongai ibo eetoraihe, abi qupa kebanomake
noi baruna heenata beedzaenomaitakoiqi hiiremi oorai.
7 Oonita napai beedzae oho isakita oorai. Oho quba nike Ohongake dzaga bobotoqa
Saataqake basesa eetemi noi nike papate atti tuumakoi. 8 Oi nike Ohongaho dzagata
inobetemi noi paha nikeho dzagata inobetakoi.
Oho qubake kahosa abi nike ao qupa ma boto akobetare. 9 Ma qupa nikeme pobitemi
sesesei oorare. Nike qupa qangaqanga eete tti ma ttaka hiibare. Nike qakiqaki eete qaariti
poiqa qupa bame eetare. 10 Nike oonomake eete Soopara napameho pengata subatemake
meenipamu noi nike ai qusubaitakoi.

QOMAQOMA HIIBAQUHO NOO

11 Paha, eto qesaho obera hiibaino. Dzairamane, teei dzaira nomeho obera hiibaquko noi
oora ma qaaraho sinasina obera hiibakoi. Oi noi dzaira nome qanga hiireqa sinasina qidza
oke qanga hiibakoi. Oonita nii sinasina qidza oke qusubaitaama naate oke qomaqoma
hiibaquko bamu isanataqu.
12 Nookare. Ohonga teena maripa Maikhatai oora ma qaaraho sinasina oke mootota. Noi
noqenipamu abike ingonaitareiqa ingonaitakoi, ngausa eetareiqa ngausa eetakoi. Oonita
nii Ohonga apei temu niimeke ao hairiamake iiga ma qomaqoma hiibaqu?

ETO OHONGA RIITAINOHO NOO

13 Qate qesa ma nikei totoho erake hiirorai. Hee, Oo nanai isanate poiqani mae iihaike
meusu nagapata tuumaqa tii teenaho nakuta pisinisi baura eeteqa oma mina saridzakoiqa
hiirorai. 14 Idze, iihaike biranataquhoke nike ruumeni.
Oi nikeho qaraqarai sumasa qaunaho isakita biranahiqake ao dzaetakoita qupadzomare.
15 Totoho oho habarake nike hee, Ohonga Sooparai hiiremake nanai ooqake eetakoi mae
erake eetakoiqi hiibaridzo.
16-17 Oonita teei Ohongaho pengata quba qidza qupadzomaqi eetareiqa eetakoi, oonihe
oke eetaama naataquko nohota kahosanoma naatakoi. Oho quba nike Ohonga ruume
naate qupa ma sama qusuba baura eetemi oho tete sapara naatakoi.

5

TTUMA MINAHO DZAODZAO OHO NOO

1 Qate ttuma minanoma nike nookare. Quba bamenoma nikeho irita biranatake boobita
nike oho tti ma ttaka hiibare.
2-3 Bodza ao bamu naatemi nike ikaqi hiire iisu mina mootorai? Ttuma nikehoi dzahosa
eetemi ttoba ma sasa nikehoke bittura muunami, siriba ma gori nikehoi ttidza sakabami
ttidza oi nikeho qoredza khooba paanaite ao eepaho qesa nikeke dzoobakoi. 4 Baura abi
nokoi nikeho sobadza geemami nike oho ipi ma ari qaanatemi oho areare hiirorai. Oonihe
mee rumutoraiho abi tti ma dzauri hiiroraimi totoho oi Qaa Pobipobi napahoho tomata
quratoraita nookare.

[5-6] Oi nikei abi kahosaamake batabireqi teetemi nokoi qidzoke oho ipi teetaqu. Oonihe nikei ttokata ari ma mosunoma qaaqi sapurunoma naatemi nikeke dzuubetaquho bodza ao dzamonatoraita qupa burisi eetare.

IPI MA ARIHO NOO

[7] Dzairamane name, nikei goottaeama naate qaamake Soopara napahoi biranatakoi. Oi dzooho mai teei mee qidza goomaquho beebe eete qaama quu bosabosa ma ipina taatemake mee saridzakoi.

[8] Oonita Soopara napahoi oho qesa biranatake boobita nike goottaeama naate qupa nikeme too teete qaarare. [9] Maripa Maikhatai ao naga pouta qooroqi ttoka abike maripa eetakoihe noi eto nikeke maripa eetainoho quba eto nike qesa iiga hiibaino.

[10] Dzairamane, agobake too abi nokoi Ohonga Sooparaho dzapata hiireqi goottaeamake heme samane saridzeqi tete oke napaho quba biraitemi oorai. [11] Battigaranomaho hasake hiireqi napai hee, Bagenomaniqi hiiroraita qupadzomare.

Paha Dzobu battigara naatetaho pobike nike nookami Ohonga Soopara oho ipi ma ari noke moiteta. Oonita nike moomi Soopara napahoi gimuba hemenomanita dzasa mina eetorai oke etoqa ruume naataino.

NOO HIIRE TATANGAITAQUHO NOO

[12] Qata noo bamenomanipamu teei erani. Nike noo tatangaitareqi etoqa hee, Anai Ohonga qusunani mae ttokanani mae quba qesaqesaho pengata hiibiqi hiibaino. Nike oore hiireqi oore keke hiibare. Ma bamuiqa hiireqi bamu keke hiibare. Oonoma hiiremi Ohongai bamu nikeho qomaqoma hiibaqu.

PUPU HIIBAQUHO NOO

[13] Obete nikehota qesa kaiponomai pupu hiibare. Qate qesa qakiqakinomai isanate Ohongaho hasa hiibare. [14] Ma hemenomai sinabidza sooparaho quba hiiremi noko Soopara napameho quba eeteqi noke bibi suraite noho irita pupu hiibare.

[15] Oonihe ai tataumaqi pupu hiiremake Ohonga Soopara noke tukutomi khetedzanomai qidzanatemi noho kahosa teei ooraquko Ohonga dzamutakoi. [16] Oho qubake kahosa nikeme qesa hiire paanaiteqa qesaho quba pupu hiire qaaqa qidzanatare. Oi abi pobi teei pupu hiiremi oi beedzaenoma naate bamu sapara naataqu.

[17] Napai gama pepepe oonihe, agoba Eriai oonoma ooqi pupu hiireqi hiireta, Eto quu taatainoiqi hiiremi tii tapari ma temuho khooba oho nakuta quui te ttokata taatara, bamu. [18] Qate noi paha pupu hiiremi quui taatemi ttoka paha mee eetetanita oho beedzaeta giimare.

QESA INGONAITE POBITAQUHO NOO

[19] Dzairamane name, nikehota teei tete mee qaatemi teei noke dzeimami paha teteta tuumaqu oi qidza. [20] Oi kahosa abi teei tete qangata tuusumi teei noke paha tete qidzata mootaqu oke eesuqi noi oora ma qaara nohoke baata neta ingonaiteqa kahosa samaneke teetakoi oke noi qupadzomare.

Anaio Dzakopo

1 PEETORO
NOHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Siimo Peetoro Dzonai qeeteta
Roma, Itaria
Tii 64 mae 65
Dzesuho Oko Ma Boto Tupu
Pottu ma Garatia ma Bittinia ma
Asia Gattiqaho Haba

DZOOBE MA PASARAHO NOO

1 Dzoobe Mina:

Ana Peetoroi Dzesu Kiristuho qaru abi. Oonita nagapa qesa ao pei neta qeetemi oorai ma nagapa ape ma apeho abi Kiristui asatemi nike ota dzore ma aabeho isakita oorai, anai minarama nikeho quba qeete, dzoobe!

2 Oio Ohongai sau kharata qupadzomami nike noho pobi naate oorai. Oi Kiristui nike asatemi Sumasai nike qaheburomi nike oho noo qusubaitemi Dzesu Kiristuho dzuui nikeke piratetemi qidzanate oorai. Oonita keba ma dzapai nikeho irita biranate meupu naatare.

NARUHO NOO

3 Ohonga dzoobe! Noi Dzesu Kiristu napahoho mai ooqi khatake baata neta tukutoqi baruna hemeta napake dzoomami oorai. 4 Dzoomami napai ao Dzesu Kiristuho neta qaraqara etteimorai. Etteimoraihe napai noho neta mee qidza saridzoraqu oi bamu qanganataqu ma baamu bamu naataqu. Oke qusuho iisuta napaho quba paramu mootomi peitorai.

5 Oonihe napai ai tatamami Ohongaho beedzae napake tuuhoro qaamake bodza ipiqata Ohongai paramu oke paanaite napake qidzata mooto soubidzakoi. 6 Oke nike ao mooqi qakiqaki naataridzonihe nike bodza hoteqake qangahasi maina paina saridzeqa oho heme moorakoi.

7 Oi erake eete oorai. Gori oke abi eepata mooto toronaitemi bagenoma naatoraihe paha pui tee ma teeta dzaetorai. Oonihe ai tataumaho oora ma qaara nikehoke toronaite qaami Dzesu Kiristui biranateqanoke moomi oi goriho ttumake riitanipamuke eetakoi. Oi hasahasa ma subesube ma dzapa pobinoma naatakoi.

8-9 Oi qesa ma nikei Kiristuke mooraamanihe noho dzaodzao minake eetorai. Mooraamanihe nooka hiisi eeteqi qakiqaki minanipamuke eeteqi oho ipike nike oora ma qaara qidza saridze aoke dzapa pobinoma naatoraita mooro.

QAHEUBA SUMASAHO BAURA

10 Oonihe agobake too abi nokoi oora ma qaara qidza oho iiha ma dzoobidzake eete qaaqi baruna heena nikeho torota biranatoraiho noo bena hiireta.

11 Oi Kiristuho Sumasai nokoho qupata baura eeteqi hee, Kiristui baaqanoke heme saridzakoi. Saridze soubireqa dzapa pobinoma naatakoi hiireqi noo oke noko banaitemi nokoi oho tete ma bodza qiri eete qaata. 12 Oho qiri eetemi oi nokomaeho bodza bahe nike ma napaho quba biranatarotaho noo. Oonita too abi napaho kokora eeteqi Sumasai noo noko banaitetake noko geeta qeetemi napai isaite qupadzomorai.

Oonita Ohongai Sumasa dzoobiremi qusuta qurate sinabidza abi kura ma tangi eetemi noko ma nanai oho noo nike pobi hiiremi nookorai. Oonihe angeroi quba oho dzake eetoraihe oi nokoho isakiama naatemi noko eema ma totoqo eetoraita nike eto oho nookami quba sepe naataino.

OORA MA QAARAKE BAURA QIDZAHO QUBA QAHEBUDZARE

13 Oho qubako nike qupanoma naate oho saisa qegoroqa Dzesu Kiristuho torota atima qaamake noi paana naatemi nike baruna heena nohoho mee mai eete soubidzakoi. 14 Oonita nike bosata ruume nikemeta ttokaho rumuba qesahota qaata eto oke qaupuitainohe khameto noo qusubanoma naate ooraiho isakita baura eetorare.

[15] Nookao! Ohongaho qetaqeta teei hee, Anai qaheubananita nike oho qesa qaheubaho
isaki naate qaarare. [16] Oonita Ohonga napahoi qaheuba sasarinipamuho teteta oomi oora
ma qaara nikehoi oho qesa sasari naate qaarare.

KIRISTUI NAPAHO TTUMA

[17] Oi Abi baura ika ma ikanoma eetorai ooqaho isakita Ohongai napake ipi moitorai. Oho
quba nike noke Mainiqi hiire ruquimaqa ttokata dzore ma aabeho isakita qaaqa peitare.
[18] Nike erake qupadzomare. Nikeho mai ma nasami eetetata nike oora ma qaara
rasakinomata qaami gori ma siriba te nike oho angita saqobara bamu. [19] Oio dzaetaetaho
ttuma. Qate Kiristui kabira sasari bagenoma noho dzuui biranate oho ttumanipamu naate
nike ma napake kahosaho ekata saqoromi oorai.
[20] Oi Ohongai qusu ma ttoka korabetaamake qaaqi ao Kiristuke oho quba uhutotanihe,
abinqake nike ma napaho quba paanaiteta. [21] Paanaiteqi noke baata neta tukutoqi
dzapa pobinomaitemi napai Dzesuho pouta dzuubaqi Ohongake ai tataumorai. Oi nike
Kiristuhota atimaqi Ohonga Maiho torota atima ai tataumoraita nookare.

OHONGAHO NOOI NAPAHO DZOMADZOMA PAI

[22] Oonita nike noo mee oke qusubaiteqi qupa ma oora ma qaara nikemeho akoako
saridzeqi oho quba qesamane nikemema dzoobe ma kanakanaho isakita oorai. Oonihe
oho isakita ooqa mekeqomake qesa dzaira qidza eete qaarare. [23] Oi Ohongaho nooi eehaha,
qanoqanonomaitaquho isaki oonita oi nike ma napake dzoomami napai biidza ma suuna
gadzigadzi bahe, agoago khataho isaki oni.
[24] Oi erake hiiremi oorai. Ttoka abiho samai gama ee ma ekaho isaki ma abiho dzapa pobi
oi sihidzaho isaki. Oonita ee ma ekai rumubami sihidza nohoi gama ttokata pereborai.
[25] Qate Soopara napameho nooi Pagirinita baamu bamu naataqu. Oi noo ape bahe Kiristuho
isere qidzake nikeho torota mootomi oorai teena.

2

NAPAI OHONGAHO KHAMETO

[1-3] Nike ao Soopara napameho baruna heena qidza eetteimami meke eetorai. Oi teeho
bahe nikei Ohongaho khameto bittina oonita nike qusuho amena dzubina mekenoma oke
muunoqake ohongahonga naatorakoi.
Oho qubake mee ma obera, tti ma ttire, ooso ma dzauba, ma quba oonoma oke gama
tume biidzare.

NAPAI OHONGAHO OMA NAGA

[4] Ma Kiristui paha ttuma minaho oma hisasainoma oonita nike isanate noho neta baa
hasa hiibare. Oonihe Ohonga noke asatemi ikanomake eeteqi abi qesai noke ngiingi
eetorai? [5] Nookare nike oho qesa oma hisasainoma oonita Ohongai nike ttuttuiteqi ooma
naga gootorai. Gootomi nike qaheuba dzube abi naate Dzesu Kiristuho dzapata qusuho
kiridza qeeremi Ohongahota bagenomanipamu naatorakoi.
Oi teeho bahe Sinabidzaho geeta Ohongai hee, Nookare. [6] Anai Nagapa qibaho (Dzioho)
khooru tuputa naga gootoqi oma ttuma minanoma asatemi oho ttittira naatorai. Oho
quba apene ma apenei noho torota atimaqu bamu eseqobaqu. [7] Oiqi hiiroraita ape ma
apei noho torota atimorai napai moomi noi dzapanomani.
Qate gosogoso abi qesai ai tataumaama naateqi noke moohimi oma biidzanomaho
isaki naatetanihe noi ikanomake eete naga oho ttittira naate oorai? [8] Oi nokoi Soopara
napameho noo bai hiireqi oho kahosa eeteqi nokomae ota peemaitorai ma oma dzogeto-
morai. Oho isakita noko mokosu koko oke moohirareiqi hiiremi oorai.

NAPAI OHONGAHO QAHEUBA BARABETA ABI

[9] Oonihe Ohongai nike ma napake asatemi napai nomaeho qaheuba oko ma boto tupu
naate abi qiba qusunaho ttiihu barabara abi naateqi qidza ma rike nohoke abiho quba
pattabetorare. Noi napake qupi neta dzeimami dzadza nohota agimoraiho noo oke napai
minaraho quba hiire paanaitaridzoni. [10] Oi nike agobake baruna heena saridzaamake

qaaqi orobasa naate qaatanihe, poiqa Ohongai nikeho baruna heme eetemi nike ma napai
nomaeho oko ma boto naate oorai, ooboboo!
[11] Oonita dzairamane name, ttokaho dza ma rumuba oi nikeho qupa rasaki eetakoita oke
potti biire qaarare. [12] Oi nikei tuuma abiho bisata oomi nokoi nikeke biisi naate qomaqoma
hiibarorihe oora ma qaara ma baura qidza nikehoke moo hasa hiireqa hee, Meeke Ohongai
napaho bisata baaqoraiqi hiibaridzonita nookare.

NOO QUSUBAHO TETE NAPAHO

[13] Qate abiho neta roo oorai oke Ohongake qupadzomaqi qusubaitorare. Oi abi qiba
minaraho sooparani, mae ttokaho soopara qesaqesa nokoke Ohongai dzoobirorai. [14] Nokoi
soropurunomake eheitakoinihe abi pobipobiho hasa hiiroraita nike noo gama qusubaite
soubidzare.
[15] Ohongai dza eetemi napai baura qidzake eesuhiqa khoukhau ma rasaki abiho too
pui sibaridzoni. [16] Nookao, Ohongai napake qangata saqoromi oorai. Oonihe napai paha
dzukudzukuta qeehiqa kabira naatareiqi noi teqaha napake saqobaranihe napai Ohongaho
kokora eete isanataridzoho quba noi napake saqorota.
[17] Oonita Ohongake ruquimaqi noho oko ma boto gama kokora eete qaaqa ttokaho abi
qibaho dzapa qusubaitareni, paha abi minaraho dzapa qusubaite qaarare.
[18] Qate samaho baura abi, nikeho maimanei keba ma dzapani, mae koiri kairinoma,
oonihe nike Ohongaho atti irita ooqa nokoho pesuta baura eete qaarare. [19] Oi nokohota teei
oberama nike qangahasita mootomi nike Ohongake qupadzomaqi oho kahosa eetaama
naataqu, oho qanga bamu. Oio tete bagenoma.
[20] Oonihe nike pasena eetemi noko oho quba nikeke pobipobi quba teetemi oi oho isaki.
Oi nike kahosa teeke saridzemi apei nike oho dzoobe hiibaqu? Baamu. Nike eto kahosa
oonoma saridzaino. Oonihe nike baura qidza eeteqa oho quba heme mooraqu quba oi
Ohongahota bagenoma naatakoita eto oho nookami qanganataino.

KIRISTUI NAPAHO BASARA

[21] Oi Kiristui napaho quba heme mooqi tete oke napaho quba biraitemi napai ehequ
nohoke iihaqi heme oonoma moo qaararidzoni. [22] Noi te kahosa teeqake saridzara, ma
nokoi te obera noo noho toota saridzara. [23] Bamuhe, nokoi noho obera hiiremi, noi te
oho ipi hiibarani. Noke heme moitemi oho gunu dzoomaranihe oke Ohonga pobipobiho
maikhatai oke pobitakoiqi hiireqi oke noho botota moototaho teteke napamae suimorare.
[24] Oi kahosai napahota baate bamu naatemi rike ma pobi napata eehaha naatare hiireqi
Kiristui napaho qanga gama qere biireqi sama nomeke bagara biireqi hapahapata kahosa
oke gama teetemi bamu naateta. [25] Oi noho qettai napaho poroba qidzaitorai. Oore,
napai sipisipiho qesa sepesapeke tuuma qaariti poiqa qupa khata napameho Maikhata ma
Sooparaho dzagata biranate qidzake naate oorai, Ohonga dzoobe!

3

APU MA ATAHO SINASINA QIDZA

[1-2] Paimane nike eranomake eete apumane nikemeho pesuta qaarare. Oi nokohota
qesai sinabidza basesa eetorainihe nike nokoke sinabidza hiibaroriho habarake noo
qusubanoma naate oora ma qaara qidza nikeme nokoke banaite qaamake noko moo hasa
hiireqa ao sinabidzata qeemakoi.
[3] Nookare. Nike qiba gee nikeme poma maina painake eeteqi sasa khina khoina dzaaro
suusa totosireqi matuba samaneke dzaaromi oi keke nikeho nee ma bau naatorai mae?
[4] Oio samahonihe, nikeho qupa ma nakui keba ma dzapata ooraquko Ohonga oke moomi
nee ma bau meenoma, ttumanoma naatakoi.
[5] Oonomake eete qaheuba paimane agobake Ohongaho torota qupaho nee ma bau
eeteqi apumane nokomeho pesuta qaata. [6] Oi Sarahai Abarahamuke qusubaiteqi hee, Mai
nameniqi hiire qaatanita nike attiamake baura qidza oonoma eete qaaqa Sarahaho atasare
naatakoi, oi bagenoma.
[7] Qate apumane nike oho qesa paimane nikemema oora ma qaara eeteqi erake qupad-
zomare. Nokoi nikema gama ttaike Ohongaho baruna heenata qaraqara giimorai. Oonihe

nokoho tatanga bamuta nike nokoho dzapa qusubaitemi nikehota naa ma pupu qoridzemi mekenoma naatakoi.

NAPAI QUPA MA SAMA TEENA NAATE QAARARE

8 Oonita nike gama qupa teenaite sama qusuba qaateqa qesaho dza ma dzasake eete
kokoranoma naate qaarare. 9 Oonihe teei temuke qangaqitemi noi eto oho ipi teetaino, eo
qanga hiiremi oho noo ipi hiibaino. Nikeke agoagoho pobi hiiremi ooraita eto abi qangake
googa hiibainohe agoago eetare.
10 Oi sinabidza hee, Teei qaraqaraho dzake eete meupu saridzareiqa, noi too ma eteete
nome soopara eetemi eto ikoiko ma rasaki noo ota biranataino. 11 Noi tete qangake
qaasuhiqa qidzata qeemaqa, hasuho tete saridze oke iiha qaarare.
12 Oi Soopara napahoho nesei abi pobike moorai ma toma nohoi tti ma sori nohoke
nookorai, qate noi koirikairiho ooso ma dzaubake eetorai. Ooiqi hiiroraita qupadzomare.

MARANGAHO TETEKE NAPA QUPADZOMARE

13 Oonita nike baura qidzaho dzaodzao eete qaama apei nike sesero eetaqu? Oi samanei
baamu.
14 Oonihe nike baura qidza eetemi qesai nike heme moitaquko, eto nokoho atti eete
ququimaino. 15 Oi Kiristu Sooparai nikeho qupake agoago khata mootomi ooraike nike
qupadzomami nokoi nikeke toronaite sinabidza nikehoho khooba qasa hiiremake, nike
keba ma dzapata sama nikemeho isere mootare.
16 Oonita nike oora ma qaara nikeme soopara eete isanatemi nokoi oke moo nikeke
qomaqoma hiibaquho tete bamu naatemi nokoi midzake eete hasa hiibakoi. 17 Oonita
hiidzo, napai etoqa baura qanga eeteqa oho ipike heme saridzainohe, baura qidzake
eesuqa oho quba heme saridzemi Ohongahota isanataquko napata paha isanataridzoni,
tete oioni.

OI POTTI KOKO QETTAQU BAHE QIDZAITAQUHONI

18 Oi erake eete oorai. Kiristu abi pobi, noi qupi teenake abi qosunoma napaho habara
baateqi napake Ohongaho dzagata mootota. Moorare! Abiho botoi noke teetetanihe
Ohonga Sumasai ao noke eehahaiteta. 19 Eehahaitemi Kiristui noho beedzaeta tuumaqi
gisiho sutasuta nagata biranate nokoke sinabidza hiireta.
20 Oi apeneho gisi bahe Noa agobake sisima korabetomi Ohonga baruna heenai abi qupa
burisi eetaquho beebe eete qaami abi samane basesa eeteta nokoho gisi oi oni. 21 Oonita
oba oi quba attinomanihe oi abiho dzare 8 oke meeke ingonaiteta. Oonita oba oi paha
Ohongai napake qidzaitoraiho sobasoba oho qaseqase.
Oonita oi te boto ma samaho akoako oonidzaranihe, abi teei Ohongaho neta qupa
sasari saridzemi sooromi Dzesu Kiristu baata neta qoridzetai noke qidzaitorai ooni.
22 Qate Kiristui ao bosa qusuta peite Ohonga maiho boto pobita ooraimi beedzae ma
baisaho maikhameto, angero ma gama nokoi noke qusubaitoraita eto napai hemeho patita
ququimainohe oho suhe qidza qupadzomare.

4

BATTIGARA NAATAQUHO NOO

1 Kiristui poike dzapa pobinomanihe noi bosata abiho botota heme ma bame samane
saridzeta. Oonita napamae oho qesa sama napame qaasumare. Oi napai abiho botota
heme ma bame saridzeqake oho pobi naate bamu paha kahosata soomaqu. 2 Oonita napai
abiho moo rumubake qaateqa ttokata qaaraquta Ohongaqaho dzake qusubaite qaarare.
3 Oi nike bosata raaba abiho isakita koiri ma pasena iinga ma siidza, oba tatanga ma quba
samane huunomata qaata, oonihe oho bodza ango nikehota bamu naateta. 4 Oonihe abi
qesa nokoi oho tete ipibireqi moomi nike nokoma ttaike oho patta saqubema muunaama
naatemi nokoi roqobeteqi nikeke qomaqoma hiirorai. 5 Oke hiiroraihe, Ohongai abi eehaha
ma batabata gama maripa bodzata abi oonomai midzake eete sama nokomeho isere
Ohongaho torota hiibaridzonita qupadzomare.
6 Oonita khooba apeho quba Kiristui Noaho bodzata abi baate bamu naatetaho gisiho
torota isere qidza hiireta? Oi teeho quba bahe ttoka abi ipi moitoraiho isakita nokoi

obera nokomeho ipi oke sama nokometa ao saridzetanihe gisi nokohoke ikanomake eete
ingonaitemi Ohongaho qaraqara saridzarota, oi oni. [7] Oi nokoi purani napai suhe. Oho
qubake qupadzomaqi quba qesaho hutingima ooqa abiho pupu baura eete qaarare.

KOKORAHO TETE

[8] Nookare. Napamae mekeqoma qesa kokora eetoraquko pui apeta napai qesa kahosa
eetaqu? Baamuta mooro. [9] Ma abi aabe baaqorai bodzata eto oho niiqi hiibainohe ao
adzahaha naate nokoho kokora eetare. [10] Paha, Ohongai baruna heenata napake baura
qidza maina paina moitemi oorai, oke nike teeke mai eesuhiqa ooma abi mekeqoma kokora
eete qaarare.

[11] Oonita sinabidzaho hibahiba nii Ohongaho too naate hiibareni, kokora abi nii
Ohongaho beedzaeta baura eete qaarare. Nike Dzesuho quba eeteqi oke mekeqoma
eetomake Ohongaho dzapa pobi oho neta biranate poro kiranoma naate qaarakoi. Oi
minaraho pobi ma beedzae nohoi kekeni, uububuu!

[12] Dzairamane name, sinabidzaho ibo nikeke torona bamenoma moitake boobita eto
roqobetainohe, [13] Kiristui heme saridzetake nike ma napai ipibire saridzemake dzapa pobi
nohoi paana naataqu bodzata oionita napai oho ttaike qaki naatakoi.

[14] Nokoi oho qubake nike Kiristuho pobi ooniqi hiireqa nike sesero eetaquko erake
qupadzomare. Oo, Ohongaho dzapa pobi ma Sumasai napake herohero eetoraita napaho
isaki bagenomani. [15-16] Oi teei Kiristuho pobi ooqi oho quba heme saridzaqu oho midza ma
atti bamuta noi oho heme saridzeqanoke Ohongaho dzapa pobi minaitakoi.

OHONGAI IPI MOITAKOI

Oonihe teei abi teetaqu, mae ttopo eetaqu, mae guume aimaqu, oonoma eete oho heme
saridzaqu oio midzanoma, attinomanipamu. [17] Oi Ohongai abiho ipi moitaquho bodza
aoke oko ma boto nohota sohororai. Oonita oi ota sohoroqa qeema Ohongaho sinabidza
kuibiroraiho abita soubiremi, idze! Nokoho suhe ikanoma bahe bamenoma naatakoi.

[18] Oi abi pobi ma napai kaipoke eete Ohongaho ingona saridzoraihe abi qanga ma
kahosanoma nokoi mokosu kokoke moohirare. [19] Qate Ohonga dza eetemi noho pobita
teei heme saridzaqu abi oi isanate qaraqara nomeke mosomoso mai meenoma napameho
botota mootomi noi bamu noke qaataquhe hoobidzakoi, dzoobe.

5

BOSA QOBAQOBAHO SINASINA

[1] Qate abi mimi nikeho bisata oorai anai nike noorake pobi hiire. Ana oho qesa abi
minai Kiristuho heme moo qaata ma paha Ohongai dzapa pobike baataho qee neta
paanaitaridzoho ttaiqa naatake boobita nookare.

[2] Ohongaho abi kitu minake nikeho botota mootomi ooraike nike Ohongaho sogo moite
qaarare. Oonihe Ohongai dza eetemi nike eto ttumaqaho quba eetaino mae naho too quba
eetainohe adzahaha naate dzaodzao nikemeho quba baura oke qere biire qaarare.

[3] Oonihe nokoi Ohongaho boto pobi oonita eto noko eema dzeimaino. [4] Oi kebanoke
Soopara mina napahoi baaqanoke oho barei nikeho matubata dzeebiremi bamu ke-
barataquta qupadzomare.

MINARAHO SINASINA

[5] Qate abi khameto nikei mimi nikemeho pesuta subate qaarare. Oi napai gama qesaho
dzapa qusubaite qaarare. [6] Ohongai qupa gaibanomake aimakoihe soropurunomake
qirutomakoita nike ma napai gama Ohongaho boto pesuta subatemake noi oho bodzata
napake ai qusubaitakoi.

[7] Qate qupa qangaqanga nikeme gama Soopara Dzesuho qereta gosoromi oke noomae
qere bidzakoi.

[8] Oonihe nikeho ibo Saata noi hoo toonomaho isakita gohugohuiqi torouma tuumaqi
abike muunareiqi qiri eetoraita oho roqoroqo ma sahasahama qaarare. [9] Erake qupad-
zomare: ttoka ma haba samaneta nikeho qesamanei oho qesa heme ma bame samane
saridzaridzoraita nikei ai tatauma nikemeta batigara naate Saatake basesa eete suqo-
bidzare.

[10] Oonita nike ma napai gama isakiqata heme saridze oomake Ohonga baruna heena
noi oke pobiteqa nikeke roro tete tatangaitemi nikeho qopa isanatakoi. Oi noi hiiremi
Kiristui nike dzapaqui aima Ohongaho dzapa pobi tatangata nike ma napake mootomi
oorai, Dzoobe! [11] Oonita napai noho hasama gegema hiire paanaite qaraqara qaarakoi.
Oore.

NOO SUHE

[12] Maa, ana noo hiiremi noma meenoma Siribano (Siira) noi naho boto naate gee erake
qeetenita nakai hee, Noo eraio Ohongaho baruna heena meenipamu. Nike oho nakuta
qooro tatanga naatare!

[13] Qate Ohongaho oko ma botoi agobake Babironiata bame saridze qaatahe poiqa nokoi
Roma erata oho isakita oorai. Oonihe nokoi naho khata Marekoma gama nikeho quba
dzoobe hiire. [14] Oi Ohongai nike asatetaho qesa noi nokoke asateta. Oonita nike noorake
saridzeqake Ohongaho qaki naate qesa kanabetare.

Nookare, nike Dzesu Kiristuho pobi oonita keba ma dzapata qaarare. Oioni.

Anaio Peetoro

2 PEETORO
NOHO DZAIRA PEPA IPINA

Siimo Peetoro Dzona qeeteta
Sutasuta Naga
Roma, Itaria
Tii 68
Ai Tataumaho Ttaiqa Minara
Ttoka ma Haba Samane

NOO GATTIQA BOSABOSA

1 Dzoobe Qesamane Name:
Anai Dzesu Kiristuho qaru abi ooqi ao noho quba sutasutata ooraita nookare. Oonita
Ohonga mai ma Dzesu Kiristuho baruna henata iso keke ai tatauma bagenoma saridze
oorai, noorake ana nikeho quba qeesubi. 2 Oi nike Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara
napameho gesinanipamu naatemake hasu ma kebaho meupu nikeho torota biranatorakoi.

OHONGAHO DZAPAI NAPAHO IRITA OORAI

3 Oi teeho quba bahe Ohongai gesinaho maikhatanita noomaeho ttuma isanatemi noi
adzahaha naate boto tatanga nome dzoobiremi sinabidza ma oora ma qaara minaraho
qubatu napaho pobi naate oorai. 4 Oonihe noi oke mumure mooto oomi napai ttokaho
rubenga arabidzareiqi oho dza ma rumuba qaate naru mina tobe sumanoma dzakapanoma
oke ao mai eetaridzoho isaki oni.
5 Oho qubako nike beedzae eete ai tataumake eeteqa oora ma qaara qidza saridze noho
gesina aimare. 6 Gesina aimaqa battigara naate sama nikeme bageke eete soopara eete
qaaraqutoke sinabidzaho kotanga naatare.
7 Oho kotanga naateqa qesaho dzasake eete nokoho quba kokora baura qere biirorare.
8 Oonomake eete qaaqa bamu pare ma meeama naataquhe Dzesu Kiristuho neta meupu
saridze noke gesinanipamu naatakoi.
9 Oonita teei bosata kahosa dzamudzamu saridze oomi ikaqi hiireqi noho nese qumini
qamini naatemi noi akoako oho tete ruume naataqu? 10 Dzairamane name, eto nikei oho
kabira naataino hiireqi paidzasuiqa kira nikeho torota biranateta oke kaitomaqi baura oke
qaupuite qaamake angi oi bamu nikeho naataqu. Bamunipamu!
11 Nike batigara naatemi Dzesu Kiristu Soopara napahoi pobi qidza tatanga nomeho tete
kuraumami nike ota dzuubami dzapanomanipamu naatakoi. 12 Nike aoqake oho isakita
qeemaqi gesina naatetahe ana nike qogo noo oke hiireqi qupanomaitorai. 13 Oi nokoi ana
ao sururu eetemi ana ttoka sasaho naga name kuibidzaridzoho qubake ana qogo noo oke
nike qoredza eetemi bamu isanataqu.
14 Oi Dzesu Kiristu Soopara napahoi anaho quba tete paanaitemi anai ao dzamonoke
hiibudzake boobiqi qupadzomorai. 15 Oonita ana papatemake eto nike mumure erake
ruume naatainohe qupadzoma qaarare.

KIRISTUHO DZADZA MA DZAPA POBI

16 Nookare. Nanai teqaha abike ikobeteqi gotta ma pai qesaqesa ttuttuiteqi nike
pobi hiibaranihe, Dzesu Kiristu Soopara napameho dzagata qaaqi nese nanamema noho
beedzae moo qaami noi oho poro gotta naatemi oho isere meeke nike pobi hiireta.
17-18 Oi qesa ma nanai qaheuba torata peite ooqi moomi Ohonga mai dzadzaho maikhata-
nipamu noi dzapa pobi ma koina nomema Khatake sengibeteqi eraiqi hiireta, Eraio qeseba
khata naamaehonita ana noho nookami bagenomanipamu. Oiqi hiiremi nana nookata.
19 Oonita nana tapari quba oke moo nookata oi teeho quba bahe agobake too abi Kiris-
tuhoke hiire baaorai noo oke Ohongai gama nanaho pengata qaupuitareiqi paanaiteta.
Oonita noo oi dzongi teei qupi sobasobata baiburoraiho isaki naatemi nike oho koina
qusubaite tuuma qaamake iihai taamai qupa nikehota peitemi Kiristuho khoobai ete
dzadzaho isakita nikeke baiburomi paana naatakoi, buububuu!

[20-21] Oonihe noo qiba erake qupadzomare. Quba ipita biranatarotaho nooke too abi te toibaki eete hiibara, baamu. Qaheuba Sumasa noo oke nokoho qupata dzoomami nokoi Ohongaho too naateqi hiire qaatanita qetaqeta nokohoho kuku ma khoobake abi bamu qupa nome ma nomeho isakita hiiremi isanataqu, oke korabete nookare.

2

TOO ABI OBERAOBERAHO QOGO NOO

[1] Meeke agobake abiho bisata paha too abi oberaobera qesai qaatanita tete oonomata banaita oberaobera qesai seike nikeho bisata qeemaqa ikoiko noo attinoma samaneke hiibakoi. Ohonga Kiristu noomae gisi nokohoho ttuma biiretahe nokoi oho bai hiireqa sama nokomeho kakati eete ao rubenga naatakoi.

[2] Oonihe qesa samanei ruume baura eeteqi pasena nese nokohoho tete iihaqa Kiristuho mee qesaho pengata midzahubaitakoi. [3] Oi teeho quba bahe nokoi quba nikehoho peettake eete noo samanema qoqopa eetemi nike nokoho kabira naatakoihe nokoi ao oho mokosu koko moohirare.

[4] Tete erake eete oorai. Agobake Ohongaho angero qesai tete dzongobetemi noi nokoke te ingonaitaranihe Iibadzaho koseta kha qupita qahitotomi noko ota qaamake kebanoke nokoke maripa eetakoi.

[5] Oho qesa ttokaho abi soropuru samanenipamu nokoi pasena oho ttaiqa naatemi Ohongai Noake qaru dzoobiremi tete qidza ma qangaho qogo noo hiiremi nookaama naateta. Oke eete qaami Ohongai te nokoho kahosa qaataranihe hiiremi oba sooro peite nokoke gama nukurota. Oonihe Ohongai abi 8, oi Noa ma khameto noho, nokoqake ingonaiteta.

[6] Oho qesa Ohongai abi basesanoma minarake qupanomaitareiqi nagapa eseri Sotomu ma Gomorake teetemi oho qauso ma ngaura oi mumure naate oorai. [7] Oi nokoi Rottike moomi abi rike ma pobiho isaki naate qaatanihe oi nokohota qanganatemi nokoi noho qibata qooromi Ohongai noke ingonaiteta.

[8] Oi Rotti noi nagapa oho bisaqata ooqi moomi oora ma qaara qanga nagapa abi sani eete qaata oi noho qupata biribirinoma naate qaami rubenga oonomai biranateta.

[9] Oonita Ohongaho poma erake mooro. Abi rike ma pobi nokoi qangahasita oomi Ohongai nokoke oho neta ingonaitakoihe, abi qanga basesanomake noi qupadzomaqi bodza mootoqa oho beebe eete qaaraqutoke oho ipi nokoke moitakoi oioni. [10] Oi qesai dza ma rumuba nokome qaupuitareiqi sama qusubata angero baisa minanoma nokoho attiamake Dzesu Sooparake basesa eete qanga hiirorai abi oonomake Ohongai meenipamuke batabiremi ngausa naatakoi.

[11] Oonihe nike qupadzomare, angeroho beedzae oi abi oonomaho tatangake riitanipamuke eetoraihe angero nokoi Sooparaho pengata te soropuruho isakita noo tatangama nokoke paruta aimoraidzara oi bamu. [12] Qate abi qesai ruume mutu nokometa tete qanga iihaqi ngaaho kabira qaanomaho isakita gasugasuiqi tuumorai oonita paha kabiraho isakita nokoho dzobike eete teetakoi.

[13] Oi nokoi gaamami too pasere eete nokoke gaamakoi. Nokoi qupiho kiringama ooraihe ikoiko nokomeho too inateqi hee, Ete dzadzaho sinabidza tuputa qeemaqu oi paha sapurunomaniqi hiireqi garuba nikehota qeemaqi abike paha kiringanomaitorai, oi attinoma. [14] Nokoi piitu khametoho isakita pasena nesema qeemaqi qeraqera eeteqi abi ruumeke ikobete gisita dzeimaqi tete qanga nokome qaataamanipamu. [15] Nokoi tete pobipobi qaateqi sigita tuumaqi Beoroho khata Baraqamuho tete qangake iihorai.

Oi Baraqamu noi googa abi ooqi ttuma saridzarotaho dzaodzao minake eeteqi Ohongaho abi tupuke baru hiibare beedzae eeteta. [16] Oho beedzae minake eetemi noho qiba burisi eetemi noi toogiho heeta ooqi pure quba noke teetomi toogi noi abiho totoho aimaqi mai nomeke qamuni hiire pobiteta.

[17] Oonita banaita ikoikonoma nokoi sama nokomehoke nookami oba neseho isaki oonihe nokoho oba ao bamu naateta. Bari bodzata perettabi peitemi uta huitemi quu moitaamake sepeke tuumoraiho isakita nokoi abike uumaama. Oonita Ohongai nokoke khaa qupiho qausuta suutomi oorakoi.

18 Qesai ao ttokaho dzupu qanga oho dzore naasuhimi banaita qanga eranomai nokoke
ikobeteqi sama kanoke hiireqi nokoke pasenaho tetenipamuta dzeimami noko paha
oho kabira naataqu oio bamenoma. 19 Oi banaita oberaobera nokomae pasenaho ekata
ooqi ikaqi hiireqi qesake qangata saqobakoiqi hiirorai. Hiiremi qesai ao dzupuho dzore
naasuhita nokoi oho noo nookaqi paha nokoho dzuputa dzuubaquko oi tti ma ttakaho
pobi naatakoi. Oi abi teei dzupu apeta dzuubaqu ooqaho khii ma khaake hiibakoi.
20 Oi qesai ttokaho dzuputa ooqi Dzesu Kiristu Soopara ma ingona mai napahoho pobi
nookaqi dzupu nokome qaasuhiqa ao hairiamake paha dzupu mainaho kabira naataquko
bame nokohoho suhe minanipamu naate bosabosahoke suqobidzakoi. 21 Oonita abi
oonomai bosata rike ma pobiho tete nookaama naatapuko gattiqa isanatarori. Oonihe
ao nookaqi qaheuba sinabidzaho pai qusubaitare boohiqi mainata qeemami bamenoma
naatakoi.
22 Nookare. Totoho teei eraiqi hiirorai. Haa noio pera sooroqa paha pera nomeke
muunakoi. Ma hooi seru qaate sasari naasuhiqake paha burisi eete seru teena oke teetakoi.
Ooiqi hiiroraita abi oonomake eetaqu nokoi oho pobi naatakoi, oonihe eto nikemae oho
pobi naataino.

3

KIRISTUI BAAQA ABI MARIPA EETARIDZO OIO MEE

1 Oionita dzairamane, bosata ana nikeho quba gee dzoobireta paha dzaira pepa erake
qeesubi oi nikeho qupa tukutomi meenipamuke tete saridzorareiqi ana oho baura eetorai.
2 Oho quba qaheuba too abi noo hiire qeete qaata ma ipita Soopara Dzesu ingona mai
napahoi hiireta ma paha noho qaru abi qesa ma nanai ipibire hiire baaorai noo oke gama
korabete qupadzomare.
3 Oonita tete erake bosata hesate hiiremi nookare. Kebanoke sube ma pasenaho abi
qesai biranateqa dza nokome qusubaite eraiqi hiibakoi. 4 Hee, Oo, Kiristui biranate paana
naatakoiqi hiireta naru oho mee kaqani? Naru oke uimane neimane pobi hiiretanihe nokoi
gama baate bamu naatemi bosata ttokaho quba samane minarai biranateta oi nome gama
oorai baaoraita naru hiireta oi baamu, ooiqi noko hiibakoi.
5-6 Oonihe bosata ttokaio hau ma obaho isakita oomi dzorobi oke gama sengibete
qaata. Qate ipita ttoka oi papatemi oba ma dzorobi oi papateta. Kebanoke dzorobi paha
minanatemi battingi geqobaqi ttokake teetemi oba sooroqi abike nukurota. Oonita naru
Ohongai hiiremi oota oi suheqata meenoma naateta, tete oke abi eto ruume naate noo
sepesapeke hiibaino.
7 Oi obaho noo oi ao bamu naatetahe eepaho noo oi urai oorai. Oi ipita Ohongai abi
basesanomake maripa eeteqa eepama ttoka ma haba ma quba oke gama teetemi ngaura
naataqu ooqai oorai.
8 Oonita dzairamane, Ohongaho bodza qesai kharanipamu, tii ttauseniho isakini qate
qesai hoteqa, qupi teenaho isaki, tete oke eto ruume naataino. 9 Mae nike qupadzomami
Ohongai abiho pomata bodza ruume naateqi naru oke paanaitaama naatorai? Bamuhe abi
samanenipamu noko eto ao baate bamu naatainohe qupa burisi eeteqa ingona saridzareiqi
Ohongai naru oho mee paanaitaamake beebe eetorai.

QUSU MA HABA DZAETARIDZONI

10 Oonita Soopara napahoi paana naataquho tete ikanoma bahe guume abi seike
qeemoraiho qesa naatakoi, ttoka ma haba quba oi gama husu minama okasaba bamu
naatemi eepa tatangai ttokaho tete ma poma, kuku ma khooba gama paanaite soubidzakoi.
11 Quba oi gama rubengaho pobi naatakoita nike qupadzomaqa oora ma qaara nikeme
akobetemi sasari naatemi nike ai tataumata tatanga naate qaarare.
12 Nike oho pomata beebe eeteqi Ohongake dzeima qaama noho bodza biranatemi qusu
ma haba gama qaite gabi eete dzeubaqa maina naatakoi. 13 Oonihe naruho kokoi hee, Qusu
ma ttoka paha usaqe naatemi ota tete rike ma pobi oi keke oorakoiqi hiirorai.

OHONGAHO QUPA TOOBAKE EETE QAARARE

[14] Oonita dzairamane, nike quba oonomaho beebe eesuqi nahusaamake buu ma dzake
eete qupa kebata baura nikeme eete qaamake oi gama biranatare. [15] Oonita abi samanei
sinabidzata qeema qidzanatareiqi Soopara napahoi qoqoke baaorai oke qupadzomare.
Paha teen a oke Pauro dzaira nanahoi nokanoka nometa nikeho quba gee qesa qeetemi
nike isaitorai. [16] Gee samaneta noi sinasina eranomaho qesa noo bamenoma samaneke
paanaitorai. Oonihe abi khepidzenoma qesai quseripo naateqi noo bamenoma noho ma
qetaqeta qesaqesa oke oberama hiireqi sama nokome bagara biirorai, oi attinomani.
[17] Dzairamane name, nike oke gama qupadzomaqi eto abiho obera noo teeke nooka toqo-
maqi haratete mainata tuumainohe tete nikeme korabete bakena geema qaarare. [18] Oonita
nike Dzesu Kiristu Soopara ma ingona mai napameho baruna heena ma nokanokata
adzahaha naate oho meupu saridzorare.
Oionita Dzesu Sooparaho dzapa pobi oke napai poiqa qusubaiteqa hasa ma gegema hiire
qaraqara qaarakoi.
Anaio Peetoro

1 DZOHANE
NOHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso Nagapa, Asia Gattiqa
Tii 71
Sinabidza Abi tupu Samane
Nagapa qesa
Asia Gattiqa ma Haba qesa

QARAQARA TATANGAHO NOO

1 Dzoobe Maimane ma Abi Boseba ma Khameto:
Khoobanipamuta Ohongaho Too Noo qaata noi ttokata baami noho pobike napa gama
nookorai. Oonihe qesa ma nanai nese nanamema noke moo pobiteqi botoma hesate qaata
oi qaraqaraho noo khooba oioni. 2 Qaraqaraho Khooba noi Ohonga Maiho torota qaaqi
kebanoke nanaho toro paana naatemi nanai noho mee moo nooka soubireqi noho isereke
nikeho torota mootomi nike pobi nookaqi oke tani totota.
3-4 Oho nooke nana gama nikeho toro hiire paanaitemi oho quba nike nanama gama
ttaike Ohonga Mai ma khata noho Dzesu Kiristuho torota oora ma qaara qidza saridzorai.
Oonita oho nooke nana ttarita qeetemi napaho qupa qidzanipamu naatorakoi, dzoobe!

OHONGAI ABIHO OORA MA QAARAKE BAIBURORAI

5 Nookare, Ohongai dzadzaho khooba oonita noho neta qupi ma qanga te ooraidzara.
Noo oke nana noho toro nookaqi oke nike pobi hiire. 6 Oonita napai oora ma qaaraho qupi
kiringata ooqa too kakama hee, Eo napai Ohongama isanate ooraiqa hiibaquko, noo oi
obera naatemi oora ma qaara napahoi ikoikoho isaki naatakoi.
7 Oonihe Ohongai dzadzaho khooba ooqi napaho oora ma qaara baiburomi noho khata
Dzesu Kiristuho dzuui napaho kahosake teete soubiremi napai noho teteta tuumami oora
ma qaara napahoi noma gama teena naatemi dzapanoma naatakoita mooro.
8 Qate napahota teei kahosama ooqi sama nome ikobeteqa hee, Naho kahosa bamuiqi
hiibaquko oi teeho quba bamuhe Ohongaho tete mee oi noho torota ooraama naatemi
noi gimuttake eete oke hiibakoi. 9 Oho quba napahota kahosa ooma oke napamae ao
paanaitemi kahosa tesutesu Maikhatai pobipobi baura nomeke qaupuite kahosa oke
teeteqa noi napake qanga minaraho neta qagaumakoi, uububuu!
10 Oonita hiibi, kahosa napameke qahitotoqa hee, Baamuiqa hiibaquko napai Ohongake
obera hiiremi noho oora ma qaara qidza oi ikanomake eete napahota meenoma naataqu,
baamu.

2

KIRISTUI BASARAHO ISAKI ONI

1 Khameto name, nike kahosa potti biire qaarare hiireqi ana noo eranomake qeete.
Oonihe teei kahosata taataquko napahota gesina abi teei ao noho quba Ohonga Maiho
toro noo hiibakoi, abi pobi oho dzapaio Dzesu Kiristu. 2 Noi kahosa napahoho basara isaki
oorai mi Ohongai ooma abi oke suraitemi noi qidzanatakoi.
Oonihe oi kahosa napaqaho keke bahe ttoka abi minaraho kahosaho basara (oho isakita
beebeke oorai). 3 Noi pai mootomi oke napa qusubaitoraiho isakita napai noke gesina
naatoraita qupadzomare.
4-6 Oonihe teei oho pai qusubaitaama naateqa sepeke hee, Oo ana Kiristu gesinaniqi
hiibaquko noi obera abi, tete mee oke noi saridzaamake oorai. Oho quba teei noo
oonomake hiibareiqa noi Kiristuho oora ma qaaraho isakita qaaqake oho totohota hiiremi
isanatakoi. Oi teei Kiristuho noo qusubaitorai, meenipamuke Ohongaho dzaodzaoi abi oho
qupata meupu oorai. Oonita napai noho dzaodzao eetoraiqako ao napai noho pobi naate
ooraiqi qupadzomare.

KIRISTUI PAI MOOTOTAHO TETE

[7] Dzairamane, ana nikeho quba qeesubi oi pai usaqe bahe agobake nikeho toro mootomi
nookorai teena. [8] Oonihe dzadza meei ao togoihimi napata qupi bamu naasubihe Kiristui
pai oke napata meenomaitemi oi poiqa paha usaqe naatoraridzoni. [9] Oi teeho bahe teei
dzaira nomeke ibo eesuqi khooba qanga nomeke ota paanaitoraita mooro.
[10] Oi teei dzaira nomeho quba dzasa eete hoobirorai meeke noi dzadzaho pobi, oonita
apei nohoke nookami qanganataqu? Baamu. [11] Qate teei dzaira nomeke ibo eetorai oi teeho
bahe qupi oi noho nese sirihami noi tete qiri eete basa qooto tuumorai oonita abi oi qupiho
pobi keke.
[12-14] Oonita sinabidzaho maimane, nike bosata Kiristu gesina naate abike dzoomaqi
baaqorai oke ana nike qupanomaiteqi qeete.
Qate qesai dzobadzoba nikemeta ooraimi Ohongaho noo nike tuuhoromi nike oho
bedzaeta Iibadzake suqobirorami ana oho hasa hiireqi qeete, dzoobe.
Ma qeseba khameto name, Kiristui nikeho baura eeteqi kahosa nikehoke teetemi,
dzoobe abiniqake nike Ohonga Mai gesina naatemi ana oho qaki naate qeete. Oonita erai
maimane ma abi boseba ma paha khametoho noo oke ana gama qeesubi, dzoobe!

TTOKAHO POMAKE KUIBIDZARE

[15] Oonihe teei ttokaho teteho dzaodzao eeteqi bamu Ohonga Maiho dzaodzao eetaqu.
Oho quba ttokaho iiha ma dzoobidza ma oho pobi oke gama goottae eete qaatare.
[16] Ttokaho tete samane, oi pasenani mae peetta ma qeraqerani mae sama qusuba baura
oi gama Ohonga Maiho nena bahe ttokaho keke.
[17] Oonita ttokaho tete ma oho rumuba samane oi gama bamu naatakoi. Oonihe teei
Ohonga qusubaite tuumorai noi agoba qaraqara qaarakoi, oi dzapanomani.

KIRISTUHO IBO BIRANATORAI

[18] Khameto nookare. Nike nookami Kiristuho iboi biranatakoiqi hiirorai. Oonihe
oho bodza ao dzamoqa naatemi aoke Kiristuke ibo eetaquho isaki samane biranatoraita
qupadzomare. [19] Ao bodza eetenita abi qesa bosata napaho bisata qaata nokoi napaho
nenanidzara. Napaho nenanipamu oorapuko nokoi napama gama ipibidzarotahe, noko
napa qaate tuumami napai moomi nokoho khooba maina.
[20] Oonihe Kiristui nike Qaheuba Sumasama sooromi ao nikemae khooba qesaqesa gesina
naatorai. [21] Oonita ana te hee, Nike tete mee ruume naatoraiqi hiire qeetaranihe qoqotoke
nike tete gesina naasubiqi hiire qeete. Oi quba obera minarai quba meeho isaki oonidzara
oke nike qupanomaiteqi qeete.
[22] Oonita apei obera abi bahe, teei hee, Dzesu Kiristui te dzakapanoma oonidzaraniqi
hiibaqu noio obera abi. [23] Noi Ohonga Mai ma Khata bai hiireqi Kiristuho ibo naatorai. Oi
apei Khatake bai hiibaqu, Ohonga Mai te noho toro ooraidzara. Qate teei Khatake raraku
biidzaqu, Mai ma Khata esese noho torota oorai.
[24-25] Oi nike bosata sinabidza nookatanita oho isakita nike qaaraquko meenipamuke
Ohonga Mai ma Khataho pobita qaarakoi. Oho quba nikei bosata nookata sinabidza
ota ipibireqa Ohonga qaraqara tatangaho naru napake pobi hiiremi oorai oke nike
qupadzomaqa battigara naatare.

TTOKAHO IKOIKO OKE POTTI BIIDARE

[26-27] Oonita qesai nike ikobetoraihoke ana qeete. Oonihe Kiristui nike ao Sumasama
sooromi noi nike tuuhoroqi quba samane banaitorai oi haba bahe meenipamu. Oonita
naane quba ttokaho teei nike qoqopa eetoraqu? Baamuhe, Sumasa noomae nike kuni ma
ttani biiremi nike noho pesuta qaaqa mee saridzakoi.
[28] Khameto name nookare. Nike Ohongaho pesuta qaarare. Qaami noi paana naatemake
napai midzaamake konekonema noho dzagata biranatakoi. [29] Ohongai rike ma pobi oke
nike gesina. Oonita qesai rike ma pobi oorai nokoi Ohongaho khametoniqi qupadzomare.

3

OHONGAHO KHAMETONIPAMU

[1] Moorare. Ohonga Mai napaho quba dzasa mina eete dzapami napa ao nomaeho
khameto naate oorai. Oonita ttokaho abi napake khoukhau oi teeho quba bahe nokoi oho
qesa Ohongake khoukhau oni.

[2] Dzairamane, meenipamu napai ao Ohongaho khameto naate oorai oonihe napaho
birabira ikanoma naataqu oi paana naataamake oorai. Oonihe oi paana naatemake Kiristu
ooraiho isaki napa oorakoi oke napa qupadzomare. [3] Oore, ape ma apei ao noho neseta oho
kiito biirorai, Kiristu sesesei ooraiho isakita nokoi oora ma qaara nokome pobiteqi sesesei
ooraita qupadzomare.
[4] Oi abi teei kahosa teeke sarihiqako ao hu noo riitakoi, oi teeho bahe kahosa minarai
gama hu noo dzongobetaquho isaki keke. [5] Oonihe Kiristui kahosaamanipamu ma
noi abiho kahosa minarake aima bamuitareiqi baata. [6] Oonita apenei Kiristuho torota
atimorai nokoi kahosaama naatorai. Qate kahosa qaupuqaupu abi nokoi Ohongaho akoako
mooraama naateqi noke gesina naataamake oorai.
[7] Khameto name, oho quba teei eto nike ikobetaino. Kiristu rike ma pobi, oonita apenei
noho teteke iihaqi quba qidza eetorai nokoi noho rike ma pobi saridze ooraiqi oke eetorai.
[8] Qate Iibadzai khoobaqata sohoro kahosa eete baaqoraiho quba moomi apenei kahosa
eetorai nokoio noho asita oorai. [9] Oonihe Ohongaho Khatai Saataho baurake ruben-
gaitareiqi biranateqi abiho habara naate baateta. Oonomake eesuqi Ohongai khameto
nome dzoomami noho biidza nokoho qupata oomi nokoi kahosa quba isanataama naate
oke eetaama, oi nokoi ao Ohongaho asita biranate oorai, dzoobe.
[10] Oonita Ohongaho khameto ma Iibadzaho khameto oho koridza ooqata paana naatorai.
Oi teei baura qidza eetaama naatorai mae dzaira nomeho quba dzasa eetaama naatorai abi
oonomai teqaha Iibadzaho asi qaate Ohongaho asita biranate ooraidzara.

DZASAHO TETE

[11] Oi agobanipamuke napa Kiristuho noo nookami hee, Nike qesaho quba dzasa eete
qaarareiqi hiireta. [12-13] Qate Kai noi Saataho nena ooqi noma nomeke teeteta oi quba apeho
quba bahe noma nohoho baura qidzanihe, nomaehoi qanganita ttoka abi nokoi oonomake
eeteqi nike ibo eete teetaquko eetoqa roqobetainohe nike oho teteke suimaino.
[14] Ohongaho oko ma boto tupuho dza minake eetorai napai oke hee, Dzoobe, napai baata
neta qaatahe ao qaraqaraho neta biranate ooraiqa hiibaridzo. Oonihe teei abiho dzasa
eetaama noi baataho qausuta oorai. [15] Ma apei dzaira nomeke ibo eetorai noi taanga abi
oonita qaraqara tatanga noho toro ooraidzara oke nike bageke eete qupadzomare.
[16] Oi Kiristui napaho quba dzasa eeteqi te qaraqara nome qaanataranita napa dzasaho
tete oke gesina naate qidzoke qaraqara napame qesamane napameke qaanataqu. [17] Oi teei
ttokaho meuputa ooqi moomi noho qesai qangahasita oomi noi qoredza eete noke ota
hoobidzaama naataqu oi teeho bahe noi qupita ooqi Ohongai dzasa eetoraiho teteke noi
ruumenita qupadzomare.
[18] Khameto name, eto napai too kakama dzasa eetainohe meenipamuke dzasa quba
hobihobi baura samaneke eete qaarare. [19] Oke eeteqa napai Kiristuho pengata qupa
napame too teeteqa hee, Oo napai meeqaho isaki ooniqi qupadzomakoi. [20] Oonihe qupa
khatai napake qomaqoma hiibaquko erake qupadzomare, Oo Napaho qupai ao napake qo-
maqoma hiireqi Ohongaho qaamodzamodza eetoraita Ohonga noomae napake qomaqoma
hiibaquko bamenomanipamu naatakoiqi hiibaridzoni. Oho quba eto ikobetaino.
[21] Oonita dzairamane name, qupai napake qomaqoma hiibaama naatemi napai isanate
attiamake Ohongaho toro biranatakoi. [22] Oi noi pai mootomi napa oke qusubaiteqi noho
dzake qusubaite qaaqa, noho toro quba teeho quba pupu hiiremi moitakoi.
[23] Oonihe pai oi teeho bahe, Napa Kiristuho dzapata atimaqa qesaho dzasa eete
qaarareiqi hiireqi pai oke mootota. [24] Oho quba teei pai ooqake qusubaite qaaqa isanate
Ohongama qesa dzaira eetorakoi. Oi Ohongai ao Sumasa nome napake moitemi hobihobi
bagenoma naatorai oke napai mooqa hee, Meenipamu noi napake dzaira eetoraiqi
hiibaridzoni.

4

OHONGAHO SUMASA MA TTOKAHO QAHURA

[1] Dzairamane nookare. Too abi oberaobera samanei haba gegebetorai. Oho quba qaru
baaorai eto nokoho tete pureke qaupuitainohe nokoke toronaite moomi apenei Ohongaho
nena, nokoqaho noo qusubaitare. [2] Oonihe tete apeta Ohongaho nenake gesina naataqu oi

era. Qesai hee, Oore Dzesu Kiristui meenipamu abiho sama eeteqi baataiqa hiibaqu nokoio
Ohongaho nena.
[3] Qate qesai oho bai hiibaqu nokoi Ohongaho nenanidzara. Ohongaho ibo biranatakoiqi
hiirorai oi ao ttokata ooraita oho isaki oioni. [4] Oi Saatai ttokata nokoho torota baura eetemi
noko oho totohota hiirorai. Oonihe, khameto name, Kiristu beedzaeho maikhatai nikeho
toro baura eetemi nike oho isakita too abi oberaoberake suunaite soubidzaridzoni. [5] Nokoi
ttokaho nena ooqi ttokaho sinasina hiiremi ttoka abi nookorai.
[6] Qate napai Ohongaho nena oomi paha apenei Ohongaho nena oorai nokoi napaho noo
nookoraihe, mainaho nena nokoi napaho noo nookaamanipamu. Ooqata tete mee ma tete
obera paana naatemi napa ao batabidzaridzoni.

OHONGAI DZASAHO MAIKHATA

[7] Dzairamane, Ohongai dzasaho tete biraitemi napamae qesaho dzasa eete nokoke
hoobire qaarare. Oi apenei dzasa quba eetorai nokoi Ohongaho biidzanita noke gesinani.
[8] Ohongai dzasaho maikhata oonita teei abiho dzasa eetaama naataqu noi Ohonga
ruumeni.
[9] Nooka, Kiristui napake eehahaita quba Ohongai Khata teena nome dzoobiremi ttokata
biranatemi Ohonga dzasa eetoraiho khooba ota paana naatorai. [10] Napai te Ohongaho
dzasa eetaranihe noomae napaho dzasa eete Khata nome dzoobiremi noi kahosa napa-
hoho quba napake basara eetemi oorai oio dzasaho khoobani.
[11] Oonita dzairamane, Ohongai napaho dzasa oonomake eetemi napai ikanomake eete
qesaho dzasa eetaama naataqu? Baamu. [12] Ohongake abi moo pobitaamanihe, Ohongai
dzasa eeteqi napake tuuhoro qaami napai qesaho quba dzasa eete qaama dzasa oi napata
meenoma naatakoi.
[13] Noi Sumasa nome napake moitemi napai Kiristuho toro atimami noi oho qesa napaho
toro atimami napai ota noke gesina naatare. [14] Oi Ohongai Khata nomeke dzoobiremi noi
abi minaraho ingona naatetake nanai moo pobiteqi oho isere moosobita nookare.
[15] Oonita teei Ohongaho khata Dzesuke raraku biiremi Ohonga noho toro atimami noi
oho qesa Ohongaho torota atimaridzoni. [16] Ohongaio dzasaho khooba oonita teei noho
teteta atimami Ohongai oho qesa noho torota atimakoi. Oho quba Ohonga napaho dzake
eetoraike napa gama nooka tani naataridzoni.
[17] Ohongai dzasaho khooba oomi dzasa oi napahota meenomanipamu naatemi napai
noma gama ne teenanita noi ipita abike maripa eetaquta napai naane attike eetaqu?
Baamu. [18] Atti ma dzasa oi te qesa dzaira eetoraidzara. Oi Ohongai abiho dzasa eetemi
dzasa oi abi oho toro meenoma naataamake oomi attiho isaki naatakoi. Oi teei kahosaho
ipike saridzakoiqi hiireqi atti eetaridzo. Oonihe, Ohongai teeho dzasa eetemi dzasa oi nota
meenoma naateqa attike qirutomakoita tete mooro.
[19] Qate napai dzasa eetorai oi teeho quba bahe, [20-21] Ohongai bosata napaho quba dzasa
eetemi suimorai. Oonita teei Ohonga dzaira eetaqu noi paha abi dzaira eetakoi. Oho nooke
napa Ohongaho toota nookami husi ma pai oioni. Oho qubake teei temu nomeke ibo eeteqi
oho heeta abike ikobeteqa hee, Oo anai Ohonga dzaira eetoraiqa hiibaqu noi obera abi. Oi
noi temu nome moo pobitoraihe noke ibo eetorai. Oonita Ohongake noi moo pobitaamake
ikabeteqi noke dzaira eetaqu? Bamu.

5

AI TATAUMANOMAI TTOKAHO TETE SUQOBIRORAI

[1] Ohongai khameto napake dzoomami napai gama hee, Dzesu noi Kiristu abi dzaka-
panomaniqi hiireqi dzomadzoma Mai ma khameto gama iso keke qesaho dzake eetorai.
[2] Oi napai Ohongaho dza eete noho noo qusubaiteqa paha khameto nohoho dza eetakoi,
oke napa qupadzomare.
[3] Napai Ohongaho dzake eete noho noo isanate qusubaitaridzoni. Oi noho noo
qusubaitaqu oi bamenoma oorarorihe, [4] Ohongai khameto napake dzoomami napai ai
tataumaho dzubinanipamu naate ttokaho iiha ma dzoobidza samane suqobirorai. [5] Oonihe

teei bamu sepeke ttokaho iiha ma dzoobidza suqobidzaquhe, noi Ohongaho khata Dzesu noqaho neta soomaqi ttoka suqobidzakoi.

OHONGAI KHATAHO ISERE QIDZA MOOTOMI OORAI

[6] Oi Dzesu Kiristui abiho isakita ttokata baata oi mee. Noi mumure eserima baata, oi oba ma dzuuma noi baata. Oba sobasoba keke bahe dzuu, oi baataho sobasoba. Oonita Sumasai oke mee hiireqi noomae khameto napake beedzaenomaitorai. [7-8] Oi Sumasa ma oba ma dzuu, quba tapari nokoi gama teenaiteqi noho baura mee hiirorai.

[9] Qate abiho isereke napai nookoraita Ohonga noomae isere meenipamu mootoqi hee, Kiristui naho khataniqi hiiremi oho isereke napa qidzoke nookaama naataqu. [10] Oi Ohongai khata nomeho isere mootomi teei oke nookaama naateqa Ohongake oberaniqi hiibakoi. Qate teei Ohongaho Khata noho neta soomami noomaehota ao meenoma naataridzoni.

[11] Oonita Ohongai isere mootoqi hee, Qaraqara oi Kiristuho botota ooraita qaraqara oke ana nike qonotomi ooraiqi hiirorai. [12] Oho quba teei Ohongaho khata raraku biireqa qaraqara ao mai eetakoi. Qate teei Khatake bai hiireqa qaraqaraho dzore naate qaarakoita qupadzomare.

QARAQARA TATANGA AO AIMA OORAI

[13] Khameto nike Ohongaho khata noho neta tirere eetoraiho isakita ao qaraqara mai eetorai oke ana nikeho quba qeeteta qupadzomare. [14] Oonita Ohongai quba mee hiibaridzoho isakita napai attiamake noke quba teeho quba pupu hiiremi bamu bai hiibaqu. [15] Ma noi napaho pupu mee hiibakoiqi qupadzomaquko oho meeke napa isanate saridzakoita nookare.

[16] Qateqa, teei kahosa bamenoma aimami baataquho isaki naataqu noo oke bamu erata hesataquhe nikemaehota teei harateteqa kahosa teeke saridzemi baataquho isakiama naataquko nike noho quba pupu hiiremi Ohonga noke eehahaitakoi. Qate teei kahosa bamenomanipamu saridzemi baataquho isaki naatemi nike ikaqi noho quba tete qiri eetaqu? Noi ao baataho pobi oonita nookare. [17] Quba qanga minarai kahosa kekenihe teei kahosa saridzeqa oho quba baataama oho isaki oorai, ma teei kahosa saridzeqa baataridzoho isaki paha ooraita nookare!

[18] Oonihe napa moomi ape ma apeke Ohonga dzoomorai nokoi te (saninoke) kahosaho teteta tuumoraidzara. Oi Ohongai khata teeke dzoohiqa noke bakena geema qaama kahosaho maikhatai noke mai eetaquho tete bamu. [19] Napai moomi Saatai ttokaho tete ma oho abi gama susupu asi nometa baubotomi ooraihe napai keke Ohongaho dzagata oorai. [20] Oi napai moomi Ohongaho Khatai baaqi napake nokanoka moitemi oho quba Khata meenoma noke napai gesina naateqi Ohongaho khata Dzesu Kiristuho dzagaqata oorai. Nookare. Ohonga meenoma ma qaraqara tatanga noo oioni.

[21] Oonita qeseba khameto name, etoqa Ohonga oberaobera tee ma teeke upubidzainohe korabete qupa nikeme pobite qaarare.

Dzoobe, noo oioni
Anai Dzohane

2 DZOHANE
NOHO DZAIRA PEPA BISANA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Asia Gattiqa
Tii 80
Sinabidzaho Sase
(Oonimae Oko Ma Boto Tupu)
Haba Teeho Robe

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Sase Qidza:
Ana Dzohane sinabidzaho sooparai khameto niiho ma nikeho quba noorake qeete. Dzoobe, meenipamu ana nikeho quba dzasa eete. Oonihe ana keke bahe, sinabidzata meenoma naatorai noko ma nanai gama nikeho quba dzasa eetorai. 2 Oi oho meei napahota baura eetemi napai gama teena naate qaarakoi.
3 Oonita Ohonga Mai ma khata noho Dzesu Kiristu nopoi napaho quba dzasa eete meupu nopome dzoobiremi napahota hasu ma keba ma kokora qidza biranatakoi.

DZASA EETAQUHO SUU MA PAI

4 Nookare. Ohonga Mai noi suu ma pai hiiremi ana moomi niiho khameto oho tete meenomata tuumorai. 5 Oonita ana te pai usaqe moosoidzaranihe Kiristui bosata hiiremi napa nooka baaorai teena oi hee, Nike qesaho dzasa eete qaarareiqi hiiremi ana niiho toro oho qasa hiire. 6 Oi napai qesaqesaho dzasa eesuqi oho pai qusubaitorai mae baamu? Ohongai suu ma pai oke agobanipamuke hiiretanihe oke napa poiqa gaubidzaquho tete bamu.

KIRISTUHO SINABIDZATA ATIMA QAARARE

7 Oonihe, Dzesu Kiristui abiho sama eeteqi baata oke qesai ikobeteqi hee, habaniqi hiireqi Kiristuho ibo naatorai. 8 Oonita napai eto oho kabira naatainohe, napa baura eetorai oke soubireqa oho ipi ma ari gama susupu saridzare.
9 Oi qesai Kiristuho sinabidzata atimaama naateqi ango mainata tuumorai, dzasa. Ohongai nokoma ooraama. Qate apene noho sinabidzata atimorai, meeke Ohonga mai ma khata esese napama gama oorai. 10 Oho quba teei Kiristuho sinabidza bahe sinabidza mainake aima nikeho toro biranataquko eto noke nagata dzeima kokora eete noho baura qaupuitaino. 11 Qaupuitemi eto noho baura qangai nikeho naataino, nookao.

AIPOHO NOO

12 Oore, naho noo samanenihe, oke posoma geeta qeetaquho isakiama naatemi anai nikeho toro biranate nikema napa qesa penga teenaite noo hiiremake napaho qupa qidzanipamu naatakoiqi hiireqi roroko biire.
13 Qate sase qidza niihoho khameto erana oorai nokoi paha niiho quba dzoobe hiire.
Oioni aipo,
Anai Dzohane, abi agoba

3 DZOHANE
NOHO DZAIRA PEPA IPINA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Asia Gattiqa
Tii 80
Gaidzo, Sinabidza Abi
Nagapa tee
Ttoka ma Haba tee

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Dzaira:
Ana Dzohane Sinabidzaho sooparai Gaidzo niiho quba noorake qeesuqi meenipamu niiho quba dzasa eete. 2 Ana nookami niiho qupa khatai isanatoraihe, niiho sama ma gama oho qesa ohongahonga naatorareiqi ana Ohonga pupu hiirorai.
3 Oi dzairamane qesai baaqi niiho isere mee hiireqi hee, Nii tete meenomake iihoraiqi hiireta. 4 Oonita erai teeho quba bahe, naho khameto qesama nikei tete mee iihoraiho isereke ana nookama ota naho qupa qidzanipamu naataridzoni.

GAIDZO KOKORA QIDZA EETOTAHO HASA HIIRETA

5-6 Dzaira name, sinabidza abi ika ma ika neta baami nii dzasa quba nokoho kokora bagenoma eetemi nokoi oko ma boto tupu nanahota oho isere mootorai. Oonita nii Ohongake qupadzomaqi nokoke roherohe eetemi baurata tuumoraqu oi qidza.
7 Oi nokoi nagapa nokome qaateqi baurata tuumaqi teqaha raaba abihota soomoraidzaranita qupadzomare. 8 Napai abi oonomake too teeteqi sinabidzaho ttaiqanipamu naataridzo, dzoobe.

TTIOREPE MA TEMETERIHO ISERE

9-10 Qate ana oko ma boto tupuho quba gee teeke qeetetahe, Ttiorepe noi noomae bosa qobaqoba naatareiqi beedzae eete nanake kuimorai. Ma oi keke bahe sinabidza abi qesai ota biranatemi noi nokoke kuibiremi qesai baura eetareimi noi nokoke qaga hiireqi tuputa qirutomorai. Oho quba ana naamae ota biranateqake baura nohoho khooba sigumaqa oke pobitakoi. Noi nanaho qoreke hiireqi noo arinoma hiirorai.
11 Dzaira name, qanga eetorai abi noi Ohonga moo pobitaama, qate, baura qidza eetorai noio Ohongaho nena. Oonita tete qanga bahe qidzaqake nii gesina naate qaarareiqi ana niike qupanomaisubi.
12 Qate abi Samane Temeterioho isere mootoqi hee, noi baura mee keke eetorai. Oho qesa nanamae noho isere qidza mootomi nanaho isere meenoma naatoraike nii gesina.

AIPOHO NOO

13 Maaqa noo samaneke ana niiho quba qeetarorihe qidzoke poso ma eehoma oke qeete soubidzaqu. 14-15 Oonihe anai ao niiho toro biranate naka penga teenaite noo hiibareiqi qupadzome. Qate naho qesamane erana oorai nokoi niiho quba dzoobe hiire. Ma nii paha nanaho dzairamane temu ma temu gama ota dzoobe hiibare.
Oionita aipoo
Anai Dzohane

DZUTE
NOHO DZAIRA PEPA

Dzute Dzosepe qeeteta
Dzakopoho nomani
Dzerusaremu, Dzutea
Tii 69
Ohongaho Abi Tupu
Nagapa Ika ma Ika nena
Haba Samane

DZASAHO NOO

1 Nookare:
Ohongai nikeho quba dzasa eete kira hiiremi Dzesu Kiristuho repa tatangata biranate
oorai nikeho quba ana noorake qeete. 2 Oonita dzasa ma baruna heena, keba ma dzapa oi
gama nikeho neta meupu naatare.

SINABIDZAHO IBO OHO QOGO NOO

3 Dzairamane name, agobake ai tataumaho tete oke Ohongaho abi tupu nikeho quba
biraite soubireta tete oi minara ma napake qidzaitoraihe sinabidzaho qogo ma saga
qesaqesa nikeho quba paha hiibaridzoho isakita ana qeete. 4 Oi abi qesai mee bahe
sinabidzaho sasaqake sooroqi seike nikeho bisata biranate Ohongaho noo ma baruna
heenaho teteke ngiingirobe eete Dzesu Kiristu Soopara napame bai hiireqi dza ma rumuba
nokome qusubaitorai.
Oonihe nokoi oonomake eete batabidza bamenoma saridzakoiqi agobake qeetemi
oorai. 5 Oonita qupadzomare, agobake Ohonga Sooparai Isirae abike gama Aigitta habata
dzeimami biranateta oonihe ipita qesai noho torota atimaama naate bai hiiremi noi
nokoke teetemi goono naateta oke ana nike pobi hiire.
6 Qate paha angeroke qupadzomare. Nokohota qesai isaki nokome riite dzongobetemi
Ohongai nokoke kha qupita ngibira tatangama suutomi nokoi maripa bodza nohoho beebe
eetorai.
7 Qate paha Sotomu ma Gomora nagapa qesa hohoma oota nokoke qupadzomare. Nokoi
oho qesa, apuata keke bahe nai ma sai ma tete bamenoma qesake iihaqi eepa tatanga
saridzemi abi minarai moomi Ohongaho too pasereho mumure naatorai.
8 Oonita nikeho bisata abi qesai totaqita dza ma rumubaho baku geemorai. Ma paha
totaqita nokoi bise ma baise beedzaenoma, oi mooqorai ma mooraama, nokoke qepuqepu
hiiremi attinoma naatorai. 9 Oi Angero bosabosa Mikhaere noi agobake Moseho keba
aima qurabidzare hiireqi Iibadzama qesa kurebeteqi te noke qepuqepu hiibara te noke
noo tatanga hiibara, baamu. Noi hee, Maqa Ohonga Soopara noomae niike qamuni hiire.
Ooqake angero mina Mikhaerei Iibadza pobi hiiretanita ota qupadzomare.
10 Qate nikeho bisata oorai abi qesai hoo ma haaho qesa khooba ruume naateqi ao
qeemaqi rubenga saridzoraiho isaki oni.
11 Nokoi Kainiho tete iihorai, ma nokoi Koreho hu ma koridzata abi baatetaho pobi
naatorai ma nokoi Baraqamu googa abi basesanomaho isaki naatorai, oi Baraqamui
ttumaho dzaodzao eetota.
12 Ma nike sinabidzaho qaki ma nakiho quba hoo ma pattake biraitemi nokoi ikake eete
ota dzuubaqi nikeke maka moitorai? Nokoi pati nokomeke qohateqi ota saqubema ttaike
patta muunorai. Iaqa, nokoi gidzoroba, oi dzorobi okoho isakita abike uumaama. Ma
nokoi hooba meeama poqenomaho qesanita ao ngorubate eepaho pobi naasubi. 13 Besaho
patisiqita poumaho horesa peitoraiho isakita nokoho midza biranatorai. Ma pomatti
uuboraiho isakita nokoho bodza hoteqa naatoraihe koina nokohoi ao bamu naasumi khaa
qupiho pobi naate qaarakoi.

NOKOHO IPI MA ARI OI BAMENOMA

[14-16] Banaita oonomai dza ma rumuba nokome qusubaiteqi abi hu ma koridzanomaitorai.
Nokoi hee, Abi samane nanaho hasa hiibakoiqi hiireqi noo maina painama nokoke
ttenitteniitorai.
Oonihe, Aatamuho eema ma khata Enokha noi abi oonomake qupadzomaqi sau
kharaqata eraiqi hiireta, Nookare, Ohonga Sooparai qaheuba abi tteni ttauseni nomema
baaqanoke nokoke teetakoi. Oi abi sinabidza oberama eetorai ma nookorai ma kahosa abi
ngiinginomai Ohonga qanga hiirorai nokoke gama suhe hiireqa batabidzakoi.

SINABIDZA MA TETE MEE OTA ATIMARE

[17] Qate dzairamane name, Dzesu Kiristu Soopara napameho Qaru abi bosata nike pobi
hiireta noo oke qupadzomare. [18] Oi nokoi hee, Ipita abi qesai pasenaho nesema tuumaqa
dza ma rumuba nokome qusubaiteqa sinabidza mee ngiingi ma baaba eetakoiqi hiireta.
[19] Oonita hu ma koridza biirorai abi oonomaho qupa khata baamunipamu, eto nokoke
qaupuitaino.
[20-21] Qate dzairamane, nikei sinabidza meeta atimaqi pupu hiiremi Qaheuba Sumasai
nike bakena geema qaami Ohongai dzasaho tete biraitemi ooraike nike iihaqa oho meupu
saridze qaarakoi. Oke saridze qaami Dzesu Kiristu Soopara napahoi qaraqara tatangaho
gigi ma goha samaneke roibetorai oke baruna heena nometa kebanoke nikeke moite
soubidzakoi.
[22-23] Qate nikehota qesai qupa soranga eeteqi eepa oho pobi naatare boohimi nike ao
nokoho dzasa eete nokoke ota qaanatare. Qate qanga oho makai ao qesaho sasata sooro-
raihe, nikei pairuru eeteqa nokoho dzasa quba paidzasuiqa nokoke eepa ota takomami
qidzanatare.
[24] Ohonga teena noi napaho ingona mai oonita nike eto haratetaino hiireqi noi nikeke
aima dzapa pobi nomeho dzagata mootomi nike midzaamake qakiqaki naataridzoho isaki
oorai. [25] Dzesu Kiristu Soopara napahoi oho isaki oonita Ohongaho beedzae ma tatanga ma
koina ma dzapa pobi oi agoba qaraqara qaarakoi.
Ana Dzute

PAANAITETAHO NOO DZESUHO

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Suunga Pattimo, oi
Epesoho Besa Khata robena
Tii 96
Sinabidza Abi Tupu Sebeni
Oi Nagapa: Epeso, ma Simuna, ma Pegamo, ma Ttiattira, ma Saatti, ma Pirattepia, ma Raottikhea ma minara
Asia Gattiqa Oho Haba

1 Dzoobe Dzairamane:

Quba bamenoma qesa ao biranatare boohimi Ohongai noo erake Dzesu Kiristu moitemi noi oke baura abi samane nomeho quba paanaitareiqi Angero nomeke dzoobiremi oke gama Ohongaho tuhotuho (ma sutasuta) abi Dzohane anaho quba paanaiteta. 2 Oonihe oi isere sepe bahe Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu hiireta ma quba samane paanaiteta oke ana nese qoohiqi mooqi roqobeta minake eete gama ttarita qeetemi oorai.

3 Oonita noo qeetemi oorai oho mee ao biranatakoita apenei isaitaqu ma nookaqu ma roibetaqu nike korabete qupadzohiqa oke eetare.

OHONGAHO DZOOBE MA KANAKANA

4 Oionita sinabidza tupu sebeni Asia Gattiqaho habana oorai nike minaraho pui naate ooraita nookare. Sumasai baura minaraho khooba (sebeni) ooqi Ohongaho poro qereho patita baura eetoraita Ohonga agoba oorai baa qaarakoi noi Sumasama nopoi nikeho dzoobe hiiremi hasu ma keba oi nikeho naate.

5-6 Oi nopoi keke bahe Dzesu Kiristui Ohongaho noo qaupuiteqi napaho quba dzasa minake eete napake kahosaho ekata saqobareiqi dzuu nome perebireta. Perebireqi baata neta bosa qooroqi napake pobi nometa mootomi napai Ohonga mai napameho sinabidzaho ttiihu barabara abi naate oorai. Oi Kiristui oke eesuqi paha ttoka ma haba minaraho abi mimi nokoho Soopara mina naate oorai. Oke qupadzomaqi napai beedzae ma dzapa pobi nohoke qusubaite qaraqara qaarare. Oio meenipamu. Oonita noi Ohonga Mai ma Sumasama ttaike dzoobe hiiremi nikeho qupa kebaratare.

7-8 Napaho Soopara minai hee, Anai ipi ma bosa, agoba qaabi oorai qaarakoita anai ape bahe Kupina Eepanoma kekeni, ooiqi hiiroraita nookare. Ipita Dzesu Sooparai perettabita gagabero kukubihimake abi minarai nesema moo sahatetakoi. Abi noke teeteta, oi ttoka ma haba samaneho quni ma mani ma gama susupu, nokoi noke mooqa tti ma areare hiibakoi. Oore, oio meenipamu.

ABIHO ISAKI DZESUKE DZOHANE MOOTA

9 Dzoobe dzairamane, anai Dzohane nikeho nane oni. Bosata anai Ohongaho pobi naate Dzesuho isere qidza mooto tuumaqi Epeso nagapata biranateta. Biranatemi kaipo nike ma napaho irita peitetahe napai peperataama. Oonita anai Ohongaho noo iso keke ota hiiremi ttoka abi qesai naho goottae eete anake hotou biireqi Pattimo suunga erata mootomi oho sutasutata oorai.

10 Qate hiibi, anai dzuma teeta neseke qooroqi nookami naho tumeta suu ma inabiho isakita totoho minanipamu teei biranateqi eraiqi hiireta. 11 Hee, Maqa, nii poiqa moo nookaqu oke korabete geeta qeeteqa oke naho oko ma boto tupu sebeni ma minarahota dzoobiremi tuumare. Oi nagapa Epeso ma Simuna ma Pegamo ma Ttiattira ma Saatti ma Pirattepia ma Raottikhea ma minarata oorai nokoho quba dzoobiremi tuumare.

12-13 Oke hiiremi anai hee, Apeho totoho oniqi hiireqi burisi eete moohimi abiho tomidza teei oho bisata qooro oomi goriho dzongi sebeni rome biire oota. Oonihe sasa nohoi kharanipamu oko karata oomi siihu tobe sumanoma, geeba minanoma teei noho hobisata oota.

[14] Ma qiba gee nohoi khabakhabarinoma oroubaho tomidzani qate nese dzadza nohoi
eepa koinaho isaki oni. [15] Oko nohoke moomi barasi hihihiinoma, eepa qaitoraiho qesa,
qate totoho nohoi oba sasa minai taate rururuitoraiho isaki oni.
[16] Ma noi taama sebeniho isakike boto dzooma oomi nese ma pati nohoi ete koinaho
tomidzanipamu. Qate too nohota biranahita oi dzube qaanoma tee, kakanoma keke oni.
[17] Noke ana oonomake mooqi oko toro nohota taate baataho isaki naateta.
Oonihe noi boto pobi nomeke naho irita mootoqi hiireta, Eehe, anaio ipi ma bosanihe
nii eto atti eetaino. Anai baataho bahe, qaraqaraho maikhata. [18] Meeke ana bosata naamae
baatetahe paha eehaha naate qaraqara qaarakoi. Oio mee oonita apenei baataho tuputa
tuumaquni mae ota tta eetaqu oho kaame oi gama naho botota ooraita qupadzomare.
[19] Oonita quba nii ao moori ma quba biranatare boobi oke nii poiqa moohiqa oho isereke
iso keke ttarita qeetare.
[20] Qate goriho dzongi sebeni ma taama sebeni nii naho botota moori oi qahura oonita
oho meei era: Dzongi sebeni oi sinabidza tupu samaneho dzare, ma taama sebeni oi qaru
abi nokohoho dzare gama susupu oni. Oiqi hiireta.

2

EPESO ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANE QEETETA

[1] Hiireqi Dzesu Soopara mina noi anake pobi hiireta, Qate nii Epesoho qaru abi noho
quba noorake qeetare. Hee, Dzoobe, anai taama sebeni nikeke boto dzoomaqi goriho
dzongi, oi tupu nikeho, oho bisata anai tuuma ma baaba eetoraita naho noo erake nookare.
[2] Oora ma qaara nikehoke ana gama gesina. Oi nike baura qidzata peperataamake
battigara naatorai oi bagenoma. Oi ikoiko abi qesai nikeho bisata biranateqi hee, Nanai
Kiristuho qaru abi ooniqi hiiremi nike ikoiko nokohoke sigumami paana naateta. [3] Ma nike
dzapa nahoho quba kaipo mina saridzeqi te oke nookami qanga naataranihe paidzasuiqi
pekhure teetorai oi gama qidza.
[4] Oonihe nike bosata ai tataumaqi dzasaho tete isanate iiha qaatahe ikanomake eete
poiqa abiho dzasa ruume naatorai, teena ooqaho quba anai nookami isanataama. [5] Oonita
nike ota haratete ooraiqi ao qupa burisi eeteqa paha dzasaho teteta qeehiqa oho kokora
baura eetorare. Oke eto ruume naate eetaama naatemi ana qeemaqa dzongi nikehoke oho
tekata karabetaino.
[6] Qate Nikoraoho ttari pasenanomahoke hiire: nokoho teteke nike goottae oi mee, ana
naamae oho goottae minanita ooqata nike gattiqa isanatorai. [7] Oonihe apenei torona
oonomake suqobire qaaraqu abi nokoqaho qubake ana tete geemami nokoi Ohongaho
dzoo qidzata qeemaqa qaraqaraho ee mee muunakoi, teena oke Sumasai naho oko ma boto
nikeke pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi qeetareiqi hiiremi ana Dzohanei qeeteta.

SIMUNA ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANE QEETETA

[8] Qateqa Dzesu Soopara Minai anake hee, Poiqa paha noorake Simunaho qaru abiho quba
qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Anai bosata baatetanihe paha eehaha naate ooraita apei
ipi ma bosa bahe ana naqenita nookare. [9] Nike quba qesaqesaho dzore naate kaipota oorai
oke ana gesina, oonihe sinabidza ma tete oho meupui nikeho torota oorai oke eto ruume
naataino.
Qate qesai Saataho abi naganihe sepeke hee, Nanaio Dzuta abi meeniqi hiireqi nikeke
qomaqoma samaneke hiirorai oke ana gama nookorai. [10] Iibadzaio qesa ma nikeke
toronaiteqi sutasutata mootoqi bodza tteniho isakita nike heme bamenoma moitemi
nikehota qesai baatakoi.
Oonihe eto heme oho quba iiha ma dzoobidza eetaino. Baatareiqa baatakoi hiireqi
nike battigara naatemi ana qaraqaraho barei nikeho irita dzeebidzakoi. [11] Oonita teei
peperataama naate baateqa noi bamu ipi bodzaho baata tatangaho kabira naataqu. Teena
oke Sumasai naho oko ma boto samaneke pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi hiire
qeetare. Oke hiiremi ana Dzohanei qeete.

PEGAMO ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANEI QEETETA

[12] Soopara minai paha anake hee, Qate Dzohane nii paha Nagapa Pegamoho qaru abi nokoho quba noorake geeta qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Apeho toota dzube qaanoma kakanomai keke biranatorai oi ananita nookare.

[13] Meusu nagapa nikehota Iibadzaho qoberoba huba haba biiremi gamaniho poro qere oho bisata ooraihe nike oho goottae eete naho dzapata atimaqi noho noo qusubaitorai, dzoobe. Ma naho qaupuqaupu abi Attipa noke nokoi nagapa ota eepama dzooromi baatemi nike te oho qubake ruquimara oke ana nookami ooqata isanatorai. [14] Oonihe nikeho bisata Nikoraoho ttari qesa biranatemi nike ikaqi nokoho totohoke nookorai?

Oi agobake Baraqamu noi Barakike banaiteqi hee, [15] Nii Isirae abike sengibetareiqa qoberobaho patta biraite pasenaho teteta nokoke qoqopa eetemi ota dzuubakoiqi hiireta.

Qate Nikoraoho ttari oi oonomaho tomidza naatemi nike nokoho noo bai hiibaama naatemi anata qanga naatorai. [16] Oho qubake nike ao qupa birisi eete tete oke pobitare. Pobitaama naatemi anai baaqa qaa dzube naho toona oorai ooma nokoke rubengaitemi nike nokoho tti ma ttaka hiibakoi.

[17] Oonita toronaho suqobidza abiqake keke ana dzukudzukuta patta dzubina mekenoma moitemi muunakoi, ma ana oma khabanoma dzapa siriha ooraike noke moitemi noqai oho naru qidzake qupadzomakoi. Teena oke Sumasai oko ma boto samane nahoke pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi hiiremi ana Dzohanei qeete.

TTIATTIRA ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANEI QEETETA

[18] Soopara minai paha anake hee, Qateqa Dzohane nii paha pepa erake Ttiattiraho qaru abiho quba qeeteqa dzoobiremi tuumare. Hee, Anai Ohongaho Khata nese nahoi mohi-mohi eepanoma, qate oko nahoi barasi hihihinoma oora ma qaara pobitorainomanita noo naho erake nookare.

[19] Ana nookami nike ai tataumaqi kokoranoma naate baura qidza sohorota. Sohoroqi battigara naate baura qidza samanenipamuke paha eetorai, dzoobe.

[20] Oonihe agobake qoberoba atapa pasenanome Dzesabe noi Isiraeho dzube abi ikobete qaata oho isaki teei nikeho bisata qoberobaho patta biraiteqi hee, Ohongaho tooi eraiqi hiiroraiqi hiiremi naho baura abi qesai ikaqi qohare ota qeemaqi pasena oho ttaike muunorai? Teena oi nikeho bisata oomi anata kahosanoma naatorai.

[21] Qoberoba atapa oho isaki oomi anai hee, Nike qupa burisi eete oonomake qaatareiqi hiire qaimi nike ikaqi basesa eetorai? [22] Oho qubake ana atapa oho isakike qoorobiremi basata pirupara minake eetakoi, oi apene paha oho kahosanoma naatorai ooma gamaqa. Oonihe hairiamake qupa burisi eete tete oke qaataquko ingonaitakoi.

[23] Oonita anai qoberoba oho khametoke teetemi baatanipamuke eetemake naho oko ma boto tupu samanei oke mooqa hee, Oo Meenipamu Dzesu Sooparai abi napaho dza ma rumubake toronaiteqi oho isakita ipi ma ari moitoraiqa hiibakoi. [24] Oi Ttiattira nagapata dzotata qusubaitoraiho ttari oberai nikeke hee, Nanaho gesina kosidzonipamu ooraita nike nokanoka oke nanaho torota aimareiqi hiirorai.

Oonihe oi Iibadzaho pobi naatemi qesa ma nikei oho baike hiiroraiho qubake anai bamu paha bame teeke nikeho irita mootaqu, oi nike ao baura qidza samaneta oorai. [25] Teena oke nike qere biire qaamake anai biranate oho ipi moitakoi.

[26] Oi nikei ota peperataamake baura nahoke eete soubidzaquko nikeke ana gee-banomaitemi nike abi tupu samaneho soopara naatakoi.

[27] Oi teeho bahe qetaqeta teei hee, Abi ttoka qapuke huhuitorai oho isakita (Dzesu) noi bise baisema abike soopara eetorakoi. Oiqi qeetemi ooraita naho mai anake oho isakinomaitetaho tomidzake nike oho qesa abi mimiho koo beedzaenoma aimaqa ooma abike pobipobiitemi basesanomai ttoka qapuho isakita huhunatakoi.

[28-29] Oi ana hiiremi nike iihai taamaho qesa naate dzadzanomanipamu naatakoi. Teena oke Sumasai hiiroraita oko ma boto tupu nike gama susupu noo oke nooka qusubaitare.

3

SAATTI ABIHO DZAIRA PEPAKE DZOHANEI QEETETA

[1] Dzesu Sooparai anake hee, Qate Dzohane nii nagapa Saattiho oko ma botoho qaru abi noho quba geerake qeete dzoobire tuumare. Hee, Sumasa (sebeni oi sipi teena susupu)

naho torona oorai. Ma anai taama sebeni (oi oko ma boto minara) nikeke gama boto dzooma ooraita nookare. Anai nookami nike hee, Nanai qaraqaraho dzapa pobinomaniqi hiiroraihe baamu, nike batabata samanomai oorai.

Oi Ohongaho pengata nike baura qidza samaneke qere biire ao peeota aimarorihe naane quba qaatemi oorai? [2] Oho quba sahateteqa isaki gattiqa nikeho torota baataamake oorai oke hairiamake tukutoqa baurake eehahaitare.

[3] Oi ana biranataqu bodzake nike ruume. Oonita eto nike meerata oomi saridzainoho qubake nike toma tiite nookaqa sahatete ao qupa burisi eetare.

[4] Meeke Saattiho oko ma boto tupu nikeho bisata abi teena teenaho oora ma qaarai makaamake oorai nokoi dzapa pobinomanita noko ttoba khabanoma dzapireqa anama nanai minaraho neseta sarai teenai keke oorakoi.

[5] Abi oonomai meeke ttoba khabanoma dzapiremi anai bamu dzapa nokohoke qaraqaraho geeta dzamutaquhe Ohongaho penga ma angero nohoho pengata dzapa nokohoke mee hiibakoi. [6] Teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi Dzesu Soopara hiiremi ana qeete.

PIRATTEPIA ABIHO DZAIRA PEPAKE DZOHANEI QEETETA

[7] Soopara minai paha anake hee, Qate Dzohane, nii paha nagapa Pirattepiaho oko ma boto tupu oho qaru abiho quba geerake qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Anai Dzakapa meenomanipamu oonita agobake Tabitiho eema ma khatai noho tete kaame aimakoiqi hiireta naru oho mee oi naho botota oorai. Oho qubake anai tete siiremi teei bamu geemaqu, eo ana tete geemami paha teei bamu siibaqu, oonita nookare.

[8] Ana naamae nikeho quba tete geemata. Geemami teei oke siibaquho isaki baamu. Oi ana moomi nike teqaha dzapa nahoke ai siginaitaranihe naho nooke nike gattiqa beedzae eete qusubaiteqi baura qidzake eetorai, dzoobe.

[9] Qate Iibadzaho tuputa qesai nikeho bisata qeemaqi hee, Nanaio Dzuta abi meenomanita nike nanaho noo qusubaitareiqi hiiroraihe nokoi obera noo oke hiirorai. [10] Oonihe nike naho noota battigara naatoraiho qubake ttoka ma haba minaraho abihota torona mina biranatemake ana nike beedzaenomaitemi nike ota isanatakoi. Oonita anai nikeho dza minake eetoraike Dzuta abi nokoi qupadzoma quba ana hiiremi nokoi baaqa nikeho torota subate dzapa nikehoho hasa hiibakoi.

[11] Oonita ana bamu hairi eetaquhe ao baaqa oho papara nikeho qibata dzaamotakoita eto nike peperatemi papara nikehoi qesaho pobi naataino. [12] Oonita teei torona gama suqobidzaqu noke ana Ohonga nameho biiriho suba hiiremi teei bamu noho habara eetaquhe noi oho nakuqata keke qooro tatanga naate qaarakoi.

Oi ana dzapa usaqe name noho irita mootakoi. Ma Ohonga nameho dzapa ma Ohonga nameho meusu nagapa Dzerusaremu qusuta biranatorai oho dzapa pobinoma oke gama suqobidza abi noho irita suutomi bagenoma naate qaarakoi. [13] Noo teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi Soopara minai hiiremi anai qeete.

RAOTTIKHEA ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANEI QEETETA

[14] Dzesu Sooparai anake hee, Qateqa Dzohane, nii poiqa nagapa Raottikeaho oko ma boto tupuho qaru abiho quba geerake qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Anai ape bahe Ohonga mosomoso Maikhata, mutusa qidza meenipamu, idzoidzo, ma isere nahoi paha idzoidzonita nookare.

[15] Nikeho baurake ana nookami oi eepa bamu, ma dzapa bamuhe oi oho takurata oorai. Nike eehaha naataamake kebai keke oorapuko oi gattiqa isanatarorihe nike ao eehaha naate eepaho isakita ootati qaate kebaratemi anata isanataamani.

[16] Oonita hiidzo, nike dzapa bamu, ma mutu bamu oho qubake anai nikeho isaki etteimami mari naatemi keuma biidzakoi. [17] Oi gisi nikehoi ttoba ma bareama, nese qupi, midzanoma, makanomanihe nike ikaqi oho ruume naateqi hee, Baamu nanai isanatorai ma qepe ma haba nanata gama gairai ooraiqi hiirorai?

[18] Maqa, ttokahoke nike hiireqi oho totohota hiiroraihe, ttoba ma bare sasari khabanoma naho torona oorai oke nike mai eeteqa habana gotta nikeme sengibetemi nikeho midza bamu naatakoi. Ma neseho maraseni nahoke aima nese nikeme suraitemake qidzanatakoi.

Oho qesa nike ttuma ma quruma nikemeke biireqa gori tobe sumanoma ao eepata sasari naate oorai oke nike naho torota aimamake meeke nikeho isaki meupunoma naatakoi. Sinasina naho oke nookare.

[19] Oi anai abi apeneho dzake eetorai nokoqake ana qogo noo hiireqi tete pobitoraita ana noo hiire oke ao nooka roqobeteqa burisi eete tete nikeme pobitare [20] Nookao, anai qupa nikeho pouta tonabetoraita teei totoho oke nookaqa naho quba tete geemamake anai nakuta qeemaqa noma nakamae ttaike patta muuna rongoqoma qaarakoi.

[21] Oi erake eete oorai. Ana torona samaneke suqobireqi ao mai nameho poro qereta peite noma ttaike soopara baura eetorai. Oonita oho isakita teei suqobidza abi naataqu noke ana poro qere nameta teka moitemi peite paha ttaike erata qoobakoi. [22] Noo teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi Sooparai hiiremi ana Dzohanei qeete.

4

QUSUTA TOTOHO SAMANEI OHONGA SUBESUBE HIIRETA

[1] Geeho noo oke Dzesu Soopara hiire qaasuhimi ana Dzohanei moomi qusunipamuta tete teei kuraubami suu ma inabiho noo totoho bosana nookori oho totohota noi paha ana pobi hiireqi hee, Nii erata peitemake quba biranataqu oke ana nii banaitare.

[2] Oke hiimi Sumasai anake raraku biiremi ana peite moomi idze, qusuta poro qere mina oomi teei ota qoorota. [3] Qoorota oi Beedzaeho Maikhatanipamu! Noi oma somu ma qodzori hihihinomaho isaki. Qate dzadza noke sengibeteta oi bane ebeke eehaha hisasainomaho qesani.

[4] Noi kebapouta oomi abi mimi dzare 24 nokoi noke rome biireqi bosaqure 24 ota habeseta (oi Isirae abi tupu 12 ma qaru abi 12 napahoho isaki gamaqa).

Qate nokoi ttoba khabanoma dzapidzanoma ooqi goriho papara tobe sumanomake tooroqi oota.

[5-6] Qate obattuho isaki hihihinoma teei oomi Ohongaho poro qere oi oho bisata oota. Ma poro qere oho neta baibai aimami para ma husu attinoma biranateta. Ma oho patita dzadza tatanga oi kisakisama uhuba igabiremi oi Ohongaho Sumasa sebeniho isaki oi sipi teenaho qaseqase naateta.

Qate qaraqaranomaho isaki eserisa eseri oi poro qere oke rome biirota, nokoi nese tume ma dzage ooranoma. [7] Oi kabiraho qesanihe oi qaraqaraho qahurani. Isaki bosabosa oi Raioni attinomaho tomidzani. Qate oho samaio kao kokoranomaho tomidzani. Qate oho temuio abi tee qiba ttittira minanomaho tomidzani ma nese ma penga noho oi paha abihoni. Qate musaqio tuna mohimohi ao areuma dzobidzobi eetoraiho tomidza.

[8] Oonihe isaki eserisa eseri oi gama naku ma sasata nesei keke quba moo soubirorai ma teehota hira sikisi rauharauha eetorai, teehota paha sikisi oke eetorai. Oke eete noko gama noo dzobidzobiho isakita oorai. Nokoi meeraamanihe qupiba ma etebake roibeteqi hee, Ohonga Beedzaeho Maikhata, nii Agoago ma Dzakapanoma, Qaheubanani! Nii Agoba Oorai Qaarakoi, ooboboo!

[9-10] Hiireqi nokoi oonomaho isakita Ohonga qaraqara tatanganoma noke dzoobe hiire hasama gegema hiimi abi mimi 24 poro qerena oorai nokoi ao hairiamake Ohongaho dzagata pomai kotoroqi papara nokome oko toro nohota mootoqi qaraqaraho maikhatake subesube hiirorai.

[11] Nokoi hee,
O Ohonga Soopara naname.
Quba dzapa samane minarake korabeteta
oke niimae korabeteta, ma oi niiho qubai keke.
Oonita nanai niiho hasama gegema hiireqi
dzapa niihoke qusubaitorai
oi teeho bahe nii oho isaki kekeni.
Oiqi hiirota.

5

DZOHANEI GEE ATTINOMA SENGINOMA MOOTA

[1] Qate Ohongai poro qere ota qooro oomi boto pobi nohota gee senginoma teei oomi ana moota. Moohimi oho qetaqetai nakuta oota ma sasata dzapa ma pasarai oomi oho geeba sebenike ee dzusama suutomi oota.
[2] Oomi angero beedzaenoma teei sokateqi hiireta, Apei geeba erake isanate sengi geemaqu? [3] Oke hiireqi qiri eetemi eehe, qusu ma ttoka minarata abi teei sengi oke geemaqa oho mee isaitaquho isaki te oorara.
[4] Abi oonomai bamu naatemi ana Dzohanei dzasa minake eete tti hiireta. [5] Tti hiiremi abi mimihota teei ana pobi hiireta, Maqa, eto tti hiibaino. Dzutaho quni ma manihota teei oho isaki oorai oi Tabitiho sooro ma saina noke qesai hee, Dzutaho Raioniqi hiirorai noi suqobidza maikhata. Oonita noi sengi geeba sebeninoma oke geehiqa gee isaitaquho isaki ooraita mooro.
[6] Oiqi hiiremi ana moomi poro qereta qaraqaraho isaki eserisa eseri nokoho bisa ma abi mimi 24 nokoho bisa qapunipamuta abiho Hoo Dzooba teei qooro oota. Oonihe noho samai sipisipi khatake kahosaho quba kiridza qeeroraiho tomidza naatemi noho nese sebeni ma qiba toqena sebeni oota (oi Ohongaho Sumasai ttoka ma haba gama igabiroraiho qahura naateta).
[7] Oonita napaho Hoo Dzooba noi poro qereta baaqi Ohonga maiho boto pobita gee bamenoma senginoma oke aimata. [8] Aihimi qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 nokoi Hoo Dzooba napaho, oko toro nohota pomai kotorota. Pomai kotoroqi goriho ttuba samane nokome ota mootomi oho nakuta ura moromoronoma peiteta, oio qaheuba abi minarai hasa ma pupu dzoobirorai oho qahurani.
[9] Qate paha nokoi kui nokome aimaqi Hoo Dzooba napahoho dzapa qiraiteqi naa usaqe erake hiireta,
Buububuu! Nii Ohongaho quba eeteqi
abi noo maina paina haba samaneta oorai
ma quni ma mani samane nokoke ingonaitareiqi
dzuu niimeke perebireta
oho qubake nii niiqe gee senginoma geebanoma
oke aima geemaquho isaki oorai, dzoobe!
[10] Nii abi samaneke ingonaiteqi
hiiremi nokoi Ohongaho quba eeteqi
ttiihu barabara abi tupu mina naate ooraiqi
ttoka ma haba minarake soopara eetorakoi, uububuu!
[11] Naa oke hiire qaasuhimi ana moo nookami angero kitu ma hoho mina, hattatti ttauseni heagopago nokoi poro qere ma qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 oke gama rome biireta. [12] Rome biireqi garuruiqi Hoo Dzooba napahoke hee,
Meenipamu, abi niike kabira bagenomaho isakita
dzuubetetanita beedzae ma tatanga
ma ttuma ma gesina ma dzapa pobi ma agoago
ma dzakapa oi gama niihoi keke!
[13] Oiqi hiiremi idze! Ana nookami Ohongaho boto popo minara oi qusuna ma katana, ma obana ma torana, ma ika ma ikana, oi gama too teenaite kaitomaqi hiireta,
Oore, nee ma bau, beedzae ma tatanga
ma dzapa pobi minara
oi Ohonga mai poro qerena qoororai
ma Khatai abiho Hoo Dzooba naate oorai
nopoqaho isaki kekeni!
[14] Noo oke quba minarai hiiremi qaraqaraho isaki eserisa eseri nokoi totoho oke qaupuiteqi hee, Oi meenipamu ooniqi hiiremi paha abi mimi 24 nokoi gama pomai kotoroqi Ohongaho hasama gegema hiireta.

6

HOO DZOOBAI GEEHO GEEBA SIKISI UHUTOTA

[1] Nokoi hasama gegema hiimi ana Dzohanei moomi napaho Hoo Dzooba noi geeba bosa-
bosa oke uhutapihimi qaraqaraho isaki eserisa eserihota teei paraho totohota sokateqi
hee, Oionita quba oi biranatare, oiqi hiireta.

[2] Hiiremi ana moohimi abi teei oosi dzadza ma sahurunoma noho heeta biranatemi teei
noke poregatti dzeebireqi saipa moitemi noi ao torouma qeemaqi abi ma quba samaneke
suqobire ngausa eeteta.

[3] Oke eetemi napaho Hoo Dzooba noi paha geeba oho samaqake uhutota. Uhutomi
ana nookami qaraqaraho isaki eserisa eserihota paha teei sokateqi hee, Quba teei ipibire
biranatareiqi hiireta. [4] Hiiremi oosi dzuu suraitanoma teei biranatemi abi noho irina
habeseta noke teei qaa dzube moitemi noi qeemaqi qaa qogoimaqi ttokata abi samane
qesa sobana soorota.

[5] Oke eetemi napaho Hoo Dzoobai paha geeba oho samana uhutomi tapari naateta.
Oke eesuhimi oosi kuu ma pebanoma teei biranatemi noho heeta abi oota noi seebeho
gosogosoke botoma aimota. [6] Aimomi ana nookami qaraqaraho isaki eserisa eserihota
totoho teei hee, Oho mee erani: Dzobadzoba teeho ttuma oi kina teena naatakoi qate
eringa mutu pauni teena oho qesa kina teena. Qate bibi ma bai oba idze, apei oho ttuma
quba isanataqu? Bamunipamu oho seebe minani.

[7] Oiqi hiiremi napaho Hoo Dzooba noi geeba oho samana uhutomi oi poa naatemi
qaraqaraho isaki eserisa eseriho totohoi hee, Oioni quba teei paha biranatareiqi hiireta.
[8] Hiimi ana moomi oosi gotta ma gattanoma teei qereqarema baami abi oho heeta oota
dzapa noho baatani. Qate noho gaigai oio eero ma ngarangara!

Oonita Ohongai oke eete hiiremi quba oho mee era biranateta: qaa dzube biranateta,
ma seebe biireta, ma baata samane biranateta, ma paha kabira qaanomai abi muunata,
oke eetemi abi samanenipamui baateta.

[9] Oionita Hoo Dzooba napahoi geeba oho samana uhutomi paipu naatemi ana moomi
kabirake dzuubetaquho haqa teei oota. Oonihe oho pesuke moohimi idze, abi qesa
samanei Ohongaho isere qidza abiho torota mootoqi sinabidza idzoidzoke hiireta nokoke
ttokaho maimanei haqa ota dzuubetemi nokoho gisi ota areare hiirota. [10] Oi nokoi sokateqi
hee, O qaheuba Maikhata meenoma, niiho baura abi samane nanai ttokata baura eete
qaimi ibo abi nanake teete baaorai oonita bodza apeta nii nokoke maripa eeteqa oho ipi
ma habara nokoke moitaqu?

[11] Oiqi hiiremi Ohongai sinasina erake nokoke pobi hiireta, O dzoobe, oonihe nike
isakiqata beebe eete oomake oho bodzata nokoi kokora abi qesamane nikeho nokoke
oho qesa teetemi baatemake oho batabidza biranatakoi. Hiireqi nokoke ttoba ma sasa
khabanoma moitemi oi qupa saasari nokohoho mumure naatemi oke dzaarota.

[12] Oonita quba oi bamu naatemi ana moomi napaho Hoo Dzoobai geeba paha oho samana
uhutomi sikisi naatemi idze! Ttoka ma haba rubabeta minake eetemi etebake quba qanga,
eequ asuasuho isaki oi peite eteke sirihata. Qate qupibake dzuui sooro peite dzasidzake
igabireta. [13] Qate uta mina tooromi muri surisa gama ttokata taatoraiho isakita taama ma
pomatti uuba taateta (oi abi mimi samanei baatarotaho qaseqaseni kaqa).

[14] Oke eetemi ana moomi pepake qoomoraiho qesake qusuho herohero bamu naatemi
tora ma haba ma sunga hoho oi ttoka abiho quba tatanga minarai gama uuba taateta.
[15] Uuba bamu naatemi ttokaho abi qiba ma abi mimi ma abi dzapa pobinoma ma abi soopara
ma abi bise baisenoma ma ttuma minanoma ma sutasuta abi ma saqosaqo abi oi gama iso
keke sakabaqi tora ma tapani mae oma nagani mae ikata tuumaqa soomaqu hiireqi buu
ma dzaake tuumata.

[16-17] Nokoi areare hiireqi hee, Idze! Sinabidza abiho Hoo Dzooba noi bodza teeho isakita
beebe eete qaabihe nanai basesata qaimi poiqa noho dzauba peitemi Ohonga mai nanake
batabidzareiqi qohare nometa qooro oorai.

Idze, Mai ma Khata poiqa dzauba irita ooraimi napahota apei nopoho pengata qooro
isanataqu? Bamunipamu, nopoi nana ngausa eetare boobita tora ma tapa nike hairiamake
nanaho irita taate nana pupubidzare, ooiqi hiireta.

7

ISIRAE ABI GEEBANOMA 144,000 (SINABIDZANOMAHO QAHURA)

1 Oonihe quba attinoma oi biranataamake oomi ana Dzohanei moomi angero eserisa
eseri, teei ttokaho dzaga robe, teei ttokaho tume, teei oho pobi, teei mage, oho neta nokoi
gama qooroqi uta ma quba bamenoma toobarota oke gama qahitoto oomi ee ma eka, ttoka
ma besa oi gama poupa eetareiqi beebe eetota.
2 Oi teeho quba bahe ana moomi angero teei ete peitoraiho neta qoridzemi Ohonga
qaraqaranomaho geeba noho botota ootanita Ohongai angero eserisa eseri beedzae
moitemi nokoi ao ttoka ma besa ma habaho isakike gama nasanasa eetarotahe, angero
teena noi sokateqi eraiqi hiireta, Nike beebe eetare! 3 Ee ma eka, ttoka ma besake gama
nasanasa eetaridzonihe bosata beebe gattiqa eetemake nanai Ohongaho geebake kokora
abi nohoho pengata suutakoi. Oiqi hiiremi oho baura bosa biranateta.
4 Oonita ana nookami qesaho pengata geeba oke suutota abi oho dzare hattatti poti poa
ttausani (144,000), oi Isirae abiho quni ma mani samaneho nena gamaqa. 5 Oi Dzutaho quni
ma manihota tuerebe ttauseni oho geebanoma naateta, 6 Rubeho quni ma manihota oho
qesa, ma Gattihota oho isaki.
7-8 Oi paha Asera ma Napattari ma Manase ma Simeo ma Rebi ma Isakhara ma Dzeburo
ma Dzosepe ma Beedzamiho uni ma mani nokohota tuerebe ttauseni ma tuerebe ttauseni
keke tuumami susupu uani hattatti poti poa ttauseni nokoi oho geebanoma naateta.

INGONAITETAHO TTARI OHONGA HASA HIIROTA

9 Oke eetemi ana moomi idze! Ohonga Maiho poro qere ma napaho Hoo Dzooba nopoho
patita abi heagopago huba haba biire oota. Nokoi ttoka ma haba minaraho quni ma
mani, noo maina paina, suu ma sama maina paina keke. Oonihe nokoi gama iso keke
sasa khabanoma dzabanoma ooqi ee hehenake botonaite baqebete qaki ma naki eetota.
10 Nokoi gama qarutoqi hee, Buububuu! Ohonga mai poro qerena oorai ma Hoo Dzooba
qidza naname, ao nipe nana ingonaitemi nipeho dzapaio poro kira kharanoma.
11 Totoho oke eete qarutomi qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 ma angero
samanenipamu nokoi poro qere oke rome biire ooqi gama susupu pomai kotoroqi
Ohongaho hasama gegema hiireta. Nokoi hee, Dzoobe mina! 12 Nokanoka ma agoago
ma dzapa pobi ma beedzae ma tatanga oi Ohonga napame niiqaho pobi naate qaraqara
qaarakoi oi meenipamu! Oiqi hiireta.

INGONAITETAHO TTARI AO HEMEAMA NAATE OOTA, DZOOBE

13 Nokoi hasama gegema hiiremi abi mimihota teei Dzohane anake qasa eeteta, Maqa,
abi sasa khabanoma dzabanoma erana qaki ma nakita oorai nokoi apene? Ma ika neta
baaorai oke nii qupadzome mae?
14 Hiiremi ana hee, Abi mina name, nii gesinani qate ana khoukhau oni.
Hiimi noi anake hee, Nooka! Nokoi apene bahe Hoo Dzooba noi bosata baatemi nokoi
noho dzuuma oora ma qaara qanga nokomeho sasake akobetemi sasari naate oorai nokoio
oho tupu, oonihe nokoi kaipo ma qangahasi minaqipake suqobire oorai. 15 Oonita poiqa
nokoi qupi ma sau samaneke Ohongaho biirita peite poro qere nohota qeemaqi noke
tuuhororai.
16 Oho qubake Hoo Dzooba noi paha nokoho bisata qopa koobiremi ete bamu nokoke
moomi sasa heme eetaqu ma oba ma patta nokohoi baamu bamu naataqu. 17 Oi teeho
bahe abiho Hoo Dzooba bagenoma poro qerena oorai noio nokoke soopara qidza eeteqi
dzeimami nokoi oba heuheunoma, qaraqaranoma oke muuna qaami Ohonga noomae
ttiroba nokohoke dzamutomi qidzanate oorai qaarakoi. Oiqi noi hiireta.

8

NAPAHO HOO DZOOBAI GEEHO GEEBA MUSAQI UHUTOTA

1-2 Oke hiiremi oionita Hoo Dzooba napahoi paha geeba musaqi uhutota. Uhutomi idze!
qusuta momottuttu biireta. Oi hapu haubaho isaki oke eetomi ooqata ana moohimi quba

qesa paha biranatare boohimi angero sebeni Ohongaho dzagata sani qoororai nokoke teei paha suu sebeni moiteta.

3-4 Qate ura moromoroho qohare gori suraitanomai poro qereho patita oorai oonita angero teei baaqi qohare ota qoorota. Qooromi teei noke qoriho surube khara teeke moitemi surube oho nakuta quba ura moromoronoma oota oio sinabidza nokanoka abiho tti ma soriho qahura naatemi noi oke ota qeeremi qauna nohoi biranatemi oi Ohongahota kiridza bagenoma naatemi minarai nookata.

5 Minarai nookami oionita angero noi surube oke qohare oho eepa nakuta dzoobireqi oho mukena giimaqi oke ai perebiremi oi manoqo ttokata taateta. Taatemi oho ipike baibai aimata, para hiireta, tumu rubabeteta, ma husu ma nooaga samane biranateta.

ANGERO ESERISA ESERI NOKOI SUU SEBENI HUITETA

6 Quba attinoma oi ttokata biranatemi qusuta angero sebeni beebe eetota nokoi suu nokome huitareiqi roibeteta. 7 Roibeteqi teei bosa suu huitemi oionita eepa bori ma qaisi qaanoma ma abi baatarotaho dzuu oi gama teena naate kisakisama uhuba perebaqi ttokata soorota. Sooromi ee taparihota teei eepa mukena naatetani eseri eehahake oota. Oho isaki keke oi ttoka igabireta qate eebeke eehaha oi gama qaite goono naateta.

8 Qate angero oho samana oota noi suu nome huitemi eepa minaqipamu, toraho isaki, oi qoridze okasabaqi besata taatemi besaho oba totaqi taparihota teei dzuuho tomidza naateta. 9 Qate besaho kabira ma quba poupanoma besana oorai totaqi taparihota teenai baatetani qate eseri eehahake oota. Ma besaho sisima ma quba oi gama totaqi taparihota teei rubenga naate bamu naatemi eseri oi gattiqa isanateta oke keke eete besa igabireta.

10 Oke eetemi angero oho sama, naba tiri noi suu huitemi oionita taamaho isaki dzongi eepa minanomaho isaki oi obata taateta ma oho quba ttokaho oba ttittira ma sakaba samane oi taparihota teei togo eetetani eseri gattiqa isanateta. Qate taamai obata taateta (oi abi?) 11 noho dzapai maa subasuba togonoma, oho quba abi samane noho oba muunaqi baateta oho qahurake qupadzomare.

12 Qate angero naba poa noi suu huitemi ete ma dzasidza ma pomatti gama, oho totaqi taparihota teei qupi soorota. Oho qubake qupiba ma etebake dzadzai te isanataranihe abihota bame mina biranateta. 13 Biranatemi ana Dzohanei moomi tuna teei qusuta areumaqi noo bamenoma hiireqi areare hiireta. Noi hee, Idze maidze! Angero paha tapari suu huitemi ttokata abi oorai nokohota paha quba bamenomanipamu biranatakoi, idze! Oiqi hiireta.

9

ANGERO NABA PAIPU NOI SUU HUITETA

1 Qate angero naba 5 noi bodza ota suu huitemi taamaho isaki teei paha uubaqi ttokata taateta. Oonihe noi qaruho isaki oonita Ohongai noke Iibadza nagake bodza hoteqaho isakiqata saqobareiqi oho gehigehi noke moiteta. 2 Moitemi noi oho tete geemami idze, eepa minaho qaunaho qesa ota biranateqi ete ma dzasidzake gama pupubireta.

3 Oonihe qaunai paha hiiburoqi oi punara samanenipamuho tomidza naatetahe ipi nokohoi besabesaho ipi toqenaho qesani. 4 Qate noi nokoke erake pobi hiireta, Eto kuna ma eebeke hesataino ma abi penga nokohoke geebanomaiteta nokoke eto hesatainohe qesa oho geebaama nokoqake sesero eetareiqi hiireta.

5 Oi baatanipamuho isaki bahe besabesai abi heme moitoraiqaho isakita nokoke heme moite qaamake dzasidza boto teena baamu naatakoi. 6 Oi qahura ape bahe bame minanipamu ttoka abiho irita biranatemi nokoi baata quba hiibakoihe bitta eetemi baatai nokoke bamu mai eetaqu.

7 Qate punara hiirorai oi oosi mae qaaho ttangi qaanomaho qesa ma oi abiho nese ma penganoma nokoi paha abi mimi gori paparanomaho birabira. Punarai oho isakita hiiburoqi biranateta. 8 Oi paha qiba gee nokohoio paimaneho ubaridzaho isaki. Ma too nokohoi hoo ttonginomaho qesa ma sasa oi qaini qoringinomaho qesa. 9 Ma hira mae paraparaho isaki nokohoio husu minanomanipamu, neeho ngingi husu hiiroraiho isaki.

[10] Oonita hiibi too pasere nokoho oi besabesa ipi toqenanomaho qesanita ooma nokoi
abike sesero eete qaamake dzasidza boto teenaho isaki naatakoi. [11] Qate qaa abi mina
nokohoio Iibadzaho nena, dzapa nohoi Rubenga oke Heboro noota hee, Abatto oniqi
hiiroraini qaate Girisi noota hee, Aporio ooniqi hiirorai.
[12] Oke eeteqi quba bamenoma bosabosa bamu naatemi oho samaqata quba bamenoma
eseri paha biranateta.

ANGERO NABA SIKISI SUU HUITETA

[13] Oi angero naba 6 noi suu huitemi ana Dzohanei nookami goriho haqa Ohongaho
dzagata oorai ota toqena eserisa eseri tototo hiirorai nokoi angero suunoma naba 6 noke
eraiqi hiireta. [14] Hee, Angero bise baisenoma eserisa eseri ete peitoraiho neta qahitotomi
oorai, oi oba Euparata robena, nokoke poiqa saqoromi oho qaa biranatare.
[15] Hiiremi bodza ma sau samaneke abi teetareiqi ao beebe eetota nokoi biranate abi
samaneke teetemi taparihota teenai baateta oke keke eete tuuma haba igabireta. [16] Qate
oosiho qaa abi oona biranate qaa eetotaho dzareke ana nookami tu hattatti mirioni
(200,000,000) oni.
[17] Oi ana Dzohanei nese qooroqi moomi oosi ma abi oi ttangiho qesanita nokoi qaini
qoringinoma eepanoma oi dzadza dzuunoma, eepa tooho qesanita qupadzomare. Oosiho
isaki oi hoo ttonginomaho qesa ma too nokohota eepa ma qauna ma mukena ma qauso
oi gama ota biranateta. [18] Quba oi gama oho toota biranatemi abi samanei baateta oi
taparihota teei baatemi eseri eehahake oota, oke eete haba igabireta.
[19] Oonihe oho isaki oi tume ma dzaganoma. Toota biranateta oke ao hiire, qate tume
nokohoio dzotata qibaho isaki, ooma nokoi paha abike teeteta.
[20] Quba qaanoma oi khooba apeho quba biranateta bahe abi samanei gisi ma songena ma
ohonga oberaobera ma neemi gisigisi eema korabetorai, ma omama korabetorai, barasima
korabetorai, gorima korabetorai, oi abi nokomaeho boto popo keke. Oonihe quba oi
noomae qooro tuuma quba bitta eetorai, moora quba bitta eetorai, ma nooka quba bittake
eetoraita nokoi ikake eete quba oke ohonga upubirorai? Quba oke gama qaatareiqi heme
ma baata oi biranatetahe baamu. Nokoi beedzae eete baura nokome oke ipibireta.
[21] Oho qesa nokomae abike taangama teete qaata, ma googa ma baru nokome eete qaata,
ma gume ma meera eete qaata oke keke ipibiretai ipibiroraiqi qaataama oonita oio heme
oho khooba.

10

ANGEROI DZOHANEKE BUKHU TEEKE MOITEMI MUUNATA

[1] Oke eetemi ana Dzohanei moohimi paha angero beedzae minanoma teei qusuta
qurateta. Oonihe papara nohoi qusuho bane, ma ttoba ma sasa nohoio qauna ma dzorobi.
Qate nese ma pati nohoi eteho qesani qate oko nohoi suba eepanomaho isaki. [2] Noi
quratemi oko pobi nohoi besata qooromi oko mage ttokata qoorota.
Qate gee saposapo gattiqa teei noho botota oomi noi geeba oke uhutota. [3] Uhutoqi
sokata minake eetemi oi raioniho totohoho isaki naateta. Oke eete sokatemi para sebeni
paha kaitomaqi noo bamenoma hiireta. [4] Noo bamenoma hiiremi ana oho noo geeta
qeetare boohimi qusuta totoho teei biranateqi hiireta, Baamu, para totoho sebeni hiire
noo oke nii etoqa geeta qeetainohe oke paha saruba saabare.
[5] Oke hiiremi ana moomi angero oko pobi besana qoorota ma oko mage ttokana
qoorota noi qamuni hiireqi boto pobi nomeke qusubaiteta. [6] Qusubaiteqi Ohonga qaraqara
tatanganomai ttoka ma haba ma besa mapo gama mootoqi oho nakuna ooraike korabete
soubireta dzapa nohoho quba eeteqi angeroi eraiqi hiireta, Bodza minake beebe eete
qaarihe oi ao bamu naate.
[7] Oonita angero naba sebeni noi suu nome huitemake oionita Ohongai agobake too
abi kokoranoma nomeho torota hee, Ana pobi nameke mainipamu eeteqake abi bise
baisanomaho ipi ma ari moitakoiqi hiireta naru oi ao meenoma naatakoi.
[8] Oiqi hiiremi qusuta totoho bosana hiireta oi paha anake hee, Angero besa ma ttokana
qoororaiho botota gee saposapo gattiqa oorai oke nii aimare. [9] Hiiremi anai angero oho
torota qeemaqi gee oho quba hiiremi noi anake hee, Oore oke nii aimaqa muunare. Oi nii

oke etteimami here obaho meke eetakoihe oi qausuta quratemake mari eetakoi, oonihe oke isanate muunaridzoni.
[10] Hiimi gee oke ana boto nohota aima muunami toota here obaho meke eetetanihe ttidzata mari eeteta. [11] Oke eetemi totoho teei anake hee, Maqa nii abi ma haba noo maina painaho torota isere nahoke mooto baaorai ma nokoho abi qiba ma qesaho torota noo hiirorai teena oke nii ipibidzare. Oiqi hiiremi ana nookaqi meke ma mari oho khooba ao qupadzomata.

11

OHONGAHO ISERE ABI ESERI OHO NOO

[1] Qate angero noi qoridzeqi rura isaki teeke ana Dzohaneke moiteqi hee, Nii qori tuumaqa Ohongaho Biiri ma aratta oho isaki gama aima soubidzare. Ma abi oona Ohongaho hasama gegema hiirorai nii nokoho dzare oho qesa aimare. [2] Oonihe qaheuba biiriho sasata qaho gootomi oorai oio raaba abiho totaqi oke nokoi tii tapari ma dzasidza sikisiho isakita ngausa eetakoita bamu oke ingonaitare hiireqi isaki eetaquhe oke qaatakoi. Hiiremi ana qusubaiteta.
[3-4] Qusubaitemi Angero noi hee, Qate Ohonga ttoka minaraho Soopara noho dzagata dzuna ee eseri ma dzongi eseri qooro oorai oi quba apeho isaki bahe noho isere abi qidza eseri. Oonita anai nopoke beedzae moitemi nopoi paha Ohongaho too naate tii bodza tapari ma dzasidza sikisiho isakita ttarumiho tuipa biireqa qogo noo abiho torota mooto tuumakoi.
[5] Qate abi apene ma apenei nopoke ibo eeteqa sesero eetakoiqi hiibaqu nokoho qubake eepa tatangaho isakita noo teei abi eseri nopoho toota biranateqa nokoke ao dzooromi baatakoi oi isere abi nopoi oho isaki naatakoi. [6] Nopoho beedzae ooraita nopoi isere mootoraquta abi qesai basesa eetemi quui bamu taataqu. Qate obai dzuu eetakoi ma heme ma khettedza samanei ttokata biranatakoi oho beedzae gama nopoho botota oorakoi.
[7] Oonihe nopoi noo nopome hiire soubiremi oho bodza bamu naatemi hoo ttonginomaho isaki teei Iibadza nagata biranateqa nopoho qaake eete suqobire teetemi baatakoi. [8] Baatemi keba nopohoi meusu nagapa minaqipamu oho otoba patita oomake abi quba attinoma oke moorakoi oi oonomake eete nokoi bosata Dzesu Sooparake eetetanita meusu nagapaho dzapa oke qahura noota hee, Aigitta eo Sotomunipamu ooniqi hiibakoi.
[9] Oi teeho quba bahe ao qupi tapari ma qetta teeho isakita nagapa abi nokoi te oho quba dzasa eeteqi keba aima qurabidzara. [10] Baamu, hoo ttonginomaho isaki noi too abi eseri sesero eete teetemi baatetaho kebake nagapa oho abi moo qaki ma naki eeteqi qesaho quba kiridza mootoqi too iinateta.
[11] Oonihe qupi tapari ma qetta oi bamu naatemi idze! Ohongaho Sumasai abi nopoke paha eehahaitemi qoridzeqi oko nopomema qoorota. Oke eetemi abi mooqota meeke nokoho sama suu qoorota. [12] Ma qusuta totoho minanipamu teei sokateqi too abi eseri oke hee, Nipe erata peitare. Oke hiiremi qauna ma dzoorobi nopoke sengi eete aima qusuta peiteta. Oke eesuhimi ibo nopoho nokoi oke gama moo roqobeta minake eeteta.
[13] Ma paha bodza ooqata keke tumu mina rubabetemi meusu nagapa oi rubenga naatemi oma samane taatemi abi sebeni ttauseni baateta, oi abi ttenihota teei baate tuuma soubireta. Oonihe qesai attiuboubo eeteqi hee, Meenipamu oi Ohonga qusunaho kinisaniqi hiireta.
[14] Oonita quba bamenoma ao eseri bamu naatemi naba tiri oi beebe oota.

ANGERO MUSAQI NABA SEBENI SUU HIIRETA

[15] Bame naba tiri sohobareimi angero naba sebeni noi suu nomeke huitemi qusuta totoho bamenoma samanei biranateqi eraiqi hiireta. Ttoka ma haba minarake soopara eetoraqu oi Ohonga Soopara ma Kiristu Soopara nopoqaho baura ma pobi naate qaraqara qaarakoi.
[16] Oiqi hiiremi abi mimi 24 Ohongaho poro qere rome biire habese oota nokoi noho dzagata pomai kotoroqi Ohongaho hasa hiireta. [17] Hee,
O Ohonga Soopara, beedzae minaraho Maikhata
nii agoba baatai baaorai teena.

Oonita nii pobi niime mai eete soubireqi
abi ma gama poiqa batabidzare boohimi
nanai niike oho dzoobe hiire.
[18] Oi ttoka abi rasakinoma samane niike ibo eete baaoraihe
nii nokoke oho ipi ma ari moitaquho bodza poiqa baabe.
Oi nokoi ttokata abi ma quba samaneke
rubengaitareiqi baura samaneke eete baaoraihe
poiqa nii nokoke rubengaitare boohibi
Ma baatetake nii poiqa maripa eeteqa
too abi ma tuhotuho abi niiho ma qaheuba abi niiho
ma abi mina ma adza niiho dzapa qusubaitorai
nokoho baura qidzaho tteki ma arike nii poiqake
nokoke moitake boobita dzoobe, dzoobe!

[19] Oke hiire Ohongaho biiri qusuna oorai oi ttidza takobami agobake naru tatanga hiiretaho mauba oi paana naatemi oionita ota baibai aimata, para hiireta, tumu rubabeteta ma qaisi hohoma taateta. Oke boohimi Ohongai abi samaneke ipi ma ari moitarota oho naruke noi qaupuiteta.

12

GUPA MA ATAPA OI QAHURA

[1] Oonita qusuta qaseqase mina teei biranateta. Oi Isirae abiho qahurake naateqi atapa teei dzasidzaho heeta qoorota. Qooromi etei noho ttoba ma sasa naatemi pomatti 12 oi papara nohoho isaki. Qate noi qura eete khata qase dzoohiqi idze ma mare hiireta.

[2] Oke eetemi qaseqase teei paha ota biranateta. [3] Oi gupa dzuunomai Parao ma karai Ohongake ibo eete qaataho qahura naateta oi gupaho qiba samane oke sebenita mooto hiirorai oi oomi papara nee ma baunoma paha oho isakita dzaamotomi oota. Qate qiba toqena noho tteni oi oota.

[4] Oonita Qusuho pomatti samane oi beedzae qesaho qahura oonita gupa, Iibadzaho nena, noi pomatti oke dzeimaqi qesa nome quba karabetemi noko uuba ttokata taatemi qesa samanei qusuta isanateta oi tirihota teei taatemi eseri qusuta isanateta. Oonomake eeteqi gupai beedzae qesa nome quba karabeteqi atapa oho dzagata beebe eeteqi hee, Khatake dzoomamake oke nukubakoiqi hiireta.

[5] Oonihe abi khata (Dzesu) biranatemi Ohongai hee, Noi abi soropuru minarake taanga tatangama soopara eetorakoiqi hiireqi Ohongai noke gupaho toota karabeteqi pei qusuho poro qere nometa mootota. [6] Mootomi atapa, oi Isirae abi ma kara, atapa noi atti haba samaneta tuumata. Oi Ohongai hiiremi haba samane oho abi nokoi noke tii bodza 3 1/2 oho isakita herohero eetota (oi qupi oho dzareke uani ttauseni tu hattatti sikistita mootoqi hiireta).

[7] Oi qusuta angero mina Mikhaere noi qesamane nomema qaa qogoimaqi gupama qesa kurebeteta. Oi gupai paha qaru abi samane nomeke ttuttuiteqi oho qaake eetota. [8] Qaake eetomi teka nokohoi ota bamu naateta.

[9] Oi erake eete oorai. Gupa oi soropuru ma bise baisenomaho qahuranihe paha oi Saata ma Iibadzaho isaki nokoi ttoka abike ikobeta minake eete oberama dzeimami Mikhaere ma kara — oi Ohongaho ttari nokoi gupa ma ttari noho gama hotou biiremi ttokata taateta.

[10] Oke eetemi ana nookami qusuta abi ingonaiteta nokohota totoho teei sokateqi hiireta, Oo, Iibadzai qesamane nanahoke qupi samaneke oberama Ohongaho pengata qomaqoma hiire dzakidzaki eete qaarihe poiqa noke hotou biiremi oorai. Oi teeho bahe Ohongai pobi nome mai eetemi Kiristuho beedzae biranatemi noi ingona baura nometa oorai, dzoobe.

[11] Oi Kiristuke nooka hiisi eetorai oho ttari nanai te sama nanameke ingonaitaranihe Dzesu, Hoo Dzooba nanaho, noi dzuu nome perebiretaho isakike qupadzomaqi nanai isere qidza nohoke mooto tuumaqi hee, Baatareiqa baatakoiqi hiireqi gupa ma qesamane nohoke suqobiremi taate oorai. [12] Oho qubake qusuho ttari nike gamaqa oho qaki ma naki naatare.

Oonihe gupa ma Iibadza hiirorai noi nookami noho bodza ao hoteqa naatemi ttoka ma haba ma besana oorai nike nookare, noho dzauba peitemi noi nike bikhi bakha minake eetaridzoni, ooiqi totoho oi hiireta.
[13] Qate gupake hotou biiremi noi ttokata taateqi oho dzauba minake eeteqi khata dzoomata atapa oke gupa ibo eete iihata. [14] Oonihe tii tapari ma teeho totaqita mooto hiirorai oho isakita Ohongai noke haba samaneta herohero eetarotaho qubake hiireqi noi atapa (oi Isirae abi) noke tuna minaho hiira moitemi noi bukhi ttidzake tuumata.
[15] Tuumami gupai mooqi noke suqobidzare hiireqi ao hairiamake pera sooromi oi oba soororaiho isakita noke iihata. [16] Oonihe haba samane nokoi paha atapa hiibi noke hobireqi gupa pera soorotaho oba oke nokoi arabireqi atapa oke herohero eeteta.
[17] Oke eetemi gupai noho dzauba minake eete burisi eeteqi khameto qesa noho oi Dzesuho noo nookaqi hiisi eete qusubaitoraiho ttari nokoho qaake eetare tuumata. [18] Oi nokoi Besa Bisana oho patisigi samane ma suunga hoho samaneta oomi oi Romaho botota oomi gupai Romata tatanga naate nokoke qaa minake eeteta.

13

ROMAHO KABIRA QAANOMA KHEPOKHAPO TEEI BIRANATETA

[1] Gupaio oho igasata qopa koobire oomi ana Dzohanei nese qooroqi moomi Besa Bisana ota kabira qaanoma teei biranate igasata peite guupaho dzagata qoorota. Oonihe Guupaho qiba ootaho isakita kabira eraho qiba paha sebeni oota ma paha qiba toqena noho oho qesa tteni oni ma qiba toqena nohota papara nee ma baunoma paha tteni oota. Qate qiba samane nohota dzapa qesa oota oi gama Ohongake ibo eetaquho isaki ooni. (Kabira oio Romaho Gamaniho Qahurani. [2] Oi gupai hiiburoqi maina naatemi) ana moomi repottiho isaki oi puusi minaqipa khepokhaponoma. Qate oko nohoio bea qaanomaho isaki qate too nohoi raioni too kakaratoraiho qesani. Oonita noi gupa dzagata qooromi gupa noke isakinomaiteqi beedzae ma baisa ma rumatupu nomeke noke gama moite soubireta.
[3] Moite soubiremi noi isanateta oonihe qiba sebeni nohota teeke teetemi oi baateta (Romaho abi qiba Aresatte?). Baatetanihe teei noho habara naatemi toqena oi paha isanateta. Kabira attinoma oonomanita ttoka ma haba minaraho abi nokoi nohoke nookami attinoma, subesubenoma naateta. [4] Oonita nokoi bosata gupa hasahasa hiire gaami noho beedzae repottike moitemi paha repotti (oi Roma) oho hasake nokoi hiire tuumata. Nokoi hee, Gamani oonoma paha teei te ooraidzara. Nokoi qaa eetemi apei nokoke suqobidzaqu oi baamu.
[5] Oiqi qarutoqi hiiremi Ohongai tete qupadzomaqi oho baike hiibaama naate Roma nokoho bodza oi khara bariqa oke dzasidza 42 oho isakita mootoqi hiiremi kabira oi sama qusubaite Ohonga ma teka nohoke gama sosoridzo hiireta. [6] Oonita Romaho Gamani nokoi sama ttokottoko eeteqi Ohongaho dzapa ma qaheuba biiri noho ma qaheuba abi tupu noho oke noko gama qanganipake hiireta.
[7] Oonita Ohongai qaatemi kabira qaanoma noi paha oko ma boto tupu nohoke sesero minake eeteqi ttokaho noo maina paina ma quni ma mani samaneho abike suqobireqi nokoke gama soopara eete qaata. [8] Eete qaami ttokaho abi samanenipamu oi Romaho gamani kabira oke nokoi hasama gegema hiire qaata. Oonihe qesai Ohongake nooka hiisi eetarotake Ohongai agobanipamuke qupadzomaqi nokoho habarake khata nomeke dzuubetakoiqi nokoke dzapa ttari nometa ipibireta oonita nokoi teqaha Romaho kabira oho dzapata pomai kootobara, baamunipamu!
[9-10] Oi erake eete oorai. Ai tataumanomai hee, oi poiqa napaho angi naate qaa dzubema teetoraihe ipita paha noomaeke anginaiteqa qaa dzubema teetakoita eto napai ota peperataino oiqi hiireqi nokoi Ohongaho qupa toobake eetorai. Oonita tomanomai korabete nookare.

ROMAHO KABIRA TEMUHO GAIGAI TEEI BIRANATETA

[11] Oke eetemi ana moohimi ttokata kabira paha teei biranate qoorota oi qiba toqena noho eseri oota noho samake moohimi sinabidzaho sipisipiho isaki oonihe totoho nohoi gupa qaanomanita moomi ikoikonomani. [12] Oi teeho bahe sinabidza oberaobera oho maimanei

gamani oke gama qaupuiteqi ttoka ma haba minaraho abike hee, Isanate Romaho qiba (oi Neroma kara) nokoho dzapa qusubaitareiqi hiireqi nokoho angi naateta.

Oi sinabidza oberaobera oho maimane ikobeteqi obaoba qesa bamenomake eeteqi abiho pengata hee, [13] Eepa nii qusuta qurateqa ttokata biranatare. Oiqi hiiremi oi ttokata ikanomake eeteqi eepa biranateta? [14] Oke eetemi ttoka abi samane oke moohimi nokohota meenomaho isaki naatemi sipisipi toqenanoma, oi sinabidza obera, oho maimane nokoi Romaho kabira repotti noho quba eeteqi hee, Abi minara nike poike isanate Romaho abi mimi nokoho quba gisigisi mina teeke korabeteqa nokoho subesube gama hiire soubidzare.

[15] Oiqi hiiremi ttoka abi minarai oho isakita qaseqase minanipamu teeke korabetemi oho maimane nakuta seike ikobetemi qaseqase oi too qauna dzoobiremi totoho teei ota biranateqi hee, Oionita qesai Kaisaho qaseqase eraho dzagata pomai kootobaama naatemi nokoke nike gama teete kebaitare.

[16] Totoho oi ota biranatemi sipisipi, oi googa oho maimane, nokoi hiiremi abi samanenipamu, mina ma adza, abi ttumanoma ma ttumaama, sutasuta abi ma saqosaqo abi gamaqa susupu Romaho qetaqeta teeke pengata qeeteta ma boto hapata qeeteta. [17] Qate teei oho qaseqase ma naba oho amake oomi noi pisinisi ma ttuma baura tee ma teeke eetaquho isaki ao bamu naateta.

[18] Qate kabira repotti oi Romaho gamani oho dzareio 666 oi Neroho isaki, oi teeho bahe noi abi qanga oho qiba gottanipamu ooni.

14

ABI TUPU 144,000 NOKOI HASA NAA USAQE HIIRETA

[1] Idze! Ana paha qusuta moohimi napaho Hoo Dzooba noi Ohongaho beedzae khoobata qoorota, oke qahurata hee, Tora Dzio ooniqi hiirorai. Qate qesai noma qoorota oi abi samanenipamu nokoho dzareke uani hattatti potti po ttauseni (144,000) dzare nokoho ota mootoqi hiireta. Oi nokoho pengata Ohonga Mai ma Khata Hoo Dzooba napaho nopoho dzapake qeetemi oota.

[2] Oomi ana nookami husu bamenoma nokoho neta biranateta. Oonihe husu ikanoma bahe oba rururuitorai ma para noo mina hiirorai paha abi gittama naa hiirorai oi gama husu ma inabi kurubiroraiho qesani. [3] Oonita Ohongaho poro qere oho pati ma qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 nokoho patita abi tupu mina nokoi naa usaqe teeke hiireta. Naa oke qesa paha ttaike hiibaquho isaki bahe tupu oke ttokata ingonaiteta nokoqai naa oke hiireta.

[4] Oi Hoo Dzooba napaho noi ttokata qaaqi pasena mapo oke te hesate qaarara te ata naataranihe oho habarake Ohongaho poma qesaqesa bamenoma oke noi gesinanipamu naateta. Ma oho isakita abi tupu oi gama noho ehequke isaki eeteqi Ohongaho sinabidza oko ma boto tupu minaraho quba ponabeteqi oho tomidza naateta. Nokoi Ohonga ma Hoo Dzooba Mina nopoho quba kiridza mekenoma naate oorai. [5] Oi nokoho oorama qaarata kahosa baamu, ma paha iiha ma dzobidza qanga oho noo teei teqaha too nokohota quratoraidzara baamunipamu. Nokoi abi oonoma kekenita qupadzomare.

ANGERO TAPARI SINASINA HIIRETA

[6] Ma ana moohimi angero teei qusuta areumaqi ttokata haba maina painaho abi noo maina paina hiirorai quni ma mani samanenipamu nokoho quba sinabidza hiireqi noi sokate hiireta. [7] Hee, Qusu ma ttoka ma besa ma khooba minara oke Ohonga teenai korabetetanita noi ao dzamonoqake abi ma gama pobite maripa eetakoi. Oho quba noo nookaqi noho quba ququima noho torota qeemaqa hasa hiibare. Oiqi hiireta.

[8] Hiiremi angero teei paha areumaqi hee, Ttoka ma haba qesaqesaho abi Romaho pomata qeemaqi patta nokohoke gesina naate qura eetorai. Oonihe Ohongai hiiremi poiqa meusu nagapa (Roma) oke qahurata hee, Babironia ooniqi hiiroraihe meenipamuke nagapa oi ngausanipamu naatakoi. Oonihe Ohongaho dzauba bamu ooqata qoobaquhe apenei oho patta muunorai oho togo ma mari paha nikeke suqobidzakoi.

[9-10] Oke hiiremi angero teei paha areumaqi sokate hiireta, Qesa ma nikei boto ma penga nikemeta kabira repotti oi Romaho qibaho geeba ma naba oke aimaqi dzapa qusubaite gisigisi nokohota pomai kotoroqi hasa hiireqi oho patta gesina naate qura eetorai nike nookare. Oho patta ttuba teenata muuhiqi nike paha Ohongaho dzaubake nukurota. Oho qubake dzauba nohoi nikeho ttidzake gama eepa ma qausoma muuna qaamake qaheuba angero ma Hoo Dzooba mina Dzesu nokoi gama nikeho midzake mooqa hee, Oio oho ipi ma habarani.

[11] Oke mee hiiremi apenei repotti (Roma Abi) noho dzapa qusubaiteqi noho geeba ma naba penga ma boto nokometa qeetorai nokoi qupibani mae etebake mee qidzanata quba dza minake eetakoihe bamu saridzaqu, bamu dzanadzana. Oi nokoi eepa gabiho isaki naate idze ma mare hiire qaaqa eepa qaunaho isaki naate qaraqara qaarakoi.

[12] Qate quba oonomake potti biidzareiqi sinabidzaho abi nokoi Dzesuke ai tataumaqi Ohongaho qupa toobake eeteqi noho noota battigara naatoraita qupadzomare!

[13] Oonita angeroi oke hiiremi qusuta Sumasaho noo totohoi biranateqi ana Dzohaneke pobi hiireta, Nii noorake qeetare. Hee, ttokata qesa ma nikei nooka hiisi eeteqi kaipota oorai. Oonihe ai tataumanomaho ipi ma ari ma basesanomaho ipi ma habara oke ao nookami oke eete oorai. Oonita qesai Ohongaho quba baata saridzorai nokoho isaki bagenoma. Baura nokohoho isere oi nokoho isakike qaupuitemi nokoi ooqata qidzanate soubidzakoi, oore. Oiqi Sumasa hiireta.

TTOKAHO DZOO MEE AIMAQUHO NOO

[14] Oiqi Sumasa hiiremi ana Dzohanei moohimi idze, Abiho Isaki Dzesu noi ao perettabiho heeta habese oomi goriho papara teei noho qibata oota. Qate boto nohota gehigehi qosunoma teei oota oi teeho bahe abiho baura mee oke rumutoqa toronaitaridzoho isaki ooni.

[15] Oonita angero teei biiriho neeta baaqi too dzoobireqi Abiho Isaki perettabiho heeta habese oota noke pobi hiireta, Maqo! Ttoka abiho mee ao baa naatemi oke rumutaquho bodza poiqanita niimae ao gehigehi dzoobire oke geemoo!

[16] Hiiremi Abiho Isaki noi gehigehi oke dzoobireqi ttoka abiho mee geemata. [17] Oonihe noi keke eetaranihe Ohongaho biiriho neta angero teei gehigehi kakanoma ooma biranateqi hoobireta.

[18] Hoobihimi angero teei paha haqata ooqi biranateta. Oonihe noio eepaho sooparanita noi sokateqi angero gehigehinoma temuke pobi hiireta, Ttoka abiho baura mee puritti biirorai oi ao sopera eetorai oonita nii gehigehi niimeke dzoobire oke gama geemare.

[19] Hiiremi angero temu noi gehigehi nome dzoobireqi Ohonga hiiretaho isakita ttoka abi gama suhe hiibare ttuttuiteqi abi ottoke hooro imitoraiho isakita abi nokoke gama sengi eeteta. [20] Sengi eeteqi nokoke hooro imitemi biiba dzuunoma biranateta oi oba sooro peite abiho qereta biranataridzoho isakita dzuu nokohoio soorota. Oonihe dzuu oho sobasoba oi reresepenipamu oi poa hattatti kiromitaho isaki (oi Lae ma Pt. Moresbyho takuraho isaki oonita mooro).

15

ANGERO SEBENI ABIKE IPI MA ARI BAMENOMA MOITARE ROIBETETA

[1] Oonita ana moohimi qusuta obaoba mina bamenoma teei paha biranateta. Oi abiho isere qanga Ohongaho neta peite qaami oho ipi ma habarake dzauba nohoi mangi sebeni hee baata. Hee baami angero sebeni oke ttokata perebidzare beebe eetota.

[2] Qate ana moomi qusuta quba ttubaho qesa garasi hihihinoma oonihe reresepe minaqipamu oho nakuta abi qesa samanei Ohongaho kuima qoorota. Nokoi apene bahe kabira repotti, dzapa noho Roma, noke basesa eeteta ma qaseqase nohoke bai hiireta ma noho naba gottae eeteta oke eeteqi Romaho maimaneho noo suqobireta abi tupu oioni.

[3] Oonita agobake Ohongaho tuhotuho Mose noho bodzata Ohongai Isirae abike Aigitta abi ma besa dzuunomaho neta ingonaitemi noko oho quba hasa naa teeke suutoqi hiireta. Oho isakita abi tupu kuinoma oi qooroqi naa oke hiireqi paha Hoo Dzooba mina napaho noho hasa naake hiireta. Hee,

O Ohonga Soopara, nii beedzaeho maikhata,
oonita nii nagapa maina painake gama suqobirorai.
Niiho tete qidza bagenoma,
ma baura niihoi dzapanomanipamu.
4 Nii maina, qaheubananita
nii tete niime paanaitemi abi niiho poma mooqa
apei niiho dzapa nookaqi ququimaama naataqu?
Baamu, abi samanenipamu haba totaqi ma totaqi
nokoi gama baaqa hasa hiibaridzoni.

5 Oonita naa oi bamu naatemi ana moomi Ohongaho biiri oi ttoka abiho isere qidza ma qanga peitoraiho totaqi oi kurauba paana naateta. 6 Paana naatemi angero sebeni nokoi biirita Ohongaho ttire mangi sebeni ao hiire oke aimaqi biranateta. Qate sasa khara nokohoi khaba khabari ma hobisata goriho siihu geebanoma oota. 7 Oi nokoi mangi aimataho khooba era: Ohonga qaraqara tatanganoma noi abi basesanomaho ttire eete qaami ao mangi sebeni hee baata.

Oonita qaraqaraho isaki eserisa eseri noho dzagata oorai nokohota teei qoridzeqi mangi oke angero sebeni nokoho quba batabiremi aimaqi biranateta. 8 Biranatemi Ohongaho beedzae ma Sumasai qaunaho isakita qaheuba biiri oke gama suqobiremi teei ota dzuubaquho tete baamu naateta. Oonihe angero sebeni heme ma bameho isaki mangima aimota oke noko gama ttokata perebire soubiremi ipita abi paha biirita peitaquho isaki paha biranatarota.

16

MANGI SEBENI OI HEME MA BAMEHO POBI

1 Oonita ana nookami biirita noo totoho bamenoma teei biranateqi angero sebeni oke pobi hiireta, Oionita nike tuumaqa Ohongaho ttire mangina hee baorai oke gama ttokata perebidzare. 2 Hiiremi angero bosabosai qeemaqi mangi oke pati oqiraitemi ttokata perebami abi qoona kabira repotti (oi Romaho qahura) oho qetaqeta aimaqi noho torota pomai kotoro qaata nokoho samata maka ma pottomu bamenoma biranateta.

3 Oke eetemi angero oho samaqana noi qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi quba baatanoma oi qoo besata taateta, besa oho dzapaio Besa Bisana. Oonita abi besata ooqi sisimata tuumota ma besaho patisigina oota oi gama Romaho qubatu oonita abi samanei obaho kabira ma gama baataho pobi naateta.

4 Oke eetemi angero oho samaqana noi oho qesa qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi quba oi obattu ma oba neseta gama taatemi oi paha dzuuho isaki naateta. 5 Oke eetemi oba ika ma ikai Besa Bisanake moite qaata oho ee ma eka oi gama gutu boto kharaho isakita hee, Ohonga nii agoba baa qaarakoita nii oke eete batabiremi quba eranomai biranate oho qanga bamu, oi nii oho pobipobi oni.

6 Oi teeho bahe agoba baaorai taanga abi nokoi niiho too abi ma sinabidza abi rike ma pobinoma nokoke teete baa qaabi. Oonita nii eranomake eetemi baatai poiqa taanga abi nokoke nukure oio oho ipi ma habara oni.

7 Totoho oke eete hiiremi qusuho haqata totoho teei kaitomaqi hee, Oore, Ohonga Soopara nii beedzaeho Maikhata oonita nii maripa eetemi oho ipi ma habara biranatorai oi qidza ma rikei keke.

8 Oke hiiremi angero naba poa noi qeemaqi mangi nomeho isakike eteho irita perebireqi noho beedzaeke minaitemi abike dzakasidzaquho isaki naateta. 9 Oonita ete oi ao oho abi dzakasiremi nokoi ikanomake eeteqi teqaha Ohongaho attike ququimara? Oonihe baamu. Nokoi moomi noi nokoke ibo eete bame oke gama nokoho irita dzoobiretanihe nokoi quseripo naate noke googa ma baru hiireta.

10 Baru hiiremi oionita angero naba paipu noi qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi qupiho isaki oi repotti (oi Roma) noho haba ma pobita gama taatemi ota qupi soorota. Qupi sooro tuumami abi oho heme ma bame minanatemi nokoi too dzootoqi rororo hiireta. 11 Oi maka

samane heme eete noko suqobiremi nokoi qupa burisi eetarotahe baamunipamu. Ohonga qusuna oorai noke noko paha baru hiireta.
12 Hiiremi angero naba sikisi noi qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi idze, ete peitoraiho
neta oba mina teei haba oho qee nena abi qaanoma nokoke qaanate qaata oba mina dzapa
noho Uparate — oi uuromi abi qaanoma nokoi baaqi repotti (oi Roma) noma kurebeteta,
oho tete biranateta oi qaa biranatarotaho qahura.
13 Oba oi uuromi ana moomi gupa ma repotti ma Roma ma qesaho too abi oberaobera
(oi sipisipi kabira toqena eserinoma bosana hiireta) nokoi too saqoromi koropuho isaki
biranateta. 14 Oio baabe ma basara, goga ma baruho abi oni. Oi paha nokoi abike
qoqotomaquho maikhameto Oonita nokoi qaru tuumaqi ttoka ma haba minaraho abi qiba
nokoho torota biranate ttenitteniqi hee, Abiqahe, nike baaqa nana hoobire napa gama
Ohonga Soopara beedzaenomaniqi hiirorai noho qaake eete kurebetare oi poiqa oho bodza
bamenomani. Oiqi noko hiireta.
15 Qate Ohonga Khataho totoho bamenoma ana Dzohaneho tomake qohateqi hee,
Nookao, ana naamaenipamui seiqake qeemoraita oko ma boto tupu nikehota eto teei
oora ma qaaraho kanesa saridzemi abi minaraho neseta oho midza paana naataino oonita
qupadzomare! Ooiqi hiireta.
16 Oonita hiibi, goga abi nokoi ttenitteniqi qaa abi samanenipamu ika ma ika neta
baata nokoke tupidza teeta ttuttuiteta. Tupidza reresepe oho dzapake Heboro noota hee,
Amagetto oi qaa ma ngausa eetaquho qahuranita mooro.
17 Oke eetemi angero musaqi noi qeemaqi mangi nomeke qusuta baqebetemi gausa
ma sangidza oi kohukohuma taateta. Oke eesumi poro qere Ohongaho biiri nakuta
oorai oho neta totoho teei sokateqi hiireta, 18 Oionita ao bamu naate! Oke hiimi baibai
aimata, para hiireta, husu rururuita ma tumu rubabeteta. Oi quba minanipamu Ohongai
khoobanipamuta ttoka ma haba ttuttuitetaho neta oho isaki te biranate qaararanihe
ooqata biranateta.
19-21 Biranatemi meusu nagapa oi eseqobaqi tupu tapari naateta, ma ttoka ma haba sama-
nenipamuho meusu nagapa oi gama rubenga naateta ma suunga hoho ma tora ma quba
bamu naateta. Ma qusuta oma taateta oi abi teeho bameho isaki oi samanenipamui taateqi
abike teeteta. Oonihe teetemi abihota bamenomanipamu naatemi nokoi Ohongake baru
hiireta. Oonita abi soropurunomai Ohonga basesa eete baaorai (oke qahura noota hee,
Babironia ooniqi hiire qaata) nokoho pasenaho isere Ohongaho torota peite qaami noi te
oho ruume naataranihe nokoho isere oi peite qaaqi Ohongaho dzauba mangi hee biiremi
abi qangaho ipi ma ari ao nokomaeho irita perebireta, oioni!

17

TTOKA ABIMA QESA DZAIRA EETORAIHO QAHURA

1-2 Oke eetemi angero manginoma sebeni nokohota teei baaqi ana Dzohaneke pobi
hiireta, Atapa sama sesenoma teei haba samaneho oba unaunata habesorai, oi abi qesai
Ohongaho dzapa heeqata aimoraihe ttokaho maimane ma abi mimima habese ttaike
meera ma dzeuba eetorai nokoho qahura. Atapa noi nee ma baunomanipamu noi abi
samaneke bobotomi haba samaneho abi nokoi noho obake muunaqi rumerume naatorai.
Atapa oke Ohongai maripa eetake boobita nii baaqa moorare.
3 Oiqi hiireqi angero noi naho gisi ma khatake dzeimaqi haba kharata tuumata. Tuumaqi
ana moomi kabira qiba sebeni ma qiba toqena tteninoma bosana hiirori kabira oho suui
dzuunoma naatemi oi noi Ohongaho qepuqepu ma sosoridzo dzapa samanenipamu hiire
qaata oi noho sama gama pupubire oota. Kabira oho heeta atapa noi habese noke qoqopa
eete tuumota.
4 Atapa oho sasa nee ma bau minanoma. Oi dzuunoma ma quupi ma somu ma qodzori.
Qate gori ma oma maina paina hihidza ma koinanoma samanenipamu oi noke gama
sengibetetanita noi goriho khooruma ttoka abi qangake qoqotomaqi nokoma guume ma
meeraho isakita oota.
5 Qate qiba nohota atapa sama sesenomaho ttiketti teei noho pengata oota oi hee, Anaho
dzapaio Babironia Ohonga oi ttoka ma haba minarata kahosa ma pasena oorai anaio

oho pai amenanomaniqi hiire ttikettita qeetemi oota. [6] Oi keke bahe abi samanei Dzesu
Kiristu ai tataumaqi noho sinabidza hiire tuumata nokoke atapa oi teeteqi dzuu nokohoke
muunaqi ao qabarobaro naate oota. Oomi ana noke moo roqobeta minake eeteta.
[7] Roqobetemi angero oi anake hee, Oke nii naane quba moo roqobete? Kabira qiba
sebeni ma qiba toqena tteninoma noho khooba, ma atapa noho heeta habese tuumoraiho
khoobake ana nii pobi hiibakoita nookare. [8] Kabira nii moori noi bosata qaatati baateta.
Baateqi iibadza nagapata qurateta. Oonihe noi paha oho neta qoridzeqa peite ipi ma
ari nomeke saridzeqa baate bamu naatakoi. Oonita noi bosata qaatati paha eehaha
naataridzoho qubake ttoka abi apeneho dzapake qusuho ttarita qeetaama naate baaorai
nokoi kabira oke paha mooqa hasaqu eetakoi.
[9] Oonita nokanoka erake saridzeqa qupadzomare. Qiba sebeni oi tora sebeni oi Romaho
tomidza ma haba minarahoni oho bisata atapa oi habesoraiho isaki, ma paha oi abi qiba
sebeni oi minarahoni. [10] Paipui ao tuumaqi bamu naatetahe teei poiqa ooraini qate teei
paramu biranataamake oorai. Oonihe baaqamake Ohongai noke bodza hoteqake moitemi
oionita noi bamu naatakoi.
[11] Oi sebeni nokoi gama bamu naataqu ooqata oke hee, Kabira oi ao baateiqi hiibakoihe
noi paha eehaha naate ipi ma ari saridzeqa baate bamu naataqu oke heeqata moohimi 8-ho
tomidza naatakoihe bamu. [12-13] Oi toqena nii moori oi abi qiba tteni biranataamake ooraihe
nokoi Kabira Repotti oho dzapa ma pobita biranatemi Ohongai nokoke bodza hoteqake
moitemi nokoi ttari teena ma qupa teenaho isaki. Nokoi biranahimake oke hee, Oo kabira
bosata qaatati baateta oi paha eehaha naate ooraiqi ttoka abi hiibakoi. [14] Hiireqi kabira
ooho hasa hiibakoi.
Qate Dzesu nikeho Hoo Dzooba mina noi abi qiba minaraho Qibanipamu ma noi ttokaho
soopara minaraho Sooparanipamu oonita noi abi qesake asatemi nokoi noho torota
atimaqi noma nokoi gama ttoka abi basesanomake qaa eete suqobidzakoi.
[15] Qate atapa oba unauna samaneta habesoraiqi hiibi unauna oi abi noo maina paina
samane ttoka ma haba minaraho qahura. Oi noi nokoke qoqotomorai. [16] Oonihe kabira
Repotti qiba toqena tteninoma nii moori kabira oi qoqopa nohoke qusubaiteqi tuumaqi
ipita paha atapa noho goottae eeteqa bikhi bakha eete noho ttoba ma bare geemaqa noho
meeke eepata khauto muunakoi.
[17] Oi teeho quba bahe Ohongai baura oke nokoho qupata mootomi nokoi ruumeke baura
noho oke eete qusubaitakoi. [18] Qusubaitemi atapa nii moomi noi meusuta qaariti bamu
naate oi ape bahe naho dzapake sepeiteqi ttokaho abi mimima meera ma dzeuba eeteqi
nokoke qoqotoma qaata, oonihe oke gama meusu nagapa qibata mootoqi hiirorai oni. Oiqi
angero ana Dzohaneke pobi hiireta.

18

BABIRONIAHO ISAKI OI RUBENGANIPAMU NAATETA

[1] Oke hiiremi ana Dzohanei paha angero teeke moomi noi qusuta biranateta. Oonihe
noho beedzae mina ma dzadza ma koina nohoi ttokake gama suqobireta. [2] Noi biranate
qurahiqi sokata minake eete hiireta, Meusu nagapa Babironia oi aoke taate, taatanipa-
muke eete! Ma nagapa noho oi gisi ma songena ma piitu ma iibadza ma qaromu quba
nginginoma samane, oi nokoho teka ma qopa naate oorai.
[3] Oi teeho quba bahe ttoka ma haba samaneho abi mimi nokoi noma gama guume
ma meera, ma muuna ma aima eete baa qaabi. Ma ttoka samaneho pisinisi ma ttuma
ma qurumaho maimane nokoi noho torota bibi ma sapuru ma quba samaneta meupu
saridzeqi tatanga naate baa qaariti bamu naate.
[4] Ooiqi hiiremi ana nookami totoho teei paha Ohongaho qusuta biranateqi hee, Abi
tupu name, atapa meusu nagapata quba eetorai nike eto kahosa nohoho ttaiqa naate
oho ipi ma habarake quba bamenoma saridzainoiqi ao hairiamake noke qaate papatare.
[5] Oi noho kahosa ma pasena huba haba biireqi ao pei qusuta peitemi anai moomi noke
ingonaitaquho tete bamu.
[6] Oiqi hiireqi Ohongai angeroke hee, Babironia (oi meusu ma pasena ma ttuma ma
qurumaho dzaodzao abi), Babironia noi anaho iboke eeteqi ipi kotoro baaoraihe, ooqaho
isakita bahe heema heeta noke oho ipi ma habara moitare. Noi mangi teena nometa oba

attinoma sarete abi moitemi muunaqi quba qesaqesa ruume naatoraiho isakita noke oho ipi ma habara moitakoihe khooru eseriho isakita oba togonoma attinoma noke moitemi muunare.

7 Oi noi sama nomeke nee ma bau eesuqi suusa ma quba samane ari ma moosu mai eete baaoraiqi hee, Anai ttarumi pai kaiponoma bahe atapa qibaho isakinipamu ooniqi hiirorai oho isakita poiqa paha hee ma heeta noke heme ma bame moitare. 8 Oi anai Ohonga Soopara Beedzaenomanita ana noke maripa eetemi bodza teenaho nakuta quba bamenoma noho irita peitemi eepai noke qaite ngaura naatemi seebe ma baata samane biranatakoi.

9 Oke eetemi ttoka ma haba samaneho abi mimi noma nokoi ttaike meusuta qaaqi guume ma meera eete qaabi nokoi oho eepa qauna ma mukenake moohiqake noho quba tti ma dzasa eetakoi. 10 Eepai noke dzooromi nokoi oho atti eeteqa bamu dzamoitaquhe sererahuke qooroqi hee, Idzee! Idzee! Idzee! Babironia oi meusu nagapa mina ma tatanganihe ikanomake eeteqi bodza teenaho nakuta oho ipike eranoma saridze oorai. Oiqi hiibakoi.

11 Qate ttokaho ttuma ma quruma oho abi samane ma pisinisi abi samanei noho dzasa eeteqi tti hiibakoi. Nokoi hee, Poiqa apei nanaho quruma ma quba qesaqesa ttuma eete mai eetaqu? 12 Oi quruma ma quba ape bahe gori ma siriba ma oma hihihinoma ttumanoma, ma suusa tobe sumanoma, ma ttoba ma sasa kebakeba nee ma baunoma, ma sirika ma sasa nesenoma, ma ee ma eebeke ura moromoronoma, ma khaba ma ebare, ma quba samane ee qidzama korabetorai, ma barasi ma qainima korebetorai ma maboriho samama korabetorai.

13 Ma paha tomu maina paina, ma ura moromoroho isaki maina paina, oi oba ma bibi ma quba oonoma, paha bai oba qesaqesa ma sepora ma uitti qauso, ma hubihubiho bibi. Ma paha kabira samane ngaana ma paana oi kau ma sipisipi ma oosi ma oho qohare ma paha baura ma sutasuta abi ma paimane.

14 Idzee, Babironia! Sapuru ma quba oonomaho quba nii dzaodzao eete baaoraihe quba nee ma baunoma, quba samane mekenoma nii dza eete qaabi poiqa nii oho dzore naate bamu paha saridzaqu, oiqi pisinisi abi ma karai hiibakoi. 15 Oonita hiibi, pisinisi abi nokoi Babironia niiho botota ttuma ma quruma minanoma naate oorai nokoi niiho heme mina oke moora quba bitta eeteqi tume biire tti ma sori hiibakoi.

16 Nokoi hee, Meusu nagapa oi ttoba ma sasa somu ma qodzori qidza bagenoma samaneke dzaaro qaabi ma gori ma suusa ma oma dzadza ma koinanoma ttumanoma oke nii sama nimeta suuto qaabi oi gama niiho pobi naate baa qaariti poiqa baamu naate, dzasa mina! 17 Ao bodza teenaho nakuta nii quba samane meupunoma niimeho dzore naate!

Oiqi hiiremi sisimaho maimane ma baura abi besana baa tuumorai nokoi haba kharata tuumoqa moorakoi. 18 Oi eepa qauna minanipamu peitemi oke noko mooqa hee, Idzee! Meusu nagapa oi minaraho qiba gottanipamu ma oho habara teqaha ooraidzara!

19 Oke hiireqa nokoi sama nokome pomu ma qauso suraiteqa tti ma ttaka mina hiibakoi. Hee, Idze maidze! Babironia meusu nagapa mina! Sisima samane besana tuumorai nokoho maimane ika ma ika nena baaqorai nokoi gama nagapa ota baura eete ttuma minake saridze qaabi oonihe ikanomake eetemi ao bodza teenaqaho nakuta nagapa oi ngausa naate? Oiqi hiibaridzoni. 20 Oi teeho quba bahe, too abi ma qaru abi ma sinabidzaho oko ma boto tupu qusu ma ika ma ikata oorai nagapa oi nokoke torona bamenoma moite baaoraiho qubake Ohongai poike nagapa oke batabiremi rubenga naatemi nokoi Ohonga hasa hiire boto teetaridzoni.

21 Hiiremi angero tatanga teei oma biiba tatanga teeke aima aubotomi besata taate bamu naateta. Baamu naatemi angero oi hee, Oho isakita Babironia oke aima besa bisata biiremi ao bamu naatakoi. 22 Baamu naatemi kui ma mangi, husu ma inabi, suu ma poro, gitta ma kurere abi samane oho maikhameto naate naa hiire baaorai nokoho husu bamu ota paha biranataqu. Ma abi quba samane maina paina korabetorai, koo ma tanga, ma masini qesa nokoho, oho husui bamu paha abiho tomata taataqu.

23 Ma dzongi teei bamu ota baiburomi teei oho dzadza mooraqu ma ota abi ma atapa bamu qesa naatemi oho qaki biranataqu, baamunipamu! Oho neta abi ttuma ma quruma

samaneke saridzeqi pisinisiho maikhameto naatemi nagapa oi oho isakita ttoka ma haba samaneho abi kitto biire baaoraimi oho kabira naate oorai.
[24] Oi keke bahe abi qidza samane oho qaga hiire qaabi, oi too abi ma qaheuba abi qesaqesa, nokoke ota teetemi dzuu nokohoi nagapa oho khooba paanaitemi eraio oho ipi ma habara ooni. Oiqi angero hiireta.

19

OHONGAI TTOKA ABI OHO IPI MOITETAHO SUBESUBE

[1] Oke angeroi hiiremi ana Dzohanei husu mina nookami qusuta garuba minaqipamu oi too ttutturateqi hiireta, Ohonga Dzoobe! Nii eranomake eeteqi beedzae niimema nanake ingonaiteqi dzadza ota paanaitorai.
[2] Oi teeho quba bahe atapa sama sesenoma oi pasena nomema ttoka abi samaneke kanesanomaiteqi kokora abi niihoke teetemi oho habarake nii noke maripa eetorai, buububuu! Oonita nii maripa eetemi oi rike ma pobi ma meenipamu, oiqi hiireta. [3] Qate eepa qauna nohoi peiteta. Oonihe peite qaaqa baamu bamu naataqu.
[4] Oonita Nokoi paha hee, Ohonga Dzoobe! Oiqi hiiremi abi mimi 24 biirina oota nokoi qaraqaraho isaki eserisa eserima gama Ohonga mai poro qere nometa oota noho torota pomai kotoro hasa hiireqi hee, Ohonga Dzoobe oi meenipamu. [5] Nokoi oke hiimi totoho teei poro qereta biranateqi hee, Tuhotuho abi mina ma adza Ohongaho torota atimorai nike gamaqa susupu noho hasama gegema hiibare! Oiqi nokoi hiireta.

HOO DZOOBA MINA NAPAHOI ATA NAATETA

[6] Oke hiiremi oionita garuba minaqipa oi garuruiqi hiireta, Ohonga Soopara, nii Beedzaeho Maikhatanita qusu ma haba gama pobitorai. Ohonga Dzoobe, Ooboboo! Oonihe totoho nokoho oi para noo mina hiirorai ma oba sasa mina rururuitoraiho isakinipamu.
[7] Hiireqi nokoi hee, Napai ata pobiho isakita ao roibete beebe eete qaaimi poiqa Hoo Dzooba Mina napaho noi pobi nome aihimi oi abi ma atapa qesa naatoraiho isaki, oonita napai gama qaki ma naki naate dzapa pobi nohoke qiraitare. [8] Hiiremi noi ata pobi nomeke sasa adzahaha ma saasari, khabanoma hihihinoma oke moiteta. Oi quba ape bahe, oko ma boto tupu nohoi ttokata ooqi noho baura qidza samaneke eete qaataho qahurani.
[9] Oonita teei burisi eeteqi Dzohane anake pobi hiireta, Erake qeetare. Hee, Hoo Dzooba Mina noi ata nomeke naasubita oho hoo ma patta erata tiibetemi oorai. Oonita qesaho dzapa ao hiiremi nokoi era ttutturatorai nokoio dzapanomani. Noo erana biranate oi meenipamu, oi Ohongahoni.
[10] Hiiremi ana Dzohanei boto khata gaamaqi pomai kotoroqi angeroho torota hasama gegema hiibare boohimi noi anake qamuni hiireta, Eo, nii eto oke eetaino. Oi niima nakai iso keke Ohonga kokora eeteqi Dzesuho noo ma pobi hiire tuumorai. Oi quba apeho isaki bahe Dzesuho isere qidza hiirorai napai meenipamu too abiho isaki. Oonita nakai Ohongaqaho torota pomai kotoroqa hasa hiiremi oio isanatakoi. Oiqi Qaruho isaki noi hiireta.

KIRISTUI OOSI KHABANOMAHO HEETA BIRANATETA

[11] Hiiremi ana moomi qusu papatemi oosi khabanomaho isaki ota biranateta. Qate noho heeta habeseta dzapa nohoio Idzoidzo Meenomanita pobipobi baura nomeke qere biireqi noi abike maripa eetareiqi qaa qogoimata.
[12] Qate nese nohoi eepa tatangaho tomidza ma qiba nohota qaaho dzamuba teei oomi oma hihihinoma koina minanoma samanei ota suutomi oota. Dzamuba oho nakuta dzapa teeke qeetemi ootahe noomae keke oho khooba gesina. [13] Qate sasa nohoke abiho dzuuta suqobiremi noi dzaaro oota oi qaaho qaamodzamodza. Ma abi ooho dzapa oio Ohongaho Toonipamu.
[14] Noi oosima bosa qeemami qusuta qaa tupu mina teei noke iihata nokoi sasa saasari khabanoma dzabanomai keke ma nokoi iso keke oosi khabanomaho heeta habese tuumota. [15] Tuumomi qaaho pobipobi bosa tuumaqi nokoke dzeimota too nohota qaa dzube kakanoma teei biranateta ooma noi ttoka ma haba samaneho abike suqobireta. Suqobireqi puraba tatangama nokoke pobipobi eete qaarakoi. Oi Ohonga Maiho dzauba peitemi noi

noho quba eeteqi poro biiba imitoraiho isakita noi ttoka abike sengibetemi qesa samaneho dzuu perebakoi.

16 Qate sasa nohota dzapa mina qeetemi oota oi qosuba nohota soubireta. Oi hee, ABI QIBA ERAI MINARAHO QIBANIPAMU MA SOOPARA MINARAHO KOTANGANIPAMU. Oiqi qeetemi oota.

17 Oke eetemi ana moomi angero teei eteho neta qooro sokateqi kheekhe ma qaromi ma nee samane qusuna areumorai nokoho kirake hiireqi hee, Nike kabira muunareiqa ao ttutturatare. 18 Oi Ohongai nikeho quba kamo mina mootomi oorai. Oonihe keba oho mee ikanoma bahe abi qiba ma qaa pobipobi ma kotanga ma oosi ma abi oho heeta qaa eetorai, sutasuta abi ma saqosaqo abi mimi ma gamitti keba nokoho samanenipamu oke nike muuna qura ma pati eetakoi.

19 Ooiqi hiiremi ana moomi kabira qaanoma repotti ma ttari bosana hiirota noi ttokaho abi qiba ma qaa tupu nokohoma gamaqa ttutturateta. Ttutturateqi Ohongaho Toonipamu oosi khabanomaho heeta habese qaa tupu nomema qaa qogoimata nokoma qesa kurebetota.

20 Oonita sipisipi toqenanoma noi gogaho isaki nomema abi samaneke ikobetemi nokoi kabira oho dzapa ma dzare (666) aima qaata ma kabira qaanoma oho gisigisiho torota pomai kotoro qaata nopoho ttari qaa minake eeteta. Oonihe Ohongaho Toonipamu noi kabira qaanoma hiire ma too abi oberaobera nopoke suqobireta. Oi noi nopoke aima tupidza teeta eepa ma oho mukena qaanoma tupidza ota nopoke biireta.

21 Qate nopoho qaa tupu minanipamu oonihe Ohongaho Toonipamu oosina habeseta noi qaa dzube too nohota qurateta ooma nokoke gama teetemi baateta. Baatemi nee samanenipamu nokoi oho keba muunaqi qura eeteta.

20

SAATAKE SUTASUTATA MOOTOMI TII TTAUSENI NAATETA

1 Oke eetemi ana moomi angero teei qusuta qurateqi iibadzaho nagapake tete siibareiqi oho ngibira ma kaame noho botota oota. Oonita noi gupa oke aimata. 2 Qate gupa oho dzapa qesa paha oorai, oi Saata ma Iibadza ma Dzotata qaanoma. Noke angeroi aimaqi tii uani ttauseniho isakita ota suutomi qaata.

3 Oi angeroi noke suutoqi khakha nohota biireqi eto Iibadza hairiamake burisi eete nagapa samaneho abi ikobetaino hiireqi angeroi noke kaame qahitotota. Oi quba bodzanomanita tii ttauseni hiire oi bamu naatemi noi paha bodza hoteqake biranatarotaho noo hiiremi oota.

4-6 Oi paha ana moomi qesai Dzesu nooka hisi eeteqi noho quba isere mooto tuumaqi Ohongaho baura eetota, oonihe nokoi Roma ma karaho Kabira qaanoma noho qaru bai hiireqi gisigisi nohoho patita pomai kotobaama naateqi dzare (666) nohoke penganaitaama naate qaami abi nokoho qibake geemata. Geemami nokoho qiba eehaha naatemi nokoho birabirai gama poro qereta abi samaneke maripa eetareiqi peiteta.

Oonita nokoi baateqi paha qoridzeta ana hiibi nokoi bamu paha baate bamu naataqu. Oi oho baata tatangai bamu nokoke hesataqu, oonita tukutuku nokohoi bagenoma qaheubanani. Nokoi qoridzeqi Ohonga Mai ma Dzesu Kiristuho tuhotuho dzapanoma naate nopoma gama tii uani ttauseniho isakita abi baatabire soopara eete qaarakoi.

Qate qesai baateqi tii ttausani bamu naatareiqi beebe eetota.

SAATAI RUBENGA SARIDZAQUHO NOO

7 Oonita tii ttauseni oi bamu naatemake Ohongai hiiremi Saatai paha saqosaqo naatakoi. 8 Saqosaqo naateqa ttoka ma haba tume ma dzaga pobi ma mage nena gama oorai oho dzapa paha Gogo ma Magogo (oi abi koiri kairinoma ika ma ika nena) nokoke Saatai gama qaa qogoimareiqa ttuttuitakoi. Oonihe nokoi gaira, muuna meke eetaquho isaki baamu.

9 Nokoi gama ttutturateqi nagapa qiba dzapanoma ota qaheuba abi batabidza baurata oorai nokoke gama rome biidzakoi. 10 Rome biiremi idze! Ohonga qusunaho neta eepa qurateqi abi koiri kairinoma oke qeeremi qaite pinara naataridzoni.

Oonita Ohongai kaame hiumami Iibadzai abike paha ikobetetanita noke kabira qaanoma ma goga abi oberaobera nopoma gama teenaiteqi nokoke qauso qaanoma ma eepa tatanga ota biiremi nokoho heme ma bame agoba qaaqa baamu bamu naataqu.

BATABIDZA TATANGAHO BAURA

11 Oke eetemi ana Dzohanei moomi Ohonganipamui poro qere khabanoma minaqipamu ota qooro ooqi qusu ma haba gama igabiiremi idze! tekai noho quba isanataamanipamu naateta.

12-13 Qate ana moomi baata oi nese tuu ma piitu ma iibadza nagapa ma besa ma quba oho neta abi baatetaho gisi oio gama sengi oho dzore naateqi ipi ma ari nokomeke saridzareiqi qoori pei poro qereho patita qoorota.

Oi teeho bahe baataho pobi oi mina ma adza nokoi gama poro qereho patita qooromi oho isere geeke takomami khooba nokohoi gama ota paana naate soubireta. Ma paha qaraqaraho geeke takomami ape ma apeho dzapa ota qeetemi oota oi paha paana naateta.

Oho qubake abi abura ika ma ikanomake ttokata eete qaata oke maripa abi mooqi oho ipi ma habara nokoke moite soubireta. 14-15 Oi qesaho dzapake qaraqaraho geeta qeetemi oota nokoi isanatetani qate oho amake sepeke baata ma iibadza nagaho pobi naateta nokoke gama eepaho tupidzata biiremi oota, dzaasa.

21

QUSU MA HABA USAQE BIRANATARIDZO

1 Oke eetemi ana Dzohanei moomi ttoka ma haba oi besama gama hiiburoqi usaqe naateta. 2 Usaqe naatemi ana paha moomi Dzerusaremu usaqe oi qusu neta baata. Oonihe oi atapa qidza nee ma bau suutoqi apu pobi nomeho beebe eete qaatati ao noke naataridzoho isakita Ohongaho meusu nagapa qaheubanai qusu neta baahumi ana moota. Oi ingonaitetaho tupu oke hee Dzerusaremu ooniqi hiirorai, oio qusu neta baahumi ana moota.

3 Oke eetemi qusuta totoho teei sokateqi hiireta, Moorare, poiqake Ohonga noomae abi tupu nomeho bisata biranate ota qopa kobire qaamake nokoi noho pobinipamu naate qaarakoi. 4 Oi teeho bahe Ohongai ao nokoho tti ma ttiroba dzamutomi nokoi baataho dzore naatemi heme ma bame, kaipo ma qangareba oi gama nokoke qaatemi nokoi oho saqosaqo naateta.

5 Ma Ohongai poro qere nometa hee, Oke eeteqi ana quba minarake korabetemi usaqe naatakoi. Oiqi hiireqi noi seike Dzohane anake pobi hiireta, Noo erai meenipamu oonita oke nii qeete soubidzare. 6 Noi hee, Erana nii moo nookorai oi gama oho isakita biranate soubidzakoi.

Oi Anaio suhe ma khooba, ipi ma bosa kekeni. Oonita teei qaraqaraho oba neseta muunare hiiremi ana oke moitakoi. 7 Oi apenei toronata taataama naate suqobidzaqu anai nokoho mai gotta naatemi nokoi naamaeho khameto naateqa quba naho minarake mai eete soubidzakoi.

8 Qate abi nooka hiisi eetaama ma abi attinoma ma abi peranoma ma pasenanoma ma qoberoba qusubaitoraiho abi, ma taanga abi goga ma baruho abi, ma obera abi maina paina samane nokoi qauso qaanoma ma eepaho tupidzata isaki nokome saridzakoi, oio baata tatangani. Oiqi Noi hiireta.

DZERUSAREMU USAQE QUSUNA

9 Hiiremi angero sebeni nokoi bosata mangi nokometa quba attinoma perebiremi bamenoma naateta, nokohota teei poiqa baaqi ana Dzohaneke noo qidza teeke pobi hiireta, Atapa qidza nee ma baunoma noi Hoo Dzoobaho ata naate oorai noke ana nii poiqake banaitakoita baaqa moorare.

10 Hiireqi noi anaho gisi ma khatake dzeimaqi tora kaka kharata peiteqi qaheuba meusu nagapa Dzerusaremu Ohonga qusunaho neta baahuta oke ana banaitemi ana moota. Moohimi Ohongaho nee ma bau oi nagapa oke suqobiremi dzapanomanipamu naateta.

11 Oi noho dzadza ma koina oi oma khabanoma hihihima ttuma minanomaho isaki ooni. 12 Qate repa mina teei nagapa oke sahotota oi qaho hee kharanipamu ma oho tete pou

mimiqapa tuerebei oota ma angero tuerebe ota bakena geema oota. Ma pou tuerebe ota
Isirae abiho quni ma mani tuerebe nokoho dzapa ooni.
13 Oi paha ete peitoraiho dzaga neta pou tapari oota, ma tume neta pou paha tapari, qate
mage neta pou tapari, ma pobi neta oho qesa tapari ootanita oi gama tuerebe naateta.
14 Qate repa oi suba minanoma oi omaho suba tuerebe ma dzapa nokohoio paha tuerebe.
Oi Hoo Dzooba napaho noho qaru abi nokoho dzapa tuerebe ota qeetemi oorai.
15 Oonita angero anake noo samane pobi hiirota noi goriho ruura oho isaki teeke aimaqi
ooma meusu nagapa pou ma gama isaki eeteta. 16-18 Eeteqi moomi Nagapa oho patisigi
eserisa eseri oi gama idzoidzo. Ma suu ma hee oi paha gama iso kekeni. Oi minanipamu
paipu ttauseni kiromitaho isaki (oi Niu Giini ma Sydneyho takura, khara oho isaki).

Qate hahari noho asuasunipamu oi sikisti mitaho isaki oke abiho isakita mootoqi
hiiremi ana nookaqi qupadzomata. Qate repa noho Dzasipa oma oi ttuma minanoma
ebeke ehaha oma oke qabiteqi oho nakuta biiremi oota, ma meusu nagapaho mutu oke
gama gorima korabeteta.
19 Qate suruho noho sorasora biire peiteta oi tuerebe naateta Oonita suruho bosabosa
oke oma Dzasipa ooma korabetemi oota. Qate peite suruho naba 2 oke sapira oi oma
ttumanoma gunima ooma korabetemi oota. Ma pei suruho 3 oke khasetoni oi oma qau
risorisonoma ooma korabetemi oota. Qate pei suruho 4 oi emeratti oi oma apeho isaki
bahe qatapirisa hihihinomaho qesani. Qate suruho 5 oi sattonike oi oma khikhidzo
bagidzonomani.
20-21 Qate suruho naba sikisi oio oma sattonike oi qupi ma khabanoma ingaqonomani. Ma
suruho 7-ta peitorai oi khirisoraitti oi dzopa tomidzani. Qate suruho 8 oho samaio beruru,
oma gunima ma ebeke eehahaho takurani. Ma suruho 10 oi khirisopase, oma ebeke baaho
isaki. Qate suruho 11 dzapa noho dzakitti oio oma soomuho tomidzani. Qate suruho
tuberube oi heenipamu oho dzapa amattisti oi oma dzaniho oho isakini. Qate suruho suu
ma hee oi gama oma maina paina oonomani.

Qateqa meusu nagapa oho pou tuerebe hiire oke quba apema korabetaranihe besa
kabiraho suusa khabanoma ttuma minanomanipamu oho dzapa peare (oi oora ma qaara
qidzaho qahuranita qupadzomare). Oi peare teena oi pou teena. Qate nagapa oho
otoba patike moomi gori tobe sumanoma ma haba moramoraho garasi oho takurani quba
oonomaho isakima korabeteta (oi sinabidzaho ttaiqa oho qahurani).
22 Oonihe moomi nagapa oho nakuta biiri teei teqaha oorara. Oi teeho bahe Ohonga
Soopara ma Hoo Dzooba mina napaho nopoio biiri oho isaki oni. 23 Ma paha ota Hoo Dzooba
napaho noi eepa mutuho isaki naatemi Ohonga Mai ma Hoo Dzooba napahoho dzapa pobi
ma dzadza ma koina oi gama nagapa oke igabireqi ete ma dzasidzaho dzadza suqobiremi
dzadza onomaho baura baamu.
24 Oke eetemi nagapa maina paina samanenipamu nokoi dzadza oho nakuta oora ma
qaara qidza eete qaami nokoho abi mimi dzoobe minake hiireqi nee ma bau nokome aima
baa oke meusu nagapa oho nakuta kiridza quba mootorakoi.
25 Oi erake eete oorai, Meusu nagapa oho pouke bamu tete siibaqu, oi qupiba ma eteba oi
dzadzai keke. 26 Oonita abi ika ma ika nena nokoi gama baaqi nee ma bau nokomeke kiridza
mooto qaarakoi.
27 Oonihe abi obera, ngiingi ma peranoma nokoi bamu ota dzuubaquhe, Hoo Dzooba
napameho gee qaraqara tatanganomaho nakuta dzapa qeetemi oorai noko ma napai keke
ota dzuubakoi, dzoobe mina!

22

QARAQARA TATANGA OKE OBA MA EETA MOOTO HIIRORAI

1 Oonita angero teena noi ana Dzohaneke banaitemi ana moomi Ohonga Mai ma Hoo
Dzooba napameho poro qere ota oba nese saasari bagenomanipamu oi gausama bane
kotoro quratorai oba oho dzapake hee, Qaraqarahoniqi hiibakoi. 2 Qate oba oi otoba
pati bisata baa tuumorai. Ota tuumami patisigi totaqi ma totaqita qaraqaraho ee ma
eka meenoma, oho mee qidza meupunoma sama maina paina 12 ota dzasidzaho isakita

goomorakoi. Qate ebeke noho oi paha abiho basara naatemi oke muuna qidzanatakoi (eto gee oho khooba ruume naataino).

[3] Ohonga Mai ma Hoo Dzooba napaho nopoi poro qereta ooqi nagapa oke gama igabiremi ota abi ngiinginoma teeqai bamu biranataquhe kokora abi samanei Ohongake tuuhoro qaarakoi. [4] Noho dzapa oi nokoho pengata oomi nokoi noke rittabete qaarakoi.

[5] Ohonga Soopara noomae haba oho dzadza ma koina naatemi dzongi mae ete dzadza ota naane quba baibudzaqu? Baamu. Oke eetemi noho tuhotuho oi haba oke soopara eetorakoi.

DZESU BAABARIDZOHO DZEBIDZEBI

[6] Oonita angero noi ana Dzohaneke hee, Nookare! Quba ipina eranomai biranataqu oke Ohongai too abi ma kara nokoho quba paanaite baaoraita poiqake noi paha anake dzoobiremi niike qupanomaisuhimi nii paha noho kokora abi qesaqesa oho totaqi banaitareiqi geeta qeetare. Hee, Ohongaho Khatai erake hiire. Anai ao hairiamake baa qeemakoiqi hiire. [7] Oonita noo oi haba bahe meenipamu. Oke nii geeta qeetemi apenei oho noo ma pobi isaitaqu nokoi oke qusubaitaquko nokoho isaki bagenoma naatakoita qupadzomare.

[8-9] Oonita ana Dzohanei quba oke gama moo nooka soubireqi qeetetanihe sahasaha qubake angero oho oko torota pomai kotobare boohimi noi anake hee, Nii oke eetemi bamu isanataquhe nii Ohongaqaho torota hasama gegema hiibare. Nii gee qeetemi ooraiho noo ma pobike qusubaitorai nokoi abi apene bahe too abi ma baura abima kara nokoi nii ma napamae gama sama teenanita qupadzomare.

[10] Hiireqi noi anake hee, Noo ma sinasina oi ao meenoma naatare boobita eetoqa sengi oke siibainohe oho pobi ao paanaite soubidzare. [11] Oonita abi rike ma pobi nokoi oho isakita qaarare. Ma qesai qaheubanaho isakita oorai nokoi oke keke qupadzoma qaarare.

Qate abi qesai obera naatareiqa obera naatakoi, paha qesai ngiingiho isakita oorareiqa oorakoi, oonihe quba oi gamaqa ipi ma habaranomani.

[12] Ohongaho khatai abiho ipi ma ari moitareiqi oho isaki ao botonaite qeemorai. Noi hee, Anai ao qeehibita moorare! [13] Anai ape bahe Ipi ma Bosa, Tume ma Dzaga Agoba Oorai Baaorai Teena oioni!

[14] Oonita apenei oora ma qaara nokomeke ttoba ma bareho isakita akobetemi saasari naataqu nike isanate ttidza qidzaqidza eete meusu nagapa oho pouta dzuubaqi tuumaqa qaraqaraho ee ma eka meenomata mee oke rumutoqa muuna qidzanate qaarakoi.

[15] Qate obera abi ma qoberoba qusubaitoraiho abi ma goga ma baruho abi ma taanga abi ma dza ma rumuba qanganoma, hoo ma haaho isaki pasena saridzorai nokoho pui teei bamu nagapa ota biranataqu, baamunipamu!

[16] Anai Dzesu Tabitiho sooro ma sainanita pomatti ma ete peitaquho qaamodzamodzaho isakita angero nameke dzoobiremi noi erake Dzohane niiho quba paanaitemi nii noo teena oke oko ma boto tupu qesaho quba dzoobiremi nokoi oho qesa isaite nooka soubidzare. [17] Sumasa nahoi abike dzeimorai ma oko ma boto tupu nahoi oho qesa abike dzeimaqi nopoi hee, Nike baabo, ooiqi hiiroraita qesai nookaqi qaraqaraho oba oho quba baatemi nike eto oho ttuma quba iiha ma dzoobidza eetaino. Ttuma qaate baaqa muuna qidzanatare.

[18-19] Oonita qogo noo erake korabete nookare! Teei gee erana qeetemi oorai noo oke rasakiitaqu, eo noo qesa oho tongo neta mootaqu, Ohongai paha heme ma bame oho nakuta oorai oke noho irita mootakoi. Ma teei noo oho teeke qaataquko Ohongai paha totaqike qaraqaraho ee ma eka qaheuba meusuho nagapa bisana oorai oke gama noke qaanateqa bamu noho dzapake gee oho nakuta qeetaqu baamu. Oke ana bamu nike ikobetaqu!

[20] Oke hiireqi Dzesui hee, Meenipamu ana ao hairiamake baabakoi oiqi hiireta. Oonita anai kaitomaqi hee, Oore, Dzesu Soopara name, nii ao hairiamake baabareiqi hiireta.

[21] Oionita nike gama Dzesu Soopara napameho baruna heenata sooma qaarare.

Anaio Dzohane